

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

Za slevensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

7-8

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

VII. zvezek.

NOVOMESTO 1884.

Tiskal in založil J. Krajec.

030015959

Pet sto ena in trideseta noč.

Historija dveh princev iz Košinkine in nju sestre.

„V deželi Košinkini vladal je enkrat kralj, ki je zavolj svoje učenosti in modrosti slovel daleč na okoli. Ko je prišla njegova zadnja ura, poklical je k sebi svojo ženo kraljico, svojo hčer in svoja dva sinova. Morali so mu obljubiti, da bodo izpolnili njegovo zadnjo voljo, in potem jim je govoril tako:

„Zarotim vas vse v Božjem imenu, kateri naj vam svojo milost odtegne, ako me ne ubogate, da me pazljivo poslušate in vse natanko izpolnite, kar vam bom zdaj naročil.“

Žena in otroci so vsi v solzah obetali, da bodo vse storili po očetovi volji.

Na to se umirajoči kralj obrne proti starejšemu sinu Škitomiru in mu tako govori:

„Tvoje rojstvo kot prvi moj sin daje ti pravico do kraljevega prestola. Pa ne pozabi, da je najlepši biser v kraljevi kroni usmiljenost do ljudi. Ako si usmiljen in pravičen, bode tvoj kraljevi sedež trdno stal. Tvojo mater, staro kraljico, ti izročim, da jo spoštuješ, ljubiš, braniš in za njo skrbiš. Tvojega mladega brata Zmagovita pa ti izročim, da za njega skrbiš, kakor bi bil njegov oče. Zaradi tvoje sestre Žrtvenice imam pa posebno povelje. To povelje se ti bo morda čudno zdelo, pa vendar ga moraš natanko izpolniti, kakor si mi obljubil, da me boš vse ubogal. Jaz hočem — dobro si

zapomni, pa nič mojih besedij drugači ne obračaj — jaz hočem, sem rekel, da svojo sestro Žrtvenico prvemu tujcu za ženo daš, ki v to mesto pride in se ti za njenega ženina ponudi; in nesmete ga vprašati, kdo je in koliko ima premoženja, ampak brez zamude naj se s princezinjo poroči in potem naj jo pelje, kamor hoče.“

Sorodniki so še enkrat obljubili, da bodo kraljevo voljo dopolnili, stari kralj pa je še enkrat globoko zdihnil in umrl.

Princ Škitomir pustil je očeta slovesno pokopati, potem pa je bil v navzočnosti vseh velikašev, ministrov in generalov kronan za kralja. Vladal je modro in pravično, ter bil usmiljen nasproti sirotam in vdovam, zato pa ga je vse ljubilo in spoštovalo.

Nekaj časa je mirno vladal, da se ni pripetilo nič posebnega. Nekega dne pa so mu sporočili, da stoji neki tujec pred vratmi in da hoče s kraljem govoriti.

Imel pa je ta tujec nekaj divjega na sebi in prav zopern obraz. Brez vsacega strahu se je kralju približal in mu tako govoril: „Veličastvo, Bog vas blagoslovi, in ne ustrašite se, ako vas prosim za roko vaše sestre Žrtvenice.“ Kralj je bil po teh besedah zelo razžaljen, da si upa ubog pritepenec snubiti princezinjo, in že je mislil na to, da bi ga zapreti dal, pa v tem hipu se spomni besedij, ki jih je govoril stari kralj na smrtni postelji. Premagal je tedaj svojo jezo, tujcu sicer nič odgovoril, vendar pa dvornikom ukazal, naj pripravijo za tujca eno lepo sobo v palači. Dvorniki so se zelo čudili, da kralj tega predrznega tujca ni zapodil ali zapreti dal, ampak mu še postreči ukazal.

Kralj Škitomir pa je šel k stari kraljici, svoji materi, da bi se z njo posvetoval, kaj je tukaj za storiti. Kraljica je bila zelo žalostna. Vendar si nista mogla nič izmisliti, kako bi se dala prelomiti obljuba, ki sta jo umirajočemu očetu naredila. Tiste besede so bile tako jasne, da jih ni bilo mogoče drugači razkladati.

Na veliko začudenje celega dvora in vse gospôde se je toraj poroka med princezinjo in ubogim tujcem vršila v domači kapelici čisto na tihem in brez vsega hrupa. Bil je bolj dan žalosti, ko dan veselja. Princezinja Žrtvenica se je britko jokala. Čez tri dni po poroki je neznani ženin odpeljal svojo nevesto na tuje, še povedal ni, kam gre in kje je doma. Jok Žrtvenice je nekoliko potišil z obljubo, da bo vsako leto enkrat smela obiskati svojo žlahto v Košinkini.

Preteklo pa je več ko eno leto po tem, Žrtvenice pa vendar ni bilo od nikoder blizo. Njeni ljudje so bili v velikih skrbeh za njo. Kralj Škitomir je na vse strani pošiljal ljudi, da bi pozvedovali, kje je njegova sestra in kako se jej godi. Tako so jo iskali drugo in tretje leto, pa niso mogli najti sledu za njo.

Ko je pa že troje let preteklo brez vsake vesti o princezinji, tožilo se je kralju Škitomiru tako po svoji sestri, da mu ni bilo več doma prestatu in je sklenil, da pojde križem sveta sestro iskat. Ko je ta sklep stari kraljici naznanil, začela se je jokati in tožiti: „O moj sin, nikar me ne zapusti! Že sem zgubila svojo dobro hčer in žalostna slutnja mi pravi, da tudi tebe ne bom več videla, ako se proč podaš, ker bom prej umrla. Kdo bo pa deželo vladal? Ali mar tvoj brat, ki je še otrok? Ali jaz, stara reva!“

Kolikor so tudi te besede kralja ganile, vendar njegovega sklepa niso mogle omajati. Poklical je toraj svojega prvega ministra, mu naročil, naj modro in pravično vlada ter naj posluša v vsem staro kraljico; potem pa se je vsedel na konja in se podal na pot, čisto sam.

Kralj je bil na potovanji več let in je prehodil mnogo dežel. Povsodi je popraševal po svoji sestri Žrtvenici, pa mu niso vedeli nič povedati. Tako pride do velike puščave, katero se tudi prehoditi nameni. Dva dni je jahal čez puščavo, pa nikjer ni našel kapljice vode za sebe in za konja. Iz daljave zagleda eno goro. Proti tej gori obrne konja, toda dalje ko gresta, dalje je videti gora. Konj je bil pa na tej poti tako omagal, da je na tla padel in poginil. Zdaj je bilo treba peš korakati! Vendar kralj Škitomir še ni obupal. Šel je celi dan naprej in zvečer je srečno prišel do gore. Na znožji gore imel je neki puščavnik svojo kočico. Pogled na človeško bivališče dal mu je toliko moči, da je prišel še do tiste kočice, tam pa je utrujen padel na tla in zaspal od slabosti.

Puščavnik je prišel iz kočice in je kralju na pomoč priskočil. Ko ga spet k zavesti spravi, peljal ga je v svojo kočico in mu dal kruha in mleka. Potem mu je dobro postljal in kralj je sladko spal celo noč.

Drugi dan je puščavnik prinesel kralju zajutreka in mu tako govoril: „Mladi mož, niste prav storili, da ste se na to pot podali; bolje bi bilo, da bi mater nbogali in doma ostavši vladali svoje narode.“

Kralj se je začudil, odkodi da ga puščavnik pozna. Puščavnik pa je govoril naprej: „Jaz vem, zakaj potujete, in vam naznanim: vi boste našli svojo

sestro, pa le za tri dni. Nek hudoben duh pa vas bo zaklel, da dolgo časa ne boste prišli v svojo domačijo nazaj. Vendar se zamorete tej nesreči še ubraniti, ako storite, kar vam bom rekel; se ve da svoje sestre potem ne morete rešiti. Ostanite nekaj dni pri meni. Karavana mnogih trgovcev iz Balsore pride v kratkem tukaj mimo. S temi lahko potujete v Bagdad in od tam v vašo deželo. Pred vsem pa vas svarim, ne hodite v tem času predaleč od moje kočee v stran! Mislím, da trgovci kmalo pridejo.“ Kralj se je zahvalil puščavniku za ta svet in obljubil, da hoče vse tako storiti.

Pet sto dve in trideseta noč.

Nekega dne, ko je kralj Škitomir okoli puščavnikove kočee hodil, zagledal je na svoje veliko začudenje tam sredi puščave lepo jablano, na katerej je viselo vse polno lepih, rudečih jabelk. V puščavi kaj takega videti je res čudno. Škitomir gre ves radoveden proti tisti jablani, da bi jih nekaj natrgal in puščavniku prinesel. „Čas imam,“ si je mislil, „tako daleč pa tudi ni; puščavnik je pa le rekel, da prav daleč ne smem od kočee stran, to pa ni tako daleč.“ Toda bolj hitro ko je šel, dalje je bila jablana od njega; tako je prehodil že več ur pota. Še le proti večeru prišel je do tega drevesa. Na eni veji tega drevesa je sedel starček, ki je Škitomira prijazno pozdravil. Potem je starček z drevesa doli prilezel in v tem hipu je zginila tudi jablana, ni je bilo nikjer več. Škitomiru se je to že sumljivo zdelo, zato se je začel kesati, zakaj puščavnika ni vbogal in zakaj je tako daleč proč šel od kočee. Sklenil je, da se

hoče nasproti temu starcu varovati vsake nepremišljene besede. Starček je kralja prašal: „Zakaj si pa tako dirjal za mano sim v puščavo?“ Kralj mu odgovori: „Jaz sem velblodni pastir, in ko sem živali pasel, zagledal sem od daleč jablano in sem simkaj prišel, da bi nekaj jabelk natrgal. Zdaj pa, ko vidim, da sem se zmotil in da tukaj nobene jablane ni, bom šel nazaj k svoji čredi.“

„Moj sin,“ reče starček smehljaje, „danes ne boš več tje prišel, od koder si danes v jutro proč šel. To deželo ima duh Mrziljud v svoji oblasti, kateri vedno ljudem pasti nastavlja. Tisti puščavnik, pri katerem si bil čez noč, je le eden služabnikov tega duha; on te je pri sebi imel, da te izdá svojemu gospodarju Mrziljudu. Ker si pa dober kristjan, zato te je Bog rešil s prikaznijo tega drevesa. Pomiri se, in dal ti bom nekaj večerje, da se pokrepčaš.“

Ko to izgovori, tlesknil je trikrat ob dlan in na enkrat je stala miza pred njima, na mizi pa vse polno najboljših jedil in pijač. Kralj Škitomir ni vedel, ali bi besedam tega starca verjel ali ne. Rad bi se bil povrnil k puščavniku, ki mu je prej ta dan tako prijazno postregel, pa je bilo predaleč in že se je mračilo. Tako se je namenil, čez noč tukaj ostati. Ko sta se najedla, rekel je starček: „Če hočete z menoj hoditi, vas pa popeljem v vašo deželo, ker imam jaz ravno tisto pot.“ Drugo jutro sta se tedaj oba napravila na pot. Solnce je silno pripekalo, ko sta šla čez puščavo. Zmirom bolj se je vdiral v pesku in kralj ni mogel več naprej. Starček ga zdaj sili, naj se njemu na hrbet vsede, da ga bo nesel. Mladega kralja je bilo sram, da bi se pustil od starega moža nositi, zato se je branil. Starček pa mu

je le prigovarjal in se hvalil, kako je trden in teh potov vaje, da bo njega (kralja) prav lahko nosil. Tako se je dal Škitomir vendar pogovoriti, da se je starcu vsedel na hrbet. Komaj pa je bil to storil, kar se vzdigne starček ž njim v zrak in ga nese po zraka naprej do velike palače sredi puščave, kjer ga spet na tla postavi in potem zgine.

Škitomir je bil ves prestrašen, ko je videl, kaj je starec ž njim naredil. Zdaj pa pogleda okoli sebe in se čudi; videti pred seboj prelepo, velikansko palačo, ki je bila narejena iz enega samega demanta, tako da se je v solnčnem svitu lesketala, da je ni bilo moč pogledati.

Upajoč, da bo našel v palači kakega usmiljenega človeka, ki bi mu svetoval in pomagal, šel je kralj okoli palače, pa nikjer ni videl nobenih vrat. Slednjič se nasloni z glavo na zid in zaspi.

Pet sto tri in trideseta noč.

Ni dolgo spal, kar ga zagleda strežaj iz okna doli, ko je ravno okno odpiral. Začuden, videti možkega pri palači, teče strežaj k svojej gospej in jej to naznani.

Gospa te palače vidi kralja doli ležati in spati, mož se jej zasmili in rekla je služabnikom, naj tujca po vrvi gor v palačo potegnejo, kajti vrat ni bilo. Služabniki in služabnice so gospo svarile, naj tega ne stori, ker bo s tem svojega gospoda hudo razsrdila, ko domu pride in možkega v hiši najde. Vendar je gospa pri svojem sklepu ostala in Škitomira v palačo vzela. Kralj se je zahvalil služabnikom, ki so ga gor potegnili, pa v tem hipu zasliši za seboj glasen krik;

on se obrne in spozna svojo sestro Žrtvenico, katera je ravno v omedlevice padla, ko je svojega brata spoznala. Ko se zopet zavé, objela je svojega brata in ga prašala, kje da je zvedel za njeno domačijo, da je mogel k njej priti. Zdaj je začel Škitomir vse praviti, kako je hodil po svetu in njo iskal. Žrtvenica pa je delala tako kisel obraz in solze so jej silile v oči, tako da je bil brat nevoljen in jo prašal: „Ali si me tako žalostna, ker se tako držiš? Jaz sem pa vesel, da sem te našel!“

„Ljubi Škitomir,“ reče Žrtvenica, „jaz sem le zavolj tebe žalostna, ker se mi smiliš. Jaz bi kaj stavila, da te je moj mož v podobi starčka sim prinesel, in od njega nemaš nič dobrega pričakovati, kajti on sovraži vse ljudi. Ti ne veš, kako sem jaz nesrečna s to pošastjo! Le poslušaj, pa ti bom povedala, kako se je meni godilo. Ti veš, kako sem se jokala, ko sem se od doma ločila, pa moj mož ni imel usmiljenja z menoj, gnal me je proč od hiše. Prvi večer našega potovanja ustavili smo se v nekem gojzdu. Moj mož Mrziljud je šel na stran, se povrnil z eno posodo vode, s to vodó je poškropil moje ljudi, da so se v drevesa spreminili; potem je umoril še moje konje in velblode. Tresla sem se že za svoje zivljenje. Vendar pa mi nič ni storil, ampak objel me je in me vzdignil v zrak ter me po zraku naprej nesel celo noč; sama ne vem, po katerih krajih in deželah sva letela. Drugi dan sva prišla v to puščavo. Moj mož me je tukaj na tla postavil; potem je z neko palico v pesek puščave zarisal velik okrog, zraven je govoril neke čudne besede in na to je ta palača iz zemlje zrastla. „To je naš dom,“ rekel je Mrziljud, „jutri boš dobila tudi več dekel za svojo postrežbo.“

Od tega časa prebivam v tej palači. Sicer mi ni nič hudega, ko bi le svoje brate tukaj imela in ko bi bila rešena tega moža Mrziljuda, ki mi je toliko zopern! On je taka pošast, da bi nobeden ne verjel. On gre in ga ni štirideset dni nazaj; v tem času čaka na trgovce v puščavi, in vsacega ubije in oropa, kterege v pest dobi. Potem pride spet za tri dni domu; po teh treh dneh pa gre spet na rop in morijo. Jutri bo prišel domu, in ker on sovraži vse ljudi, zato se tresem za tebe, ker vem, da te ne bo lepo sprejel.“

Škitomir pa se teh besedij ni preveč ustrašil. Spomnil se je svoje mladosti, ko je komaj osemnajst let star, premagal sedem indiških kraljev. Rekel je, da se bo duhu Mrziljudu nasproti postavil in premagavši ga svojo sestro rešil. Žrtvenica pa svojemu bratu ni zaupala toliko moči in je bila v velikih skrbéh zavolj njega.

Drugo jutro je Žrtvenica svojega brata prosila, naj se nikar ne loti njenega moža, ampak naj se rajši skrije do tega časa, dokler mož spet ne bo šel po svojih potih. Ker se je tako jokala in prosila, udal se je kralj prošnjam svoje sestre in se pustil zapreti v neko skrito izbo v palači.

Kmalopotem je prišel Mrziljud domu. Vse se je treslo pred njim. Princezinja se je potajila, mu kazala ljubeznjivo lice in ga prisrčno objela.

Duh pa je dobro vedel, da je Škitomir v palači skrit, zato je princezinjo zmirjati začel, zakaj mu od tega nič ne pové.

„Ali mar misliš,“ je rekel, „da bom tvojemu bratu kaj hudega storil, ki je tako lepo z menoj ravnal in tebe meni za ženo dal brez ugovora, ako-

ravno me ni poznal. Jaz vem, kje ga imaš skritega, pa jaz hočem, da me sama k njemu pelješ, da ga pozdravim.“

Princezinja ni dosti verjela besedam svojega moža. Ker je pa videla, da bi tajeenje tako nič ne pomagalo, peljala ga je v tisto izbo, kjer je bil kralj skrit. Mrziljud je svojega svaka prav presrčno sprejel, mu pustil prnesti najboljših jedil ter se sploh ž njim kaj prijazno razgovarjal. Škitomir, ko je to videl, se je kar čudil, kako more njegova sestra tako slabe misli imeti o svojem možu, ki je vendar tako prijazen.

Tako sta kralj in duh tri dni jedla in pila in se veselila. Ko je pa prišel čas, da bi imel Mrziljud zopet odpotovati, povabil je kralja, naj še nekaj časa ostane pri svoji sestri. „Storiti imam neko pot,“ rekel je kralju, „in upam, da vas še tukaj najdem, kedar nazaj pridem. Ostanite le tukaj, obnašajte se kakor gospodar v svoji hiši, jaz bom že naročil, da vas mora vse ubogati, in imejte se dobro, kakor veste in znate. Prej ko grem, hočem vam vendar še moj vrt pokazati.“ S temi besedami prijel je kralja za pod pazduho in ga peljal doli na vrt.

Princezinja je zastonj čakala do družega jutra, kdaj bo njen brat iz vrta nazaj prišel. Ko ga pa le ni bilo, vedela je za trdno, da ga je pogubil njen mož Mrziljud. Od žalosti si je raztrgala obleko in jokala, da bi se je kamen usmilil. Pa vse nič ni pomagalo.

Pet sto štir in trideseta noč.

Med tem časom pa je stara kraljica domá v veliki žalosti živela, ker ni dobila nobenega sporočila

o Škitomiru in o Žrtvenici. Ta žalost je zjedala dušo takó, da je od dne do dne bolj hirala in nazadnje se vlegla v tisto posteljo, iz katere se več ne vstane. Poklicala je mlajšega sina Zmagovita k sebi, ga prisrčno objela, mu povedala vso zgodovino svoje hiše in ga prosila, naj se vsigdar tako obnaša, kakor se spodobi za princa iz tako plemenite hiše.

Potem je sklicala vse ministre, velikaše in generale k svoji postelji, jih opominjala, naj ohranijo vsaj mlajšemu princu Zmagovitu zvestobo, če Škitomira več nazaj ne bo, ter naj se spominjajo dobrot, ki so jih uživali od te kraljeve rodovine.

Vsi so prisegli zvestobo in posadili Zmagovita na tron, za ta čas, dokler Škitomira ne bo nazaj. Kmalo potem je stara kraljica umrla.

Mladi kralj Zmagovit je vladal tako modro, da bi človek ne verjel pri mladenču šestnajstih let. Ker je čutil, da ima sam še premalo skušnje, izbral si je modre možé za ministre, kateri so deželo prav dobro vladali. Mladi kralj pa se je pridno učil, da bi se bolj pripravil za težavno vladanje dežele.

Med njegovimi učeniki je bil tudi eden, ki je mnogo svetá obhodil. Ta je mlademu kralju zmirom pravil, kakošno je v tej ali onej deželi, kaj je tu pa tam doživel. S takim govorjenjem je pa še v srcu kralja Zmagovita obudil ljubezen do potovanja. Če je Zmagovit še pomislil na svojo sestro in svojega brata, ki sta se v svet zgubila, kdo vé kam, vnela se je v njegovem srci še bolj žareča iskra do potovanja, kajti gnalo ga je, poiskati brata in sestro, saj drugih žlahtnikov ni imel na svetu, za ta dva pa prav nič ni vedel, kje sta. Ni ga veselilo vladanje,

ne čast, ki jo je vžival, vse je bilo le nekako mrzlo, posiljeno in pusto. Da bi mogel najti brata in sestro, rad bi se odpovedal kraljevi časti!

Táko je mislil Zmagovit in potem je delal svoje sklepe. „Iskat ju pojdem,“ je rekel, „ako mi je sreča mila, da ju najdem in morda iz nesrečnega stanja rešim, potem bomo vsi trije veseli; ako sta pa ona dva že poginila, kaj je za to, če še jaz za njima grem!“

Nikomur nič ni povedal, kam gre, le ministru je pisal pismo, da gre brata in sestro iskat in naj on med tem časom državo vlada. Vzel je seboj zlata, demantov in drugih dragocenosti, da si po poti naprej pomaga, vsedel se na konja, in odjezdil v temni noči čisto sam. V dveh dneh je prišel do morske luke, kjer je stalo vedno veliko bark. Med drugimi je našel tudi barko, ki je bila namenjena odjadрати na otok Serendi'b, o katerem mu je njegov učenik mnogo čudnega pravil. Sklenil je toraj, odpotovati s to barko. Zmenil se je s kapitanom za plačo in stopil na ladijo. Šestnajst dni je bila vožnja prav srečna, sedemnajsti dan pa o solčnem zahodu vzdignil se je nasproten veter in pihal s tako močjo, da je barko kakor orehovo lupino sim in tje metalo. Ta vihar je razsajal več dni. Slednjič se veter poleže. Pa barka je imela take razpoke, da ni bila več za na morje, dokler se ne popravi. K sreči se je v bližini prikazal en otok. Na čolnih so šli mornarji na breg otoka, potem so pa še z veslanjem in vrvmi barko k bregu potegnili, da bi jo popravili. Na tem otoku so našli lepo drevje, da so lahko dobili lesza popravljanje. Razun tega so bili na otoku bistri studenci in mnogo sadnih dreves z žlahtnim sadjem. Bil je tedaj prav prijeten kraj.

Ko so mornarji delali in tesali, hodil je Zmagovit po otoka okoli in streljal zverino. Enkrat je pa pre-daleč zagazil v hosto in se zgubil. Solnce je že zašlo, princ pa ni našel prave poti k barki nazaj, toraj je zlezl na eno košato drevó, kjer je bil varen pred zverinami in gor na drevesu je prenočil.

Ko se kralj zjutraj zbudi, zagleda na drevesu nad seboj dva od tistih tičev, ki so včasih v rajú živeli, pa so bili od tam pregnani, ker je eden iz njih se spremenil v kačo, da je Evo in Adama v greh zapeljal. Zmagovitu sta se ta dva tiča kaj lepa zdela, zato je s pušico za njima vstrelil, pa ni nič zadel ampak le tiče odplašil. Šel je pa za njima celi dan, pa ju ni mogel doseči, ko se je približal, zbežala sta naprej. Tako je spet zamudil celi dan; med tem časom so pa mornarji barko popravili in ker je bil veter ugoden, so odjadrali brez Zmagovita. Zvečer se je princ kesal, da je toliko letal za tičema in za trdno je sklenil, da drugo jutro pojde k barki nazaj, da je ne zamudi. Hodil pa je več dni sim in tje, ker ni vedel prav za pravo pot. Slednjič pride do tistega kraja, kjer je prej barka stala, pa zdaj je ni bilo nikjer več, mornarji so šli svojo pot brez princa. Tako je bil tedaj čisto sam na tem otoku, ne žive duše ni imel za tovaršijo in tudi ne dosti upanja, da bi bil kedaj rešen. Vendar ni obupal.

Postavil si je leseno bajto. In ker je bilo na otoku dosti sadja, nasušil si je tega in ga spravil za slabo vreme in za zimo. Tudi je pobil mnogo zverine in nje meso, kar ga ni sproti pojedel, tega je posušil in shranil. Živeža mu tedaj ni manjkalo, čas si je pa preganjal z lovom na različno divjačino.

Šest mesecev je preživel princ na tem otoku; kar nekega dne pride v kraj, kjer vidi na tleh kamnito ploščo iz črnega mrameljna; ob kraji je imela ta plošča zlato zaponko ali ključavnico z demantnim ročajem. Na plošči so bile zapisane neke besede v judovskem jeziku; zato princ tega ni znal brati. Bil pa je zelo radoveden, kaj bi utegnilo pod to ploščo biti. Zato je prijel za demantni ročaj, da bi ploščo vzdignil. Komaj za ročaj prime, vzdigne se plošča sama od sebe. Iz zemlje pribuči tako močen veter, da je princa znak vrglo; potem je začel ogenj švigati iz zemlje, in iz dima od tega ognja se je naredil strašen velikan, kterega bi se najsrčnejši korenjak ustrašil.

„Nič se ne boj!“ reče velikan princu, „ti si mene odrešil, in jaz ti hočem za to hvaležen biti. Jaz sem eden tistih duhov, ki so bili iz nebes vrženi, in jaz sem Kajna naučil, da je svojega brata Abeljna ubil. Bog pa je hotel nas kaznovati in je dal Adamu družega sina, po imenu Zeta, kteremu je vdihnil tako moč in modrost, kakor jo je imel Adam v rajju, prej ko je grešil. Ta Zet je imel sedemdeset žen; ena izmed njih je bila Lea, in ta je bila meni posebno všeč. Ko je Zet molil, sem se jej približal in jo hotel objeti. Misleča, da sem Zet, me je pokarala z besedami: „Kako, Zet? Zdaj je čas molitve, in ti se pečaš z nečimerno stvarjó?“ Komaj ona to izreče, kar pride Zet in me spozna. Precej pokliče tri duhove, ki so mene v ta grob pahnili. Na ploščo pa je zapisal te besede: „Ti boš tukaj ostal, dokler ne pride človek, ki te bo rešil.“ — Ti si tisti človek, ki me je rešil iz groznega groba, v kterem sem zdihoval več tisoč let. Povej mi zdaj,

kaj želiš od mene, če je le v moji moči, ti bom pomagal.“

Princ, ki se je bil med tem govorom svojega straha znebil, prašal je duha, kam sta prišla njegov brat in sestra? Duh mu je povedal, da ima oba zakleti duh Mrziljud v oblasti in zaprta v neki palači. Princ Zmagovit zdaj duha prosi, naj mu pomaga, da brata in sestro reši. Duh mu reče na to: „Jaz te bom prenesel v tisto palačo. Potem ti bom dal tak prstan, s katerim se ti bodo vsake duri odprle, če nanje potrkaš. S tem prstanom boš odprl skrivno izbo Mrziljudovo. Tam boš našel v zlati škatlji nekaj prahu. Ta prah vzemi seboj in kedar Mrziljud pred tebe stopi, vrži mu nekaj tega prahu v obraz in reci mu: „Stegni se na tla, spakovina! Salomon ti tako ukaže!“ Pri tej priči bo padel na tla. Ti pa mu vzemi iz nedrij tiča, s katerim je njegova osoda zvezana. Kedar imaš tega tiča v roki, lahko Mrziljuda prisiliš, da bo vse storil, kar mu zapoveš.“

Ko je velikan te besede spregovoril, zgrabil je princa in ga odnesel po zraku do tiste palače. Na dvorišči je duh princa na tla postavil in potem zginil. Princu se je pač zdelo, da mora biti pri Mrziljudu, zato je želel priti v njegovo skrivno izbo. Tudi je hotel svojo sestro poiskati. Ta je pa ravno doli po stopnicah prišla in se ni malo čudila, kako je zamogel možki v hišo priti, ko vendar ni bilo nobenih vrat.

Zmagovit je svojo sestro spoznal, pa se jej ni dal spoznati. Žrtveniča ga pozdravi in praša, kako je zamogel v hišo priti. Zmagovit si je izmislil to-le historijo: „Žlahtna gospa, jaz sem kraljev sin, in sem bil še mlad, ko so nezvesti hlapci mojega očeta umorili. Jaz sem ubežal z barko, ktera pa se je potopila,

tako da sem se le jaz edini rešil na ta breg. Ko sem iz daljave to palačo zagledal, šel sem proti njej; hodil sem pa tri dni, prej ko sem prišel simkaj. Ker pa nisem našel uhoda, in sem videl tiča roha zunaj se pasti, privezal sem se mu na nogo v nadi, da se tič roh rad vsede na strehe čudovitih palač, da se bo tedaj tudi na vašo. Tako se je tudi zgodilo. Tič me je prinesel celo sim na dvorišče, kjer sem se odvezal in me zdaj pred seboj vidite.“

Žrtvenica se je čudila predrznosti tega mladega moža, ki ga pa ni poznala, ob enem pa se jej je v srce zasmilil, če je pomislila, kaj bo ž njim, kedar njen mož domu pride. Rekla mu je te besede: „Nesrečni mladenič, vi ste prišli tu sim zavetja iskat, pa ste prišli le v svojo pogubo, ker tukaj je dom grozne pošasti. Bežite hitro od tod, v dveh urah pride moj mož domu in ta vas bo pogubil, kolikor tudi ste pogumni.“

Potem mu je povedala več izgledov, kako je duh Mrziljud hudoben, močan in zvit. Tudi mu je povedala, da je pokončal njenega lastnega brata. Goste solze je prelivala pri teh besedah.

„Nič se ne bojte za mene, blaga gospa,“ reče princ Zmagovit, „jaz ne bom bežal pred njim, ampak se mu nasproti postavil, in jaz upam, da ga bom premagal ter vas rešil. Bog hudobijo le en čas trpi, potem pa jo poniža. Toda hitimo, čas beži! Pokažite mi brez zamude skrivno izbo vašega gospoda!“

Ko je Žrtvenica videla, da se mladi mož ne pusti pregovoriti, storila je vse po njegovi želji. Ko mu skrivno izbo pokaže, odprl jo je princ precej s tistim prstanom, ki mu ga je duh dal. Potem je poiskal tisto zlato škatljo s čudovito štupo in jo vzal seboj.

Pet sto pet in trideseta noč.

Bila sta že v tej sobi, ko se Mrziljud domu povrne. Takoj je zavohal, da sta Žrtvenica in njen brat v skrivni izbi. Spremeni se toraj v groznega velikana in stopi pred princa in njegovo sestro. Zmagovit pa se ni prestrašil, vzal je nekaj tistega prahu in ga vrgel velikanu v oči z besedami: „Stegni se, spakovina! Salomon ti tako ukaže!“

Duh je telebil na tla, kolikor je bil dolg in širok. Zmagovit skoči k njemu, mu vzame tiča iz nedrij in govori velikanu: „Ti veš, kdo sem. Zdaj mi povej, kaj si naredil z mojim bratom? — „Mrtev je,“ reče duh. — „Lažeš! reče princ; „Jaz vem, da si ga zaklel in če ga precej ne rešiš iz zakletve, umoril bom tvojega tiča.“

Ko je Mrziljud videl, da nič ne pomaga družega, poklical je Žrtvenico, ki je vsa prestrašena na strani stala, naj gre doli na vrt in naj tistega psa gor pripelje, ki je tam pri vodometu priklenjen. Ko ga pripelje, jej reče: „Vzemi kako škrbino, namaži jo z mazilom tam iz one srebrne škatlje in drži jo psu pred oči!“ Ko je to storila, pihnil je Mrziljud v psa in mu govoril: „Če te je Bog tacega ustvaril, kakoršen si, potem ostani tak; če pa ne, pa sprejmi svojo prvo podobo!“ Pri teh besedah se je pes spremenil v človeka in sicer v kralja Škitomira. Ta je svojega brata Zmagovita in svojo sestro Žrtvenico prisrčno objel.

Zmagovit pa, ko je dosegel od Mrziljuda, kar je želel, je tega duha prav dobro ozmirjal, nazadnje pa, misleč, da bo duha s tem hudo kaznoval, umoril je njegovega tiča, zavivši mu vrat.

V tem hipu pa se je zaslišalo strašno grmenje. Palača je zginila; velikan Mrziljud se je spremenil v sam gost črn dim, ki je smrdel daleč na okoli. Kmalo pa se je zgubil dim in smrad, in prikazala se je meglica, iz katere je stopil lep mož.

Žrtvenica in njena dva brata so to z začudenjem gledali. Tisti mož pa, ki se je iz meglice naredil, govoril jim je tako:

„Mrziljuda se vam ni treba več bati. Jaz sem tisti bil, pa zdaj nisem več. Zjutraj sem bil še Mrziljud, zdaj sem pa spet Mirudan, kakor nekdej. Zelja, ljudem škodovati, me je zapustila. Hočem vam pomagati, kolikor mogoče, ter se vam v vseh rečeh hvaležnega skazati, posebno dobri princezinji Žrtvenici. Moje pravo ime je Mirudan, in bil sem eden izmed prvih duhov, ki so bili kralju Salomonu pokorni. Ta modri in slavni kralj je meni vse zaupal in mene je iz vseh podložnih duhov najrajši imel. Nekega dne pa se je bil eden iz mojih tovaršev nekaj pregrešil. Kralj Salomon meni naroči, naj ga kaznujem. Meni se je pa pregreha mojega brata premajhna zdela, da bi ga kaznoval za to. Rekel sem kralju lažnjivo, da sem tovarša kaznoval, akoravno ga nisem. „Lažeš, nehvaležneš!“ zavpije kralj nad menoj, „pa kazen ti ne bo odšla!“ Izgovoril je na to nekaj besedi, in jaz sem se čutil vsega spremenjenega. Kralj pa je izrekel nad menoj tako kletev: „Tvoje ime ni več Mirudan, ampak Mrziljud! Pojdi med ljudi, da jih mučiš in trpinčiš. Ti boš ljubil in tistega trpinčil, kterege ljubiš; ti boš ljudi rad imel, pa proti svoji volji jim boš vedno le škodoval; tvoja slaba vest bo tvoja kazen. Dam ti tega tiča, kojega osoda bo s tvojo zvezana. Dokler

ta tič živi, tako dolgo za tebe rešitve ni; vendar boš tiča branil, ga nosil na svojih prsih in mu stregel; to je tvoja kletev! Kedar pa tič pogine takó ali takó, potem si spet rešen in stopiš nazaj med dobre duhove.“

S temi besedami me je kralj Salomon daleč od sebe porinil. Od tega časa sem v tej kletvi živel in delal. Velíko hudega sem ljudem prizadjal, pa nisem mogel drugači, akoravno me je vest strašno pekla. Pred nekaj leti pa se mi je prikazal v sanjah tisti duh, zavolj kterega sem bil kaznovan, in mi je takó govoril: „Tvoja kazen bo kmalo končana. Dovoljeno mi je bilo, da smem kaj pripomoči, da se kazen okrajša. Preobleci se in pojdi v Košinkino, da snubiš kraljevo sestro; jaz sem že njenega očeta prej tako obdelal, da jo boš dobil. Po tej lepi princezinji boš rešen, ker se bota njena bráta za njo potegnila in še tebe zraven rešila.“ Tako sem prišel vas snubit, ljubeznjiva princezinja, in kaj se je potem zgodilo, to veste sami. Skušal bom pa to poplačati in popraviti, kar sem vam vsem britkosti prizadjal.

Veliko je bilo zdaj veselje med temi štirimi osebamí. Princi so duhu Mirudanu zagotovili, da so na svoje prestane bolečine že pozabili in da so zdaj srečni, imeti tako izvrstnega prijatla v njem. Posebno prisrčno je še Žrtvenica svojemu mlajšemu bratu Zmagovitu roke stiskala, ker ga prej ni bila poznala. Škitomir pa se je junaškemu bratu zahvalil za srečno rešitev iz zakletve.

Zdaj je Mirudan poklical več podložnih mu duhov, kateri so postavili lep šotor. V šotor so postavili mizo in stole, in na mizo so nanosili najboljših jedil. Med kosilom so se Škitomir, Zmagovit, Žrtvenica in Mirudan pomenkovali o vseh svojih zadevah ter pravili si svoje zgodbe. Ko je Zmagovit povedal,

da so mati umrli, jokala sta Škitomir in Žrtvenica
britke solze. Potem so začeli ugibati, kaj bi bilo
zdaj doma novega in prašali Mirudana, če on kaj vé?

Mirudan jim odgovori: „Vaše dežele se je po-
lastil sosedni kralj, kterega očeta je bil vaš oče
premagal. Vašega prvega ministra, ki je vaši hiši
zvest ostal, pustil je ta kralj po hudih mukah umoriti.
Vaši podložniki pa so vam zvesti, ne marajo za tu-
jega kralja in komaj čakajo priložnosti, da bi se
tega jarma znebili. Jaz vam hočem pomagati do
vaših pravic, in mislim, da pojde lahko. Nicoj še
vas hočem prenesti v Košinkino, in tam bomo že
videli, kaj in kako.“ Po tem razgovoru so se še
en čas prav dobro imeli, na noč pa se podali k po-
čitku. Ko so principi spali, vzdignil jih je duh in
jih spavajoče prenesel v Košinkino. Akoravno jim je
bil to naprej povedal, vendar so se zelo čudili, ko
se znajdejo zjutraj blizo svojega glavnega mesta.
Stopili so v hišo nekega kmeta, pa se niso dali spo-
znati, ampak so le rekli, da so tuji popotniki. Kmet
je bil prav žalosten videti, zato ga je Škitomir prašal,
zakaj da takó žaluje? „Dobri tujec,“ reče kmet,
„vi ste gotovo iz daljnih krajev domá, da nič ne
veste, zakaj smo mi vsi žalostni. To deželo zdaj vlada
grozen trinog, kterega vsi črtimo in sovražimo. Imeli
smo tako dobrega kralja, kakor nobena dežela. Ta
kralj je umrl, in njegovi dobri otroci, ki so bili ravno
tako plemenitega srca, zginili so drug za drugim in nič
ne vemo, kam so prišli. Tako smo bili brez vladarja,
divji sosed je prilomastil in nas v svoj jarem vpregel.“

Iz teh besedij so principi spoznali, kako rado jih
je ljudstvo imelo. Začeli so se pogovarjati, kako bi
vzdignili punt, da bi tujega kralja pregnali.

Ko takó govoré, pripeljal se je nekdo s štirimi konji mimo in se ustavil pred to kmečko kočo. Iz voza stopi Mirudan in prinese Škitomiru kraljevo krono in vsa kraljeva znamenja ter oblačila. Te dragocene reči izročivši govoril je princem te besede: „Ne čudite se. Vzdignil sem svoje duhove, premagali smo vojsko tujega kralja in mu vzeli kraljeva znamenja, ktera so lastnina prvorojenega princa Škitomira. Ko je ljudstvo videlo, da se moji vojščaki vojskujejo s tujim kraljem, privreli so od vseh strani nam na pomoč; vse tuje vojake so pobili in razpoldili s pomočjo mojih duhov, in posiljenega kralja samega so vjeli ter ga bodo vsak čas vklenjenega sim pripeljali. Pripravite se zdaj na slovesen uhod v svoje glavno mesto in svojo kraljevo palačo.“

Princi so se zdaj oblekli v tisto žlahtno kraljevo obleko, katero jim je bil Mirudan prinesel. Med tem pa je privrela velika množica ljudstva pred tisto kmečko hišo, ker je bil Mirudan po svojih duhovih povsodi razglasil, da so se principi našli in da so v tej in tej hiši. Princi so se vsedli na konje in med vriskanjem ter živio-vpitjem ljudstva so jahali v svoje mesto. Princ Škitomir je spet zasedel kraljevi prestol in vsi deželni grofi in velikaši so se mu poklonili. Več dni so trajale veselice, ki jih je kralj Škitomir napravljajal ljudstvu, in vse je bilo židane volje, da so le svojega dobrega kralja spet imeli in se ni bilo treba klanjati tujemu trinogu. Vsi so na glas Boga hvalili, da se je vse tako srečno obrnilo.“

Ker ni bil še dan, začela je Lunica na prošnjo indiškega kralja in svoje sestre Srebernice historijo dveh mož, ki sta imela obá eno ženo.

Historija dveh mož, ki sta imela oba eno ženo.

„Gospod, v egiptovski deželi živela je enkrat najbolj prekanjena baba, kar jih je zemlja nosila. Ne zmeneča se krščanske zapovedi, da sme ena žena le enega moža imeti, poročila se je ta ženska z dvema možema in je tudi z obema na eni postelji spala, pa takó, da drug za družega ni vedel. To je bilo pa le zavolj tega mogoče, ker je eden izmed mož imel tako delo, da je bil le po dnevi doma, po noči pa ne; drugi mož pa je bil le po noči doma, po dnevi pa ne. Prvi mož, Hajduk po imenu, bil je ropar in je šel vsako noč na cesto in po mestu okrog, da je koga oropal ali pa kje ulomil in pokradel. Drugi mož, Smuk po imenu, je bil tat, in je šel vsak dan zjutraj na trg, se pomešal med prodajalce, med kmetice in meščanke, ter jim kradel denar iz žepov; popoldne je pa kmete zvalil v kako gostilno, da so začeli kvartati in jih je za denar obral. Zvečer pa je prišel precej pozno domu, ko je ropar Hajduk že odšel na rop. Zjutraj pa je Hajduk prišel domu še le, ko je Smuk že na trgu kradel. Smuk je v gostilni kosil, zato ga čez dan ni bilo nikoli doma. Svoje domačije pa se je tudi že zato ogibal, ker mu je bilo najljubši, da bi gosposka še ne vedela ne, kje stanuje, da mu ne more hiše preiskati, če bi kaka tatvina na dan prišla. Sicer je pa znala že zvita žena oba možá tako ravnati, da nista zvedela drug za družega. Oba moža sta toliko naropala in nakradla, da se je babi prav dobro godilo in je imela vsak dan ženitovanje.

Pet sto šest in trideseta noč.

Več mescev je baba tako za nos vodila oba moža. Zdaj je imel pa Hajduk neko pot in je rekel svoji ženi, da jo mora za nekaj tednov zapustiti. Žena se je jokala in mu nabasala torbo z različnim jedilnim blagom. Imela je kračo in to je čez pol presekala in polovico dala roparju v torbo. Tudi kruha mu je dala in nekaj klobas. Ropar Hajduk je potem šel svojo pot poleg reke Nila naprej.

Hajduk ni bil še daleč iz mesta, kar tat Smuk domu k ženi prileti in jej pové: „Zvedel sem, da je moja teta na smrtni postelji. Moram precej domu, da na mene pri oporoki (testamentu) ne pozabi.“ Proti takemu uzroku se ni dalo nič ugovarjati. Zato je žena brž tudi temu možu torbo nabasala, dala mu je na pot kruha, klobas in tiste pol krače, ki je bila Hajduku ostala.

Tako je tedaj tudi Smuk odpotoval. Pot ga je peljala po ravno tistej cesti, po kateri je bil Hajduk šel. Hodil je celi dan in zvečer je prenočil v neki malej gostilni poleg ceste. Ravno v tej gostilni pa je bil že pred njim Hajduk ostal in je že za mizo sedel, da bi si nekoliko odpočil, potem pa spat šel. Smuk pride not in se vsede k mizi. Ker drugih gostov ni bilo, začela sta se med seboj pogovarjati.

„Dober večer!“ reče Smuk, ko ustopi in Hajduka pozdravi, „ste li tudi vi popotnik?“ „Da, sem; ravno danes sem prišel iz Kajire,“ odgovori Hajduk.

„Jaz pa tudi iz Kajire pridem,“ reče Smuk. „In če greste še naprej, potujeva lahko skupaj. Saj že star pregovor pravi: „Ne hodi po svetu brez

tovaršije! Za nicoj pa vas povabim, da z menoj prigriznete, kar imam tukaj v torbi.“

„Prav rad bom pokusil,“ reče Hajduk, „pa le pod tem pogojem, da tudi vi od mojega pokusite.“

Zdaj sta začela vsak iz svoje torbe vleči kruh, klobase in kračo; krčmarju pa sta naročila, naj vina prinese. Čudila pa sta se, ko sta kruh ogledovala in pokusila, da sta imela oba enak kruh, ravno tako so bile klobase čisto enake. Še bolj pa je bilo to čudno, da sta imela vsak eno polovico od krače, in ko sta ti dve polovici vkup stisnila, bila je krača cela, tako lepo se je podal kos h kosu.

„Prijatelj,“ praša Smuk, „kje pa ste dobili to kračo?“

„Moja žena mi je vse to naložila v torbo,“ reče Hajduk; „kje pa ste vi te reči dobili?“

„Tudi meni je vse moja žena priskrbela.“

„V katerih ulicah pa stanujete?“

„Tik Nilovih vrat.“

„Jaz tudi tam.“

Tako sta se izpraševala tako dolgo, da sta prišla do spoznanja, da imata oba eno in isto ženo.

Skoraj bi se bila sprla. Vendar je pamet zmagała in sklenila sta, vrniti se na dom, da se sama prepričata, kako ta reč stoji.

Šla sta toraj oba skupaj v Kajiro nazaj. Ko oba naenkrat v izbo stopita, spoznala je žena, da je njena zvijača očitna; zato se ni nič izgovarjala, ampak padla je pred njima na kolena in ju prosila odpuščanja. Oba moža sta bila zaljubljena v ženo in se nista maščevala nad njo; samo ozmirjala sta jo. Ker pa v takem zakonu nista hotela dalje živeti, da bi oba eno ženo imela, rekla sta ženi, naj si

sama enega izbere, ktereга za moža želi, drugi bo pa odstopil. Ona pa se ni mogla ali ni hotela odločiti za nobenega. Slednjič, ko sta le pritiskala, naj se odloči, jima reče: „No, naj pa bo; vidva živita oba od tatvine, Hajduk krade po noči, Smuk pa po dnevi; zdaj pa jaz tako rečem: kdor iz vaji bo izpeljal najbolj prebrisanо in predrzno tatvino, tega bom obdržala za moža.“

Oba sta bila s tem predlogom zadovoljna in sta se pripravila na to, da poskusita vsak svojo umetnost.

Smuk si je prvi nekaj zmisлил in je peljal Hajduka seboj, da bi bil priča, kaj bo naredil.

Šla sta na velik trg, kjer je vse mrgolelo ljudi, prodajalcev in kupovalcev, pa tudi takih, ki so prazne zijala prodajali. Smuk je pokazal Hajduku starega juda, ki je počasi hodil med ljudmi. „Poglej onega juda,“ reče Smuk, „prej ko bo ena ura pretekla, prisilil ga bom, da bo svoj denar meni dal,“ — Ko to izreče, stopi hitro za judom in mu hitro izmakne denarni mošnjiček iz žepa. Hajduk reče: „To si pa dobro naredil!“ — „To še ni nič,“ ga zavrne Smuk; „ko bi me bil kdo videl in me judu izdal, in ko bi me potem jud tožit šel, prisilila bi mene sodnija, da mu moram denar nazaj dati. Jaz pa hočem, da bo sodnik sam spoznal, da je denar moj in mi mošnje z denarjem sam izročil.“ — Ko to izreče, stopil je v bližnjo vežo, preštel denar, kar ga je bilo v judovi mošnji, vzел deset cekinov iz nje, pa položil svoj prstan not. Potem je mošnje spet dobro zadrgnil, stekel za judom in mu mošnje spet v žep položil. Komaj pa je nesrečni jud nekaj korakov naprej stopil, kar Smuk proti njemu skoči, ga zgrabi

in zavpije: „Ali te imam, ti tat! Kako si upaš, tukaj po trgu med poštenimi ljudmi hoditi, ko si me tako nesramno okradel?“

Pet sto sedem in trideseta noč.

Jud se ni malo prestrašil, ko ga ta neznani človek tako napade. Začel se je izgovarjati in pri-segel pri Abrahamu, Izaku in Jakobu, da Smuk nikoli nič ni vkradel. Med tem se je nabralo mnogo ljudi okoli obeh. Smuk pa je kričal: „Ti stari hincec, nikar se tako nedolžnega ne delaj! Le pojdi z menoj k sodniku, ta bo že razsodil, kdo ima prav.“ Ljudje, katerim se je jud skoraj smilil, začeli so zdaj verovati, da je res tak, ker je Smuk celo stvar sodniku izročil. Zato so se skoraj smijali, ko je Smuk starega juda za dolgo brado zgrabil in ga vlekel pred sodnika. Več ljudi je šlo za njima, med njimi tudi Hajduk.

Ko pred sodnika pridejo, reče Smuk: „Gospod sodnik, tukaj sem vam pripeljal enega najpredrznejših tatov, kar ste jih še kedaj sodili. Ta stari jud, ki ga tukaj vidite, je meni vkradel mošnjo z denarji; komaj pa je par ur preteklo od tega časa, vidim ga spet na trgu, kako se sprehaja, kakor bi bil najpoštenejši človek.“

„Bog me naj kaznuje,“ reče jud, „če sem kedaj komu kaj vkradel! Tega človeka nisem nikoli videl. On se ali moti nad menoj, ali pa se mu v glavi meša.“

„Ti pes judovski!“ reče Smuk, „ali se tebi spodobi, tako govoriti in poštenega kristjana za norca spoznati? — Gospod sodnik, ne pustite se premotiti po besedah tega krivoverca. On tako predrzno taji,

kakor tisti hinavec v Indiji, ki je hotel utajiti blago njemu v varstvo izročeno. Toda tisti sodnik v Indiji je tička dobro vjel ter njegovo hudobijo zasledil. Tako, upam, boste tudi vi storili.“

„Kako se je pa obnašal tisti sodnik?“ prša sodnik, „jaz ne poznam tiste historije.“

Na to je začel Smuk tako praviti:

Historija o svetohlineu Sladovščaku.

„V nekem velikem mestu Indije živel je nekdej mož, ktereга so vsi za zelo pobožnega in bogaboječega imeli. Sladovščak je bilo njegovo ime. Po cele dneve je posedal po cerkvah, kjer je neprenehoma molil. Postil se je tako ojstro, da so se njegovi posli čudili. Nikoli ni vina pil. Zato ga je ves svet visoko spoštoval. Če je kdo hotel o kom reči, da pobožno živi, je rekel, da živi, kakor Sladovščak.“ Tudi je bil pregovor: „se posti, kakor Sladovščak,“ je izstradan, „kakor Sladovščak.“

Pet sto osem in trideseta noč.

Sladovščakov sosed je bil eden najbogatejših trgovcev v mestu, ob enem tudi velik spoštovalec Sladovščakov. Zgodilo pa se je, da je moral ta trgovec po kupčijah nastopiti dolgo pot in se za eno leto odstraniti iz mesta. Imel pa je ta mož celo vrečo cekinov. Pred svojim odhodom je hotel ta denar kam shraniti. Že je hotel cekine zakopati, pa spet si je premislil; „po nesreči zna ravno kdo tam kopati ali zidati, in potem sem ob denar.“ Zato si je mislil, da bo najbolj pametno, če ta denar svojemu sosеду Sladovščaku spraviti nese. Ta

ni imel kupčije, toraj se zgube ni bilo bati, sicer pa je bil na glasu takega poštenjaka, dabi mu bil vsak zaupal svoj denar. Šel je tedaj z denarjem k Sladovščaku. Ta je bil ravno iz neke Božje poti prišel in je na tleh klečal in molil ko je sosed ustopil.

„Ljubi sosed,“ reče trgovec, „žal mi je, da vas moram motiti v vaših pobožnih vajah; pa neka nujna stvar me k temu sili.“

„Bog vas pozdravi!“ reče Sladovščak i „s čim vam zamorem postreči?“

„Dragi sosed,“ reče trgovec, „neka nujna kupčija me sili, da še danes odpotujem za dalj časa; in za ta čas bi vas prosil, ko bi mi hoteli nekaj denarja spraviti na varen kraj in mi ga spet izročiti, ko nazaj pridem. Prihranil sem ga v dolgih letih, in v vaših rokah vem ga najbolj varnega.“

Sladovščak je denar prevzel in trgovec mu je toliko zaupal, da ni tirjal od njega pisanja in spričebe, da je res toliko denarja v shrambo prevzel. V polni gotovosti in mirne vesti se poda trgovec na barko, potem ko je še prej Sladovščaka prosil, naj za njega moli, da bo potovanje bolj srečno.

Trgovec je imel res srečo. Vse kupčije so se mu dobro razmotale, in v šest mescih je prišel že spet nazaj domu. Prva njegova skrb je bila, obiskati svojega soseda. Sladovščak ga je pozdravil in rekel, da ga veseli, ker se je sosed srečno povrnil iz potovanja. Z nobeno besedo pa ni omenil nič o denarjih, ki jih je imel v shrambi.

Po dolgem razgovoru je bil slednjič trgovec sam prisiljen, opozoriti Sladovščaka na tisto vrečo cekinov in ga prositi, naj mu jih zdaj nazaj dá.

„Ali ste pri pameti, ljubi sosed, reče Sladovščak, „ali kaj vam je? Ali se vam sanja? V hišo ubozega Sladovščaka še nikdar nikoli ni nihče prinesel nobenega cekina! Kaj mislite, da bi jaz toliko denarja v shrambo jemal? Za ves svet ne bi hotel teh skrbi in te odgovornosti nakopati si na glavo! Le malo si premislite, gotovo ste denar kje drugje spraviti dali.“

Trgovec je iz začetka mislil, da se Sladovščak samo šali. Ko je pa ta čisto resno in trdno ostal pri svojih besedah, vzkipela je v trgovcu jeza in začel je kleti in zmirjati: „Ti hinavec grdi! ali ne veš, da sem ti pred šestimi meseci prinesel vrečo cekinov v shrambo?“

„Sam vrag vas moti!“ reče Sladovščak, „povem vam, da meni niste dali nobenih cekinov in sploh nobene reči v shrambo. Cel svet me pozna za poštenjaka, kako zamorete vi kaj takega misliti o meni? Gotovo ste pozabili, kam ste denar spravili. Morda ste le mislili, da bi denar k meni prinesli, pa tega niste storili; zdaj se vam pa zdi, da ste ga res prinesli. Jaz vam pa povém, da se motite.“

Trgovec je en čas prosil, en čas grozil. Pa oboje je bilo zastonj; praznih rok moral je zapustiti Sladovščakovo hišo. V svoji jezi je Sladovščaka stokrat preklel. Brez zamude je šel k sodniku in mu vse povedal, kako se je zgodilo med njim in Sladovščakom. Sodnik je bil moder mož; pazljivo je poslušal trgovca, nazadnje pa mu je rekel: „Ker niste imeli nobene priče, ko ste mu denar dali, bilo bi zastonj, če ga prav tožite. On bo vse tajil in jaz ga po postavi brez prič ne morem obsoditi. Tega človeka zamoreva le z zvijačo vjeti. Pojdite zdaj domu,

zvečer pa pojdite spet k njemu in recite mu, da ga boste pri meni zatožili, ako vam denarja ne dá. Boste videli, da bo zvečer vse drugači govoril, kakor je zjutraj.“

Nekako potolažen je šel trgovec domu. Sodnik pa se je hitro oblekel in se podal k Sladovščaku v hišo. Sladovščak ga je s častjo sprejel, kakor se tacemu gospodu gre.

„Dragi gospod Sladovščak,“ reče sodnik, „tako pobožnega človeka, kakor vi, tega Bog ne zapusti. Jaz vam prinesem neko ponudbo, ktera vas zamore že na tem svetu srečnega storiti; nebesa so vam pa takó že gotove. Jaz sem namreč že star in slaboten; moja služba je za mene že pretežavna. Zato je moja misel, da bi vam prepustil službo sodnika. Kajti naj se ozrem, kamor hočem, tako poštenega, pravičnega in pobožnega moža ne najdem v celem mestu, kakor ste vi. Znano vam je, da je ta služba dobro plačana, tako da vam ničesa ne bo manjkalo in si lahko še kaj prihranite za stare dni. Da vas cesar potrdi, za to bom že jaz skrbel! Saj bolj vrednega ne more dobiti v tem mestu! Pridite toraj zvečer tako ob šestih enkrat k meni v pisarno, da se o tej reči natančneje zmeniva.“

„Če je Božja volja,“ reče svetohlinec, „naj pa bo; bom že prišel, gospod, o določeni uri!“

Na to sta se ločila. Sladovščak je bil ves srečen in vesel. Sladovščak je bil namreč velik lakomnik. Le iz lakomnosti se je postil, ne zavolj Bogá; v cerkev pa je hodil, da bi ga ljudje za pobožnega in revnega imeli, in da bi jih potem ložej goljufal. Reven pa ni bil, ampak je imel že zadosti denarja nakopičenega. Sodnikove službe se je zato veselil,

ker je bila dobro plačana, ob enem pa je upal, da se bo še po strani dosti zaslužiti dalo. To službo dobiti, je bila toraj zdaj njegova največa skrb. Zatega voljo začel je na novo premišljati zadevo s svojim sosedom. „Nisem prav naredil, da sem mu denar zatajil,“ govoril je sam pri sebi, „enkrat bi znalo vendar na dan priti, in potem je moja služba proč! In če prav ne pride na dan, to je pa lahko mogoče, celo gotovo, da me pojde sosed tožit. Če prav mi ne bodo mogli nič dokazati, ker ni nobenih prič, vendar pa bo morda sodnik do mene zgubil zaupanje! Nekaj sumljive sence zmirom ostane pri takih rečeh! Sodnik si bo mislil: „dokler se ta popolnoma ne opere, ga ne morem priporočiti za mojega naslednika.“ Med tem časom si bo družega moža za naslednika izbral in lepa služba je za mene izgubljena! Najboljše je tedaj, da sosedu cekine nazaj dam. Saj potem, ko bom sodnik, si jih bom sam dosti zaslužil in pridobil, in to takih, da jih bom lahko brez skrbi spravil v svoje skrinje!“

Proti večeru je prišel spet sosed k Sladovščaku.

„No, sosed, mu reče, „ali me boste res prisilili, da vas moram iti k sodniku tožit?“

„Kaj pa mislite od mene?“ reče Sladovščak; „kako morete misliti, da bom jaz kaj takega storil, ki sem bil pošten od mladih nog? Za moje truplo malo potrebujem in toliko imam, hvala Bogu, mi ni treba krasti. Hotel sem pa vam pokoro naložiti, da se tudi vi malo vadite v terpljenji in samozatajevanji. Hotel sem videti, kako znate vi veliko nesrečo prenašati in kako se obnašati proti takim, ki vam krivico storé. Zdaj sem vas že dosti trpinčil celi dan, toraj naj bo tega konec. Tukaj vzemite svoje ce-
1001 noč, VII. 3

kine in preštejte jih, ne enega ne bo manjkalo. Tudi jaz grem iz hiše, ker imam neko pot h gospodu sodniku, ki me je naprosil, naj ga danes zvečer obiščem.“

„Jaz bom pa ta žakeljček domu nesel,“ reče trgovec, „potem pa pridem koj za vami, ker imam tudi jaz z gospodom sodnikom nekaj govoriti.“

Trgovec je cekine tako hitro domu zanesel in jih zaklenil, potem pa za Sladovščakom k sodniku tekkel, da je tega še pred sodnikovo hišo došel. Ko oba skupaj veselega obraza stopita k sodniku v izbo, vpraša sodnik trgovca: „No, meni se zdi, da ste zdaj z gospodom Sladovščakom bolj zadovoljni ko zjutraj.“

„Res je, zdaj sem prav zadovoljen ž njim,“ reče trgovec.

„No, ker ste tako pošten mož, da ste sosedu denar nazaj dali,“ reče sodnik Sladovščaku, „zato vam ne smemo plačila dolžni ostati.“

Na to je poklical beriče, da so prinesli klop in palice, pustil je Sladovščaka na klop položiti in mu pomeriti pet in dvajset gorkih po zadnji strani. Svetohlinec je kar cvilil od bolečin in vse svetnike na pričo klical, da je pošten človek. Sodnik pa mu je rekel: „Ko bi vi sosedu denar že zjutraj nazaj dali, bi ne bilo tega treba; ker ste pa vi pustili sosedu veliko skrb imeti, zato se ne smete pritožiti, če ste zdaj tudi vi nekoliko trpeli.“ S temi besedami ga je zapodil. —

„Na ta način,“ pristavil je še Smuk, „vjel je tisti sodnik v Indiji svetohlinca Sladovščaka; jaz upam, da boste tudi vi tega sleparja judovskega pretuhtali in njegovo hinavščino spoznali. On taji; pa pustite ga le vsega preiskati, in gotovo se bo moja mošnja našla.“

Na to je sodnik precej ukazal beričem, naj juda preiščejo, in res so našli mošnjo pri njem. Jud je rekel: „Ta mošnja je moja!“ Smuk pa je rekel: „To je tista mošnja, ki je bila meni vkradena. Dobro jo poznam!“ V tej zmešnjavi je sodnik obema rekel, naj povesta, kaj je v mošnji?

„Sto cekinov je not,“ reče jud, „danes zjutraj sem jih dobro preštel.“

„Lažeš, nesramni tat!“ reče Smuk, „samo devetdeset cekinov je not, pa moj prstan, če ga tat v tem času ni iz mošnje vzel. Moj prstan z mojim imenom bo menda dovolj spričal, da je mošnja moja.“

Jud je bil že ves neumen. Še bolj pa se je prestrašil, ko je sodnik sam pred njegovimi očmi denar preštel in je bilo v mošnji samo devetdeset cekinov pa Smukov prstan. Zdaj je sodnik pustil judu deset udarcev s palico naštetih, Smuku pa je izročil mošnjo z denarjem.

Ko je Hajduk vse to videl, spoznal je, da je njegov tovariš Smuk res velik umetnik v tatvini in goljufiji. Rekel je sam, da kaj takega bo težko naredil. Vendar pa se je moral ž njim skušati, zato je povabil Smuka, naj zvečer k njemu pride, da bosta nekam šla, kjer bo Hajduk svojo umetnost pokazal.

Ko se mrak naredi, se snideta, in Hajduk pelje tovarša proti kraljevi palači.

Hajduk mu govori: „Smuk, ti si prekanil enega juda in enega sodnika. Jaz bom pa prekanil in okradel samega kralja. Poznam vse mostovže in izbe po kraljevi palači, in s pomočjo vrvene lestve ki jo imam pri sebi, bova prišla v kraljevo spalnico. Ali imaš toliko poguma, da me spreliš?“

Smuk je bil prestrašen nad tem predrznim naklepom; vendar pa ga je bilo sram, da bi odstopil; zato je Hajduku pomagal, da sta vrveno lestvo vrgla na zid kraljeve palače in po njej splezala čez zid.

Pet sto devet in trideseta noč.

Najprej sta se preplazila skozi prostorne vrte, in ker je bilo že temno, nista srečala nikogar. Med vrtom in palačo bile so male, lesene duri, ktere je Hajduk kar ulomil in peljal Smuka v palačo. Sla sta v gosti tami stopnice doli, stopnice gori, dokler nista prišla do velikega zagrinjala. To zagrinjalo Hajduk počasi vzdigne in pokaže Smuku slabo razsvitljeno kraljevo spalnico. Kralj je spal naslonjen na veliko blazino, strežaj pa, ki je pri njemu sedel, je tudi dremal. V sosedni sobi so se slišali koraki oficirjev, ki so bili pri kralju na straži.

Smuk se je tako vstrašil, da je skor znak padel. „Moj Bog,“ je rekel, „kam si me zapeljal! Če naji kdo zapazi, pojdeva še jutri na vislice. Beživa, dokler je še čas!“

„Ti si pa res strahopetec,“ reče Hajduk; čakaj, ti si govoril s sodnikom, jaz hočem pa s kraljem govoriti.“

Akoravno se je med tem časom tisti dremajoči strežaj pri kraljevi postelji spet toliko predramil, da je oči odprl, vendar se mu je Hajduk od zadej približal tiho kakor maček. Pomolil mu je pod nos neko flašico, v kateri je bila taka omotljiva voda, da je strežaj precej trdo zaspal, ko mu je ta duh v nos prišel. Zdaj je Hajduk spečemu strežaju slekel suknjo in jo sam oblekel. Potem je strežaja okoli prs prevezal z vrvjo in ga obesil na kavelj tam na zidu, ki je bil za obleko obešati. Strežaj je tako spal, da

se ni prebudil. Ko je bil Hajduk v strežajevi suknji, vsedel se je h kraljevi postelji in začel je kralju v obraz pihati, da bi ga prebudil. Ko je Smuk, ki je skrit tam za pregrinjalom čepel, to predrznost videl, začel se je tresti na vseh udih; kajti mislil si je: „Če se kralj prebudi, potem sva zgubljena obá.“

Hajduk je res kralju tako dolgo v lice pihal, da se je prebudil. Kralju se je zazdehalo in potem si je mel oči in pogledal okoli sebe.

„Veličanstvo,“ ga ogovori Hajduk, „ker ne spite, hočem vam za kratek čas kako historijo povedati, ako dovolite?“

„No, le povej!“ reče kralj in zopet zameži, ne da bi bil svojega strežaja dobro pogledal. Ko je kralj mežé poslušal, pravil je Hajduk to-le historijo:

Historija o kraljevi ljubici:

„V mestu Ispahanu v Perziji je bil enkrat mlad trgovec, ki je bil tako čedne postave in prijaznega obnašanja, da so bile vse ženske tistega mesta v njega zaljubljene. Tudi kraljeva ljubica je slišala govoriti o tem lepem mladenču. Šla ga je iz radovednosti gledat v tisto štacuno, kjer je bil, in ko je z lastnimi očmi videla njegovo lepoto, zaljubila se je v mladenča tako, da ni mogla brez njega biti. Ko je njena služabnica videla, da mlada gospodična še jesti več ne mara in da vedno bolj hujša iz same žalosti, ker ne more živeti s tem mladim trgovcem, začela jo je tolažiti. Gospodična je pa rekla, da bo umrla če tega mladenča ne vidi več; iz palače pa so jo le redko izpustili, da bi bila po mestu šla in mladenča obiskala.

Služabnica je tedaj šla k tistemu mladenču, mu povedala, kako zaljubljena je vanj njena gospodična in da bo umrla, ako je ne obišče. Mladenič je bil pri volji, toda kraljevo ljubico obiskati, je nevarna reč. Prvič straže vsacega vprašajo, kam gre; in če bi prav skozi straže prišel, postavi spet svoje življenje v veliko nevarnost, ako ga le v izbi take gospodične dobijo.

Mladi mož se je vendar pregovoriti dal, da je poslal na kraljevo ljubico več skrinj raznega blaga, v eno teh skrinj pa se je sam skrtil, da bi tako prišel k tej ljubezni bolnej gospodični.

Srečno so privlekli te skrinje skozi straže in jih razpostavili po sobah gospodične. Potem so mladega moža iz njegove tesne ječe rešili. Komaj pa je mladenič par besedij spregovoril z gospodično, kar služabnica vsa prestrašena prileti v izbo in pové, da kralj pride. Komaj je bilo še toliko časa, da so ženske stlačile mladenča v tisto škrinjjo nazaj, kar kralj ustopi.

Mladi trgovec se je v skrinji kar potil od samega strahu. Se huje pa mu je bilo pri srcu, ko je slišal kralja zahtevati, naj se mu vse skrinje odprejo, da bo videl, kakošno blago da si je gospodična naročila. Najhujši pa je bil njegov strah, ko je slišal kraljevo ljubico reči: „Tej želji vaše visokosti ne morem ustreči, ker imam v eni teh skrinj svojega ljubčeka zaprtega.“

„Nesrečnica!“ reče kralj, ali res takó misliš mene sramotiti? Precej te dam umoriti in tvojega ljubčeka, če je to res! Haj, straže!“

Mladi trgovec je prišel pri teh besedah skoraj ob zavest. Misлил je, da je gospodična že odpeljana ali pa ob glavo djana; kar jo zasliši na enkrat na

vsa usta smijati se. „Visokost!“ reče kralju, ko se je nasmejala, „res nisem verjela, da mi tako malo zaupate in da mi kaj tacega verjamete! Če bom jaz kaj tacega delala, ali res mislite, da bom sama sebe zatožila? Le pogledjte v skrinje, tukaj imate ključe! To vam pa precej rečem, da ne ostanem potem več štir in dvajset ur v taki hiši, kjer se meni tako malo zaupa.“

Te besede je govorila s tako trdnim glasom, da je kralju vzela ves pogum. Še mislil ni na to, da bi skrinje odpiral, ampak le jezo svoje ljubice je potišiti skušal. Tako je ta ženska z zvijačo in trdnim srcem rešila svojega ljubčeka.“

Pet sto in štirideseta noč.

Ta historija je bila dremajočemu kralju všeč. „No, ta ga je pa dobro opeharila!“ je rekel in se nasmejaj. Ob enem pa se je v postelji presukal, tako da je Hajduku hrbet obrnil. Hajduk pa ga še ni pustil spati in je rekel: „Ta historija je res mikavna, pa pred kratkim se je enemu naših sosednih kraljev nekaj podobnega primerilo.“ — „No, kaj pa?“ praša kralj. Hajduk odgovori: „To je bilo tako:

Neka ženska je imela dva moža, da drug za družega nista nič vedela. Na zadnje je pa to vendar na dan prišlo. Zdaj sta rekla svoji ženi, naj si enega izbere, ker obeh ne more imeti. Rekla je, da bo vzela tistega, ki bo kako sleparijo bolj zvito in prebrisano izpeljal. Eden teh mož je judu vkradel mošnjo denarjev in reč tako napeljal, da mu je sodnik sam denarje v roke dal, okradenega juda pa pretepsti pustil. Drugi mož se je pa splazil v kraljevo palačo, je strežaja na steno obesil, s kraljem dolgo časa go

voril, na zadnje mu pa poročni prstan z roke vkradel. Veličanstvo, ktereга teh dveh imate za bolj prebrisanega?" Kralj reče na to: „Če je to res, kar si pravil, pa meni se malo verjetno zdi; -- če je res, pravim, — potem je tisti bolj tič, ki je kralja samega okradel.“ Ko je tako slišal svojo zmago nad Smukom potrjeno iz ust samega kralja, stegnil je Hajduk svojo roko s flašico kralju pod nos, na kar je kralj precej trdo zaspal. Zdaj je Hajduk potegnil kralju z roke poročni prstan in ga spravil v žep. Potem pa je zopet tiho po prstih šel iz sobe proti zagrinjalu, kjer je Smuk na pol mrtev samega strahu čepel in si še dihati ni upal. Spravil ga je po konci in ga peljal za roko iz palače, ktero sta zapustila tako srečno, kakor sta brez zapreke not prišla.

Drugo jutro videl je kralj svojega strežaja na steni viseti, ne mrtvega, ampak le okoli prs privezanega. Ko se je strežaj prebudil, in so ga prašali, kdo ga je sim obesil, ni vedel nič povedati, ker je bil ves čas pretrdo spal. Nadalje je kralj tudi zapazil na svoji roki, da nema poročnega prstana. Zdaj je natanko spoznal, da to, kar mu je predrzni Hajduk po noči pravil, zgodilo se je ž njim samim. Ta predrznost se je kralju tako dopadla, da je pustil razglasiti, naj se tisti le oglasi, ki je to naredil, da se mu ne bo nič zgodilo, ampak še dobro plačilo bo dobil.

Hajduk je šel res h kralju in se oglasil, da je on tisti. Kralj je pohvalil njegovo srčnost in ga vzel med svoje oficirje.

Smuk pa je sam spoznal, da se z Hajdukom ne more skušati, zato mu je ženo prepustil.“

Ker ni bil še dan, začela je Lunica to-le historijo:

Historija o Vatroslavu in o trgovcu iz Indije.

„V Kajiri, glavnem mestu Egiptovskem, bil je nekdanj trgovec, ki je bil zavolj svojega lepega obnašanja priljubljen pri vseh sosedih. Ta trgovec je imel edinega sina, ktereга je prisrčno ljubil in vse za njega storil. Vatroslav, tako mu je bilo ime, je bil dobre čudi otrok: pobožen, pohleven, krotak, reden, pravičen in prijazen z vsakim človekom. Zato je pa tudi oče veliko veselje imel nad njim. Ko je Vatroslav v tista leta prišel, poiskal mu je oče sam nevesto, ter mu izbral bogato in lepo hčer svojega soseda, ki je bil tudi trgovec. Ženitovanje se je praznovalo z veliko slovesnostjo.

Tako je tedaj Vatroslav sam postal hišni gospodarin oče. Hitro se je množila njegova rodovina, kajti v štirih letih porodila mu je žena dva sina in dve hčeri. Če se je pa družina tako hitro množila, šlo je ravno narobe s premoženjem. Kakor tudi je bil Vatroslav dobrega srca in lepo izgojen, vendar je imel tisto napako, ki jo imajo navadno otroci bogatih staršev, namreč dela ni bil vajen. Pač je sim in tje kaj pobrskal, ali kaj pisal temu ali onemu trgovcu, vendar rednega, znojnega in skrbipolnega dela ni poznal, kakor ga poznajo tisti, ki so si iz revčine pomagali naprej z lastno pridnostjo. Tako je tedaj šlo njegovo premoženje rakovo pot in se tajalo, kakor maslo na solnci. Še hitreje je to šlo, ko mu je umrl skrbni in skušeni oče. Kmalo je prišlo tako daleč, da je moral to in ono iz hiše stran prodati: zdaj kako njivo, zdaj kak vrt, zdaj živino, nazadnje še hišno opravo. Ko je videl, da gre hitrim korakom

grozni revščini naproti, sklenil je, bežati iz Kajire in drugodi iskati sreče.

Brez vsega denarja, brez vseh pomočkov je šel z nekimi trgovci v pomorsko mesto Suez. Bili so pa ž njim trgovci iz Arabije, Indije in Kitaja. V Suezu je bila takrat, kakor tudi še sedaj, velika kupčija, in so tje prihajale barke iz vseh dežel. Ko je Vatroslav prišel v to mesto in videl veliko bogastvo, občutil je še huje svojo revščino. V morski luki je bilo vse polno blaga, trgovcev in mornarjev. Vsak je imel svoj opravek. Videl je, kako se znajo ljudje urno obračati in truditi, da pridejo do bogastva. Zdaj se je začel kesati in si misliti: „Koliko lepih ur sem pa jaz prespal, predremal ali na drugi način zgubil!“ Videl je toliko bogatih ljudi okoli sebe, on pa ni imel kaj v usta djati! Ko tako žalosten tam stoji, vidi proti sebi prihajati nekega trgovca, ki je moral biti, po obleki soditi, iz Indije domá. Ta častitljivi mož je takoj spoznal Vatroslavu na obrazu, da je nesrečen in žalosten. Zato stopi k njemu in ga praša, kdo je, kako mu je ime, kaj dela in od kodi je domá. „Gospod,“ reče Vatroslav, „jaz se iz Kajire domá. Nesreča me je preganjala, da sem moral svoje rojstno mesto zapustiti, in tako sem prišel sim v Suez, da bi morda tukaj koga našel, ki bi se mene usmilil in mi na noge pomagal. Mislil sem si, da bom morda v tujem kraji bolj srečen, ko v domačem.“

„Dobro!“ reče tujec, „jaz pa potrebujem spremeljevalca po mojih potih. Zdaj potujem v Džeto. Ako me hočete tje spremiti, hočem vam pot plačati in po vrhu vam dam še vsak dan en goldinar.“ Vatroslav v svoji revščini in zapuščenosti je moral vesel biti, da se mu taka služba ponudi, zato jo je z veseljem sprejel.

Indec je potem pustil svoje blago na barko znositi in potem sta se z Vatroslavom ukrcala (na barko šla) ter čez mesec dni se srečno pripeljala v Džeto. Vatroslav se je na celi poti tako pridnega pokazal, da mu trgovec iz Indije ni samo to dal, kar mu je obljubil, ampak še precejšno svoto po vrhu. Na to je šel trgovec iz Indije spet brez Vatroslava naprej na drugo stran. Ko je Vatroslav svojo prostost zadobil, ogledal si je mesto Džeto, ktereга še ni bil videl. Ko se od hoje utruđi, stopil je v neko gostilnico, da bi kaj večerjal. Prinesli so mu slabo večerjo, katero je moral drago plačati. Sosnanil pa se je v tej gostilni z nekterimi trgovci, ki so ga kot tujca spoznali in ga spraševali, zakaj da je v to deželo prišel. Rekel je, da je prišel po kupčijah, in da misli tudi v Jeruzalem podati se na Božjo pot. Lepo obnašanje mladega moža bilo je tem trgovcem všeč in bili so ž njim zelo prijazni.

Vatroslav je živel en čas s tistim denarjem, ki mu ga je tisti trgovec iz Indije dal. Nekega dne pa ga je srečal eden tistih trgovcev in mu tako govoril: „Gospod, jaz pa imam nekaj za vas, kar vam merda ravno prav pride. Eden od naših znancev je pred kratkim umrl, in zapustil je udovo in precejšno premoženje. Udova je še mlada in lepa, in to sem vam prišel ponujati. Ona ima toliko, da sta preskrbljena za celo življenje, poleg tega pa je izobražena in prijazna ženska.“

Ta ponudba je Vatroslava tako mikala, da je ni mogel odbiti. Zahvalil se je tistemu prijatelju za to novico in mu rekel, da to ponudbo prav rad sprejme.

Tisti trgovec je potem šel k mladi vdovi, jej vse razložil in povedal, da je Vatroslav vesel te zveze,

in potem so naredili ženitovanjsko pismo. Zapisalo pa se je v pogodbo tako, da dobi Vatroslav vse, kar potrebuje, pri udovi, namreč hrano, stanovanje, obleko in druge malenkosti, tako da je za svojo osebo preskrbljen. Nasprotno pa so zahtevali od Vatroslava, da mora nekaj precej denarja uložiti v skupno premoženje. On pa toliko denarja ni imel; vendar je to reč prepustil dobri sreči, češ, sreča naj to popravi, kar jaz ne zmorem; in tako se je pismo spisalo, kakor so hoteli. Tega si ni upal povedati, da je tako reven. Njegova nova nevesta pa je mislila, da se prav bogato omoži.

Ko je Vatroslav prvokrat stopil v izbo te udove, čudil se je nad bogato opravo, ki jo je tu videl. Sodnik je spisal ženitovanjsko pismo, in potem bi imela iti k poroki. Vatroslava je pa začela strašno vest peči, ko se je domislil svoje prve žene in svojih otrok. Zato se ni mogel odločiti za to pot in naslonil se je na stol ter zakril svoj obraz. Ko so ga prašali, kaj mu je, rekel je, da mu je slabo, naj se poroka odloži. Vatroslav se je pustil z vozom donu peljati in se je vlegel v posteljo. Ob enem je poslal po zdravnika. Ta zdravnik je bil star, dober in skušen mož, kteremu se je že moglo kaj zaupati. Vatroslav mu je tedaj celo svojo življenje popisal in mu povedal, zakaj da ne more udove vzeti in zakaj da je tudi odgnati ne sme. Zdravnik je bil moder in dobrosrčen mož ter je Vatroslava potolažil, da naj le brez skrbi bo in naj to njemu prepusti.

Tista udova, ki je bila v Vatroslava zaljubljena, je še tisti dan poslala k zdravniku vprašat, katero bolezen da ima njen ženin? Zdravnik pa je iz prijaznosti do Vatroslava sam šel k udovi jej tako govoril:

„Vsled potovanja na suhem in na morji in vsled mnogih skrbi ima vaš ženin Vatroslav vse razdražene živce. Njemu se mora mir pustiti in dobro streči, da zopet k sebi pride in se popravi. Ako bi se on zdaj ženil, je to njegova smrt; kajti lotila bi se ga božjast in on bi v kratkih mescih umrl. Tega mu menda ne boste želeli. Zato vas prosim, da poroko za nekaj mesecev odložite. Tudi njemu sem tako svetoval, akoravno se je branil.“

Udova ni imela nobenega suma, da bi zdravniku ne verjela. Vendar je zdravnik še tisti večer šel k Vatroslavu in ga podučil, kako naj govori in kako naj se obnaša; tudi mu je zapovedal, naj nekaj dni v postelji ostane in malo je, da bo prav slaboten videti, kedar ustane.

Drugo jutro je udova obiskala Vatroslava in ga prašala, kako se počuti.

„Nič mi ni hudega,“ reče Vatroslav, „pa ta neumni dohtar pravi, da se ne smem ženiti, da imam živce razdražene, da moram v postelji ostati in potem več mesecev brez dela postopati! To nič ni! Ali je mar podkupljen od mojih sovražnikov, kateri mi ne privoščijo, da bi vas za ženo dobil? Taka bo taka! Jaz pa zdravnika ne bom poslušal, in vstal bom in k poroki pojdeva!“

Po teh besedah se je spel po konci, pa nalašč je spet nazaj omahnil. Udova ga je začela zdaj božati po licu in mu govorila: „Kar zdravnik reče, se mora ubogati! On je naš prijatelj in ni od nikogar podkupljen.“

Za trdno je zdaj verjela, da je Vatroslav res bolan. V tej veri je bila še bolj potrjena, ko je Vatroslav čez tri dni vstal in je bil tako slaboten

in bled videti. Sama je zdaj silila na to, naj se poroka še za en čas odloži. V tem času pa mu je z vsem postregla, kakor bi bil že njen mož.

Ko se je Vatroslav enkrat po mestu sprehajal, zagleda pred svojimi nogami denarno mošnjo ležati. Ko vanjo pogleda, vidi ves vesel, da je polna cekinov in sicer jih je naštel tisoč cekinov. „S tem denarjem,“ si je mislil, „pa lahko grem domu v Kajiro, kjer živijo moja žena in otroci morda v največi potrebi, tam zečnem kako kupčijo in se bomo pošteno preživeli, da ne bo treba te udove in njenega denarja.“ Pa spet so ga obšle druge misli in rekel je sam pri sebi: „Denar vendar ni moj. Kar se najde, mora se tistemu nazaj dati, ki je stvar zgubil, če ne, je tatvina. Morda je tisti, čigar je ta mošnja, zgubil ves svoj denar?“

Med takim premišljevanjem zasliši mestnga bobnarja, kateri je oklical tako: „Neki gospod je zgubil mošnjo s tisoč cekini; kdor jo najde in nazaj prinese, dobi sto cekinov darila.“ Vatroslav si je mislil: „Zdaj se moraš oglasiti, če si pošten človek!“ Zatoraj je šel za bobnarjem in ga prašal: „Gospod, kdo pa je tisti, ki je denar zgubil?“ „Zakaj prašate?“ reče bobnar. „Ker sem nekaj tacega našel,“ reče Vatroslav; „prosim, peljite me k tistemu gospodu, čigar je mošnja, da mu jo nazaj dam.“

Ljudje, ki so to slišali, čudili so se nad poštenostjo tega mladega moža in mu vse dobro želeli. Potem je bobnar peljal Vatroslava k nekemu staremu možu, ki je v bukvah prebiral. Bobnar pokaže na Vatroslava in mu reče: „Tukaj je tisti, ki je denar našel. Pa on hoče, da mu prej poveste, kakošna je mošnja.“ — „Precej bom povedal,“ reče starček. —

„Ni treba,“ reče zdaj Vatroslav, „prej sem to zahteval, dokler vas nisem videl; zdaj pa, ko vidim vašo častitljivo glavo in pošten obraz, vam tako verujem, da ste vi tisti, ki je denar zgubil. Tukaj vzemite svojih tisoč cekinov.“ Starček je mošnjo vzel in Vatroslavu govoril te besede: „Mladi mož, Bog poplačaj tvojo poštenost!“ Na to je začel spet v bukvah brati. Vatroslav je pa eno celo uro tam za njim stal in čakal, kdaj mu bo dal obljubljenih sto cekinov. Slednjič ga starček vendar zagleda in vpraša, na kaj da še čaka?

„Gospod,“ rekel je Vatroslav, „bobnar je rekel, da dobi tisti sto cekinov, kdor mošnjo najde in nazaj prinese. Za ta denar bi tedaj prosil.“

„Je že prav,“ reče starček, „pa jaz mislim, da bi bilo devetdeset cekinov tudi zadosti?“

„Naj pa bo!“ reče Vatroslav.

Spet je začel starček v bukvah brati, Vatroslav je pa na denar čakal.

„Kaj pa še čakaš?“ praša starec.

„Na tistih devetdeset cekinov,“ je odgovor.

Starček je spet en čas bral, potem pa je rekel: „Ali bi ne bilo zadosti, če ti jih osemdeset dam?“

Tudi v to je privolil Vatroslav. Vendar mu starček ni dal tega denarja, ampak je zmirom menj obetal, tako da sta nazadnje že na en sam cekin prišla.

Starček pa mu še tega cekina ni dal ter mu govoril: „Za en cekin se res trud ne spleča, da ti ga dam. Molil bom za tebe, da ti Bog srečo dá, to bo več vredno, ko en cekin.“

„Res je to,“ reče Vatroslav, molitev pravičnega je več vredna, ko srebro in zlato.“

Starček je zdaj svoje roke položil mlademu možu na glavo in za njega molil.

Pet sto ena in štirideseta noč.

Vatroslav se je od starčka poslovil in mu poljubil roko. Kmalu je tudi spoznal, da je ima več sreče, odkar je starček za njega molil in ga blagoslovil. Po vsem mestu se je razvedelo, kako pošteno je Vatroslav ravnal z najdenim denarjem in da še obljubljenega plačila ni vzel. Eni so hvalili njegovo poštenost, drugi spet so sodili, da mora biti zelo bogat, sicer bi se ne bil odrekel obljubljenim sto cekinom.

Tudi tista udova, ki ga je mislila za moža vzeti, in pri ktereji je v prodajalnici pomagal in jej račune vodil, bila je zelo vesela, ko je tako lepe reči slišala o svojem ženinu. Izročila mu je ključe od cele hiše, ter djala: „Dragi prijatelj, bodite vi gospodar čez vse, kar imam, saj nikomur ne morem toliko zaupati, ko vam. Sicer bo pa tako vse vaše, ko se vzameva.“

Odslej je bil Vatroslav gospodar od velikanskega premoženja tiste udove. Vendar te moči ni zlorabil, ampak je vestno gospodaril.

Ob enem pa so se tudi delale priprave za poroko med udovo in Vatroslavom. Udova je hotela to reč zdaj vse bolj slovesno in velikansko napraviti, kakor prvikrat, ko še svojega ženina ni tako dobro poznala. Naročila si je najlepših svilnatih oblačil iz Kitaja, platna iz Kajire, ogrinjalov iz Perzije. Opravo po hiši pustila je pozlatiti. Vatroslav je bil v velikih skrbéh zavolj svoje prve žene, ker nič ni vedel, ali je še živa ali že mrtva. Dokler tega ni vedel, se ni smel z drugo oženiti. Povedati si tega pa tudi ni upal, ker bi mu bili očitali, zakaj tega ni že davno povedal in zakaj udovo tako dolgo za nos vodi? Bil je toraj v taki zadregi, kakor prvikrat in si nikakor ni vedel pomagati. Obrnilo pa se je samo od sebe

tako, kakor nobeden ni mislil. Prišla je bolezen v tisti kraj, koze ali osepnice imenovana. Ljudje so kupoma obolevali in pomrli; le malokateri je ozdravel. Tudi tista udova je dobila osepnice ter je v malih dneh umrla. Komaj je imela toliko časa, da je poklicala pred se več prič in vse svoje premoženje prepisala na Vatroslava. Ko je umrla, pustil jo je Vatroslav slovesno pokopati in je pogostoma molil za njeno dušo, saj je tudi vedel, zakaj! Naredila ga je bogatina iz največega siromaka. On jej je bil tudi za vse hvaležen in bi jo bil gotovo rad vzel in ljubil kot svojo ženo, ko bi ne bil že oženjen. Po vsem je bilo toraj obnašanje Vatroslava pošteno, samo v tem je bil preboječ, da ni precej obstal, da je že oženjen. Kajti če bi ne bila ta nesreča vmes prišla, gotovo bi imel Vatroslav še velike sitnosti zavolj svoje obljube proti udovi. Zdaj pa se je reč tako obrnila in je ne moremo popraviti. Za Vatroslava je bilo dobro, kajti bil je zdaj bogat mož in lahko je mislil na to, da se povrne v svoj kraj in poišče svojo ženo in otroke, ki so gotovo v veliki revščini.

Tako hitro pa ni mogel zapustiti tega kraja, kajti prej je moral poprodati velikanske zaloge svojega blaga. Kupčeval je naprej in prodajal, kupoval pa le malo, da bi svoje zaloge prej izpraznil. Kupčija mu je šla srečno izpod rok, bil je z ljudmi prijazen, nekaj je pa tudi pod ceno dajal, da bi se blaga prej iznebil in s samim denarjem proč šel. Zato je drlo vse k njemu in druge prodajalnice so bile skoraj prazne.

To je se ve da razjezilo druge trgovce. Po tej ceni niso mogli blaga dajati, kakor Vatroslav, ki je raje boljši kup in še v zgubo dal, samo da bi se

blaga znebil. Zato so trgovci močno godrnjali in sklenili, da se hočejo nad njim maščevati.

Kralj tiste dežele je imel navado, če mu je denarja zmanjkalo, da si ga je izposodil pri bogatih trgovcih v Džeti. Kedar je mogel, jim je posojeni denar potem spet povrnil. Tudi to leto se je obrnil kralj za posojilo do trgovcev v Džeti. Pa oni so mu odgovorili tako: „Gospod, zelo nam je žal, da letos ne moremo vstreči vaši želji. Mi nemamo nobene kupčije več, vsi smo obubožali in moramo prodajati že hišno opravo. In kako je to prišlo? Nek tuječ se je med nami naselil, ni nič imel, ko je k nam prišel, potem pa mu je neka tukajšna bogata vdova vse zapustila; na to je on v svoji bogatiji začel nalašč cene kvariti in zniževati, da bi nas pokončal; in res je vso kupčijo na sebe potegnil, mi pa ne vemo, ob čem bomo zanaprej živeli. Ako denarja potrebujete, on ga vam lahko dá, on edini v našem mestu.“

Na to je poslal Vatroslavu vojake v hišo, da bi ga terjali za denar, ki ga kralj potrebuje.

Vatroslav je bil pa že podučen o teh naklepih in je poskril ves svoj denar in tudi boljše blago; sam pa je zbežal. Vojaki so tedaj prišli nazaj in so rekli, da gospodarja ni domá.

„Če ga ni doma,“ rečejo trgovci, „to nič ne stori, on ima zadosti denarja v svojih skrinjah. Kar po sili skrinje odprite pa boste našli denarja, kolikor hočete.“

Vojaki so tedaj vnovič tje šli in so odprli vse skrinje in omare. Toda nikjer ni bilo nič denarja.

Zdaj so trgovci rekli: „Gotovo je denar zakopal! Kar pod hišo kopljite, pa boste našli denar!“

Šli so tedaj tje in začeli kopati. Komaj nekaj prsti odkopljejo, kar zadenejo ob štiri lonce, in v vsakem loncu je bilo štir tisoč cekinov. Vojaški poglavar je pustil denar prešteti, potem je vzel toliko denarja, kar ga je kralj potreboval, vse druge pa je spet na tistem mestu zakopal, v pričo Vatroslavovih hlapcev, ker njega samega ni bilo doma.

Ko so vojaki z denarjem odšli, povrnil se je Vatroslav na svoj dom in se je začudil, ko so mu hlapci povedali, kje so vojaki denar našli, kajti on ni bil nikoli tam nič zakopal in tudi ranjka udova mu o tem nič ni povedala, akoravno mu je sicer vsako malenkost pokazala. Mislil si je toraj: „To mora biti tuj denar; pa naj bo kogar hoče, kedar kralj posojilo nazaj plača, moramo lonce spet napolniti in jih pri miru pustiti, dokler njih gospodar ne pride.“

Kmalo potem je kralj res povrnil celo posojilo in še nekaj po vrhu dal. Vatroslav je storil, kakor namenil, napolnil je z denarjem vse štiri lonce in jih postavil na prejšno mesto.

Kako je v tem prav ravnal, se je kmalo pokazalo. Enkrat, ko je pred svojo štacuno sedel, pozdravi ga neki starček, ki se je nekako skrivnostno oziral po hiši. Vatroslav ga je prašal, če kaj želi? Starček pa je rekel, da bo že zvečer k njemu prišel in da se bota takrat zmenila.

Zvečer je starček res prišel. Vatroslav je pripravil dobro večerjo in začela sta se o različnih stvareh razgovarjati. Slednjič ga Vatroslav praša, zakaj se je prej tako redovedno oziral po njegovi štacuni?

Na to mu starček odgovori:

Pet sto dve in štirideseta noč.

„Vedite, moj prijatelj, da jaz nisem iz tega kraja domá, ampak iz Indije; da pa vsako leto po kupčijah sim pridem. Ker se pa človek na svojo srečo nič zanašati ne more, in me je že marsikaka zguba zadela, zato sem velik del svojega blaga prodal in zamenil za čisto zlato, katero sem skrnil na varnem kraji. Zdaj sem prav vesel, da sem takó naredil; kajti ko sem se zadnjič sim iz Indije peljal, zdrobil je vihar mojo barko in pokončal vse, kar je bilo blaga na njej, komaj da smo življenje rešili. Če hočem spet nazaj domu priti, moram si novo barko kupiti. Zato mi bo tisti denar ravno prav prišel, ki sem si ga prihranil. In veste, kje imam zakopanega? Pod vašo hišo! Bodite tako dobri in izročite mi ga zdaj!

„Bodite brez skrbi,“ reče Vatroslav, „vaš denar je dobro shranjen. Jaz še za njega nisem nič vedel, pa vojaki so ga našli.“ Potem je starčku vse povedal, kako se je godilo takrat, ko so vojaki v njegovi hiši denar kopali.

Ko je pa Vatroslav tiste štiri piskre cekinov prinesel, da bi jih starčku izročil, jih ta ni hotel vzeti, ampak je govoril: „Ker ste bili tako pošteni, imejte vi ta denar! Jaz bom kupčijo pustil, sem že prestar. Zato ne potrebujem več barke, saj se lahko z drugo barko na svoj dom prepeljem. Pojdite z menoj, da boste videli, kje sem doma. Jaz vam hočem domá prepustiti vso mojo kupčijo, če vas veseli.“

Vatroslav je bil precej pri volji in peljal se je s starčkom v Indijo. Vatroslav se je začudil, ko stopi v hišo tega trgovca, tako je bilo vse lepo in obloženo z različnim blagom. Povedali so mu, da je ovi starček

najimenitnejši trgovec v celem mestu. Nekaj dni sta potrebovala, da sta si ogledala vse premoženje tega starčka. Potem je stari trgovec Vatroslava še po mestu vodil in mu kazal znamenitosti. Ko se domu povrneta in k dobri večerji vsedeta, govoril je starček Vatroslavu tako: „Ljubi prijatelj! jaz sem že star in ne veseli me več po svetu hoditi za kupčijami; saj imam tako že zadosti! Otrok nemam, žene nemam, žlahte posebne nemam! Če hočete, pa vam prepustim celo moje premoženje, za sebe si izgovorim samo pošten kot, da bom pri miru in vse imel, kar si poželim za vsakdajno potrebo. Kaj pravite vi na to?“

„Predobri gospod,“ reče Vatroslav, „kako pridem jaz kot tuj človek do tega, da hočete mene tako osrečiti?“

Starček mu odgovori: „Ali se nič ne spominjaš, ko sem te prvokrat k sebi na barko vzel, da sva šla v Džeto? Glej, tisti trgovec iz Indije sem bil jaz. Takrat sem skušal tvojo pridnost in postrežljivost. Ali se nič ne spominjaš, ko si nekemu starčku denar nazaj prinesel, ki ga je zgubil, in kako si mu odjenjal celó plačilo najdenja? Glej, tisti starček sem bil jaz! Takrat sem skušal tvojo poštenost in potrpežljivost. In slednjič sem tvojo poštenost spoznal, ko si mi tako vestno ohranil zaklad, ktereга sem zakopal v tvoji hiši. Vidiš, tako sem te jaz skušal, prej ko sem te za svojega dediča izbral. Skušnjo si dobro prestal, zato le brez skrbi vzemi v posest celo moje premoženje in nič si vesti ne delaj zavolj moje žlahte. Jaz imam le nekaj postranske žlahte še žive, in vse te ljudi sem že davno tako dobro preskrbel, da tega še zaslužili niso.“

„Ako je vaša volja takó,“ reče Vatroslav, „potem si bom pač mislil, da je Bog vse tako obrnil in bom hvalil najprej Njega, potem pa vas. Vendar imam tudi jaz nekaj na srcu. Jaz ne mislim tukaj ostati in tudi v Džeti ne. Vedeti morate, da sem bil v Egiptu, svoji domačiji, oženjen, in da sem imel štiri otroke, ktere sem moral zapustiti, ker jih nisem mogel lačnih videti, zaslužiti pa nisem nikjer nič vedel. Moja dolžnost je, da zdaj, ko sem po udovi v Džeti podedoval veliko premoženje, nazaj hitim v Egipt, tam poiščem svoje ljudi in jih rešim iz revščine. Ako vam je drago, blagi gospod, pojdite z menoj; bomo srečno skupaj živeli in vas bomo spoštovali, kakor svojega očeta!“

„Saj tukaj res nimam nikogar, ki bi na me gledal, kedar obnemorem ali zbolim,“ reče starček. „Res mi bolje kaže, da grem z vami, ker se poleg vas čutim najbolj varnega in preskrbljenega. Hočemo tukaj vse prodati, si kupiti barko in popeljemo se v Egipt!“

Vatroslav je bil silno vesel, ko je videl starčka pri volji, ž njim v Egipt potovati. Kupila sta si barko, najela več mornarjev, manjše in dragocenejše stvari pobasala na barko; večje reči, potem hiše in polje pa je starček hitro prodal in denar v samih zlatih spremenjen seboj vzela. Potem sta se ukrcala. Barka je srečno prijadrila v Džeto. Tam sta se ustavila, da bi še Vatroslav hitro vse prodal in vzela denar seboj, med drugim tudi tiste štiri lonce, v katerih je bilo šestnajst tisoč cekinov. Potem se je Vatroslav poslovil pri svojih sosedih, jim vse odpustil, razdelil veliko miloščine med uboge, in potem sta se odpe-

ljala v Suez. Vožnja je bila vseskozi srečna. V Suezu sta barko prodala in kupila velblodov in konjev, katerim sta naložila blago in denar. Z neizmernim premoženjem sta prišla v Kajiro, kjer sta si takoj najela posebno hišo, katero jima je lastnik pozneje popolnem prodal.

Prva skrb Vatroslavova je zdaj bila, da poišče svojo ženo in svoje otroke. Toda dolgo jih ni mogel najti, samo toliko je zvedel od prejšnjih sosedov, da so njegovi ljudje v veliki revščini živeli, potem pa se v drugo predmestje preselili.

Da bi svoje ljudi našel, naredil je Vatroslav to: napravil je velikansko gostijo za revne ljudi in pustil oklicati, da dobi vsak siromak zastoj jesti in piti, ako le priti hoče. S tem je pravo zadel. Kajti med mnogimi tisoči, ki so tam okoli miz jedli in pili, zagledal je Vatroslav kmalo tudi svojo ženo s štirimi otroci. Ona je bila upadenih lic, da jo je komaj še poznal; otroci so bili že precej doraščeni, vendar pa medli in izstradani. Vatroslav je precej pustil to mater z njenimi otroci v posebno sobo peljati. Tam se je dal svoji ženi spoznati, katera skor ni mogla verjeti, da bi bil njen mož tako bogat gospod postal. Ko so se do dobrega spoznali, objemali so se tako prisrčno, da se je še stari trgovec iz Indije jokal nad tem srečnim svidenjem. Zdaj je bilo vse revščine konec. Žena in otroci, ki so do zdaj toliko pomanjkanja trpeli, imeli so zdaj vsega zadosti in so hvalili Boga za to srečno spremenbo. Stari Indec pa je pri njih ostal kakor stari oče, je otroke podučeval in jim pravil svoje zgodbe, in vsi so ga radi imeli. Po njegovi smrti prišlo je vse premoženje na

Vatroslava, ki je bil odslej najbogatejši mož v celi Kajiri.“

Ker se ni še danilo, začela je Lunica historijo o princu Kajtimaru tako:

Historija o princu Kajtimaru.

„V Perziji je bil enkrat neki kralj, ki je bil že več let oženjen, pa še ni imel nobenega otroka. Po dolgih letih pa je postala kraljica vendar noseča, in to je bilo veliko veselje za kralja in celo deželo. Ko je prišel čas poroda, ni mogla kraljica poroditi. Poklicali so vse najboljše zdravnike, pa vsi so rekli, da mora ali mati umreti ali pa otrok. Bila je velika žalost na kraljevem dvoru. Nenadoma pa se oglasi pri kralju neki tujec ter obljubi, da hoče kraljici pomagati do srečnega poroda, pa le pod tem pogojem, ako se mu potem otrok izroči, ko bo doživel svoje osemnajsto leto.

Kralj je imel nekak strah pred tem tujim možem in se je dolgo branil, tako pogodbo sprejeti. Toda prišli so eni in so rekli, da bo kraljica umrla, če ne pride hitra pomoč; ministri zopet, ktere je kralj za svet prašal, rekli so, da se bo v osemnajstih letih morda našla kaka pomoč, s katero se bo dala obljuba prelomiti. Da tedaj reši svojo ženo in svojega otroka, privolil je in obljubil tujcu, da mu hoče otroka prepustiti, ko doživi osemnajsto leto.

Pet sto tri in štirideseta noč.

Zdaj je šel tisti tujec h kraljici in z njegovo pomočjo je kmalo srečno porodila zdravega princa,

ki je bil lep, kakor spomladni dan. Krstili so ga za Kajtimara.

Ko je bil prine srečno rojen, zgubil se je tisti tujec in ni čakal, da bi se mu za njegovo pomoč zahvaljevali. Samo to je pred svojim odhodom še rekel kralju, da bo čez osemnajst let gotovo prišel po dečka. Kralj pa je že takrat mislil na to, kako bi tujca goljufal. Imeli so veliko skrb za tega princa in mu stregli ter ga lepo učili, kakor se za tacega spodobi. Veči pa ko je postajal, bolj je skrbelo stariše, kaj bo potem, ko doživi osemnajst let. Kralj in kraljica sta se zmenila takó, da bi dala princa še majhnega, dokler svet za njega še komaj vé, prav daleč proč h kakemu tujemu kralju, ki bi ga za svojega izredil in pri sebi imel, dokler ne preide tisto osemnajsto leto. Res sta se dogovorila s Kitajskim cesarjem, in ko je bil princ komaj sedem let star, moral je stariše zapustiti in se podati na Kitajsko. Kralj in kraljica sta rekla, da je princ umrl, in po celi Perziji bilo je veliko žalovanje; Kitajski cesar je pa rekel svojim ljudem, da je mladi princ sin njegovega brata, ki je v vojski umrl; da ga hoče pri sebi imeti in ukaže, ž njim tako lepo ravnati, kakor z drugimi princí, takó kakor z njegovimi lastnimi otroci. Tako je princ Kajtimar živel in rastel med otroci Kitajskega cesarja, katerih je bilo več sinov pa ena hčerka. Povedali so mu, da je kralj njegov stric, princí in princezinja pa bratranci in bratranka; na svoje stariše pa je sčasoma pozabil. Princu ni bilo nič hudega; s princí si je igral, včasih pa tudi učil. Ko je pa večí prihajal in se je razvila nenavadna lepota njegove družice, Kitajske princezinje

Žarnice, zaljubil se je v njo polagoma tako silno, da ni mogel brez nje živeti. Kolikor tudi se je skušal premagovati, ker se je bal zamere pri cesarju, ko bi se to zvedelo, ni mu bilo mogoče tega plamena v srcu pogasiti. Tudi princezinja Žarnica je bila princu posebno naklonjena ter ga zmirom klicala svojega „ljubega bratranca“, svojega „drazega Kajtimara“. Bila je nedolžna ljubezen mladih let, kakor se med ljudmi take starosti le redko nahaja.

Princ Kajtimar je stopil že v svoje osemnajsto leto. Njegova roditelja, perziški kralj in kraljica, sta se že veselila tistega časa, ko bo osemnajsto leto preteklo, ko tujec ne bo zvedel za fanta in tako svoj čas zamudil, in kako bosta potem devetnajstletnega princa nazaj na dom poklicala, da bo veselje njihove starosti.

Ko je pa nastopil osemnajsti rojstni dan princa Kajtimara, prikazal se je tudi tisti tujec na dvoru perziškega kralja. Lahko si je misliti, kako sta se ga vstrašila kralj in kraljica.

Predrzo in brez vseh poklonov stopil je tujec pred kralja in mu govoril z resnim glasom: „Prišel sem po tvojega sina! Saj veš, kako sva se zmenila!“

Ves prestrašen reče kralj: „Priatelj, našega princa ni več, on je že umrl, ko je bil sedem let star.“

„Gospod, ne boste me goljufali,“ reče tujec, „jaz vem, da vaš sin živi in da je na dvoru Kitajskega cesarja.“

Zdaj je kralj spoznal, da je zastonj tajiti, žal mu je bilo, da se je zastonj ločil od sina toliko let in ga na tuje dal. Skušal je tujca potolažiti in omehčati, ter mu reče: „Gospod, ne bom dalje tajil, da

moj sin živi; toda lepo vas prosim, imejte usmiljenje z mojo sivo glavo in s terpečim srcem kraljice; on je najin edini sin, pustite ga nama. Vsako drugo reč vam rad dam, tudi če hočete polovico mojega kraljestva.“

„Jaz hočem le to, kar je mojega,“ reče tujec, vas pa hočem kaznovati, ker ste me ogoljufati želeli; z lažjo ste mislili sina rešiti, pa ta laž mu bo le v pogubo.“

„Če pa vse moje prošnje nič ne izdajo,“ reče kralj, „potem bomo drugači govorili! Hej stražniki, primite ga, nesramneža!“

Straža, ki je bila že prej pripravljena na to, hotela je na tujca planiti; — toda v tem hipu se je on spremenil v velikega orla, se vzdignil in odletel.

Zdaj sta kralj in kraljica pač spoznala, da je nju sin v oblasti nekega hudega duha. Bila sta toraj v veliki žalosti in skrbi za njega.

Pet sto štir in štirideseta noč.

Nista bila zastonj v skrbeh. Hudobni duh v podobni orla letel je naravnost v glavno mesto Kitajske dežele. Tam se je spet spremenil v človeka in šel h Kitajskemu cesarju, kteremu je tako govoril:

„Gospod, jaz sem poslan od vašega prijatla, perziškega kralja. Tiste leta, ko je princu Kajtimaru, njegovemu sinu, nevarnost pretila, so zdaj minule. Zato prosi kralj, da bi mu sina spet nazaj poslali in ga meni izročili, ker jaz imam povelje, da ga domu spremim.“

Cesar je pustil Kajtimara poklicati in mu tako govoril: „Moj ljubi nečak, iz važnih uzrokov, ktere

boš pozneje zvedel, moraš ti potovati na perziški dvor.“

Princ si cesarju ni upal ugovarjati, akoravno ga je v srce zasklelo zvedeti, da mora na enkrat zapustiti vse svoje ljube znance in prijatle, pred vsemi pa ljubo princezino Žarnico. Vendar pa se ni dalo nič pomagati. Pripravil se je na potovanje in potem sta s tistim tujcem odrinila.

Tujec je princa vprašal, zakaj je tako žalosten? „Kako bi ne bil?“ reče princ, „ko sem se moral ločiti od tako lepe princezinje, kakor je Žarnica, moja ljuba bratranka!“

Duh se je porogljivo nasmejal in rekel: „Ako želite, bomo pa to lepo princezino seboj vzeli! Le malo časa me počakajte, pa jo pripeljem!“

To rekši se vrne duh v palačo, kjer se spremeni v velikega orla, princezino zgrabi in jo odnese po zraku. Ko do princa pride, položi mu na pol mrtvo princezino pred noge, ter se spremeni spet v človeka. Princ se je čudil nad tem prizorom. Vendar je bila prva skrb, pomagati princezinji. Tekel je na bližnji potok po vode in s pomočjo duha je spravil Žarnico k zavesti. Ona je hotela potem povrniti se na dom. Pa duh je ni pustil, in tudi princ jej je lepo prigo-varjal, naj rajši ž njim v Perzijo gre.

Zdaj pa je duh spregovoril in rekel: „Prej ko mi v Perzijo pridemo, potrebujemo še več mescev. Tudi smo v nevarnosti, ker princezinja proti volji njenih starišev z nama gre; gotovo bodo hitre konjike na vse strani poslali, princezino iskat in če nas zasledijo, bo slaba za nas. Jaz pa znam tudi po zraku potovati, in če hočeta mene ubogati in se

meni prepustiti, bomo kmalo tam in se nemamo med potjo ničesa bati.“

To rekši zgrabi princa in princezinjo ter ju odnese po zraku naprej; pa ne v Perzijo, ampak daleč noter v Afriko, v deželo Tunezijo ali Tunis. Tu se spusti navzdol v grozen prepad in v grdem breznu odloži princa in princezinjo ter njima pokaže jako osoren in neprijazen obraz. „Zdaj smo prišli v kraj, kamor smo bili namenjeni!“ reče otrokoma. Ko ga princ praša, če je morda že glavno mesto Perzije blizu, izgovoril je duh neke čudne besede; na to se zemlja odpre, in duh porine princa pred seboj proti urodu v zemljo ter mu veli: „Le brž naprej! bom že pozneje odgovoril na tvoje vprašanje.“ Na to so šli vsi trije po nekih temnih stopnicah navzdol v zemljo in potem se je jama sama zaprla nad njimi.

Princezinjo je kar groza spreletávala pri pogledu na ta ostudni kraj; še bolj pa se je prestrašila, ko jo je duh za roko prijel in jej ukazal, naj gre ž njim. Padla je pred duhom na kolena in ga prosila, naj je ne loči od ljubega bratranca; Kajtimar pa je duhu grozil. Toda duh se ni zmenil za vse to početje; Kajtimara v tami zapustivši vlekkel je duh princezinjo na stran. Potem pride duh nazaj in ukaže še Kajtimaru, naj gre ž njim. Kajtimar si ni vedel pomagati in se je vdal v svojo osodo. Skozi več tamnih mostovžev in duplin pripeljal je princa slednjič v prostorno sobo, kjer najdeta starega in ostudnega človeka sedeti.

„Kajtimar!“ reče zdaj duh proti princu, „to je tvoje stanovanje. Udaj se v svojo osodo, če ne, se

ti bo še slabše godilo. Ta stari mož je moj oče; tvoja dolžnost in tvoje delo pa bo, streči temu starčku in vse vbogati, kar ti reče. Glej, da vse na tanko narediš, kar ti ukaže; kajti če se bo on čez tebe pritožil, potem bom s teboj tako delal, da se boš tudi čez mene pritožil.“

To reče duh in ne čaka, kaj bi mu princ na to odgovoril, ampak vrata zaklene in odide.

Ko je videl Kajtimar, da je za zmirom ločen od ljubljene Žarnice, da je ponižan na stopinjo sužnjega in da mora opravljati najostudnejše dela, bil je tako obupan, da si ni družega želel, ko smrt.

Princezinji Žarnici se sicer ni tako slabo godilo, vendar pa ni bila nič menj žalostna, ko njen ljubimec. Nnjo je duh peljal v lepo stanovanje, kjer je imela več lepih sob na razpolaganje ter je bila z vsem preskrbljena, samo zaprta je bila, nikamor ven ni mogla. Prašala je duha, kako se princu godi; in on jej odgovori to: „Princezinja, vi ste gospa v tej palači, in kar ukažete služabnikom, to se mora zgoditi. To vam pa povem, da nikoli ne smete govoriti o princu, kajti vidva sta v sorodu med seboj, sta bratranca, in zato se ne spodobi, da bi se ljubila in rada imela, kar ni prav. Tega jaz ne pustim.“

Duh je dobro vedel, da Kajtimar in Žarnica nista bratranca in da je to le pravljica; in če bi prav bratranca bila, v tistih krajih se pogosto zgodi (in tudi pri nas včasih), da bratranec vzame bratranko za ženo. Duh pa je le zato tako govoril in princezinjo strašil, ker jo je sam rad videl in jo mislil zapeljati. Princezinja je to koj spregledala in to duhovo slabost je sklenila obrniti v svojo korist. Zato

se je delala, kakor bi jej še precej dopadalo tukaj v palači, ter duhu reče: „Vi se motite, gospod, če mislite, da sem jaz v svojega bratranca zaljubljena. Jaz ga imam rada, kakor bi bil moj brat, ker sva od mladosti skupaj bila in si igrala še kot otroka v eni hiši. Sicer pa me Kajtimar nič ne briga! kedar si bom moža zbirala, ne bom njega za svet prašala. Toliko že zaupam v vašo plemenitost in velikodušnost, da ne boste oskrunili svetih pravil gostoljubja, da ne boste grdo ž njim ravnali. Ker vam pa njegovo ime ne dopade, ne bodem ga več imenovala. Jaz sem vam hvaležna, da z menoj tako lepo ravnate in bom skušala vse storiti, kar boste želeli.“

Te besede so bile duhu po volji. Zarezal se je tako ljubeznivo, kolikor je le mogel s svojim odurnim obrazom, in potem se je od princezinje poslovil.

Pet sto pet in štirideseta noč.

Duha več dni ni bilo blizo, in v tem času je imela princezinja le eno staro babo za družčino pri sebi, ktera je imela povelje, paziti nad princezinjo. Žarnici pa se ni ljubilo, da bi se s starko razgovarjala; ni imela ne miru ne pokoja, dokler ni vedela, kako se Kajtimaru godi. Druge pomoči, ubozega princa rešiti, ni vedela, ko v tem, da se duhu prav prijazno kaže in ga tako v svojo oblast zadobi.

Ko tedaj hudobni duh čez nekaj dni nazaj pride, sprejela ga je princezinja z velikim veseljem.

„Gospod,“ rekla mu je, „tako dolgo vas ni bilo domu in meni je bilo dolg čas, ker družega nemam v tolažbo, ko vas. Drugikrat ne smete več tako dolgo okrog hoditi.“

Te besede so bile duhu všeč, in on jo je vprašal, če je bila z vsem dobro postrežena in če si še kaj želi.

„Le to jaz želim zvedeti,“ reče Žarnica, „zakaj ste me sim privedli in zakaj me ne spustite od tod?“

„To je tako, ljuba princezinja,“ reče duh. „Ko mi je princ Kajtimar hvalil vašo lepoto, zbudil je še v meni željo, vas videti. Ko sem vas zagledal in se prepričal, da ste še veliko lepši, ko vaša slava, zaljubil sem se v vas in vas vzal s seboj.“

Princezinja je iz teh besedij spoznala veliko nevarnost, v katero je zašla. Sklenila pa je, ravno to nevarnost porabiti v to, da reši sebe in Kajtimara.

„Gospod,“ reče duhu, „če hočete mojo ljubezen doseči, morate z menoj takó ravnati, kakor s princezinjo. Ako me pa zaprto držite, s tem se mi ne boste prikupili.“

„No, dobro,“ reče duh, „hodite po celej palači, koder hočete, tukaj imate vse ključe! Le od dveh vrat vam ključev ne dam.“ (To je bilo stanovanje Kajtimara in tistega starca, in potem še ena druga soba.)

Princezinja se je zahvalila za to veliko milost in je duhu pokazala prijazen obraz, kakor bi mu hotela nekaj upanja dati.

Komaj je duh odšel, začela je po vrsti vse vrata odpirati, do katerih je imela ključe. Na konec dolzega mostovža prišla je v veliko knjižnico, kjer je našla brez števila starih bukev. Našla je med njimi tudi več takih bukev, v katerih so bile copernije popisane. V teh bukvah je vsak dan prebirala in se učila, kajti mislila si je, da jej zna to še prav priti. Ko se je več mescev učila iz teh bukev, našla je nazadnje v njih tudi to popisano, kaj je s tem

duhom, ki ima njo in Kajtimara v oblasti. Z grozo jo je napolnilo, ko je zvedela, kaj čaka ubozega princa. Brala je namreč v bukvah, da si tisti starec, duhov oče, ne more drugači svojega življenja ohraniti, ko s človeškim mesom; da mu sin od časa do časa kakega mladenča pripelje, ki mu en čas streže, potem ga pa sin zakolje, da je starec spet za nekaj časa s človeškim mesom preskrbljen. Ni dalje dvomila, da je tudi princ Kajtimar odmenjen za to, da ga starec pojé, če se to ni že zgodilo.

Vsa nepokojna je preletela spet enkrat vse prostore v hiši, če bi morda Kajtimara kje videla ali slišala, toda vse zastonj. Vendar pa ni obupala; saj je imela coperniške bukve in v teh bi se znala morda še kaka pomoč najti. Precej drugi dan je spet šla tiste bukve brat, in res je našla v njih nekaj čudnega zapisano: da je v tej palači sablja, na ktorej je zapisana smrtna sodba tega duha; kdor bi to sabljo v roke dobil, ima v oblasti tega duha in ga lahko umori, kedar hoče, ker se duh proti tej sablji ne more nič braniti.

To sabljo v roke dobiti, je bila zdaj princezinji prva skrb. Preverjena je bila, da je ta sablja v enej tistih dveh sob, do katerih jej duh ni hotel ključev dati. Ko se tedaj duh domu povrne, sladkala se mu je še bolj in ga kar omamila s svojo ljubeznjivostjo. Potem pa mu reče: „Gospod, vi veste, kako so včasih ženske svojeglave. Strašno me to muči, da ste mi dali vse kjuče, samo do dveh vrat ne. Zdaj ne bom imela miru, dokler še teh dveh sob ne vidim.“

Duh jej jezno odgovori: „Princezinja, toliko sem prijaznosti že skazal, da bi morali pač zadovoljni biti. Več pa ko vam dovolim, več zahtevate.“

„Potem si pa tudi ne obetajte,“ reče princezinja osorno, „da boste kedaj pridobili si mojo ljubezen.“

Duh je bil že tako zaljubljen v princezinjo, da jej ni mogel nič odreči. „Naj pa bo,“ reče Žarnici, „ključa do sobe vam sicer ne bom dal, ampak pokazal vam jo bom, da se prepričate, da v sobi ni nič posebnega, kar bi bilo pogledanja vredno.“

Na to jo pelje do neke dvorane, jo odpre in jej pokaže, da je dvorana čisto prazna. Samo tam v kotu je slonela stara sablja. „No, zdaj sami vidite,“ reče duh, „da tukaj ni nič posebnega in da ste me po nepotrebem sim pritirali.“ „Ta sablja mora biti kaj lepo delana,“ reče princezinja, „ker jo tako skrbno shranujete? Jaz bi jo rada videla!“ — „Na tej sablji ni nič posebnega,“ reče duh, „in ni vredno, da jo vam kažem.“ — „Jaz jo pa hočem videti!“ reče princezinja z glasom razvajenih ljubic, „ali to malo prošnjo mi bodeste odrekli?“ Prosila je tako dolgo, da je moral duh odjenjati in jej sabljo v roke dati, ker si je mislil, da ona nič ne vé, kako moč ima sablja, in da jo bo po kratkem ogledovanji spet v kot postavila.

Toda, komaj je princezinja sabljo v roke dobila, potegne jo iz nožnic, jo zavihti duhu nad glavo in mu veli: „Malopridnež, pripravi se na smrt!“

Duh se proti tej sablji ni mogel braniti, zato je pokleknil pred princezinjo in jo prosil milosti. Ona pa mu veli povedati, kaj je s princem Kajtimarom? Duh, da bi se rešil, pokaže jej tisto sobo, kjer je princ ostudnemu starcu stregel. Našla je princa v najhujši žalosti, kajti ravno prej ta dan mu je bilo naznanjeno, da naj se na smrt pripravi, ker bo po-

jutranjem zaklan. Ko to zvé, razjarila se je princezinja tako, da je duha kar s sabljo presekala in ga tako umorila.

Pri tej priči je zginila cela palača. Princ in princezinja sta bila spet v tisti duplini med tunežkim gorovjem, kamor ju je bil duh zanesel. Z veliko težavo sta prišla iz tega brezna na plano. Potem sta potovala do prvega pomorskega mesta, ki je bilo v bližini; tam sta se vsedla na barko in se peljala do Jafe, od koder sta spet po suhem naprej potovala v Perzijo. Veliko je bilo veselje na perziškem dvoru nad prihodom princa Kajtimara in kitajske princezinje. Tam še le je princ spoznal svoje stariše, kateri so se zelo čudili srčnosti princezinje Žarnice, ki jim je sina iz take nevarnosti rešila. Potem se je vršila poroka princa Kajtimara s princezinjo Žarnico. Vse je bilo židane volje. Perziški kralj je bil tako vesel, da je dal tisoč volov pobiti in meso med revno ljudstvo razdeliti, tako tudi sto sodov vina. Vsi so hvalili lepoto in srčnost mlade kraljice. Potem so šli še na kitajski dvor poslanci, ki so naznanili poroko starišem princezinje. Kitajski cesar in cesarica in nju sinovi, ki so ljubo princezinjo Žarnico že kot zgubljeno in mrtvo objokovali, bili so zdaj srčno veseli te novice in je skoraj niso hoteli verjeti. Kmalo potem pa sta princ in princezinja sama prišla obiskat svoje ljube znance v Kitaju, in pripovedovanja ni bilo konca ne kraja. Po smrti svojega očeta je Kajtimar dolgo let srečno vladal.“

Na prošnjo svoje sestre Srebernice in kralja Riarja pričela je Lunica v prihodnji noči historijo o Dragoljubu iz Damaska.

Pet sto šest in štirideseta noč.

Historija o Dragoljubu iz Damaska.

„Enkrat je bilo cesarju Alrašidu dolg čas in podal se je z ministrom Žafarjem in strežajem Radoslavom v svoj muzej ali umetniško razstavo, kjer so bile na ogled postavljene vsakovrstne umetne reči učenjakov in umetnikov. Med drugimi reči je bila tukaj tudi proroška ura, kjer so se v posebni omari narejene zvezde ravno takó premikale, kakor one na nebu; zraven pa so bile bukve, v katerih je bil poduk, kako se mora premikanje zvezd razkladati in brati, da se prihodnjost zvé.

Cesar je na te zvezde gledal in potem iz tistih bukev bral, in pri tem branji je cesar trikrat žalosten postal in se trikrat spet nasmijal. Ko je minister cesarja zdaj žalostnega, zdaj veselega videl, prašal ga je: „Veličanstvo, kako se zamorete v tistem času jokati in smejati, kakor norci delajo?“

Cesar mu pa odgovori: „Ne spodobi se za ministra, da svojega cesarja in gospoda z norcem primerja. Ti bi rad vedel, kaj v teh bukvah stoji; zato ti povem, precej odpotuj iz Bagdada in ne prikaži se prej pred manoj, dokler mi ne znaš povedati, kaj sem v teh bukvah bral. Potem boš vedel, zakaj sem se enkrat jokal, enkrat smijal in me ne boš za norca spoznal. Če se mi poprej prikažeš, kakor mi to, kar sem bral, povedati zamoreš, dal ti bom glavo odsekati.“

To rekši je cesar bukve odložil, proroško uro zaprl in šel domu brez ministra. Minister je tudi šel na svoj dom in med potjo premišljeval, s čim bi

bil cesarja tako razjezil, da je zdaj ob veljavo in službo. On se mora umakniti iz mesta in od dvora in nema upanja, da bi še nazaj prišel, kajti kdo more uganiti, kaj je cesar v tistih bukvah bral? Do njih pa nihče ne more, ker ima le cesar ključ do tiste omare in do umetniške razstave.

Med potjo je srečal svojega očeta, starega grofa Barmekoviča, kateremu je svojo tugo potožil. Stari grof je sina tolažil in mu svetoval, naj potuje v Damask in naj od nikogar ne jemlje slovesa, kajti če je Božja volja, da kdo kako mesto zapusti, naj to stori, kakor hitro je mogoče.

Minister Žafar, grof Barmekovič, je vbogal svojega očeta, si najel konja in odjezdil po cesti proti Damasku. Čez nekaj dni težavnega potovanja prišel je v krasno, divno dolino, v kateri se Damask razprostira. Nekteri mislijo, da je bil tukaj sveti raj, v katerem sta živela Adam in Eva. Kajti tudi tukaj tečejo štiri reke, kraj je ves v cvetji in zelenji, večna spomlad živi in klije v tej blagoslovljeni dolini, na tisoče rožic pošilja svojo vonjavo proti nebu in petje drobnih tičic poveličava Stvarnika, ki je ta lepi kraj ljudem in živalim v bivališče izročil. V sredi tega vrta leži sveto mesto Damask. V tem mestu živel je v tem času mož, ki je bil ravno tako bogat kakor velikodušen, in njegovo dobro srce je slovelo daleč na okoli, kakor dobrosrčnost slavnega Katemtaja. Ta blagi, dobri, usmiljeni in velikodušni mož je bil bogati meščan Dragoljub.

Ta vrli Dragoljub se je ravno sprehajal po dolini vijolic, ko je minister Žafar po cesti v Damask prijezdil. Hitro mu gre naproti in ga po-

vabi, naj ostane pri njemu v njegovi palači. Minister je ponudbo sprejel in šel z Dragoljubom na dom. Bila pa je palača Dragoljubova tako lepo zidana, da se je še Žafar čudil, ki je v svojem življenji vendar dosti lepih hiš in gradov videj. Cela palača je bila iz mrameljna zidana in z dragocenimi preprogami pokrita. Notrajna oprava se je kar lesketala od srebra in zlata. V sredi dvorane, kjer sta se vsedla, kipela je bistra, hladilna studenčnica v krasnem vodometu do stropa. Dragoljub je dal prinesiti najboljših jedil in med kosilom so prišli godci in milo zagodli. Ko sta po kosilu kavo pila, vprašal je Dragoljub ministra, čemu da se je na to pot podal, in minister mu je vse povedal, kaj se je pripetilo med njim in cesarjem.

Dragoljub je svojega gosta tolažil in mu rekel, da mu je vsa hiša na razpolaganje, dokler hoče ostati.

Minister je prašal Dragoljuba, če je oženjen? Dragoljub mu odgovori, da oženjen še ni, da ima pa že izbrano nevesto. Na to se je minister čudil, kako da Dragoljub celi dan le pri njemu ostaja in svoje neveste nič ne obišče. „To bi bilo razžaljenje za vas,“ reče Dragoljub, „ko bi vas samega pustil. Vi se pri meni ne smete nikoli dolgočasiti, to je prva dolžnost gostoljubja. Dokler uživa moja hiša to čast, da ste vi pod njeno streho, ne bom se genil od vas proč, razun ko bi to zahtevali.“

Minister se je čudil velikej uljudnosti in gostoljubnosti tega moža.

Vsak dan sta se skupaj peljala na sprehod, ali pa jezdila, ali pa šla v kopelj i. t. d.

Tako so pretekli štirje meseci in Žafar je bil še zmirom v prognanstvu. Da bi to izumil, kar mu je

cesar naložil, ni bilo nobenega upanja in do zdaj se niti senca kake rešitve ni pokazala. Zato je minister postajal zmirom bolj otožen. Enkrat je Dragoljubu rekel, da pojde v slavno cerkev v Damasku, naj ga čisto samega pusti. „Kakor je vaša volja,“ reče Dragoljub. Ponudil mu je tudi svojo denarno mošnjo, če bi morda kaj denarja potreboval.

Minister se je tedaj podal v cerkev in je občudoval njeno krasno, dragoceno in umetno stavbo. Ko je precej časa molil, podal se je po mestu na sprehod.

Ko se mu po daljšem potu noge utrudijo, vsedel se je na neko kamnito klop. Tej klopi nasproti je bilo okno polno rož, in prikazala se je krasna deklica, da je rožam prilivala. Ko je pa ministra ugledala nasproti sedeti, umaknila se je in se ni več prikazala.

Pet sto sedem in štirideseta noč.

Ko se je noč naredila, moral je minister svoj sedež na klopi zapustiti, da se podá domu. Dragoljub mu pride naproti, kajti bil je že v skrbeh, kam je bil minister zginil. Žafar je rekel, da se je po mestu tako dolgo sprehajal. Da je pa na klopi sedeč tisto deklico opazoval, o tem ni hotel nič povedati. Pri večerji je bil Žafar ves žalosten in ni mogel nič jesti. Izgovarjal se je, da je opoldne preveč jedel.

Minister se je bil hudo zaljubil v tisto žensko, ki jo je med oknom rože polivati videl; zato še po noči ni mogel spati, ker je zmirom na njo mislil. Tako je prebudel celo noč. Zjutraj je bil ves pobit in ni mogel vstati. Dragoljub, ki je mislil, da je minister bolan, poslal je brž po zdravnika. Ko zdravnik pride in mu žilo potipa, spoznal je precej, da

tukaj ni druge bolezni, ko ljubezen. Zapisal je nekaj na kos papirja, to djal pod blazino v zglavji in odšel. Iz hiše gredočega sreča Dragoljub in ga vpraša po ministrovih boleznih. Zdravnik mu odgovori, da je zapisal vse na papir, ki ga bo našel ministru pod zglavjem. Ko Dragoljub recept ali popis bolezni in nje zdravila prebere, se je močno začudil, da je minister kot prileten človek še tako zaljubljen. Pokaral je ministra, zakaj mu tega ni precej povedal in mu pokazal zdravnikovo pisanje. Minister se je zelo čudil bistroumnosti zdravnika, da je njegovo bolezen tako hitro spoznal; potem pa je Dragoljubu vse povedal, kodi je hodil in kje je tisto lepotico videl in kakošna je bila.

Iz tega pripovedovanja je Dragoljub spoznal, da se je minister zaljubil prav v njegovo nevesto. Vendar pa je imel tako dobro srce in bil tako gostoljuben, da je ministra tolažil in mu obljubil, da hoče vse storiti, da minister to žensko dobi, ker on pozna njene stariše.

Kakor tudi je Dragoljub svojo nevesto ljubil in spoštoval, vendar se mu je zdelo, da jo mora žrtvovati svojemu gostu, kateri bi nemara še zbolel, ako je ne dobi. Zato se je podal k svoji nevesti in njenim starišem in jim naznanil, da on svojo besedo zavolj ženitve nazaj vzame, da se je premislil in da mora še neko obljubo dopolniti, prej ko se oženi. Ob enem je nevesti izročil veliko dragocenih daril in jo tolažil, naj se v voljo Božjo udá, ker bo še boljšega ženina dobila.

Potem je šel k ministru nazaj in mu to rekel: „Zdaj ste lahko brez skrbi, da dobite tisto, ki jo ljubite; vse sem tako uredil. Zato le dobre volje bodite.“

Ta novica je ministra na enkrat ozdravila. Zahvalil se je Dragoljubu za tolik trud in potem spet mislil na razveseljevanje. Med tem pa je Dragoljub skrbel za to, kako bi svojo nevesto ministru izročil.

Ko je ugodni čas prišel, rekel je Dragoljub ministru, naj se poda v kako sosedno mesto in naj potem od tam napravi slovesen uhod v Damask kot cesarski prvi minister z razglasom, da hoče na povelje cesarjevo vse pregledati, kako se cesarske postave izpolnujejo. „Svoj prihod naznanite tudi našemu cesarskemu namestniku čez Sirijo, gospodu Trdoglavu, da vam bo napravil slovesen sprejem. Kedar s tako mogočnostjo v mesto pridete, potem si starši ne bodo upali vam hčere odreči. Vzeli jo boste seboj v Bagdad in tam lahko napravite ženitovanje po svoji volji.“

Minister se je po tem nasvetu ravnal. Podal se je skrivaj v drugo mesto, in od tam je poslal dvajset tekačev v Damask na cesarskega namestnika Trdoglava s pročilom: „Prvi cesarski minister, grof Žafar Barmekovič, približuje se mestu Damasku, da pregleda vse naprave in vidi, kako se cesarske postave izpolnujejo.“ Namestnik Trdoglav je pustil vse mesto okinčati in šel je ministru z vsemi uradniki naproti. Obilna množica ljudstva je ministra pričakovala pred mestnimi vrati.

Kmaló po svojem uhodu poslal je minister po očeta Dragoljubove neveste in mu rekel, da je slišal o lepoti in razumnosti njegove hčere toliko hvalevrednega govoriti, da jo hoče za ženo imeti. Oče si takemu gospodu ni upal nič odreči in mu je zagotovil, da si šteje v veliko čast, dobiti takega zeta. Sam

cesarski namestnik je tega očeta obiskal in mu čestital k velikej časti, ki ga je doletela.

Oče je bil vesel take zveze, vse drugači pa je bilo s hčerjo. Ona je bila Dragoljubu srčno udana in ni mogla razumeti, zakaj bi se je bil on odpovedal. V takih rečeh pa imajo ženske tenek nos. Kmalo so zvedele, koliko časa je bil minister že prej pri Dragoljubu, in ker so poznale dobro srce tega človeka, so kmalo uganile, da se je Dragoljub le ministru na ljubo odpovedal svoji nevesti. Toliko bolj je srce te deklice viselo na Dragoljubu in le sili se je udala, ko je šla z ministrom v Bagdad. Drugi dan je minister odpotoval in svojo posiljeno nevesto seboj vzal. Cesarski namestnik in vsa gospôda ga je en čas spremila.

Ko so se nazaj vračali, srečali so Dragoljuba, ki je še le zdaj za ministrom jahal, da bi se od njega poslovil. Namestnik Trdoglav ga praša, kako da je tako pozen, in zakaj da ni z drugimi vred spremil ministra? Dragoljub je rekel, da se je nekaj domá zamudil. Potem je hitel za ministrom. Lepo sta se poslovila Dragoljub in minister in poslednji se je zahvalil za velike dobrote, ki jih ima zapisati kot svoj dolg pri Dragoljubu. Obljubil mu je stano vitno hvaležnost.

Med tem pa so se zbirali črni oblaki nad glavo dobrega Dragoljuba. Tudi on je imel namreč svoje sovražnike, in ti so porabili to priložnost, da bi ga pogubili. Govorili so cesarskemu namestniku Trdoglavu: „Kaj mislite, da to pomeni, da Dragoljub ni z nami šel ministra spremit, ampak posebej? Ali ne veste, da je minister več mescev pri Dragoljubu sta-

noval? Ta dva imata svoje pogovore! Saj je Dragoljub še svojo nevesto prepustil ministru! Ali mislite, da je to zastonj storil? Mi sodimu, da je Dragoljub le zato toliko storil za ministra, ker želi postati cesarski namestnik v Damasku. Le verjemite!“

To nesramno in lažnjivo sumničenje napolnilo je namestnika Trdoglava z velikim nepokojem. Zarotil se je, da hoče in mora Dragoljuba uničiti in s poti spraviti.

Po noči je pustil umorjenega človeka v Dragoljubov vrt položiti. Zjutraj pa je poslal stražnike tje, da so Dragoljuba zgrabili in k sodnji peljali, češ, da je on tistega človeka umoril. Najpred pa so ga peljali pred namestnika Trdoglava.

„Ali je mogoče, gospod Dragoljub,“ reče namestnik hinavsko, „dolžijo vas umora! Kaj tacega ne bi bil pričakoval od vas.“

„Ja, gospod,“ reča Dragoljub, „jaz sam sem ga umoril in prosim, da drugih ne nadlegujete, ampak da kaznujete samo mene po postavah.“

Dragoljub pa je tako govoril zavolj sosedov. Tam je bila namreč taka postava, če je bil kdo ubit, in se ni moglo zvedeti, kdo je kriv, so kaznovali vse sosede. S tako postavo so hoteli vse ljudi prisiliti, da imajo čuječe okó nad hudodelniki. Da bi pa njegovi sosedi ne prišli v kazen, rekel je Dragoljub kar naravnost, da je on to storil, kajti po tem, kako je mrlič na vrt prišel, akoravno se v okolici ni slišalo o nobenem umoru, spoznal je že toliko, da ga hočejo v nesrečo pahniti in tej je pogumno sam naproti šel.

Precej je namestnik priče poklical in pustil zapisati, da je Dragoljub svojo pregreho sam obstal

in priznal. Potem ga je izročil sodnikom. Ti so ga namestniku na ljubo obsodili na smrt. Bilo je po mestu oklicano, da bo Dragoljub obešen.

Ljudje pa so dobrega Dragoljuba radi imeli, zato so začeli godrnjati, se zbirati in groziti, da hočejo vse razbiti, ako se to zgodi, da bo tako dober in pravičen človek obešen. Zdaj se je namestnik zbal; ni si upal Dragoljuba očitno umoriti, ampak naznanil je jetničarju, da ga bo pustil po noči skrivej v ječi zadaviti.

Pet sto osem in štirideseta noč.

Ta jetničar pa, kteremu je bilo to naznanjeno, bil je sam velik prijatelj Dragoljubu, ker mu je ta že večkrat pomagal iz zadrege. Zato je sklenil, Dragoljuba rešiti, in če bi pri tem prav svojo lastno glavo zgubil. Povedal je Dragoljubu vse in mu razložil svojo misel, kako bi se najbolje naredilo, da bi bil Dragoljub rešen.

Dragoljub je na to odgovoril, da sicer po nedolžnem umerje, da pa rajši umerje sam, kakor da bi jetničarja v nesrečo spravil.

Pogumni jetničar je pa Dragoljuba po sili oprostil. Zamašil mu je nekaj cunj v usta, da ni mogel nič več govoriti in se s svojim besedovanjem izdati! potem mu je odklenil verige, s kterimi je bil priklenjen, in ga porinil iz ječe in sodnijske hiše na ulice in vrata za njim zaklenil, da še nazaj ni mogel. Tako je bil Dragoljub prisiljen bežati in se je podal proti Bagdadu.

Med tem časom pa si je jetničar izroval lasé, razstrgal obleko, se vrezal z nožem po licu na več

krajih, da je bil ves krvav. Potem je odklenil vrata do ječe in vežne vrata. Tak je sedel tam pred vrati in tulil od samih bolečin. Zdaj, okoli polnoči, pridejo namestnik in več rabeljnov s črnim naklepom, da bi Dragoljuba zadavili, in se zavzamejo, ko jetničarja tacega najdejo. Ta jim je zdaj začel praviti, da je prišla cela truma mož, ki so imeli črne šeme pred obrazi, ter so odprli obojne vrata, njega (jetničarja) na tla pomendrali in oklali, potem pa Dragoljuba rešili in proč peljali. Kdo so bili, tega pa ne vé povédati.

Stvar je bila verjetna, ker je imel Dragoljub veliko prijatlov, zato je namestnik Trdoglav jetničarju verjel. Vendar pa ga je spodil iz službe. Za Dragoljubom pa je poslal namestnik hitre jezdece na vse strani, da bi ga vjeli in nazaj pripeljali. Toda on je hodil po goščah in gorskih stezah, zato ga niso mogli zaslediti.

Nesrečni Dragoljub bil je že blizo Bagdada, kar pride razbojnikom v roké, kateri so mu vse pobrali, še obleko do najpotrebnejšega. V tako žalostnem stanu je prišel v glavno mesto Bagdad. Prašal je po hiši velikega ministra Žafarja in hotel iti k njemu. Ker je bil pa tako razstrgan, ga straže niso not spustile. Naprosil je tedaj nekega starega moža, da mu je posodil tinto in pero, da je pisal ministru pismo, kterege je potem stražam izročil. Ravno v tem času pa se je oklicalo, da se je cesarju princ rodil. Tu je bilo veliko tekanja in v tem hrupu je zgubil vojak tisto Dragoljubovo pismo na ministra.

Straže so se menjale, in ko so prišli novi stražniki in videli raztrganega Dragoljuba tam stati, so

ga zaprli. Bil je pa kmalo spet izpuščen, ker je cesar pomilostil zavolj rojstva svojega sina vse jetnike v celi državi. Tudi so se prirejale na cesarske stroške velikanske veselice, pri katerih je tudi zapuščeni Dragoljub jesti in piti dobil.

Nekega večera je hotel v cerkvi ostati in tam spati, ker ni vedel nikamor drugam. Toda mežnar mu tega ni pustil in ga je ven zapodil, ker mu je bilo pred kratkim nekaj pokradenega po cerkvi, zato ni pustil nikogar več čez noč v njej. Ko je pa Dragoljub na ulice prišel, vsula se je za njim velika tropa psov, ki so grozno lajali, vmes so pa še mestni stražniki in redarji nad njim vpili, naj se s poti spravi pred psi, on pa ni vedel kam. Ko takó pred psi teče, padel je čez mrtvo truplo nekega človeka, ki je bil pred kratkim tam ubit. Pridejo mu pa ravno žandarji naproti in ko ti vidijo mrliča in Dragoljuba, ki je ravno vstal iz nad trupla, se okrvavel nad njim in hotel proč iti, ter ga primejo, misleči, da je on tisti morilec, ki je vmoril človeka na cesti ležečega. Ker se je bil nad mrličem okrvavel, govorilo je vse zoper njega. Peljali so ga tedaj v ječo.

Zdaj pa še poglejmo, kako se je ministru Žafarju med tem časom godilo. Pustili smo ga tam, ko je z Dragoljubovo nevesto zapustil mesto Damask in se podal nazaj v Bagdad.

En dan pozneje hotel je minister govoriti s svojo mlado nevesto in jo je obiskal v njenem šotoru. Toda ženska mu ni hotela nič odgovarjati.

„Kakó je to,“ prša minister, „da moja nevesta z menoj noče govoriti?“ — „To je zato,“ reče ona, „ker je slavni minister tako malodušen, da oropa svo-

jega prijatla, kateri je vse za njega storil in dal, še njegovo nevesto!“ Ves začuden praša minister, kaj te besede pomenijo? Na to mu ženska vse razloži, da je bila tako rekoč že žena Dragoljubova in da jo je on le ministru žrtvoval iz gostoljubja in velikodušnosti. „Takega daru in take žrtve pa bi jaz od prijatla ne zahtevala in ne vzela!“ pristavila je lepa Damaščanka še nazadnje.

Minister je na to odgovoril, da on za to nič ni vedel, sicer bi od prijatla take žrtve ne bil vzel. Rekel je, da njo prepusti Dragoljubu, kakor se spodobi in kakor sama želi, da je pa zavolj hudobnih jezikov bolje, ako gre ona ž njim v Bagdad, in še le čez nekaj časa, ko bodo ljudje na to že pozabili, zna Dragoljub po njo priti. Tako se bo poravnalo vse v miru in prijaznosti. Dotlej pa jej je obljubil posebno palačo v Bagdadu, kjer bi sama za se brez vseh skrbi in nadležnosti živela, dokler Dragoljub po njo ne pride.

Žafar je bil mož beseda, ker je bil sploh poštenjak. Izročil je lepi Damaščanki eno svojih palač v stanovanje ter jo obsul s tolikimi dragocenimi darili, da je lahko pozabila na žalost, katero je občutila nekaj dni zavolj tega, ker je mislila, da jo bo proti njenej volji v zakon silil.

Ko je minister to uredil, podal se je k cesarju Alrašidu z namenom, da mu hoče vse povedati, kaj se mu je med tem časom pripetilo, in s to povestjo morda potolažiti cesarjevo jezo.

Ko Žafar pred cesarja stopi, prašal ga je ta, kaj je med tem časom vse doživel? Zdaj je Žafar začel praviti, kako se mu je v Damasku godilo.

„To sem jaz že vse naprej vedel,“ reče cesar; „ko sem v proroški uri bral, kako si se ti stari bedak zaljubil, sem se nasmijal; ko sem pa bral, kako veliko-dušno ti je Dragoljub svojo nevesto odstopil, sem se zjokal; ko te je nova nevesta v šotoru oštela, sem se drugič nasmijal; ko so pa Dragoljuba po nedolžnem v smrt obsodili, sem se vdrugič zjokal; ko je Dragoljuba jetničar iz ječe rešil, sem se vtretjič nasmijal; ko je pa dobri mož za to svojo službo zgubil, sem se vtretjič zjokal. Dalje pa nisem bral. Če ne verjameš, pa sam beri. Radoslav, tu imaš ključ, prinesi proroško uro in vedežne bukve sim, da bo Žafar bral.“

Radoslav je šel po uro in bukve, Žafar je pa zelo radoveden cesarja prašal, zakaj bi bil Dragoljub na smrt obsojen in kako se mu zdaj godi? Cesar pa mu ni hotel nič povedati. Ko pa Radoslav uro in bukve prinese, je Žafar sam bral celo svojo zgodbo do tje, ko je on v Bagdad odšel, in ko so Dragoljuba zaprli. Pogledal je še to, kako je bil po jetničarju rešen. Dalje mu pa cesar ni pustil brati, ampak je bukve zaprl in uro ustavil ter oboje Radoslavu izročil v shrambo nazaj.

„Zdaj si sam videl,“ reče cesar ministru, „zakaj sem se jaz smijal in jokal. Tebe sem pa nalašč za to po svetu poslal, da si to doživel in da veš ceniti to, kar imam jaz v svoji shrambi. Zdaj prevzemi spet svojo ministersko službo, spoštuj moje ukaze in svest si moreš biti moje milosti.“

Žafar se je bil cesarju zahvalil in šel vesel domu.

Pet sto devet in štirideseta noč.

Med tem časom pa je nesrečni Dragoljub zdihoval v ječi, v katero je bil vržen, ker je bil sumljiv umora nad tistim mrličem, čez kterega je spodtakniviši se padel. Vse te nesreče naredile so Dragoljuba tako obupnega, da si je začel smrti želeti; in ko ga sodnik praša, če je res morilec, odgovoril je Dragoljub, da res, da je on tistega človeka umoril. Tako je govoril, da bi bil rešen svetá in vseh težav.

Tako je bil tedaj Dragoljub obsojen k smrti na vešala.

Ko so ga že proti vislicam gnali, peljal se je ravno minister Žafar mimo in je prašal, koga bodo obesili? Ko je slišal, da Dragoljuba iz Damaska, je na glas zavpil in precej ukazal, naj ga oprostijo in pred njega pripeljejo. Ko Dragoljub pride, vrže se pred ministra na kolena; ta pa ga vzdigne in objame. Potem je minister vzel svojega prijatla na svoj dom, kjer mu je Dragoljub vse povedal, kako se mu je godilo. Minister se je jokal nad toliko nesrečo, ki je preganjala pravičnega Dragoljuba. Potem mu je minister dal novo obleko in mu ponudil denarja, kolikor bi hotel. Tudi mu je podaril tisto palačo, v kterej je stanovala Dragoljubova nevesta. Povedal je namreč Dragoljubu, kaj se je zgodilo med njim in med lepo Damaščanko, in kakó ona od Dragoljuba odjenjati noče. Minister je tudi rekel, da take žrtve od prijatla ne vzame. Dragoljubu so solze v oči stopile, ko je zvedel, kako zvesta mu je nevesta, ktere v svojem srcu nikdar ni bil nehal ljubiti. Podala sta se z ministrom skupno k nevesti v tisto palačo, in prekrasno in srčno je bilo svidenje teh dveh

zaročencev. Kmalo potem je bila slovesna poroka, kjer sta si Dragoljub in njegova zvesta nevesta za celo življenje roke v zakon podala. Sam minister je bil za pričo.

Ministru Žafarju pa so se zgodbe Dragoljubove tako imenitne zdele, da je šel k cesarju in mu vse povedal, kako blaga duša da je Dragoljub in kako grdo je namestnik Trdoglav ž njim ravnal. „Saj to že davno vse vem,“ reče cesar, „sem bral že vse v preroški uri.“ Na to pusti uro prinesti, da je tudi Žafar lahko vse bral.

Potem pa je cesar pustil Dragoljuba pred se poklicati, je prav prijazno ž njim govoril ter ga vprašal, če ima kako željo ali prošnjo na srcu? Blagi Dragoljub ni mislil, kako bi sebi pomagal, ampak kako bi svojemu sovražniku dobro za hudo povrnil; zato je rekel: „Veličanstvo! le to prošnjo imam, da odpustite namestniku Trdoglavu, kar je meni krivice storil, kakor mu tudi jaz odpustim. Saj je le na prigovarjanje hudobnih svetovalcev tako delal. Da pa vprihodnje ne bo več kaj tacega storil, dajte mu za svetovalca in izvršitelja njegovih ukazov tistega poštenega jetničarja, ki je mene z lastno nevarnostjo rešil smrti.“

Cesar je Dragoljuba pohvalil zavolj take plemenitosti in je obljubil, da se bo vse tako zgodilo, kakor Dragoljub želi. Dragoljub pa je tistemu jetničarju podaril vse svoje posestva in hiše v Damasku.

Hitri jezdec se je zdaj poslal v Damask in tam sporočil ukaze cesarjeve. Vsi ljudje v Damasku so bili veseli, ko so zvedeli, kako je Dragoljub srečno nevarnosti odšel in kako stoji v visoki časti pri

cesarju v Bagdadu. Sam namestnik Trdoglav je blagoslavljal tega moža, ki se je nad njim tako velikodušno maščeval. Najbolj srečen pa je bil jetničar, ki je bil zdaj na enkrat velik bogatin in v časti ter oblasti prvi za cesarskim namestnikom.

Ko je pa minister grof Žafar Barmekovič zvedel, da je Dragoljub vse svoje posestva podaril jetničarju, podaril je spet on Dragoljubu več grajščin, katere so bile več vredne, ko vse Dragoljubovo prejšno premoženje. Kajti minister Žafar je bil silno bogat.“

Srebernica se je svoji sestri zahvalila za to lepo historijo. Lunica je pa rekla, da vé še eno lepšo in da jo bo v prihodnji noči povedala.

Pet sto in petdeseta noč.

Historija o kralju Borivanu in o njegovemu sinu Krkonosu.

„V Arabiji je enkrat vladal slavni in mogočni kralj Borivan. V vseh rečeh je imel srečo, le to ga je žalilo, ker ni imel otrok. Tako mu je ta reč k srcu šla, da je včasih celo klel kraljico in njeno nerodovitnost. S tem se je pa pregrešil. Enkrat se mu v sanjah prikaže duh in mu reče: „Kralj Borivan, dobil boš sina. Pa ko bo sedem let star, bo komaj rešen pred levom, ki ga bo hotel požreti. Da bo pa sin rešen, je le tvoja smrt: kajti lastni sin bo tebe umoril, ko bo dvajset let star.“

To rekši je duh zginil. Kralj pa se je zbudil iz teh sanj v največem strahu. Drugo jutro je kralj vse ministre in modrijane poklical, da bi mu pove-

dali, ali je tem sanjam kaj verjeti ali ne, in če se dá temu kaj zoperstaviti ali ne? Med temi modrijani je bil tudi eden, ki je znal v zvezdah brati in je vsakemu človeku znal povedati, kaj ga čaka. Ta je kralju obljubil, da hoče njegovo osodo ali prihodnjo srečo v zvezdah brati. Kralj ga je prosil, naj to le stori. Ta modrijan je poklical še več drugih zvezdogledov, da so ž njim pregledovali zvezde, kaj da one obetajo kralju Borivanu. Zvezde pa so vse potrdile, kar je duh kralju povedal.

Ta modrijan gre tedaj spet h kralju in mu pové, da je žalibog vse res, kar je duh govoril. Kralj je modrijana prašal, če ni nobene pomoči zoper to, kar zvezde človeku naznanijo hudega. Modrijan pa je odgovoril, da ni nobene pomoči.

„Dobro, naj se zgodi!“ reče kralj, „če se pa pokaže, da si me ti nalagal in da ne bo vse tako prišlo, kakor praviš, potem moraš ti umreti za kazen, ker si se kralju samemu zlagal.“

„Je že prav!“ reče zvezdogled in gre na svoj dom.

Ko se je napovedani princ rodil, dal mu je kralj globoko pod zemljo veliko hišo zidati, kjer bi nikoli noben lev not ne mogel priti. S tem je mislil prerokovanje osramotiti. Ko je bila ta podzemeljska hiša dozidana, poslal je vanjo dojko s princom ter jej prepovedal, kedaj iz hiše priti z otrokom na plano in na prosti zrak, ker bi ga s tem v nevarnost postavila. Kar je dojka v hiši potrebovala, pustil jej je doli prinesti. Vrata k urodu do te jame morale so vedno zaklenjene biti, da bi kak lev noter v jamo ne prišel.

Akoravno je bilo kralju prerokovano, da ga bo ta njegov lastni sin umoril, vendar je otroka rad imel in prav pogosto je zahajal v podzemeljsko jamo otroka obiskovat.

Tako je ostalo skozi sedem let in že se je bližal tisti osodepolni čas, ko bi imel otrok levu v kremplje priti pa spet iz njih rešiti se.

Dojka pa, ki je otroka varovala, bila je že sita tega življenja pod zemljo, kjer nikoli ni solnca videla. Zato je enkrat kralju rekla: „Gospod, zdaj bo že skoraj sedem let, kar smo tukaj pod zemljo; ali še ne bomo kmalo rešeni?“

„Ja, kmalo!“ reče kralj, „kedar bo dopolnjenih celih sedem let, pa bosta rešena te ječe ti in princ.“

Kmalo po tem pogovoru jo dojka iz pozabljivosti vrata do jame odprte pustila. Neki lev, ki je lisico preganjal, zašel je v ta kraj, šel pri odprtih vratih not in skočil po stopnicah doli v stanovanje princevo. Lev je otroka zgrabil, ga vzdignil iz postelje in ga nesel v gobcu iz jame ven. Vsa prestrašena dojka je za njim letela in vpila. Na to se lev obrne, otroka spusti in na dojko plane, katero umori in s seboj v svoj brlog nese, kjer jo požre. Neki mož, ki je bil tam blizo na lovu, slišal je vpitje, prišel na pomoč, pa našel le še ranjenega otroka tam ležati. Možu se otrok smili, on ga nese s seboj v mesto in ga tam izredi in odgoji, kakor bi bil njegov lastni sin.

Ko pa arabski kralj drugi dan spet v jamo pride, da bi videl svojega otroka, najde vse zapuščeno, ni ne dojke, ne otroka nikjer! Mislil je, da je dojka z otrokom kam drugam zbežala; zato je poslal jezdece na vse strani, da bi po njej popraševali. Toda vse iskanje bilo je zastonj.

Tisti lovec, ki je princa tam v pesku krvavega našel in potem za svojega vzel, bil je eden od kraljevih lovcev. Ko je mladi Krkonos (tako je namreč princa imenoval) že nekoliko dorastel, jemal ga je s seboj na lov. Enkrat je bil tudi kralj Borivan na lovu skupaj s princem Krkonosom in njegovim rednikom. Kralja je neka posebna moč vlekla k temu mlademu človeku. Rad ga je pri sebi videl, pa ni vedel, zakaj. Postavil ga je za nadzornika svojih konjskih hlevov, in tako je prišel princ na dvor kralja Borivana, svojega očeta.

Tako je ostalo do tje, da je princ doživel svoje dvajseto leto. Takrat pa se je vnela huda vojska med arabskim in sirske kraljem. Oba kralja sta vse svoje moči napela in sama šla v boj. Kmalo je napočil dan velike bitke. Sirci so zmagovali. Arabski kralj, ko veliko nevarnost vidi, hotel je svojim vojakom pogum dati in se je sam zakadil med sovražnike tam, kjer je bil boj najhujši. Stala pa je megla in še konji so s svojimi kopiti tako zaprašili vse okoli, da se skor nič ni videlo. Nastala je velika zmešnjava in vsak je sekal in mahal s sabljo, kamor je bilo. Tudi princ Krkonos je bil v tej bitki, in zgodilo se je, da je s svojo sabljo mahnil po kralju Borivanu, svojemu očetu, ker ga ni poznal zavolj megle in prahu. kralj pa ga je spoznal in zaklical za njim: „Nesramni pes, te že poznam!“ Princ pa se za to grozenje ni zmenil in je dirjal naprej proti sovražniku. Vendar vsa ta hrabrost nič ni izdala; ker so Sirci zmagali na drugih straneh, morala se je tudi ta peščica umakniti. Malo je manjkalo, da niso bili vsi vjeti s kraljem vred.

Do smrti ranjenega so prinesli zvesti vojaki svojega kralja v mesto.

Pet sto ena in petdeseta noč.

Arabski kralj bil je prisiljen, za mir prositi. Dovolil se mu je proti temu, da je plačal Sircem veliko vojne odškodnine.

Ko je bilo to poravnano, mislil je ranjeni kralj na to, kako bi kaznoval svojega konjskega nadzornika Krkonosa. Ubogi princ je namreč ves čas v ječi zdihoval, ker je bil kralja s sabljo mahnil; in če prav se je izgovarjal, da ni videl i. t. d., vse mu nič ni pomagalo, kralj je bil namenjen, da ga pusti obesiti.

Pa tudi tistega modrijana je hotel kralj kaznovati, kateri mu je bil pred dvajsetimi leti prerokoval, da bo kralj po lastnem sinu smrt storil. „Lažnjivec je ta modrijan,“ rekel je kralj, „jaz bom umrl, pa ne moj sin, ampak ta tuji, neznani človek, ki ga je k hiši pripeljal eden mojih lovcev, ta je vzrok moje smrti. Zato mora tudi lažnjivi zvezdogled umreti!“ Na to je dal kralj tega zvezdogleda poklicati in mu je naznanil smrtno obsodbo.

„Gospod,“ reče modrijan, „zvezde se nikoli ne lažejo. Prej ko mene obsodite, izprašajte vendar tistega, ki vas je rani.“

Zdaj so pripeljali princa pred kralja in ga prašali, kje je doma in kdo je njegov oče?

„Prav določno ne vem na to odgovoriti,“ reče mladi nadzornik konjskih hlevov. „Toliko se spominjam iz mladih let, da sem kot majhen otrok prebival s svojo dojko v neki jami pod zemljo, kjer me

je moj oče večkrat obiskal. Enkrat pa je prletel lev v našo podzemeljsko hišo, mene iz moje posteljice vzdignil in me nesel v gobcu na prosto. Dojka pa je z vpitjem priletela za menoj. Na to me lev izpusti in dojko zgrabi ter jo odnese. Ko sem ranjen tam na tleh ležal, prišel je neki dobri mož in me nesel na svoj dom ter me izgojil kot lastnega otroka. On me je tudi pripeljal na kraljevi dvor.“

Zdaj se je ranjenemu kralju začelo v glavi svitati, da bi to vendar vtegnil njegov sin biti. Poklical je še tistega lovca, pri katerem je bil princ v reji, in ta je vse potrdil, kar je princ govoril. Razgalil mu je še prsi in pokazal zarastke, ki jih je princ imel še od levovih zob.

Kralj je zdaj spoznal, da je zvezdogled resnico prerokoval, zato ga je postavil za prvega ministra.

Princa Krkonosa je pa še prašal, kako da je mogel po kralju, svojem očetu, mahnuti?! „Ljubi Bog,“ reče princ, „saj sem že stokrat rekel, da se nič ni videlo, kam je kdo vdaril, in čudim se le, kako ste me mogli spoznati!“ Na to so pristopili še drugi oficirji, ki so tudi takrat v boju bili, in so potrdili, da se res nič ni videlo, ter so jih več z imeni našteli, kateri so od prijatlov rane dobili. Zdaj je kralj svojemu sinu odpustil, ga objel in blagoslovil, rekoč: „Božja volja je bila takó!“ Potem je pustil poklicati vse ministre, generale in velikaše, jim pokazal ter predstavil princa Krkonosa in jim ukazal, naj ga spoznajo za svojega kralja in naj mu prisežejo. To so tudi storili.

Kralju pa ni bilo več pomagati, ker je prisad pritisnil k njegovi rani. Umril je kmalo potem, udan

v Božjo voljo, kterej se noben človek ustavljati ne more.“

Bilo je še precej temno, ko je Lnnica to historijo skončala. Hitro je tedaj začela praviti drugo historijo tako :

Historija o godecu Strunobéru in o kralju Sladoljubu.

Slavni in muhasti godec Strunobér bil je zavoljo svojih burk tako priljubljen, da so ga še kralji k sebi v hišo vabili. Kaj se mu je enkrat pripetilo pri kralju Sladoljubu, to sam pripoveduje takó: „Enkrat sem bil pri kralju Sladoljubu. Mi smo pili, godli in burke vganjali, da se je kralj prav kratkočasil. Zvečer je kralj rekel proti meni: „Ti, Strunobér, danes smo se prav dobro imeli. Pridi še jutri k meni! Da pa ne boš pozabil, ostani kar tukaj čez noč; ti bodo že moji ljudje sobo odkazali.“ Kralj je potem odšel, jaz sem pa obsedel. Na enkrat pa se spomnim, da sem svojim prijatom za nicejšni večer obljubil, da pridem v neko gostilnico, kjer smo se mislili prav dobro zabavati. Zato vstanem in grem. Strežaji so mi branili, češ, da jim je kralj naročil, naj me nikar ne spustijo proč. Jaz pa jim rečem: „Kralj je šel spat, čemu me zdaj potrebuje? Saj bom jutri spet prišel!“ Na to so me pustili iti. Bilo je že v mraku, ko grem skozi mesto in na enkrat zagledam na vrvi viseti jerbas iz okna doli. Muhast, kakor sem, se vsedem v tisti jerbas, češ, kaj bo ta jerbas tukaj doli visel, saj ni zastava! Komaj pa se not vsedem, kar me nakviško vzdignejo! Ko me v

izbo potegnejo, (same babe so me vlekli!) peljejo me v veliko dvorano, kjer je bilo vse polno žensk, ki so pele, plesale, skakale in norce brile. Le ena se je bolj modro držala; ta je bila kakor kraljica med njimi. Kaj mislite, da sem tam delal? Najprej so mi prinesle jesti in piti; potem sem jim moral pa zagosti, da so plesale. Ko so se nekoliko utrudile in naveličale plesa, začel sem jim burke briti in take smešne historije praviti, da so bile vse solzne od samega smeha. Tista lepa, ki je bila najbolj imenitna med njimi, mi reče: „Ti si pa res kratkočasen človek. Tacega nisem še videla.“ Jaz jej pa odgovorim: „To sem se vse od mojega bratranca naučil; ta je še bolj veden, ko jaz.“

Celo noč so te ženske norele, jaz sem jih moral pa kratkočasiti. Vmazane pa niso bile, tega ne smem reči. Nametale so mi toliko drobiža v moje žepe, da sem ga komaj nesel, ko sem domu šel. Moja stara bila je tako vesela, ko sem žepe praznil in denar po mizi vsipal, da je kar plesati začela. Jaz pa sem rekel: „Pasja dlaka! ali so vse babe znorele? Une so plesale celo noč, da se mi še zdaj v glavi vrtili, zdaj bo pa še ta začela!“

Potem sem nekoliko pozadremal. Po kosilu pa sem šel spet h kralju Sladoljubu, kakor mi je naročil.

Kralj je bil prav huđ na mene, ker nisem tam spal. „Zakaj pa nisi pri nas ostal, kakor sem ti rekel?“ je prašal. — „Gospod,“ rečem jaz, „bil sem prijatlom obljubil, nekam priti, in obljuba je sveta reč.“ Potem smo spet začeli piti, peti in gosti, da je bilo kaj. Zvečer pa mi je kralj spet naročil, naj kar tam v palači spim.

Ko je pa kralj odšel, me ni več trpelo, tam ostati in tiste dolgočasne obraze kraljevih strežajev in hišin gledati. „Raji grem spet k tistim dekletam, ki so tako dobre volje,“ sem si mislil, „tam se tudi nekaj zasluži!“ Res vstanem in hočem iti. Pa strežaji me niso pustili naprej. „Ne bodite sitni,“ jim rečem, „za tri bokale vina bom dal, pa me pustite pri miru, kralja bom že jaz potolažil.“ Na to so me spustili, ko sem jim naštel denar za vino.

Grem tedaj spet po tistih ulicah in res spet tisti jerbas na vrveh doli visi. Brž se vsedem not in ženske me potegnejo gor. Zakaj so tako delale, ko bi me vendar pri vratih lahko not spustile, tega še danes ne vem.

Spet so mi dobro postregle z jedjó in pijačo, in tista lepa, mlada, ki je bila za gospó med njimi, me je prijazno spraševala, kako se že kaj počutim itd. Povedal sem spet nekaj okroglih, da so se ženske kar na pèti sukale od samega smeha. Na to mi gospodična reče: „Res, tako kratkočasnega godca ni več v mestu, kakor si ti.“

„O ja,“ rečem jaz, „moj bratranec je še le tič! Jaz še senca njegova nisem.“

„Pa ga enkrat sim pripelji, da ga vidimo!“ reče ona na to. — Jaz pa sem jej to rad obljubil.

Proti jutru sem žel domu in gospodična mi je dala deset cekinov. „Dobra je ta!“ si mislim, „ter jo mahnem domu, kjer me je moja stara zmirjati začela. Pa njen obraz se je kmalo na smeh nakremžil, ko jej tistih deset cekinov pod nos pomolim.“

Pet sto dve in petdeseta noč.

Ko sem popoldne spet h kralju prišel in ga pozdravil, mi jezno reče: „Jaz se ti ne bom zahvalil za tvoj pozdrav, ker me nič ne vbogaš. Zakaj pa nisi tukaj ostal?“

„Potolažite se, gospod,“ rečem jaz, „in hočem vam povedati prav mično zgodbo!“ „No, le povej jo!“ reče kralj. Na to sem mu začel praviti, kaj sem pri tistih dekletih doživel. „Tudi vi ste povabljeni, da tje pridete,“ rečem nazadnje. In ko me vpraša, na kateri način, povedal sem mu, kakó sem hvalil svojega bratranca. Kralj naj tedaj z menoj gre in naj reče, da je on tisti bratranec.

Zdaj je bil kralj ves srečen. Cel popoldan sem mu moral praviti, kakošne so tiste dekleta, posebno tista imenitna gospodična, ki so jej druge pokorne.

Ko se je mrak naredil, šla sva obá tje. Oba so naji vzdignile na jerbasih gori. Potem so naji peljale v veliko dvorano in jaz sem gospodični kralja predstavil kot tistega svojega bratranca, kterega sem prej ta dan takó hvalil. Potem smo začeli piti, jesti, gosti, peti, plesati in se kratkočasiti, kakor smo vedeli in znali. Ko so se ženske naveličale plesati in skakati, morali smo pesmice skladati in historije praviti. Kralj, ki je bolj učen, ko jaz, znal je tudi bolj lepo govoriti, in gospodična je rekla proti meni: „Res je tvoj bratranec še bolj izobražen, kakor ti!“

Imeli smo res prijetno noč. Peli smo vsakovrstne pesmice, vmes pa pili žlahtno vinčice.

Ena od deklet je pela neko pesmico, pa se je večkrat zmotila. Kralj, ki je pesem z glave znal, jej je par krat popravljaj, potem pa se je spozabil, da

tukaj nema ukazovati, ter je meni ukazal: „Strunobér, poj ti to pesem!“ Jaz se tudi spozabim in rečem: „Takoj, vaše kraljevo veličanstvo!“ Potem sem jaz pesem pel, ženske pa so se spogledovale.

Te historije pa bo kmalo konec. In veste, kakšen konec je imela? Kralj Sladoljub je tisto gospodično za ženo vzel! Brez šale. Saj sem še sam godel na svatbi! Bila pa je ta gospodična od imenitnih starišev, nekteri še pravijo, da je bila v rodu cesarju Alrašidu. Pa naj bo to, kakor hoče, mene kot godca to ne briga: tisto pa vem, da smo bili na ženitovanji vsi židane volje in da sem jaz takrat v eni noči več zaslužil, ko zdaj v celem letu. Ko se je namreč ta prijazni kralj zavoljo svojega zdravja preselil v mesto Kom, takrat so za mene zlati časi minuli.“

Takó je pravil godec Strunobér; če je pa vse res takó, kakor je pravil, tega jaz ne vem.“

Ko je Lunica zapazila, da ta historija ni bila kralju prav po volji, obljubila je, da hoče v prihodnji noči povedati kako drugo, lepšo historijo.

Pet sto tri in petdeseta noč.

Historija o kraljeviču Nitikosu iz Egipta.

„Na Egiptovskem je bil kralj, ki je imel dva sina. Prvemu je bila namenjena krona. Premišljal je kralj, kako bi še družega sina preskrbel. Premoženja mu pač lahko nekaj zapusti; pa kaj, če sin vse zapravi, ali če se mu denar vkrade? O čem bo potem živel? Človek ne vé, kaj ga na svetu čaka. Zato se je kralj odločil, da bo dal družega princa, Nitikosa,

kakemu rokodelcu v poduk, češ, naj se kaj delati nauči, ako vse strune popokajo, preživil se bo z delom svojih rok.

„Dragi moj Nitikos,“ reče kralj princu, „ne zaničaj rokodelcev, vidiš, ti si svoj kruh služijo sè svojimi rokami in ne potrebujejo nobene službe, da bi jih moralo ljudstvo sè svojimi davki preživeti. Zato so pa tudi svobodni možjé in nikomur pokorni, kakor samo kralju. Kdo vé, kaj te še vse zadene, in morda ti bo prav prišlo, ako se kakega rokodelstva naučiš. Kar človek v glavi ima, to se mu ne more vkrasti.“

Na to ga je cesar peljal k najboljšemu krojaču tistega mesta, in tega mojstra naprosil, naj princa nauči obleko delati. Krojač si je v veliko čast štel, da je dobil samega kraljeviča za učenca in odslej je zelo imeniten postal, kajti vsak je že iz radovednosti šel k temu mojstru, da bi videl, kako princ Nitikos za mizo sedi in šiva.

Princ Nitikos je bil prav priden učenec in ker je imel tudi najbolj umnega mojstra, izučil se je krojaštva v kratkem času tako dobro, da mu je mojster prepustil najbolj težke dela.

Stari kralj je pač prav imel, da je tako skrbel za svojega mlajšega sina. Ko je namreč kralj umrl, prevzel je vlado njegov prvorojeni sin, kraljevič Srdolin. Ta princ pa je bil zelo hudobnega srca, svojega brata Nitikosa pa je sovražil že od mladih nog. Komaj je oče zatisnil oči, in Srdolin vlado prevzel, že je pokazal svoje sovražtvo do brata. Ne samo, da mu je po sili vzel vse premoženje, hotel ga je še vjeti in vmoriti. Krojaški mojster, pri katerem je bil princ v delu, zvedel je pa vse te hudobne naklepe,

je kraljeviča Nitikosa skril, in ko so enkrat šli romarji v velikem številu v Jeruzalem in Betlehem, pomešal se je še princ Nitikos med nje v prav revni obleki, in tako je ubežal hudobni roki svojega brata Srdolina.

Ko je po Jeruzalemu hodil, zadel je enkrat z nogó na denarno mošnjo, v ktèrej je bilo precej denarja. Bil je že ves vesel, kar vidi nekega romarja, ki je ves objokan okoli hodil in ljudi spraševal, če so kako mošnjo našli. „O ljubi kristjani!“ je klical, „vse denarje sem zgubil in zdaj ne morem nazaj domu! Kdor jih je našel, naj mi jih dá nazaj zavolj Boga. Polovico denarja mu rad pustim.“

Ko je princ Nitikos tega moža tako žalostnega videl, stopil je k njemu in mu rekel: „Ne žalujte, jaz sem našel vaš denar.“ Romar mu je hotel zdaj polovico denarjev odšteti. Princ pa jih ni vzел, ampak je rekel: „Denarja ne vzamem; toda hvaležen vam bom, če mi preskrbite kako delo.“

„To pa prav rad,“ reče stari mož. „Jaz sem iz Bagdada domá. Pojdi z menoj tje. Tam imam mnogo znancev, se bo že kako delo za tebe dobilo.“

Princ je bil s tem zadovoljen, in ko sta svoje molitve opravila, šla sta skupaj v Bagdad. Ko po večdnevni hoji tje prideta, poiskal je tisti stari romar enega krojaškega mojstra, pri katerem je princ Nitikos v delo stopil. Da bi mojster videl, če novi pomočnik kaj zna, dal mu je delati suknjo za nekega gospoda. Čez nekaj dni je bila suknja narejena, in tisti gospod, ki jo je naročil, je trdil, da ni imel še nobene tako dobro narejene suknje. Ko so gospodje po mestu zvedeli, da ima ta mojster tako izvrstnega

delavca, šli so vsi k njemu in pustili obleko tam delati. Mojster je zavolj princa dobil toliko naročil, da že ni mogel vsem vstreči. Zato je pa tudi princu rekel: „Moj dragi Nitikos, zavolj tebe toliko zaslužim, da ni nič preveč, če ti plačam vsak dan pet goldinarjev.“ Toliko mu je tudi plačal na dan. Princ je tedaj toliko zaslužil, da je lahko dobro živel in ob nedeljah je še drugim pomočnikom kak bokal vina plačal.

Zgodilo pa se je, da je tisti mojster zbolel in umrl. Zapustil pa je lepo in mlado udovo, katera se je že prej poželjivo za princem ozirala. Zdaj mu je storila ponudbo, naj jo vzame za ženo. Ker je bila lepa in bogata, je bil princ pri volji; vsaj je mislil, da bo za vse življenje preskrbljen.

Pet sto štir in petdeseta noč.

Princ je tedaj vzel tisto mlado udovo za svojim krojaškim mojstrom. Ker je bilo veliko premoženja pri hiši, pustil je princ šivanko v miru in se ni več pečal s krojaško obrtnijo. Veliko več je gostije dajal in se kratkočasil. Ves imenitni svet mesta Bagdada shajal se je v njegovej hiši. Tu se je pilo, jedlo, plesalo, kvartalo in vsakovrstno razveseljevalo.

Nekaj časa je bilo vse prav. Čez nekaj mescev pa se je mlada udova, ki je že prej zmirom druge imela zraven prvega moža, naveličala tudi lepega princa Nitikosa. Začela je ljubezen z enim od tistih mladenčev, ki so k njej v hišo zahajali na tiste veselice. Enkrat se je princ s svojimi prijatli peljal na deželo. Ko zvečer domu pride, našel je vse zaprto. Klical je po hiši in dvorišči, pa ne dobi odgovora.

Ni bilo ne gospodinje, ne posla. Siloma pusti vse duri odpreti in najde vse prazno! Njegova žena je bila vse prodala ali pa seboj vzela, poslom pa službo odpovedala, potem pa zbežala s svojim ljubimcem! Princ je pustil poizvedovati, kam bi bila šla, pa zastonj. Potem je hišo prodal in se podal sam na potovanje, ženo iskat. Obrnil se je proti Ispahanu.

Hodil je bil že dva dni in tako pride drugi večer ves truden pred hišo nekega čevljarja. Tje pred tisto hišo se je vlegel in hotel zaspati. Čevljar pa ga je v hišo poklical in mu rekel: „Pojdi not, prijatelj, tukaj zunaj ne moreš spati; zjutraj pade rosa, pa te bo zeblo. Postljali ti bomo v hiši na klopi.“ Princ krojač je ponudbo brata čevljarja rad sprejel in se vlegel v izbi na klop, kamor so mu postljali. Pa kmalo je spoznal, da tukaj ne bo imel miru.

Tega čevljarja žena je imela ljubezen z nekim mladim trgovcem, od soseda brivca žena je pa bila za mešetarico pri tej slepariji. Čevljar je šel zvečer v gostilnico, in zdaj se je čevljarica začela hitro pripravljati, da bi šla za tistim trgovcem. Čevljar je pa prej domu prišel, ko je mislila, in ravno, ko je hotela iz hiše. On jo praša, po čemu da se napravlja zdaj po noči in kam da pojde. Ko mu ni vedela pravega odgovora dati, jo je z jermenom dobro namlatil, potem pa jo je privezal na steber, ki je stal v sredi izbe, in se vlegel.

Princ Nitikos cel čas ni mogel nič spati tam na klopi. Čevljarica se mu je smilila, pa kmalo je spoznal, da je bila še premalo tepena.

Ko je čevljar spati in smrčati začel, prikradla se je skozi vrata sosedovka brivka in čevljarico kli-

cala: „Kaj pa delate tako dolgo? Vaš ljubček vas že toliko časa čaka!“

„Oh, ljuba sosedovka,“ reče čevljarica, „ko bi vi vedeli, kako me je pretepel! Zdaj me je pa k temu stebbru privezal, da se nikamor geniti ne morem. Ko bi vi hoteli tako dobri biti, da bi me odvezali, dokler on še spi in se pustili na mesto mene en kratek čas sim privezati, če bi se on zbudil, da bi mislil mene pri stebbru videti, — ne veste, kako bi vam bila hvaležna! Nikoli vam tega ne bom pozabila!“

Sosedovka je bila pri volji, prijateljici čevljarici to ljubav storiti, odvezala jo je in se pustila privezati namesto nje k stebbru, čevljarici pa naročila, naj kmalo nazaj pride. Čevljarica pa je šla k svojemu ljubimcu.

Pet sto pet in petdeseta noč.

Kmalo potem se je čevljar spet zbudil. Začel je svojo ženo klicati, pa brivka se ni upala oglasiti, da bi je po glasu ne spoznal. Čevljarja je jezilo, da mu žena ne odgovori, zato skoči po konci, zgrabi svoj nož in brivki odreže konec nosa, misleč da ima svojo ženo pred seboj. Tisti odrezani košček nosa jej stisne v roko in reče: „Tu imaš nekaj, kar lahko podariš svojemu ljubčeku!“

Akoravno je brivko hudo bolelo, vendar si ni upala glasu od sebe dati, da bi jej divji čevljar še kaj hujege ne naredil. Jezilo pa jo je močno, da je morala ona namesto čevljarice to prestati, med tem ko se je ta s svojim ljubčekom kratkočasila.

Kmalo potem je čevljar spet zaspal; pa tudi njegova žena je prišla domu. Ko jej brivka z ihtenjem

pové, kaj se je zgodilo, kazala se je čevljarica zelo žalostna in solznih oči je svojo prijateljico milovala. Potem jo je odvezala in pustila spet sebe k stebru privezati. Brivka pa je šla domu.

Zdaj je mislila čevljarica na to, kako bi svojega moža prav preslepila, in ker jej je brivka povedala, da je njej nos odrezal, hotela je čevljarja prepričati, da se jej je nos sam od sebe spet zacelil. Zato je začela na enkrat vpiti: „O ti moj ljubi, pravični Bog! Ti vse veš, tedaj tudi veš, da me moj mož po nedolžnem preganja in me dolži reči, katerih nikoli nisem delala. Zdaj mi je neusmiljeni človek moj nos odrezal. Naredi, vsegamogočni Bog, da mi bo nos zopet zrastel, kakor je bil, da bo moj mož na sramoti ostal in svojo krivico spoznal!“ — Čevljar je to molitev slišal in je zavpil nad ženo ves jezen: „Ti malik grdi! ali misliš, da bo Bog tudi molitev prešestnice uslišal?“

„O čudež, o čudež!“ zavpije žena, „Bog je že pokazal, da po nedolžnem trpim, moj nos se je sam od sebe zacelil!“

Čevljar je zdaj vendar hotel videti, če je kaj na tem, kar žena pravi. Zato je prižgal svetilnico in šel ženo gledat. Res vidi na svoje veliko začudenje, da ima žena tak nos, ko poprej.

Brez pomisleka pade zdaj pred njo na kolena, spozna svojo krivico in jo prosi za odpuščanje ter obljubi, da jo ne bo nikoli več žalil, ampak vse vbogal in jo v veliki časti imel, ker že vidi, da je ona v veliki milosti pri Bogu in da je on le grešnik proti njej.

Princ Nitikos, ki je vse to slišal, se je na tihem smejal nad tem neumnim čevljarjem. Sam v svojem

srca pa je bil nekoliko potolažen zavolj svoje žene ter si je mislil: „Saj se tudi drugim tako godi, kakor meni.“ Zato je zdaj mirno zaspal do jutra. Ko se je dan naredil, se je zahvalil za prenočišče in šel naprej proti Ispahanu. Čevljarju ni hotel nič praviti, kaj je po noči slišal, češ, „kaj bom med zakonskimi zdražbo delal!“

Ko je tako žalosten po cesti naprej korakal, došel je nekega popotnega obrtnika, ki je potoval v isto stran. Ko sta si „dobro jutro“ dala in en čas tiho skupaj šla, praša popotnik princea: „Vi ste pa žalostni videti, kaj pa vam ne gre vkup?“ „Veste, gospod,“ reče princ, „jaz iščem svojo ženo, ki mi je ušla.“

„Zavolj tega se pa nika ne žalite, gospod,“ reče popotnik, „to se ni vam prvemu primerilo. Tako vem podobno historijo od nekega trgovca in njegove nezveste žene.“

„Kako se je pa temu godilo?“ praša princ.
Popotnik je potem začel tekó praviti:

Historija o Dernjuli.

„V Arabiji je bil nekdanj trgovec, ki je imel eno najlepših žensk tistega časa za ženo. Njeno ime je bilo Dernjula. Trgovec je bil v njo hudo zaljubljen, ona se je tudi delala, kakor bi ga rada imela.

Enkrat, ko sta bila sama ter sta se objemala in poljubovala, prišel je nju pogovor tudi na to, kaj bi bilo, če bi kateri iz nju umrl. „Ko bi ti umrla,“ rekel je mož, „jaz bi celo noč na tvojem grobu klečal in se jokal.“ „Ko bi pa ti umrl,“ reče Dernjula,

„potem bi jaz toliko časa na grobu sedela brez jedi, da bi od lakote umrla, ali pa od žalosti.“

Kmalo po tem pogovoru je Drnjula zbolela in umrla. Njen mož je bil silno žalosten, in kakor je rekel, tako je tudi storil: celo noč je na njenem grobu čepel in se jokal. Bilo je že čez polnoči, kar se mu prikaže neki duh in ga praša: „Zakaj si pa tako žalosten?“ — „Kaj bi ne bil žalosten,“ reče mož, „ko mi je umrla tako lepa in mlada in ljubeznjiva žena?“ „Počakaj!“ reče duh, „jaz ti hočem pomagati!“ Na to vzame lopato, odkoplje grob, in z nekimi čudnimi besedami ženo spet k življenju obudi ter jo iz groba potegne. Potem je duh zginil.

Žena je moža prašala, kakó je to prišlo, da je spet oživela. On pa jej pové, kako jo je duh k življenju obudil. Dornjula se je svojemu možu pristrčno zahvalila za tako ljubezen, kajti ko bi on ne bil toliko žaloval po njej, potem bi je tudi tisti duh ne bil obudil.

„Moja najlepša zahvala je to,“ reče mož, „da spet živiš, ker brez tebe bi ne mogel srečen biti.“

Med takimi pogovori začelo se je daniti, in zdaj še le je mož videl, da žena nema druge obleke na sebi, ko tiste rjuhe, v ktere so jo mrtvo zavili. Zato je ženi rekel, da bo šel domu in jej obleke prinesel, ker taka ne more skozi mesto domu iti. Njej pa je rekel, naj ga le pri grobu pričakuje, da bo prav gotovo kmalo prišel.

Med tem časom pa, ko je mož domu šel, je prišel kraljevi sin z nekterimi dvorniki mimo pokopališča. Čudno se mu zdi, ko vidi belo žensko na grobu sedeti. On stopi bližej k njej in vidi, da ima

prav lepo žensko pred seboj. Eden od dvornikov, ki je videl, da se ženska princu dopade, rekel mu je: „Gospod, če hočete, bomo pa to žensko k vam v palačo peljali.“ Princ reče: „Prašajte jo, če ni že omožena. Kajti možu bi ne hotel žene vzeti, naj bi bila še tako lepa.“ Dvornik praša Dernjulo, če je še prosta ali že oddana, in ali bi hotela s princem iti v palačo, kjer bo sprejeta med družice in se jej bo dobro godilo.

„Kaj bi ne šla?“ reče Dernjula, „saj nemam možá, ne koga družega, ki bi imel z menoj ukazovati.“

Na to jo je eden od dvornikov ogrnil s svojim plajščem in tako so jo peljali v palačo kraljeviča.

Pet sto šest in petdeseta noč.

Med tem časom je pritekel trgovec z obleko na mirodvor, ter je iskal svojo ženo, pa je ni našel; klical jo je, pa se ni oglasila. Ves žalosten se je začel jokati in govoriti: „O jaz nesrečni človek! Komaj sem zgubljeno ženo nazaj dobil in že spet mi je vzeta. Če jo je kdo drugi odpeljal, sem še bolj nesrečen, kakor če bi bila mrtva. Gotovo se je to zgodilo, da jo je kdo po sili seboj domu vzela. Revica, kako se je gotovo jokala in mene na pomoč klicala pa me ni mogla doklicati!“

Dolgo časa je trgovec popraševal in pozvedoval po svoji ženi; slednjič je vendar zvedel, da je v hiši kraljeviča.

Brez zamude se podá v palačo, pade pred princem na kolena in ga lepo prosi, naj bi mu ljubljeno ženo nazaj dal.

„Kaj pomenijo te besede?“ praša princ; „v moji hiši ni nobene omožene ženske.“ Trgovec je pa ostal pri svoji trditvi, da mora njegova Dernjula v palači biti.

„No, je že prav,“ reče princ, „jaz bom pustil vse ženske, kar jih je v hiši, pred tebe pripeljati. Če je tvoja žena vmes, potem jo pelji seboj; ako je pa ni, zapade tvoja glava!“

Mladi trgovec je bil s tem predlogom zadovoljen in je rekel: „Ja, za tako lepo, ljubo in dobro ženo bi dal stokrat življenje, ne enkrat.“

Zdaj so morale vse ženske, kar jih je bilo v hiši, po vrsti stopiti pred trgovca in pred kraljeviča. Princ ga je prašal za vsako posebej: „Ali je ta?“ In trgovec je odgovoril: „Ta ni.“ Ko je pa Dernjula prišla, kričal je že od daleč: „Ta je moja ljuba Dernjula!“ Princ jo praša: „Ali poznate tega moža?“ „Kaj ga ne bom poznala!“ reče ona nesramnega, predrznega čela, „on je mene po sili ugrabil in me hotel živo pokopati tam na pokopališči, kjer ste me našli. Pustite ga na vešala obesiti, družega ni vreden!“

Ko je slišal trgovec svojo ženo tako govoriti, mu je sape zmanjkalo in ni mogel ničesar odgovoriti. Kraljevič je mislil, da se trgovec krivega čuti, ker nič ne odgovori, zato mu reče: „Tako tedaj, ti nesramni razbojnik! Živo pokopati si hotel to žensko in zdaj si tako predrzen, da misliš še kako pravico do nje imeti. Zaslužil si, da bi te pri najhujših mukah počasi umoril. Jaz pa hočem s teboj usmiljen biti in te bom samo obesiti dal.“ — Ko je zdaj trgovec hotel nekaj govoriti, rekel je princ: „Nikar me še bolj ne razdraži s svojimi lažmi! — Peljite ga na vislice, in vi ste mi porok za njegovo glavo!“

To rekši ga izroči rabeljnom, kateri mu roke na hrbtu zvežejo in ga peljejo proti vislicam. Stalo je vse polno ljudi okoli, in že so trgovca pripeljali pod vešala, kar se prikaže tisti duh, ki je bil na grobu Dernjulo k življenju obudil. „Stojte!“ reče rabeljnom, „ta človek je nedolžen!“ — „To vam ni nič mar,“ rečejo uradniki, „mi smo porok za njegovo glavo; kar princ zapove, se mora zgoditi.“ — Jaz prevzamem vso odgovornost,“ reče duh. Na to so uradniki obešanje za en dan odložili in trgovca peljali pred kraljeviča nazaj, kamor jih je spremil tudi tisti duh. Ko so Dernjulo še enkrat pripeljali, rekel je duh princu: „Ta mož je nedolžen. Ta ženska je res njegova žena. Jaz sem jo k življenju nazaj obudil, ko je umrla. To sem storil zavoljo solz njenega moža, kateremu je ona zdaj tako malo hvaležna, da ga po kriven natolcuje in v smrt tira. Ker pa ta ženska ni bila vredna, da sem jo zopet k življenji obudil, naj tudi spet umrje!“ To rekši se dotakne Dernjule s svojo palico. In pri tej priči jo je zvila huda božjast; vse lice jej je grozno raztegnilo, zvalo jej roke in noge, in iz ust je črno peno tiščala. V malih trenotkih je umrla.

Na to je duh zginil.

Ko kraljevič vidi ta strašni prizor, obšla ga je groza in izpustil je trgovca brez vse kazni. Ta pa potem ni več žaloval po svoji ženi.“

Ko je popotnik svojo historijo dokončal, reče mu princ Nitikos: „Res je imel ta trgovec nesrečo s svojo ženo. Pa meni se je že z mladega slabo godilo. Rojen sem bil kot kraljevi princ in sem moral kot revež bežati iz svojega kraja. Potem sem

si komaj malo oddahnil, kar me spet ta nesreča zadene z mojo ženo.“

„Blagi gospod,“ reče popotnik, „če prav se vam je slabo godilo, vendar tako ne, kakor meni. Poglejte na ta zarastek na mojem licu!“ To rekši mu pokaže zarastek od rane na svojem desnem licu. „Ta rana zbuja v meni zmirom grenke spomine,“ govoril je naprej, „in ker je moja zgodba po tem, da zna tudi vas potolažiti, hočem vam jo povedati.“

Historija popotnika.

Vedeti morate, gospod, da sem bil jaz prej oficir v kraljevi vojski. Enkrat se nas je več skupaj vsedlo na konje in šli smo na lov. Prikazal se nam je velikansk jelen, ki nas je dolgo časa mirno gledal, kakor bi nas hotel na pogum klicati. Mi vsi se vsujemo za njim, in zdaj je začel jelen bežati. V tem teku smo se razkropili in jaz sem se tako zgubil v tem gostem lesovju, da nič nisem vedel, kje so moji tovarši. Moj vročerkvni konj pa je le še dirjal naprej, kakor splašen. Na enkrat pa se mu spodtakne in žival telebi na tla. Jaz sem pri tem padcu tako močno priletel z glavó na kamen, da sem brez zavesti obležal. Čez nekaj ur se vendar spet zavém, in vidim prihajati proti meni staro ženico, katere obraz je bil tako zgrbančen, kakor voda, če večerna sapa po njej piha. Opirala se je na kratko palico in se mi bližala počasnih korakov. Noč se je bližala, okoli mene velikansko drevje, čigar listje je čudno šumelo, omotica v moji glavi še od prejšnega padca in ta stara babura, vse to je naredilo v meni tak

strah, da sem se tresel ko trepetlika. Imel sem starko za copernico, ki me hoče v svojo oblast spraviti; zato sem jo prav prijazno ogovoril, ko blizo mene pride.

Starka je videla, da se bojim, zato je bila z menoj prav prijazna, da bi me pomirila. Prašala me je, kakó da sem v ta divji kraj prišel, in jaz sem jej povedal, kako me je konj na lovu sim zanesel. Ponudila mi je svojo pomoč, in jaz sem jo sprejel, ker druge nisem imel. Peljala me je za roko skozi goščo, in po stoterih stezicah navzgor in navzdol pripelje me vendar iz gošče na plano. Na enkrat se prikaže pred menoj lepa dolinica, po kateri je tekel bister potok, in kraj potoka je stala čedna hiša z drugim pohištvom. Pri hiši je bil lep vrt, v katerem je sto tičic prepevalo; po gredah pa so rastle vsakovrstne cvetlice.

Ko stopiva v hišo, videl sem povsod snažnost in bogastvo. Starka mi je prinesla mrzlih jedil in dobrega vina ter me priganjala, naj se pokrepčam, ker na lovu gotovo celi dan nisem nič užil. Jaz se nisem pustil dvakrat prositi, ker sem bil res že lačen. Potem je ženica rekla: „Če se vam pri nas dopade, znate več dni tukaj ostati, da si odpočijete in se vam glava spet ozdravi“ (vsled padca me je namreč glava bolela). Jaz sem si mislil: „Saj bi res ne bilo slabo,“ kajti ta kraj se mi je dopadal.

Pet sto sedem in petdeseta noč.

Zvečer je ženiča pokleknila pred oltarček, ki ga je imela v kotu izbe narejenega ter je začela moliti. Tako sem zadobil vse druge misli o njej, ki sem jo iz konca za copernico pogledal.

Ko se je pa noč naredila, dobila sva lepo družino. Prišla je od nekod k nama prav lepa, mlada deklè. Njene oči so bliščele ko zvezde, lice je bilo rudeče ko roža vrtnica, njene obrvi so bile kakor dva oboka, njena bližina je dihala srečo in vonjavo. Stara babica jej gre naproti, jo poljubi na čelo in jo več reči praša, ki pa niso spomina vredne.

„Nekaj mrzlega sva že jedla s tem gospodom,“ reče ženica nazadnje, „zdaj pa nam še kaj gorkega skuhaj!“ Takoj je ljubka deklica zakurila in nam skuhala okusno večerjo.

Lahko si je misliti, da sem bil ves navdušen za to lepoticó. Sklenil sem, da se hočem stari materi še bolj dobrikati in prijaznega delati, da bi po njej dosegel roko in srce mlade njene varovanke. Ko je zjutraj deklica spet odšla in starka sama ostala, počakal sem, da je odmolila, potem pa sem jo ogorvil: „Veliko hvale sem vam dolžan, ljuba, dobra mamica,“ sem rekel, „ker ste me tako lepo sprejeli in pogostili. Ali vas smem vprašati, kdo je tista mlada deklica, ki nam je sinoči večerjo skuhala?“

Starka reče: „Kar sem za vas storila, to je le moja dolžnost. Zapustila sem svet in se podala v to samoto, da Boga častim in revnim popotnikom pomagam, če kateri tu mimo pride. Zraven pa skrbim, da svojo vnukinjo dobro odgojim. Ta deklica, za katero me prašate, je namreč hči moje hčere, jaz sem pa njena stara mati ali „babíca“. Njena mati in njen oče sta že davno umrla, ko je bila še majhna, in zdaj nema nikogar razun mene. Gledati moram, da jo lepo izredim in podučim v naukih svete krščanske vere.“

„Dobra mamica,“ rečem jaz, „vaše samotno življenje se mi tako dopada, da bi tudi jaz želel, svet zapustiti in po vašem izgledu tukaj v samotni Bogá častiti. Imam pa še eno prošnjo: zvežite mene in vašo vnukinjo v zakonski par, pa bova oba pri vas ostala, ter vam v podporo in tolažbo starih dni. Nikoli nočem pozabiti velikih dobrot, ki ste jih meni skazali, ter vam hočem vedno pokoren biti, kakor priden in hvaležen sin.“

Staro mater sem tako dolgo s temi prošnjami nadlegoval, da je nazadnje privolila v to ženitev. Tudi mlada vnukinja se ni dosti branila. Tako se je zgodilo, da sva kmalo potem obhajala poroko in ženitovanje. Prve dni je bilo vse tako lepó, kakor si človek le želeči zamore. Moja mlada žena je bila tako lepo izgojena, da si ni upala mi le ene besede nazaj odgovoriti, če sem kaj zahteval. Rada je molila, in bila je tako pobožna in sramožljiva, kakor je bila lepa. Takrat sem pel še tisto pesmico:

„Kdor lepo in dobro ženko ima,
Za težek denar je on ne proda;
Še kralj, ki na zlatem tronu sedi,
Tak srečen, ko mladi ženin, on ni.
Kdor lepo in dobro ženko ima,
Obupa in žalosti on ne pozna,
Nje smeh, én pogled iz njenih oči
Mu vsako otožnost iz srca spodi.“

Pa kaj, ko ta sreča ni dolgo trpela! Stara mati je umrla. Ko je bila ona v grobu, se je moja žena vsa spremenila. Ona, ki je prej tolikokrat mene razvedrila, če sem bil otožen, postala je zdaj vsa čmerna in pusta. Življenje na deželi jej je bilo zdaj neznosno. Gnala je tako dolgo, da sva se v mesto preselila.

Najel sem si hišo v mestu in sem dal svoji ženi staro služabnico v postrežbo. Mene pa mestno življenje ni več veselilo, zato sem pogosto zahajal v tisto našo hišo v gozdni samoti, kjer sem imel hlapce in dekle, da so gospodarstvo oskrbovali. Včasih me po celi teden ni bilo domu k ženi.

Enkrat, ko sem ravno spet na deželo odhajal, prišla je tista stara babnica, ki je bila pri moji ženi za deklo, in mi službo odpovedala s temi besedami: „Gospod,“ je rekla, „jaz sem že prestara za tako službo. Tudi se mi vedna sporočila ne dopadejo in jih nerada opravljam.“ Jaz nisem vedel, kaj misli ženska s tistimi „sporočili“, zato sem jo plačal in je šla. Vendar pa jej je bilo žal, da je nisem hotel prav zastopiti, zato je čez en čas spet prišla in mi rekla: „Gospod, vi že spet odpotujete. Svoji ženi preveč zaupate! Glejte, kaj se godi!“ Te besede so mi kar sapo zaprle. Nikoli ne bi bil mislil, da se bo o mojej ženi tako govorilo. Zato sem krščenico prijel, naj brž pové, kar vé. „Vi ste še mladi, gospod,“ je ona rekla, „bodite oprezni in previdni! Jaz nisem nikogar opravljala, samo svarila sem vas. Storite pa, kakor hočete.“ To rekši je odšla. Jaz sem bil pa ves zbeگان, kar sem ta strašni sum izreči slišal.

Pet sto osem in petdeseta noč.

Dolgo sem premišljal in ugibal, kaj bi storil. Nisem vedel, ali bi odpotoval, ali domá ostal. Da bi pa vendar kaj zvedel, če je kaj resnice na besedah moje dekle, naredil sem takó:

Napravljal sem se na pot, da je moja žena videla in misliti morala, da me dalj časa ne bo domu.

Ko je bilo vse gotovo, in ko se od nje kakor po navadi poslovim, naprežem konja in se odpeljem. Namesto pa naprej se peljati, ustavil sem se v prvi gostilnici pri cesti, konja v hlev dal, ter celi dan tam ostal. Zvečer sem nekemu beraču dal nekaj drobiža, da mi je posodil svojo strgano obleko, in kot berač preoblečen podal sem se v mesto nazaj. Splezal sem čez plot mojega vrta, in od tam se je prišlo na dvorišče, kjer se je lepo videlo skozi okna v moje stanovanje. Bila je pri meni cela „ženitev“; ljudje so jedli, pili in plesali. Da bi vse še boljše videl, zlezal sem na bližnjo kostanjevo drevó, ker je več takih dreves na dvorišči stalo. Od tam sem prav naravnost videl v mojo izbo; in kaj sem videl? Moja „pridna in pobožna“ žena, katero sem častil kakor angeljca, je tukaj objemala in poljubovala nekega meni čisto neznanega možá. Prinesla mu je tudi piti, da sta trčila in na zdravje pila.

Jaz sem čakal, da bi moja žena iz sobe šla. Kmalo potem je res šla v spredno sobo, kjer je bilo več ljudi in so imeli godce in ples. To sobo pa, kjer je ljubčeka imela, je za seboj zaprla. Bil je pa v tisto sobo, najno spalnico, še drug uhod, namreč iz kuhinje. V tem trenutku, ko ona stopi med druge goste v prvi (družinski) izbi in se tam razgovarja, zlezal sem jaz z drevesa, tekel v hišo in skozi kuhinjo v spalnico, kjer sem ljubimcu moje žene, ki je bil že pijan, zasadil moj nož v srce, da se je brez krika precej na tla zvalil. Potem sem hitro odšel in spet splezal na tisto drevo, da bi videl, kaj bo.

Kmalo potem je stopila moja žena spet v spalnico k svojemu ljubimcu. Ko ga pa mrtvega in v

krvi ležečega tam vidi, je zavpila, potem pa umolknila in ga dolgo gledala. V prvo sobo, kjer so plesali, se menda nje krik ni slišali zavolj velikega hrupa. Precej potem je stopila med goste in jim menda rekla, da jej je na enkrat slabo prišlo, naj za danes prenehajo, da jih bo drugokrat spet povabila. Nje smrtno blede obraz je potrjeval njene besede. Gostje in godci so se na to kmalo spravili proč. Ona pa je priletela v spalnico nazaj, padla na kolena in se bitko jokala. Potem je vzela na steni visečo sabljo in dirjala po vrtu, če bi morilca kje zasledila, da bi ga umorila. Toda mene na drevesu med vejami ni videla po noči, drugega človeka pa ni bilo na vrtu in na dvorišči. Potem je svojo deklo poklicala, da ste na vrtu jama skopale in mrliča not vrgli ter zasuli in nad njim zemljo poravnali, kakor bi nič ne bilo. Potem pa je šla spet v svojo sobo in se na glas jokala. Jaz pa sem tudi gledal, da se stran vzdignem iz tega kraja, ter sem zlezal z drevesa, potem pa preskočil plot in bil sem zunaj na prostem.

Drugi dan sem svojega konja spet napregel in se pripeljal domu. Našel sem svojo ženo zelo žalostno. Ko jo vprašam, zakaj takó žaluje, rekla je hinavka, da je žalovala za menoj, ker sem se z doma odpeljal. Drugi dan, ko tega izgovora ni več imela, jo spet prašam: „No, zdaj sem spet domá, zakaj pa še vedno žaluješ?“ Ona reče: „Moram biti žalostna, če pomislim, kaj se mi je nicoj sanjalo. Hodila sva blizo morja, kar se strašna pošast nad tebe vzdigne. Ti si hotel bežati ter si skočil v morje, pa še v morje je šla pošast za teboj.“

Jaz te hinavčine nisem mogel dalje gledati, zato jej rečem: „Veš kaj, zavolj teh sanj le mirna bodi. Ko me je pošast v morje pregnala, molil sem za pomoč, potem sem stopil spet na suho in sem pošast zaklal. Kje je ta pošast pokopana, to ti dobro veš: ti in dekla ste jo pokopali na našem vrtu.“

Žena me je zdaj prav dobro razumela. Zgrabila je nož in me hotela zaklati. Zadela me je po desnem lici, kjer še zdaj zarastek od rane vidite. Dolgo sem se jej umikal, ko me je z nožem po izbi okoli podila; nazadnje me jeza zgrabi, iztrgam jej nož iz rok ter njo samo ž njim zabodem, da je takoj mrtva ostala.

Od tega časa, gospod, nemam nikjer miru. Vse sem prodal v tistem kraji in zdaj potujem po svetu okoli in ne vem, kje sem domá, ne vem, kje bi se ustanovil, ali kam bi se obrnil. Namenjen sem v egiptovsko deželo. Tam še nisem bil, in pravijo, da je prav lepo in kratkočasno tam.“

Nadaljevanje historije o kraljeviču Nitikosu.

Odkar je princ Nitikos pri čevljarju sam spoznaval lažnjivost in nezvestobo žensk, in odkar mu je popotnik v svojih zgodbah ravno to potrdil, da ženski zvestobi ni nič zaupati, zgubil je vse spoštovanje in vso ljubezen do ženskega spola, in tudi za svojo ženo ni več maral, ampak sklenil je, da je ne bo več iskal, ter da pojde rajši s tem popotnikom v Egipt. Šla sta tedaj naprej, dokler nista prišla do meje egiptovske dežele, kjer se ustavita v gostilnici. Tukaj je bilo pa več trgovcev in tujih popotnikov

pri eni mizi. Jeden od teh je princa Nitikosa prav pogosto gledat hodil in z glavo majal. Nazadnje se princu približa in ga praša: „Dovolite, gospod, iz kterege kraja ste vi doma?“

„Jaz sem v Kajiri rojen,“ reče princ.

Pri teh besedah pade tujec k njegovim nogam, se oklene njegovega kolena ter reče:

„Oh, dragi princ! dovolite da vas jaz prvi pozdravim kot svojega kralja.“ Princ je še le zdaj spoznal moža, da je bil to tisti krojaški mojster, pri katerem se je krojaštva izučil. Pristrčno je starega moža objel, ga vzdignil od tal, posadil zraven sebe in ga naprosil, naj mu pové, kaj je novega v Egiptu in na kraljevem dvoru. „Žlahtni gospod,“ reče krojač, „stvar se je vsa obrnila. Vaš hudobni brat Srdolin je umrl. Po njegovi smrti so hoteli nekteri vašega bratranca za kralja narediti. Jaz sem pa ljudstvo vkup sklical, sem zagovarjal vaše pravice in sem povedal, zakaj ste morali iz Egipta bežati, da še živite in da boste gotovo najboljši vladar, ako se povrnete. Prosil sem ljudstvo ter vse velikaše in grofe, naj počakajo vsaj še dve leti, in če se vi v dveh letih ne vrnete, potem naj postavijo družega za kralja. Ljudstvo in vsi velikaši so moj nasvet potrdili in ministrom naročili, naj v tem času namesto vas vladajo. Ljudstvo toraj že težko pričakuje, kedaj boste nazaj prišli in vlado prevzeli.“

Princ Nitikos se je svojemu mojstru zahvalil za to ljubezen in zvestobo, ter je njega in popotnika povabil, naj gresta ž njim v Kajiro. Oba sta bila volje.

Kmalo dojdejo v Kajiro. Princ se dá spoznati in ljudstvo ga je navdušeno pozdravilo. Tisti velikaši, ki so hoteli prej njegovega bratranca za kralja po-

staviti, bili so zdaj prvi, ki so Nitikosu zvestobo prisegli.

Ko je bil zdaj Nitikos egiptovski kralj, hotel se je hvaležnega skazati krojaškemu mojstru, kateri je toliko za njega storil, ter mu je rekel: „Ljubi oče, vi ste meni toliko dobrega storili, ter vas ne morem bolje počastiti, ko da vas imenujem za svojega prvega ministra.“

„Vaše veličanstvo“ reče krojač, „lepo se zahvalim za veliko čast, katero meni ponujate. Toda jaz te službe ne morem prevzeti. Jaz sem dober krojač, pa bi bil morda slab minister; ljudje bi vam zamerili, ko bi tacega za ministra postavili, ki ni za to. Jaz znam lepo obleko delati, naredite me toraj za kraljevega krojača, in jaz bom vsem gospodom na dvoru lepe obleke delal.“

Kralj Nitikos je sprevidel, da krojač prav govori, zato ga je naredil za dvornega krojača po njegovi želji. Za prvega ministra pa je postavil tistega popotnika, s katerim sta bila vkup potovala.

Kralj Nitikos in njegov minister, tisti popotnik, sta deželo Egipt dobro vladala ter poravnala marsiktero krivico in napako za prejšnim kraljem Srdolinom. Posebno je Nitikos na to gledal, da se nikomur ni zgodila kaka krivica, in vse večje pravde je sam pregledal in presodil.

Pet sto devet in petdeseta noč.

Enkrat je prišel h kralju sodnik iz Kajire in mu takó govoril:

„Veličanstvo, pridem vam poročati o neki zapleteni pravdi ter prosim vašega svéta za razsodbo. Pripeljali so mi tri možé, ki so obdolženi umora.“

Dva sta svojo krivdo priznala in vže svojo kazen prestala; tretji pa pravi, da sicer ni nobenega umoril, da je pa vendar smrti vreden. Kaj tacega šenistem skusil, odkar sem sodnik, da bi kdo rekel, da je nedolžen pa vendar smrti vreden. Prosim vas, veličanstvo, da vi to razsodite.“

Kralj ukaže, naj mu jetnika pripeljejo. Komaj ga kralj zagleda, spoznal ga je za enega tistih mladih mož, ki so v Bagdadu v njegovo hišo zahajali na veselice. Vendar kralj ni hotel povedati, da jetnika pozna, ampak začel ga je izpraševati: „Dolžijo te umora,“ mu reče. „To pa po krivici,“ reče jetnik; „vendar pa sem smrti vreden.“ „Zavolj katere pregrehe te hočemo pa obsoditi, če nisi kriv umora?“ praša kralj.

„Gospod,“ reče jetnik, „blagovolite poslušati, kako se je meni godilo:

„V Bagdadu sem bil prijatelj z nekim mladim možem. Ne zamerite, vam je bil zelo podoben. Ta mladenič se je oženil z neko mlado, bogato udovo. Zelo sem se začudil, ko mi je ta ženska enkrat začela prigovarjati, naj ž nje bežim iz Bagdada in jo odpeljem njenemu možu. Rekla je, da ima dosti denarja in žlahtnih kamnov, katere lahko proda, tako da bodeva dobro živela. Jaz sem se branil in rekel, da bi bil to velik greh in da bi bilo tudi grdo, ko bi svojega prijatla tako goljufal. Ona pa mi ni dala prej miru, dokler nisem privolil. Enkrat, ko je šel mož z doma, je vso zlatnino, srebernino, denar in bisere pobrala in pobasala v skrinjo, drugo ropotijo prodala, kar se je hitro prodati dalo, in potem sva hitro zbežala iz Bagdada. Potovala sva noč in dan hitro naprej; ko sva bila pa vže trudna, sva se

ustavila na bregu nekega jezera, blizo katerega je stal lep grad. Ko sva ta prijazni kraj ogledovala, stopi iz grada mladi grof s svojimi hlapci, kateri so ribje mreže na ramah nosili. Namenjeni so bili na ribji lov. Ko pa mladi grof mojo tovaršico zagleda, jo ogovori: „Lepa gospa, videti ste trudna. Ali se nočete z menoj v grad podati, kjer si lahko odpočijete?“

Ona je bila s tem precej zadovoljna. Grof ni dalje mislil na ribji lov, ampak je naji peljal v svoj grad, kjer je nama pustil dobro večerjo prinesiti. Mladi grof je moji tovaršici neprenehoma dvoranil in jej dajal sladke besede. Meni pa so zmirom vino nalivali, in bil sem tako neumen, da sem dobro pil, pa tudi kmalo potem trdo zaspal.

Ko se drugo jutro zbudim, sem se zelo začudil, ko se vidim spet pri tistem jezeru na prostem ležečega. Mislil sem, da so me nalašč iz burkljarije pa ne iz hudobnega namena sim prenesli, zato sem šel spet proti gradu. Ker so bile grajščinske vrata zaklenjene, sem potrkal. Pride neki mož in praša, kaj čem. „Svojo ženo hočem,“ sem rekel, „ki sem jo včeraj tukaj pustil.“ „Tukaj ni nobene žene,“ reče mož in zaloputne vrata pred mojim nosom, ter jih spet zaklene. Zdaj sem še bolj močno trkal, da je spet odpri. Jaz mu rečem: „Ali me ne poznate več? Jaz sem tisti, ki je včeraj z eno ženo v grad prišel.“ — „Kaj boste z nami norce brili,“ reče vratar, „glejte, da se stran spravite, če ne, se vam zna še kaj hujšega zgoditi.“

To se mi je vže preneumno zdelo. Da bi mi ti ljudje kar meni nič tebi nič tovaršico vzeli in me potem z grda odpodili, to bi bilo vendar preveč! Ves jezen sem začel še v tretjič na vrata trkati.

Zdaj pa je skočilo iz grada kakih pet hlapcev s kolmi, kateri so me začeli tako neusmiljeno pretepavati, da sem na pol mrtev tam obležal.

Ko se spet zavem, začel sem to reč premišljovati. Spoznal sem, da se hočejo mene znebiti in da so še usmiljeno ravnali, ker me niso do celega ubili. V mesto Bagdad nisem hotel nazaj, sram me je bilo pred mojim prijatlom, kateremu sem ženo odpeljal. Zato sem se podal proti Egiptu. Včeraj zvečer sem po dolgem potovanju prišel v Kajiro. Šel sem skozi neke temne ulice, kar zaslišim krik nekega moža, katerega so umorili. Ker se je straža bližala, so morilci zbežali in to ravno proti tisti strani, kjer sem tudi jaz šel. Stražniki pa so pritekli od spred in od zad in vjeli morilce in zraven tudi mene, ker sem ravno todi šel. Ker sem čisto tuj v mestu in se nisem mogel izkazati, kaj delam in kje stanujem, mislili so, da sem bil od morilcev najet, ter me peljali v ječo. Na umoru tega človeka sem tedaj čisto nedolžen; vendar pa sem smrti vreden, ker sem svojemu prijatlu ženo odpeljal. In čeravno je potem tudi ona mene goljufala, vendar je moja kazen še premajhna.“

Kralju se je ta mož smilil, zato ga je spustil na prostost in ga opominjal, naj se nikoli več ne peča z omoženimi ženskami, da ne pride v še večjo nesrečo.

Nad svojo ženo pa se je kralj Nitikos hudo jezil, ko je take reči od nje slišal. Nič več se ni čutil na njo navezanega, pustil se je ločiti od nje, in vzal si je drugo, pošteno ženo, katera mu je čez leto in dan porodila lepega princa.

Rojstvo tega princa se je slovesno obhajalo v Kajiri in po celem Egiptu.

Pet sto in šestdeseta noč.

Enkrat je šel kralj s svojim ministrom in svojo stražo okoli mesta na sprehod. Kar na nagloma zasliši silno vpitje. On stopi bližej, in njemu pred noge pade neka čedna ženska na kolena, katero je precej spoznal za svojo nekdanjo ženo. Ona pa kralja ni spoznala. Ponižno in spodobno reče hinavska baba: „Gospod, strašno krivico trpim, pomagajte!“ Kralj jej ukaže, naj ustane in naj gre z njim. Šel je potem z njo v tisto hišo, kjer je bila prej tako zavpila. Tam sta stala dva močna hlapca, ki sta imela še vsak eno vrv v roki. „To so tisti možje, ki me trpinčijo, pa ne najdem nikjer pomoči,“ reče žena.

Na to pa stopi nek mlad gospod, ki je bil menda gospodar v hiši, pred kralja ter mu tako govori: „Veličanstvo, ko bi vi poznali hudobijo te ženske, in kaj je ona na svetu vže greha storila, potem bi se vam ne smilila, če jo tepemo. Prav lahko vas bom o tem prepričal, ako me blagovolite poslušati.“

Kralj je bil radoveden, kaj bo od njegove prejšne žene vse na dan prišlo, zato je mlademu gospodu rekel, naj le pové, kar vé o njej. In ta je takó pravil:

„Gospod, jaz sem iz Balsore domá, in knez tiste dežele je moj stric. Bil sem enkrat v svoji grajščini na deželi. Ravno smo šli z mrežami na ribji lov, kar zagledam pred gradom to žensko in nekega mladenča pri njej. Potem sem jo povabil k sebi na grad. Tam sem jo prašal, kaj da je uzrok, da tako po svetu potuje. Ona mi reče: „Gospod, jaz sem nesrečna ženska na svetu. Moj oče je uradnik na kraljevem dvoru, in ker se hoče nekemu na-

mestniku prikupiti, me je silil njemu v zakon. Jaz pa starega dedca nisem hotela vzeti, zato sem rajši zbežala po svetu in ta hlapec, ki ga pri meni vidite, me spremlja, dokler ne pridem v kak varen kraj.“ Ker je bila tako bogato oblečena, ter se vsa v biserih lesketala, sem jej res verjel, kar mi je pravila o svojem očetu in svojem posiljenem ženinu, cesarkem namestniku. Ni se mi prav zdelo, da bi se tako mlada ženska po sili izročila v zakon staremu možu, zato sem jej rekel: „Ostanite v mojem gradu; tukaj ste čisto varni, nihče vas tukaj ne bo iskal.“

„Rada tukaj ostanem,“ reče ona, „pa mojega hlapca bo treba prej umoriti, če ne, bo on v Bagdad nazaj šel in mojemu očetu povedal, kje sem, da me bodo sem lovit prišli.“ Jaz sem jej vse obljubil, samo tega nisem mogel storiti, da bi bil tistega mladega moža, ki ga je svojega hlapca imenovala, po nedolžnem umoriti pustil. Samo to sem svojim strežajem naročil, naj mu primešajo med vino tacega prahu, po katerem človek hitro zaspi; in kedar bo zaspal, naj ga nesejo iz grada ven na trato. Drugi dan je človek v grad silil, moji ljudje so ga po sili odpravili in še natepli, ko ni dal miru. Potem je šel.

Jaz sem se pa vendar bal, da pojde hlapec v Bagdad nazaj in nas izda, zato sem se preselil iz grajščine v Balsoro. Ko sem pa zvedel, da misli moj stric, Balsorski kralj, na vojsko z nekim sosednim kraljem, in ko so tudi mene vabili, naj se vojske udeležim, nisem imel pravega veselja, da bi za druge ljudi svojo kožo na prodaj nosil, zato sem šel rajši v Egipt. Tukaj v Kajiri sem se oženil s to-le žensko. Obsipal sem jo z dragocenimi darili in jej sploh tako stregel, da se angelju bolj ne more. In kaj mislite,

kako mi je bila ona za to hvaležna? Enemu iz mojih hlapcev je storila ponudbo, naj mene umori in naj ž njo ubeži v drugo deželo, pograbitvi prej ves denar in vse zaklade po hiši. Ta zvesti hlapec pa kaj takega ni storil, ampak je vse meni povedal. Zato sem jo obsodil, da mora biti vsak dan z vrvmi tepena, in ravno danes so jo hlapci prvokrat pretepli. Ona je kričala, ko so jo tepli, in to je bil tisti krik, gospod, katerega ste slišali. Zdaj pa sodite sami, če se jej kaka krivica godi!“

Z grozo je poslušal kralj Nitikos povest mladega grofa iz Balsore. „Gospod,“ prav nič krivice jej s tem ne storite, ako jo kaznujete; ampak ta kazen je še veliko premajhna.“ Po teh besedah je svojim strežnikom ukazal, naj babo zgrabijo in v reko Nil vržejo, da utone. Stražniki so jo vrgli v vodo in jo potlačili pod njo, da bi toliko bolj gotovo utonila.

Ko je bilo to storjeno, vzel je kralj mladega grofa seboj v kraljevo palačo in mu vse razložil, zakaj je to žensko še hujši kaznoval, ko grof sam. Ko je grof zvedel od kralja, koliko možov je ta ženska vže pred njim nesrečnih storila, bil je prav vesel, da je bil take žene rešen.

Kralj Nitikos pa je potem še dolgo let srečno in modro vladal ter s svojo drugo ženo v miru in zadovoljnosti živel.“

V prihodnji noči pa je kraljica povedala sledečo historijo:

Pet sto ena in šestdeseta noč.

Historija o modrem Veleglavu.

„Historija od modrega Veleglava je ena najstarejših, še iz prvih časov človeškega rodu.

Takrat je bilo najbolj mogočno in imenitno kraljestvo tisto v Asiriji, čigar glavno mesto so bile slavne Ninive. Eden najelavnejših asirskih kraljev je bil Sanherib, ki je stoloval v Ninivah z veliko častjo in močjó. Njegov prvi minister pa je bil stari Veleglav, ki je bil minister vže za prejšnjega kralja Sarhadoma. Ta minister Veleglav je bil tako moder in učen, da mu v tistih časih ni bilo jednakega. Kot prvi minister je imel veliko oblast, pri tem pa je imel za tolažbo še velikanske zaklade in posestva; na tisoče hlapcev in dekel mu je delalo po njegovih grajščinah; število njegove živine njemu samemu ni bilo znano. V eni zadevi pa je bil vendar reven človek, namreč v tem, da ni imel nobenih otrok. Kaj mu koristi vse bogastvo, ko ga pa nima komu izročiti? Prijatli so mu svetovali, naj se obrne do bogov. Takrat so namreč v Asiriji še malike častili, ker pravega Boga niso poznali; le redko kedo je slišal o pravem živem Bogu kaj govoriti, če je s kakim judom vkup prišel. To je bilo namreč še pred Kristusovim rojstvom, in takrat so iz vseh narodov le judi nekaj vedeli od pravega, edinega Boga. Drugi narodi pa so malike častili in jim živino ter žito darovali, njim na čast si rane v telo zarezovali i. t. d.

Tudi Veleglav je ubogal svoje znance in je malikom silno veliko živine daroval na klavnih oltarjih, da bi dobil sina. Toda vse je bilo zastonj.

Ko so bile njegove molitve brez sadu, odrekel se je paganskim malikom in se obrnil k pravemu, edinemu, vsemogočnemu Bogu, ki je ustvaril zemljo in nebo, o katerem je vže večkrat slišal govoriti. K temu je molil tako: „O ti edini, pravi Bog! Stvarnik vseh reči! Podeli meni sina in naslednika, da prevzame moje premoženje, da mi o smrti uri zatisne oči in me dostojno pokoplje!“ Zdaj je pa zaslišal glas iz nebes: „O Veleglav! Zakaj si se prej obrnil do malikov, ko do pravega Boga? Ne boš dobil sina; pa tvoja sestra ima dva sina, teh enega si vzemi za svojega.“

Veleglav je imel dva nečaka, namreč njegova sestra je imela dva sinova: Črtosleda in Tihomila. Prvi je bil hudoben, drugi pa dobrega srca. Toda Veleglav ni dolgo zbiral, ampak je kar starejšega Črtosleda k sebi vzal kakor svojega otroka. Dal mu je najboljših učencikov in ga pustil skrbno izučiti in odgojiti.

Ko je deček bolj dorastel, ga je stric Veleglav sam začel podučevati v vseh vednostih in v modrosti. Črtosled se je dobro učil in kazalo je, da bo kaj iz njega.

Med tem pa se je minister Veleglav vedno bolj staral, in kralj Sanherib mu je enkrat rekel:

„O ti zvesti in skušeni moj prijatelj, ki si čast in moč mojega kraljestva ter uzor človeške modrosti! zelo si se postaral in skrbi me, kdo bo potem moj svetovalec in moja podpora, ako ti obnemoreš?“

„Veličanstvo,“ reče minister, „Bog vam daj dolgo in srečno vladanje! Naznaniti pa vam moram, da sem svojega nečaka Črtosleda za svojega sina vzal in ga podučil v vseh vednostih, ki jih sam

znam in v posvetni modrosti, kakor jo dajo skušnje dolgih let.“

„Dobro,“ reče kralj, „bomo pa njega postavili za ministra, ako nam ti omagaš. Boljši je za tebe, da v pokoj stopiš ter da svojo starost mirno vživaš, nego nositi tako velike skrbi. Ti pa ohraniš vedno ime prvega ministra, akoprav delo naložim tvojemu nečaku. Tvoji dnovi naj bodo odslej le dnovi miru in časti.“

Potem je čez nekaj dni pripeljal Veleglav svojega nečaka Črtosleda pred kralja Sanheriba. Črtosled se je znal tako dobro obnašati in gladko govoriti, da ga je kralj precej vzela med svoje ministre. Veleglavu pa je kralj rekel: „Prav brhkega mladenča si za sina izbral. Kakor si ti služil mojemu očetu Sarhadomu in meni, tako zna tudi ta mladenič služiti meni in še mojemu sinu. Imenujem ga za svojega ministra, da s tem tebe počastim.“

Veleglav se je kralju lepo zahvalil in ga je še to prosil, naj bi Črtosledu ne zameril, če bi ta v svoji mladosti kaj narobe naredil.

„Imel ga bom za svojega prijatla, zavoljo tebe!“ reče kralj.

Veleglav je šel s svojim nečakom domu, in tukaj med štirimi očmi, ponovil mu je še enkrat vse lepe nauke, ktere mu je dajal od mladih nog. Več dni in več noči ga je tako podučeval, svaril in prosil, in mu na srce položil toliko modrih izrekov in starih pregovorov, ter mu tako lepo razložil človeško življenje in dolžnosti možá, da bi moral vsak sin hvaležen biti, ko bi ga njegov oče tako lepo učil.

„Moj sin,“ mu je rekel, „poslušaj pazljivo moje besede in nikoli naj ne zginejo iz tvojega spomina. —

Spominjaj se, da mora biti človek ponižen v svoji mladosti, ako hoče biti na stare dni spoštovan. —

Skromno pripogni svojo glavo k tlam, pa stopaj trdno naprej po poti pravičnosti. —

Ako govoriš, ne kričaj; ko bi se s kričanjem hiše zidale, moral bi osel imeti veliko palačo. —

Nikoli ne pripoveduj, moj sin, kar si videl ali slišal. Če si slišal skrivnostno besedo, naj bo v tvojem srcu pokopana. Ako jo izustiš, postane žareč ogel, ki ti jezik opeče, ter te osramoti pred Bogom in pred ljudmi. —

Poslušaj vsacega potrpežljivo, kdor k tebi pride. Z izpraševanjem se ne prične nobena zabava. —

Ne hrepeni, moj sin, po zunajni lepoti, ki je minljiva. Slava pravičnega možá pa je nevenljiva in ne pozna spremembe. —

Ne pusti se zapeljati po besedah spridene ženske, da ne padeš v njene mreže ter sramotno ne pogineš. Pred vsem beži pred tako žensko, ki se mazili z dišavami in se preširno oblači; pod to svitlo zunajnostjo se skriva nizka in malovredna duša; takej ženski kaj zaupati, bi bil greh zoper Boga. —

Mož brez otrok je podoben nerodovitnemu drevesu. Bodi, kakor sadno drevó ob cesti; vsak tuji popotnik najde pri njem okrepčalnega sadja in v njegovi senci zavetje proti vročini. —

Ne bodi, kakor mandelnovo drevó, ki najprvo cveti, pa zadno sad obrodi. Bodi rajši kakor murva, ki prej sad rodi, nego se ozeleni.

Dokler imaš obutalo na nogah, stopaj brez strahú po trnji ter pripravljaj pot za svoje otroke in unuke. —

Svoje otroke izreжай s strogostjo; kajti strogost je pri izreji to, kar pri njivi gnoj in pri konju brzda. —

Pripogibaj svojega sina, dokler je še mlad, da te ne bo pozneje zasramoval. Njegovo slabo obnašanje bo tudi tebi v sramoto.

Svojo barko popravlaj, dokler je lepo vreme; kedar je že burja tukaj, ni več časa za to. —

Če greš na pot, oboroži se, ker ne veš, kje te sovražnik sreča. —

Ne pusti, da bi ti tvoj tovariš na nogo stopil. Če mu tega ne braniš, stopil ti bo pozneje še na vrat.

Glej, da ne razžališ mogočnega moža; ker on bi tvojo slabost uvidel in te pokončal. —

Moj sin, pil sem že pelin in druge grenke reči; pa nisem našel tako grenke stvari, kakor je revščina.

Ako te revščina obiše, skrij je pred vsemi ljudmi; kajti tvoji sosedi se ti bodo smijali, in bolj ko tožiš, bolj te bodo zaničevali. —

Bogatina imajo za modrega, če je prav neumen; reveža pa imajo za norca, če je še tako pameten. —

Če bogatin kačo jé, pravijo da dela to iz modrosti; če jo pa revež jé, pravijo, da nema kaj družega.

Vendar ne zavidaj bogatina in ne želi škode bližnjemu, ker ne veš, kaj še tebe čaka. —

Če ti hoče sovražnik škodovati, prehit ga z dobrotami, ki mu jih storiš in ga utolažiš. Če pa tvoj sovražnik umerje, ne bodi vesel, ker ne veš, če ne prideš čez malo časa knjemu v ravno tisto jamo. —

Ne ustavlaj se možu, ko je ravno v svoji največi moči, kakor se reki ne ustavljamo o času povodnji.

Ne govori: „Moj gospodar je neumen, samo jaz sem pameten.“ Ovca, ki se predaleč odstrani od črede in varujočega pastirja, pride volku pod zobé. —

Išči družbo bogoljubnih ljudi in ogibaj se hudobnih.

Skušaj prijatla, prej ko začneš ž njim hoditi. —

Boljši je v družbi modrega moža kamenje nositi in trdo delati, ko v družbi hudobnega sladko vince piti. Boljši bi bilo, tako vino na grob pravičnega izliti.

Prvega prijatla nikoli ne popusti, sicer tudi družega ne boš dolgo imel. —

Nesrečnemu pomagaj in govori za njega pri kralju.

Boljši je, da te modri tepe, kakor bi te neumni z rožicami obsipal. —

Slepota srca je stokrat hujši, ko slepota oči. Slepí človek bo počasi vender pravo pot našel; kdor ima pa slepo pamet in slepo srce, on gre po krivem potu v nesrečo. —

Bedasti bodo postali pametni in svojo pamet ubogali, kedar bodo reke proti goram nazaj tekle in tice se s perutnicami dotikale nebes. —

Bedasti pade čez kamen, modri pa se samo spotakne in kmalo spet poravna. Če modri zboli, pomaga si sam. Proti neumnosti pa ni zdravila. —

Modrijan je zdržljiv v treh rečeh: v jeziku, v rokah in v pogledih. —

Ne izreči nikoli besede, ki je nisi prej v srcu prevdaril. —

Moj sin, štiri so reči, pri katerih ne more obstati nobena vlada in nobena armada (vojna), in te so: samovolja ministrov, nerodnost pri upravi, brezvestnost v politiki in stiskanje ljudstva. —

Štiri so pa reči, ki se skrivati ne dajo, namreč: vednost in nevednost, revščina in bogastvo.“

Take in enake poduke je modri Veleglav svojemu nečaku dajal. Mislil je, da si je Črtosled te nauke globoko v srce zapisal. Tako lepo je izučil svojega nečaka, da mu še na misel ni prišlo, da bi

znal ta mladi mož toliko dobrote kedaj poplačati s črno nehvaležnostjo.

Veleglav je potem svojemu nečaku izročil oskrbnništvo čez celo svoje premoženje, čez hlapce in dekline, čez njive in gojzde, živino in zverino, hiše in gradove. Sam je hotel prav v miru živeti, zato je vsem poslom naročil, naj imajo od zdaj zanaprej Črtosleda za gospodarja. Potem je svojega nečaka še h kralju peljal, da mu je ta izročil službo prvega ministra.

Pet sto dve in šestdeseta noč.

Velika oblast rodi prevzetnost. Črtosled, ki je imel zdaj tako silno bogastvo svojega strica Veleglava v oblasti, delal je zdaj, kakor se mu je zdelo. Njegova volja je bila namesto pravice in postave. Na svojega strica je le še zaničljivo gledal. Ja, še zasramoval ga je pri ljudeh in govoril čez njega brez vsega spoštovanja: „Moj stric je postal že ves otročji; govori, kakor otrok; prav malo se revež še zastopi na to življenje.“

Pri tem pa je trdo postopal s svojimi ljudmi; gospodaril pa prav slabo. Hlapce je pretepal, prodajal je konje in vozove, vole in krave, hiše in njive. V družbi malopridnih prijatlov pa je kar denar proč metal. Tako je lahkomišljeno zapravljal premoženje, ki je bilo počasi in s trudom pridobljeno.

Ko je Veleglav vse to zvedel, kako se njegov nečak obnaša in kako gospodari, spodil ga je iz svoje hiše in mu spet vzal oskrbnništvo. Naznanil je tudi kralju, kaj se je zgodilo. Kralj Sanherib je Črtosleda poklical in mu povedal, da on nema nobene pravice v Veleglavovi hiši, dokler je stric še živ.

Stari minister je bil zeló žalosten. Toliko truda si je dal, da bi svojega nečaka prav in dobro izučil, zdaj je pa videl, da je vse zastonj. Poklical je k sebi Črtosledovega brata Tihomila, ter mu izročil oskrbníštvo čez svoje premoženje. Tihomil ni bil tako dobro izučen, pa bil je tihega in dobrega značaja, je spoštoval svojega strica in ga šel prašat za svet, če kaj ni vedel. Veleglavu je bilo zdaj žal, da ni že prej Tihomila za svojega vzel, namesto Črtosleda.

Ko je pa Črtosled svojega brata videl na svojem mestu, ko je videl onega v časti in bogastvu, sebe pa le bolj zavrženega, začela je v njem jeza kipeti. Neprenehoma je zabavljajl čez svojega strica ali pa se iz njega norčeval. „Samo to si še želim,“ je rekel, „da bi se nad stricem maščeval, ki je mene zavrgel in onega mlečno-bradca, neumnega Tihomila na moje mesto posadil.“ Od zdaj zanaprej je neprestano mislil na kako zvijačo, kako bi svojega strica ob čast in življenje pripravil. Nazadnje si ismisli to:

Pisal je pismo na perziškega kralja Akisa, in to pismo se je glasilo:

„Blagor in slava kralju Perzije!

Hudo razžalil me je moj gospodar Sanherib, kralj Asirije. Ko to pismo dobiš, pridi hitro v ravnino Bašrinsko. Tam ti hočem brez boja in kupa predati celo Asirijo. Veleglav, minister.

Ravno tako pismo je pisal kralju Faraonu v Egipt. Črtosled je imel zelo tako pisavo, ko njegov stric. Da bi to še bolj verjetno naredil, pritisnil je še Veleglavov pečat. Potem je oba pisma zapečatil in v kraljevo palačo vrgel.

Potem pa je skoval še tretje pismo, ki je bilo, kakor bi ga pisal kralj Sanherib na Veleglavu.

Glasilo se je tako:

„Kralj Asirski v Ninivah svojemu prvemu ministru Veleglavu.

Zberi vse vojake, kakor za vojsko, in pripelji jih prihodnji četrtek v Bašrinsko ravnino. Kedar se ji jaz s svojimi vojaki prikažem, pusti svojo armado po mojih vojakihi pasti, kakor za resnico. Egipčovski poslanci so namreč tukaj in jaz jim hočem pokazati, kako je naša vojska izurjena.“

To pismo je Črtosled dal nekemu vojaku, da ga je nesel Veleglavu.

Med tem so pa našli tista dva pisma na perziškega in na egipčovskega kralja, ter ju oba izročili kralju Sanheribu. Ta se je zelo začudil in vstrahil nad tako pisavo. Pokliče tedaj Črtosleda in mu pisma pokaže. Črtosled se je delal, kakor bi mu hudo bilo, da mora spoznati in potrditi, da je to pisava njegovega strica.

„Kaj sem Veleglavu hudega storil,“ reče kralj, „da moje dobrote tako poplačuje!“

Zviti Črtosled pa reče kralju: „Gospod, ne sodite prehitro. Počakajmo, da se reč pojasní. Na Bašrinski ravnini se bo vže videlo, kako se bo Veleglav obnašal.“

Ko četrtek pride, podal se je kralj, kakor mu je Črtosled svetoval, s svojimi generali in precejšnim številom vojakov na Bašrinsko ravnino. Ko tje pride, vidi vže močno vojsko pred seboj, katero je vodil Veleglav.

Ko ta kralja prihajati vidi, ravnal se je po ukazu, katerega je dobil, kakor je mislil, od kralja samega, ter velel svoji vojski, naj pade po kraljevi vojski. Kralj se je kar penil od jeze, ko je to videl; Črtosled, ki je poleg njega stal, pa si je roke mencial in kralju govoril: „Poglejte, kak izdajalec je Veleglav! Pa bodite brez skrbi. Bežimo v mesto nazaj in zaklenimo mestna vrata za seboj. Potem bo pa moja skrb, da hudodelca uklenjenega pred vas pripeljem.“

Tako se je zgodilo. Kralj je bežal s svojim spremstvom v mesto. Črtosled pa je šel k svojemu stricu in mu rekel: „Kralj je z vami zadovoljen. Zdaj pa hoče, da svojo vojsko obrnete, sami sebe pa pustite ukleniti, da bodo egiptovski poslanci videli, kako velika je vaša oblast in kako velika vaša pokorščina. Kajti prej so vas videli kot zmagovalca nad samim kraljem, zdaj vas bodejo videli kot revnega jetnika, ki si ne more pomagati.“

Veleglav se je rad pustil ukleniti, da bi ustregel želji kraljevi. Na rokah in nogah uklenjenega peljal je Črtosled pred kralja. Tam se je Veleglav do tal priklonil in kralja pozdravil. Kralj Sanherib pa ga je začel zmirjati in mu pokazal tista dva pisma do kraljev Egipta in Perzije.

Ko Veleglav tako hudobijo in tako natolcevanje vidi, mu je kar sapo zaprlo in ni mogel nič odgovoriti. Začel se je tresti na vseh udih. Njegova moдрost ga je zapustila.

Kralj je zdaj še bolj verjel, da je Veleglav kriv, ker se nič ni zagovarjal. Zato je izrekel nad njim smrtno obsodbo in poslal po rabeljne.

Zdaj je pa še ničvredni Črtosled svojega strica zmirjati začel in mu rekel:

„Malopridni Veleglav! kaj ti zdaj pomaga tvoja sleparija in hudobija? Kakó si mogel izdati svojega gospodarja in dobrotnika?“

Pet sto tri in šestdeseta noč.

Zdaj je prišel vrhovni rabelj Muštáfar. Kralj mu ukaže, naj Veleglava zgrabi in naj mu pred njegovo lastno hišo glavo odseka.

Veleglav, ki je še le zdaj nekoliko k zavesti prišel, odgovoril je takó: „Ukazali ste me umoriti in jaz spoštujem voljo kraljevo. Naj bo moja smrt celi deželi v srečo. Povem pa, da sem nedolžen, in prišel bo dan, ko bodo hudobneži sojeni po svojih delih. Samo za to še prosim, naj se moje truplo izroči mojim ljudem, da ga spodobno pokopljejo.“

Kralj mu je uslišal to zadnjo željo. Ko se je bližala ura njegove smrtne kazni, poslal je Veleglav poročilo svoji ženi, da naj za rabeljne in vojake, ki ga bodo spremili na zadnji poti, napravi prav dobro kosilo in dosti močnega vina.

Veleglavova žena je bila zelo bistroura in je kmalo razumela, kaj Veleglav s tem hoče. Ko so tedaj prišli rabeljni in vojaki, našli so vse mize pregrnjene, vse polno najboljših jedil in z najlepšim zlatim vincem napolnjene majolike po mizah. Z veliko prijaznostjo je hišna gospodinja vojake in rabeljne prosila, naj le pridno jedó in pijó, češ, moj mož mi je tako naročil. Vojaki in rabeljni niso dolgo prašali, kdo je to naročil, ampak se krepko pili in jeli.

Ko so bili enkrat vsi pijani, poklical je Veleglav višega rabeljna Muštáfarja na stran in mu

je tako govoril: „Ali se še spominjaš, Muštafar, ko je dal kralj Sarhadom, Sanheribov oče, povelje, tebe umoriti? Ali še veš, kako sem te jaz skrtil v svoji hiši, dokler se kraljeva jeza ne poleže. Spominjaj se, da je bilo potem kralju žal, da te je umoriti ukazal, in jaz sem te k njemu peljal, in on je bil vesel. Pogledaj, tako se imaš meni zahvaliti, da še živiš. Nikar tega ne pozabi, in stori danes za mene, kar sem jaz prej za tebe storil!

Jaz sem po nedolžnem obrekovan in kralj je preslepljen. Kedar pa resnica na dan pride, se bo jokal za menoj. V moji hiši je skrivna klet, do ktere nobeden ne najde, razun če ga peljem jaz ali moja žena. Tam hočem skrit ostati, dokler se kraljeva jeza ne poleže. Namesto mene pa pusti umoriti kakega hudodelnika, ki je vže na smrt obsojen. Takemu je vse eno, če nekaj dni prej umrje. Pusti ga skrivaj sim pripeljati in v mojo obleko obleči. Tvoji ljudje, ki so vsi pijani, tega ne bodo zapazili. Potem tisto truplo mojim ljudem izročiš, da ga pokopljejo. S tem, ljubi Muštafar, ne boš samo moje hvaležnosti zaslužil, ampak še kralj sam te bo pohvalil in počastil, kedar na druge misli pride.“

Muštafar je bil hvaležen človek in je vse tako storil, kakor ga je Veleglav naučil. Drugemu hudodelniku so oblekli ministrovo obleko ter mu potem glavo odsekali; bil je cestni razbojnik in zavolj mnogih umorov na smrt obsojen. Pijani rabeljni in vojaki so mislili, da se je ministru glava odsekala. Potem je šlo na kralja poročilo, da je Veleglav že obglavljen.

Minister pa je bil skrit v tisti skrivni kleti pod zemljo in nihče drugi ni vedel za ta kraj, ko njegova žena, ki mu je doli jesti nosila.

Ko se je po asirskem kraljestvu razširila novica, da je pustil kralj umoriti svojega ministra Veleglava, žalovali so vsi ljudje in rekli: „Ubogi, pošteni Veleglav, ti uzor modrosti in učenosti, kje bo kralj tebi enacega svetovalca dobil?!“

Tudi kralj Sanherib začel je kmalo obžalovati svojo naglost in začel je dvomiti, da bi bil Veleglav res tako izdajstvo storil. Bolj ko je to premišljal, bolj se mu je reč neverjetna zdela. Začel je tako premišljati: „Toliko let je bil Veleglav meni zvest, da je sivo starost, veliko čast in bogastvo dosegel; kak uzrok bi ga mogel nagniti k izdajstvu? S čim bi ga bil jaz razžalil, kakor pisma govorita? In če je bil na čelu tako velike vojske, kako je to, da se je Črtosledu brez vsacega boja ukleniti dal? To se ne vjema!“

Pustil je kralj Črtosleda poklicati in ga vprašal: „Ti praviš, da je vzdignil tvoj stric Veleglav celo vojsko zoper mene; kako je to, da se kot silen vojskovodja je tebi ukleniti dal, ko vendar nisi imel take podpore pri sebi?“ Črtosled je bil nekako v zadregi, potem pa je rekel: „Vjel sem ga z zvijačo v njegovi lastni hiši. Straže so me poznale, da sem hišni otrok, zato meni in trem mojih vojakov, ki so bili pa v navadni obleki, niso branile, ustopiti v njegovo hišo. Tam smo potem Veleglava siloma uklenili.“

Kralj na te besede ni nič odgovoril, ampak je le ukazal, naj se Črtosled v ječo odpelje, dokler se ta reč ne pojasni. Ves prestrašen moral se je minister Črtosled v to svojo zasluženo osodo udati.

Kralj pa je pustil še strežaje in deklet v Veleglavovi hiši vsacega posebej pred se pripeljati, ter jih je izpraševal, kako je bilo takrat, ko je Črtosled uklenil in odpeljal Veleglava. Te priče so vse dru-

gači govorile, ko Črtosled. Hišina, ki je v tisti izbi pometala, je rekla, da je stopil Črtosled čisto sam v izbo, da sta se z Veleglavom prav prijazno menila in da mu je Veleglav nazadnje sam roke ponudil, ktere mu je Črtosled uklenil. Druga hišina je rekla, da sta se smijala, ko sta po stopnicah doli šla, posebno se je Črtosled krohotal prav na glas. Hlapec je rekel, da je sam Veleglav stražniku pred svojo hišo povedal, da se je on sam prostovoljno pustil tako ukleniti, da trije Črtosledovi vojaki niso bili v navadni, civilni, ampak v vojaški obleki; da niso šli ž njim v hišo, ampak da so spodaj pred hišo čakali. Tako so bile vse Črtosledove besede po mnogih pričah na laž postavljene. Kralj je sprevidel, da je staremu ministru veliko krivico storil, pa pomagati si več ni mogel. O Črtosledu je zdaj za gotovo mislil, da je lažnjivec in obrekovalec, pa vendar ga ni pustil precej umoriti, da bi se spet ne prenačlil, kakor pri Veleglavu. Sklenil pa je, da hoče to reč do konca zasledovati in potem, ko se Črtosledova krivda natančno dokaže, umoriti ga z najhujšimi mukami, kot človeka brez vse vesti in vsega srca.

Za Veleglavom pa je kralj takó žaloval, da se je v črno oblekel in tudi dvornikom tako zapovedal. Veleglavovo udovo je imel v taki časti, kakor samo kraljico.

Med tem pa je nesrečni Veleglav zdihoval v tamni in zaduhli kleti, sam in zapuščen. Le včasih ga je obiskala zvesta žena po noči, ker po dnevi se je bala, da bi je kdo ne videl in skrivališča ne izdal. Tudi vrli Muštafar je včasih prišel Veleglava obiskat in tolažit.

Močno potolaženi in z novim upanjem navdani so postali vsi trije, ko je Muštafar prinesel novico,

kako kralj za Veleglavom žaluje in kako je celo dvornikom zapovedal, naj se v znamenje žalosti v črno oblečejo. Pa tudi hišna gospodinja je povedala, da so bili vsi posli zaslišani in da se njihove izpovedbe niso vjemale s tem, kar je Črtosled govoril; ter da je vsled tega Črtosled vso milost zgubil pred kraljem in da zdaj v ječi zdihuje in na svojo sodbo čaka.

Ko so bili vsi trije tako polni novega upa, rekla je Veleglavova žena: „Menda bi pa vže smel moj mož se prikazati pred kraljem? Če tako za njim žaluje, potem ne bo hudo ne za vas, dobri Muštafar, ne za Veleglava.“ Na to pa Veleglav reče: „Ne, ljuba žena, ne klatimo z dreves nezrelega sadja! Naš prijatelj Muštafar naj vse dogodke ojstro opazuje in meni sporoči, in jaz mu bom povedal, kdaj je pravi čas, da se izdamo; da ne bo nevarnosti ne za Muštafarja, ne za mene.“ Modrosti Veleglava se ni bilo upirati, in tako je ostalo pri tem sklepu.

Med tem časom pa so zvedeli tudi sosedni kralji, da je Asirski kralj pustil umoriti svojega modrega ministra Veleglava. Tega so bili vsi veseli. Kajti da je bil Asirski kralj tako mogočen, da je strahoval skoraj vse druge kralje, imel se je najprej zahvaliti le modrosti in učenosti svojega ministra Veleglava. To so tudi sosedni kralji dobro vedeli. Ko so pa slišali, da mogočnega ministra Veleglava ni več, dobili so zopet pogum in veselje, znositi se nad prevzetnim Sanheribom.

Prvi je to storil egiptovski kralj Faraon, ki je premišljeval samo še to, kje bi našel kak spodtikljej ali povod, da bi Asircu vojsko napovedal. Slednjič je kralju Sanheribu pisal to-le prevzetno pismo:

„Pozdrav kralju Sanheribu Asirskemu v Ninivah!

Egiptovska dežela je mati vseh dežel; njene stavbe so čudeži. Hočem pa še večji čudež napraviti in zidati palačo v zraku med nebom in zemljo, tako da se ne bo dotikala ne zemlje, ne nebes, pa vendar trdno stala. Ako imaš ti v svojem kraljestvu tacega zidarja, ki mi bo to palačo v zraku postavil, in ako je ta zidar tako moder, da bo na vsako moje vprašanje prav odgovoril, potem ga pošlji k meni. Dal ti bom za tega moža toliko denarja, kolikor vsa Egiptovska dežela v treh letih davka plača. Ako pa tacega moža nemaš, plačal boš ti meni triletno dohodke Asirskega kraljestva, sicer te napadem s celo svojo vojsko in opustošim tvojo zemljo.

Faraon, kralj.“

Pet sto štiri in šestdeseta noč.

Nevolja je kralja Sanheriba obšla, ko je to pismo prebral. Moral se je za nekaj odločiti, in to ravno bilo je hudo, ker v takih rečeh bil je prej navajen, zanašati se na ministra Veleglava.

Sklical je svoje velikaše in dvornike skupaj, jim pismo prebral ter jih vprašal, če je kateri med njimi, ki si upa prevzeti to nalogo in odgovarjati na vprašanja kralja Faraona, kakor tudi postaviti mu palačo v zraku. Med vsemi ministri, generali, modrijani, učenjaki in zvezdogledi ni se oglasil nobeden. Vsi so bili prestrašeni in gledali so drug drugega.

Govorili so kralju tako: „V naših krajih je bil en sam tak mož, da bi bil to nalogo prevzel, in to je bil modri Veleglav. Iz mej nas pa nobeden ni

tako moder. Pravijo, da je stari Veleglav svojega nečaka Črtosleda podučil v vseh vednostih; morda zna Črtosled Egipčevskemu kralju odgovarjati, sicer ne vemo nobenega.“

Zdaj je kralj poslal po Črtosleda, mu celo reč razložil in mu nazadnje še obljubil: „Črtosled, ako si to nalogo prevzeti in izpeljati upaš, hočem vse pozabiti, spustiti te na prostost in te povzdigniti v prejšno čast!“

Toda Črtosled davno ni bil tako učen, kakor se je delal, modrosti pri njem pa tako ni bilo treba, iskati (ker v hudobnem, prevzetnem srcu ona ne prebiva). Rekel je kralju le to, da so Faraonove terjatve neumne in smešne, ker en sam norec lahko več praša, kakor mu deset modrijanov odgovarjati zamore. Toraj Faraonu še odgovora ni treba dati.“

Proti temu nasvetu pa so se vzdignili drugi ministri in svetovalci ter so rekli: „Odgovor se mu mora dati! Kdo vé, koliko časa se je on vže na vojsko pripravljaj, mi pa nič; vže da se stvar zavleče in da čas dobimo, pripravljati se na vojsko, moramo nekaj odgovoriti; sicer bo kar v naše kraje planil in deželo pustošil, prej ko moramo mi mejo svojo zasesti in utrditi proti napadu. Tak človek se mora dobiti, ki pojde na Egipčevski dvor odgovarjat; če prav nič drugzega ne opravi, bo vsaj to, da dobimo časa, za vojsko se pripraviti.“

Ta beseda se je kralju modra zdela in jo je potrdil. Vendar pa ni bil še tisti človek najden, ki bi šel v Egipt. Dokler pa tega ni, je vse v nevarnosti. In če se prav kdo najde, pa ni zadosti moder, pride vendar do vojske ali pa do plačila, in od obeh reči nobena ni dobra! —

To premislivši postal je kralj ves otožen, in nikoli še ni Veleglava tako pogrešal, kakor ravno ta dan. Stopil je doli s prestola, se razjokal in klical: „O Veleglav, moj ljubi Veleglav! zakaj tebe ni več! Ti bi bil vse te uganjke rošil z eno samo besedo! Jaz nesrečni kralj, kaj sem storil, da sem pustil tebe umoriti! Prenaglo sem te obsodil, in celo življenje bom to obžaloval! To je moja zaslužena kazen! Polovico svojega kraljestva bi dal za tebe!

Ko je viši rabelj Muštafar kralja tako žalovati slišal in videl, zdelo se mu je, da je prišel tisti čas, ko mu smé svojo skrivnost razodeti. Zato je stopil ponižno pred kralja, pokleknil in govoril te besede:

„Gospod, ukažite, da me umorijo!“

„Kaj si pa zakrivil?“ vpraša Sanherib.

„Vsak podložnik je smrti vreden, kdor svojega kralja ne uboga,“ reče Muštafar.

Potem je začel kralju praviti, da ni hotel verovati, da bi bil Veleglav res kaj zakrivil, in da je razbojnika namesti njega umoriti dal. „Veleglav je še živ,“ pravil je naprej, „in če dovolite, ga še danes pripeljem.“

Ohranil sem ga za vas in za celo deželo in sem mislil s tem kaj dobrega storiti. To, veličanstvo, je moja pregreha. Sodba je pa v vaših rokah.“

Te besede so imele čudno moč do kraljevega srca. Iz začetka ni hotel Muštafarju verjeti; potem je postal pa tako vesel, da je kar skakal. Ukazal je, naj Veleglava precej pripeljejo.

Vrli Muštafar je tekkel na dom starega Veleglava. Hitro je veselo novico naznanil njegovi ženi, in potem sta oba tekla doli po stopnjicah k ubogemu starčku, da mu prineseta odrešenje.

Peljali so Veleglava precej h kralju, in ta se je zjokal nad njim, tako je bil revež zapuščen: njegovo obličje blede ko zid, bil je ves prašen, lasje in nohti bili so silno dolgi; skoraj je bil videti, kakor divji mož. Kralj mu gre ves solzen naproti in ga objame. „Hvala Bogu, ki te je ohranil še živega!“ je zaklical.

„Kar je mene zadelo,“ reče Veleglav, „tega niste vi krivi, ampak moj hudobni, brezvestni nečak, katerega sem z dobrotami obsipal. Tak je svet! Izredil sem palmovo drevo, in to drevo je na mene padlo in me podrlo! Vendar naj bo to zdaj pozabljeno. Ker me je Bog ohranil pri življenji, naložite zopet vse državne skrbi na moje rame!“

„Ne še danes, dragi prijatelj,“ reče kralj. „Tri dni pustim časa tvojemu telesu, da se pokrepča in poživi; potem bova zopet govorila o državnih zadevah. — Pred vsem pa ti povem, da imam hudobnega Črtosleda zaprtega. Povej mi vendar, kaj naj o teh rečeh mislim, namreč o tistih dveh pismih in o tem, kako si se obnašal na Bašrinskem polji? Prepričan sem zdaj o tvoji nedolžnosti, vendar mi vsa reč še ni jasna.“

Veleglav je zdaj povedal, da on tistih dveh pisem nikdar ni pisal, in da takrat le zato ni mogel nič odgovoriti, ker se je preveč zavzel nad takim hudobnim sumničnjem. Da je pa na Bašrinskem polji kraljevo vojsko napadel, storil je le na kraljev ukaz. K sreči je imel minister ta ukaz pri sebi in ga je kralju pokazal, tako da je kralj sam videl ponarejen svoj lastnoročni podpis in svoj pečat. Ko je kralj poizvedel še vse druge okolnosti, ni mogel več dvomiti, da je bil Črtosled začetnik vseh teh hudobnih spletkarij in natolcevanj. Zatoraj je Veleglava

vprašal: „Kaj hočemo s tem vražjim človekom storiti?“

Minister reče: „Pustimo ga še nekaj časa pre-mišljevati o svojih hudobijah; morda jih vendar spozna in obžaljuje, prej ko zasluženno smrtno kazen sprejme!“

„Vse hočem potrditi od zdaj zanaprej,“ reče kralj, „karkoli mi bo modri Veleglav svetoval.“

Veleglav je potem šel domu, pristrčno posloivši se od kralja. Viši rabelj Muštafar pa je imel vesele dni; ne samo Veleglav, ampak tudi kralj sam obsipala sta ga z dragocenimi darili; vse ga je hvalilo in častilo, in Veleglavova žena prišla mu je povedat, da naj se šteje za domačega človeka v ministrovih hiši in naj vse, kar Veleglav ima, pogleda tudi za svoje premoženje.

Toliko bolj grenke ure pa je imel hudobni Črtosled. Kralj mu je pustil v ječo samo to naznani, da so vse njegove hudobije zdaj očitne, da njegov stric živi in proti njemu priča, ter da naj se pripravi na smrtno uro. Tako naznanilo se ve da nikogar ne more srečnega storiti!

Veleglav se je v teh določenih treh dneh precej popravil. Njegova skrbna žena mu je z vsem postregla; prišli so najboljši zdravniki Ninivljanski, da so svetovali, s čim bi se star mož v takem položaji najbolje pokrepčal. Čez tri dni je bil zopet čvrst in krepak, ter se podal h kralju Sanheribu v žlahtni ministerski obleki in z obilnim spremstvom.

Sanherib ga je sprejel z veliko častjo, ga posadil na svojo stran in mu pokazal pismo kralja Faraona. Tudi mu je naznanil, da je vže mnogo Asircev bežalo v Egipt, ker mislijo, da teh uganjk nobeden Asirec ne bo rešil, in da bodo morali po-

tem na enkrat za tri leta skupaj davek plačati, ker Egiptovski kralj tako zahteva v svojem pismu.

„Je vže dobro,“ reče Veleglav, ko je bil pismo prebral, „jaz sam pojdem v Egipt in hočem kralju rešiti vse njegove uganjke. Obljubim vam, da bom vse tiste vaše podložnike nazaj pripeljal, ki so v Egipt bežali, in da bom kralja Faraona prisilil, da mora on vam toliko denarja plačati, kolikor ga je od vas zahteval. Potrebujem pa štirideset dni, da se na to pot pripravim.“

Ko je kralj svojega modrega ministra tako govoriti slišal, poskakovalo mu je srce od veselja. V modrost Veleglava je imel tako zaupanje, da se je kralju Faraonu in njegovim uganjkam le še posmehoval, ko vendar pred kratkim zavolj teh uganjk še spati ni mogel. Toliko spremembo naredi zaupanje v modrega moža.

Pet sto pet in šestdeseta noč.

Zdaj je Veleglav poklical več lovcev in jim naročil, naj mu vjamejo dva živa velika orla. Res so vjeli dva stara orla in mu ju prinesli. Zdaj je pustil minister narediti dva zaboja (dve kišti) iz prav lahkega lesa; potem pa dvojce svilnatih vrvi, vsako po dva tisoč pračev dolgo. Potem je izučil še dva fantička, da sta vsak v enega tistih zabojev stopila. Zaboj je privezal orloma na noge, in kedar se je kateri orel v zrak vzdignil, nesel je tudi fantička s seboj, kateri je v zaboju stal. Da bi pa orla previsoko ali v stran ne zletela, zato so bile svilnate vrvi. Vsakemu orlu je eno okoli vratu privezal in ga tako lahko ustavil ali pa nazaj potegnil, kedar je hotel. Vsak dan je zdaj minister naredil to vajo,

da je orle v zrak spuščal in jih zopet nazaj potegnil; vsak orel pa je nesel na nogah v zaboju enega fantička v zrak. Ščasoma sta se orla na to navadila. Vsak dan so jima dajali dosti koštrunovega mesa, da sta pri moči ostala. Fante je pa minister tako naučil, da kedar sta bila v pravi visočini, morala sta doli klicati:

„Prinesite nama vendar kamenja, opeke in malte, da bova začela tukaj v zraku zidati palačo za kralja Faraona! Vže tako dolgo čakava na kamenje in malto; ali mislite, da se hiša iz nič naredi? Dajte nama vendar hitro gori prinesiti, česar potrebujeva!“

Ko je Veleglav videl, da pojde ta reč izpod rok, šel je zopet h kralju in ga povabil, naj pride sam gledati, kako bosta fantička v zraku palačo zidala. Kralj je prišel s svojimi velikaši, in ko je bistroumno iznajdbo Veleglava videl, ga je objel in mu dovolil, da naj nemudoma potuje v Egipt.

Z obilnim spremstvom ter z orloma in fantoma je šel Veleglav na dvor egiptovskega kralja Faraona.

Kmalo se je zvedelo po celem Egiptu, da prihaja poslanec Asirskega kralja, ki hoče uganjke rešiti. Kralj Faraon sam šel mu je s svojimi ministri in dvorniki naproti in ga častno sprejel.

Minister Veleglav se je kralju Faraonu spodobno priklonil in tako govoril:

„Veličanstvo, kralj Sanherib, moj gospodar, vas pozdravlja! V meni vidite tistega njegovih služabnikov, katerega je k vam poslal, da vam odgovori na vaše vprašanja. Rekli ste, da želite zidarja, ki zna postaviti grad v zraku; tak zidar sem jaz, toda kamenje, malto, opeko in druge potrebščine morate vi preskrbeti mojim ljudem, kajti v tako daljavo tega

nismo mogli seboj prinesiti. Če tega ne znam, ali če na vaše vprašanja prav ne odgovorim, potem bo moj gospodar vam plačal triletni davek svojega kraljestva; ako pa vse prav naredim in odgovorim, boste pa vi mojemu gospodu toliko plačali. Kralj Egipta! to je bila vaša beseda, in kralj svoje besede požreti ne sme!“

Lepo obnašanje in mirna beseda Veleglava osupnila je Egiptovskega kralja takó, da ga je prašal za imé.

„Moje imé je Neveljak,“ reče Veleglav, „in jaz sem jeden od manjših služabnikov Asirskega kralja.“

„Zakaj pa tvoj gospodar ni poslal kakega bolj imenitnega veljaka na moj dvor, v tako važni in imenitni zadevi?“ vpraša kralj.

„To je vse v Božjih rokah,“ reče Veleglav, „včasih se Bog posluži nizkega in revnega človeka, da ž njim mogočne oplašiš in poniža.“

Na to je kralj ukazal, naj peljejo Asirskega poslanca in njegove ljudi v palačo, ki je bila za nje pripravljena, in kjer so bili z vsem dobro preskrbljeni in postreženi.

Čez tri dni so poklicali Veleglava k kralju Faraonu, ki je sedel na svojem tronu, oblečen v kraljevi škrlat in obdan od velikašev svojega kraljestva.

Kralj je Veleglava takó nagovoril: „Poglej na to skupščino, o Neveljak, in povej nam brez obotavljanje: komu sem podoben jaz in komu moji velikaši?“

„Vi, gospod“ reče Veleglav, „ste podobni maliku, in velikaši okoli vas stoječi so podobni malikovalcem.“

Kralj je bil s tem odgovorom zadovoljen, je Veleglava odpustil, in mu napovedal, naj drugo jutro zopet pride.

Drugo jutro je bil kralj na prestolu ves v rudeči in zlati obleki, njegovi velikaši pa so vsi v beli obleki okoli njega stali. Kralj praša Veleglava: „Komu pa sem danes podoben jaz, in komu moji dvorniki?“

Veleglav mu odgovori: „Vi ste podobni solncu, vaši velikaši pa solnčnim žarkom.“

Kralj je bil spet zadovoljen in je Veleglavu naročil, spet tretje jutro priti.

Tretje jutro je bil kralj v ravno taki beli obleki, kakor njegovi velikaši; ko Veleglav pride, ga je prašal: „O Neveljak, komu sem pa danes podoben jaz, in komu moji dvorniki?“

„Vi ste podobni luni,“ reče Veleglav, „in vaši dvorniki so podobni zvezdam okoli lune.“

Zopet je kralj Veleglava odpustil in mu rekel spet drugo jutro priti. Zdaj je bil kralj spet v rudeči obleki, njegovi velikaši pa so prišli v oblekah različne barve. „Komu smo pa zdaj podobni?“ praša kralj.

„Vi ste podobni mescu majniku, vaši dvorniki pa njegovim cveticam.“

„Dobro,“ reče kralj, „ker si do zdaj tako vrlo odgovarjal, nam pa še to povej: „Komu pa primerjaš tvojega kralja in njegove velikaše?“

Pri tem vprašanji je Veleglav na glas zaklical: „Tega pa ne, da bi jaz tukaj ime svojega gospodarja imenoval, dokler vi na prestolu sedite! Le ako vas stoječega vidim, zamorem vam govoriti o kralju Asirije.“

Kralj se je začudil nad temi besedami, pa je vendar stopil s prestola in Veleglava še enkrat prašal: „Komu je podoben kralj Sanherib, in komu njegovi velikaši?“

„Moj kralj Sanherib,“ reče Veleglav, „je podoben hudourniku, in njegovi velikaši so podobni

strelam, s katerimi on v zemljo treska ter pokonča, ako hoče, vse cvetlice mesca majnika.“

Ta nenavadni in predrzni odgovor je kralja Faraona usupnil. Toliko pa je iz teh besedi spoznal, da Asirski poslanec ni priprost človek, kakor je rekel, ampak da mora biti izmed prvih glav na Asirskem dvoru.

„Poslanec Asirije!“ mu reče kralj, „ne skrivaj mi resnice. Ktero je tvoje pravo ime?“

Veleglav je zdaj odgovoril po pravici: „Jaz sem Veleglav, prvi minister kralja Sanheriba.“

„Resnično si govoril“, reče kralj, „ti si modri minister Veleglav! Pa kakó je to, da so govorili o tvoji smrti?“ Veleglav reče: „Hudoben jezik me je pred kraljem tako očrnil, da je ta ukazal me umoriti. Pa Bog, ki vse skrivnosti vé, me je otel. Srečen je človek, ki na Boga zaupa.“

Kralj Faraon je zdaj Veleglava odpustil, pa mu naročil, naj drugo jutro zopet pride, in naj mu kaj tacega pové, kar ni ne kralj, ne kaki drugi Egipčan še kedaj slišal.

Pet sto šest in šestdeseta noč.

Veleglav je šel domu in napisal to-le pismo:

„Kralj Asirski kralju Egipta pozdrav! Potrebujem tisoč milijonov cekinov za svojo vojsko. Ker si mi toliko dolžan, pošlji mi denar v kratkem. — Sanherib.“ To pismo izroči drugo jutro Egiptovskemu kralju. Ko ta pismo prečita, je vzkliknil: „Ha, to je pa res! Kaj tacega še nisem slišal jaz in noben Egipčan! Da bi jaz bil Asirskemu kralju toliko dolžan? Od kedaj neki? Nezaslišano velika je tudi svota tega denarja: tisoč milijonov cekinov! Kdo toliko ima? kdo toliko prešteje? kdo toliko prenese?“

„Vendar ste ta denar mojemu gospodu dolžni“, reče Veleglav.

Zdaj je kralj še le razumel poslanca, da misli tisto stavo zavolj uganjk. Zato mu reče: „Tebi, o Veleglav, naj bi bili podobni vsi kraljevi služabniki! Čast bodi Bogú, ki je tebi dal toliko modrost in učenost! — Toda še nekaj težkega ti je storiti: obljubil si, da mi hočeš zidati palačo v zraku!“

„Spominjam se tega prav dobro“, reče Veleglav, „in imam svoje zidarje že tukaj. Samo to sem že povedal, da za to morate vi skrbeti, da bodo moji zidarji potrebnega kamenja, opeke in malte v roke dobili.“

Kralj je ukazal pripraviti kamenja in malte, in zmenili so se, da se bo zidanje drugo jutro pričelo.

Velikanska množica ljudstva se je zbrala drugi dan na tistem prostoru, da bi videli, kako bo Veleglav palačo v zraku zidal. Kralj Faraon in vsi njegovi velikaši so prišli se ve da tudi gledat.

Zdaj je prišel Veleglav s svojima orloma in svojima dečkoma. Orloma je privezal vsakemu svoj zaboj na noge, in dečka sta stopila vsak v jedno skrinjico. Na svilnatej vrvi za vrat privezana orla je potem Veleglav v zrak spustil, da sta zaboje in dečka kviško seboj nesla. V gotovi visočini je Veleglav oba orla ustavil, namreč ko sta bila toliko visoko, da se dečkoma od tal ni moglo nič vreči ali na drogu pomoliti, pa vendar ne previsoko, da se je lahko še razločno slišal nju glas.

Tako v zraku viseča sta dečka na glas vpila: „Dajte nama vendar kamenja, opeke in malte, da začneva zidati! Zdej že tako dolgo čakava! Kakošna priprava je to? Ali mislite, da se hiša iz nič

zida? ...“ Ko sta dečka tako vpila, pustil pa je Veleglav spodaj kraljeve delavce priganjati in upil nad njimi: „Dajte vender mojim zidarjem kamenja in malte!“

Zdaj je stopil Veleglav h kralju in rekel: „Moji zidarji bi radi zidali, pa vaši delavci jim nečejo kamenja in malte kviško pomoliti!“

Kraljevi delavci pa so vsi zbegani prišli in rekli: „Gospod, kako bomo v tako visočino kamenje nosili? Saj nismo ptiči in nimamo perutnic! Še ko bi kamenje metali, ga ne vržemo tako visoko!“

Kralj reče Veleglavu: „Ali se ti v glavi meša? Kako bodo moji ljudje kamenje v zrak nosili?“

Veleglav pa mu reče: „Zakaj pa moji ljudje v zraku že čakajo na kamenje? Če so moji ljudje znali v visočino priti, zakaj pa vaši ljudje tega ne znajo? Saj smo se tako zgovorili, da boste za kamenje in malto vi skrbeli! Ker pa tega načete ali ne morete storiti, potem nisem jaz kriv, če se palača ne bo dozidala!“

Kralj je sprevidel, da je spet premagan in ni mogel na to nič odgovoriti. Rekel pa je Veleglavu: „Pripravi se še za jutri! Boš moral še na več vprašanj odgovoriti!“

Na to je šel Veleglav v svoje stanovanje.

Pet sto sedem in šestdeseta noč.

Ko prihodnje jutro Veleglav spet h kralju pride, praša ga ta: „Kakošnega konja ima tvoj kralj v svojem hlevu, da če on v Ninivah rezgeta, moje kobile tukaj tako prestraši, da prezgodaj zvržejo in mrtve žrebeta rodijo?“

Veleglav je rekel kralju, naj nekoliko počaka, da bo na to kmalo odgovoril. Na to je šel domu

in je začel neko mačko hudo pretepavati. Mačka je cvilila in se drla na vso moč, tako da je bilo to sosedom preveč in so šli h kralju tožit.

Kralj pusti ministra poklicati in mu reče: „Zakaj tako trpinčiš nedolžno žival, ki ti nič žalega ni storila?“

„Ni takó nedolžna, ne“, reče Veleglav; „moj kralj mi je podaril prav lepega petelina, ki je tako lepo pel zjutraj, da nič tacega. Zdaj je pa ta mačka nocoj to noč domú letela in mi tega petelina zadavila! Kdo bi se ne jezil?“

„Skoraj bi mislil, da se ti v glavi meša, modri Veleglav“, reče kralj; „od nas do Niniv je tri sto in šestdeset milj; kako bo mačka v eni noči tje in nazaj prišla?“

„Če pa vi sami veste“, reče Veleglav, „da je tako daleč od tukaj v Ninive, kako pa morete vi govoriti, da vaše kobile slišijo rezgetanje naših konj?“

Faraon ni mogel na to nič reči in je skušal Veleglava z drugimi uganjkami zmešati. Prašal ga je: „Kteri zidar je to: Palačo ima iz osem tisoč sedem sto in šestdeset kamnov, na dvorišči stoji dvanajst dreves, vsako drevó ima trideset vej, vsaka veja pa dvoje jabelk, eno belo in eno črno?“

„To ugane pri nas vsak kmet“, reče Veleglav, „zidar je Bog, palača je leto, ki ima osem tisoč sedem sto in šestdeset ur, dvanajst dreves je dvanajst mescev, trideset vej je trideset dni, črno in belo jabelko sta pa noč in dan.“

„Je že prav“, reče kralj; „ker si do zdaj na vse tako dobro odgovoril, dam ti le še eno samo nalogo: Jaz imam mlin in v tem mlinu se mi je razpočil mlinski kamen. Bodi tako dober in daj mi ta mlinski kamen skup zašiti!“

„Za vas vse rad storim“, reče Veleglav in pobere kamen. „Veste, gospod“, govori kralju, kateremu ta kamen moli, „jaz nimam priprave pri sebi. Recite svojim ljudem, naj mi naredijo iz tega kamna iglo, potem vam ga bom precej zašil.“

Pri teh besedah začel se je kralj smijati. Videl je, da z Veleglavom nič ne opravi in da ga ne prižene do konca. Zato ga ni dalje spraševal, ampak ga pohvalil, mu pustil dati žlahtno obleko v dar, ter sam spoznal se premaganega. Potem mu je pustil naštetih triletne davke celega Egipta, kateri denar so naložili celi trumi velblodov, toliko ga je bilo. Pridjal je kralj še mnogo lepih daril za kralja Sanheriba, in govoril Veleglavu te besede za slovó: „Povrni se v miru na svoj dom. V teh darilih naj spozna tvoj kralj, da sem njegov prijatelj. Sicer niso dosti vredne te darila, vendar kralje včasih razveseli majhna reč. In povej kralju tudi, da mu čestitam, ker ima tako vrlega, modrega in slavnega ministra, kakor si ti.“

Veleglav je zdaj še za to prosil, naj kralj ukaže, da se morajo vsi asirski podložniki, ki so v Egipt pribežali, povrniti nazaj v svoj kraj. Tudi to mu je kralj Faraon rad dovolil, ter je precej dal potrebne ukaze.

Zadovoljen in vesel nad svojo zmago se je zdaj Veleglav poslovil in povrnil v Asirijo.

Ko je kralj Sanherib zvedel, da se Veleglav približuje, šel mu je sam naproti. Od veselja se je jokal, ko ga zagleda. Ko je pa zvedel, kako je Veleglav slavno zmagal, bil je še bolj vesel. Objel je starčka, ga imenoval svojega očeta, svojo podporo, svoje slavo, svojega rešitelja. Rekel mu je, naj si sam izbere svoje plačilo, in da mu bo to dal, kar koli zahteva, če bi bila prav kraljeva krona.

Veleglav odgovori: „Kar sem storil, bila je le moja dolžnost. Saj je moja služba to, da skrbim za vaš in cele države blagor. Za-se ne potrebujem plačila; kaj bi tudi zamogli staremu možu dati, da bi ga še veselilo? Prosim pa za višega rabeljna Muštafarja, ki je meni življenje rešil, da mu kaj podarite namesto meni.“

„To bom rad storil“, reče kralj. In komaj so v Ninive prišli, obložil je Muštáfárja s tolikimi dragocenimi darili in mu dal še več hiš in grajščin po vrhu, da je bil Muštáfár odslej jeden najbogatejših mož v deželi in je službo višega rabeljna drugemu prepustil.

Ko je kralj Sanherib pregledal darila Egipčevskega kralja in ko je od Veleglava in njegovih spremeljevalcev zvedel, kako je Veleglav slavno odgovarjal, ko je videl velikanski zaklad, ki ga je kralj Faraon za zgubljeno stavo plačal, bil je kar zmeden od veselja. Obdaril je bogato vse tiste, ki so bili v Egiptu; posebno tista dva dečka, ki sta v zraku palačo zidala, dobila sta toliko, da sta imela za svoje žive dni zadosti.

Pet sto osem in šestdeseta noč.

Zdaj pa je hotel kralj še neko drugo dolžnost dopolniti, namreč hudobnega Črtosleda umoriti. Toda Veleglav je prosil za njega in rekel tako: „Vém, da je smrt zaslužil, pa prepustite ga meni v kaznovanje, saj je le meni največ hudega storil.“

Kralj ni mogel Veleglavu nič odreči. Prepustil mu je toraj uklenjenega nečaka. Ta je Črtosleda seboj vzel v svojo hišo, tam ga je zaprl v posebno ječo, ki jo je v hiši imel, pustil mu dajati jesti in piti, ter ga prepustil lastnej vesti v kaznovanje. Mislił

si je namreč: „Naj se nekaj časa pokōri s tem, da bo sam in zapuščen, da bo začel premišljevatí svojo hudobijo. Morda bo čez nekaj mescev ali let vender v sé šel in se začel kesati ter vredni sad pokore prinašati. Da bi se mu pa precej prostost podelila, to bi bila za tako trdovratnega grešnika največa bedarija! Kajti mislil bi, da so bile njegove pregrehe čisto majhne, ker so se tako milostno kaznovale, in začel bi misliti še na hujše reči.“

S tem ugibanjem in sklepom pustil ga je v tisto ječo zapreti, s trdnim namenom, da ga prej ne izpusti, dokler se popolnoma ne prepriča, da se je poboljšal. Najprej pa mu je hotel vest obuditi. Čez nekaj dni ga toraj obišče in mu jame tako govoriti in mu tako očitati ter zbujati vest:

„Moj sin, jaz sem te vzal za svojega otroka, te izredil, izučil, s častmi in bogastvom obsul in obložil. Več sem za tebe storil, kakor oče za svojega sina stori. In kako si bil ti za vse to hvaležen? Ti si me opravljal, sramotil, da celó po mojem življenji si stregel in le Bog me je obvaroval, da me nisi sramotno pokončal!

Enkrat je nekdo kamen proti nebu zagnal; pa kamen je na njega nazaj padel in ga ubil; glej, to je tvoja historija!“ —

Ti si se obnašal, kakor tisti pes, ki je šel k lončarju se gret; ko se je pa ogrel, začel je tako lajati nad ljudmi, da so ga morali spoditi. —

Jaz sem te učil, dobro delati; ti delaš pa hudo. —

Mački so obljubili najboljših jedi, če se tatvine odvadi. Ona pa je rekla: „Moja mati je kradla, moja stara mati je kradla; tudi jaz bom kradla! — Tak si tudi ti, vsi dobri nauki so pri tebi zastonj.“

Črtosled je prosil za odpuščanje in je obljubil, da se hoče poboljšati. Veleglav pa mu ni zaupal in je rekel: „Neko drevó je stalo v dobri zemlji in ni prinašalo nobenega sadu. Ko je pa gospodar s sekiro prišel, da bi ga posekal, reklo je drevó: „Prestavi me v drugo zemljo, pa bom sad rodilo.“ Vrtnar pa reče na to: „Če v dobrej zemlji nisi nič rodilo, kaj boš rodilo v drugej, slabejšej zemlji?“ — Takó je tudi s teboj. Bil si v dobrej zemlji, dali smo ti dosti priložnosti, dobro delati; pa ti si le slabo delal, nikdar nič dobrega! Ti praviš, da si še mlad. Pa boljši je orlova starost, ko vranja mladost! — Rekli so volku: „Ne hodi preblizo ovčjim čredam, ker delajo mnogo prahu, in ta prah je škodljiv za oči!“ — „Kaj še!“ jim volk odvrne, „mojim očém ta prah prav dobro stori!“ Tako se tudi ti grešne družčine ne ogiblješ, ampak jo še sam poiščeš, ker ti ugaja. — Moj sin, Bog bere v srcih, on bo sodil mene in tebe! Pomisli večkrat na poslednje reči!“

Tako posvarivši ga, je Veleglav zapustil svojega nečaka v ječi. Črtosleda pa se je lotil obup, šel je in se obesil na železno obmrežje v oknu svoje ječe. Našli so ga drugi dan mrtvega. — To je smrt hudodelca!“

Pet sto devet in šestdeseta noč.

Historija o zdravniku in mladem krčmarju.

Na prošnjo svoje sestre Srebrnice povedala je to noč Lunica sledečo historijo:

„Neki perziški zdravnik, ki je po svetu potoval od kraja do kraja, prišel je tudi v mesto Bagdad. Ustavil se je v nekej krčmi, katerih se v Bagdadu

ne manjka. Drugi dan je hodil po ulicah in si mesto ogledal. Čudil se je, kako veliko je mesto in kako lepe njegove palače. Posebno se mu je dopadla velika reka Tiger, ki teče skozi mesto in ki je po vodotoku zvezana z drugo reko, Evfratom. Tiger deli mesto v dva dela, v zapadnega in izhodnega. Sedem mostov veže oba dela mesta; ti mostovi pa slonijo na barkah. Na več krajih mesta so senčnati logi, kjer stojé palme in druga drevesa, v njih vejah pa prepevajo vsakovrstne ptičice, ki dajejo Bogu čast, da jim je ustvaril tako prijetno bivališče.

Ko zdravnik takó dalj časa okoli hodi, se je nazadnje utrudil, pa tudi želodec je začel že kruliti. Zato je stopil v krémo na trgu. Gospodar te kréme je bil še mlad človek, komaj kakih pet in dvajset let star, in tako lepega obraza in postave, ter tako čedno napravljen, da zdravnik ni še kmalo lepšega moža videl.

Vendar pa je bilo njegovo obličje blede, njegove oči brez svita in na obrazu se mu je brala globoka žalost. Zdravnik si je naročil jesti in piti, zraven pa je mladega krčmarja opazoval. Ko je videl, da ima krčmar nekoliko časa, poklical ga je k sebi in mu rekel: „Vsedite se za trenotek k meni, gospod krčmar; zdi se mi, da ste nekaj bolehní, ker ste tako blede. Kaj vam je? kje vas boli? Ali ste že dolgo taki?“

Na to krčmar globoko zdihne in reče: „Rajši ne govorimo o tem, gospod!“

„Zakaj pa ne?“ odvrne zdravnik, „jaz sem zdravnik in to ne jeden najslabših; če sim drugim pomagal, zakaj pa vam ne? Toda popisati mi morate vašo bolezen.“

Krčmar je spet zdihnil in rekel: „Gospod, po pravici rečeno, mene nikjer ne boli; ampak zaljubljen sem tako!“

„Takó, zaljubljeni? pa tako močnó?“ reče zdravnik. — „Brez vsacega upanja, da bi to v last dobil, katero ljubim. Zato mi gloda ljubezen na mojem zdravji“, reče krčmar.

„Povejte mi kaj več o tem“, dé zdravnik.

„Zdaj ne“, reče krčmar, „zdaj nemam časa; pa če pridete popoldan kaj k meni, hočem vam vse razložiti.“

„Je vže prav,“ potrdi zdravnik, „bova pa zvečer govorila.“

Po tem razgovoru je zdravnik svojo vino spil in pojedel, potem pa, ko je plačal, podal se je spet na sprehod po Bagdadu. Proti večeru prišel pa je nazaj k temu krčmarju. Krčmar ga je bil vesel, misleč, če družega ni, me bo vsaj potolažil; zato je, ker ni bilo dosti gostov, naročil natakarici, naj ona vsem gostom postreže, da njega ne bo več nazaj. Potem je zdravnika povabil k sebi na večerjo in ga peljal v svojo spalno sobo, kamor je pustil prinesti za oba dobro večerjo in nekaj steklenic vina. Ko sta se najedla, naprosil je zdravnik mladega krčmarja, naj svojo historijo pové, in ta je takó pravil:

„Cesar Motabila ima čudovito lepo hčer. Lepe in šibke postave, kakor bi bila v jednem dnevi zrastle, ima tako prijazen in lep obraz in tako iskrene oči, ter hodi tako dostojno in ponosno, da se ni še kaj takega videlo, ja, še govoriti nisem nikoli slišal o takej lepoti. Že več princov iz mnogih dežel prišlo je cesarja prosit za njeno roko, ker so bili slišali o njeni lepoti; pa cesar je vse zapodil, ker se mu nobeden ni vreden zdel tako lepe princezinje.

Ob nedeljah, kedar se ljudstvo v cerkvi zbira in trgovci zapirajo svoje prodajalnice, pride tudi ona iz cesarske palače, da je pri sveti maši, in potem gre spet domu. Se ve da je v cerkvi na posebnem prostoru, kamor se dosti ne vidi iz tal gor. Pred oknom, kjer ona na oltar gleda, so pa še tako goste mreže, da bi bilo zastonj, ozirati se vanje. Sicer pa je tudi grdo in nespodobno, po cerkvi se okoli ozirati. Kdor hoče tedaj princezinjo videti, mora čakati pred palačo ali pa pred cerkvijo. Tako sem tudi jaz storil neko nedeljo iz radovednosti. Obdana je bila od štiridesetih družic, ki so bile lepe, kakor vrtnice; toda lepota princezinje se je iz vseh svetila, kakor solnce. Družice, ki so v snežnobelih rokovicah kviško držale zlati rob njene obleke, ki se je za princezinjo vlekla, imele so zmirom toliko opraviti in sukati se okoli nje, da se mi je le redkokdaj zasvetilo iz množice krasno obličje princezinje; ko ga pa enkrat polno zagledam, bil sem tako zaljubljen v njo, kakor bi mi bil nož v prsi zasadil. — Od tega časa nemam miru ne pokoja, moja duša koperni po njej in moje truplo veni in peša, ker le predobro vem, da tukaj ni nobenega upanja.“

Pri teh besedah je mladi krčmar tako globoko zdihol, da je zdravnik vže mislil, da bo umrl.

Pet sto in sedemdeseta noč.

„Kaj mi date,“ reče zdravnik, „če vam princezinjo sim pripeljem?“

Mladi krčmar mu je obljubil svoje življenje in svoje premoženje. „Jaz pa od vas ničesar ne potrebujem,“ reče zdravnik. „Pojdite in prinesite mi majhno steklenico, sedem šivank, kos lipovega lesa, ne-

kaj smole iz Judovske dežele, pečata, dvoje koštrunovih plečet, nekaj sukna in več svilnatih niti od sedem različnih barv.“

Ko je mladi mož vse to vkup nanosil, vzel je zdravnik tista dva koštrunova plečeta, zapisal na nja nekaj čudnih čarodejnih besed, potem ju je zavil v tisto sukнено platnico, prevezal s svilnatimi nitimi sedmerih barv. Potem je vzel steklenico, je stisnil tistih sedem šivank v lipovi les, zamazal z judovsko smolo in porinol v tisto steklenico, katero je zapečatil s pečatom in zraven govoril te besede: „Potrkal sem na vseh štirih koncih svetá na vrata; duhovi so klicali duhove in kralja duhov. Potem se mi prikaže Mozesov sin, kačo v roki držeč in zmaja na hrbtu noseč. Ta je zaklical: „Kdo je tisti predrznež, ki na zemljo tolče in nas kliče?“ — Jaz pa sem mu odgovoril: „Zaljubljen sem v mlado deklico in prosim pomoči vas, mogočne duhove. Vi vidite, kako visoko ona nad menoj stoji, da je doseči ne morem!“

Duhovi so na to odgovorili: „Stori, kar znaš. Postavi steklenico na žerjavico in govori tako: „Če je tista deklica, hči cesarja Motabile v Arabiji, Perziji, Siriji, Kašanu ali kjerbodi, kamor naša moč seže, potem izročimo jo oblasti meseca, da jo vzdigne v spanji in prinese, kamor jaz hočem.“

Trikrat je zdravnik te besede ponovil, potem pa je mlademu krčmarju rekel: „Oblecite se v svojo najlepšo obleko in namazilite se z dišavami, kajti princezinja bo kmalo tukaj.“

Ob enem je položil steklenico na žerjavico. Mladi mož pa se je hitro nalepotičil, kar se je dalo.

V tem se odpró vrata in v izbo stopi v lahki spodnji obleki — princezinja sama. Roke je imela

razpete, oči pa zaprte, kakor bi spala. Vendar je šla naprej do sredi sobe in tu obstala.

Mladi krčmar se je zavzel in se ni mogel načuditi. Zdravnik pa mu reče:

„Vzemite nekaj mrzle vode in poškropite jej obraz, da se zbudi!“

Mladi mož je tako storil. Princezinja se zgane, oči odpre in zavpije: „Moj Bog, kje sem? — „Nič se ne bojte, žlabtna princezinja,“ reče mladi krčmar, „vi ste pri dobrih prijateljih; kmalo vam bo vse jasno.“ Ob enem jo ogrne s svojim plajščem, jo posadi k mizi ter ž njo tako ljubeznjivo ravna, da plaho žensko kmalo potolaži. Potem je prisedel k mizi še zdravnik, je princezinji po pravici povedal, da jo je on s pomočjo meseca iz postelje vzdignil, da je šla potem kot mesečna skozi okno in po zidu, čez strehe in plotove naravnost brez zapreke tukaj sim, kjer jo pričakuje mladenič, ki jo tako ljubi, da mora umreti, ako ne more ž njo živeti.

Princezinja je zdaj mladega moža pogledala; on pa jej roko na ramo položi in jo s pogledom svojih oči tako milo prosi, da ga sovražiti ne more. Njegova lepota in njegovo lepo, spodobno obnašanje, naredilo je močen utis na njeno srce.

„Nič se ne bojmo, le veseli bodimo!“ reče zdravnik in natoči vsem trem rujnega vina, da so trčili in na zdravje pili. Vino je tudi princezinji ogrelo kri, da je postala vsa ognjena in zapela prav lepo pesmico od ljubezni, katere pa žal! nemamo več, sicer bi jo tukaj zapisali.

Ko je pesmico izpela, naslonila je svojo lepo glavo z obilnimi, črnimi lasmi na prsi mladega krčmarja, kateri je prelepo princezinjo objel s svojimi

rokami in jo trikrat gorko poljubil na čelo, na usta in na lice.

„Oh, tukaj je pa res lepo in prijetno,“ rekla je princezinja, „bolj ko pri nas doma, kjer nemam nič moške družbe, nič ne pijemo in nič vina ne pijemo; samo tiste puste ženske mi šepetajo zmirom kaj na ušesa, pa sem jih že sita. Samo to me skrbi, kakó bom zdaj spet domu prišla?“

„Bodite brez skrbi,“ reče zdravnik, „po tistej poti pojdete nazaj, kakor ste sim prišli.“

Mladi krčmar je prosil zdravnika, naj bi smela princezinja še eno uro ostati. Zdravnik pa tega ni dovolil, rekši: „Saj se bodeta jutri spet videla!“

„Tedaj se kmalo spet vidimo, moj dragi prijatelj?“ praša princezinja krčmarja.

„Da, da, jutri se zopet vidimo,“ odgovori namesto njega zdravnik; „zdaj pa, draga princezinja, blagovolite se nasloniti na blazino in nekoliko zadremati!“ Ona tako stori. Ko je mesec ravno s polnim obrazom zasijal skozi šipe v oknu, izgovoril je zdravnik neke besede, in na to se je princezinja vzdignila, roke razpela in mežé šla skozi okno iz hiše in tako naprej čez stene in zidove v cesarsko palačo in v svojo spalno sobo. Tam se je vlegla v svojo posteljo in mirno spala do jutra.

Čez dan je princezinja že komaj čakala, kdaj bo noč, da bi spet prišla k svojemu ljubimcu. Njeno srce je že gorelo za njega. Ravno tako je bil tudi mladi krčmar ves srečen; ni se mogel zdravniku dosti zahvaliti in kakor otrok se je veselil večera, ker mu je obljubil, da bo princezinjo spet poklical s pomočjo meseca, kakor prejšno noč.

Ko se zvečer tema naredi in je zdravnik mislil, da je princezinja že zaspala, naredil je tiste coper-nije ko prej to noč, in princezinja je spet po mesečnih žarkih takó rekoč priplavala v izbo, kjer sta jo zdravnik in krčmar že pričakovala. Ko sta jo iz spanja zbudila, vsedla se je k njima in imeli so se dobro, kakor prej ta dan. Krčmar in princezinja sklenila sta trdno ljubezen med seboj.

Ta dva večera niso v cesarski palači nič čutili, da princezinje ni domá; ko je pa v tretji noči spet iz hiše zginila in se kratkočasila pri svojem ljubčku v družbi perziškega zdravnika, imela je cesarica prav hude sanje, iz katerih se vsa prestrašena splaši in jame princezinjo klicati, ker jo je bilo strah in ker je hotela princezinji povedati, kaj se jej je sanjalo. Pokliče jo dva-, trikrat, pa ne dobi odgovora. Zdaj vstane, naredi luč in pogleda na posteljo, in ta je bila prazna! Kmalo je bila vsa palača po konci, vse je križem letalo in princezinjo iskalo, toda zastonj. Med tem časom pa je bila sama nazaj prišla in se v posteljo vlegla. Ko v spalnico pridejo, najdejo princezinjo domá, in nekteri so še rekli, da je cesarica po nepotrebem ta hrup naredila, in da je bila princezinja najbrž celo noč domá.

Toda cesarica je drugi dan vse cesarju povedala, in princezinja je prišla pred oestro sodbo. Dolgo ni hotela nič povedati, ker toliko je bila že pametna, da je vedela, da to ni bilo prav, da je ponoči v tujo hiso hodila; tudi se je bala za svojega ljubimca, ko bi ga izdala. Po drugi strani pa je bila spet predobro odgojena in prenedolžnega srca, da bi si hotela z lažmi in zvijačami iz zadrege pomagati. Za to so jo nazadnje vender pripravili k temu, da je vse pove-

dala. „Neka čudna moč me vzdigne iz postelje,“ je pravila, „in me nese v hišo nekega mladenča, kate-rega prav rada imam, ker je tako ljubeznjiv in pri-jazen. Tudi neki stari mož je zraven njega. Vsi trije pijemo vino, se pogovarjamo in pojemo pesmice ali pa si historije pripovedujemo. Potem se jaz naslonim in zaspim; na to me pa spet nekaj vzdigne in me nese domu.“ „Kje pa je tista hiša,“ praša cesar,“ in kdo sta tista dva moža?“ — „Tega pa ne vem,“ reče princezinja, „ker jaz grem v spanji tje in nič ne vidim, kodi hodim. Tudi tistih dveh mož ne po-znam; ko bi ju videla, bi ju že poznala; po imenu ju pa ne znam poklicati.“

Cesar se je kar tresel od jeze, da si upa kak malovreden človek s copernijami njegovo hčer k sebi privabiti, ko so vendar mnogi imenitni principi praznih rok odšli, ki so prišli to lepo princezinjo snubit. Po-svetoval se je s cesarico, in sklenilo se je, da bodo prihodnjo noč cesarica sama in še dve družici celo noč budele in čakale, kdaj princezinja vstane, da jo hitro zgrabijo in nazaj v posteljo potisnejo. Tako so tudi storile.

Ko je pa prišla tista ura in je zdravnik prin-ceszinjo spet poklical, da je vstala, planile so vse tri po njej in jej hotele pot ubraniti. Toda mesečna moč je bila tako silna v njej, da se je kar otresla in so vse tri ženske na tleh ležale. Potem je šla skozi okno v hišo mladega krčmarja. Zjutraj pa se je sama povrnila v svojo posteljo.

Cesarica je spet cesarju povedala, kako se je zgodilo. „Imela je tako moč,“ pravila je cesarju, „da je kar roke stegnila in me smo vse tri na tleh ležale, kakor snopje.“

„Slišal sem že praviti,“ reče cesar, „da mesečnega človeka nobena moč ne ustavi. Vendar bomo puskusili in postavili na stražo nekaj močnih vojakov. Če je ti ne obdržijo, potem ne vém, kaj bomo počeli z njo!“

Res so se štirje močni vojaki postavili zvečer skrivaj vsak v svoj kot, s poveljem, da naj princezinjo primejo in držijo, kedar bo vstala. Ko pride tisti čas in jo zdravnik pri polni luni pokliče, vstala je princezinja iz postelje. Vojaki brž skočijo k njej in jo primejo; toda ona je kar roke stresla in ležali so vsi štirje na tleh. Potem je šla v hišo mladega krčmarja. Ko je zjutraj nazaj prišla in so jo prašali, odkodi ima tako moč, ni nič vedela o vojakih, ter je rekla, da ne vé, kdaj je vstala in kdaj nazaj prišla.

Ko so to cesarju povedali, si ni vedel več pomagati in je šel prašat svojega ministra za svet. Bil je namreč ta minister prav moder in skušen mož, takó, da mu je cesar vse zaupal.

Ko mu je cesar vse povedal in razložil, reče minister: „Svitli gospodar, tukaj je coprnija vmes. Za hišo, kamor princezinja hodi, bomo zvedeli le s kako zvijačo. Jaz bi svetoval to-le: Na tisto ponočno obleko, ki jo princezinja vsako noč na sebi ima, naj se skrivaj prišije zvečer žakeljček prosa. Ta žakeljček mora biti pa malo raztrgan, takó, da bo prosó ven letelo. Ko se princezinja vzdigne in gre tje, in kedar nazaj pride, ves čas bo iz žakeljčka prosó zgubivala in po tem raztrešenem prosu bomo spoznali pot in hišo, kamor hodi.“

Cesar je pohvalil bistroumnost svojega ministra in je trdno upal, da bo s to zvijačo našel tisto hišo. Naročil je tedaj družicam in cesarici, da so zvečer,

ko je princezinja zaspala, prišile jej tak luknjast žakeljček s prosom napolnjen okoli pasa prav rahlo k ponočni obleki.

Pet sto ena in sedemdeseta noč.

Ko se je noč naredila in je začela spet polna luna sijati, vzdignila se je princezinja iz postelje in je šla k svojemu ljubčeku; po polnoči pa je prišla nazaj domu. Ko je pa zjutraj zdravnik v mesto šel in je tisto proso raztrešeno videl, se mu je precej sumljivo zdelo. Šel je svoje duhove prašat in ti so mu povedali, kaj sta si cesar in minister izmislila. Šel je tedaj k mlademu krčmarju nazaj in mu rekel: „Cesar je z neko zvijačo zvedel za najino hišo in tebi nič dobrega ne želi.“

Mladi mož pa se nič ni vstrašil in je rekel: „Naj me umori, če hoče; da sem le to dosegel, da me princezinja ljubi in da sva nekaj večerov veselo vkup preživela, pa sem zadovoljen. Kaj hočem na svetu še bolj srečnega pričakovati?“

„Ne bojte se za svoje življenje,“ reče zdravnik; „jaz vam bom še take reči pokazal, da boste strmeli!“ Te besede so mladega krčmarja pomirile in zelo razveselile.

Cesar pa in njegov minister, ko sta zjutraj stopila v izbo princezinje in jo našla spijočo, pogledala sta na žakeljček in videla, da je prazen.

„Zdaj ga bomo pa že dobili,“ reče minister.

Precej se vsedeta na konje, vzameta seboj oddelek vojakov in jih peljeta po tistih potih, kjer najdeta prosó raztrešeno.

Mladi krčmar jih je videl prihajati in je zdravnika poklical.

„Vzemite ponvo vode,“ reče zdravnik, „pojdite na streho (tam so strehe ravne) in poškropite z vodo na vse strani okoli hiše. Potem pridite doli.“

Mladi mož je naredil, kakor mu je zdravnik ukazal. Ko so cesar, minister in vojaki prišli, videli so vso hišo od široke vode obdano, ki je hudo šumela.

„Od kedaj je pa ta voda tukaj?“ praša cesar. „Tukaj nisem nikoli nobene vode videl,“ reče minister, „v Bagdadu ni druge reke, ko Tiger. Ta voda pa je sama coprnija in sleparija.“

„Gotovo je to le sleparija,“ rekel je cesar in je vojakom ukazal, naj le naprej gredó skozi vodo, da se jim ne bo nič zgodilo. Kakih deset vojakov je stopilo v vodo, pa burni valovi so jih precej požrli, da ni bilo nobenega več na dan. Zdaj so se drugi vojaki zbalí, pa tudi cesar in minister. Zdaj je minister svetoval, naj se ljudje v tej hiši prašajo, kdo da so, in naj se jim obljubi, da se jim ne bo nič hudega zgodilo. „Tako jih bomo še najprej vjeli,“ je še pristavil. Cesarju je bilo to prav in ukazal je enemu oficirju, naj glasno zavpije in praša, kdo stane v tej hiši, da se mu ne bo nič hudega zgodilo.

Zdravnik je pustil cesarjeve ljudi dolgo klicati, potem pa je rekel mlademu krčmarju: „Pojdite na streho in recite cesarju, da će on mirno domu gre, da bomo kmalo za njim prišli in se mu predstavili.“

Mladi krčmar je šel na streho in je zaklical: „Le pojdite mirno domu, veličanstvo; gospodar te hiše in njegov gost prideta kmalo za vami in se vam hočeta predstaviti v cesarski palači.“

Cesarja je bilo že sram cele komedije in je rekel proti ministru: „Ali si vže slišal kaj takega? Ta človek si upa meni, samemu cesarju, zakli-

cati, da naj le mirno domu grem! Ali ni to zasmehovanje? In to stori človek, ki mi je zapeljal mojo hčer in zavolj kterega je ravno zdaj utonilo deset vojakov! Kaj hočem storiti?“

Minister mu reče: „To hišo varujejo hudi duhovi, to se že vidi. S takimi ljudmi ne bomo nič opravili! Če pa hišni gospodar sam obeta, da bo v cesarsko palačo prišel, potem je takó koj prav; tam ga lahko zgrabimo in kaznujemo, kakor zasluži.“

Tako se je tedaj cesar z vojniki žalosten povrnil v svojo palačo. Čez dobre pol ure pa prideta že zdravnik in krčmar za njim in potrkata na vrata. Cesar jima reče odpreti. Komaj pa sta v izbo stopila, poklical je rabeljna in mu ukazal, naj mlademu krčmarju glavo odseka.

Rabelj je zdaj krčmarju oči zavezal, je šel trikrat okoli njega, sabljo vihté nad njegovo glavo in je cesarja trikrat vprašal, če sme vdariti?

„Je bilo že davno čas!“ reče cesar. — Zdaj je rabelj sabljo vzdignil in zamahnil. Toda roka se mu je na čudni način zavila in namesto krčmarju je nekemu vojaku, ki je za njim stal, glavo odsekal, ki se je precej cesarju pod noge potolčkala.

„O ti nemarnež ti nerodni!“ reče cesar, „namesto hudodelcu, si pa vojaku glavo odsekal! Poglej vendar, kam vdariš!“

Rabel je še enkrat meč zavihтел, pa namesto krčmarju, odsekal je glavo svojemu lastnemu sinu, ki je daleč tam pred njim stal. Vsi ki so to videli, so se grozno prestrašili.

Cesar je bil ves zmešan in je ministra vprašal, kaj to pomeni?

„Slavni vladar,“ reče minister, „vaša moč tukaj nič ne opravi. S coperniki se ni šaliti. Tak človek ki vam hčer iz postelje vkrade, tak ki na enkrat svojo hišo z vodami obda, on je tudi toliko mogočen, da lahko vas in mene pokonča. Zato vam svetujem, da ta dva moža s častjo sprejmete in ju prosite, naj nam bosta prijatla.“

Cesar je sprevidel, da tukaj res družega ne kaže. Zato je ukazal, naj mlademu krčmarju oči spet odvežejo. Potem pa je stopil s svojega prestola, šel k zdravniku, mu podal roko ter mu govoril: „O vi najmodrejši vseh ljudi! Nisem vedel, da imam v svojem mestu takega modrijana. Vendar vas prašam, čemu ste mojo hčer iz hiše k sebi vabili, in zakaj ste pustili, da je tam deset vojakov utonilo?“

„Mogočni vladar,“ odgovori zdravnik, „jaz sem tukaj tujec. Ko sem v to mesto prišel, sem se s tem mladim možem soznal. Videl sem, da je bolan, in ko mi je povedal, da je bolan samo iz ljubezni do vaše hčere, sem mu pomagal, da jo je večkrat videl. Pri tej priložnosti sem vam moral pokazati svojo moč. Zdaj vas pa prosim, dajte svojo hčer temu mladenču za ženo, saj ga vidite, da je lepo izobražen in čedne postave, toraj vaše hčere popolnoma vreden.“

„No, se ve da,“ reče cesar, „saj družega ne kaže. Takega moža, kakor ste vi, se mora ubogati!“

Na to je cesar ukazal, naj prinesejo mlademu krčmarju suktnjo, kakoršne nosijo dvorniki; in strežaji so mu prinesli najlepšo, vso z zlatnino pretkano, ki je imela velikansko vrednost. Tudi je rekel prinesiti dva dragocena stola iz črne dobovine za zdravnika in za krčmarja.

Pet sto dve in sedemdeseta noč.

Ko so tako tam sedeli in se razgovarjali, pogledal je zdravnik na svilnato pregrinjalo, na katerem sta bila namalana dva leva. Zdravnik je dal znamenje z rokó in naenkrat sta ta dva namalana leva oživela in se začela klati in ravsati ter tako grozno rujoveti, da je bilo cesarja in ministra kar strah. Na to je dal zdravnik novo znamenje, in zdaj ste se videli samo dve mački, ki ste si med seboj igrali.

„Kaj ti misliš o tem?“ prasha cesar ministra.

„To je tak modrijan,“ reče minister, „kakoršnega še nismo imeli.“

Cesar še pristavi: „Povej mu, povej, naj nam še kaj pokaže!“

Ko je minister zdravniku naznanil cesarjevo željo, ukazal je ta, naj se prinese škaf vode. Ko so to prinesli, rekel je ministru, naj čevlje sezuje in naj si žensko ruto zaveže okoli glave, potem pa naj bos v vodo stopi, — da bo videl čudne reči.

Minister je vse tako storil. Pa komaj je stopil v škaf z vodó, kar se mu je zdelo, da je sredi neizmernega in silno burnega morja. Začel je plavati in se prepustil valovom, kamor bi ga zanesli. Bil je že ves utrujen, kar pride velik val in ga vrže na nek neznan breg.

Komaj je iz vode stopil, kar čuti, da mu silno dolgi lasje po hrbtu doli mahajo. Ves začuden pogleda po svojem životu in vidi, da je spremenjen v žensko podobo! „To je pa že preneumno!“ reče sam pri sebi, „cesarski minister pa v babo spremenjen! Čemu sem moral to doživeti? Zakaj sem vendar tistega copernika ubogal in v škaf stopil! Toda v božjo voljo se moramo udati, ker zoper božjo voljo tudi coprnik nič ne premora.“

Ko je minister tako premišljeval svojo osodo, približal se je neki ribič, mu položil roko na ramo in rekel: „O srečen dan! Kaj tacega pa še nisem vjel! Kako je lepa! To je morska deklica in je kakor nalašč za mojega sina, da jo za ženo vzame. Za ribiča se najbolj poda morska deklica!“

„Kaj!“ reče minister sam pri sebi, „prej sem bil minister, zdaj naj pa postanem žena revnega ribiča? Kaj tacega sem moral doživeti? Kdo bo zdaj cesarju svete dajal? Kdo bo državo vladal? Toda udajmo se v božjo voljo!“

Ribič je ves vesel peljal to morsko deklico v svojo hišo in svoji ženi rekel: „Poglej, kaj sem danes vjel! Že dolgo let sem ribič, pa kaj tacega še nisem vjel. Kje je neki naš sin, ta je bo vesel, ker je nalašč za njega. Hočem mu jo za ženo dati.

„Precej bo prišel,“ reče gospodinja.

Res je mladi ribič kmalo prišel. Bil je videti nerodno in bedasto teslo. „Kaj, tega štora žena naj postanem?“ reče minister na tihem; „kaj pa mi pomaga, če jim rečem, da sem minister, saj mi ne bodo verjeli! Žensko podobo imam! To je že preneumno! Zakaj sem v škač stopil!“

„Moj ljubi sin,“ reče ribič svojemu sinu, „glej, kako si ti srečen, morsko deklico boš dobil za ženo!“

Res se napravili poroko. Čez leto in dan je minister kot morska deklica porodil enega sina, drugo leto zopet enega, in tako po vrsti sedem otrok.

Zdaj je bilo ministru to življenje pa že preneumno, zato je rekel sam pri sebi:

„Kako dolgo bom še živel v tej neumni babji podobi? Ali si ne morem več pomagati? Že vem,

kaj bom storil! K morskemu bregu pojdem in tam bom v morje skočil, naj se zgodi z menoj, kar hoče!“

To je sklenil, se podal k morju in tam se je pognal, da bi v morje skočil. V resnici pa je skočil le iz škafa na tla. Zdaj je padla mrena raz oči in videl je pred seboj cesarja, zdravnika in krčmarja, ki so se mu smejali, ker je v vodi stoječ tako kisle obraze delal, potem pa tako pogumno iz škafa skočil.

Pet sto tri in sedemdeseta noč.

Cesar je zdaj ministra prašal, kaj da je videl, ko je tako dolgo, skoraj da pol ure v škafu stal? Minister pa se je nasmejal in rekel: „Gospod, ta zdravnik je čudovit čarodejec. Videl sem same lepe deklice, prijazne doline in lepe vrte, kjer je bilo vse polno krasnih rožic in pisanih tičič, ki so kaj lepo prepevale. Poskusite še vi, boste pa videli!“

Cesar je bil radoveden, sezul je čevlje, zavihal hlače, zavil se v rjuho, ktero mu je zdravnik dal, in stopil v tisti škaf vode. Komaj not stopi, zdi se mu, da je na širokem morji. Začel je plavati in nek val ga je zanesel na oddaljen breg. Ko na suho zemljo stopi, zdelo se mu je, da je čisto nag, samo z rjuho pokrit. Zdaj se je začel cesar jeziti in govoril je sam pri sebi: „Že vem, kam ta lumparija meri! Moj minister in ta tujec sta se zmenila, da sta me v ta škaf vode zvabila, potem sta me pa s svojimi coprnijami tako daleč pripravila, da zdaj tukaj nag stojim na tuji zemlji in nič ne vem, kje sem, ne kam bi šel! Mojo hčer bosta dala tistemu mlademu človeku, tisti coprnik pa se bo vsedel na cesarjev prestol. O zakaj sem bil tako radoveden in sem v tisti škaf stopil!“

Ko je cesar tako premišljeval, prišlo je več deklet, ki so hodile po vodo k nekemu studentu, ki je bil tam blizo. Poklical je deklice, jim rekel, da se mu je barka potopila in da se je komaj rešil, ter jih prosil, naj mu povejo, v kateri deželi da je. Rekle so mu, da je blizo mesta Omana v Arabiji. Naj le na oni hrib zleze, bo že videl mesto pred seboj.

Cesar je šel čez tisti hrib in je prišel v mesto Oman. Ljudem se je smilil, ker je bil brez obleke in eden mu je podaril vso obleko. Potem je hodil po mestu. Ker je bil lačen, stopil je v neko gostilnico, pa mu niso nič dali, ker ni imel denarja. Gostilničar pa mu je rekel: „Ce nemaš dela, tujec, pomagaj meni ljudem streči, boš že dobil jesti in piti in kar potrebuješ. Cesarju ni družega kazalo in tako je tisto službo sprejel. Mislil pa je sam pri sebi:

„Daleč sem prišel! Prej sem bil cesar, vse se me je balo, vsega sem imel zadosti; kar sem le poželet, so mi prinesli, zdaj moram pa krožnike lizati in kupice pomivati! Stopil sem v tisti nesrečni škaf, da bi čudne reči videl. Res čudne reči! Iz cesarja sem postal natak, ali pa še le služabnik natakarja! Pa saj sem sam kriv; čemu sem se pustil preslepiti od tega copernika, čemu sem stopil v škaf, potem ko sem se že dosti prepričal, da je on nevaren človek!

Cez nekaj dni je imel cesar opravke v mestu in prišel je tudi v tiste ulice, kjer so zlatarji prodajali svoje blago. V tem mestu je bila namreč velika kupčija z zlahtnimi kamni, ker je mesto blizo rudečega morja, kjer se dobivajo biseri in koralde. Prišlo mu je na misel, da bi bilo boljše, za mešetarja biti, kakor pa za natakarja. Precej je svojega krč-

marja zapustil in trgovcem rekel, da je mešetar; če ima kdo kaj na prodaj, ali če želi kaj kupiti, naj le njemu pové. Na to stopi neki mož k njemu in mu pokaže demant, ki se je tako svetil, kakor solnce, in mu rekel, da je ta kamen vreden toliko, ko celo kraljestvo; naj gleda, da ga proda. Cesar kot mešetar je hodil okoli in prašal trgovce, če bi kateri ta kamen kupil. Ponujali so petdeset tisoč cekinov, potem že sto tisoč cekinov. Zdaj je šel cesar tistega trgovca prašat, čigar je kamen bil, ali bi ga dal za toliko. Ta reče, da ga dá. Ko pa cesar h kupcu pride in hoče denar imeti, reče ta, da mešetarju denarja ne dá, naj lastnik sam pride. Zdaj je šel cesar spet lastnika iskat, ga pa ni mogel najti. Da bi se pa kupec ne skesal in da bi njemu ne ušel mešetarski zaslužek (mešetarina), šel je h kupcu in mu rekel: „Saj sem jaz lastnik kamna, kar meni dajte denar.“ Zdaj je začel trgovec denarje šteti. Pogledal je pa še prej demant bolj na tanko in zdaj je spoznal, da je demant ponarejen. „Kaj? ti lump!“ zavpije trgovec, „tukaj na javnem trgu hočeš ljudi goljufati? Ali ne veš, da tukaj goljufe obešajo?“ Zdaj so pritekli še drugi trgovci, so padli po cesarju, ga zvezali in peljali pred Omanskega kneza. Ko je knez tožbo in priče zaslišal, obsodil je cesarja na smrt. Deli so mu potem železno verigo za vrat, ga peljali skozi mesto in neki berič je kričal pred njim: „Tako se godi tatovom in goljufom!“

Cesar je zdaj preišljeval svojo osodo in si mislil: „Za natarja pri gostilničarju nisem hotel ostati, hotel sem kaj več biti in sem postal mešetar. Toliko truda in tekanja sem imel s tistim kamnom, namesto plače me hočejo pa obesiti!“

Ko so pod gavge prišli, dali so cesarju vrv okoli vratu, jo zadrgnili in ga začeli kviško vleči. Ko so ga tako kviško potegnili, stopil je z eno nogo iz škafa, odprl je oči, in zdaj je videl pred seboj ministra, zdravnika in krčmarja, ki so se vsi smejali, ko so videli, kake obraze je cesar pri obešanju delal, vendar pa niso vedeli, kaj se ž njim godi ali kaj se mu sanja.

„Zakaj se pa smejiš?“ praša cesar ministra.

„Jaz se smejim čez to, kar sem jaz v tem škafu doživel,“ reče minister; „bil sem sedem let žena nekega ribiča in sem sedem otrok rodil.“

„To še ni nič,“ reče cesar, „jaz pa pridem naravnost spod gavg sim!“

Vsi štirje so se potem smejali, ko sta cesar in minister začela praviti, kaj sta v škafu stoječa vse doživela.

Cesar pa je odslej tistega zdravnika v veliki časti imel in ga povzdignil v čast ministra.

Mlademu krčmarju pa je dal svojo hčer za ženo. Ženitovanje je bilo slovesno, kakor se za tako princezino spodobi. Mladi krčmar, ki je odslej na dvoru živel kakor kak princ, in modri zdravnik, ki je bil zdaj za ministra, ostala sta do smrti prijatla.

Pet sto štiri in sedemdeseta noč.

Historija o Božidarju in Darinki.

Rabič je bil eden najbogatejših prebivalcev v Kufi. Ko se mu je še sin rodil, bila je njegova sreča cela. Vzel je otroka v naročje, ga vzdignil kviško in rekel: „To je Božji dar,“ zato ga je

pustil krstiti za „Božidara,“ t. j. Matija. Na kratko so pa to ime izgovarjali „Darko“.

S tem otrokom so imeli velike komedije, in kar si je le poželed, vse se mu je dovolilo, tako so ga radi imeli.

Enkrat je Rabič videl na ulicah neko revno žensko, ki je imela prav ljubeznjivo deklico v naročji. On si je mislil: „glej, ta otrok bi bil kakor nalašč, da bi si z našim Božidarom skupaj igrala.“ Zato je tisto revno žensko prašal: „Vam se slabo godi, kakor vidim. Ali hočete k nam v hišo priti? mi imamo fantička v teh letih, kakor je vaša dekle, pa si bosta otroka skupaj igrala. Vam pa ne bo treba družega delati, ko na otroke paziti, pa boste z vsem preskrbljeni, kakor tudi vaš otrok.“ Revna ženska, ki ni imela z otrokom ob čem živeti, je to ponudbo z veseljem sprejela.

Ko je Rabičeva mati moža s to žensko in otrokom domu priti videla, ga je prašala, kaj ta ženska hoče. „Pri nas bo ostala,“ reče Rabič; „ima tako ljubeznjivo deklico, skoraj v tej starosti, kakor naš Darko, si bosta lahko vkup igrala, da jima ne bo dolg čas. Deklična mati bo pa na otroke pazila in bo namesto pesterne. Saj smo tako mislili drugo pesterno najeti, ta bo pa še boljši, ker bo lastnega otroka tudi varovala.“ — „Prav si naredil,“ reče gospodinja, „ta deklica se tudi meni močno dopade.“ Potem je prašala beračico: „Kako je tebi imé?“ — „Jaz sem Zora,“ odgovori deklična mati. „Kako pa je deklici imé?“ praša gospa naprej, in ženska jej pové, da je njena hčerka Darinka. „Glej no, Darinka!“ reče gospa, „saj to se dobro vjema;

naš fant je Darko, deklica pa Darinka, — Darko in Darinka, to je lep par imen!“

Darko in Darinka sta tedaj skupaj doraščala, in oba otroka bila sta tako lepa, da so se jima ljudje čudili. Vedno sta si skupaj igrala in se klicala „brat“ in „sestra“. Ko sta bila kakih petnajst let stara, je enkrat Rabič svojega sina na stran poklical in mu rekel: „Ti ne smeš Darinki reči, da je tvoja sestra; ona ni tvoja sestra, ampak je le hči naše dekle Zore.“

„Če pa ni moja sestra,“ reče Darko, „potem jo pa lahko za svojo ženo vzamem!“

„Kaj boš ti od ženitve govoril, smrkovec!“ reče oče.

Sin pa se za to ni zmenil, ampak je tekel k svoji materi in rekel ves vesel: „Mama, oče so rekli, da Darinka ni moja sestra. Kaj ne, da potem jo lahko za svojo ženo vzamem?“ — „Se ve da,“ reče mati, „pa počakaj, da boš večji, zdaj si še otrok.“

Božidarju pa to ni šlo iz glave, ker je Darinko zelo rad imel; in ko sta bila otroka komaj osemnajst let stara, ni dal prej miru, da so mu stariši dovolili, Darinko v zakon vzeti. Ni bilo bolj srečnega para na svetu, kakor Darko in Darinka prve mesece po poroki.

Darinka, akoravno revne dekle hči, bila je povsem vredna svojega moža. Odlikovala se je ne samo z nenavadno lepoto, ampak tudi z dobrim srcem. Ob enem je bila dobro vzgojena in izobražena, ker je imela od mladih nog s svojim možem tiste učениke. Znala je lepo peti in njen ljubeznjivi glas je presunil vsako srce. Zraven je pa znala tudi igrati na različne godbene priprave, kakor na citre,

na gitaro, na glasovir, na gosli, na tamburico i. t. d. Lahko se je reklo, da mesto Kufa nema tako lepe, tako ljubeznjive in tako izobražene gospé, kakor je bila Darinka.

Enkrat, ko sta Darko in Darinka po večerji skupaj čaj pila, vzela je ona citre, s katerimi je spremila to-le pesmico:

„Kaj žena porajta,
Da ima le možá!
Vso čast in vso srečo
Od njega imá.

Le on je nje bramba,
Nje meč in nje škit;
In žena le biser
Mu v srcu je skrit.“

Božidaru je bila ta pesem silno všeč in zato je prosil Darinko, naj še naprej poje. Vzela je zdaj tamburico in ž njo spremila še to kitico:

„In biser svitlobe
Nikdar ne zgubi,
Tak' moja zvestoba
Nikdar ne zveni.“

Odslej je Božidar vsak večer prosil Darinko, da je morala kaj zapeti, in vsak večer si je zmisllila kako novo pesmico, da je Božidara ž njo razveselila.

Pet sto pet in sedemdeseta noč.

Ko sta pa Darko in Darinka tako srečne ure imela, koval je Hedžač, namestnik cesarja Abdalmaleka Mervana v Kufi, hudobne naklepe proti Darinki. Slušal je toliko hvaliti njeno lepoto, razumnost in ljubeznjivost, da si je mislil, da cesarju samemu ne more bolj vstreči in se mu bolj prikupiti,

kakor če to žensko siloma ugrabi in jo cesarju pošlje. Vedel je, da na celem cesarskem dvoru ni nobene tako lepe ženske, ko je Darinka, toraj je bilo vrjetno, da bo cesar Darinke zelo vesel in da jo bo cesar morda še za ženo vzel, ne vedoč, da je že omožena. Ker je bila pa Darinka prava in postavna žena poštenega in imenitnega meščana Božidara Rabiča, zato tudi cesarski namestnik ni mogel in smel kar naravnost po sili vzeti mu žene, ampak moral je misliti, kako mu jo ukrade in po zvijači upleni.

Da to izvrši, pustil je poklicati neko staro baburo, ktera mu je že večkrat pri takih hudobnih naklepih pomagala. Namestnik jo poduči, naj se utihotapi in udomači v Rabičevi hiši, naj se soznani z Darinko in potem naj si sama kaj izmisli, kako bi jo odpeljala iz hiše. Babura je obljubila namestniku, da bo vse storila po njegovi želji.

Drugo jutro oblekla se je babura v rašovino, obesila si velik režnivenec okoli vratú in vzela v roke romarsko palico.

Tako napravljena je šla proti Rabičevi hiši in ves čas na glas molila, tako da so ljudje postajali in za njo gledali. O poldne je prišla do hiše in potrkala na vrata. Vratar pride in vpraša, kaj bi rada. „Jaz sem uboga služabnica božja,“ reče babura, „na božjo pot se odpravljam in pojdem tudi vaše gospode in gospé vprašat, če mi imajo kako molitev ali priprošnjo naročiti za mamko božjo; — veste, jaz vse opravim in nič ne pozabim; vsak človek pa tudi nema časa, po božjih potih hoditi; jaz imam pa čas in rada molim. Pustite me tedaj gori, da govorim z mladim gospodom in gospó.“

„Dajte vi zá se moliti,“ reče vratar, „saj tako vemo, da berači še zá se ne molijo, toliko manj pa za druge.“

„Kaj, kako vi govorite!“ začne starka na glas povdarjati, „vsi imenitni gospodje in gospé v mestu mene obrajtajo in v vsako hišo smem priti, kedar hočem, kako je to, da bi v Rabičevo hišo ne smela?“

Božidar, ki je ta prepír slišal, se je začel smejati in je vratarju rekel, naj baburo le not spusti in naj jo pelje v izbo gospe Darinke.

Ko v izbo stopi, začudila se je babura nad lepoto gospé Darinke, potem jo je pozdravila z globokim prikonom, jej poljubila roko in govorila tako: „Veliko milost imate pri Bogu, častita gospa, da vam je dal tako telesno lepoto; pa za dušo moramo najprej skrbeti.“ Potem je začela moliti in vmes praviti od različnih božjih potov, na katerih je že bila.

Darinka jej reče: „Dobra mamica, vsedite se vendar, kaj boste zmirom stali!“

Babura pa odgovori: „Kdor hoče na unem svetu dobro imeti, mora na tem svetu trpeti.“

Na to jej reče Darinka prinesti jedil za kosilo, ter jej reče: „Le dobro se najejte, mamica, in kedar pridete v romarsko cerkev, kamor ste namenjeni, dajte še za mene in mojega moža en očenaš moliti, da bo nama Bog srečo dal.“

„Vi ste še mladi, gospa,“ reče babura, „in pri tej starosti vam je življenje še z rožicami postljano; toda v mojih letih ni več veselja upati, moramo se ozirati le na večnost onkraj groba. Vem pa in upam, da bo Bog vaše dobro srce poplačal na tem in na unem svetu.“

Tak pogovor ste imeli en čas. Potem pa je Darinka poklicala svojega moža in mu rekla: „Ljubi Darko, glej, ta mamka je tako dobra in pobožna, in pravi, da bo za nas molila, kaj misliš, mi bi jej tudi lahko kaj dobrega storili?“

„Zakaj pa ne,“ reče Darko; saj imamo dosti prostora in jesti; izberi jej kako kamrico, da bo sama v njej stanovala, ne da bi jo kdo motil; jesti naj jej pa deklice prinesejo, kedar bomo mi drugi jedli; saj en človek več ali manj, to se ne pozná.“

Babura se je zahvalila in potem so jo ženske peljale v neko samotno sobico, jej tam postljale in vse potrebno priskrbele. Ko je tam odvečerjala, je starka v svoji sobi celo noč na glas molila, da so jo ljudje slišali.

Zjutraj je prišla Božidarju in Darinki „dobro jutro“ vošit in je rekla, da pojde po mestu in da je pred večerom ne bo domu.

„Ali ste pametni?“ reče Darinka; „počakajte na zajutrek, opoldne pa pridite h kosilu!“

„Za mene je dober košček suhega kruha,“ reče babura; „zdaj pojdem po vseh cerkvah v mestu, ker imam mnogo molitev opraviti za ljudi, katerim sem hvalo dolžna. Zvečer pa že spet pridem, če me vaš vratar ne bo zapodil.“

Potem je babura odšla. Darinki pa je bilo prav dolgočasno po njej, toliko zaupanja je imela do hinavke neskušena mlada gospa.

Pet sto šest in sedemdeseta noč.

Babura je šla precej k namestniku Hedžaču, kateri jo je takoj vprašal, kako stvar stoji, in če je že kaj dosegla. Povedala mu je vse in tudi to, da

še ni videla tako lepe ženske, kakor Darinko. Namestnik potem starki obljubi dobro plačilo, če pojde stvar dobro od rok. Babura je rekla, da v enem mesecu bo že vse dovršeno.

Zvečer je šla babura v Rabičevo hišo, kjer je molila in se hlinila, ljudje so jej pa pridno stregli in jo v veliki časti imeli.

Nekega dne je rekla babura mladej gospej: „Škoda, da vi ne smete z menoj v mesto, da bi šli skupaj po cerkvah in tam molili! Ne veste, kako je prijetno, kedar orglje zapojó in se človek v pobožne misli zatopi!“

„Se ve da bi rada šla z vami,“ reče Darinka, „po moj mož mi je prepovedal, po mestu hoditi; samo v njegovi družčini smem hišo zapustiti.“ Potem se je obrnila k starej gospej Rabičevi, materi svojega moža, s to prošnjo: „Ljuba gospa, prosite vi mojega moža, da me bo pustil s to ženko cerkve obiskati.“ Stara gospa je rekla, da je to lepó, če Darinka rada v cerkev gre in moli, in da bo že govorila s sinom, da jo bo pustil v cerkev hoditi s staro ženico. Ravno med temi pogovori je Božidar ustopil. Starka mu je poljubila roko, ga povzdignila do nebes, potem pa odšla.

Drugo jutro je babura spet prišla k Darinki, ko ravno ni bilo Božidara domá. Nagovorila jo je tako: „Včeraj sem cel večer za vas molila. Danes pa morate z menoj iti. Prišli bove nazaj, prej ko Božidar pride.“

Darinka je pogledala mater svojega moža in jo prašala, če sme za malo časa s starko v mesto iti.

Stara gospa reče: „Jaz nisem še nič rekla Božidaru. Morda mu ne bo prav.“

Zdaj pa reče babura: „Milostna gospa, saj ne pojdeve dalje, ko do bližnje cerkve, potem pa precej nazaj.“

Brez daljega vprašanja prijela je babura Darinko za roko in jo peljala seboj. Namesto v cerkev peljala je Darinko naravnost v palačo namestnika Hedžaća, kateremu je poslala precej glas, da je tukaj z blagom. Namestnik jo pride pogledat in ostrmi nad njeno lepoto. Darinka je pobesila oči. Vendar še nič ni vedela, kaj vse to pomeni; tako malo je bila skušena na svetu. Pa le prekmalo so se jej oči odprle.

Babura se je zgubila, in Darinko so zaprli samo v eno izbo. Potem je namestnik takoj poklical enega svojih oficirjev in mu ukazal, naj vzame petdeset konjikov seboj, ter naj odvedejo Darinko na konji hitro v mesto Damask, kjer je takrat bival cesar Abdalmalek Mervan. Tudi jim je dal pismo do cesarja in jim naročil, naj se požurijo in naj prinesejo odgovor na to pismo.

Oficir je hitro vse storil, kar mu je bilo naročeno. Darinko je pustil privezati na konja, ktereга je vodil drug vojak za seboj, in tako so odrinili proti Damasku. Celo pot je Darinka jokala in zdihovala, pa nihče se ni zmenil za njeno ihtenje.

Ko so prišli v Damask, prosil je oficir za ustop pri cesarju in mu je izročil tisto pismo. Ko je cesar pismo prebral, je prašal oficirja po tistej mladej deklici, in oficir mu jo je izročil. V pismu pa je stalo, da je namestnik to deklico za tisoč cekinov kupil in da jo daruje cesarju. Toraj je cesar pustil Darinko peljati v svojo palačo in jej odkazati posebno izbo.

Cesar pa je imel sestro, katera je imela prvo besedo v hiši, dokler je bil cesar še samec. Ta cesarjeva sestra, ko je zvedela, kaj se godi, stopila je v tisto izbo k Darinki, da bi videla tisto, ktere lepoto je že hvaliti slišala. Komaj stopi v izbo, kar uzklikne: „Istina, kdor je vas kupil za tisoč cekinov, je še premalo dal; vaša lepota ni preplačana s sto tisoč cekini!“

Darinka pa je rekla vsa žalostna: „Za Božjo voljo vas prosim, ljuba gospa, povejte mi, čigava je ta palača, in kako se pravi temu mestu, kjer sem zdaj?“

„Vi ste v mestu Damasku,“ reče princezinja, „in to je palača mojega brata, cesarja Mervana. Kako je pa to, da vi tega ne veste?“

„Ne besedice nisem vedela,“ reče Darinka.

„Kako?“ praša princezinja naprej, „ali tisti, ki vas je prodal, vam ni povedal, da ste prodani v cesarsko palačo?“

Zdaj se je začela Darinka na glas jokati. Kajti spoznala je, kako jo je tista babura zvijačno iz hiše zvalila in sovražnikom izdala. Vsa nevoljna reče: „Jaz nisem sužnja, ne na prodaj, ne samska deklica, ampak žena poštenega meščana v Kufi, ki se bo gotovo za mene potegnil. Pa kaj mi koristi, to praviti, saj mi nobeden ne bo verjel!“

Princezinja je rekla Darinki prinesiti čistega perila, novo obleko, krasnih korald, uhanov in zapestnikov in razne druge ropotije, da bi se nališpala. Med tem opravilom pa je stopil sam cesar v izbo, da bi Darinko videl. Toda ona si je lice z obema rokama zakrila, in kolikor tudi jo je cesar prosil, ni se mu dala videti. Cesarjeva sestra pa je zatrdila, da lepše ženske ni treba iskati. Cesar je videl samo Darinkine okrogle roke in njeno lepo rast, in že to

ga je vsega vnelo za lepo Kufanko. Ker ni hotel nadležen postati, rekel je sestri, da bo v treh dneh zopet prišel, naj med tem časom Kufanko potolaži, da ne bo tako plašna.

Pet sto sedem in sedemdeseta noč.

Ko je cesar odšel, začela je Darinka misliti na svoj žalostni stan in na svojega ljubega moža, od kterega je bila zdaj ločena. Hudo jo je to peklo, da nič tacega. Zvečer jo je začela mrzlica tresti. Ni hotela nič jesti, in kmalo je oblédelo njeno lice in lepota je venela.

Ko je cesar to zvedel, bilo mu je žal za mlado lepoticco. Poklical je najboljše zdravnike in jih peljal k bolnici, pa nobeden ni znal uganiti, kje ima njena bolezen svoj začetek.

Pa tudi Božidar v Kufi se ni nič bolje godilo. Ko je prišel tisti dan domu, vsedel se je na stol in poklical svojo ljubo Darinko. Ko mu pa ni odgovorila, vstal je brž po konci in klical glasneje, toda nihče se mu ne oglasi. Vsi posli so se poskrili, ker so se bali, kaj bo, če gospodar izve, da gospe ni več. Zdaj je šel Božidar k svoji materi, ki jo je našel pri mizi sklonjeno, glavo ob roke naslonjeno.

„Ljuba mati, kje je Darinka?“ jo praša.

„Moj sin,“ reče mati, „prosila me je, da bi smela s tisto starko v cerkev iti. Mislim, da boste kmalo nazaj prišli.“

„Koliko časa je že, kar je šla?“

„Zjutraj je bilo, menda ob devetih.“

„Zakaj pa ste jej to dovolili?“

„Tako lepo me je prosila.“

Ves neumen je tekel Božidar iz hiše in na policijo, kjer je začel komisarja zmerjati: „Pri belem dnevi mi je gospa vkradena in odpeljana iz mesta, in vi nič ne vidite? Pa jaz pojdem k gospodu namestniku in mu bom povedal, kakošno stražo da imamo v mestu!“

„Kdo pa vam je odpeljal gospo?“ prša komisar.

„Stara babnica je bila, oblečena kakor romarica, z roženvencem za vratom, v rašovino oblečena,“ reče Darko.

Na tem popisu je komisar spoznal, da je to tista babura, ktera hodi h gospodu namestniku, da mu sporočila in druge reči doprinaša. Zato si misli: „Če je bila pa ta zraven, potem se je vse zgodilo na povelje namestnikovo, in potem ni varno svojih prstov vmes vtikati.“ Božidaru pa ni nič pustil vedeti, kaj misli.

„Peljite me k tistej ženi,“ reče Božidaru, „in jaz jo bom prisilil, da vam ženo nazaj izroči.“

„Kaj jaz vem, kje stanuje!“ reče Božidar.

„Če je pa taka, da ne veste,“ odvrne komisar, „kje jo bomo potem iskali? Vsegaveden je samo Bog.“

„Zato ker nočete,“ reče Božidar, „zato imate take izgovore! Lahko bi mojo ženo iskali, kakor jo jaz iščem. Pa saj bom šel k namestniku in vas bom zatožil.“

Božidar je res šel v cesarsko palačo k namestniku. Ker je bil njegov oče eden iz med prvih meščanov, niso mu branili uhoda.

„Kaj želite, gospod Rabič?“ prša ga namestnik prav prijazno koj pri uhodu.

Božidar je vse povedal, kaj se je zgodilo, kakor mi že vemo in namestnik Hedžač tudi. Zavolj

lepšega pa je pustil vendar poklicati redarskega (policijskega) komisarja in ga vprašal, kaj on misli, kdo bi bil gospo odpeljal. — Komisar se je neumnega delal, da bi se namestniku ne zameril, in je rekel samo to: „Kako bom vedel; vse skrivnosti so znane samo Bogu.“

Namestnik je bil s tem odgovorom zadovoljen, vendar je komisarju rekel: „Vzemite več ljudi, se vsedite na konje in pojdite gospo Rabičevo iskat.“

Potem se je obrnil k Božidarju in mu rekel: „Ako se vaša žena ne najde, vzemite si mojo lastno hčer v odškodovanje, da ne boste mislili, da vam slabo hočem.“ Komisarju pa je rekel: „Le hitro pojdite, da najdete kak sled.“

Vse to pa je bil le pesek v oči.

Božidar je šel ves žalosten domu. Življenje ga več ni veselilo, kolikor tudi je bil še mlad. Njegova mati je celo noč sedela pri njegovi postelji, da sta skupaj budela in jokala. Stari Rabič je skušal sina tolažiti, pa zastonj. Mladi mož je bil ves pretresen od tega udarca, tako da se mu je skoraj v glavi mešalo. Tak je ostal tri mesce. Noben zdravnik mu ni mogel pomagati; vsak je rekel, da ne bo prej zdrav, dokler ne bo spet združen s svojo ženo.

Tako je bila zdaj žalost domá v Rabičevi hiši, kjer je bila še pred kratkem sama sreča in zadovoljnost. Enkrat pa je stari gospod zvedel, da je v Kufo prišel neki perziški zdravnik, ki je bil na glasu, da prekosi vse druge zdravnike. Hitro je tega zdravnika poiskal in ga prosil, naj bi prišel k njegovemu sinu.

Zdravnik je kmalo prišel in se vsedel k postelji bolnika. Prosijo ga, naj bi preiskal njegovo bolezen. Perziški zdravnik je vzel roko bolnika v svojo, po-

tipal mu žilo, potem je pogledal lice, prsi in noge, in slednjič se je nasmehnil in rekel: „Ta bolezen tiči v srcu!“ — „Prav imate!“ reče stari Rabič in pové zdravniku celo historijo, kako je to prišlo. —

Čez nekaj časa premišljevanja je tisti zdravnik rekel: „Mlada gospa je zdaj ali v Balsori, ali pa v Damasku. Druge pomoči ni, ko da mladi par spet združimo in vkup spravimo.“

„Če to zamorete,“ reče Rabič, „stoji vam celo moje premoženje na razpolaganje.“

Zdravnik pa se je obrnil k bolniku in mu rekel: „Bodite potolaženi, moj ljubi, kmalo se vam bo pomagalo.“

Zdaj je zdravnik prašal Rabiča, če ima štir tisoč cekinov. Rabič mu jih precej prinese.

„Jaz bom vašega sina v Damask peljal,“ reče zdravnik, „in povem vam, da ne prideva brez njegove žene domu.“

Potem se je obrnil k bolniku in ga prašal za imé. Ko mu ta pové, da je Božidar, zakliče mu zdravnik: „Le pogum, Božidar, vzdignite se nekoliko in imejte zaupanje v Božjo pomoč, ki vam je blizo. Ne žalujte preveč, ampak jejte in pite, da spet k moči pridete; kajti potem se bova podala na potovanje. V osmih dneh morava že na poti biti!“

Zdaj je zdravnik začel vse pripravljati za potovanje. Pustil si je od Rabiča dati še šest tisoč cekinov, da si je vse potrebno nakupil. Potem je kupil konj in velblodov, da so celo pertljago nosili. Čez osem dni se je Božidar poslovil od svojih starišev in se podal z zdravnikom na pot v Damask.

Pet sto osem in sedemdeseta noč.

V Alepi sta se ustavila, če bi morda kaj zvedela o Darinki; toda nič nista zvedela. Potem sta šla v Damask. Ko tje prideta, sta si najprej tri dni odpočila. Potem si je perziški zdravnik najel štacuno, kjer je napravil lekarno ali apoteko, in sicer tako lepo, da ni bilo take v mestu. Omare so bile vse pozlačene, posode pa iz najzlahtnejšega porcelana. V teh posodah je imel vsakovrstne zdravila.

Zdravnik sam se je bogato oblekel in tudi Božidarju je tako obleko preskrbel. Ljudem pa je rekel, da je on zdravnik in lekar, Božidar pa njegov sin, ki mu pomaga zdravila pripravljati.

Vsi ljudje iz Damaska so vreli k tej lekarni, da si jo ogledajo, ker je bila tako lepa. Ženske so še posebno zavolj Božidara hodile, ker se jim je tako dopadal. Oba sta govorila v perziškem jeziku med seboj, tako da ju Damaščani niso umeli. Šla je po celem mestu govorica o teh dveh tujcih. Sčasoma so prihajali tudi bolniki in prosili za zdravila; zdravnik je imel za vsacega kako zdravilo. Če je le od kterege človeka vodo videl, spoznal je že njegovo bolezen in mu dal zdravilo. Ko je v kratkem času že mnogo ljudi ozdravil, šla je njegova čast iz ust do ust in vse ga je hvalilo. Iz daljnih krajev so prihajali bolniki k njemu; še do kraljevih palač je šel njegov sloves.

Nekega dne, ko je ravno zdravila pripravljaj, ustavi se pred lekarno kočija, v kateri je sedela neka postarana gospa. Ona mu namigne, naj jej pomaga iz voza. Podal je ženici roko in jo peljal v svojo lekarno. — „Gospod,“ praša ona, „ali ste vi tisti perziški zdravnik, ki je nedavno prišel v Damask?“

Ko jej potrdi, da je tist, rekla je, da ima bolno hčer in ob enem mu je dala vodo od nje.

Zdravnik jo praša: „To je že prav; pa vi mi morate tudi povedati, kako je vaši hčeri imé in kdaj je rojena; kajti to ni vse eno, ali je rojena v znamenji leva ali dvojčkov ali rib i. t. d. Toraj prosim za ime, starost in rojstni dan.“ Ženica odgovori: „Stara je devetnajst let, njeno imé je pa Darinka.“ Ko je zdravnik slišal imé „Darinka“, začel je pre-mišljati in nekaj na prste šteti. Potem ženici reče: „Ljuba gospa, jaz vaši hčeri ne morem zdravila zapisati, če ne izvem, kje je rojena; kajti to ni vse eno, ali je človek v mrzlem kraji rojen ali v gorkem; v mrzlem kraji rojeni se bolj počasi zdravijo, pa se tudi smrti dalj časa ubranijo, kakor pa ljudje iz gorkih krajev, kjer hitro zbolijo in umrjejo, pa tudi kmalo ozdravijo, če pride prava pomoč.

„To vam lahko povem, kje je rojena,“ reče ženica, „ona je iz Kufe domá.

„Kako dolgo pa je že v tem kraji?“ praša zdravnik naprej.

„Še le nekaj mescev,“ reče ženka.

Božidar je ves ta pogovor poslušal, zato je bil ves razburjen in vse je kuhalo po njemu, ko je tako določno zvedel, da je njegova žena v tem mestu. On in zdravnik sta se sim ter tje spogledala v znamenje, da se razumeta.

„Vzemite ta čaj in skuhajte ga vaši hčeri,“ reče zdravnik.

Ženica je položila deset cekinov na mizo in pogledala Božidara, ki je ravno neko zdravilo pripravljajal.

„Poglejte vendar!“ rekla je zdravniku, „kako lep mladenič je to! Ali je vaš služabnik ali vaš sin?“

„To je moj sin, blaga gospa,“ reče zdravnik.

Ko je hotela ženka oditi, poklical jo je Božidar nazaj in rekel: „Počakajte mamica, bodete še dobili neki prah, ktereга mora bolnica zjutraj in zvečer na mrzli vodi jemati.“ Zdravnik je prikimal, da je prav tako. Zdaj je vzel Božidar škatlico, v katero je položil več zavojčkov s prahom, na vrh zavojčkov pa je položil listek, na ktereга je bil že prej zapisal te besede: „Darinka! zvedel sem, da si tukaj, moje srce ti je blizo in koperni žalosti in hrepenenja. — Božidar.“ Ko je to v škatljo potisnil, zapečatil jo je in na vrh zapisal svoje ime. Ženica pa je šla s temi zdravili domu v cesarsko palačo.

Ko stopi v izbo Darinke, pokaže jej čaj, ter jej izroči škatljico z besedami: „Vidiš, kako jaz za tebe skrbim! Zvedela sem, da je v mestu nek slaven perziški zdravnik, in šla sem k njemu, da mi je dal zdravil za tebe. Tukaj je čaj, ktereга ti bom skuhala, tam imaš pa prah, ki ga boš na vodi pila, in ki ga je naredil zdravnikov sin. — To ti rečem, da tako lepe lekarne ni v celem mestu, in še to: tako lepega mladenča ni, kakor je sin tega zdravnika.“

Darinka je vzela škatljo v roke in takoj je spoznala pečat in podpis svojega moža. Kar rudečica jo je polila od veselja, in ni bila več v dvomu, da je prišel Božidar nalašč po njo v Damask. Prosila je staro ženico, naj jej pové, kakšen da je tisti mladenič tam v lekarni. Starka ga je vsega popisala, še črne pike nad desnim očesom ni pozabila. Rekla je tudi, da ga je zdravnik klical z imenom „Božidar“.

Med tem je Darinka vzela na vodi malo tistega prahu, se nasmehnila in rekla: „V resnici, ta prah mi kaj dobro dé, že se čutim boljše.“

„Glej no,“ reče starka, „kako je dobro, da sem poiskala tega zdravnika!“

Zdaj je Darinka rekla, da bi rada kaj jedla, in starka je hitro krevsala v kuhinjo in prinesla, kar je bilo ravno pripravljenega. Darinka, zdaj vsa poživljena po tej veseli novici, je prav s slastjo povžila.

V tem trenutku je stopil cesar v izbo, in veselilo ga je videti, da je Darinka že toliko okrevala, da jej diši jed.

„Slavni vladar,“ reče starka, „to se imate meni zahvaliti, da sem Darinko toliko po konci spravila, kajti jaz sem šla k tistemu perziškemu zdravniku, ki je tako umeten in moder, da vsako bolezen z enim samim zdravilom ozdravi.“

„Je že prav,“ reče cesar, „nesite mu eno možnjo s tisoč cekini tje za ozdravljenje.“

Cesar je potem odšel. Starka pa se je hitro odpravila na pot in nesla zdravniku tistih tisoč cekinov. Ko je zdravniku denar izročila, rekla mu je tudi, da bolnica ni njena hči, kakor je prej pravila, ampak le cesarjeva ljubica. Tudi mu je izročila pismo od Darinke. Zdravnik je brž videl, da je pismo na Božidara in mu ga je izročil. Božidar je pismo odperl in bral te vrste:

„Sem brala in razumela!
Zdaj upam vsa vesela.
Ko dete Mojzesa v vodó,
Pahnili mene v nesrečo to;
Pa k materi Mojzesa nazaj
Prinese kraljičine strežaj, —
Takó tud' jaz še doživim.
Da tebi na srce prihitim!

Darinka.“

Božidar je imel vse solzne oči, ko je to pismo prebral. Starka je to videla in zdravnika prašala, kaj to pomeni.

„Kakó se ne bo jokal,“ reče zdravnik, „ta vaša mlada bolnica je njegova žena, ki jo zelo rad ima. Kajti, po pravici rečeno, ljuba gospa, ta mladenič ni mój sin, ampak mladi Rabič iz Kufe. Vaša lepa bolnica nima druge bolezni, ko žalost po svojem možu, in ko je nekaj vrst iz njegovih rok dobila, se je precej pozdravila. Obdržite, ljuba gospa, teh tisoč cekinov za sebe, in boste še več dobili, če nam pomagate, da mlado ženo spet iz cesarske palače dobimo. Vi ste edina, ki nam zamore pomagati, in gotovo tega ne boste zastonj storili.“

Pet sto devet in sedemdeseta noč.

Starka se je zadržela nad temi besedami in dobro se jej je zdelo, da ima zdravnik toliko zaupanja do nje. Prašala je Božidara, če je res mož lepe Darinke. Potem mu je povedala, da Darinka zmirom o njem govori. Ko jej Božidar celo zgodbo pové, kakó so mu ženo ukradli, bila je ženica vsa ginjena in je obljubila, da jima hoče pomagati, da se spet združita. Potem pa se je vsedla spet v kočijo in se peljala domu.

Ko je stopila v izbo Darinke, nasmehljala se je in rekla: „To se pa tudi ne spodobi, da ste zboleli od same ljubezni do mladega Rabiča v Kufi!“

„Joj meni!“ zdihne Darinka, „vse že vedó, zgubljena sem.“

„Nič se ne bojte,“ reče ženica, „ne bom nič povedala nikomur, kar se je meni razodelo. Jaz vama hočem pomagati.“

Kmalo potem prišla je ta babnica zopet k Božidarju in mu to sporočila: „Poslana sem od vaše zveste žene; ona vas tako iskreno ljubi, kakor vi njo; še s cesarjem se noče nič meniti, tako vam je zvesta. Nekaj sem si izmislila za vašo rešitev; pa treba vam bo mnogo poguma in predrznosti. Vaša žena ne more iz palače priti; pa vi boste k njej v grad šli; kakó, to vam bom že povedala.“

„Lepa hvala vam,“ reče Božidar, „le pametno vse naredite.“ Na to je šla babnica spet v palačo nazaj. Povedala je Darinki, da bi jo njen mož silno rad videl. Darinka je odgovorila, da bi tudi ona rada videla dragega Božidarja.

Potem je starka vzela čedno žensko obleko z izbranim ženskim lepoticjem. Šla je k Božidarju, kjer sta se zaprla v posebno izbo, in tam ga je preoblekla v ženske oblačila, mu dala uhanje v ušesa, koralde za vrat, zlate zapestnike na roke. Tudi mu je lice nekoliko prebarvala. Potem mu je djala še zlati čelopas na čelo, kakor ga tam ženske nosijo.

Ko je bilo vse gotovo, si je starka Božidarja ogledala, si v roke tlesknila in rekla: „Primojruha, da nisem videla še tako lepe ženske, kakor je ta mladenič; skoro da je še lepši, ko njegova žena. — Zdaj pa z menoj pojdite!“ rekla je Božidarju, „držite levo ramo nekaj naprej, desno ramo pa stisnite nekoliko navzdol, delajte se, kakor bi vas nič ne skerbalo in pustite plajšč v vetru plapolati.“

Ko je bil Božidar dobro podučén, kako naj se drži in kako naj hodi, peljala ga je starka v palačo. Med potjo mu je še povedala, naj se vojakov in strežajev nič ne boji, naj trdno hodi, glavo povesi in naj nikogar ne ogovori. „Če bo kdo kaj prašal,“

bom že jaz odgovorila," reče ženica. Tako sta šla v cesarsko palačo; starka je šla naprej. Prvi ju ustavi vratar. Starka ga grdo pogleda in reče: „Zelo ste predrzni, da si upate ustaviti Darinko, ljubico samega cesarja; če še eno besedo rečete, ne stojim dobra za vašo glavo!“ Kakor poparjen ščurk je vratar obstal in se ni več ganil, ko sta starka in Božidar šla naprej na notranje dvorišče.

„Nič se ne bojte," reče starka, ter pelje Božidara po spodnjem hodišču, kjer je bila cela vrsta duri, vsake duri pa za drugo izbo; „pojdite tukaj naprej, štejte duri, in pri šestih durih vstopite v izbo in tam počakajte na vašo ženo. Če bi vas kdo ustavil ali ogovoril, ne dajte mu odgovora.“

Med tem podukom pa se je približal viši strežaj in prašal starko, kdo je ta mlada ženska.

„Pri cesarjevi sestri bo stopila v službo," reče babnica naglo.

„Tukaj ne sme nihče ustopiti brez dovoljenja cesarjevega!" reče viši strežaj, „jaz imam stroge ukaze in po teh se moram ravnati. Pojdite nazaj!“

„O vi kralj vseh norcev?" reče zdaj starka, „ali ne poznate Darinke, ljubice našega cesarja? Prej sem le v šali reka, da pojde k cesarjevi sestri v službo; Darinki tega ni treba; le poglejte jo! Če sami sebi dobro hočete, pustite naji pri miru, sicer vas bo še danes pod vratom zažekalo, ko vas bodo obešali.“ Potem se je starka stran obrnila od strežaja in rekla Božidaru: „Le pojdite naprej, Darinka, pa ne ozirajte se na tega bedaka štokljastega; toda princezinji nič ne pravite od tega, sicer ga bodo res še obesili.“

Na to je strežaj osupnjen odstopil, starka je šla v svojo izbo in po Darinko, Božidar je pa šel tje po hodišču naprej, kamor mu je starka pokazala. Toda bil je že toliko zmešan, da ni prav štel; namesto šest vrat, jih je naštel sedem, in pri sedmih vratih je ustopil v eno veliko, krasno dvorano. Stene so bile pregrnjene z dragocenimi, zlatopretkanimi preprogami; v zlatih posodah so se na žrjavici kadile najmilejše vonjave iz alove, ambre in mošusa. V sredi dvorane je stal zlat tron, z brokatom pokrit. Božidar se vsede na ta prestol.

Pet sto in osemdeseta noč.

Ko je Božidar takó okoli sebe gledal, stopi na enkrat cesarjeva sestra s svojo hišino v dvorano. Ona se približa na tronu sedečemu Božidaru, in misleča, da je kaka dvorjanka ali pa hišina, jo praša, kdo jo je sim pripeljal. Pa Božidar je molčal ko zid.

Potem je princezinja mislila, da je ta ženska morda za kaj prosit prišla; za to jo praša: „Le povej, če imaš kaj na srcu; ti bom že pomagala, če je mogoče?“

Ko pa Božidar le nič ni odgovoril, rekla je princezinja svoji hišini, naj zunaj pred durmi počaka, češ, morda se tujka sramuje, v pričo hišine govoriti. Potem je princezinja bližej stopila k Božidaru, se začudila nad njegovo lepoto in ga tako ogovorila: „Ljuba prijateljica, povejte mi, kdo ste, in kdo vas je sim pripeljal? Ne spominjam se, da bi bila vas že kedaj tukaj videla.“

Da bi se bolj prikupila, hotela je dozdevno tujko okoli vratu objeti, pa na kratkih laséh in na

trdem vratu je spoznala, da to ni ženska ampak mož, in stopila je prestrašena nazaj.

„Milostna gospa!“ reče zdaj Božidar, „jaz sem vaš hlapec. Vzemite me pod svojo brambo!“ „Nič se ne bojte“, reče princezinja, „pa povejte mi, kdo ste, in kdo vas je sim pripeljal?“

„Jaz sem Božidar Rabič iz Kufe“, reče on, „in postavil sem svoje življenje v nevarnost, da vidim zopet enkrat svojo ženo Darinko, katero so mi z grdo zvijačo vzeli in odpeljali.“

Princezinja je rekla Božidaru, naj se nič ne boji; potem je pa svoji hišini velela, naj gre Darinko iskat.

Med tem časom pa je bila starka v velikih skrbeh, ker Božidar ni v pravo izbo stopil. Namesto v izbo svoje žene, je stopil v izbo princezinje. Zdaj ste bili starka in Darinka obe vsi prestrašeni, kaj bo! Ravno ste ugibali in zdihovali, kar stopi hišina k njima v izbo in pokliče Darinko. Starka jej zašepče na uho: „Vse vedo; gotovo je prišel vaš mož princezinji v roke!“

Ko stopi Darinka v sobo princezinje, reče jej ta prijazno: „Vaš mož se je zmotil in je prišel v mojo izbo, namesto v vašo. Pa nič ne dé; bomo že tako naredili, da bo vse prav.“

Zdaj je bilo Darinki spet ložej pri srcu, ko je tako govoriti slišala, in zahvalila se je princezinji za blagodušno varstvo in pomoč.

Božidar pa je zdaj svojo ljubo Darinko na svoje srce pritisnil. Bilo je srečno svidenje po britki ločitvi.

Potem sta se morala vsesti k princezinji, ki je ž njima skupno premišljevala, kakó bi se dalo tukaj pomagati.

„Žlahtna princezinja,“ reče Darinka, „najina osoda je v vaših rokah.“

„Gotovo sta oba v veliki nevarnosti,“ reče princezinja, „pa jaz bom vse za vaji storila, kar premorem.“

Potem je princezinja svoji hišini rekla, naj prinese vina in kaj za prigrizniti, Božidaru in Darinki pa je rekla, naj se nikar preveč ne bojita, ampak naj bosta dobre volje, ker se že toliko časa nista več videla. Princezinja sama je bila vesela, ko je ta mladi par tako srečnega videla.

„O, kako sem zdaj srečen!“ reče Božidar, „in malo me briga, kaj pride iz tega.“

„Tedaj vi svojo ženo močno ljubite?“ vpraša cesarjeva sestra.

„Vsaj vidite, visoka gospa,“ reče Božidar, „ker sem lastno življenje v nevarnost postavil, da bi jo zopet videl.“

„In vi, Darinka,“ obrne se princezinja k mladi ženi, „ali tudi vi tako ljubite svojega moža?“

„Zavolj njega sem zbolela, takó ga ljubim,“ reče Darinka.

Potem je princezinja Darinko prosila, naj bi kaj na tamburico zaigrala in zraven kaj zapela. Ko so služabnice tamburico prinesle, zapela je Darinka pesem, v kateri se je zahvalila velikodušni princezinji za toliko dobroto in milost. Potem je tamburico podala Božidaru in tudi ta je zapel neko lepo pesem. Božidar pa je tamburico izročil princezinji in ona je zapela pesem od sreče mladih zaljubljenih.

Ko se je to zgodilo, stopil je na enkrat cesar Abdalmalek Mervan v izbo. Božidar in Darinka sta takoj vstala in pred cesarja pokleknila, ki jima je rekel vstati. Z dopadenjem se je ozrl na

Darinko in razveselil, ko je videl tamburico v njenih rokah, ker je imel to za dokaz, da je zopet zdrava. Potem je pogledal Božidara in vprašal princezinjo: „Kdo pa je ta gospodična, ki pri Darinki sedi?“ — „Slavni vladar,“ reče princezinja, „to je mlada deklica, ki je z Darinko v šolo hodila in ste prijateljici od mladih nog.“

„No, no,“ reče cesar, „v tem kraji so lepe ženske domá; tudi ta gospodična je tako lepa, kakor Darinka. Naj kar tukaj ostane! Odkažite jej kako lepo izbo in potem se kratkočasite med seboj, kakor vam drago.“

Zdaj se je cesar vsedel. Princezinja mu je precej natočila in mu pustila mrzlih jedil prinesti. Cesar je nekoliko pokusil, potem pa je Darinko naprosil, naj kaj zaigra in zapoje. Darinka je zapela pesmico cesarju na čast. Njen glas je bil zelo prijeten in cesar jo je rad slišal peti. Tudi to pot jo je prav lepo pohvalil za njeno petje. Morala je še več pesmic zapeti, in tako je minul večer.

O polnoči pa je rekla princezinja: „Slavni vladar! Darinke ne smemo preveč mučiti, da bi zmirom pela, ker je še le iz bolniške postelje vstala. Bom rajši jaz eno historijo povedala, ki sem jo enkrat brala.“

Ko je cesar pritrdil, da rad historije posluša, začela je tako praviti:

Pet sto ena in osemdeseta noč.

„Gospodar! V mestu Kufi živel je nekdam mlad mož z imenom Božidar Rabič. Imel je mlado ženo, katero je strastno ljubil. Ta žena, ki je bila z njim pri hiši vzrastla, bila mu je udana iz celega srca.

Komaj pa je bil dobro oženjen, kar ga zadene huda nesreča. Ukradli in odpeljali so mu njegovo ženo. Ropar, ki jo je ukradel, prodal jo je za deset tisoč cekinov nekemu mogočnemu kralju. Med tem pa je bil mož ves obupan, zapustil je svoj dom in šel svojo ženo po svetu iskat. Podal se je v veliko nevarnost, še svojega življenja si ni bil svest, da bi ženo nazaj dobil. Prišel je res k svoji ženi v cesarsko palačo, pa v tem pride kralj v sobo in ju najde skupaj. V tem hipu se je odločil, da bo pustil oba umoriti . . .“

„Kaj mislite,“ pretrga princezinja svojo povest, „ali je ta kralj pravično ravnal, če je ta dva obsodil?“

„Nikakor ne,“ reče cesar, „ta kralj je bil dolžan, ta dva človeka oprostiti vsake kazni in jih domu spustiti; in sicer prvič zato, ker sta bila mož in žena, tedaj po Božjih in cesarskih postavah zvezana; drugič zato, ker sta se tako rada imela; in tretjič zato, ker sta bila oba pod streho kraljeve palače, tedaj je bil po pravilih gostoljubnosti kralj dolžan, ju vzeti v svoje varstvo. Ta kralj tedaj ni ravnal, kakor se kralju spodobi.“

„Zdaj pa, slavni vladar,“ reče princezinja svojemu bratu, „blagovolite poslušati, kaj nam bo Darinka zapela.“

Zdaj je Darinka citre v roke vzela in zraven zapela pesem o dveh zaljubljenih, ki sta po nesreči ločena. Pela je to pesem tako ginljivo, da so vsem solze v oči stopile. Cesar jo je živo pohvalil za to in rekel, da ga nema lepšega veselja, kakor je to, če njo peti sliši.

To ugodno priložnost porabila je princezinja, namignila je Božidarju in Darinki, naj vstaneta, potem

pa je rekla cesarju: „Vsak veliki vladar ima le eno besedo. Kar je enkrat izrekel, tega več ne prekliče. Mogočni cesar, tukaj vidite pred seboj tista dva nesrečna zakonska, o katerima sem ravno govorila. Darinka je tista mlada žena, katero je namestnik Hedžadž v Kufi njenemu možu zvijačno in siloma ugrabil. On se je vam zlagal, ko je pisal, da jo je za deset tisoč cekinov kupil. Ona ni sužnja, ne samska dekle, ampak žena tega mladega gospoda Rabiča iz Kufe. Prosim vas, ljubi brat, dajte mu ženo nazaj, in Bog vam bo srečo dal za to. Usmilite se krivično preganjanih, pomislite, da sta ta dva človeka dosegla čast, da sta z vami pri eni mizi jedla, in da je vaša sestra, ki vas za to milost prosi.“

Cesar odgovori: „Ti imaš prav, ljuba sestra; jaz sem o tej reči svojo sodbo že izrekel, in ne spodobi se, da bi jo nazaj jemal. Vsaj veš, da nikdar svoje prve besede ne prekličem.“

Potem se cesar obrne k Darinki z besedo: „Ali to tedaj je tvoj mož?“

„Istinito je,“ reče Darinka ponižno.

Zdaj vpraša cesar Božidara: „Kako si pa zvedel, da je tvoja žena tukaj, in kako si pa v mojo palačo priti mogel?“

Zdaj je Božidar cesarju vse po pravici povedal od začetka do tiste ure, ko je cesar sam med nje stopil, kako mu je pomagal perziški zdravnik in kako tista stara žena.

Cesarju je bila ta zgodba po volji. Pustil je poklicati zdravnika in mu dal visoko službo na svojem dvoru. „Take ljudi je dobro okoli sebe imeti,“ rekel je cesar, „kakor je Božidaru pomagal, zna tudi meni pomagati z dobrim svetom.“ Božidaru in Darinki je

cesar dal veliko lepih daril, ko sta se poslovila in odšla v Kufo. Tudi na tisto starko ni pozabil, ki sta jo pa Božidar in Darinka seboj v Kufo vzela. Hudobnega namestnika Hedžčača v Kufi je pa cesar odstavil, ker je cesarja samega nalagal, ko je rekel, da je Darinko kupil, pa jo je le vkradel. —

Tista princezinja je vzela pozneje nekega imenitnega kralja za moža.

Veliko je bilo veselje v Rabičevi hiši v Kufi, ko sta Božidar in Darinka domu prišla. Stari Rabič je kar norel od veselja in tri dni so vsi reveži v Kufi jedli in pili na njegov račun. Božidar in Darinka pa sta odslej srečno vkup živela in Bog jima je dal več lepih in dobrih otrok.

Pet sto dve in osemdeseta noč.

Historija o Ivanu Ležiradu.

Nekega dne, ko je cesar Harun Alrašid sedel na svojem tronu, obdan od svojih dvornikov in svetovalcev, stopil je pred njega služabnik, ki je držal v rokah svitel čelopas, to je namreč takov trak, kakor ga kraljice privežejo na čelo in okoli glave, namesto krone. Bil je pa ta čelopas ves iz zlatih niti narejen, uvezljani pa so bili v njega biseri, rubini, smaragdi in demanti, tako da so bile iz takih žlahtnih kamnov različne rožice in druge podobe narejene v čelopas. Ta služabnik je držal tedaj tak čelopas v rokah, priklonil se je do talin cesarju tako govoril:

„Mogočni vladar, cesarica Sobeida, vaša svitla gospa, me pošlje in izroča svoj pozdrav in poklon. Vašemu veličanstvu je znano, da se cesarica že dalj

časa s tem čelopasom ukvarja ter bi ga rada dogotovila. Drugo je vse že narejeno, zdaj manjka le še velik demant, ki bo prišel spredaj na čelo. Ona je že po vseh vaših zakladih iskala, pa ne more najti tako velikega demanta, kakor ga potrebuje.“

Cesar je precej ukazal svojim najvišjim uradnikom, ki so bili navzoči, naj poprašujejo in iščejo, kje bi se dobil tak demant. Uradniki so pozvedovali in pisali na vse strani, pa če so še tako velik demant prinesli, vselej so dobili od cesarice odgovor: „To ni nič; takih lešnikov imam sama zadosti, jaz hočem pa tako velik demant, kakor je kurje jajce.“ Ko je cesar slišal, da uradniki niso nič našli, je bil nevoljen in je rekel: „Pol svetá je meni pokorno, pa ne morem dobiti tacega kamna, kakor ga moja so-proga za svoj lišp potrebuje. Pojdite in prašajte pri vseh zlatarjih v Bagdadu, morda ima vendar kateri kaj prida blaga!“ Zlatarji so vsi rekli, da oni tacega demanta nemajo, in da bi se dobil edino le pri Ivanu Ležiradu v Balsori.

Cesar je precej rekel ministru Žafarju, naj brez zamude pošlje urnega jezdeca do cesarskega namestnika v Balsori, naj ta brez pomisleka pošlje Ivana Ležirada v Bagdad.

Minister Žafar je to reč naročil strežaju Radoslavu, ki je vzel nekaj mož seboj ter odjahal z njimi hitro ko blisk proti Balsori. Naenkrat so bili v Balsori, kjer so se najprej predstavili cesarskemu namestniku. Ta je dal Radoslavu precej nekaj oficirjev, ki so ga spremili do Ležiradove hiše.

Radoslav je potrkal na vrata in prikazal se je strežaj, ki je vprašal, kaj bi radi. „Povej svojemu gospodarju,“ reče Radoslav, „da ga kliče slavni cesar

Alrašid k sebi.“ Komaj je strežaj to sporočil, kar pride Ivan Ležirad sam iz hiše in cesarske poslanca pozdravi. Tukaj so se bolj natanko zgovorili in Radoslav je Ležiradu povedal, zakaj se gre, namreč da cesarica potrebuje tak in tak demant, da ga pa nikjer ne more dobiti, „samo pri Ležiradu bi se morda dobil“ da so rekli zlatarji v Bagdadu, in da so takó prišli njega iskat.

Ležirad je poslanca povabil, naj stopijo v hišo. Oni pa so hoteli, naj se Ležirad kar na konja vsede, da bodo prej v Bagdadu, kjer jih cesar željno pričakuje. „To vendar ne gre,“ reče Ležirad, „da bi jaz kar tak pred cesarja šel, kakor me zdaj vidite! Se moram vendar dostojno napraviti! Potem pa moram tudi tisto reč poiskati, zavolj ktere se gre in zavolj ktere me kliče, kajti s tem mu ni nič pomagano, če jaz kar prazen v Bagdad pridem.“

Ta ugovor je šel tudi Radoslavu v glavo, kajti to je bilo jasno, da prazni in brez demanta ne smejo v Bagdad priti, in tudi to se mora Ležiradu dovoliti, da se spodobno napravi. Tako so tedaj stopili v Ležiradovo hišo. V veži so videli zagrinjala iz zelene svile, od zgoraj do spodaj z zlatimi rožami pretkane. Potem so jih strežaji peljali v kopel, kjer so bile stene vse iz belega mrameljna, posode vse zlate in srebrne. Ko so se skopali, bile so že vse nove obleke za vsacega iz njih pripravljene, da so jih oblekli. Obleke so bile vse iz svile in zlatom obrobljene. Potem so šli v izbo, kjer jih je gospod Ležirad že pričakoval. Blazine, na ktere so se vsedli, lesketale so se vse od zlata. Prezamudno bi bilo vse lepote popisati, ki so se tukaj nahajale: velike luštre iz demantov, smaragdov in kristalov, na kterih je migljalo

vse polno lučic, potem lepe slike po stenah, zrkalo z zlatim okvirom i. t. d.

Gospod Ležirad je Radoslava sprejel z vso častjó in ga posadil sebi na stran. Potem so začeli strežaji večerjo na mizo nositi. Najokusnejših jedi, kar si jih kdo le izmisliti zamore, bilo je tu na izbiranje. Ravno tako najboljših vrst vino. Sklede so bile ali zlate ali pa iz kitajskega porcelana. Bogastvo in lepotija je bila taka, da je Radoslav ves začuden rekel, da še pri cesarju v Bagdadu ni videl kaj takega. Ves večer so se prav dobro imeli. Prej ko so spat šli, pa jim je Ležirad dal eno mošnjo s tisoč cekini, naj si jih med seboj razdelijo. Drugo jutro je dobil vsak vojak in strežaj, kar jih je bilo od cesarja poslanih, po eno suknjo iz zelene svile, z zlatom obrobjeno. Začeli so jim spet jesti nositi. Radoslav pa je Ležiradu rekel, da ne sme dalje v Balsori ostati, sicer bi se cesarju zameril. Ležirad pa ga je prosil, naj vsaj še en dan ostane, drugo jutro pa da odrine z njimi prav gotovo. Tako je Radoslav še čakal.

Drugo jutro, ko se je daniti začelo, osedlali so strežaji za gospoda Ležirada lepega konja, ki je imel zlato sedlo, zarobljeno s samimi demanti. Ko so bili tudi Radoslav in njegovi tovariši na konjih, odrinili so vsi skupaj v Bagdad. Radoslav pa si je mislil: „Take bogatije še nisem videl! Še cesar se bo čudil, ko nas zagleda v tej dragi obleki, posebno pa, ko bo videl dragocenosti, ki jih ima Ležirad na sebi. Gotovo ga bo vprašal kje je takó obogatel.“

Pet sto tri in osemdeseta noč.

Ko v Bagdad pridejo, peljal je Radoslav gospoda Ležirada precej k cesarju. Vladar ga prijazno

sprejme, ga posadi zraven sebe in mu dovoli govoriti. „Mogočni vladar,“ reče Ležirad, „bil sem tako prost, da sem prinesel seboj nekaj daril za vašo visokost in vas prosim, da bi jih milostno sprejeli.“

Ko je cesar vprašal, kakošne da so te darila, stopil je Ležiradov strežaj v izbo in položil skrinjico na tla. Ležirad je potegnil iz te skrinjice več takih drevesec, da je bilo deblo in veje iz ziata, listje iz smaragda, sadje pa iz rubinov, topazov in biserov. Bilo pa je v skrinjici še več takih dragocenih reči, ktere je Ležirad po mizi razložil.

Še bolj pa se je cesar čudil, ko je ukazal Ležirad prinesiti drugo skrinjico, iz ktere je potegnil svilnat šotor, ki je bil z demanti olišpan. Po svili je bilo mnogo podob, narejenih iz rubinov, topazov, zafirov in smaragdov.

Potem je strežaj prinesel tretjo skrinjico, v kterej so bili tako veliki demanti, kakor gosje jajca, in kateri so se, ko je Ležirad skrinjico odprl, tako zalesketali, da se je cesar kar za oči prijel. Tu je bila cela skrinjica takih in še večih demantov, kakor si je cesarica enega želela, pa še enega v celem cesarstvu ni mogla dobiti.

Cesar sam ni vedel, kaj bi si mislil o tem bogastvu in tej krasoti. Ležirad pa je cesarju tako govoril: „Slavni vladar, ne smete misliti, da sem vam zato prinesel tako bogatih daril, ker se vas bojim, ampak prinesel sem jih le iz spoštovanja do vas. Da pa jaz nisem tak človek, kateremu se je treba koga ali česa bati razun Boga, to vam hočem kmalo pokazati.“

Ko to izreče, stopil je Ležirad k oknu. Le nekoliko se pripogne in z ustnicami pomrma, in cela

palača začela se je v vrtincu sukati. Potem je Ležirad v drugič namignil, in odprle so se vse vrata v celej palači same od sebe. In ko je vtretjič pomignil, prikazalo se je pred hišo brez števila tic, ki so silno čivkale in žvrgolele.

Cesar se je zelo čudil nad temi prikaznimi in je Ležirada vprašal, kje je tako moč zadobil. Prašal ga je tudi to: „Pa menda ja niste vi tisti Ivan Ležirad, ki je bil tako na slabem glasu zavolj svoje lenobe, kterege oče je bil ranocelnik v Balsori, pa je v veliki revščini umrl?”

„Svetli vladar,“ reče Ležirad, „to je vse res, da sem jaz od revnih staršev sin in da sem bil v svoji mladosti tak lenuh. Tembolj je čudno moje sedajno bogastvo. Moja historija je tako čudna, da je vredna, ko bi se zapisala. Če mi, veličanstvo, dovolite, hočem vam vse svoje zgodbe povedati.“

Cesar je rekel, da je že zelo radoveden na to historijo, in je Ležirada prosil, naj bi mu jo povedal. Na to je Ležirad začel tako praviti:

„Moj oče je bil res reven ranocelnik ali padar v Balsori. Tudi to je res, kar so ljudje govorili o moji lenobi. V svoji mladosti sem bil tako len, da če sem se na travo vlegel in je začelo solnce z vso močjó na mene pripekati, se vendar nisem toliko odmaknil, da bi bil glavo v senco spravil; rajši sem terpel, da me je peklo.

Bil sem petnajst let star, ko so mi oče umrli, in jaz z materjo sva bila prepuščena največji revščini. Moja mati so morali za deklo služiti, da so se preživeli; zraven so s temi krajcarji, ki so jih zaslužili, še meni jesti kupovali in na dom prinesli. Kajti bil sem tako len, da nisem za nobeno delo prijel, še iz hiše nisem šel, ampak cel dan doma ležal.

Enkrat so prišli moja mati k meni, držali so v roki pet dvajsetic, ktere so si bili prihranili, in mi rekli to-le: „Moj sin, slišala sem, da se misli gospod Mijo Sretan podati v kratkem na potovanje v Kitajsko deželo. Ta gospod je takó prijazen z reveži in takó pravičen. Premagaj se, moj sin, in ustani, bova šla k temu gospodu. Daj mu teh pet srebrnih dvajsetic in prosi ga, naj ti za ta denar kaj prinese iz Kitajskega, ker pravijo, da je v tej deželi toliko čudnih in redkih reči. Morda ti prinese kaj pripravnega. Če ne vstaneš in ne greš z menoj, potem ti tudi ne prinesem več jesti, da boš lakote poginil tukaj na postelji.“

Ker sem se res bal, da me bodo mati brez jesti pustili, sem se z veliko silo toliko premagal, da sem začel v postelji se po konci spenjati; kajti ne verjamem, da je bila takrat na svetu kaka žival bolj lena, kakor sem bil jaz. Stegnil sem svoje roke proti materi in jih prosil, naj me potegnejo za roke in naj mi pomagajo vstati. Jokal sem se, tako hudo se mi je to vstajenje zdelo, in mislil sem, da se mi godi velika sila. Potem sem mater naprosil, da so mi čevlje poiskali izpod postelje in mi jih obuli; potem so me prijeli pod pazduho in me vzdignili iz postelje. Na to sva šla proti morju, pa mati so me morali ves čas za seboj vleči in priganjati. Ko tje prideva, sem pozdravil tistega gospoda Sretana, ko so mi ga mati pokazali, kajti sam ga nisem poznal. Potem sem mu dal tistih pet dvajsetic in ga naprosil, naj mi zanje kaj prinese iz Kitaja.

Gospod Sretan se je nad to prošnjo začudil in svoje tovariše vprašal, če me poznajo.

„O ja, gospod,“ mu ročejo, „to je tisti leni Ležirad, ki nikoli iz hiše ne pride od same lenobe in navadno celi dan leži. Danes je morda vprvič stopil čez prag svoje hiše.“

Gospod Sretan je vzel tistih pet dvajsetic, se nasmejal in mi obljubil, da bo že kaj prinesel za mene iz Kitaja. Jaz se mu zahvalim in grem nazaj domu, oprt in naslonjen na svojo mater.

Pet sto štir in osemdeseta noč.

Mijo Sretan v družbi z mnogimi trgovci se je tedaj ukrcal in po srečni vožnji prišla je njegova barka na Kitajsko. Tam je vsak prodal in kupil, kar je mislil, in potem so se spet na barko vsedli, da bi se domu peljali. Že so bli spet tri dni na morji, kar gospod Sretan na enkrat ukaše, naj se barka zopet obrne in na Kitajsko nazaj jadra. Trgovci ga vsi začudeni vprašajo, zakaj tako dela. „Ali se ne spominjate,“ jim reče, „da mi je ubogi Ležirad dal pet dvajsetic, naj mu kaj kupim na Kitajskem? Jaz pa sem na to čisto pozabil! Obljuba je sveta reč; zato se moramo vrniti, da mu kaj kupim.“

„Za Božjo voljo!“ rečejo trgovci, „ali je vredno zavolj te malenkosti dolgo pot nazaj storiti? Zna nas zadeti huda ura in vse naše potovanje je skaženo, morda še pridemo v smrtno nevarnost!“

Ko je pa Sretan le trdil, da mora obljuba spelnjena biti, obljubili so trgovci, da hočejo dati za me vsak po deset dvajsetic, samo da ne bo treba nazaj potovati. Gospod Sretan si je mislil: „To bo pa dobro za Ležirada,“ zato je ponudbo sprejel.

Tako so tedaj naprej potovali in prišli do nekoga otoka, ki je bil prav lep, obdelan in obljuden

in kjer je bila velika kupčija z biseri in demanti. Ko se barka pri bregu ustavi, šli so trgovci na suho, da bi kaj kupčije naredili. Ko je gospod Mijo Sretan po trgu hodil, videl je človeka, ki je kazal različne živali, mej njimi tudi veliko število opic, malih in velikih. Med temi opicami je bila ena prav zanikerna in razkuštrana. In čudno je bilo to: kadarkoli je gospodar svoje oči stran obrnil, padle so vse druge opice po tej zanikerni opici in jo začele lasati in tepsti. Gospodar je opice tepel in proč odganjal, pa nič ni izdalo; ko je le v stran pogledal, pokazale so svoje sovražtvo do te zanikerne opice. Gospodu Sretanu se je ta opica smilila, zato je sklenil, da jo hoče kupiti za Ivana Ležirada. Stopil je tedaj h gospodarju in mu rekel: „Vidim, da druge opice ne morejo trpeti tiste zanikerne, razkuštrane. Prodajte jo meni; dam vam zanjo pet dvajsetic, ktere mi je dal nek revni fant.“ — „Jaz se te živali prav rad znebim,“ reče tisti mož in izroči Sretanu opico za tisti denar. Sretan pa jo je dal svojemu hlapcu, da jo je na barko nesel in tam privezal.

Ko so trgovci svoje kupčije poravnali, šli so zopet na barko in na njej pripeljali se do družega otoka, kjer so prišli ljudje v čolnih ter ponujali se za majhne opravila. Nekteri so tud prosili, naj se jim novec v morje vrže, pa ga bodo ven dobili. Potopili so se precej pod vodo in plavali za njim, da so ga dobili. Tako so skakali v morje za novci, dokler jih je njim kdo metati hotel. Ko je opica videla te ljudi potapljati se, postala je vsa nemirna in skakala tako dolgo, dokler ni odtrgala svoje verižice, in potem je tudi ona v morje skočila in plavala do dnu morjá.

„Tle jo imaš!“ reče Sretan, „kaj bo pa ubogi Ležirad rekel, če mu zdaj opica utone, katero sem za njegove denarje kupil!“

Ko so pa plavači spet izpod morja na površje prišli, priplavala je tudi opica z njimi in prinesla v rokah več biserov, ki jih je pred gospoda Sretana položila. Sretan se ni malo čudil, ko je videl tako opico, ki zna plavati in se potapljati, pa še bisere na dnu morja iskati. Mislil si je zdaj, da mora na tej opici kaj posebnega biti. Tiste bisere pa, ki jih je opica prinesla, shranil je za mene, češ, kogar je opica, tega tudi biseri.

Ko so se kupci spet ukrcali, zasledi jih vihar na morji in jih vrže na otok Sansibar, kjer so prebivalci vsi črni zamorci in tako divji, da jedó človeško mesó.

Komaj se je barka na bregu ustavila, kar ti divjaki priletijo, barko na čolnih obkolijo, na barko planejo, vse trgovce zvežejo in jih pred svojega kralja peljejo. Njih kralj ukaže nekaj teh nesrečnih trgovcev zaklati in speči, in potem so se on in njegovi ljudje vsedli in te pečene trgovce pojedli. Drugi trgovci pa so morali to gledati; potem pa so jih čez noč v neki hlev zaprli, z namenom, da jih hočejo poklati in snesti prihodnji dan. Le opico pustili so divjaki prosto okoli skakati. O polnoči gre ta opica k tistemu hlevu, odklene vrata, odmaknivši zapah, ter gre h gospodu Sretanu in mu odveže vrv, s katero je imel roke na hrbtu zvezane. Zdaj je bil Sretan prost in je tipal v tami okoli sebe, po svojih tovarših, ter iskal izhod. Ko tovarši čutijo, da Sretan z rokami okoli tipa, mislili so, da se je sam rešil in vrv pretrgal, zato so mu rekli: „O usmili se nas, ti srečni Mijo

Sretan, ker si se rešil!“ — „Saj se nisem sam rešil,“ reče Sretan, „ampak tista opica, ki sem jo za Ležirada kupil, me je odvezala. Zato pa tudi obljubim, da bom Ležiradu izplačal tisoč cekinov, kedar nazaj domu pridemo.“

„Tudi mi mu bomo vsak toliko dali, če opica še nas reši!“ vpili so zdaj vsi trgovci. Komaj je to opica slišala, že je hitela trgovcem vezi odvezati. Tudi Sretan jej je pomagal pri tem, čeravno je on le slabo videl, ker je bilo v hlevu tamno, ko v peklu. Slednjič pa so se vendar vsi rešili, pri vratih ven in proti bregu bežali, kjer je njihova barka še cela na tistem mestu stala, kakor prej ta dan. Divjaki si namreč še niso časa vzeli, da bi bili barko cropali in pobrali iz nje blago trgovcev. Mislili so si gotovo, da se ne mudi in da je še zmirom čas za to. Na čolnih divjakov, ki so bili tam pri bregu privezani, prepeljali so se na barko, potem divjakom čolne prevrtali, da so se pod vodo pogreznili, in svoji barki so dali vetra, razpevši njene jadra, in tako so se vzdignili v tihi noči od brega proč. Ko so bili že precej oddaljeni, so začeli vriskati, da so divjake dražili, kateri so res prileteli in zapazivši, da so jim tujci ušli, hoteli so s čolni za njimi, pa niso nobenega čolna pri bregu dobili. Pokončanje čolnov bila je za divjake huda kazen.

Ko se je dan naredil in so bili potniki na širokem morji, spomnili so se svoje obljube naproti Sretanu, in prinesli so mu vsak po tisoč cekinov, naj jih Ležiradu izroči, ker je njegova opica jih vse smrti rešila. Tako se je nabralo veliko denarja za Ležirada. — Odslej so imeli trgovci lepo vreme in srečno so dospeli v Balsoro nazaj.

Pet sto pet in osemdeseta noč.

Kmaló se je zvedelo po mestu, da je barka z domačimi trgovci srečno domu prišla. Moja mati pridejo nagloma k meni in rečejo: „Brž vstani, moj sin, gospod Sretan je prišel. Teci tje, da ga pozdraviš, in vprašaj ga, kaj ti je prinesel. Morda je kaj lepega ali dobrega za tebe?“

Začel sem si oči meti in rekel sem materi: „Pomagajte mi na noge. Do luke (ladjestaje) je daleč, in vi veste, da jaz počasi hodim.“

Mati me vzdignejo in podprejo, dokler nisem na nogah stal. Premagal sem se toraj in šel k luki, da bi gospoda Sretana dobil. Med to potjo sem kake dvakrat počival.

Ko me gospod Sretan zagleda, priteče mi naproti in me pozdravi kot njegovega in njegovih tovaršev rešitelja. Potem mi izroči tisto opico.

Meni se je vse neumno zdelo: tako tisti prisrčni pozdrav, kakor tudi opica. Ves nevoljen grem domu in mislim sam pri sebi: „Kaj bolj neumnega ni mogel kupiti, ko to opico! Saj še sam nemam kaj jesti, kaj bom pa opici dajal?“ Ko domu pridem, rečem svoji materi: „Če bo gospod Sretan še kedaj odpotoval in bom jaz ravno spal, me ne smete zbuditi! Ni truda vredno! Le pogledjte to neumno opico, katero mi je kupil za mojih pet dvajsetic! Čemu nam bo ta žival?“

Komaj pa sem se vsedel, kar stopi več Sretanovih hlapcev v izbo, ki so me vprašali, če sem morda jaz Ivan Ležirad. Komaj jim odgovorim, da sem jaz tisti, kar zagledam gospoda Sretana samega, ki je bil za njimi prišel. Jaz sem mu hotel roko poljubiti, pa on me je objel in me povabil, naj grem ž njim v njegovo hišo.

Ceravno nevoljen čez to novo pot, šel sem vendar ž njim.

Ko tje pridem, rekel je dvema hlapcema, naj prineseta moj denar. Kmalu prideta in prineseta neko težko skrinjo, v kateri so bili tisti cekini, ki so jih trgovci za mene vkup zložili. Gospod Sretan mi je denar pokazal, potem je skrinjo zopet zaprl, ključ meni izročil z besedami: „Poglejte, Ležirad, kako je Bog blagoslovil vaših pet dvajsetic. Ta denar je ves vaš! Ta dva hlapca ga bosta pa k vam zanesla.“

Ves srečen sem Sretanu izrekel svojo prisrčno zahvalo in se povrnil k svoji materi na dom, ki je od veselja poskakovala.

„Zdaj vidiš, moj sin,“ je djala, „da naji Bog še ni zapustil. Zdaj moraš pa tudi ti ves drugačen človek postati, ne smeš tako len biti in zmirom ležati! Saj zdaj si gospod, ko imaš toliko denarja, pojdi po mestu okoli in pogovarjaj se z gospodi, da te bodo bolj v časti imeli! Če si pa žejen ali lačen, pa tudi lahko v kako gostilnico stopiš, saj imaš denar!“

To sem materi tudi obljubil; res sem postal ves drugačen človek. Ker sem imel dosti denarja, me je zmirom mikalo, da bi kupil to in to, da bi šel na to in na ono veselico, in tako sem počasi lenobo čisto pustil; včasih sem še premalo spal. Mojej materi je bilo zdaj tudi dobro; ni jim bilo treba več služiti, ker so doma vsega dovolj imeli, in so si skuhali, kar so hoteli.

Moja opica pa se je mene vedno bolj privadila. Sedela je pri meni na naslonjači (zofi), jedla je z menoj in pila z menoj. Čudno pa je bilo to, da je opica vsako jutro iz hiše šla in še le opoldne nazaj prišla. In kedar je opoldne domu prišla, prinesla je

v roki mošnjo s tisoč cekini, jo položila pred mene in se potem k meni vsedla.

To je delala opica vsak dan, tako da sem sčasoma silno bogat postal. Kupil sem si mnogo hiš in grajščin, pustil sem si zidati več palač z velikanskimi vrti in najel sem si na stotine dekel in hlapcev.

Nekega dne se je začela moja opica čudno premikati na stolu in gledati okoli sebe, če sva sama, da naji ne bi kdo slišal. Potem pa me je poklicala po imenu! Lahko si mislite, kako sem se začudil, ko sem slišal žival govoriti! Že sem hotel iz sobe bežati, kar me opica nazaj pokliče in reče: „Nič se ne boj, Ivan Ležirad, in ne čudi se, če slišiš mene govoriti, kajti jaz nisem navadna opica.“

„Kdo pa si potem?“ jo vprašam.

„Jaz sem eden zavrženih duhov,“ mi odgovori. „Videl sem te v veliki revščini, zato sem ti prišel na pomoč. Da imam jaz veliko moč in oblast, to si videl že iz tega, ker sem ti toliko denarjev nanosil, da sam ne veš, koliko imaš. Pa jaz hočem še več za tebe storiti: jaz ti hočem priskrbeti nevesto, ki je lepša, ko vse druge dekleta v Balsori.“

„Kako bom pa to naredil, da jo dobim?“ vprašam radovedno.

„Le poslušaj me!“ reče opica. „Obleci se jutri prav lepo, vsedi se na konja, ki mora imeti zlato ujdno in zlato sedlo, z demanti obrobjeno, in tak jahaš na trg, kjer se seno prodaja. Tam vprašaj za gospoda župana, in kedar te k njemu pripeljejo, reci mu, da želiš njegovo hčer za ženo. Če te vpraša, ali si zadosti imeniten in bogat za tako nevesto, tedaj mu položi mošnjo s tisoč cekini na mizo. Ako hoče več, le povej mu, da boš prinesel, kolikor zahteva;

ne boj se; bom že jaz skrbel, da ti ne bo zmanjkalo, ne denarjev niti blaga.“

Pet sto šest in osemdeseta noč.

Jaz sem bil ves navdušen za to mojo nevesto, ktere še nikoli videl nisem. Drugo jutro sem precej zlezal v svojo najlepšo obleko, se vsedel na konja z zlatim sedlom in zlato ujzdo in sem jahal na tisti trg, kjer je bila krma na prodaj, ker tam blizo je stanoval gospod župan. Vprašal sem za županovo hišo, in ko mi jo pokažejo, sem stopil vanjo in župana pozdravil. Ker sem bil tako bogato oblečen in je vse polno strežajev za menoj stalo, imel je spoštovanje do mene ter me vprašal, če mi more s čim postreči v njegovi hiši.

„Gospod,“ odgovorim županu, „moja sreča je v vaših rokah. Slišal sem govorico o lepoti vaše hčere, in prišel sem jo k vam snubit.“

„Dovolite, gospod,“ reče župan, „da vas vprašam, od kodi ste, kdo je bil vaš oče in koliko imate premoženja? Hčere ne morem takemu dati, ki ga ne poznam.“

Na to sem vzel mošnjo s tisoč cekini, jo položil na mizo in tako govoril: „To je moja čast in moja oblast. Bogati človek ne potrebuje družega priporočila; denar odgovarja na vse ugovore. Že star modrijan pravi: „Najboljša pomoč je denar.“ Eden naših (arabskih) pesnikov pa je zapisal te vrste: „Če bogatin govori, mu kličejo: „Vi imate prav!“ čeravno morda sam ne ve, kaj je rekel. — Če pa revež kaj pové, pravijo: „To ni nič!“ če bi prav resnico govoril. Kdor ima denar, ga občudujejo in spoštujejo po vseh deželah. —

Denar je jezik za tistega, ki hoče govoriti, in meč za tistega, ki hoče moriti.“

Pri teh besedah se je župan zamislil. Potem pa mi reče: „Če je pa takó, prinesite mi še dva tisoč cekinov.“ — „Precej bodo tukaj!“ odgovorim jaz in pošljem svojega hlapca domu, ki mi kmalo prinese dve mošnji, vsako po tisoč cekinov. Dal sem obe županu. Denar ga je premotil, da je bil že moj; nič več ni ugovarjal. Ukazal je svojim pisarjem, naj pisarno koj zaprejo, in potem me je peljal v svoje pravo stanovanje. Tam se je spisalo ženitvanjsko pismo in on mi je obljubil, da bo v desetih dneh poroka.

Ves vesel pridem domu. Povedal sem svoji opici, kako sem opravil. Ona mi je častitala (srečo voščila) k takej nevesti in me pohvalila, da sem se pred županom dobro obnašal.

En dan pred poroko približala se mi je moja opica nekako plašno in mi tako govorila: „Jutri bo srečen dan za tebe. Kar ta svet dobrega ima, vse sem tebi priskrbela, za vse se imaš meni zahvaliti, samo za življenje ne. Jaz mislim, da tudi ti ne boš tako grd in nehvaležen in da mi ne boš odrekel neke majhne prošnje, katero do tebe imam. Če mi še to storiš, potem znaš od mene dobiti vsako reč, katero si poželiš.“

„Le govori, moja prijateljica!“ rečem jaz, „ne misli, da sem že pozabil na tvoje dobrote; o ne, če je le mogoče, bom vse storil po tvoji želji!“

„No, dobro,“ reče duh v podobi opice, „jutri boš spal v izbi tvoje lepe neveste. V tej izbi boš videl še ene stranske duri z bakreno kljuko. Na tej kljuki visi več ključev. Z enim teh ključev zamoreš odpreti tiste duri. Ko jih odpreš, boš stopil v majhno

izbico. V tej izbi je omara in ima na štirih voglih štiri zaklete zastavice. V omari je skleda z žlahtnimi kamni. Zraven sklede leži enajst kač, v skledi pa stoji čisto bel petelin. Zraven omare je meč naslonjen. Vzemi ta meč, umori ž njim petelina in kače, razdrobi tiste štiri zastavice, prebrni omaro, in potem pojdi nazaj v izbo k svoji nevesti. To je vse, kar od tebe zahtevam za vse dobrote, ki sem jih tebi že storil in ktere ti še storiti mislim.“

Obljubil sem opici, da bom vse storil, kar od mene želi, in nisem ne vprašal, ne premišljeval, zakaj to od mene tirja.

Drugi dan smo šli k poroki. Po poroki je bilo razveseljevanje, in okoli polnoči sem prišel precej težke glave s svojo nevesto na njen dom. Bila je res uzor telesne lepote, da se je vsak začudil, kdor jo je videl. Komaj se moja žena vleže, je tudi že zaspala, ker je bila utrujena od plesa in je imela težko glavo od vina. Meni pa je bilo to ravno prav, da ona spi, kajti spomnil sem se na obljubo, ktero sem opici storil, in hotel sem biti mož beseda. Stopil sem tedaj k tistim vratam, vzel ključce s kljuke, in ko pravega najdem, sem duri odprl in šel z lučjo v roki v tisto izbo. Vzel sem meč, umoril petelina in kače ter omaro prekucnil. Ko je pa omara padla, bil je velik ropot, da se moja žena zbudi in po konci plane. Ona prileti za menoj v sobo, in ko vidi petelina umorjenega na tleh ležati, je na glas zakričala in vpila: „Joj meni, vendar me bo ugrabil tisti hudobni duh!“ Komaj je to izrekla, kar pridrvi neki duh v izbo in mi lepo nevesto odnese!

Jaz in moja žena sva tako vpila, da se je še zbudil moj tast, gospod župan. Prišel je pogledat, kaj

se godi, pa je od strahu skoraj znak padel, ko je videl, da je njegova hči zginila, petelin pa mrtev na tleh ležal.

„O ti nesrečni Ležirad!“ je klical v mene in si lasé ruval, „gorje, kaj si naredil? Ali je to zahvala, ker smo te tako prijazno sprejeli? Ti bedak, ki si petelina in kače umoril, zastavice zdrobil in omaro prekucnil; ti ne veš, da so bili to pomočki zoper nekega hudega duha, ki je moja hčer ugrabiti hotel. Že šest let si je prizadeval, da bi jo v pest dobil, pa zavolj tistih reči ni smel blizo. Zdaj si mu pa ti pot pripravil in si mojo hčer izdal! Gorje meni! edino hčer sem zgubil! — Pojdi proč iz naše hiše, da te več ne vidimo!“

Ves žalosten sem šel domu, ker sem zoper svojo voljo v nesrečo spravil tako ljubeznjivo nevesto in njenega očeta. Ko domu pridem, sem iskal svojo opico, da bi jej povedal, kaj se mi je zgodilo, pa je nikjer nisem našel. Zdaj sem še le spoznal, da je bila moja opica tisti hudobni duh, ki mi je nevesto odpeljal. Ker sam ni mogel in ni smel blizo v tisto hišo in izbo, zato je mene tako z denarji podpiral in me potem naučil, da sem umoril petelina in kače in zdrobil zastavice, ki so županovo hčer varovale. Ves razkačen, da me je ta hudobni duh takó za norca imel, raztrgal sem svojo obleko, si ruval lasé in za trdno sklenil, da ne ostanem več v tem nesrečnem kraju, ampak da pojdem po svetu, naj si bo kamor koli.

Pet sto sedem in osemdeseta noč.

Zapustil sem mesto še tisto uro in šel po svetu. Pridem v veliko puščavo. Šel sem še po puščavi naprej, kar me noč dohiti. Ne vedoč, kje sem, ne kam

bi šel, gledal sem okoli sebe, kje bi se dalo najbolje prenočiti. Kar na enkrat zagledam v mesečnem svitu dve strašno veliki kači, eno rudečo, drugo belo, ki ste se vojskovali, grozno pihali in sikali, z repoma klestili okoli sebe, ter se druga v drugo zaganjali in grizli. Jaz zagrabim velik kamen in ga vržem z vso močjo tako, da je rudeči kači ravno na glavo priletel in jej glavo zmečkal, da se je mrtva po tleh stegnila.

Bela kača je na to zbežala. Pa kmalo je spet prišla in pripeljala še deset drugih, ravno tako belih kač seboj. Raztrgale so rudečo kačo na kose; potem pa so zbežale hitro kakor blisk.

Ko sem to prigodbo premišljeval, slišal sem blizo sebe te besede izgovoriti:

„Ne boj se ti nesreče žela,
Še radost bode ti cvetela!“

Ta glas je bil, kakor bi iz zemlje prišel, in namesto da bi me potolažil, me je le z grozo navdal. Kmalo na to pa zaslišim zopet glas, ki mi pravi:

„Kristjan, zakaj si takó boječ?
Saj vrag svetá gospodár ni več!
Zdaj dobríh duhóv je večja moč,
Naj beli je dan, al' črna noč.“

„Če si dober duh,“ rečem jaz, „potem mi povej, kdo si in prikaži se mi!“

Komaj sem te besede izgovoril, kar se mi prikaže duh v dolgo, belo obleko zavit, ter me tako ogovori: „Ti si nam storil dobro delo. Vsi dobri duhovi ti hočejo pomagati. Povej, kaj želiš?“

„Oh!“ zdihnem na to, „kdo je na svetu pomoči bolj potreben, kakor jaz?“

„Ali nisi ti Ivan Ležirad?“ me vpraša duh.

Seve da sem tisti nesrečni človek,“ rečem na to.

„Nič ne maraj,“ nadaljuje duh, „našel si pomočnika. Vedi, da sem jaz brat od tiste bele kače, kterej si ti pomagal v boju zoper rudečo kačo, ter si poslednjo umoril in tako mojo sestro rešil. Mi smo štirje bratje in smo vsi štirje pripravljeni, tebi pomagati v vseh nevarnostih, da ti pokažemo svojo hvaležnost. Tisti duh pa, ki je bil v podobi opice toliko časa pri tebi, je eden zavrženih, hudobnih duhov. On je že davno hotel tisto tvojo nevesto odpeljati, pa ni mogel zavolj tistih reči, ki jih je tvoj tast v sobo postavil. Zato se je duh tebi prilizoval in ti denar vkup nosil, da si ga rajši ubogal in tistega petelina ter tistih enajst kač umoril, da je potem on zamogel tvojo nevesto ugrabiti. Akoravno ima zdaj on tvojo ženo v oblasti, vendar upamo, da ga bomo premagali in tebi nevesto nazaj dali. Ne boj se toraj in bodi dobre volje.“

Ko je to izgovoril, začel je duh tako grozno tuliti, da sem se jaz kar za ušesa prijel, in malo je manjkalo, da nisem znak padel. V tem trenutku se prikaže več oboroženih duhov, in ta duh jih vpraša, če kaj vedó, kam bi bila prišla opica z županovo hčerjo. Duhovi odgovorijo: „On prebiva v železnem mestu, kamor nikdar solnce ne posije.“

„Ivan Ležirad,“ mi reče zdaj duh, „jaz ti bom dal svojega hlapca seboj. On ti bode povedal, kaj moraš storiti, da dobiš spet svojo ženo v oblast. Pa kedar te bo skozi zrak in oblake nesel, ne izgovori Božjega imena! Kajti ta moj hlapec je tudi iz hudobnih duhov, in če ti Božje imé izrečeš, se bo prestrašil in te spustil, in ti boš padel iz oblakov na zemljo, ter se pobil.“

Vsedel sem se tedaj tistemu hudemu duhu na hrbet, in dobri duh mu je ukazal, naj me nese do železnega mesta. Vzdignil se je z menoj v zrak zmirrom viši in viši, takó da nazadnje zemlje nisem več videl. Prišla sva v neizmeren prostor, v katerem so se zvezde okoli naji sukale, tako velike, kakor gore. Že sem slišal glas nebeških angeljev iz daljave, tako blizo nebes sva že prišla. Duh, ki me je nosil, pravil mi je to in uno, ter moje oči opozarjal na vstvarjene reči, kako so čudovite in lepe; Boga, Stvarnika vseh reči, pa ni v misel vzel.

Na enkrat se mi prikaže nebeški duh v višnjevi obleki, njegovi dolgi, rumenkasti lasje pa so mu lepo mahali čez rame. Njegovo obličje se je svetilo ko luč, v roki pa je držal sulico, od ktere so vedno iskre švigale. Ta lepi duh mi reče: „Ivan Ležirad! precej reci: „Ni družega Bogá, ko edini, ki je ustvaril nebo in zemljo,“ če ne, te prebodem s to sulico!“

Prestrašen po tej prikazni, sem ubogal in rekel, kar je zahteval. V tem hipu je nebeški duh prebodel s sulico mojega hudega duha, ki me je po zraku nosil. Zdaj sem jaz telebil v strašno globočino od zvezd do zemlje. To je še moja sreča, da nisem priletel na suho zemljo, kjer bi se bil ves zmečkal od padca; priletel sem v morje in se pogreznil globoko pod valove.

Pet sto osem in osemdeseta noč.

Ko me voda sama čez nekaj časa zopet kviško pahne, in ko pridem nekoliko k zavesti, začel sem plavati. Vendar bi bil gotovo omagal v valovih; pa k sreči so me zagledali neki mornarji, ki so bili v čolnu blizo mene. Prišli so mi na pomoč ter me rešili.

Ti dobri ljudje so govorili med seboj nek jezik, od kterega nisem besedice razumel. Prašali so me večkrat kaj, pa jaz sem jim z rokami pokazal, da jih ne razumem. Zvečer so začeli ribe loviti in so vjeli mnogo rib, ktere so spekli in tudi meni dali, da sem jedel. Drugi dan smo se izkreali, in peljali so me v veliko mesto, kjer so me predstavili svojemu kralju. Ta me je prav ljubeznjivo sprejel. Pri kralju so bili že taki ljudje, ki so tudi naš jezik razumeli, in tako smo se zgovorili. Ko sem jih vprašal, kako se pravi temu mestu, so rekli, da je to mesto Henad, katerega kralj je podložen Kitajskemu cesarju.

Kralj je ukazal svojim dvornikom, naj bodo prav prijazni z menoj in naj mi pokažejo vse znamenitosti tega mesta. Najbolj se mi je v tem kraji dopadlo lepo sadje, ker nikjer drugje nisem videl toliko lepega sadja.

V tem mestu sem ostal celi mesec. Ko sem se pa enkrat zunaj mesta sprehajal, zagledam na enkrat jezdeca, ki je v hitrem diru naravnost proti meni jezdil.

„Ali si ti Ivan Ležirad?“ me vpraša, ko me dojde. — Ko mu povem, da sem tisti, mi on reče, da se ni treba nič bati, da je on eden od tistih duhov, ki so meni zahvalo dolžni.

„Kdo pa si?“ ga vprašam. On mi reče: „Jaz sem eden od štirih bratov tiste bele kače, katerej si ti življenje otel. Prišel sem ti povedati, da nisi več daleč od železnega mesta, kjer tvoja nevesta prebiva.“

To rekši me je vzdignil k sebi na konja in me ogrnil s svojim plajščem. Ko blisk sva zdaj letela naprej po polji in se ustavila slednjič pri nekem

velikem gojzdu. Zdaj me je pustil s konja stopiti in mi rekel: „Ali vidiš ti dve gori? Drži se jima ves čas pri znožji in pojdi tako dolgo naprej, da prideš do železnega mesta. Pa nikar ne hodi v mesto, ampak počakaj me, da jaz za teboj pridem.“

To rekši me je duh zapustil in jaz sem bil na enkrat sam v grozno dolgočasnej puščavi. S težko nogo sem šel naprej po tem pesku in pečevji, kjer menda še nikoli ni noben človek hodil. Tako sem slednjič zagledal pred seboj železno mesto. Zidovi tega mesta so bili železni in tako visoki, da so segali do oblakov. Zato se reče po pravici, da v to mesto nikoli solnce ne posije. Šel sem okoli mesta, da bi prišel do kakih vrat, pa nisem našel nobenih.

V tem trenutku se mi zopet prikaže brat od bele kače in mi podá sabljo, češ, da ima ta sablja tako moč, da me nobeden ne bo videl, kedar v mesto stopim. Vzamem sabljo, in duh zopet zgine, da še časa nisem imel, se mu zahvaliti.

Kmalo potem slišim neko šumenje in bučenje, in ko se ogledam, vidim več ljudi, ki so imeli svoje oči v sredi prs. Ko me zagledajo, so prišli k meni in me vprašali, kdo sem in kdo me je sim pripeljal?

Jaz sem jim odgovoril na vse vprašanja in jim povedal, kaj sem vse doživel. Na to so mi povedali, da tista gospa, od katere sem govoril, res prebiva s tistim hudobnim duhom v mestu; kako pa je v njegovo oblast prišla in kako zdaj ž njo ravná, tega ti ljudje niso znali povedati. „Nas se ni treba nič bati,“ rekli so še nazadnje, „kajti mi smo podložni bratom od bele kače. Če pa hočete v mesto priti, morate gledati, kje voda ven teče, tam je že toliko prostora v zidu, da se v mesto pride, drugega pota pa ni.“

Res sem prišel do jareka, kjer je voda iz mesta ven tekla. Po strugi sem šel naprej do zida, in tam sem se moral nekoliko pripogniti, nekoliko pa v vodo stopiti, da sem prišel pod obokom zidu v mesto. Komaj v mesto stopim, zagledam pred seboj lep travnik, in na sredi travnika je sedela moja žena na zlati blazini.

Ko me ona zagleda, prihiti mi naproti in me vpraša, kako sem mogel priti na ta kraj, kamor še noben človek ni stopil? Jaz sem jej roko podal in jej vse povedal, kaj se je z menoj med tem časom zgodilo. Potem sem jo prosil, naj mi pove, če more, kaj naj bi jaz storil, da jo rešim iz rok hudobnega duhá.

„To ti lahko povém,“ reče moja žena, „ker je ta, vražji duh tako zaljubljen v mene, da mi vse pové in nič ne zamolči. On mi je razodel vse svoje skrivnosti ter mi sam pravil, da je tukaj blizo taka čudovita reč, da kdor tisto v svoji oblasti ima, mu je celo železno mesto pokorno. Ta čudovita reč je zaprta v nekem stebru . . .“

„Kje je ta steber?“ vprašam jaz hitro.

„Tam le!“ mi ona pokaže s prstom, „v tem stebru je zaprta moč najinega sovražnika.“

Ves vesel, zvedeti tako važno novico, sem ženo vprašal, kaka da je tista čudovita reč? Ona mi reče: „To je orel, na čijega prerutnicah so zapisane neke čarobne besede. Če se ti posreči, tega orla v pest dobiti, ti ni treba družega, ko ogenj zanetiti, na ogenj vreči zelenih smrekovih vej, da se prav kadi, in v ta dim držati orla, ter duhove poklicati. Na enkrat bodo prišli vsi duhovi, ki so temu orlu podložni, in vse storili, kar jim ukažeš.“

Pet sto devet in osemdeseta noč.

Ker sem imel tako sabljo, ki me je storila nevidnega, se mi ni bilo treba bati, da bi me kdo zasačil; zato sem šel pogumno proti tistemu stebru, ki je bil lesen in votel. Precej ga razsekam in vidim v votlini velikega orla, ki je hotel zleteti, pa ni mogel, ker je bil z verižico priklenjen. Komaj sem orla v svoje roke vzel, kar se mi prikaže več duhov, ki me vprašajo, kaj želim. Jaz jim rečem, da zdaj še nič in da jih bom že poklical, kedar bo treba. Zdaj sem stopil k svoji ženi nazaj in jo vprašal, če hoče iti z menoj. Z veseljem je privolila. Potem sva šla po tisti poti iz mesta, po kateri sem jaz not prišel, namreč pod zidom, tam kjer je voda iz mesta tekla. Prišla sva spet do tistih čudnih ljudi, ki so imeli oči na prsih. Prosil sem jih, naj mi pokažejo, kodi naj grem, da bom spet v svojo domovino prišel. Bili so tako prijazni, da so naji spremili do morja in nama priskrbeli kapitana, ki je naji na barko vzel, katera je bila namenjena v Balsoro.

Vreme nam je bilo celi čas ugodno, in tako smo čez nekaj mesecev srečno dospeli v Balsoro. Župan, moj tast, je kar norel od veselja, ko je zopet videl svojo ljubljeno hčer, pa tudi mene je z veseljem sprejel, ko je zvedel, da sem jo jaz rešil iz rok hudobnega duha.

Nekaj časa sem potem počival po tem potovanju. Enkrat sem se pa zaprl v svojo sobo, zanetil ogenj, vrgel nanj zelenih smrekovih vej, da se je gost dim valil pri oknih ven, potem pa sem tistega orla pomolil v ta dim. Ta hip se mi prikaže vse polno duhov. Jaz jim zapovém, da naj mi prinesejo vse zaklade iz železnega mesta k meni v Balsoro. V kratkem

času so mi napolnili vse moje shrambe s srebrom, zlatom, žlahtnimi kamni, biseri in demanti in drugimi dragocenostmi, katerih vrednost se še ceniti ne more.

Potem sem jim ukazal, naj mi pripeljejo tistega hudobnega duha, ki je v podobi opice mojo ženo odpeljal. Kmalo so ga pricefrali. On pade pred menoj na kolena in se zvija ves ponižen. Jaz pa se mu nisem dal prevariti, ampak ukazal sem duhovom, naj ga zabijejo v železno skrinjo in naj ga v morje vržejo. To se je tudi zgodilo. Od tega časa imava jaz in žena mir pred tem hudobnim duhom in sva srečna ter zadovoljna. Ako imam kako željo, pokličem kar duhove, pa mi postrežejo po moji zapovedi. Tako bogastvo in tako srečo sem dosegel po milosti Božji; zato ne neham, zahvaljevati se in v molitvah Bogu čast dajati, kajti od Njega vse pride; Njemu naj bo čast in hvala na veke!“

Cesar Harun Alrašid bil je zadovoljen s to historijo, je Ležirada pohvalil in vzel od njega tiste dragocene darila. Pa tudi cesar je dal Ležiradu mnogo lepih daril, ga počastil pred celim svojim dvorom in ga potem pustil s svojimi oficirji častno spremiti v Balsoro nazaj.

Ko je Lunica to historijo skončala, poljubil jo je kralj Riar in rekel: „O ljuba moja kraljica, ti si pa res prva vseh žensk našega časa, ker znaš toliko lepega povedati. Če je tvoje srce tako čisto, kakor je tvoja pamet bistra, potem te ne morem zaničevati, kakor sem druge žene pred teboj zaničeval. — Toda povej mi, ali nama boš še kaj takega povedala?“ Na to reče Lunica: „Mogočni kralj, ako ti je drago, začela bom jutri praviti historijo o Mečislavu in o Zlatozori.“

Na prošnjo kralja in sestre Srebernice začela je Lunica v prihodnji noči takó praviti:

Pet sto in devetdeseta noč.

Historija o Mečislavu in Zlatozori.

„V davnem, davnem času, o mogočni kralj, vladal je v Egiptu kralj Častimir. Bil je pravičen, plemenit in častitljiv, imel je v svoji oblasti velike zaklade, dežele, mesta, gradove, trdnjave in vojake. Njegov prvi minister je bil Janez. Vendar pa takrat v Egiptu še niso poznali pravega Boga, temveč so častili solnce za svojega boga. Kralj Častimir je bil že sto in osemdeset let star, pa ni imel še nobenega otroka, ne sina, in ne hčere. Zdaj ko je bil že star in onemogel, imel je toliko menj upanja, da bi se mu ta želja izpolnila. Zavalj tega je bil noč in dan žalosten. Zdaj se pripoveduje, da je enkrat sedel na svojem tronu, obdan od svojih ministrov, velikašev, dvornikov in stražarjev. Prihajali pa so ljudje s prošnjami in pravadami. In kolikorkrati je kdo prišel s kakim otrokom, postal je kralj žalosten in rekel sam pri sebi: „Vsak se veseli svojih otrok, samo jaz nemam nobenega! Ako umrjem, moram kraljestvo in vse svoje bogastvo zapustiti tujim ljudem, kateri bodo pač vse pograbili, pa se mene ne bodo spominjali dalje.“ Te misli so kralja takó užalile, da se je zjokal, zapustil svoj prestol in se vsedel na drug stol in obrnil svoj obraz proč od ljudi. Ko so ministri in velikaši to videli, bali so se za svoje življenje; kajti mislili so, da je kralj tako silno jezen. Na to pa je zaklical kraljevi mečenosec (adjutant): „Pojdite vsi domu in pridite drugokrat, danes njegovo veličanstvo

ni pri volji, vas poslušati.“ Na to so vsi odšli, samo prvi minister Janez je ostal pri kralju.

Ko se je kralj zopet zdramil iz svoje zamišljenosti, stopil je minister Janez k njemu, se mu poklonil in rekel: „O mogočni vladar, kaj pomeni to jokanje in zdihovanje? Povej mi, kateri kralj te je razžalil? Ali je bil morda kdo iz tvojih podložnih? Ali se je kdo ustavil tvojim ukazom? Hočemo mu iztrgati srce iz telesa!“ Kralj pa ni nič odgovoril na to, še svoje glave ni dvignil kviško. Minister pa je zopet govoril: „O kralj, jaz sem tvoj najstarejši hlapec in sem te nosil kot otroka v svojem naročji. Ako meni ne zupaš, komu pa boš? Povej mi, zakaj si tako žalosten? Kralj pa se ni ozrl na te besede in je jokal naprej. Minister ga je nekaj časa gledal, potem pa reče: „O gospod, če mi ne poveš, kaj ti je, vzal bom svoj meč in se vpričo tebe zaklal.“ Zdaj vzdigne kralj svojo glavo in pravi: „Moj dragi Janez, prepusti me moji žalosti, vsaj mi pomagati ne moreš.“ — Minister pa odgovori: „Naznani mi, kaj te tako teži, morda pa vendar najdem kako pomoč.“ Na to reče kralj: „O Janez, sto in osemdeset let sem že na svetu, pa nemam nobenega otroka. Tujim ljudem bom moral vse prepustiti, kar imam, in po moji smrti se me nobeden ne bo več spominjal.“ Minister pa reče: „O kralj, jaz sem sto let starejši od tebe, in tudi jaz nemam nobenega otroka. Kaj hočeva storiti?“ Kralj vpraša: „O modri minister, ali ti ne veš nobene pomoči?“ Minister na to: „O kralj, slišal sem, da v Judovski deželi vlada zdaj kralj Salomon, Davidov sin, o katerem pravijo, da je prerok in da je tako moder in mogočen, da so mu pokorni ljudje, duhovi in vse živali; on razume, kaj tice govorijo in zna vse jezike

na zemlji. On veruje v enega samega Boga, ki je nebó in zemljo vstvaril. Pošljimo poslanca k njemu: ako je njegova vera prava, potem je njegov Bog zadosti mogočen, da nama usliši najino prošnjo; in potem se bova še midva k njegovi veri spreobrnila. Ako nama pa ne more pomagati, morava kje drugje pomoči iskati.“

Kralj mu reče: „Tvoj svet je najboljši in tolaži mojo dušo. Pa koga hočemo k Salomonu poslati? Kajti on je slaven in mogočen kralj. Pred njega stopiti, ni majhna reč; zato bi jaz želel, da bi ti sam to stvar prevzel in se v Judejo podal; kajti ti si skušen in moder mož ter znaš besedo prav izgovoriti.“

„Tvoja želja je moja zapoved, reče minister, „ker ti hočeš, bom pa šel v Judejo ter vse pripravil za potovanje. Ti, o kralj, pa zopet skliči državni svet, kajti ljudje so poprej odšli nemirni in v skrbeh, ker svojih zadev niso poravnali.“ Na to je pustil kralj zopet sklicati velikaše, dvornike in svetovalce, ter razglasil, da se smejo bližati vsi, ki imajo prošnje ali pritožbe na srcu.

Minister Janez pa se je začel na potovanje pripravljati. Kralj mu je izročil za kralja Salomona mnogo tako lepih in dragih daril, da se njih cena povedati ne more. Rekel mu je tudi, naj se kralju Salomonu približa z vso spodobnostjo, in če kaj opravi, naj se hitro vrne.

Minister je kralju poljubil roko, potem pa se odpravil s celim svojim spremstvom na dolgo pot. Šel je brez zamude naprej, dokler ni prišel do meje Judovske dežele, kjer je bil še štirinajst dni hodá od Jeruzalema.

Bog pa je kralju Salomonu razodel, da se bliža poslanec Egiptovskega kralja Castimira z mnogimi darili in da pride v tej in tej zadevi. Kralj Salomon je precej poklical svojega ministra Jožefa in mu naročil, naj gre Egiptovskim poslancem naproti. Minister Jožef je vzel mnogo spremstva in živeža seboj. Ko je Egipčane z ministrom Janezom srečal, jih je lepo pozdravil in rekel: „Dobro nam došli taki gostje, kakor ste vi! Bodite brez skrbi in vedite, da bo vaša prošnja uslišana!“ — „Kdo vam je to povedal?“ vpraša minister Janez. Minister Jožef pa mu odgovori: „Naš kralj in prerok Salomon.“ Minister Janez vpraša naprej: „Kdo pa je Salomonu to naznanil?“ in minister Jožef mu reče: „Naš Bog, ki je vstvaril nebo in zemljo.“ — To mora biti mogočen Bog, odgovori minister Janez.

Pet stt ena in devetdeseta noč.

Minister Jožef vpraša zdaj ministra Janeza: „Kakšnega Boga pa vi častite?“ in Janez mu da ta odgovor: „Mi častimo solnce za Bogá; vendar pa to ne more pravi Bog biti, ker samo po dnevi sveti, po noči pa se skrije; pravi Bog pa bi moral buditi in čuti tako po noči kakor po dnevi.“

Po tem razgovoru so vsi skupaj odpotovali proti Jeruzalemu. Zdaj je ukazal kralj Salomon vsem živalim svoje dežele, naj se postavijo v eno vrsto; hitro so vse živali ubogale, in mirno je stal volk zraven srne, lev zraven bivola, tiger zraven jelena; pa tudi strupene kače in tice v zraku prišle so in se postavile v vrsto. Potem je Salomon poklical različne dobre in hude duhove, in postavili so se v drugo vrsto. Nekteri iz njih so bili grozni videti. Še le v tretjo

vrsto je postavil kralj Salomon svoje vojake. Ko so Egipčani prišli in te divje zveri, pa te hude, ostudne duhove videli, bali so se in si niso upali naprej. Minister Jožef pa jim reče: „Nič se ne bojte, kajti vse te stvari so pokorne našemu kralju Salomonu. Nobena vam ne sme nič žalega storiti.“ Na to je šel Jožef s svojimi ljudmi naprej, in Egipčani so šli vsi boječi za njimi. Ko v glavno mesto pridejo, odkazala se je Egipčanom posebna, lepa hiša za stanovanje, in kralj Salomon je ukazal, naj se obhajajo skozi tri dni ljudske veselice na čast tujim gostom.

Ko so ti trije dnevi pretekli, šel se je minister Janez poklonit kralju Salomonu. Ko je ustopil v njegovo kraljevo dvorano, hotel je pred kraljem poklekiniti. Toda Salomon tega ni pustil in je rekel: „Poklekne se le pred Bogom; jaz sem pa človek, kakor ti.“

Na to so se vsedli k mizi in kralj je pustil prinesiti vsakovrstnih jedil. Ko so jedli in pili, ogorčil je kralj Salomon ministra Janeza in mu rekel: „Povej meni, po kaj si prišel iz Egipta? Toda, ni treba praviti, saj je meni stvar že znana. Kaj ne, tvoj kralj Častimir je že star in nema nič otrok. Zato ga skrbi, komu bo zapustil kraljestvo in svoje zaklade. V te misli je bil pred kratkim zatopljen, ko je držal ravno državni svet, stopil je s prestola, se razjokal in se stran obrnil od ljudstva. Potem je rekel, naj vsi ljudje odidejo, samo ti si pri njem ostal in ga začel izpraševati, zakaj je tako žalosten. Dolgo te ni hotel slišati, na konec ti je vendar povedal, kaj ga teži. Potem pa sta sklenila, da pojdeta mene za svet vprašat. Ali ni bilo tako?“

Minister Janez pa se je začudil in rekel: „O veliki prerok! vse to je resnica. Pa kdo je tebi to

povedal, ko vendar ni bilo nobene priče, ko sva se s kraljem razgovarjala?“ Salomon odgovori: „Gospod, naš Bog vse vé in razodeva, komur hoče!“ Na to uzklikne minister Janez: „Zdaj vidim, da je tvoj Bog pravi Bog, kajti on vse vé, kaj se na skrivnem misli in govori. Tega sem zdaj preverjen.“ Minister Janez in njegovi spremljevalci, ki so to slišali, spreobrnili so se k pravi veri in začeli hvalo dajati edinemu, pravemu Bogu. Salomon še reče: „Ali nemaš tudi te in te darila pri sebi?“ Minister Janez mu potrdi. „Sprejemem vse,“ pravi kralj Salomon, „toda vse spet tebi darujem, o modri minister.“ Potem sta se še o več zadevah razgovorila in nazadnje je rekel kralj Salomon: „Pojdi zdaj na svoj dom, minister, in jutri bova govorila o tistej zadevi, zavolj ktere si poslan.“ Minister je šel na svoje stanovanje in je celo noč mislil na tega kralja Salomona.

Drugo jutro je vstal in šel kmalo h kralju Salomonu. Ta ga prijazno sprejme in ogovori: „Ljubi Janez! ne bom te dolgo mudil; zakaj znano mi je, da tvoj kralj že dolgo pričakuje ugodnega odgovora. Če prideš k svojemu kralju Častimiru nazaj, vzemita vsak svoj lok in pušice, pojdita na kraljevi vrt, kjer sredi vrta staro orehovo drevo stoji, na to drevo zlezita in počakajta, dokler izpod njega ne prilezete dve kači. Ena teh kač bo imela glavo kakor krava, druga pa, kakor duh; obe pa boste imeli zlate verige okoli vratu. Ko ti kači zagledata, morata precej s pšicami nanji streljati, da obé umorita. Potem odrežita kačama glave in repe za eno ped daljave. Vse drugo meso pa vzemita seboj in pustita ga doma speči. To meso dajta jesti svojima ženama, in potem bosta, prej ko leto priteče, dobila z Božjo pomočjo vsak

enega sinka.“ Potem je vzel kralj Salomon čaroben prstan, lok, meč in škatljico, v katero je položil svilnato halo (plajšč), ter rekel ministru Janezu: „Te štiri reči dajta sinovoma, kadar dorasteta!“

Minister Janez se je zdaj poslovil od kralja Salomona in šel vesel v svojo deželo nazaj, ker je svoje poslanstvo tako dobro opravil. Ko je kralj Častimir zvedel, da minister Janez že prihaja in da ima dobro poročilo (ker hitri jezdeci so mu to naznanili), šel je ministru z obilnim spremstvom naproti. Ko se srečajo, je povedal minister kralju, kako je bil prijazno sprejet, kako je kralj Salomon že vse naprej vedel, in kak pomoček mu je potem nasvetoval. Tudi je kralju naznanil, da je s svojimi spremljevalci že pristopil k veri kralja Salomona, kateri časti pravega, edinega Boga. „Ako se njegove besede uresničijo,“ pristavi kralj, „in bom videl, da je Salomonov Bog res vsega-mogočen, potem bom tudi jaz pristopil k njegovi veri.“

Pet sto dve in devetdeseta noč.

Potem je šel minister na svoj dom in si osem dni odpočil od svojega potovanja. Po preteku teh osmih dni šel je h kralju in ga vprašal: „Gospod, kdaj pojdeva kači streljat?“ — „Precej, če hočeš!“ odgovori kralj. Na to sta vzela vsak svoj lok s pušicami in šla na vrt, kjer sta zlezla na orehovo drevó sredi vrta. Kmalo potem ste prilezli obé kači izpod drevesa: ena je imela tako glavo, kakor krava in roge na njej, druga pa glavo, kakor duh; obé ste imeli zlate verige okoli vratu. Kralj reče ministru: „Poglej, kako lepi ste ti dve kači, vsaka ima zlato verigo okoli vrata. Kaj, ko bi midva ti kači vjeti pustila in jih kazala tujim gostom? Kaj tacega niso

še videli.“ Minister pa ga je svaril pred takim dejanjem rekoč: „Ali ne veš več, o kralj, kaj mi je kralj Salomon naročil?“ Potem je napel svoj lok, položil pšico vanj in eno kačo ustrelil. Zdaj je še kralj s svojim lokom ustrelil drugo kačo. Močni in veliki kači ste se še dolgo zvijali po tleh in raztepali vsaka s svojim repom okoli sebe, da se je kar dim delal okoli nju. Nazadnje ste pa vendar obe poginili. Potem sta kralj in minister zlezla z drevesa, odsekala kačama glave in za eno ped repa; drugo meso pa sta nesla vsak na svoj dom, ga pustila speči in ga dala svojim ženam jesti.

Kralj je živel zdaj tri mesece v velikem nemiru in se vprašal večkrat: „ali bo res ali ne?“ Ko je pa ta čas pretekel, čutila je enkrat kraljica, da bo v kratkem času mati postala. Hitro pokliče starega strežaja in mu naroči: „Precej teci h kralju in mu reci: „gospa kraljica je srečnega upanja, da se vroča želja obeh spolni.“ Strežaj teče nemudoma h kralju, kateri je ves zamišljen pri mizi sedel, glavo ob dlan naslonjeno, in prevdarjal, ali bi moglo Salomonovo zdravilo kaj pomagati ali ne?

Strežaj se globoko prikloni in reče: „Dobre novice imam, gospod! Moja svitla kraljica mi zapoveduje sporočiti, da je srečnega upanja, da je noseča in da jo nasledki napadajo, iz katerih se sme gotovo sklepati vesela novica.“

Ko kralj to sliši, skoči po konci, poljubi strežaja in mu dá polno mošnjo cekinov. V tem hipu stopi minister Janez v kraljevo sobo in reče: „Čuj, gospodar! Sedel sem v samoti domá in premišljeval, ali bo kačja jed moji ženi kaj pomagala ali ne; kar

prileti ena mojih služabnic od moje žene poslana k meni v izbo in reče:

„Čujte, gospod, poslali so me gospá in vam sporočijo, da so dobrega upanja, to je, da so noseči!“ Od veselja sem deklici podaril tisoč goldinarjev za to dobro novico.

Zdaj pa je rekel kralj Častimir: „Ker je Bog nama tako dober bil, morava tudi midva ljudem do brote skazovati. Pojdi in zapovej, da je tri dni praznik v celi deželi; odpri žitnice in vinske shrambe in naj ljudstvo zastonj jé in pije skozi tri dni, kolikor se kteremu poljubi. Tudi jim povej, da jim odpustim davke za cele tri leta. Nadalje izpusti vse jetnike iz ječ, in kdor je meni kaj dolžan, naj se ta dolg zbríše.“ Spomnil pa se je kralj tudi svoje obljube in je pristopil k pravi veri in začel častiti pravega Boga, kakor Salomon in njegov oče David. Velikaši in deželni grofi so spoznali njegov izgled in tudi zapustili svoje malike. Tako se je sčasoma cela Egiptovska dežela spreobrnila k pravi veri. Po deželi pa je bilo veliko veselje, ko so se začele veselice in ko je ljudstvo zvedelo, zakaj se obhajajo.

Ko se je približal čas poroda, poklical je kralj vse modrijane in zvezdoglede iz cele dežele na svoj dvor, naj bi novorojenemu detetu povedali prihodnjost iz teka zvezd na nebu. Rodil se je deček, tako lep, kakor luna. Zdaj so začeli zvezdogledi računiti in premotravati stanje zvezd. Ko so vse pregledali, so kralju rekli: „Ta princ ima srečno zvezdo. Vendar bo v svoji mladosti veliko prestal, kar si pa vašemu veličanstvu ne upamo povedati.“ Kralj pa njim odgovori: „Povejte mi vse in ne bojte se!“ Na to začnejo zvezdogledi tako praviti: „O gospod, princ bo

to deželo zapustil, bo šel na morje, tam se mu bo barka zdrobila, prišel bo v roke hudobnih ljudi in bo veliko nevarnosti in strahu prestal, nazadnje pa vendar srečno dosegel svoj namen in se povrnil v svoj kraj. Potem bo pa zmirom srečen do svoje smrti in bo slavno vladal čez mnoge bogate dežele.“

Kralj pa je rekel na to: „Vaše prerokovanje ni tako hudo. Kar je človeku namenjeno, temu tak ne uide. Bogu dajmo čast! Veliko veselja si obetam nad svojim sinom do tje, ko bo nastopil svojo preskušnjo in svoje težave. Po prestanih teh nevarnostih ga upam zopet videti.“ Na to je kralj zvezdoglede bogato obdaril ter jih odpustil in ni mislil dalje na to, kar so mu prerokovali.

Kmalopotem je prišel minister Janez h kralju in mu naznanil: „Veličanstvo, ravno sedaj mi je žena rodila lepega sinčka.“ Kralj pa mu reče: „O minister, preseli se s svojo družino v mojo palačo, da bosta fanta vkupaj rastla, se vkupaj učila in tako drug drugemu tovaršijo delala.“

Pet sto tri in devetdeseta noč.

Minister je kralja ubogal in se preselil z ženo in otrokom v kraljevo palačo. Sedem dni so samo dojke oba otoka v svoji skrbi imele, potem pa sta prinesle oba fantička pred kralja in ga vprašale, kake imena bo otrokoma dal? Kralj pa jim reče: „Imenujte ju, kakor hočete!“ — „To ne gre,“ odgovorijo dojke, „takim otrokom me ne smemo imén dajati!“ Na to jim kralj veli: „Imenujte mojega sina Mečislava, naj bo „slaven z mečem“, ministrovega sina pa imenujte Družana, naj bo mojemu sinu v „družbo“ ali tovaršijo!“ Potem je še vsakej dojki dal

obilnih daril in jim naročil, naj skrbno pazijo na oba dečka. Ko sta bila pet let stara, dobila sta že možke učeničke, ki sta ju učila brati, pisati in veronauk. Veči ko sta prihajala, bolj težke nauke so jima nakladali. Pozneje sta se učila boriti, jahati, streljati, in vse vojaške umetnosti. Komaj petnajst let stara sta bila že tako izurjena v orožji, da jima po samem ni bil kos noben junak v celi deželi. Kralj Častimir je večkrat z veseljem gledal, kako sta se ta dva mladenčca urno sukala na svojih konjih in kako sta znala rabiti svoje orožje. Ko sta bila mladenčca po pet in dvajset let stara, poklical je enkrat kralj Častimir ministra Janeza k sebi in mu govoril: „Ljubi Janez, meni je nekaj na misel prišlo in rad bi te vprašal za tvoj svet.“ Minister reče: „Stori, kar ti srce veli, kajti iz tvojih ust prihaja blagoslov.“ Kralj mu reče: „Zdaj sem že čez dve sto let star, težko že nosim vse državne skrbi v svoji glavi. Moj sin Mečislav pa je razumem, hraber in dober mladenič, ali ne bo bolje, da njemu vlado prepustim? Jaz pa hočem na stare dni Bogu služiti in se na smrt pripravljati. Kaj praviš ti na to?“ Minister mu reče: „O kralj, kar ti govoviš, je dobro. Tudi jaz sem teh misli. Star sem že čez tri sto let, moj sin pa je mlad, hraber, razumen in pošten mladenič. S tvojim dovoljenjem bom ministersko službo njemu prepustil, in takó bosta vladala najina sinova, kakor sva do zdaj midva. Z dobrim svetom jima bova pa še zmirom na strani stala.“ Kralj mu to potrdi z besedo: „Piši hitro vsem namestnikom, knezom in grofom po deželi, vsem podložnim kraljem, vsem generalom in velikašem; naj se vsi skupaj zberejo, da mlademu kralju in njegovemu ministru prisežejo.

Kralj pa je dal glavno mesto olepšati in vse z venci in cveticami okinčati. Ljudje, ki tega niso vedeli, so povpraševali, kaj to pomeni. Tudi velikaši, grofi in generali, ki so se v glavnem mestu zbirali, so vprašali drug drugega: „Kaj pa hoče kralj od nas?“ Ko so bili vsi velikaši v glavnem mestu zbrani, napravil je kralj veliko gostijo in povabil vso gospôdo. Ko so odjedli in natočili vsak svojo čašo, vsedel se je kralj na svoj prestol in rekel: „Kdor je moj prijatelj, naj posluša zdaj moje besede!“ Vsi so utihnili, kralj pa je dalje govoril: „Vi vsi veste, da sem to kraljestvo podedoval za mojim očetem.“ Vsi rečejo enoglasno: „Res je! to vsi vemo.“ — „No, dobro!“ odgovori kralj, „kakor sem jaz kraljestvo dobil za svojim očetem, tako ga hočem zopet svojemu sinu izročiti; tak je tek časa. Jaz sem že star in betežen, kakor vsi vidite. Bolje kaže, da zadnje svoje ure darujem božji službi in delam pokoro za moje grehe. Vlado naj pa prevzame moj sin Mečislav, ktereга vsi poznate za poštenega, pametnega in dobrega mladenčā. Kaj pravite na to, vi moji zvesti knezi in grofi, namestniki, generali, vitezi in dvorni svetovalci?“ Vsi mu odgovorijo: „O kralj, ko bi ti najslabšega svojega hlapca postavil nam za gospodarja, mi bi ga vbogali zavoljo tebe; koliko rajši bomo to storili, ko nam daš za vladarja ljubeznjivega in hrabrega princa Mečislava! Prisežemo mu zvezto bo pri naših glavah in naših očeh!“ Na to je kralj zapustil svoj tron, Mečislava nanj posadil in rekel velikašem: „Evo vašega kralja!“ Potem mu je postavil krono na glavo in mu dal žezlo v roko. Vsi velikaši se pripognejo do tal, poljubijo zemljo in vstavši zakličejo: „O kralj Mečislav, le ti edini si vreden, naš kralj biti.“ Potem

so prišli duhovniki in molili nekatere molitve. Kraljevi strežaji pa so metali zlati in srebrni denar v velikej meri mej ljudstvo, ki je pred palačo stalo. Velikašem pa je kralj dal mnogo dragocenih daril.

Pet sto štir in devetdeseta noč.

Zdaj se je vzdignil še minister Janez in je grofom takó govoril: „Vi veste vsi, da sem bil že minister, ko sedanjega kralja Častimira še ni bilo na svetu. Zdaj ko je on svojo čast odložil, spodobi se, da tudi jaz to storim, ki sem že nad tri sto let star. Novi kralj Mečislav je bil tako dober, da je moj sklep potrdil in mojega sina Družana sprejel za svojega ministra. Ali smo prav tako storili, ali ne?“ Vsi rečejo na to: „Nihče ni bolj vreden biti novemu kralju svetovalec, kakor Družan, kateri je s princom od mladih nog prijatelj.“

Po tej slovesnosti so veselice še več dni trajale. Stari kralj Častimir in stari minister Janez bila sta tako darežljiva, da nobeden ni šel prazen domu iz te gostije, vsak je nesel kak lep in dragocen dar. Potem pa je stari kralj poklical Mečislava in Družana k sebi in jima rekel: „Tukaj imam za vaji štiri darove od kralja Salomona, vzemita si po svoji volji!“ Mečislav je potem vzel čarobni prstan in škatljico s svilnato halo; Družan pa je vzel meč in lok, ki sta imela tudi posebno moč. Mečislav škatljice ni odprl, ampak položil jo je na svoj tron, kamor se je tudi zvečer naslonil in zaspal. Družan pa se je naslonil na divan kraj prestola in tudi zaspal. O polnoči pa se je kralj Mečislav zbudil; spomnil se je svoje škatljice, in ker je bil radoveden, kaj je v njej, vzel je luč, nesel škatljo v drugo izbo in jo tam pri luči

pogledal. Ni namreč hotel, da bi tudi Družan videl, kaj je v škatlji. Ko je kralj škatljo odprl, videl je v njej velik svilnat plajšč, in v ta plajšč bila je z zlatimi nitmi utkana podoba neke deklice, katera je bila tako lepa, da je princu kar sapa zastala, ko jo pogleda. Začel je skoraj noreti, tisto podobo poljubovati in prepevati. Potem pa se je začel jokati, si lasé puliti in kakor blazen okoli letati.

Od tega hrupa se je zdaj tudi Družan zbudil. Pogledal je okoli sebe, in ko princa ni videl, si je mislil: „Kam je neki Mečislav zginil?“ Šel ga je iskat in ga našel vsega v solzah. Družan ga praša, kaj mu je, pa ne dobi odgovora. Zato mu reče: „Moj kralj! Jaz sem tvoj minister in prijatelj; skupaj sva vzrasla; če meni ne zaupaš, komu hočeš zaupati?“ Mečislav pa se je jokal naprej in se ni ozrl na Družana. Ta pa je vzel sabljo in je rekel: „Na tem mestu se bom zaklal, če mi ne poveš, kaj ti je.“

Zdaj vzdigne princ svojo glavo in reče: „Dragi prijatelj, mene je sram, da bi ti to povedal.“ Družan pa mu reče: „Od kedaj mi nič več ne upaš? Ali se spodobi, pred prijateljem svoje zadeve skrivati?“

Na to ga prime princ za roko in ga pelje tje k plajšču ter mu pokaže podobo. Družan si je podobo odgledal in občudoval njeno lepoto. Nad glavo podobe pa so bile črke iz samih biserov in iz njih je čital Družan te besede: „To je podoba Vile Zlatozore, hčere Silnibana, kralja duhov v srečnem vrtu na belih otokih.“

Družan praša zdaj princa: „Ali veš, kaj ta podoba pomeni?“ — Princ reče: „Kako bom vedel?“ — „Saj je zapisano“, reče Družan, „le čitaj z menoj: podoba Vile Zlatozore . . .“ — „Gorjé,

gorjé!“ zakliče princ, če je ta krasotica živa kje na svetu, hočem jo tako dolgo iskati, da jo najdem!“ Na to se je spet jokati začel. Družan pa mu reče: „Nikar ne jokaj, prijatelj! Toliko več skliči vse učenjake in medrijane, vse morske kapitane in popotne minihe ter vse ljudi, ki so daleč po svetu prišli, ter prašaj jih, če kateri iz njih vé za „srečni vrt na belih otokih?“ Morda je kdo med njimi, ki ti z božjo pomočjo kaj pametnega svetuje.“

Drugi dan je bil državni svet. Pa Mečislav ni mogel na svet, poslal je poročilo: „Kralj Mečislav je zbolel, on ne more priti.“ Vlegel se je v posteljo. Ko je stari kralj Častimir to zvedel, bil je v velikih skrbeh. Poklical je vse zdravnike tistega mesta, jih peljal k svojemu sinu in jih naprosil, naj mu zapišejo potrebno zdravilo. Zdravniki pa so z glavami majali, nekaj zapisali in odšli. Toda pomagalo ni nič.

Pet sto pet in devetdeseta noč.

Ko je pa bolezen že tri mesce trajala in se ni nič na bolje obrnilo, rekel je kralj Častimir ves jezen proti zdravnikom: „Gorjé vam, vi psi! če ne znate mojega sina ozdraviti, pustil vas bom vse obesiti!“ Na to reče najstarejši med zdravniki: „Gospod, mi si vse prizadenemo, da bi ga ozdravili. Pa ta bolezen tiči globoko in se težko leči. Ako hočete, vam jo imenujemo.“ — „Le povejte!“ reče kralj. Na to odgovori zdravnik: „Princ je iz ljubezni zbolel.“ — „Kako vi to veste?“ praša kralj. Zdravniki pa mu odgovoré: „Mi sodimo le po zunajnih znamenjih, natančnega o tem pa nič ne vemo. Ako hočete to zvediti, morate prašati takega človeka, ki s princem

vedno občuje. Morda bo njegov prijatelj, minister Družan, kaj več povedal.“

Kralj Častimir je šel precej v svojo izbo, poklical Družana k sebi in ga vprašal: „Povej mi po pravici: kako bolezen ima moj sin?“ Družan odgovori: „Jaz ne vem.“ Na to pokliče kralj rabeljne in jim ukaže, naj Družanu glavo odsekajo. Družan se je bal za svoje življenje in je rekel: „Če mi obljubite, da se mi nič ne zgodi, bom resnico povedal.“ — „Le govori“, reče kralj, „nič se ti ne bo zgodilo.“ Zdaj reče Družan: „Tvoj sin ljubi Vilo Zlatozoro, hčer Silnibana, kralja duhov.“

Kralj prša na to: „Ja, kje pa jo je videl?“ in Družan odgovori: „Naslikana je na tistem plajšču, kterega mu je kralj Salomon poklonil.“ Kralj je šel precej k svojemu sinu in mu rekel: „Kaj samega sebe trpinčiš! Ktera podoba je ta, ki si se vanjo zaljubil?“ Princ reče: „Mene je bilo sram, kaj takega povedati. Ker pa že vse veš, glej, kako mi pomagaš!“ — „Kaj ti hočem pomagati?“ reče kralj, „ali imam jaz čez duhove kako oblast? Še Salomon bi v tej reči ne mogel nič storiti. Pusti take misli in razvedri se! Namesto nje ti hočem priskrbeti sto lepih princezinj! Ta pa je iz duhov rojena. Kaj hočeš s tako, ki ni človeško bitje?“ Sin pa reče: „Ljubi moj oče, jaz nje ne morem pustiti in pozabiti.“ — „Kaj pa hočemo tukaj storiti?“ vpraša oče. Mečislav mu reče: „Skliči vse trgovce, modrijane in popotnike, če kateri vé za „srečni vrt na belih otokih?“ Tam je domá.“ Zdaj je kralj sklical vse morske kapitane, učene može, take, ki so daleč okoli prišli, potem sploh trgovce in potnike, ter jih dal vprašati, če kateri iz njih vé za „srečni vrt na belih

otokih?“ Toda nobeden iz njih ni bil še nikoli tam, niti praviti ni slišal o tej deželi. Eden pa se oglasi in reče: „O slavni vladar, ako hočeš to zvediti, pojdi na Kitajsko. To je velika dežela, obljudena od mnogih narodov. Če tam tega ne izveš, potem nikjer ne.“ Ko je Mečislav to slišal, rekel je očetu: „O ljubi oče, dajte mi več bark in mornarjev, da pojdem na Kitajsko!“ Kralj Častimir pa mu reče: „Moj sin, ostani tukaj in vladaj svojo deželo; jaz pa pojdem po svetu princezinjo Zlatozoro iskat.“ — „To pa ne gre!“ reče Mečislav; „jaz sem še mlad in krepek, meni ne škoduje zdaj vsaka sapica; vi pa bi na morji gotovo umrli. Kaj škoduje, če nekaj časa potujem in si svet ogledam? Ako jo najdem, je prav. Ako ne, bom pa na to pozabil, se povrnil vesel domu in si tukaj drugo nevesto izbral.“

Kralj Častimir si ni vedel drugači pomagati, ko da je sinu spolnil njegovo voljo, mu pripravil štirideset bark, na ktere mu je naložil zadosti živeža, blaga, zlata in druge prtljage; razun tega mu je dal tisoč mornarjev in vojakov seboj, da bi povsodi brez strahu popotoval, in slednjič ga je izročil še božjemu varstvu.

Milo je bilo videti, kako se je princ poslovil od starega svojega očeta. Ravno tako se je Družan poslovil od svojega očeta, in potem sta se Mečislav in Družan ukrcala. Na tisoče ljudstva je stalo na bregu, ki so solznih oči gledali za princom in za barkami, na katerih je marsikdo vedel svojega brata ali očeta ali sina ali ženina ali ljubimca. Kdo vé, če še kateri iz vseh teh v svojo domovino nazaj pride, ali nobeden več?

Popotniki so imeli ugodno vreme in tako so kmalo prišli na Kitajsko. Ko so Kitajci videli, da

se bliža njihovi deželi štirideset velikih vojnih bark, imeli so velik strah. Zaprli so vrata svojega glavnega mesta in postavili straže na zidove. Zdaj je Mečislav izbral dva vojaka in jima rekel: „Pojdita v mesto, pozdravita kralja v mojem imenu in povejta mu: „Kralj Mečislav iz Egipta je prišel na barkah v tvoje mesto, pa ne kot sovražnik, ampak kot gost in prijatelj. On želi tvojo deželo videti. Potem se bo podal v svoj kraj nazaj. Ako ga hočeš sprejeti kot gosta in prijatelja, hoče te obiskati; če ne, bo svoje barke obrnil in se podal drugam.“

Ko sta vojaka v mesto prišla in to sporočila, bil je Kitajski cesar Blagodan vesel, pustil je mestne vrata odpreti, ukazal meščanom, da so hiše ovenčali, in potem je šel sam z obilnim spremstvom kralju Mečislavu naproti. Ko so se srečali, je cesar Blagodan kralja Mečislava objel, mu dal mnogo lepih daril, ravno tako Družanu, in govoril to: „Srečne moje oči, ki vidijo tako slavnega kralja! Dobro došel v mojem mestu. Kar je mojega, je tudi tvoje.“ Pustil je vsem egiptovskim vojakom dobro postreči z jedjó in pijačo, in potem so šli vsi vkupaj z veselo godbo v mesto. Pa tudi kralj Mečislav je imel za cesarja Blagodana mnogo lepih daril, katere je pustil iz bark prinesiti. Štirideset dni so trajale veselice na čast kralju Mečislavu. Po preteku tega časa vprašal je enkrat cesar Blagodan kralja Mečislava: „Kako se ti dopada v moji deželi?“ Kralj odvrne: „Hvala tvoji milosti, vse mi je po volji.“ Cesar pa reče na to: „Ti imaš pa gotovo še kaj družega na sreč, kajti tvoje oči so žalostne in nemirne?“ Na to reče Mečislav: „Prav govoriš, da so moje oči žalostne; kajti ozirajo se po Vili Zlatozori, pa je ne morejo

nikjer zagledati.“ To rekši vderejo se mu solze iz oči in začel je na glas ihteti.“ — „Kaj bi se dalo tukaj pomagati?“ vpraša cesar Blagodan. Mečislav pa mu odgovori: „Jaz bi te prosil, da skličeš vse učenjake, trgovce in kapitane in jih vprašaš, če kateri kaj vé za „srečni vrt na belih otokih“. Cesar je tej želji precej ustregel in je sklical zbor popotnikov, morskih kapitanov in učenih ljudi, ter jih vprašal, če kateri iz njih kaj vé za tisti srečni vrt na belih otokih. Toda vsi so molčali. Le eden se je oglasil in rekel: „Slišal sem vže govoriti o tistih otokih. Slavni kralj naj se poda v deželo Indijo; tam bodo vže vedeli za te otoke.“ Zdaj je pustil Mečislav precej svoje barke oskrbeti s pitno vodo, živežem in drugimi potrebščinami. Potem se je poslovil od cesarja Blagodana, se mu zahvalil za vso prijaznost in se podal z Družanom in vojaki na barke.

Štiri mesce so jadrali še precej srečno po širokem morji. Enkrat pa se vzdigne strašen vihar, valovi kakor hiše visoki so se vzdigovali na morji in barke kralja Mečislava so skakale sim in tje kakor orehove lupine. Deset dni so bili v velikem strahu. Slednjič pa je huda burja gnala barke do nekega skalnega brega, kjer so se vse ob skalah razbile. Vsi mornarji in vojaki so se potopili, le kralj Mečislav z nekaterimi mornarji se je rešil na majhnem čolnu. Kmalo potem se je nevihta polegla, nebo se je zjasnilo in morje je postalo mirno. Kralj je pogledal okoli sebe, pa od celega njegovega brodovja ni bilo nič več videti. Samo vodo je videl in nebó nad seboj, pa tisti čoln, na katerem se je rešil.

Pet sto šest in devetdeseta noč.

„Kje so moje barke? Kje je moj prijatelj Družan?“ vprašal je Mečislav. Mornarji pa mu odgovoré: „Vsi so poginili, o gospod, in ribe jih bodo pojedle.“ Mečislav je bil tako obupan, da je hotel v morje skočiti. Mornarji so mu pa ubranili in mu rekli: „O vladar, čemu imaš take misli? Ali nisi vsega tega sam si nakopal na glavo? Zakaj nisi ubogal svojega očeta, ki te je prosil, da ostani doma! Vender, kaj hočemo, to je bilo vse vže tako namenjeno. Vže pri tvojem rojstvu so zvezdogledi rekli, da bodeš prišel v velike nevarnosti. Potrpi toraj, da te Bog iz njih reši.“ Kralj pa odgovori na to: „Ni je pomoči razun pri Bogu! Njegovim sklepom nihče ne uide.“ Pustil si je potem jesti dati, ker so na čolnu nekoliko seboj vzeli. Valovi pa so čoln vedno sim in tje metali, in mornarji sami niso vedeli kam bi se obrnili, ker jim je bil kraj čisto neznan. Vže jim je začelo tudi vode in živeža zmanjkovati, kar zagledajo iz daljave otok. Veslali so v tisto stran, da so na tisti otok prišli. Na otoku so kmalo zagledali več sadnih dreves, in ker so bili lačni, so šli vsi tje tisto sadje trgati, en sam je v čolnu ostal. Mej drevjem pa so videli nekega divjega človeka sedeti, ki jih je klical in vabil: „Ne jejte tistega sadja, ki ni zrelo; pridite sim k meni, jaz vam bom zrelega sadja dal!“ Eden mornarjev je res šel tje in je mislil, da bo kaj boljšega sadja dobil. Pa komaj se tistemu drevesu približa, skoči mu divji mož za vrat, mu ovije desno nogo okoli vratu, z levo pa se opre ob njegov hrbet in mu reče: „Le nosi me zdaj, zdaj boš moj osel, da me boš okoli nosil. Ne boš se me znebil, ne!“ Mornar ga je skušal raz sebe vreči, pa ga ni mogel, tako močno se ga je divjak držal. Ko je pa

mornar kričati začel, pritekli so drugi mornarji in divjaka tako dolgo s palicami topli, da je mornarja spustil. Zdaj je pa še divjak kričati začel, in priteklo je mnogo drugih divjakov na pomoč. Zdaj so pa Mečislav in mornarji hitro na čoln nazaj zbežali in ga od brega stran porinili, da divjaki niso mogli za njimi. Kričali pa so divjaki še zmirom in jih nazaj vabili: „Pridite k nam, vi boste naši osli, mi bomo pa po vas jahali!“ Mornarji pa so jim osle kazali in klicali: „Takih oslov si pojdite drugam iskat!“

Spet so bili dolgo časa na morji, kar zagledajo drug otok. Veslali so tje, in ko na otok stopijo, so čoln privezali in šli v bližnji gojzd, ker je bilo več sadnih dreves videti. Na enkrat pridejo do velike klade, ki je črez pot ležala. Eden mornarjev stopi nanjo in reče: „Kaj neki ta čudna klada pomeni?“ Pa v tem hipu se klada po konci spne, in videli so, da je strašen velikan. Hitro so vsi zbežali nazaj v čoln, samo tistega mornarja, ki je bil nanj stopil, je velikan zagrabil in ga precej raztrgal ter surovega jesti začel.

Drugi mornarji z Mečislavom pa so tekli, kakor bi jih veter nesel, do morja, se vsedli na svoj čoln in odrinili. Velikan je sicer priletel za njimi, pa jih je vže zamudil.

Čez nekaj dni vožnje so prišli spet na drug otok. Sli so na nek hrib, kjer je bilo več sadnih dreves. Zlezli so na drevesa in se prav dobro pasli s tem sadjem. Kar naenkrat pa pride več nagih ljudi, ki so bili vsak petdeset pračev dolgi, so imeli zobé, kakor prešič, da so jim iz ust rastli. Ti so vzeli Mečislava in njegove tovarše doli z dreves in jih nesli svojemu kralju. Ta je bil še večji, kakor ti velikani in je sedel na skali. Položili so ljudi pred njega in

mu rekli: „O kralj, poglej, kake čudne tiče smo na drevji našli!“ Kralj velikanov, ki je bil lačen, dal je precej dva mornarja zaklati in ju je pojedel. Ko so drugi mornarji in Mečislav to videli, začeli so se jokati. Ko jih pa kralj velikanov jokati sliši, mislil je, da takó pojejo, in reče: „Ti tiči znajo lepo peti. Naredite vsakemu tičnik in dajte te tičnike v mojo sobo obesiti, da bom slišal te tiče peti.“ Tako so bili Mečislav in njegovi ljudje vsak v tičnik zaprti in v sobo k temu velikanu obešeni, kjer so dobili vsak dan sadja in vode, včasih tudi kruha in mesa. Včasih so peli, včasih govorili, včasih pa jokali, in kralj velikanov je zmirom mislil, da tako pojejo.

Ta kralj velikanov pa je imel hčer, ki je bila na nekem drugem otoku omožena. Ta pa je imela človeško podobo in pamet, tudi ni bila tako grozno velika, vendar pa še zmirom veči, ko vsak možki v naših krajih. Tej je oče enkrat naznanil, da ima vjete prav čudne tiče, ki znajo lepo peti. Ko je hči to slišala, je res mislila, da ima oče take tiče. Poslala mu je tedaj glas, naj jej pošlje par takih tičev. Velikan jej pošlje Mečislava in tri mornarje. Ko jej velikani te štiri može v tičnikih prinesejo, je divjaška princezinja pač sprevidela, da so to ljudje in jih je iz tičnikov spustila. Potem jih je dobro pogostila in se z njimi razgovarjala. Pri tem se je zaljubila v kralja Mečislava. Ko je bila enkrat sama z njim, razodela mu je svojo ljubezen. On pa je rekel: „Draga princezinja, jaz sem tujec, ljubiti pa ne morem nobene druge, ko Vilo Zlatozoro.“ Kolikor tudi si je divjaška princezinja prizadevala, ni mogla kralja na svojo stran pregovoriti. Zato je postala huda, je mornarje in Mečislava uklenila v verige in jih silila, da so morali

zanjo težko delati: drva sekati in vkup nositi, vodo nositi, kuhati, pomivati i. t. d. Tako je ostalo štiri leta. Kralj se je tega življenja nazadnje naveličal in je prosil princezinjo, naj spusti njega in tovarše, da pojdejo na svoj dom. Princezinja pa mu je ponudila vnovič svojo ljubezen. Ker se ni udal, moral je še nadalje v sužnosti ostati. Po morji zbežati ni mogel, ker ni imel ne barke, ne čolna.

Pet sto sedem in devetdeseta noč.

Mečislav in njegovi tovarši smeli so brez straže po otoku okoli hoditi. Sekali in napravljali so drva in jih potem nosili princezinji v kuhinjo. Živeli so na tem otoku pri tej princezinji deset let. Nekega dne vsedel se je Mečislav na breg k morju, začel je premišljevati, v kaki časti in sreči da je prej živel in kako reven da je zdaj, spomnil se je očeta in matere in svojega prijatla Družana, in debele solze so mu začele kapati iz oces. Njegovi mornarji mu rekó: „Kaj pomaga jokati! Svoji osodi nihče ne ubeži. Vse je tako namenjeno, kakor pride.“ Princ pa jim reče: „Res je, da pomoč pride le od Boga, pa človek se mora tudi sam kaj geniti, ne zmirom na čudeže čakati. Jaz mislim, da je najbolje, ako od todi zbežimo, naj vže pridemo, kamor bodi.“ Mornarji pa pravijo: „Kam hočemo bežati? Tukaj prebivajo sami velikani. Ti nas bodo kmalo polovili in pojedli.“ Mečislav pa jim odvrne: „Po suhem jim vže ne ubežimo; mi moramo na morje misliti, ker velikani nimajo nič bark, kakor se vidi.“ — „Saj mi tudi nemamo nobene,“ oglasi se eden mornarjev. „Veste kaj,“ djal je zdaj princ, „mi bomo nasekali lepih smerekovih dreves, jih zvezali z vrbovimi in smerekovimi vejami,

da bodo tesno drug pri drugem ležali, in tako bomo naredili plav. Na ta plav bomo nanosili živeža in pitne vode, naredili si bomo vesla in potem enkrat odrinili po morji. Morda nam Bog pošlje srečen veter, ki nas bo zanesel v lepše kraje, kjer prebivajo ljudje in kristjani.“ Mornarji so se razveselili teh besedi in jih potrdili rekoč: „Tvoj svet je dober!“ Začeli so sekati lepe in ravne smereke, jih obsekali, da so bile gladke in potem jih začeli z vejami vezati. V enem mesecu je bil narejen velik plav. Spustili so ga na morje in nanosili nanj živeža in vode. Vse to so delali na takem kraji, kjer je bilo polno gostega drevja, tako da velikani od vsega niso nič videli. S sekuro so si potem odbili verige od rok in nog, s katerimi so bili uklenjeni, podali so se na plav in odrinili. Bili so štiri mesce na morji, kar jim živeža zmanjka in so trpeli hudo lakoto. Na enkrat začne morje šumeti in velike valove delati. Iz morja prileze strašno velik krokodil in požre enega mornarja, tako da sta Mečislavu samo še dva tovarša ostala. Ti trije so zdaj hitro veslali, da bi tej pošasti ušli. Tako so prišli blizu nekega otoka, na katerem je bila visoka gora. Vsi veseli so še bolj krepko veslali, da bi prišli na ta otok. Pa naenkrat morje zopet zašumi, prikaže se drug, še strašnejši krokodil in požre dva mornarja na enkrat. Mečislav je pribežal čisto sam na ta otok. Šel je na tisto goro in se tam vsedel, da bi morda kakega človeka ali kako barko zagledal. V tej samoti se je zopet zamislil in začel je jokati. Potem je zlezal na sadno drevo, da je pojedel nekaj sadja. Na nekrat pa pride nad njega kakih dvajset opic, ki so bile tako velike, kakor mule. Obdale so ga, ga prijele za roke in ga peljala na nek velik grad. Ta grad

je bil ves zlat in srebern, in v njem je bilo toliko žlahtnih kamnov, da se ne dá popisati.

V tem gradu nihče drugi ni prebival, ko neki lep mladenič. Tega mladenča so namreč opice enkrat ujele in ga prisilile, da je mogel njih kralj biti in v tem gradu prebivati. Mečislavu se je mladenič zelo dopadel, pa tudi kralj opic se je razveselil, da vidi zopet enkrat človeka pred seboj, in začel ga je izpraševati, kdo je in od kodi pride? Mečislav mu odgovori: „Jaz sem Mečislav, sin kralja Častimira Egiptovskega.“ Mladenič pa reče na to: „V Egiptu sem pa slišal, da si odpotoval na Kitajsko. Kako prideš v te kraje?“ — „Se ve, da sem bil na Kitajskem,“ reče princ, „pa tega je vže deset let.“ Potem je mladenču vse povedal, kako je potoval in kaj je vse doživel. Na to mu reče kralj opic: „O prijatel, zadosti si prestal na svetu; zato ostani zdaj pri meni, tukaj ti ne bode nič hudega, vsega bodeš imel v obilnosti. Meni je dolg čas, ker sem zmirom sam, z opicami pa se razgovarjati ne morem; zato sem srečen, da sem tebe za tovariša dobil. Če jaz umrjem, pa tebi prepustim to opično kraljestvo. Opice so mi zelo udane in mi prinesó v grad, kar koli si želim.“

Mečislav pa mu odgovori, da nema nikjer mirú, dokler ni našel Vile Zlatozore. Rajši hoče prehoditi ves svet, da najde ali Zlatozoro, ali pa svojo smrt. Potem je dal mladenič znamenje, in opice so začele različne jedi in pijače v zlatih posodah na mizo nositi. Nanosile so več ko sto skled. Na to sta se oba kralja k mizi vsedla; pa tudi bolj imenitne opice so sedle k mizi, manj imenitne so pa stregle in v kuhinji snedle kak košček žlahtnih jedil, ki so gospódi ostale. Po kosilu so začele opice plesati in delati pri

tem tako čudne skoke in obraze, da se je Mečislav na glas smejal. Tako je za majhen trenotek pozabil na svojo nesrečo. Zdaj so opice odšle in kralja sta ostala sama. Podala sta se v drugo dvorano, kjer sta se razgovarjala še pozno v noč. Zvečer pa se je Mečislavu odkazalo lepo, prijetno ležišče. Zjutraj, še prej ko je solnce izišlo, poklical je mladenič Mečislava in mu rekel: „Poglej skozi okno, bodeš nekaj videl!“ Ko Mečislav pogleda, videl je vse črno opic pod gradom, takó da jih ni bilo mogoče šteti. Mečislav vpraša: „Zakaj se zbirajo te opice tukaj?“ Mladenič mu odgovori: „Vsak ponedelk pridejo vse opice iz cele dežele tukaj sim, nekatere po tri dni hodá, in čakajo, da se jaz iz spanja prebudim. Kedar se jim pa pri oknu pokažem, priklanjajo se mi do tal in mi kažejo svojo pokorščino in udanost, potem pa grejo zopet domu.“ Tako je bilo tudi ta dan. Ko se jim mladenič pri odprtem oknu pokaže, imele so veliko veselje, se mu poklonile in potem šle zopet vsaka na svoj dom.

Pet sto osem in devetdeseta noč.

Cel mesec je ostal Mečislav pri tem mladenču. Potem se je poslovil od njega in šel naprej. Mladenič mu je dal dve sto opic, da so ga spremile sedem dni daleč, dokler ni prišel do meje tiste dežele. Tam so ga opice zapustile in šle nazaj domu. Mečislav je zdaj sam naprej potoval črez hribe in doline skozi cele štiri mesce. Včasih je bil lačen, včasih je zopet prišel do sadja in je imel dosti jesti. Naenkrat pride v čisto puste kraje, kjer ni dobil nič za vžiti. Hudo mu je bilo in glad ga je pritiskal. Vže se je kesal, da je zapustil tistega mladenča pri opicah, in vže se

je hotel nazaj vrniti, kar naenkrat zagleda v daljavi lep grad pred seboj. To je bil še eden tistih gradov, ki jih je zidal Jafet, Noetov sin. Šel je naravnost proti temu gradu, in ko tje pride, vsedel se je pri vratih na tla, ter si mislil: „Kdo vé, čigav je ta grad? Ali so duhovi not ali ljudje?“ Dolgo časa je pred gradom sedel, pa ni videl nikogar nikjer. To mu je predolgo trajalo, in zaupajoč v Božjo pomoč šel je v grad. Prišel je črez sedem mostovžev, pa nikjer ni videl žive duše. Na konec sedmega mostovža videl je duri z dragoceno zaveso pred njimi. On vzdigne to zaveso in stopi v lepo dvorano, ki se je vsa lesketala zlata, srebra in žlahtnih kamnov. Sredi dvorane je bil zlat tron, in na tronu je sedela deklica, lepa kakor polna luna. Imela je na sebi obleko kraljice in krono na glavi. Pod tronom je bila miza in na njej štirideset skled z najboljšimi jedmi. Ko Mečislav to gospodično zagleda, stopi pred njo in jo pozdravi. Ona se zahvali in vpraša: „Ali si človek ali duh?“ On odgovori: „Jaz sem človek in sicer kralja Častimira sin in sam kralj.“ Ona mu na to reče: „Vsedi se in jej! potem mi bodeš povedal, kakó si v ta kraj prišel.“

Mečislav je bil lačen, zato se ni pustil dolgo prositi, vsaj tako dobrih jedi vže ni videl, odkar je bil zapustil opičnega kralja. Na to pa se je vsedel k deklici na tron, in ona ga je začela vprašati, zakaj po teh krajih potuje? Pa on jej odgovori: „Jaz ti bodem vže vse povedal, pa poprej moraš še ti meni povedati, kdo si in kaj tukaj delaš?“ Deklica je začela takó praviti: „Jaz sem K r a s n o b e l a, hči Velkibana, kralja duhov na belih otokih. V vsej Indiji ni tako lepega vrta, kakor ga ima moj oče. Enkrat

sem se po vrtu sprehajala, kar naenkrat se mi prikaže nekaj, kakor gost oblak. Bil pa je duh, ki me je zgrabil in po zraku odnesel. Ker sem na pomoč klicala, mi je ta duh rekel: „O Krasnobela, nič se ne boj!“ Potem me je postavil v ta grad in se spremenil pred menoj v lepega mladenčca. Zraven me vpraša: „Ali me poznš?“ Jaz mu odgovorim: „Od kod ti hočem poznati?“ On pa mi reče: „Jaz sem sin višnjevega kralja duhov. Moj oče stane na obalah rudečega morja in ima v oblasti šestkrat sto tisoč duhov. Videl sem te, se zaljubil v tebe in te odnesel na ta moj grad. V ta grad ne pride ne človek, ne duh; in od tod v Indijo je sto in dvajset let hoda. Zato ne bodeš več videla ne očeta, ne matere. Ostani tedaj tukaj pri meni in bodi dobre volje. Z vsem ti bode postreženo, in kedar le pokličeš, pridem jaz sam, da izpolnim vsako tvojo željo.“ Potem me je objel in poljubil ter mi rekel: „Nič se ne boj!“ Postregel mi je z vsem, in kar za svoje potrebe poželim, to imam. Vender sem zelo nesrečna; tega duha ne morem videti, kolikor tudi se mi prilizuje; družega živega bitja pa ni blizo. Po mojih starših mi je prav dolg čas. Ta duh tedaj pride vsaki torek in ostane do petka v gradu, potem pa odide, da nič ne vem, kam. Kedar je tukaj, kosiva skupaj; on me objema, poljubuje in kratkočasi, vender z vednim spoštovanjem v najčistejši ljubezni. Moj oče, kralj Velkiban, nič ne vé, kam sem jaz zginila in me ne more zaslediti. To je moja historija; sedaj pa še ti svojo povej!“ Mečislav reče: „Moja historija je dolga. Bojim se, da bode mej mojim pripovedovanjem tvoj duh prišel in naji oba pokončal.“ Princezinja reče: „Danes je sobota. Duh je še le

včera je odšel in ga pred torkom ne bode nazaj. Toraj se nemava ničesar bati.“ Zdaj je Mečislav začel praviti. Ko je pa imenoval Vilo Zlatozoro, začela se je Krasnobela jokati in je rekla: „To je moja ljuba sestrična! O ti draga Zlatozorka, kolikorkrati sve si skupaj igrali! Zdaj pa nič več ne slišim tvojega milega glasu, ki bi me klical: ljuba sestra!“ Zdaj reče Mečislav: „O Krasnobela! Tista Zlatozora je Vila, ti si pa človek, kakor jaz; kakó zamoreš njena sestra biti?“ Ona pa odgovori: „Motiš se, prijatelj. Moj oče Velkiban je ravno taki kralj duhov, kakor njen oče Silniban. Oba vladata na belih otokih; moj oče sicer na izhodnem delu, moj stric, njen oče, pa na zapadnem delu otokov. Imela pa sta oba človeške žene, to ste najni materi, ki ste sestri, takó da je njena mati moja teta, in moja mati njena teta. Tako sve obé na pol od duhov, na pol od ljudi rojeni, in imave človeško podobo, zraven pa to prednost, da se ne postareve do smrti; najin obraz je zmirom mlad.

Pet sto devet in devetdeseta noč.

„Tedaj tvoji starši nič ne vedó, kam si ti prišla?“ vpraša Mečislav. „Ko bi to vedeli,“ reče Vila Krasnobela, „bi bili vže davno vzdignili grozno vojsko in vže davno pokončali tega višnjevca princa, ki mene varuje, in njegovega očeta, čeravno imata šest sto tisoč duhov v oblasti. Toda, kaj hočemo, Bogu se izročimo, On vse prav obrne.“ — Na to jej reče kralj Mečislav: „Beživa od tod!“ Ona odvrne: „Kam bodeš bežal? Ko bi prav za eno leto hoda pred njim bila, ta hudobni duh naji vjame v enem trenutku in naji pokonča!“ Mečislav reče: „Tedaj se bodem pa kam skrila, in kedar pride, ga bodem s sabljo raz-

sekal.“ Krasnobela pa mu odgovori: „Dokler njegovega duha ne umoriš, tako dolgo mu nič ne moreš.“ Mečislav vpraša: „Kje pa je njegov duh?“ Na to mu začne Vila praviti: „Večkrat sem ga za to vprašala, pa mi ni hotel povedati. Ker ga le nisem vprašati nehala, postal je hud in je rekel: „Kaj zmirom poprašuješ po mojem duhu? Kaj imaš ti z mojim duhom opraviti?“ Jaz pa sem ga tolažila in rekla: „Kaj meni ne bodeš zaupal? Koga imam družega, da bi ga ljubila, kakor tebe? Za tebe skrbim, kakor za bunčico svojega očesa; ali mi bodeš zameril, če sem v skrbi za tebe in te poprašujem o takih rečeh, ki so važne in imenitne tudi za mene?“ Na to mi reče višnjevi princ: „Vže ko sem se rodil, rekli so zvezdogledi, da bo neki princ umoril mojega duha. Zato sem duha vzel, ga vtaknil vrabcu v goltanec, vrabca djal v škatlico, to škatlico v sedem drugih škatlic, vsaka nekaj večji od prejšnje, te škatle v sedem skrinj, vsaka toliko večji od prejšnje, da so šle ena v drugo, teh sedem skrinj v kamnito hišo, in to kamnito hišo sem pokopal na dno morja, kamor ne pride ne človek ne duh. Povem ti pa: nikomur tega ne povej!“ Jaz mu odgovorim: „Kdo pa pride k meni, da bi mu to pravila!“ Povedala pa sem še to: „Res si svojega duha dobro skril. Kajti na dnu morjá ga nihče ne bode iskal; in če prav kamnito hišo najde, je ne more vzdigniti.“ Višnjevi princ pa mi reče: „Stvar je bolj nevarna. Zvezdogledi so trdili, da bode imel tisti princ Salomonov prstan na roki, in ko bode s tem prstanom se morja dotaknil in rekel: „Duh višnjevoga princa, pridi na vrh!“ vzdignila se bode kamnita hiša sama od sebe in bode k tistemu princu priplavala, kakor bi bila lesena. Potem bode

tisti princ vrabca iz škatlice vzal in zadavil. Jaz pa moram takoj umreti.“

Zdaj vzdihne Mečislav ves vesel rekoč: „Tisti princ sem jaz! Tu poglej Salomonov prstan na moji roki! Kar pojdi z menoj k morji, da vidiva, ali je duh resnično govoril ali ne.“ Šla sta toraj vkup k morji. Vila Krasnobela je ostala na bregu, Mečislav pa je položil svojo roko s prstanom na morje in govoril: „Duh višnjevca princa, pridi na vrh!“ Takoj je začelo morje šumeti in kamnita hiša prikazala se je na vrh ter plavala k bregu, kjer je bil Mečislav. Princ je z velikim železnim kolom, katerega je bil iz grada seboj prinesel, razdrobil hišo in železne skrinje, potem pa odprl vse škatle po vrsti, dokler ni prišel do zadnje, v kateri je bil vrabec. Prijel je vrabca za vrat in ga začel daviti. Na to sta šla oba v grad nazaj. Komaj pa tje prideta, prikaže se jima grozno velika podoba in reče: „O princ, pusti me živeti in daj mi prostost nazaj!“ Pomagal ti bodem, da dosežeš, kar želiš!“ Krasnobela pa kriči Mečislavu: „Kaj premišljuješ? Zadavi vrabca popolnoma, če ne, bode duh naji oba umoril.“ Zdaj je Mečislav vrabcu glavo zavil, da je bil popolnoma mrtev; in pri tej priči je tudi višnjevci princ na tla padel, in ko tje pogledata, ni bilo drugzega videti, ko nekaj črnega pepela.

Krasnobela reče: „Zdaj sva rešena tega duha. Kaj bodeva pa zdaj počela?“ Mečislav odgovori: „Na Bogá zaupajva, On nama lahko pomaga.“ Zdaj je vzdignil princ več vrat po sobah tega gradu, ki so bila iz aloje ali pa iz sandelnovega lesa, z zlatimi in srebernimi žebli okovane, od zaves je odrezal svilnate trakove, vse to je znosil k morji. Pribil je duri k durim, prevezal jih še s tistimi trakovi, in

tako je naredil nekaj plav. Nanosila sta na ta plav živeža in pitne vode v zlatih posodah, ki sta jih v gradu vzela, tudi sta pograbila nekaj najlepših bisserov za vse potrebe, in potem sta šla na plav in odrinila na morje. Dve lopati sta imela za vesla. Veslala sta nekaj časa, potem pa se prepustila sreči, kamor ju je ravno veter nesel. Kedar je Krasnobela spala, budel je Mečislav zraven nje; kedar je pa on spal, budela je ona; mej obema pa je ležal meč (t. j. nista se dotaknila drug drugega). Štiri mesce sta se tako vozila, in vže je njima začelo živeža zmanjkovati. Neko noč, ko je Mečislav spal in Krasnobela budela, zapazila je, da se plav bliža suhi zemlji in da ga valovi nesejo proti morski luki, kjer je stalo mnogo ladij. Ko bližej tej luki pride, slišala je na eni barki pogovor; takó je vedela, da je prišla zopet mej ljudi. Vsa vesela pokliče Mečislava in mu reče: „Hitro ustani, prišla sva k suhi zemlji. Vprašaj tam onega kapitana, ki na barki stoji, katera dežela in katero mesto je to?“ Mečislav vstane in vidi veliko mesto pa vse polno bark pred seboj. Na bližnej barki je stal tisti kapitan, katerega mu je Vila pokazala, in Mečislav ga vpraša: „Priatelj, kako se imenuje to mesto?“ Kapitan pa mu odgovori: „Ti bedak, ti neumni! če ne veš, katero mesto je to, kako pa da si se sim pripeljal?“ Mečislav odvrne: „Vprašati vendar ni nobena sramota! Ponesrečil sem se na morji in se rešil s tem plavom. Kam pa sem prišel, tega ne vem.“ Mož mu na to odgovori: „To mesto se imenuje Medjimurje, ker leži mej dvema morskima zalivoma.“

Seststota noč.

Ko Vila Krasnobela to sliši, bila je vsa vesela in rekla je princu: „O Mečislav, pomoč je blizo; kajti kralj tega mesta je Silniban, moj stric. Vprašaj kapitana, če ni res.“ Mečislav ga vpraša: „Ali ni Silniban kralj tega mesta?“ Kapitan reče ves jezen: „Zdaj se vidi, da si lažnjivec; prej si rekel, da si tujec in da ne poznaš tega kraja, zdaj pa veš za ime našega kralja!“ Ko je Krasnobela kapitana govoriti slišala, spoznala ga je po glasu; bil je kapitan Protin. Princezinja reče toraj Mečislavu: „Povej kapitanu: o gospod Protin, stopite k nam, vaša gospoja želi z vami govoriti!“ Ko mu pa princ te besede pové, začel se je kapitan jeziti in pridušati ter je klical: „Ti tat, ti lump, ti ogleduh! Od kod me ti poznaš?“ Na to je poklical enega mornarja in mu rekel: „Daj mi palico sim, da temu falotu glavo razbijem, ker tako bedasto govori!“ Dali so mu palico, in stopil je v čoln, s katerim se je približal našemu plavu. Stopila mu je Vila Krasnobela nasproti, in ker se je vže danilo, jo je dobro razločil in se začudil nad njeno lepoto. Vprašal je toraj: „Kaj pa, imaš li žensko pri sebi?“ Vila pa mu odgovori namesto princa: „Ja, Protin, ali me ne poznaš; jaz sem princezinja Krasnobela!“ Ko Protin to sliši in princezinjo po glasu spozná, padel je kar znak od strahu. Potem pa je hitro šel v mesto, se podal v kraljevo palačo in povedal strežaju: „Sporoči kralju, da ima kapitan Protin veselo novico za njega.“ Ko je strežaj to sporočil, pustil je kralj Protina poklicati, kateri je rekel: „O kralj, tvoja nečakinja, princezinja Krasnobela, ki je bila toliko časa zgubljena, povrnila se je na svoj dom. Ravnokar je prišla

na plavu v družbi mladega moža, ki je prav lepe postave.“ Ko je kralj Silniban to slišal, skočil je po konci, kapitana bogato obdaril, potem pa ukazal, naj se vse mesto praznično obleče. Na to je šel princezinji naproti. Bilo je veliko veselje. Kralj je dal bogato gostijo, pri kateri sta morala Krasnobela in Mečislav sedeti zraven kralja in kraljice in pripovedovati vse, kar sta doživela. Mečislav pa je Krasnobelo vprašal: „Ali ni to dom princezinje Zlatozore? Zakaj pa ona ne sedi pri mizi?“ Na to je Krasnobela hitro vprašala kralja: „Kde pa je moja ljuba sestra Zlatozora, da jo pozdravim in poljubim!“ — „Škoda, da je ni domá,“ reče kralj Silniban, „šla je na svoj grad na deželo, ker je rajši v samoti, kakor tukaj v mestnem hrušu. Pa gotovo bo kmalo k vam prišla, kedar zve, da je Krasnobela zopet mej nami.“ — „Oh, kolikokrat se je jokala za teboj, ljuba Krasnobela!“ pristavi še kraljica.

Po končani gostiji pa je Krasnobela tiščala domov, ker jo je srce gnalo, videti svoje ljube stariše. Stric Silniban jej tega ni mogel braniti. Dal je njej obilno spremstvo, da bi s častjo prišla na svoj dom nazaj. Tako so odrinili v mesto Serendib, kder je stoloval kralj Velkiban, oče Vile Krasnobele. Princ Mečislav je šel se ve da tudi ž njo. Ne da se popisati, s kakim veseljem so v Serendibu sprejeli princezinjo, katero so imeli vže za zgubljeno in mrtvo. Kralj in kraljica sta se jokala od veselja. Pa tudi Krasnobela je bila zelo vesela, videti svojo ljubo mater in svojega očeta oba še živa. Ko je pa princezinja vse povedala, kako jo je višnjevi princ odnesel, kakó je v ječi in samoti zdihovala in kakó jo je potem kralj Mečislav rešil, ni vedel kralj Velkiban,

kakó bi Mečislavu pokazal svoje hvaležnost. Rekel mu je: „Vi ste meni in moji hčeri toliko dobrega storili, da vas jaz ne morem vredno poplačati. Jaz vam hočem prepustiti celo moje kraljestvo in precej vam odstopim kraljevo krono, ako vas mika, v našem kraju ostati!“ Kralj Mečislav pa se prikloni, poljubi kralju roko in reče: „O mogočni kralj, moje želje se ne spenjajo po deželah in po svetni oblasti; moja želja je vsa drugačna.“ Na kar reče kralj okolistoječim: „Vsi moji zakladi so tega princa Mečislava; dajte mu jih, ako jih poželi!“ Mečislav pa odvrne: „O kralj, govorila bova še o moji zadevi. Za sedaj pojdem nekoliko časa na sprehod, da si to mesto ogledam.“ Kralj je precej ukazal, naj se mu konj osedla in pripelje. Potem je princ zasedel konja in jezdil v mesto na pregled. Na trgu je videl mladega moža, ki je imel neko obleko v rokah in jo ponujal za petnajst cekinov. Mečislav si je tega človeka pogledal. Zdel se mu je ves tak, kakor Družan. Res je bi Družan, pa močno spremenjen in zagorén v obraz, takó da ga kralj ni več prav spoznal. To ni čudno, če se pomisli, da se vže deset let nista videla. Vendar pa se je hotel s tem človekom sozniniti, zato je rekel stražnikom, ki so ga spremljevali: „Peljite tega človeka v kraljevo palačo, dokler jaz domov ne pridem.“ Stražniki so mislili, da ga morajo v ječo zapreti, češ, „gotovo je bil njegov vojak, pa mu je ušel,“ zato so ubozega Družana uklenili in v ječo vrgli. Ko je Mečislav domov v palačo prišel, se tudi ni več spomnil na to, in tako je Družan v ječi sedel. Kralj pa je dajal gostije in veselice na čast princezinji Krasnobeli in kralju Mečislavu, in tako je Mečislavu čas hitro naptel, rej

da je na zaprtega mešetarja čisto pozabil. Črez nekaj dni pa mu vender na misel pride, in vprašal je vojake: „Kam ste deli tistega mešetarja, ki sem ga rekel v grad peljati?“ Oni ga vprašajo: „Ali nisi rekel, naj ga v ječo peljemo?“ — „O ne,“ odgovori Mečislav, „hotel sem samo, da ga k meni v grad pripeljete. Prosim vas, pripeljite mi ga precej sim!“ Na to so hitro tekli in Družana uklenjenega prignali. Mečislav ga vpraša: „Mladi mož, povej mi, odkodi si doma?“ Družan odgovori: „Jaz sem Družan, sin ministra Janeza iz Egipta.“ Ko Mečislav to sliši, spozna svojega prijatla, ga prisrčno objame in joka od veselja. Potem mu pravi: „Moj ljubi brat, kakó je to, da še živiš; mislili smo vsi, da si poginil v morji. Ali me ne poznaš več? Jaz sem kralj Mečislav, tvoj prijatelj!“ Oba sta na to jokala, kajti tudi Družan je spoznal svojega prijatla in kralja. Vojaki kralja Velkibana pa so začudeni gledali ta prizor. Potem je oskrbel Mečislav Družanu lepo obleko.

Potem sta si začela pripovedovati svoje zgodbe. Mečislav je Družanu vse povedal, kaj se mu je dogodilo od tistega časa, ko so se barke v morji zdobile. Na to je začel še Družan praviti takó: „O moj dragi kralj! ko so se barke potopile, oklenili smo se nekateri velikega jamborja. Tega držeči se, plavali smo več dni po morji, dokler nas ni veter zanesel na neki otok, kder smo pobirali sadje pod drevjem. Naenkrat pa prileti cela truma črnih divjakov, ki so bili grdi ko vragovi. Skočili so nam vsakemu eden za vrat, cvili so eno nogo okoli vratu, z drugo so nas pa v hrbet pehali in kričali: „Le nosite nas, vi ste zdaj naši osli!“ Jaz vprašam tistega, ki je mene jahal: „Kdo si ti in zakaj tako delaš z menoj?“ On

pa me je stisnil z eno nogo, z drugo pa me tako sunil v hrbet, da je meni slabo prišlo in sem padel na tla. Zdaj pa mi je dal jesti in piti, da sem zopet k moči prišel. Koj potem je zopet skočil meni za vrat in moral sem ga nositi. Divjak je bil ves vesel in je rekel: „Še svoj živ dan nisem imel tako dobrega osla, kakor je ta.“ Tako smo ostali na tem otoku več let. Enkrat jeseni pa smo našli v neki solnčni dolini veliko grojzdja. Tega grojzdja smo nabrali, ga nametali mnogo v bližno jamo in stlačili z nogami. Črez nekaj dni se je vino naredilo iz tega grojzdja. Mi gremo tje in smo se ga dobro navlekli, tako da smo bili vsi pijani in smo rudečih obrazov plesali, prepevali in dobre volje bili. Divjaki nas vprašajo: „Kaj pa vam je, da ste tako veseli?“ Mi pa jim nismo hoteli vina pokazati, da bi nam vsega ne izpili; zato jim nismo hoteli nič povedati. Ko so nas pa le silili, rečem jaz na tihem svojim tovaršem: „Le pokažimo jim vino; boste videli, da bode prav.“ Na to smo jim vino pokazali, in jih vprašali, če imajo kako kupico ali kako posodo za zajemati. „To pa, to,“ rečejo divjaki, „imeli smo osle, kakoršni ste vi; ti so postali stari in umrli. Potem smo njih mesó pojedli, kosti smo pa posušili, in iz njihovih glav pijemo včasih vodo.“ Šli so tedaj in prinesli vsak mrtvaško, človeško glavo v roci. S temi glavami so zajemali vino iz jame in pili. Mi pa smo si mislili: „Lepa je ta! Ne zadosti, da jim moramo v življenji za osle biti, po katerih jahajo, bodo še po naši smrti naše mesó pojedli in iz naših glav pili!“ Rekli pa so, ko so pili: „Saj to ni dobro, to je kislo!“ Jaz pa odgovorim na to: „Zakaj pravite: „to je kislo?“ Kdor vino pije in ga ne pije tako dolgo, da se mu

sladko zdi, ta mora še tisti dan umreti.“ Moji tovariši so mi potrdili. Divjaki so mislili, da je res, in so pili na vso moč, da bi ne umrli. Več pa ko so pili, bolj žejni so postali. Nazadnje so se tako napili, da so vsi obležali na mestu in zaspali. Zdaj smo mi položili vse na kup, nanosili veliko drv na-nje in okoli njih, da smo naredili velikansko germado. Potem pa smo jo zažgali. Divjaki so vsi zgoreli; ne jeden ni ubežal. Vsi veseli, da smo bili rešeni teh divjakov, šli smo naprej. Potem smo se ločili, ker se nismo mogli zjediniti, kodi bi šli. Jaz in še dva tovarša smo šli v velik les, kder smo brali jagode in črnice. Na enkrat pride k nam grozen velikan, ki je imel dolge ušesa in velike oči, kakor sova; gnal je pred seboj trumo ovác. Ta nas je vabil, naj bi šli ž njim, da nam bo dal mleka in sira. Mi smo mislili, da je pastir, ker je ovce pasel. Zato smo mu verjeli in ga vprašali, kde ima svojo bajto. On pa reče: „Nemam nič bajte, ampak stanujem v neki jami. Tam le jo vidite. Le tje pojdite, tam boste našli vže več ljudi, ki so vam podobni. Jaz pridem kmalo za vami.“

Sest sto in prva noč.

Pred jamo je bila velika skala. Velikan je prišel koj za nami, nam odvalil skalo in rekel: „Le koj not stopite, bodem kmalo prišel!“ Komaj pa smo bili not, je skalo brž nazaj zavalil pred uhod, takó da smo bili v jami vjeti in nismo mogli več zbežati. V jami je bilo vže vse vse polno ljudi, pa vsi slepi. Eden je rekel: „Takó sem slab!“ drugi je djal: „Takó sem bolan!“ Dali smo jim dober večer. Slepci pa nam odgovoré: „Ali tudi vi ste tako nesrečni, da ste prišli tej pošasti v oblast?“ Bog se vas usmili!

Ta velikan ljudi jé.“ Mi jih vprašamo: „Kakó pa, da ste vsi slepi?“ In povejo nam: „Grdavs dá vsakemu, katerega vjame, nekaj tacega mleka piti, da precej oslepi, da se ne more braniti. Potem ga obdrži nekaj časa v tej jami, dokler ga ne pojé. Veliko jih je pred nami vže pojedel in tudi nas bode enkrat.“ Mi se priporočimo Bogu in pričakujemo, kaj bode. Kmaló pride velikan in ponudi nam trem tistega mleka z besedami: „Vi ste popotniki in trudni. Tukaj vzemite mleka, da se pokrepčate!“ Jaz vzamem posodo, pa zlijem mleko na tla; storim pa, kakor bi še tovaršema piti dal. Naenkrat pa zaupijem: „O joj, moje oči! jaz nič ne vidim!“ Rekel sem pa le nalašč takó, da bi velikana Grdavs premotil. Tudi moja tovarša sta se delala, kakor bi bila slepa. Velikan pa se nam je smejal. Potem se je stegnil po meni in pretipal moj život, če sem kaj debel. Ker sem bil pa od dolzega potovanja sama kost in koža, me je zopet spustil in zagrabil enega tistih slepcev. Odrezal mu je glavo, preparal trebuh in vzel čreva iz njega, potem pa ga je nataknil na velik raženj in ga pekel pri ognji. Mi trije smo vse to z grozo gledali. Slepci so bili vsaj toliko na boljem, da tega niso videli. Ko je bil človek pečen, ga je velikan pojedel. Na vrh pa je izpil sodček vina. Zdaj se je vlegel in začel kmalo glasno smrčati. Ko jaz to vidim, sem si mislil: „Kako bi jaz to pošast umoril?“ Vzel sem na to dva železna bodala, ki sta bila tam pri ognji, razgrel sem ju v žrjavici, da sta bila kar rudeča, potem sem vzel v vsako roko bodalo in mu na enkrat prebodel ž njima oba očesa! Na to sem hitro stran odskočil. Velikan je planil po konci in začel grozno tuliti. Začel je po jami skakati in mene

loviti; ker pa nič ni videl, ni mogel nikogar vjeti, le potolkel se je, ker je večkrat z glavo ob steno butnil. Jaz vprašam tovarše: „Kaj pa hočem z velikanom zdaj začeti? On nas bode vendar vse pokončal, če je prav slep.“ Eden slepcev mi reče: „V trebuh ga suni, pa bode poginil!“ Res se mu bližam z bodalom, ki sem ga v rokah držal in mu prekoljem trebuh, da je bodalo pri križu se prikazalo. Zdaj se je zvrnil na tla in klical: „O umori me popolnoma, daj me še po glavi udariti!“ Vže sem ga mislil po glavi vdariti, kar zakliče eden slepcev: „Nič mu ne verjami, on je poln lažij; ako ga po glavi vdariš, se bode zopet poživil in bode nas vse pokončal.“ Res ga nisem več vdaril, in velikan je poginil.

Zdaj smo bili sicer rešeni velikana, toda še zmirom v jami zaprti. Skrbelo nas je, kako bomo skalo od uhoda odvalil. Ker smo bili pa trije, da smo videli, razun nas pa še več močnih slepcev, ni bilo obupati. Vzeli smo železni kol, na katerega je velikan mrliče natikal, kedar jih je pekel, kateri kol je bil tako debel, kakor tisti, s katerim ostrve zasajajo, pa trikrat tako dolg. Ta kol smo nastavili v špranjo, potem pa so potegnili slepi in vidijoči, in brez težave smo skalo toliko odmaknili, da smo mogli v jamo in iz nje. Nekateri so hoteli precej bežati. Jaz pa sem rekel: „Zdaj se nemamo ničesar več bati. Tukaj imamo ovce in vino. Pokrepčajmo se in napravimo si dobro uro!“ To so vsi potrdili. Pokopali smo velikana; potem smo zaklali dve ovci in jih spekli. Jedli smo to meso in zraven pili vino, ki nam ga je velikan v sodu pustil, tudi več hlebov kruha smo našli. Imeli smo se tako dobro, da so bili še slepci veseli. Potem smo še cel mesec ostali v

tej jami; in ker nas je bilo precej, smo tudi več ovac pojedli in vina popili. Zdaj pa zagledamo prihajati barko. Hitro se podamo k bregu in kličemo mornarjem, naj nas na barko vzamejo. Toda mornarji niso hoteli blizo priti, ker so se velikana Grdavsa bali. Mi pa jim zakličemo: „Ne bejte se, Grdavs je mrtev! Boste vzeli njegove ovce in drugo blago seboj. Zato pa nas prepeljite k ljudem.“ Zdaj so vendar prišli. Ko so videli, da Grdavsa res ni več, šli smo vsi skupaj v jamo, vzeli ovce, kar jih je še bilo, velikanov denar in druge zaklade, in smo šli na to vsi skupaj na barko. Ovce smo pustili mornarjem, denar pa, kar ga je velikan imel, dali smo tistim revežem, katere je bil oslepil. Vsi skupaj smo se pripeljali v mesto Serendib, kder vidim, da živijo pošteni ljudje. Poprijel sem se mešetarije in sem si s tem toliko zaslužil, da sem se počteno preživel do današnjega dne. Samo to me je zmirom peklo in žalilo, ker nisem vedel, kako se tebi godi, ali si še živ ali ne. Vsak dan sem prosil Boga, naj bi naji zopet združil; in zdaj, ko se je to spolnilo, topi se moje srce v sreči in veselji.“

Ko je Družan svojo povest skončal, objel ga je kralj Mečislav še enkrat in rekel: „O dragi prijatelj, naj bi nama bila prihodnjost bolj mila, kakor ravno pretekli čas trpljenja!“

Sest sto in druga noč.

Ko sta se prijatla dovolj zgovorila, šel je Mečislav k princezinji Vili Krasnobeli in jej rekel: „Kakó je, gospoja? Obljubili ste mi, da mi hočete pomagati v moji srčni zadevi. Pa jaz še nič ne vidim od te pomoči!“ — „Ne dvomite nad menoj, prijatelj!“ od-

govori Vila; „kar sem obljubila, bodem zvesto držala. Čudim se, da moja sestrična ni vže davno tukaj. Ker je pa še ni, bodem poslala po njo!“ Šla je potem k svoji materi in k očetu in ju prosila, naj bi poslala po sestrično Zlatozero. Kralj in kraljica sta rada privolila. V tem pa prijezdi na dvorišče palače hitri jezdec. Skoči s konja in prihiti pred kralja s poročilom: „Veličanstvo, vaša svakinja, kraljica iz Medjimurja in nje hči, princezinja Zlatozora, in mnogo družic ž njimi, bližajo se vašemu slavnemu dvoru in bodo črez eno uro tukaj!“ — „Vrlo dobro!“ reče kralj in stisne jezdecu nekaj cekinov v roke, „to je kakor nalašč, vsaj ne bode treba po nje pošiljati. To bode moja hči vesela!“

Črez eno uro so trobente zapele in žlahtni gosti so se pripeljali v mesto Serendib in v kraljevo palačo. Vse je bilo veselo. Medjimurska kraljica in njena hči Zlatozora ste objeli Vilo Krasnobelo in se jokali veselja, videti jo še živo in zdravo. Kralj Velkiban pa je napravil veliko gostijo na čast svoji svakinji in njeni hčeri. Pri tej gostiji pa Mečislav ni smel pričujoč biti; Vila Krasnobela mu je rekla, da je bolje, ako se ne prikaže, ker bi znal s svojim prehitrim ognjem vse pokvariti. Krasnobela in Zlatozora sta sedeli skupaj na enem tronu, sta jedli in pili in se veselili. Imeli ste si toliko povedati, da jima besedij nikoli ni zmanjkalo. Krasnobela pravi: „Ljuba sestra! kako lepo je svidenje in kako bitka je ločitev! Ali veš, kako pesnik poje:

„Oh trdo je moje ležišče,
In kruh je moj grenák, —
Okó svoje ljube išče,
Uhó nje glas sladák; —

Ne varaj svoje duše,
Ko boš jemal slovó,
Da si prestal najhujše,
Ko si podal rokó. —
V ločitvi pomirit' neče
Se hrepenenja gorjé,
Nazaj te k svojim vleče,
Da v prsih poka srcé.“

Glej, tako se je tudi meni godilo,“ pravila je Krasnobela, „mnogo let sem bila sama v tistem samotnem, otožnem gradu, jokala sem noč in dan, in vse moje misli so bile pri mojih stariših, pri tebi in pri tvojih stariših. Bodi hvaljen Bog, da je tega zdaj konec.“ Zlatozora jo vpraša: „Kako si pa ušla hudobnemu princu, ki te je zaklenil?“ Na to jej Krasnobela vse razloži, kako jo je rešil princ Mečislav in koliko je vže prej prestal, prej ko je v tisti grad prišel. Zlatozora se je čudila in rekla: „To je res izvrsten mož! Toda čemu pa je zapustil očeta in mater in se podal v take nevarnosti?“ Krasnobela reče: „Pred teboj me nič ni sram, zato ti bodem vse povedala.“ Zlatozora odvrne: „Kaj se bodeš sramovala? vsaj midve nemave skrivnostij mej seboj. Le povej mi vse.“ Na to začne Krasnobela: „Ta revež je samo zavolj tebe toliko prestal.“ — „Kakó je to mogoče?“ vpraša Zlatozora.“ Krasnobela pa jej pove: „On je videl tvojo podobo na plajšču, katerega je kralj Salomon njegovemu očetu podaril. V to tvojo podobo se je tako zaljubil, da je šel križem svetá tebe iskat in te išče vže deset let.“ Zlatozora je zarudela v obraz in rekla: „To ne gre; on je človek, jaz sem pa Vila.“ Krasnobela pa je začela praviti, kako je Mečislav lep mož, in rekla nazadnje: „Lepo te prosim, pojdi z menoj, da ti ga pokažem!“

Zlatozora pa je rekla: „Ljuba sestra, pusti me s takimi besedami! Nikar se ž njim ne zgovarjaj! Jaz ga nočem!“ Krasnobela pa je začela Mečislava zopet hvaliti, poljubila je Zlatozoro na čelo in na lice ter jej rekla: „Ali nisi ti moja ljuba sestra? Zakaj me ne ubogaš! Če ne greš z menoj in ga ne pogledaš, nisem več tvoja prijateljica!“ Na to se je začela jokati in Zlatozoro tako dolgo prositi in jej roki poljubovati, da je privolila in rekla: „Zavoljo tebe ga hočem enkrat pogledati in mu dovoliti, da me enkrat vidi.“ Krasnobela je zdaj hitro tekla in strežajem ukazala, naj vrt lepo pripravijo za sprejem tujih gostov. Postavili so v vrtu lep šotor, pod njim zlat tron in mizo zraven njega, da so postavili nanjo jedi, če je bilo treba. Potem je šla Krasnobela k Mečislavu in Družanu, jima povedala, da naj čakata v gradu, da ju bode vže poklicala, kedar bode princezinja Zlatozora najbolj pri volji. Potem je šla k Zlatozori, jo poljubila in rekla: „Ljuba sestra, zdaj je vse pripravljeno, pojdiva na vrt. Šli ste toraj na vrt pod šotor, se vsedli na tron in si pustili prinesiti jedil in pijače.

Mečislav pa ni mogel dolgo ostati v gradu. Čeravno še ne poklican, šel je vendar na vrt in Družanu rekel: „Ti le tukaj ostani in me počakaj. Jaz ne strpim tukaj, moram na vrt.“

Mej potoki, mej cveticami in mej senčnim drevjem se je Mečislav sprehajal, globoko zamišljen in ves uavdušen za lepo Vilo Zlatozoro, katerej je bil zdaj tako blizo. Krasnobela ga je Zlatozori pokazala z besedami: „Vidiš, ta je!“ Zlatozori se je dopadel na prvi pogled. Povedala je Krasnobeli in drugim družicam: „Ostanite ve tukaj, jaz pojdem skrivaj za njim in ga bodem opazovala.“ Sla je z

daljave za njim, takó da je ni videl. Mečislav pa se je vsedel v sence koščate jablane, vzel svoj zapisnik in zapisal vanj te-le vrstice:

„O Vila Zlatozora,
Kdor ljubiti ne zna,
Naj k tebi se poda,
In tebe ljubit' mora!
Kar rožic je na svetu,
Vse vrtna prekosi;
In vse dekleta ti,
Po duhu in po cvetu!
Po tebi zmir žalujem,
Po tebi hrepenim;
In da te v last dobim,
Z osodo se vojskujem“

Ko je to pesmico spisal, jo je na glas prebral, takó da ga je Zlatozora slišala, ko je v daljavi za njim stala. Njegov krepko doneči glas se je njej takó prikupil, da se je vže zavolj glasa v njega zaljubila, še prej ko ga je dobro videla, kakor pesnik pravi: „Ušesa ljubile so prej, ko oči.“

Mečislav si je obrisal solzne oči, potem pa je vzel pisalno orodje in zapisal si je v svoj zapisnik to-le zaljubljeno pesem:

„Al' stojim, ali grem,
Kamorkolj se ozrem,
Vidim tvojo podobo!
Ako v družbi sedim,
Govorim al' molčim,
Vidim tvojo podobo!
Ako pijem vodo,
In pogledam na dno,
Vidim tvojo podobo!
Naj po dnevi budim,
Naj po noči zaspim,
Vidim tvojo podobo!“

Sest sto in tretja noč.

Ko je Mečislav še to pesmico na glas prebral, vlegel se je v travo in zaspal. Zlatozora pa, ki je to videla, mislila si je sama pri sebi: „Zdaj bodem šla tiho tje in ga pogledala, če je res tako lep, kakor Krasnobela pravi. Če je, ga bodem vzela. če pa ni, ga bodem tem ložej pozabila.“ Šla je tiho po prstih k njemu in ga dolgo ogledovala. Zmirom lepši se je njej videl in vedno močnejša ljubezen jo je do njega vlekla. Začela se je jokati in njene solze so kapale na njegovo srcé, kakor pesem veli:

„Ravno v sredi moj'ga srca
Ena rožica cveti,
Če ne boš jej prilivala,
Se gotovo posuši.
Kaj jej bodem prilivala?
Nemam vinca, ne vode;
Jaz jej bom pa prilivala
Moje svetle solzice.“

Mečislav je ves čas spal, dokler ni ena solza iz očesa Zlatozore padla na njegovo lice. On se zbudi, spozna Zlatozoro in jo pozdravi s temi vrstami:

„To je njeno lice cveteče,
To so njene črne oči,
To so njene usta duhteče,
To so prav njene obrvi!
O Zlatozora, če si ti,
Da ljubim te, odpusti mi!“

Šest sto in četrta noč.

Ko je Mečislav te vrste izgovoril, se je razjokal. Zlatozora pa se pripogne k njemu in mu reče: „O princ! bojim se, če bi se jaz tebi udala, da mi ne bodeš zvest ostal! Ljudje so redkokedaj zvesti, pač

pa polni hudobije in zvijače. Še kralj Salomon je lepo Balkizo zapustil, ko mu je druga premotila oči. Princ pa sede in reče: „O moja dušica, bunčica mojega očesa! Niso vsi ljudje enako ustvarjeni. Jaz bodem, ako Bog hoče, tebi vedno zvest ostal in pri tvojih nogah umrl.“ Zlatozora odgovori: „Prisezi!“ Na to sta si oba prisegla zvestobo in ljubezen do smrti. Objela sta se in poljubovala v največi sreči in radosti.

Potem pa je Zlatozora Mečislava tako podučila: „Midva sva zdaj vže enih misli. Treba je pa še, da tudi moja mater pridobiva na našo stran, da privoli v najno poroko in zvezo. Pojdi k njej v palačo; v tej in tej sobi jo bodeš našel. Ona sedi na tronu iz rudeče svile, stebri pa so zlati; pod nego ima zlato pručico. Kedar k njej stopiš, vzemi njene opanke, ki pod pručico ležé, poljubi jih in položi si jih najprej na glavo, potem pa jih stisni pod desno pazduho ter obstoj pred njo pripognjenega telesa, ne da bi kaj spregovoril. Ako te vpraša, kdo si, od kodi prideš in kaj hočeš, nič ne odgovori, ampak pusti le mojo služabnico govoriti, ki jo bodem s teboj poslala.“

To rekši je poklicala Murano, eno svojih družic, in jej naročila: „O Murana, ti veš, da sem te zmirom rada imela in lepó s teboj ravnala. Danes te posebno potrebujem in ti nekaj zaupam, kar še nikomur ni znano.“ Murana odgovori: „O princezinja, luč mojih oči! Le povej, kaj imaš, hočem zgubiti oba očesa, ako ne bodem vsega storila po tvoji volji!“ — „Dobro, tedaj poslušaj!“ reče princezinja; „pelji tega gospoda h kraljici, moji materi, in kedar jej bode on z opankami svoj poklon naredil, in ga bode ona začela izpraševati, kdo je, od kodi pride in kaj

hoče, stopi ti k njej in govori tako: „O kraljica, tega gospoda sem jaz pripeljala; on je sin Egiptovskega kralja, on je rešil našo princezinjo Krasnobelo iz oblasti višnjevega princa in jo pripeljal domov, ko je tistega roparja umoril. Pripeljala sem ga k tebi, da ga vidiš in mu dobro za dobro storiš. Povej, kraljica, ali ni lep mož?“ In če poreče, da je, pristavi še to: „On ima vse lepe lastnosti, on je hraber, je sam vže kralj, prijeten in dober za vse ljudi in duhove.“ In če te ona vpraša: „Kaj pa želi od mene?“ tedaj odgovori: „Moja gospoja, princezinja Zlatozora me pošlje k tebi, te lepo pozdravi in ti sporoči: „Kako dolgo hočeš svojo hčer še samico pustiti? Zakaj jo shranuješ za starost, kakor žito v svojih shrambah? Zakaj pa druge matere skrbijo hčeram za ženina!“ In če te ona vpraša: „Kaj hočem storiti?“ reci jej: „O kraljica! hotela si svojo hčer dati kralju Salomonu; pa on je ni maral, in je njeno podobo od sebe dal egiptovskemu kralju. Egiptovski princ Mečislav pa tvojo hčer tako ljubi, da je zapustil starše in kraljestvo in jo šel po svetu iskat, da je prestal velike nevarnosti zavolj nje, dokler je ni našel. On je tudi umoril višnjevega princa in rešil princezinjo Krasnobelo ter jo domov pripeljal. On je lep in ljubeznjiv. Tudi tvoja hči ga ljubi. Ali mar tak mož ni vreden, da mu daš svojo hčer za ženo? On je kralj slavne Egiptovske dežele. Ako Zlatozori ne daste njega za moža, bode žalosti umrla.“ — Tedaj le pojdi, dobra Murana, in vse dobro opravi, in govori tako, kakor sem ti rekla.“ Murana pa odgovori: „O gospodična! vse bodem opravila po tvoji želji.“

Šest sto in peta noč.

Murana je šla z Mečislavom v palačo in mu pokazala vrata, kder je bila Medjimurska kraljica. Princ je stopil naprej v izbo, ter videl staro kraljico na tronu sedeti, obdano od mnogih služabnic. Priklonil se je pred njo, vzela njene opanke, jih poljubil, potem si jih položil na glavo in slednjič jih stisnil pod pazduho. Na to je stal pred njo mirno in nič ni rekel. Stara kraljica ga vpraša: „Kdo si? od kodi? in po kaj si prišel?“ Zdaj stopi Murana pred kraljico in reče: „O kraljica, jaz sem pripeljala tega moža. On je tisti, ki je rešil princezinjo Krasnobelo in jo pripeljal srečno domov; on je kralj Egiptovski, hraber vitez, bogoljuben, ljubeznjiv in prijeten mož lepe in čvrste postave, kakor vidiš.“ — „Res je lep mož,“ reče kraljica. Zdaj pa je zopet Murana začela govoriti, kakor jej je Zlatozora ukazala, namreč, da želi tega princa za moža. Stara kraljica pa je postala na to huda in je rekla: „Kdaj je še Vila človeka vzela?“ Mečislav pa odvrne: „O kraljica, vam hočem biti ves udan, vam pokoren; privolite v to, in čudili se bode te nad mojo zvestobo in hvaležnostjo.“ Stara kraljica je zdaj obmolknila id dolgo časa premišljevala. Nazadnje reče: „O mladenič, ali bodeš ostal mož beseda?“ — „Ja, tako gotovo, kakor tukaj stojim!“ reče Mečislav. Na to stara kraljica: „Tedaj naj bode, ako je Božja volja! Pojdi po vrtu nekaj časa na sprehod; jaz moram še govoriti z mojim sinom Strahomerom. On mi sicer vse potrди in tudi moj mož, kralj Silniban, vendar jima morem to stvar povedati.“ Mečislav se je zahvalil in odšel na vrt. Kraljica pa je rekla Murani: „Pojdi in pozvedi, če je moj sin kde blizo, in kodi hodi. Pošljite po

njega. naj pride nemudoma k meni. — Ko se je pa Mečislav po vrtu sprehajal, prišlo je pet duhov iz višnjevega kraljestva in ti so kazali na Mečislava in rekli: „To je menda Egiptovski princ, ta in nobeden drugi je umoril našega princa. Vprašajmo ga!“ V človeški podobi se mu približajo in rečejo: „O lepi mladenič, kaj ne, da si tudi ti pomagal višnjevega princa umoriti? To je prav, da si princezinjo Krasnobelo rešil iz rok te hudobe! Povej nam vendar, kakó si to naredil?“ Princ jim odgovori: „S svojim prstanom sem ga umoril.“ Ko duhovi to slišijo, ga zgrabijo, dva pri rokah, dva pri nogah, eden pa mu je usta vkup tiščal, da ni mogel vpiti. Potem so ga vzdignili in po zraku odnesli v deželo višnjevega kralja, položili princa pred njega in rekli: O kralj, mi smo tistega vjeli, ki je našega princa umoril!“ Kralj vpraša Mečislava: „Ali je to res? Zakaj si ga umoril?“ Mečislav odgovori: „Zato sem ga umoril, ker je bil tolovaj in je princezinjo Krasnobelo ugrabil ter jo toliko časa zaprto držal.“ Kralj je zdaj sklical svoje ministre in velikaše ter jim rekel: „Tukaj je morilec mojega sina. S kakošno smrtjo ga hočem kaznovati?“ Eden reče: „Odreži mu vsak dan eno roko in eno nogo!“ Drugi pravi: „Pusti ga vsak dan pretepati, dokler ne bode poginil!“ Tretji dé: „Pusti mu glavo odsekati!“ Četrty méni: „Od glada naj pogine!“ Peti svetuje: „Divje zverine naj ga raztrgajo!“ Bil je pa mej svetovalci tudi nek stari grof. Ta se je kralju poklonil in rekel: „Če mi obljubiš, o kralj, da se mi nič ne zgodi, hočem tudi jaz svojo misel povedati.“ Kralj mu obljubi varnost. Na to začne starček: „O kralj, ne bode dobro, ako tega moža umoriš. Nášli so ga na vrtu mogočnega kralja Velkibana; gotovo

je toraj prijatelj tega kralja. Bati se je zategadel, ako v Serendibu zvejo, kam je princ zginil, da se zvezeta mogočna kralja Velkiban in njegov svak Silniban zoper tebe, in potem bode siloviti in hrabri Silnibanov sin Strahomer nas vse pokončal. Pusti toraj mladega moža pri življenji; vsaj ga lahko zapreš, in pozneje, kedar vidiš, da ni nevarnosti, ga lahko umoriš.“ Višnjevski kralj se je res ravnal po tem svetu starega grofa, in dobro za njega, da se je!

Šest sto in šesta noč.

Ko so duhovi Mečislava odnesli, videla je to iz okna ena od družic Zlatozore. Hitro je to povedala princezinji. Ta je bila vsa obupana in je hotela žalosti umreti. Pa tudi k stari kraljici je tekla ta družica in rekla: „Ko se je princ Mečislav po vrtu sprehal, prišlo je pet duhov od višnjevega kralja in odnesli so ga po zraku. Dobro sem jih poznala na višnjevih oblekah!“ Stara kraljica se je vstrašila in raztogotila ter težko pričakovala prihoda svojega bojevitega sina Strahomera. Po tega so morali daleč poslati, ker se je mudil ravno na meji države. Ko je pa princ Strahomer prišel, reče mu stara kraljica: „O Strahomer, ti si junak, da se te vse boji; in vender se predrznejo duhovi višnjevega kralja, da nam hodijo celo na naš vrt pred nosom in nam odnašajo ljube goste!“ Potem mu je vse povedala, kaj se je zgodilo. Princ Strahomer pa jej odgovori: „Mečislav je človek, in zavolj njega ni vredno, da bi se sprl z duhovi višnjevega kralja. Mečislav mu je sina umoril, zdaj pa je prišel očetu v oblast; Bog se ga usmili! Kaj to nas briga?“ Kraljica pa mu odvrne: „O Strahomer! ali te ne bode sram, ko se bo reklo,

da ti smejo sovražniki pred nosom burke uganjati? Vedi, da je princ Mečislav rešil tvojo sestrično iz rok višnjevca princa, pomisli, koliko hudega so nam ti višnjevci duhovi vže storili, kako dolgo je bila Krasnobela zaprta! Ako nemaš srca, da bi to sramoto opral od nas, nočem več tvoja mati biti.“ Potem je prišla še princezinja Zlatozora vsa objokana in brata Strahomera prosila, naj Mečislava reši. „Vojska se lahko skliče,“ reče zdaj Strahomer, „ako jo želite. Nisem vedel, da vam je toliko ležeče na tem človeku! Svoji materi in svoji sestri pa ne morem nič odreči.“ Koj potem se je sklical vojni svet, h kateremu sta prišla oba kralja, Silniban in Velkiban, potem princ Strahomer in več generalov. Sklenili so vzdigniti vojsko iz obeh kraljestev, vodstvu pa prepustiti princu Strahomeru, ki je bil v tem izurjen. Ko je bila vojska zbrana, je Strahomer zgrabil z veliko močjo višnjevce duhove, jih premagal popolnoma in vjel kralja in vse njegove ministre. Strahomer je pustil kralja uklenjenega pred se pripeljati in ga vprašal: „Povej mi, kam si spravil tistega človeka, ki si ga ugrabil na našem vrtu?“ Kralj višnjevcev pa mu odgovori: „O Strahomer, ti si duh kakor jaz, in tako trdo postopaš z menoj zavolj človeka, ki se ne more k nam primerjati, in zraven tega je še mojega sina ubil!“ Strahomer pa mu odvrne: „Tvoj sin je bil hudobnež, kakor si ti! Kaj pa to velja, da je on našo princezino Krasnobelo ugrabil in jo več let zaprto imel? Kaj pa mu je ta reva žalega storila? Ubijalci in tolovaji ste vsi višnjevci, in pustil vas bodem vse umoriti, ako mi princa Mečislava ne daste živega nazaj!“ Ko je višnjevci kralj videl, da je resnica, je povedal, kde je Mečislav zaprt, da so ga mogli rešiti.

Potem je Strahomer kralju rekel: „Ako ti Mečislavu odpustiš, bodem tudi jaz tebi odpustil.“ Višnjevi kralj je bil prisiljen, sprijazniti se z Mečislavom; dal mu je pismo, da se ne bode nikoli maščeval zavolj svojega sina, potem mu je podaril še mnogo dragocenih reči, ravno takó Strahomeru, kateri je potem svojo vojsko umaknil iz višnjeve dežele in jo peljal domov. Mej potjo postala sta še Mečislav in Strahomer prijatla, in Mečislav je princu iz Medjimurja vse povedal, kako dolgo je njegovo sestro po svetu iskal, kako jo je našel in kako daleč je stvar vže dozorela. Strahomer reče na to: „Jaz ne bodem nič branil, ker sem te spoznal kot izvrstnega moža. Moja sestra je pametna dovolj in ne potrebuje v tej reči nobenih svetov od mene.“

Ko so domov prišli, bilo je veliko veselje. Podali so se ta pot vsi vkupaj na dvor kralja Silnibana v Medjimurje, kder je bila Zlatozora doma. Ta je kar norela od veselja, ko je svojega Mečislava zopet videla. S privoljenjem kralja Silnibana vršila se je potem poroka mej Mečislavom in Zlatozoro. Ženitovanje pa je trajalo tri dni. Za ljudstvo so se priredile posebne veselice. Mnogo miloščine se je tudi mej reveže razdelilo. Ko so bili vsi veseli za mizo in je sedela Zlatozora zraven Mečislava, na drugi strani mize pa Krasnobela zraven Družana, vzdignil se je Mečislav in rekel: „Žlahtna gospôda, danes smo tako veseli in tako dobre volje tukaj, da se ne dá popisati. To pa tudi po pravici; kajti po dolgem trpljenju dosegel sem združenje s svojo lepo nevesto Zlatozoro. Na njeni strani vživam zdaj ljubezen, katero sem tako dolgo pogrešal. Nasproti od mene pa vidim drug mlad par pri mizi: to je moj vrli minister Družan, kateri je z menoj ob jednem toliko prestal,

pa vendar nema nič pokazati, kar bi bil dosegel s svojim trpljenjem in svojim nevarnim potovanjem. Zraven njega vidim sedeti lepo princezinjo, ki je ušla silovitemu trinogu, katerega je črtila, pa od tega časa še ni našla moža, katerega bi se oklenila. Ne vem sicer, kaj bode slavna gosiôda na to rekla, pa moja misel je ta, da bi bilo naše veselje popolno, ako bi si tudi ta dva plemenitnika v zakonsko zvezo roké podala.“ Ko je te besede izgovoril, videl je, kako je princezinja Krasnobela iz sramožljivosti zarudela. Zlatozora pa na to pravi: „Prav je govoril moj mož! Prej si ti, ljuba sestra, mene nagovarjala, naj se omožim, zdaj je pa še na tebe vrsta prišla!“ Kralj Velkiban, oče Krasnobele, pa reče: „Šala ali resnica, jaz nemam sina in bodem moral skrbeti za dobrega zeta. Gospod Družan mi dopada, posebno ker ga princ Mečislav takó priporoča. Ako je moja žena in moja hči pri volji, ne bodem nič ugovarjal.“

Mej petjem, mej plesom in mej godbo pletli so se ti pogovori naprej; Družan in Krasnobela sta se spoznala in ljubiti začela. Črez teden je bila vže druga poroka. Ker je bil kralj Velkiban vže star in ni imel sina, pustil je Družana oklicati za kralja v Serendibu. V Medjimurji pa je vlado nastopil princ Strahomer, brat Zlatozore, ker se je tudi stari kralj Silniban vladi odpovedal. Potem pa se je Mečislav s svojo Zlatozoro odpravil na pot v svojo domovino. Tudi Družan in Krasnobela sta šla ž njima, da bi videla še jedenkrat Družanovega očeta, ministra Janeza, in sploh Egiptovsko deželo. Veliko je bilo veselje v Egiptu, ko so zopet videli svojega kralja Mečislava in njegovega ministra Družana. Stari kralj Častimir in minister Janez bila sta oba še živa in

zdrava, ravno tako njune žene. Vsi so se od veselja jokali nad prihodom Mečislava in Družana, katera je vsa dežela vže kot mrtva objokovala. Pripovedovanja ni bilo konca, ni kraja. Vsi so občudovali lepoto obeh kraljic Zlatozore in Krasnobebe, Družanu pa so vsi čestitali, ko so zvedeli, da je kralj postal. Več tednov so se obhajale veselice po celi deželi in vse ljudstvo je poskakovalo od veselja, ko je zvedelo čudno zgodbo kralja Mečislava in ministra Družana. Po končanih veselicah šla sta Družan in Krasnobela v Indijo nazaj, kder je Družan prevzel vlado v Serendibu. Mečislav in Zlatozora pa sta ostala v Egiptu. Britke solze so tekle pri slovesu teh dveh plemenitih parov. Mečislav in Zlatozora sta srečno vladala in v miru ter v ljubezni živela do svoje smrti. Hvaljen bodi večni Bog, ki nikdar ne umrje!“

Ko je Lunica to historijo skončala, pohvalil jo je kralj Riar in jo vprašal: „Ljuba Lunica, kaj nam bodeš pa jutri povedala?“ — „Sama ne vem, katero historijo bi zdaj začela,“ odgovori kraljica. Srebernica pa pravi: „Ljuba sestra, spominjam se, da sem se jedenkrat prav smejala, ko si mi pravila historijo o nekem neumnem ribiču.“ — „Ja, vže vem,“ reče kraljica, „to je bil ribič Trnik! Jo bodem pa jutri začela.“

Šest sto in sedma noč.

Historija o ribiču in o cesarju.

Ob času cesarja Haruna Alrašida živel je v Bagdadu nek reven ribič z imenom Trnik. Imel je dosti nesreče, pa malo premoženja. Večkrat je rekel sam pri sebi: „Ni je pomoči razun pri Bogu. Kaj sem se pregrešil, da imam tako malo sreče na svetu?“

Vsak ribič več vjame, in vender ga ni bolj izurjenega ribiča v Bagdadu, kakor sem jaz!“ Prebival je Trnik v tako revni luknji, da še vrat ni imel v njo. Če je šel ribe lovit, vzel je samo svojo mrežo, pa nič jerbasa in rjuhe. In če so ga ljudje vprašali: „Zakaj pa jerbasa in rjuhe ne vzameš seboj?“ jim je odgovarjal: „Čemu bodem ropotijo seboj vlačil, vsaj takó nič ne vjamem.“ Jedenkrat je zgodaj vstal, vzel svojo mrežo in pogledavši v nebó izdihnil: „O Bog, ki so Ti pokorne vse vode in vse živali na svetu, daj mi toliko sreče, da se bodem pošteno preživil!“ Potem je mrežo razpel in jo vrgel v vodo ter počakal, da se je vlegla. Ko pa mrežo zopet iz vode potegne, našel je mrtvega psa v njej. Ves jezen ga vrže stran in reče: „O nesrečno jutro! vže sem se veselil, ker je bila mreža tako težka, in zdaj dobim tega psa!“ Na to je mrežo zakrpal, ker je bila strgana, in rekel: „Duh mrtvega psa je gotovo mnogo rib in rakov privabil v ta kraj, bodem še jedenkrat mrežo vrgel.“ Vdrugič je mrežo v vodo spustil in črez nekaj časa iz nje potegnil; in kaj najde v njej? Kostnjak crknjene krave! Kostnjak mu je raztrgal po vrhu še vso mrežo! Ribič se je začel jokati in govoril je sam s seboj: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Sčim sem se pregrešil, da me nesreča tako preganja? Ne vjamem niti najmanjše ribice, da bi si jo spekel in si svoj glad utišil! In vender ga ni bolj izurjenega ribiča v Bagdadu mimo mene!“ Vrgel je mrežo v tretjič, in kaj vjame v tretjič, ko mrežo iz vode potegne? Jedno zanikerno, šepasto, gnjidavo, hrastavo, na pol slepo opico, ki je paličico v rokah držala! Ves nevoljen reče Trnik: „To je lepa sreča! kdo si ti, opica?“ Bog je pustil opico govoriti, in rekla je: „Jaz sem

tvoja sreča.“ — „Kako je to?“ vpraša ribič; in opica mu odgovori: „prinesem ti vsak dan to, kar za svoje življenje potrebuješ!“ Ribič reče na to ves razkačen: „Tedad ti si moja sreča? Počakaj, jaz se ti bodem še zahvalil! Polomil ti bodem še tisto nogo, na kateri ne šepaš, in izdrl ti še zdravo okó, da boš čisto slepa, ti pošast grda! Čemu pa imaš tisto palico v rokah?“ Opica odgovori: „S to palico odganjam ribe, da ne grejo v tvojo mrežo!“ — „Aha!“ reče ribič, „zato te bodem pa tudi še danes trpinčil, kar se bode dalo. Trgal bodem mesó od tvojih kosti in te ščipal z razbeljenimi kleščami!“ Ribič je na to vzel vrv in privezal opico k drevesu, ki je tam blizo stalo. Zažugal je še opici takó: „Zdaj bodem mrežo še jedenkrat vrgel; in če nič ne vjamem, potem gorjé tebi, nesramna opica!“

Šest sto in osma noč.

Ko je mrežo v četrtič vrgel in jo iz vode potegnil, videl je zopet opico v njej. Ves začuden reče: „Kaj je to? Mislil sem, da v vodi ni drugih živali, ko ribe in raki, zdaj pa vidim, da so same opice!“ Bila pa je ta opica, ki jo je ravno kar vjel, prav lepa in čvrsta. Imela je zlat pas okoli trebuha in zlate uhane v ušesih. Ribič jo vpraša: „Kdo si ti, opica?“ Opica mu odgovori: „Jaz sem sreča juda Mozesa, ki je cesarjev denarni menjavec. Pustim mu zaslužiti vsak dan deset cekinov.“ Ribič Trnik reče na to: „Vsaj si ti res lepa opica, ne pa tako grda, kakor ona-le!“ Ko to izreče, zgrabi palico in jame tisto grdo opico tako pretepavati, da je cvilila in sim ter tja skakala. Lepa opica pa mu reče: „O Trnik, kaj ti pomaga, če jo prav ubiješ, s tem vender ne

bodeš imel več sreče.“ Ribič pa odvrne: „Ta pošast pravi, da je moja sreča. Zato jo hočem ubiti, ker imam tako slabo srečo, in kedar jo ubijem, bodem tebe vzela za svojo srečo.“ Lepa opica pa ga poduči: „Jaz ti hočem boljše svetovati. Če mene ubogaš, boš dobil mir pred ono opico in jaz bodem potem tvoja sreča.“ Trnik vpraša na to: „Kaj mi tedaj svetuješ?“ Opica odgovori: „Vrži še jedenkrat mrežo v vodo in vjel bodeš tako lepo ribo, kakoršne še ni noben ribič dobil. Potem ti bodem vže povedala, kaj imaš storiti ž njo.“ Trnik pa reče: „Glej, da se ne zlažeš! Ako še jedenkrat privlečem opico iz reke, hočem vas vse tri na šest kosov razrezati.“ Ko je ribič zdaj zopet mrežo vrgel, vjel je tako lepo ribo, da take še nikoli ni videl. Trnik je skoraj znorel od veselja. Lepa opica pa mu veli: „Trnik, ubogaj mene, pa se ti bode dobro godilo!“ Trnik objubi rekoč: „Koklja naj ga brčne, kdor tebe ne uboga, ki si mi dala tako dober svet, da sem to ribo vjel.“ Na to pravi lepa opica: „Vzemi to ribo in položi jo v jerbas, pa nekoliko trave pod njo in na njo, v gobec pa jej utakni zelenjave. Potem jo ogrni z belim prtčjem in nesi na trg v menjalnico juda Mozesova. Če bode hotel kdo poprej ribo kupiti, reci, da je ne prodaš. Na trgu šteje pet štacun na desni roki in v šesto stopi, tam je menjalnica Mozesova. Če te jud vpraša, kaj hočeš za ribo, ne smeš nič vzeti, ampak reci le: „Daj mi svojo opico za mojo opico, svojo srečo za mojo srečo.“ Kedar ti jud to objubi, daj mu ribo tje in kar stran beži. Potem bodem jaz tvoja sreča, in ta grda opica bode njegova sreča.“ Trnik je opico ubogal in vse tako naredil, kakor mu je naročila.

Ko je ribo tako lepo ozaljšal, kakor mu je bilo rečeno, šel je na trg in štel na desni strani pet štacun in v šesto je stopil. Tam je sedel bogati jud Mozes in denar štel in menjal, če je kdo zahteval. Ribič se mu približa z ribo, jo pokaže in reče: „O slavni gospod Mozes, danes sem vjel tako lepo ribo, da je nočem nikomur prodati, ampak darujem jo vam, ki vas celo mesto spoštuje, še sam cesar. Drug mož ni vreden, da bi ta riba prišla na njegovo mizo.“ Jud ribo pogleda in se začudi nad njo, ker take še tudi on ni videl. Ponudil je Trniku cekin za njo. Trnik pa denarja ni hotel vzeti. Na to mu je ponujal Mozes dva cekina, pa tudi teh ribič ni vzel. Zdaj mu jud našteje deset cekinov, pa ribič jih porine nazaj. „Ti si pa strašno lakomen!“ reče jud, „povej mi, koliko hočeš za ribo?“ Ribič pa odgovori: „Le nekaj mi morate obljubiti, pa vam ribo dam.“ Jud postane bled in reče: „Ti me hočeš zapeljati, da bi jaz svojo vero zatajil: hodi z Bogom!“ „O ne,“ ribič odgovori, „meni je vse jedno, ali si jud ali luteranec ali kar bodi.“ Zdaj reče jud: „No, kaj pa hočeš potem od mene?“ Ribič pa dé: „Reci samo te besede: „Dam ti mojo opico za tvojo opico in mojo srečo za tvojo srečo.“ Jud se je smejal in mislil, da je ribič prismojen, zato je rekel v smehu: „Dam ti mojo opico za tvojo opico in mojo srečo za tvojo srečo.“ Potem je poklical svoje služabnike, ki so to slišali, ter jim rekel: „Vi ste vsi priče, da je ribič plačan, in da od mene družega ni zahteval za ribo, ko te besede.“ Služabniki odgovorijo: „Vsi smo priča, kako ste rekli: „dam ti mojo opico za tvojo opico,“ in da on denarja ni hotel vzeti, ampak zadovoljen bil s temi besedami.“ Na to pravi jud: „Ti bedak, zdaj pa ne bodeš nič dobil za ribo!“ To rekši mu

vzame ribo iz jerbasa in porine ribiča skozi vrata. Ko je Trnik brez ribe in brez denarja stran šel, je sam pri sebi mislil: „Vender sem bil neumen, da denarja nisem vzel! Deset cekinov bi lahko imel, takó pa še deset krajcarjev nemam. Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Šel je proti reki Tigru in zmirom mrmral „Škoda za denar!“ Ko je pa k vodi prišel, ni videl nobene opice več tam. Mislil je zdaj za gotovo, da so ga opice ogoljufale za ribo; zato je začel kričati, si lase rovati, s pestjo ob glavo biti in na vse načine noreti. Ko se je nekoliko pomiril, in je bil lačen, je rekel: „Vrgel bodem mrežo še jedenkrat; morda vendar vjamem kako ribico, da si jo za kesilo spečem.“ Potem je mrežo v vodo spustil. Ko jo pa ven potegne, bila je polna rib. Ves vesel je ribe vzel in jih položil v jerbasa, v katerem je ono lepo ribo k judu nesel. Komaj pa ribe razloži, prileti k njemu neka kuharica in reče: „Na ribjem trgu ni dobiti danes ne jedne ribe. Ali prodaš ti svoje ribe?“ Trnik reče: „Ali misliš, da bodem podplate iz njih rezal? Prodam vse, samo svoje brade ne.“ On jej dá dve veliki ribi, in ona mu dá zanjí cekin; brž potem pride druga in tretja kuharica in tako po vrsti, da je v naglici vse ribe prodal, in ko svoj denar prešteje, imel je ravno deset cekinov vrednosti! Ker je bil vže lačen, šel je v mesto, si kupil kruha in sira, potem novo srajco in jopič; to vse je dobil za jeden cekin, tako da mu je še devet cekinov ostalo. Ves srečen je šel domov kajti bil je sit, imel je novo srajco in nov jopič, in še devet cekinov denarja. Bil je tako vesel, da ni mogel zaspati; vedno je štel in premetaval v rokah svoj denar, ker toliko vkup ga še nikoli ni imel.

Šest sto in deveta noč.

Mislil si je neumni Trnik sam pri sebi: „Cesar Alrašid bode gotovo zvedel, da imam jaz toliko denarja. Poslal bode svojega ministra Žafarja k meni in mu naročil, naj od mene denar tirja. Ako mu cekine dam, bode meni žal za nje, ako jih pa ne dam, me bode dal tepsti! Vender rajši se pustim tepsti, kakor bi cekine dal! Čakaj bom jedenkrat poskusil, ali znam kaj pretrpeti ali ne.“ To rekši je vstal iz ležišča, naredil luč, vzel vrv in začel pretepavati sam sebe z vso močjo, tako da je kri pritekla; pri tem pa je kričal vmes: „O kristjani, jaz sem reven mož, kde bodem kak denar vzel? Jaz nemam denarja; pojdite k takim, ki ga imajo!“ Ko so ga sosedi tako kričati slišali, mislili so, da ga tatovi pretepavajo in da od njega denar hočejo. Prileteli so toraj oboženi k ribiču v stanovanje. Našli pa so le njega samega, kako je na tleh klečal in se tepel. Rečejo mu: „Ali si znorel, Trnik, da to počneš?“ On pa jim odgovori: „Denar imam, in sem se bal, da bi mi ga cesar po sili vzel; zato sem poskusil, če prenesem kaj tepenja; ker bodem rajši trpel, da me tepejo, kakor bi denar dal.“ Ljudje pa mu rečejo: „Pojdi se solit, ti bedak neumni. Vleži se, ti baraba raztrgani, vsaj nemaš niti sto, še manj pa tisoč ali več cekinov, da bi jih cesar pri tebi iskal!“ Ribič pa reče: „Devet cekinov imam.“ Na to so se vsi smejali nad neumnim ribičem in šli domov. Ribič pa je svoj denar zavezal v ruto in si mislil: „Kam hočem ta denar skriti? Ako ga zakopljem, zna ga kdo najti; ako ga komu shraniti dam, zna mi ga utajiti; ako ga doma kam skrijem, zna mi ga kdo ukrasti, ker nemam vrat pri izbi; ako denar v žepu seboj nosim

zna mi kdo žep odrezati in mi denar odnesti. Najboljo bode, ako si ruto z denarjem privežem okoli vratu, tukaj je nihče ne bode iskal, in ga bodem tudi precej videl in čutil, če mi pod vrat seže.“ Privezal si je toraj denar okoli vratu in celo noč ni nič zaspal, tako je bil razburjen in zmešan. Drugo jutro je šel zopet ribe lovit. Zlezal je v reko Tigra in do kolen gazeč nesel svojo mrežo bolj proti sredi. Ko je pa mrežo v vodo vrgel, padla mu je ruta z denarji v vodo, ker se je bil vozal sčasoma odvezal. Zdaj se je Trnik čisto slekel in se potapljal pod vodo, da bi ruto z denarjem našel. Ko pa nič ne najde, je zdihnil: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“

Nekdo je pa videl, ko se je ribič slekel in pod vodo šel. Pustil je pa ribič srajco, jopič in klobuk precej daleč od vode tam na solncu. Tisti človek, ki je to videl, priplazil se je, ukradel ribičevo obleko in stekel ž njo proč. Ko je ribič iz vode prišel in svoje obleke ni našel, bil je zelo žalosten. Stopil je na breg in gledal okoli, da bi koga videl in vprašal zavoljo obleke, pa nikogar ni bilo blizu. V tem času pa sta ravno cesar Alrašid in minister Žafar mimo prijahala. Cesar pokaže vže od daleč na ribiča in reče ministru: „Poglej no, nag mož tam stoji! Da ga le sram ni pred ljudmi! Morda je kak norec? Jaz pojdem in bodem ž njim govoril.“ Cesar jaha k njemu in ga vpraša: „Kdo si ti?“ Ribič mu odgovori: „Ali me ne poznaš? Jaz sem ribič Trnik.“ Cesar ga na to vpraša: „Od kedaj pa ribiči kar nagi po svetu hodijo!“ Ribič je zdaj mislil, da je cesar tisti, ki mu je za šalo obleko skril, zato mu reče: „Mislil sem si koj, da se norčuješ z menoj in da si mi obleko skril; pa daj mi jo nazaj, ker me vže

zebe!“ Cesar se je moral smejati in je rekel: „Kakošno obleko pa misliš?“ Ribič pa zavpije: „Primaruha, če mi ne daš obleke nazaj, te bodem namlatil s to le palico.“ To rekši je pobral svojo palico od tal, katere mu tat vender ni odnesel. Cesar pa je rekel: „Jaz tvoje obleke še videl nisem.“ Trnik pa se ni dal potolažiti in je žugal: „Jaz pojdem za teboj da vidim, v katero hišo bodeš šel; potem te pojdem pa k straži tožit. Ti si mi vzel klobuk, jopič in srajco, in če mi ne daš tega precej nazaj, vržem te s tvojega konja doli in te tako pretebam, da bodeš na mestu obležal.“ Da se ne šali, pokazal je Trnik s tem, da je konja za uздо prijel, takó da se je konj ustrašil, se po konci spel in na zadnje noge stopil. Cesar je bil ves prestrašen in si je mislil: „Kaj sem naredil, da sem se tega blaznega človeka lotil!“ Potem je cesar slekel svojo suknjo, ki je bila sto cekinov vredna in jo vrgel ribiču z besedo: „Tu vzemi to suknjo namesto tvoje!“ Ribič je suknjo vzel in jo pomeril. Ker pa ni hotel v dolgi, gosposki suknji biti, jo je spodaj za jedno ped odrezal. Potem je cesarja vprašal: „Kako delo pa imaš ti? Gotovo si za trobentača pri cesarju? Trobentači zmirom na konjih jahajo.“ Cesar pa reče: „Vsaj tudi drugi ljudje jahajo, ne samo trobentači.“ Ribič pa odgovori: „Ti si trobentač, ker imaš tako majhne usta in tako velike nosnice.“ Cesar reče: „No, pa ti prav imej!“ Zdaj reče ribič: „Pusti trobentanje in poprimi se ribarstva! Če hočeš, te bodem jaz naučil, kako se ribe lovijo. To je bolj pošteno rokodelstvo, kakor tisto trobentanje.“ Cesar odvrne na to: „No, le nauči me, bodem videl, ali bi se jaz tega naučil ali ne?“

Šest sto in deseta noč.

Ribič mu reče: „Stopi s konja in pridi k meni dol k vodi!“ Cesar je tako storil ter je stopil čisto do vode. Zdaj mu je ribič mrežo v roke dal in mu pokazal, kako naj jo v vodo vrže. Cesar je mrežo vrgel in jo držal za leseni ročaj pod vodo. Postala pa je mreža tako težka, da je cesar vže ni mogel več držati. Ribič mu toraj pravi: „Morda se je mreža za kako skalo prijela in se ti zato tako težka zdi. Povem ti, da počasi jo k sebi potegni, da se ne raztrga; sicer ti vzamem konja in ga za se pridržim, da si za mrežo plačam.“ Cesar se je smejal in je mrežo počasi k sebi vlekel; in glej, bila je polna rib! Ko je ribič to videl, je kar skakal od veselja in je rekel cesarju: „Primaruha, trobentač, ti imaš mnogo sreče pri ribah! Ti moraš pri meni ostati, da bova skupaj ribe lovila. Zdaj pa precej teči h gospodu Rakarju tam na trgu, vsaj veš, tisti, ki z ribami in raki kupčuje, reci mu, naj pošlje dva jerbasa, da bomo ribe v nju djali. Pa pridi kmalu nazaj!“ Cesar reče: „Precej bodem tukaj!“ zasede konja in odjezdi k ministru, ki ga je vže težko čakal. Žafar reče cesarju: „Visokost, prosim te, povej mi vse, kaj sta s tistim človekom govorila.“ Cesar mu je vse povedal in nazadnje rekel: „On me tam pričakuje in misli, da mu bodem jerbasa prinesel. Jaz pa ne bom šel razaj, ker neumen je ta človek zadosti, da me pri sebi obdrži, in jaz bi moral nazadnje še ribe parati in snažiti.“ Minister Žafar odgovori: „Pošlji koga k njemu, da vse ribe od njega kupi, potem jih ne bode treba snažiti ne tebi, ne njemu, ampak bodo to tvoje kuharice storile.“ Cesar je potem hitro jezdil v svojo palačo, šel v kuhinjo, povedal kuharjem in

kuharicam, kde stoji ribič z ribami in jim tako naročil: „Skočite hitro po te ribe in za vsako, ki jo od tega moža kupite, plačam vam po jeden cekin.“ Cesar pa je toliko obljudil, ker je te ribe sam vjel in jih je toraj hotel tudi pokusiti. Kuharji in kuharice pa so hitro tekli k Trniku doli in začeli ribe kupovati. Čudil se je, ko so mu vsako z jednim cekinom plačevali, še bolj pa, da je prišlo toliko kupcev na jedenkrat, V jednom hipu je Trnik vse ribe prodal, samo dve ste mu še ostali. Ko je Trnik videl tak blagoslov in toliko denarja pred seboj, je rekel: „To morejo biti same nebeške ribe, da jih ljudje tako drago in tako nujno kupujejo. Dve pa moram za se prihraniti!“ To rekši je vzel zadnji dve ribi in je šel z njima v vodo, v vsaki roki jedno držeč. V tem pa pride cesarski višji kuhar, ki je bil poslan od cesarja samega. Toda on ni našel nič več rib. Videl je le Trnika v vodi stati. Vpraša ga: „Trnik, kaj držiš v rokah?“ Trnik odgovori: „Dve ribi.“ Kuhar dé: „Daj ji meni in dam ti sto cekinov zanjel!“ Na to pride ribič iz vode in vpraša: „Kde imaš sto cekinov?“ Kuhar reče: „Pojdi z menoj v cesarsko kuhinjo, tam bodeš denar dobil.“ Ko je to rekel, mu je ribič dal ribe, in kuhar jih je nesel domov. Trnik pa je oblekel cesarjevo suknjo, ki mu je do kolen segla, kor jo je bil spodaj odrezal, spodnje noge pa je kazal nage. Pobral je cekine iz jerbasa in jih djal v žep. Potem pa je šel tak, kakor je bil, razoglav in brez srajce, bos in nagih kolen, v sami suknji v sredino mesta in vprašal ljudi: „Kde pa stanuje cesar Rašad?“ Ljudje so se mu smejali in ga imeli za norca. Rekli so mu: „Reci vsaj Rašid, ne pa Rašad!“ Trnik pa odvrne: „To je vse jedno,

Rašad ali Rašid!“ Nazadnje mu je nek mladenič pokazal, kde je cesarska palača, in Trnik je šel v njo po svojih obljubljenih sto cekinov.

Šest sto in enajsta noč.

Stražniki so se mu smejali, ko je tak prišel, bos in razoglav in z odrezano suknjo. Eden reče: „Kje je pa ta ušel?“ Drugi odvrne: „Z oblakov je padel.“ Tretji pa vpraša: „Kam pa, prijatelj?“ Ribič pa se odreže: „Kaj tebi mar!“ Stražmešter pa reče: „Pustite ga, norca!“ Trnik prileti v kuhinjo in vidi višjega kuharja vsega žalostnega tam sedeti. (Bili so namreč s cesarjem in ministrom zgovorjeni.) Ribič reče kuharju: „Daj mi zdaj tistih sto cekinov!“ Kuhar pa odgovori ves žalosten: „Kje pa jih bodem vzeti, prijatelj?“ Ribič pa je bil hud rekoč: „Kakšne besede so to? Kupčija je kupčija! Jaz sem ti ribe za toliko prodal in ti si mi velel po denar priti, zdaj pa praviš, kje bodeš sto cekinov vzeti? — potem takem si figamož!“ Zdaj je stopil minister Žafar v kuhinjo in vprašal: „Kakšen prepir imate tukaj?“ Ribič mu je celo stvar razložil. Minister reče: „To pravdo mora trobentač razsoditi. Šli so toraj vsi v drugo izbo, kjer je cesar pri mizi sedel in imel tri listke papirja pred seboj. Ko ribič, kuhar in minister ustopijo, je ravno na tiste tri listke nekaj pisal. Ribič cesarja po videzu koj spozna za tistega, ki je bil prej pri njemu, zato mu reče: „Ali si trobento pustil in se prijel dohtarstva, ker tako hitro pišeš?“ Cesar pa je bil na en listek zapisal, da dobi ribič en cekin, na drugi listek je zapisal sto cekinov, na tretji listek pa pet in dvajset palic po poplatih. Cesar reče zdaj ribiču, naj si enega teh treh listkov izbere.

Trnik je bil tako nesrečen, da je zagrabil ravno za tisti papirček, na katerem je bilo pet in dvajset zapisanih. Precej so prišli briči s klopjo in palicami, položili ribiča na klop in mu namazali brez usmiljenja pet in dvajset gorkih po poplatih, takó da je revež kar cvilil. Ko je to prestal, rekel je cesarju: „Le čakaj, trobentač, kamaj si mej pisarje prišel, precej si me pustil preteptati. Pa bova vže še skupaj prišla!“ Cesar pa se je tako smejal, da bi bil kmalu počil. Potem je ukazal, naj izplačajo ribiču sto cekinov. Trnik je šel s tem denarjem proti domu in prišel je mej potjo na tisti trg, kder so skrinje prodajali. Videl je tam veliko ljudi zbranih okoli necega mešetarja, kateri je klical: „Zaprta skrinja! Kdo dá za vse vkup brez da bi not pogledal, devetdeset cekinov?“ Eden reče: „Jaz dam eden in devetdeset,“ drugi: „Jaz dam dva in devetdeset cekinov.“ Ribič pa se zadej oglasi: „Jaz dam sto cekinov!“ Ker nobeden ni več obljubil, je skrinja njemu ostala. Izplačal je sto cekinov in potem so mu skrinjo izročili. Zdaj je hotel še postrežčika najeti, da bi mu skrinjo domu nesel. Štalo je več postrežčikov tam in vsi se se začeli prepirati, kdo bode ribiču skrinjo domu nesel. Nazadnje so se še drugi ljudje mešali v ta prepir in rekli: „Nobeden drugi naj skrinje ne nese, kakor postrežčik Kavelj! on je najpridnejši iz vseh postrežčikov!“ Postrežčik Kavelj je toraj skrinjo vzel in jo nesel za ribičem. Mej potjo pa je Trnik v svoje žepe pošlatal in ni našel v njih nobenega solda. Ko so ga namreč pri cesarju v huhinjski sobi topli, padli so mu vsi cekini iz žepov, in imel je pozneje le tistih sto cekinov, katere je za skrinjo dal, kateri so se mu po tepenju odšteli; od prvih denarjev pa

ni imel nobenega solda. Ko Trnik to zapazi, bil je v skrbeh zavoljo postrežčika, kajti ni vedel in ni imel, da bi ga plačal za to, ker mu skrinjo nosi. Da je pa čisto brez denarja, to povedati bilo ga je zopet sram. Izmisлил si je to: „Vodil ga bodem tako dolgo okoli iz ene ulice v drugo, da se bode naveličal, skrinjo na tla položil in odšel. Potem pa jo bodem sam zadel in domu nesel.“ Hodil je zdaj cel popoldan po širokem mestu iz enih ulic v druge, postrežčik s težko skrinjo pa je ves v potu pihal za njim. Večkrat je postrežčik vzdihnil in vprašal: „Kje je tvoja hiša, kje stanuješ?“ Trnik pa je rekel: „Včeraj sem še to vedel, danes pa sem vže pozabil.“ Postrežčik reče na to: „Daj mi moje plačilo, potem pa pojdi s svojo skrinjo kamor hočeš.“ Ribič pa mu odgovori: „Kavelj, le pojdi z menoj, se bodem vže na mojo hišo spomnil, kje je. Pri sebi nemam denarja, da bi ti plačal, doma ga imam.“ Zdaj ju eden sreča, ki je ribiča poznal, in ga vpraša: „Kaj bode s to skrinjo, Trnik?“ Zdaj se postrežčik hitro oglasi: „Gospod, kje pa stanuje ribič Trnik?“ „On stanuje v pustem kotu, številka 5“, reče tujec. Zdaj je pa postrežčik kar sam šel proti ribičevemu stanovanju in ribič je moral za njim iti. Ko prideta pred hišo, je postrežčik postavil skrinjo na tla in rekel: „Žalostna tvoja mamka, ti nerodni človek! Gotovo dvajsetkrat sva šla tukaj mimo, pa nisi spoznal hiše, v kateri stanuješ! Plačaj me zdaj, da pojdem domu!“ Ribič reče: „Počakaj me tukaj, da ti denar prinesem.“ To rekši je šel v hišo, pa kmalo prišel nazaj z velikim kladivom, ki je bilo sè štirdesetimi žebli okovane in tako težko, da bi bil ž njim lahko vola ubil. To kladivo je ribič vzdignil nad postrežčikom

in rekel: „Precej te ubijem, če mi ne greš s poti!“ Postrežčik Kavelj je bežal in rekel: „Pusti me, saj te ne bom več tirjal, saj mi nisi nič dolžan!“

Takó je ribič naredil s postrežčikom. Potem je ribič skrinjo vzdignil in jo nesel v svojo izbo. Ko so sosedi to videli, prašali so ribiča: O Trnik, kje si dobil to suknjo in to skrinjo?“ On pa jim reče: „To imam vse od mojega mladega Rašida“. Ljudje so zdaj govorili med seboj: „Ta človek nori! Cesarju je ime „Rašid“, in on pravi, da ima vse od cesarja in ga imenuje „svojega mladega Rašida“; ako cesar to izvé, pustil nas bo vse obesiti, kolikor nas v tej hiši stanuje“. Potem so mu pomagali skrinjo stlačiti v njegovo izbo, kar je bilo težko delo, ker je bila skrinja kmalo tako velika, kakor celi ribičev berlog. Ko so sosedi odšli, se je ribič na to skrinjo vlegel in zaspal.

Šest sto in dvanajsta noč.

Zdaj moramo pa še povedati, kaj je bilo v tej skrinji. Na dvoru cesarja Alrašida bila je družica z imenom Roža Tolkoljuba. Ker je bila toliko lepa in je znala tako lepo peti, jo je cesar zelo rad imel. Ko je pa cesarica Sobeida to videla, postala je strašno ljubosumna na njo. Ko enkrat cesarja ni bilo domu, namešala je Roži Tolkoljubi spalnega prahu med pijačo, takó da je družica precej trdo zaspala, ko je vino s tistim prahom izpila. Potem je pustila deklico v eno skrinjo položiti, skrinjo zaprla in jo izročila hišnemu hlapcu s poveljem: „Nesi to skrinjo in vrži jo v vodo!“ Hlapec pa si je mislil: „Čemu bom skrinjo v vodo metal, ko jo lahko prodam!“ Šel je toraj na starinarski trg in skrinjo pro-

dal za nekaj goldinarjev, pa s tem pristavkom, da se skrinja ne sme pred tremi dnevi odpreti. Misli si je namreč: „V treh dneh bo skrinja že v drugič prodana, ker je starinar ne bo za se obdržal, starinar mene ne pozna; sploh pa v treh dneh pride že cesar nazaj, in potem mi cesarica nič ne more.“ Starinar je skrinjo pod tem pogojem kupil in obljubil, da ne bo not pogledal, ko jo bo prodajal. Videli smo že, kako je potem to skrinjo ribič Trnik kupil za sto cekinov. Vsak bi rekel, da je bil neumen toliko dati za skrinjo, akoravno ni vedel, kaj je v njej. Tudi Trnik ni vedel, zakaj je toliko dal; pa njegova sreča mu je to misel v glavo vdihnila. Odkar je namreč z judom za opico in za srečo menjal, je juda vsa sreča zapustila in zgubil je vsak dan toliko pri svojih kupčijah, da je nazadnje čisto reven postal. Ribič pa je imel zmirom več sreče. Slišali smo, kako je ribe po cekinu eno prodal, kakó se je prikupil samemu cesarju, kateri mu je sicer pustil pet in dvajset palic dati, pa mu je vendar potem sto cekinov izplačati pustil. Ribičeva največa sreča pa je bila ta, da je kupil to skrinjo, kakor bomo kmalo videli.

Ko je namreč ribič na skrinji spal, zbudila se je Roža Tolkoljuba, in ko je zapazila, da je v skrinji zaprta, začela je grozno vekati in na pomoč klicati. Ribič pa, ko to sliši, se je vstrašil in klical pri oknu ven: „O ljudje božji, pomagajte! Hudiči so v skrinji!“ Sosedje so se zbudili in rekli: „Kaj pa ima spet ta blazni človek?“ On pa jim reče: „V tistej skrinji, ki sem jo včeraj kupil, je vse polno hudičev!“ Oni pa mu rečejo: „Vrag te je dal! celo noč ni pokoja pred teboj! Vlezi se in zaspri ti norec!“ Potem so šli sosedje spat vsak v svojo posteljo, in tudi

ribič se je spet vlegel na svojo skrinjo. Roža Tolkoljuba pa se spet ogласi in reče: „Kje sem?“ Ko ribič to sliši, ga je bilo strah in začel je spet sosede klicati. Vsi jezni priletijo in rečejo: „Kaj ti je vendar? Ali ne boš dal pokoja?“ On pa jim reče: „Hudiči iz skrinje govoré.“ Rečejo mu: „Lažeš! Kako govoré?“ Ribič odgovori: „Eden je prašal: „Kje sem?“ — „Ti si v peklu!“ rečejo sosedje: „celo noč ne daš miru, da še mi ne moremo spati.“ Ko so sosedje odšli, in se je ribič spet na skrinjo vlegel (kajti drugje ni imel prostora), slišal se je iz skrinje glas: „Lačna sem!“ Trnik je planil po konci, lasje so mu po konci stopili in klical je sosede na pomoč. Ko ljudje vsi razkačeni priletijo, reče jim Trnik: „Hudiči v škrinji so rekli, da so lačni!“ Zdaj so pa sosedje govorili med seboj: „Gotovo je sam lačen, zato tako reč počenja!“ Prinesli so mu toraj kruha in sira in nekaj mesá, ter mu rekli: „Tukaj imaš, pa jej! če pa še ne boš dal mirú, pridemo s kolci in palcami in ti bomo vse kosti polomili, da boš vedel, kdaj si nam celo noč nagajal!“ Trnik je vzel kruh in sir in mesó, se vsedel na skrinjo, in ker je ravno lepo luna svetila, je dobro videl in je začel z obema rokama v usta nositi in jesti, da je vse pokalo.

Zdaj pa je Roža Tolkoljuba v skrinji rekla: „Usmilite se me, o kristjani, in odprite skrinjo!“ Zdaj si je Trnik mislil: To ni hudič, ker kristjane na pomoč kliče! Čakaj bom videl, kaj je not.“ Vzel je tisto težko kladivo in razdrobil ključavnico. Potem je skrinjo odprl in prišla je iz nje deklica ne navadne lepote! Imela je na sebi obleko, ki je bila več ko tisoč cekinov vredna. Ko jo Trnik iz skrinje

vzdigne in ogleda, jej reče: „Ti si pa res lepa!“ Ona ga vpraša: „Kdo si pa ti?“ On reče: „Jaz sem ribič Trnik.“ Potem ga praša: „Kako sem pa k tebi prišla?“ In on jej reče: „Kupil sem skrinjo, v skrinji si bila ti, toraj si zdaj moja, kakor je skrinja.“ Ko je videla, da ima ribič suknjo, kakor jo sicer le cesar nosi, ga je vprašala, kako je do te suknje prišel. Na to je njej povedal celo svojo historijo do tje, ko je njo v skrinji kupil. Zdaj je Roža spoznala, da jo je cesarica pokončati hotela. Razgovarjala se je potem z ribičem še do jutra. Zjutraj pa mu je rekla: „Pojdi in prinesi mi papirja, tinte in peró!“ Ko jej ribič to prinese, napisala je pismo, ga vkup zvila in ga dala ribiču z besedami: „Nesi to pismo zlatarju Strnadu na velikem trgu!“ Ribič odvrne: „Na velikem trgu je mnogo zlatarjev; kako bom pravega našel, če njegovo ime pozabim?“ Ona mu reče: „Zapomni si imé Strnad!“ Trnik vpraša: „Kaj pa je to: Strnad?“ Roža mu reče: „Strnad, to je tak tič!“ Zdaj je ribič šel s pismom na veliki trg, in da bi imena ne pozabil, je zmirom ponavljal: „Strnad, Strnad, Strnad . . .“; ko je pa na trg prišel in gledal po zlatarskih štacunah, je pozabil imé tega zlatarja. Ves prestrašen vstopi k enemu od zlatarjev in vpraša: „Ali je tukaj na trgu kateri zlatar, ki ima tako imé, kakor en tič?“ Rečejo mu: „To bo nemara Strnad!“ — „Saj tega iščem!“ zavpije ribič. Potem so mu pokazali Strnadovo hišo.

Šest sto in trinajsta noč.

Ribiča so peljali k gospodu Strnadu, kteremu je pismo izročil. Strnad je pismo prebral, ga poljubil in ga položil sebi na glavo, v znamenje, da hoče

glavo zgubiti, ako ne bo storil vsega, kar v pismu stoji. Strnad je bil namreč oskrbnik celega premoženja in vseh grajščin dvorjanke Rože Tolkoljube. Bila je pa ona silno bogata. Rožino pismo pa se je glasilo takó: „Roža Tolkoljuba pozdravlja gospoda Strnada, zlatarja tukaj! Kedar to pismo v roke dobite, glejte, da oskrbite in pripravite mojo hišo na velikem trgu za moj sprejem. Priskrbite mi v hišo vso novo opravo ter najmite poslov, možkih in ženskih, kolikor je za tako pohištvo potrebnih. Tega človeka pa, ki vam to pismo prinese, omijte in operite, potem mu dajte vso novo, žlahtno obleko in pošljite ga z vso častjó in na konju v mojo palačo, kedar bo pripravljena. — Roža.“

Ko je Strnad pismo prebral, zaklenil je precej svojo prodajalnico, peljal ribiča v svojo hišo ter ga izročil svojim strežajem s potrebnimi ukazi, sam pa je hitro šel, da pripravi vse, kar je Roža naročila. Ko so Strnadovi strežaji peljali ribiča v kopelj, da bi ga oprali in omili, branil se je in rekel: „Kaj sem naredil, da me hočete zapreti?“ Strežaji so se smejali in ga začeli slačiti, on pa je mislil, da ga hočejo sleči in potem tepsti; zato je zgrabil enega in ga postavil na glavo. Nazadnje so mu vendar dopovedali, kaj da ž njim nameravajo. Potem so ga omili in oprali in ostrigli, da je bil človeku podoben. Med tem pa je prišel še gospod Strnad z dragoceno obleko nazaj, in to so ribiču oblekli. Tudi osedlanega konja so mu pripeljali in mu rekli, naj se nanj vsede. Ribič pa, ki nikoli še ni jahal, se je bal in rekel je: „Konj me bo na tla vrgel!“ Spravili in posadili so ga pa vendar na konja, in potem ga je Strnad sam z mnogimi strežaji spremil v

tisto palačo, kjer ga je Roža Tolkoljuba že pričakovala.

Ko Trnik tje pride, videl je Rožo na tronu sedečo in vse polno služabnic okoli nje. Pred vrati je stal vratar s palico. Ta je ribiču roko poljubil, ko je prišel. Vsi služabniki so mu skazovali veliko čast in ga imenovali svojega gospoda. Ko ribič v hišo stopi in si prekrasne izbe in dvorane ogleda, tam je še le strmel in zijal!

Ko se je Roži približal, vstala je pred njim, mu podala roko in ga peljala ter ga posadila k sebi na tron. Potem mu je dala sladčice piti. Ribič je vse izpil in potem še s prstom cbrisal in polizal. Roža mu reče: „To je grdó!“ On pa reče: „Kaj grdó? To je prav dobro!“ Ona se je smejala in mu pustila nanositi polno mizo najboljših jedi. Ribič je snedel, kolikor je vidil.

Zdaj poglejmo, kaj se s cesarjem godi. Ko je on domu prišel in prašal po Roži Tolkoljubi, rekla mu je cesarica: „Bog daj tebi dolgo življenje, ona pa je umrla.“ Cesarica je pustila nalašč lep grob narediti in kapelico nad njim, ter je rekla, da je to grob Tolkoljube. Vedla je namreč, da cesar Rožo zelo obrajta. Tudi so bile dvorjanke vse v črno oblečene, da bi cesarja bolj premotile.

Roža Tolkoljuba pa, ko je zvedela, da se je cesar zopet domu povrnil, rekla je Trniku: „Tu imaš, vzemi suktnjo, ki je vredna tisoč cekinov! Obleci jo in pojdi k cesarju, obnašaj se lepo in dostojno, ter mu reci: „O cesarska visokost! jaz želim in prosim, da prideš danes k meni na večerjo!“ Trnik se je vsedel na konja, vzela je deset strežajev seboj, kateri so vsi enako oblečeni zraven njega hodili. Kdor je

ribiča prej poznal, nobeden ne bi bil verjel, da se bo dal tak gospod iz njega narediti. Kuhar, ki je ribe od njega kupil, ga je spoznal, tekel h cesarju in rekel: „O knez, poglej! ribič Trnik je kralj postal. Suknjo ima na sebi, ki je svojih tisoč cekinov vredna!“

Cesar mu je hitro dovolil ustop, in ko je ribič ustopil, rekel mu je govoriti slobodno. „Mir s teboj! mogočni vladar,“ reče Trnik, „Bog povzdigni in razširi tvojo moč in slavo!“ Cesar se je čudil spremembi, ki jo je na ribiču videl, in ga prašal: „Povej mi, Trnik, kje si dobil to suknjo?“ — „V svoji hiši sem jo vzel“, reče ribič. „Kaj imaš tudi hišo?“ praša cesar naprej. „Tako je“, reče ribič, „in povabim te, visokost, da prideš danes k meni na večerjo!“ Cesar praša: „Ali jaz sam, ali smem še koga seboj pripeljati?“ — „Pripelji kogar hočeš!“ reče ribič. Na to mu pové minister Žafar: „Je že dobro, Trnik! prišla bova s cesarjem danes k tebi.“ Ribič se je priklonil, poljubil tla, se vsedel na konja in s svojimi strežaji odrinil proti domu. Ko je odšel, rekel je, cesar: „O Žafar, ali si vidil ribiča in njegovo opravo, njegovega konja in strežaje? Včeraj je bil še siromak, da bi mu vsak krajcar podaril, kdor ga je srečal; danes pa tak gospod! Od kod je ta prememba? Tudi Žafar se je zelo čudil nad tem človekom.“

Šest sto in štirinajsta noč.

Trnik je pot, po katerej je moral cesar priti, noter do svoje hiše vso z dragimi preprogami preganil. Ko sta zvečer cesar in minister prišla, hodila sta po teh preprogah. Ko sta bližej prišla, je prašal

cesar ministra: „Ali ni ta hiša lastnina Rože Tolko-
ljube?“ Minister odvrne: „Meni se prav zdi, vendar
ne vem za gotovo“. Ko v hišo prideta, so ju stre-
žaji peljali v veliko dvorano, kjer je bil pripravljen
tron za cesarja. Cesarju je bila cela oprava po volji.
Trnik in njegovi strežaji so se gostoma priklonili in
jima začeli streči s hladilnimi pijačami. Potem so
začeli na mizo nositi različne jedi, pečenke, divjačino,
kuretnino itd. Vsi trije so jedli, dokler jim je dišalo.
Rože namreč ni bilo pri mizi, ampak samo ribič s
cesarjem in ministrom. Po večerji je Trnik vprašal,
če sme kaj vina prinesiti. Ko je po vina odšel, rekel
je cesar ministru: „Podoba je, kakor bi bila hiša in
vse, kar je v njej, lastnina ribičeva. On ukazuje
kakor gospodar. Čudno se mi zdi, od kod ima to-
liko premoženja na enkrat? Tudi se zna zdaj vse
drugače obnašati. Res je, če Bog človeka pov-
zdigniti hoče, pomnoži najprej njegovo pamet;
in kogar pokončati hoče, njemu najprej glavo
zmeša“.

Ko sta tako govorila, pripeljal je Trnik več na-
takarjev, ki so imeli zlate pasove, da so se svetili
kakor luna. Razgrnili so rudečo sukno preko mize
in postavili na njo posodo z vinom, majolke iz ki-
tajskega porcelana, visoke flaše, brušene čaše raz-
ličnih bojov. Napolnili so čaše s starim, čistim vi-
nom, ki je zadišalo po celi dvorani, kakor pesnik
poje:

„Evo! brate, ovo staro vino,
Slično žlahtni je nevesti mladi.
Zlata čaša mu je draga hala,
Svetli biseri so njemu dika,
Žlahtna iz njega duhti vonjava,
Sladko sveži so njega poljubi!“

Cesar je pil in pohvalil vino, da je dobro. Poklical je Trnika k sebi in se prav prijazno z njim razgovarjal. Potem praša Trnik: „Ali mi dovolite, Veličanstvo, da pripeljem eno pevko, kakoršne ni bilo še slišati“. Cesar reče: „Stori po svoji volji.“ Na to je šel ribič v stransko izbo in pripeljal Rožo Tolkoljubo iz nje. Bila je krasno oblečena, pa obraz je imela zagrnjen s pajčolanom, tako da je cesar ni spoznal. Ona se vsede, vbere strune in zacitra tako lepó, kakor bi slišal angeljce peti, potem je še glas povzdignila in zapela to pesnico:

„Moj ljubi me je pustil,
In šel v široki svet;
Kdo vé, ča ma še ljubi?
Ne manjka se deklét!

Na barko se bom vsedla,
Peljala se za njim, —
Ko rev'ca bi le vedla,
Kje sled za njim dobim?

Moj kažipot naj bode
Ljubeče mi srcé;
Naj prav moj čolnič vodi
Na srečno svidenje!“

Roža Tolkoljuba pela je to pesem s takim občutkom, s tako milim in ginljivim glasom in s takim ognjem, da, ko je končala je cesar znak padel in omedlel! Ko so ga z vodó poškropili in k zavesti nazaj obudili, je vprašal: „Kdo je ta ženska? Nobena druga na svetu ne zna tako peti razen Rože Tolkoljube? Zdaj dvigne Roža svoj pajčolan z obraza in se cesarju prikaže. On stegne obe roki proti njej in reče: „Ali mrtvi iz grobov vstajajo? To je Roža

Tolkoljuba!“ — „Pomirite se, dragi gospodar“, reče Roža, „jaz sem živa in nisem nikdar umrla!“ Na to mu je začela celo zgodbo praviti.

Cesar je bil silno vesel, kajti odkar so mu povedali, da je Roža umrla, je bil zmirom žalosten, nobena reč na svetu ga ni več veselila. Zdaj je vstal, Rožo Tolkoljubo objel in poljubil, ter jo prijel za rokó, da bi jo peljal domu v svojo palačo. Ribič pa mu roče: „Ta je lepa! Dobro sem te pogostil, zato mi pa odpelješ mojo deklé, katero sem v skrinji kupil!“ Cesar reče: „Saj imaš prav, Trnik!“ Potem je naročil Žafarju, naj na Trnika prepíše vsakoletni davek enega mesta. Žafar je Trniku prepisal eno tako mesto, ki je plačevalo vsako leto deset tisoč cekinov davka. Ves ta denar je zdaj Trnik dobival, Roža Tolkoljuba pa mu je podarila tisto palačo na trgu, kjer je prišel cesar v goste. Tako je postal Trnik iz revnega ribiča silno bogat človek, ker je juda Mozesa s tisto ribo za vso srečo opeharil. Cesar je Trnika večkrat k sebi povabil in ga zmirom rad videl pri sebi.

Ta zgodba nam spričuje, kako se včasih človeku sreča obrne, ne da bi sam kaj dosti pripomogel. Človeška moč le malo premore; hvaljen in česčen pa bodi Bog, ker Njemu je vse mogoče!

Šest sto in petnajsta noč.

Historija o Sabodinu in Dušici.

Enkrat je imel cesar Harun Arešid prav nemirno noč. Poklical je toraj Radoslava, svojega mečenosca ali adjutanta, in mu rekel: Pojdi in pokliči grofa Žafarja Barmekoviča!“ Ko minister

pride, reče mu cesar: „Ne vem, kaj je to, da nocoj ne morem spati, povej mi, kako bi se ta nepokoj pregnati dal?“ Minister odgovori: „Modrijani pravijo: Vino, petje in ženske, to prežene vse skrbi“. Cesar pa odvrne: „To so vse reči, katerih meni nikdar ne manjka; kako se hočem s temi razvedriti?“ Žafar reče na to: „Tedad pa se vsedimo na čoln in vozimo se en čas po reki Tigru, morda bomo kaj novega videli ali slišali, kajti drug modrijan pravi: „Nekaj videti, kar nikoli nisi videl, nekaj slišati, kar nikoli nisi slišal, nekaj doživeti, kar še nikoli nisi doživel, s tem preženeš vse skrbi“. Na obeh bregovih Tigra so lepe hiše in okna zdaj po noči razsvitljene; morda kaj vidimo ali slišimo, kar nas razvedri“, Žafarjev predlog je bil cesarju po volji in rekel je čoln odvezati. Vsedli so se potem v čoln: cesar, Žafar, Radoslav, slavni godec Glasomer, in dva veslarja: Lipuš in Jurjovec. Na pozlačenem čolnu pomikali so se po vodi naprej. Bila je tiha, svetla poletna noč; bleda luna je sipala svoje sreberne žarke čez log in livado, v svetlobelem svitu so se lesketali valovi Tigra, ktere so dvigale kviško močne roke Lipuša in Jurjovca; po mestu pa je bilo vse tako mirno, da se je slišalo korakanje vojakov, ki so pred cesarsko palačo na straži bili, ter gor in dol hodili. Naenkrat pa, ko čez ovinek zapognejo, zaslišijo prelep ženski glas v družbi s citrami doneti v tiho noč. Slišale so se te besede:

„Med brezovjem se tiha noč,
V potoku je kopala,
In z belim plajščem luna jo
Je sestra zakrivala.

Se v logu slavček oglasi,
Premilo, sladko poje;
Mar od ljubezni govori?
Od srčne tuge svoje?

Ko tiha noč to petje sliš',
Premilo se razjoka;
Pa zgodne zore hladni piš
Pregnal jo je z potoka.“

Ko cesar ta lepi glas zasliši, se je kar zavzel in rekel Glasomeru, ki je bil najslavnejši godec tistega časa: „O Glasomer, kaj praviš ti k temu glasu?“ — Glasomer reče: „Po pravici rečem: nisem še kmalo slišal takó lepega glasu. Pa iz daljave se ne sliši dobro. V bližini mora biti veselje, to žensko poslušati.“ — Cesar je bil prijatelj ženskega spola, zato je rekel: „Pojdimo v hišo in povabimo se sami za en večer; če je hišni gospodar prijazen človek, bo tej pevki že rekel, da bo še zapela“. Na to so šli s čolnom k bregu in ga privezali. Potem so potrkali na vrata tiste hiše in prosili za ustop. Prišel jim je lep, mlad gospod naproti in jim rekel: „Le stopite not, žlahtni gospodje, in mislite si, da ste domá“. Prišleci so se čudili nad lepoto hišne oprave. Strop je bil zlat; stene iz čistega mrameljna; mize iz črne dobovine; blazine po stolih z žametom prevlečene, z zlatimi franžami. Mladi hišnik je gospodom rekel: „Gospodje, jaz ne vem, kdo je najimennitnejši med vami; zato vas prosim, vsedite se sami po vrsti k mizi, kakor se vam prav zdi“. Potem se je vsedel cesar na prvo mesto in drugi k njemu; samo Radoslav je obstal, da bi cesarju postregel, če bi bilo treba. Pametno obnašanje mladega hišnika bilo je cesarju jako všeč. Ko so vsi sedeli, rekel je

mladi hišnik: „Ako je gospodom drago, bom dal kaj večerje prinesiti?“

Komaj je z malim zvončkom pozvonil, kar pri-letijo štiri deklice iz kuhinje, jamejo mizo pogrinjati in jedila na mizo nositi. V črni dobovi les tiste mize pa so bile s srebrnimi črkami te-le besede zapisane:

„Vzemi si juhe goveje in kruha košček si vlomi,

Dobra juha je moč, ude vse poživi!

Lepega vzemi mesá in z gorko jej ga prikuho,

Pa k pečenki potem se zelenjava podá.

Usta si z vinom operi, ko pridejo ribe in raki,

In po njih si pa spet čašo polno nalij!

Kadar ti urna deklica črne kave prinese,

Daj havano v zobe, dobro tekne nje duh!

S kratkočasno besedo druge goste zabavaj,

Ta srcá razvedri in želodec podpré.

To je gosposko kosilo. Zanj Bogu se zahvali!

Glej prijatelj Tomaž! zmirom še dobro živiš.“

Šest sto in šestnajsta noč.

Po večerji je rekel mladi hišnik: „Gospodje, zdaj ste mi čast skazali, da ste pri meni večerjali. Ako imate kako željo ali prošnjo do mene, prosim da mi jo brez obotavljanja naznanite.“ Na to mu reče cesar: „Vidite, prijatelj, slišali smo lep ženski glas iz vaše hiše, in samo to žensko peti slišati, ta želja nas je privabila v vašo hišo. Ako nam zamorete to veselje napraviti, hočemo vam jako hvaležni biti.“ Hišnik reče na to: „Zakaj ne? to se lahko zgodi“, na to je poklical ene hišino in jej rekel: „Pojdi in pokličí gospó in reci jej, da so gospodje tukaj, ki bi jo radi slišali, naj tudi citre seboj prinese.“ Na to so služabnice prinesle kitajski stol z grško svilo

preoblečen. Za njimi je prišla mlada gospa nenavadne lepote. Krasotica pozdravi navzoče goste in se vsede. Iz rudeče svile potegne citre, ki so bile z zlatom obrobljene in z demanti okovane. Stisnila je citre na svoje prsi, kakor mati svojega otroka. Začela je potem na citre igrati in izvabila iz njih tako mile glasove, da so bili vsi ginjeni; zdaj je posnemala petje tičic, zdaj mrmljanje potoka, zdaj šumenje listja, zdaj tulenje vetra, zdaj vriskanje vasujočih fantov, zdaj zopet jok malega otroka, ki kliče svojo mater. Potem je v spremljevanju s citrami zapela s čarobnim in milim glasom to-le pesmico:

„Petelinček me je zbudil,
Pa še svetle zore ni,
Vse je temno, vse je tiho,
Vse še sladko spanje spi.

Al' bi spet oči zatisnil,
Al' bi budel, sam ne vem,
Srečno je oko budeče,
Mil je Morfeja objem; —

Pa vsaj skoraj ni razločka
Medju dnevom in nočjó:
Ako spim, o ljubi sanjam,
Ak' budim, pa spet takó.“

Cesar in njegovi spremljevalci bili so vsi navdušeni po tem krasnem glasu, po izvrstni igri na citrah in po lepoti pevke same. Cesar se nagne h Glasomeru in ga praša tiho na uhó: „Kaj praviš, Glasomer?“ Umetnik mu odgovori: „Visokost, ona je nedosegljiva umetnica!“ Cesar si je potem ogledal mladega hišnika in se čudil njegovi lepi postavi, ob enem pa se je čudil tudi njegovi bledi barvi na obrazu;

lice mladega hišnika je bilo namreč rumenkasto-bledo, kakor smrt. Cesar ga je k sebi poklical in prašal: „Gospod, ali ste že od nature tako blede, ali ste pa bolni?“ Hišnik reče: „To je pozneje prišlo“. „Povejte mi, kako“, reče cesar, „morda se da še pomagati!“ Hišnik odvrne: „Ako hočete to zvedeti, moram vam povedati celo mojo historijo“. Vsi so rekli na to: „Prosimo, le povejte jo, s tem si najbolje preženemo čas!“ Na to je začel mladi mož tako praviti:

„Gospodje, moje imé je Marko Sabodin. Moj oče Slavoljub Sabodin, bil je prvi trgovec v mestu Omanu na rudečem morji. Pustil me je lepo izučiti v vseh vednostih in umetnostih. Enkrat sem sedel v svojem stanovanji, kar pride neki postrežček z jerbasom in ga pred mene postavi, češ, da je to vse moje in sicer darilo od tega in tega prijatla. Ko jerbas odkrijem, vidim v njem vse polno žlahtnega sadja. Dal sem postrežčiku par cekinov za pot in on se je lepo zahvalil in šel. Potem smo s trgovci, ki so bili pri meni, začeli tisto sadje pokušati, bile so fige, pomaranče, lepo grojzdje, breskve, jabelka in še več tacega. Prašal sem trgovce, kje tako lepo sadje raste. Rekli so mi: „To pride večidel iz Bagdada in njegove okolice“. Potem so mi začeli hvaliti Bagdad in zemljo okoli njega, kako je tam lep in rodovit svet in kako so dobri, prijazni in izobraženi ljudje. Odslej nisem imel nobenega mirú več, gnalo me je v Bagdad. Prodal sem najprej svoje grajščine in barke za sto tisoč cekinov in potem vse hiše, vse blago, kar ga je bilo v magazinih nakopičenega. Ko sem ta skupljeni denar pridjal prejñji gotovini, ki mi jo je še oče zapustil, imel

sem premoženja v gotovini en milijon cekinov brez žlahtnih kamnov in različnih drugih dragocenostij, katerih nisem hotel prodati. Potem sem se s tem premoženjem ubarkal in se peljal v Balsoro (Basro), in Balsore pa v Bagdad. Ko v Bagdad pridem, sem, najprej vprašal, v katerem koncu mesta največ trgovcev stanuje. Ko so mi tisti del mesta pokazali najel sem si lepo hišo v Žafranovih ulicah, pustil sem vse svoje reči v to hišo znositi in napravil sem si prav prijetno stanovanje in življenje.

Enkrat, v nedeljo po maši, šel sem se po mestu sprehajati in prišel sem pred veliko, staro hišo. Nad vratmi je viselo znamenje, da je tu gostilnica. Pred hišo je stal star, častitljiv mož z dolgo belo brado. Prašal sem nekoga: „Kdo je ta stari mož?“ On mi odgovori: „To je stari Hreveljnik, gospodar te gostilnice. Tukaj dobi vsak revež zastonj jesti. Kdor ima pa denar, on lahko izvrstno jé, pije in se z lepimi dekletí razgovarja!“ — „To je pa ravno prav!“ si mislim jaz, znancev tako nemaš v mestu, pojdi v to hišo in kratkočasi se, če je res takó, kakor ta pravi!“

Šest sto in sedemnajsta noč.

Ne bodi len, stopim k staremu možu, ga pozdravim in rečem: „Dobro jutro, gospod Hreveljnik! če se pri vas dobro jesti in piti dobi, hočem biti danes vaš gost!“ On mi reče: Prav takó, gospod; le stopite not, upam da se vam bode dobro postreglo“. Ko stopim v gostilnico, najdem že vse polno gostov; eni so jedli, drugi so pili in kadili; tu so se mirno razgovarjali, tam zopet se šalili in na glas smejali. Bilo je prav živahno življenje, in hitre, mlade, lepo

oblečene natarice so švigale med mizami in ljudem stregle. Ko so videli, da sem jako lepo oblečen in gosposkega obnašanja, peljali so me v najlepšo izbo, kjer je bilo vse pozlačeno in vsi sedeži z blazinami pokriti in z žametom preblečeni.

Dal sem si prinesli nekaj pijače. Ker se je pa bližal že čas za kosilo, naročil sem si tudi kosilo. Reči moram, da je bilo kosilo izvrstno, vse okusno kuhano in pečeno. Tudi vino je bilo kaj dobro in nepopačeno pa močno. Po kosilu postajalo je čedalje bolj veselo. Prišli so godci, in mladi ljudje so začeli z nataricami plesati. Nisem vedel, ali bi bolj hvalil okusnost jedi in pijače, ali lepo godbo, ali lepoto nataric, ki so nam stregle in vmes tudi plesale. Proti večeru pa pride v izbo, kjer sem jaz sedel, mlada gospica, ki je bila tako lepa, da sem skor znak padel, ko sem jo zagledal. Ona pogleda sem in tje, potem pa se vsede k meni in se začne z menoj razgovarjati. Njena lepota me je tako očarala, da nič ne vem, kako sem jej odgovarjal, mogoče da prav bedasto. Pa to nič ne stori. Ko lepa deklica za en trenotek odide, prašal sem nekega gospoda: „Prosim, kdo je ta lepa, mlada gospodična, ki je z menoj govorila?“ On mi reče: „Ta je domača; hči starega, bogatega Hreveljnika, našega krčmarja“. Kmalo je prišla spet nazaj, in so začela z menoj razgovarjati. Njena družčina in bližina me je storila kar srečnega. Zvečer ko je več gospodov prišlo, vzela je svoje citre in nam prav lepo zacitrjala in zapela. Vsi smo bili navdušeni za njo.

Odslej sem bil kuhan in pečen pri Hreveljniku. Druzega opravila skor nisem imel, kakor tam sedeti, se z lepo Dušico (tako je njeno imé) razgovarjati

in poslušati njeno petje. Ko sem bil tako srečen, da sem dosegel njeno ljubezen, zgubil sem celo vso pamet. Kar je bilo imenitnih, mladih gospodov v mestu, vse sem vabil k Hreveljniku, in vsi so jedli in pili in se zabavali na moj račun. Hreveljnik je bil namreč zelo bogat, pa tudi denarja lakomen; on je obračunal le tacega gosta, kdor mu je veliko skupti dal. Zato je pa mene tudi rad imel in me častil pred vsemi drugimi, ker sem toliko zapravil. Dušica mi je tudi naročila, naj takó delam, kajti dokler sem denar okoli sebe trosil, smel sem slobodno ž njo govoriti in ljubezen imeti. Kupoval sem Dušici najzlahtnejšo obleko in najdražje bisere, s štirimi konji sva se vozila po mestu, na vseh imenitnih plesih odlikovala sva se po največem bogastvu; pri Hreveljniku pa sem za sebe in svoje prijatelje plačeval vsaki dan ogromen račun. Takó je prišlo, verjemite ali pa ne, da prej ko je leto preteklo, bil sem s svojim denarjem pri konci! Ko sem to zapazil in sem v take misli zatopljen pri Dušici sedel, stopile so mi solze v oči. Ona me vpraša: „Zakaj se pa jokaš, moj dragi?“ Jaz jej odgovorim: „O luč mojih oči, zato se jokam, ker te bom moral zapustiti“. Ona spet praša: „Zakaj me boš moral zapustiti?“ In jaz jej rečem: „Draga Dušica, silno sem bil bogat, ko sem v Bagdad prišel, in ne vem, kateri hudi duh me je motil, da te precej nisem za ženo vzela, ker bi bila obá za celo življenje dosti imela. Takó pa, saj veš, koliko potrošim vsak dan, zapravil sem že ves svoj denar, in ne morem več plačevati, če hočem tako naprej živeti, kakor do zdaj. Ako pa revščino pokažem, zgubil bom vso milost pri tvojem očetu“. Ona pa se nasmeje in reče: „Dragi moj Sa-

bodin, to je najmanjša skrb! Moj oče so tako bogati, da sami ne vedó, koliko denarja imajo; jaz pa pridem do vseh zakladov očetovih, ker mi vse zaupajo. Jaz bom toraj tebi denarja dajala, kolikor potrebuješ in ti živi naprej, kakor do zdaj. Takó se nama nikoli ne bo treba ločiti“. Ko to izreče, je stekla iz sobe v zgorenje prostore in mi prinesla dva mošnjička, v vsakem mošnjičku pa je bilo tisoč cekinov. Tako mi je dala vsak dan dva taka mošnjička po tisoč zlatov. Se vé da je ta denar večinoma pri hiši ostal, ker sem ž njim plačeval zopet račune pri Hreveljniku; vendar pa smo jedli in pili in se razveseljevali zastonj. To je tako trpelo eno celo leto; živel sem v taki razkošnosti in obilnosti, da je celo mesto o meni govorilo.

Zgodilo pa se je to: Enkrat je Dušica svojo deklo otepla in hudo ozmerjala. Ta dekla je pa za vse vedela, kaj se godi; morala je gotovo enkrat skrivaj poslušati, ko sva se z Dušico razgovarjala. Rekla je toraj moji ljubici: „Ker si ti mene žalila, hočem tudi jaz tebe žaliti!“ Na to je šla h Kreveljniku in mu vse povedala, kako njegova hči meni denar daje, da ga potem s prijatli zapravljam. Na to je Hreveljnik poklical svoje hlapce in jim ukazal, da so mi vso lepo obleko z života potegnili in me v grde, stare cunje oblekli. Potem mi Hreveljnik reče: „Spravi se mi s poti, in ne povej nikoli nobenemu človeku, da si bil kedaj pri nas; ako to poveš, nabrušen je že nož, s katerim ti bo glava odrezana. Zaslužiš še tepen biti, pa s tem ti hočem prizanesti“. Potem so me pahnili skozi vrata ven, in v strgani obleki, brez krajcarja denarja, poln žalosti in sramote zapustil sem mesto Bagdad, ne vedoč, kam bi se obrnil.

Šest sto in osemnajsta noč.

Strašno me je peklo, če sem pomislil, da sem prinesel en milijon cekinov seboj v Bagdad, in da zdaj po dveh letih nimam niti krajcarja od tega velikanskega premoženja. In po vrhu še to: da sem moral iz hiše bežati s tako sramoto! V istini, kaj je denar tistemu, ki ga ne zna rabiti? Ni je pomoči, razun pri Bogu! Hodeč iz Bagdada proti Balsori videl sem barko, ki je prišla za menoj na Tigru. Namignil sem kapitanu in ga lepo prosil, naj me vzame na barko. Mož je bil usmiljen in je to storil. Ko v Balsoro pridemo, podal sem se lačen in žejen na glavni trg. Tukaj najdem nekega trgovca, ki je hodil vsak teden iz Balsore v Bagdad in vozil tje zelenjavo. Poznal sem ga še od Hreveljnika, kjer je tje zahajal, kedar je v Bagdad prišel. Dostikrat se je tudi on na moj račun dobro pogostil. Bil je hvaležen človek, in ko me vidi tako revnega in zapuščenega, se začudi in me praša: „Kaj je z vami, gospod Sabodin, kaj tukaj delate? Kako, da vas najdem v tako slabi obleki?“ Na to sem mu povedal celo svojo historijo. On je zdihnil in rekel: „O vi mladi ljudje, kaj da imate tako čudno pamet! Nič ne mislite na jutri, samo na danes! Toliko denarja napraviti, to je že od sile! Mladi ljudje pač ne veste, kako težko se denar zasluži, zato se vam nič ne smili! Za mnoge bogate otroke bi bilo boljši, ko bi jim stariši nobenega krajcarja ne zapustili!“ Tako pridigo mi je naredil, in jaz sem bil tih, ker sem čutil, da ima mož prav. Potem me praša: „Kaj boste pa zdaj počeli?“ Jaz rečem: „Sam ne vem, kaj“. Na to reče on: „Pridite k meni, da boste vodili moje

račune in pisali pisma za mene. Dam vam dva goldinarja na dan pa celo hrano“. Z veseljem sem sprejel to ponudbo. Delal sem tako dolgo v njegovi pisarni, da sem si prihranil sto cekinov. S tem denarjem sem mislil zopet v Bagdad odriniti, ča bi svojo Dušico zopet videl, kajti hudo dolg čas mi je bilo po njej. Prej ko sem odšel, pa mi je sreča še več denarja naklonila.

Enkrat je prišla namreč barka iz Bagdada, s katero se je pripeljalo več trgovcev, ki so prišli s svojim blagom, da bi v Balsori kaj prodali. Mnogo ljudi, največ trgovcev, šlo je to razpostavljeno blago gledat, nekteri so kupovali, nekteri pa samo zijala prodajali. Tudi jaz sem se pomešal med ljudi. Eden od teh trgovcev je imel zlatnino na prodaj, zlate prstane in uhane, zlate in srebrne verižice, koralde, zaprstnike, zlate gumbe, igle z demanti in tako robo. Ko mene zagleda, me zakliče in reče: „No, gospod Sabodin, ali vi ne boste nič kupili od mene?“ Jaz mu odgovorim: „Prijetelj, nesreča je prišla nad mene! Nemam več premoženja, ko sto cekinov“. Solze so mi stopile v oči, ko sem to rekel. Tudi trgovec se je razjokal, ker me je prej poznal, kako bogat sem bil. Zato je poklical svoje sosede na pričo, ki so tam blizo prodajali, in rekel: „Vi vsi ste priče, da vse to blago kar ga imam in ki je vredno tisoč cekinov, prodam temu prijatelju Sabodinu za sto cekinov“. Jaz sem se mu lepo zahvalil za toliko dobroto in mu svojih sto cekinov dal; tudi drugi trgovci so ga hvalili zavolj te blagodušnosti, kajti blago je bilo res svojih tisoč cekinov vredno. Na to sem pustil pisarijo pri tistem zeljarju in začel svojo zlatnino prodajati. Skoraj vse sem prodal, le nekaj

drobiža mi je še ostalo. Med tem drobovjem so bile tudi ene koralde, na katerih so bile neke meni nerazumljive črke, tako majhne, kakor noge od mušic, zarezane in zapisane. Vzel sem te koralde ter jih dal mešetarju, naj jih prodá. Mešetar jih vzame in pride čez en čas ter me praša: „Ali jih daš za deset goldinarjev?“ Jaz rečem: „Ne, za toliko jih ne dam“. On mi jih nazaj vrže in gre. Drugi dan mu jih spet prinesem; pa on praša: „Če jih daš za pet goldinarjev jih prevzamem, sicer pa ne“. Ves jezen jih vzamem in vržem ob tla. Nekega dne pa, ko sem sam prodajal zadnje ostanke tiste zlatovine, pride neki tujec in začne moje blago ogledovati. Njegove oči ostanejo na tistih koraldah, vzame jih v roke in jame jim skrbno ogledovati. Jaz sem si mislil: „Škoda, da toliko časa gleda, če ne bo družega kupil, ko tiste koralde, ki niso nič vredne.“ On me praša: „Ali prodaš te koralde?“ Jaz mu odgovorim: „Se ve da, zato so tukaj“. Zapazil sem pa koj, da ima veliko hrepenenje po teh koraldah. On praša: „Koliko so?“ Jaz dém: „Koliko imaš pri sebi?“ On reče: „Dvajset goldinarjev“. Jaz na to: „Potem jih le pri miru pusti“. Na to reče on: „Ali jih daš za petdeset forintov?“ Jaz sem mislil, da se norčuje, ker mi je toliko preveč obetal, zato mu rečem: „Jaz nemam časa, da bi burke uganjal s teboj! Ako jih nočeš kupiti, pa jih pusti!“ Tujec pa je rekel: „Ali jih daš za sto, za dve sto, za pet sto, za tisoč forintov?“ On se je pri tem smejal; zato sem še zmirom mislil, da se norčuje, in mu nisem dal nobenega odgovora več. Tujec pa reče: „Tak govori vendar, če so na prodaj ali ne, in povej, če jih daš za dvajset tisoč goldinarjev?“ Zdaj sem se

še jaz začel smejati in sem rekel: „Kaj pa misliš, take koralde ti bo kdo dal za dvajset tisoč forintov?“ Pri tej kupčiji, ker sva govorila o tako velikem denarju, nabralo se je precej ljudi iz radovednosti okoli naji. Trgovci so k meni stopili in rekli: „Prodaj mu koralde za dvajset tavžent, mi vsi bomo pričali, da ti je toliko obljubil, in če ne plača, gnali ga bomo k sodnji, da bo drugokrat vedel, da se v Balsori ne sme iz kupčevalcev norčevati!“

Jaz rečem na to tujcu: „Pustimo šalo! Povej mi, koliko denarja imaš?“ On pa me praša: „Povej ti meni, ali koralde prodaš ali ne?“ Jaz rečem: „Če imaš toliko denarja, jih že prodam“. On odvrne: „Jaz imam trideset tisoč cekinov“. — „To je zadosti!“ rečem jaz in se nasmejim. On pa me prime za besedo in reče okolistoječim: „Vi vsi ste slišali, da je rekel „to je zadosti“, ko sem mu ponudil trideset tavžent zlatov. Kupčija je sklenjena, on mi mora koralde dati!“ Jaz mu rečem ves vesel: „Saj ti jih bom dal, samo to mi še obljubi, da boš povedal, zakaj si toliko obljubil za to reč? On reče: „Le koralde sim daj, potem bom vse povedal!“ Jaz mu dam koralde, in on mi našteje denar. Privlekel je celo vrečo cekinov izpod srajce (nosil jih je namreč okoli pasa privezane). Ko mi našteje ves denar, praša me še enkrat: Ali si zadovoljen?“ Jaz rečem: „Se ve da sem“, in vsi okolistoječi so se smijali, ker so tujca za norca spoznali, da je toliko dal za malo-vredne koralde.

Šest sto in devetnajsta noč.

Tujec reče zdaj okolistoječim: „Vi ste priče, da je denar vzel in da je bil s kupčijo zadovoljen,

da sem tedaj koralde pošteno kupil“. Potem se obrne k meni in reče: „Vedi, prijatelj, ko bi bil ti za koralde tirjal sto tavžent, ali dve sto tavžent ali tri sto tavžent cekinov, jaz bi jih bil dal tako gotovo, kakor sem dal trideset tavžent!“ Ko je mož to izrekel, zdelo se mi je, kakor da bi me kdo iz spanja predramil, vsa moja kri mi je zbežala iz obličja, in od tiste ure, o gospodje, imam to smrtno-bledo barvo na obličji. Jaz prašam tujca: „Čemu pa ti bodo te koralde?“ in on jame tako praviti: „Vedite, ljubi moji, da ima bogati Kašmirski kralj eno lepo hčer. Ta pa je tako nesrečna, da jo huda božjast meče. Kralj je pustil enkrat poklicati vse zdravnike in modrijane svojega kraljestva, da bi mu dali kak svet in kako zdravilo za to bolezen. Iz teh modrijanov reče eden kralju: „O knez, jaz poznam zelo modrega in učenega moža: to je Modroslav v Kalkuti. On vse prekosi v modrosti, in če on princezinje ne ozdravi, potem je nobeden ne bo. Pošlji koga k njemu, o kralj!“ Ta svet je obveljal, kralj je poslal moža k Modroslavu in mu dal sto tisoč cekinov in mnogo žlahtnih, dragocenih daril za modrijana. Ke je poslanec v Kalkuto prišel, izročil je modrijanu denar in darila. Zvezdogled Modroslav je denar in darila vzel ter poslancu rekel: „Tu se mora narediti talizman, to je v kako reč se mora čudna moč vpisati ali vdihniti. Za to bolezen je treba posebno dolgo študirati. Enkrat sem že naredil en tak talizman in ga nekej bolnici podaril; ona je pozneje umrla, kam pa je talizam prišel, ne vem. Zapisal sem ga bil v koravde, kakor se okoli vratú nosijo. Poskusil bom še en tak talizam narediti, ker je za Kašmirsko princezinjo in ker si mi prinesel toliko

daril. Toda povém koj, da prav hitro ne bo gotov. Kedar bo, ga bom že poslal ali pa sam prinesel“. S to tolažbo je Kašmirski poslanec odšel. Modrijan je pa skozi sedem mesecev zvezde študiral, dokler se mu ni pokazala prava ura, da je prebral in spoznal bolezen princezinje in zvedel kake bosede mora zapisati v koralde. Potem je napisal tiste čudne érke na vsako koralico posebej. Bila je bolezen ravno taka, kakor prvikrat, ko je prvi talizman delal. Ko je mož te koralde tako opisal, nesel jih je Kašmirski princezinji. Komaj je te koralde za vrat déla, pustila jo je bolezen, in ozdravela je z Božjim pri-voljenjem popolnoma. Kralj je bil silno vesel in je modrijanu zopet mnogo lepih daril naklonil. Zgodilo pa se je to: Enkrat se je princezinja s svojimi dru-žicami vozila s čolnom po vodi. Dekleta so se igrale in se dražile, pri tem je ena zadela z rokó ob ko-ralde princezinje, odtrgala trak in koralde so padle v globoko vodo. Plavači so se potapljali in koralde iskali na dnu vode, pa niso mogli nič najti. Ko je princezinja koralde zgubila, povrnila se je njena bo-lezen. Morali so jo prikleniti na štiri železne verige, in vsako noč je moral en mož pri njej budeti, kte-rega so zjutraj vselej mrtvega našli. Zdaj me je kralj poslal k tistemu modrijanu v Kalkuto, naj bi naredil še ene take koralde. Toda ko v Kalkuto pridem, sem zvedel, da je modri mož umrl! Ves žalosten grem v svoj kraj nazaj in povem to kralju. Zdaj je kralj pustil povsodi okrog prašati, če bi bil še kateri tak človek na svetu, da bi znal take koralde nare-diti? Toda ni zvedel za nobenega. Vse je žalovalo, kar pride tisti mož, ki je bil prvikrat k modrijanu poslan, in reče kralju: „Spominjam se, da mi je

Modroslav pravil, da je že enkrat poprej ene take koralde naredil, pa da ne vé, kam so prišle. Morda bi se še kje dobile?“ Na to je kralj poslal nas deset mož križem svetá, nam dal veliko denarja, ter nam naročil, da moramo te koralde iskati, in kdor jih najde, naj jih kupi za vsako ceno, če bi moral prav pol Kašmirskega kraljestva zanje obljuditi. Dobra sreča je mene pripeljala k tebi, o prijatelj, da sem tukaj našel tiste koralde, ki jih je Modroslav iz Kalhute naredil. Videl sem namreč prve koralde, ki jih je princezinja nosila, pred odhodom po svetu, so nam jih še enkrat natanko popisali, tako da lahko za gotovo rečem: To so tiste koralde, ki jih iščemo. Zato sem pa rekel, da bi bil zanje tudi pol milijona in še več dal, ako bi bilo treba“. Ko je to izgovoril vzela je tujec koralde in šel svojo pot. Zvedel sem pozneje, da je Kašmirsko princezinjo res ozdravil, in da jih ona še zdaj nosi. — Tako ste zvedeli dragi gospodje, kdaj je meni kri iz obličja zbežala, da sem postal tako bled. — Zdaj, ko sem za koralde skupil trideset tisoč cekinov, takó da sem bil spet bogat mož, podal sem se v drugič v Bagdad. Ko tje pridem, najel sem si ravno tisto hišo, kakor prvikrat. Potem sem se koj podal proti Hreveljnikovi hiši, da bi svojo drago Dušico zopet videl. Našel sem pa vrata in okna zaprta, tudi ni bilo več krčmarskega znamenja na hiši. To se mi je čudno zdelo in stal sem pred hišo tako dolgo, da vidim iz hiše priti starega služabnika. Njega ustavim in prašam: „Prijatelj, kakó je? Ali pri vas ni več gostilna?“ Hlapec mi odgovori: „O ne, že dolgo ne; je preveč žalosti v hiši!“ — „Kaj pa se je zgodilo?“ prašam jaz. — „Domača hči Du-

šica je že dolgo časa bolna“, reče hlapec, „neki Sabodin je njej glavo zmešal, in odkar je ta odšel, je ona bolna in pravijo še, da bo umrla. Stari Hreveljnik je potem pustil gostilno in samo hčeri streže. Obljubil je tisoč cekinov tistemu, kdor mu pové, kje tisti mladi Sabodin živi; kajti le ta zamore hčer še potolažiti, da ne umrje“. Na to rečem hlapcu, ki me ni več poznal: „Kaj bi ti rekel, ko bi ti jaz Sabodina pokazal?“ — „O gospod“, reče hlapec, „jaz in moj oče sva v veliki revščini; storite to in povejte mi, kje je Sabodin?“ Jaz mu rečem: „Pojdi not in povej: „Marko Sabodin je pred durmi in vas pusti vse lepo pozdravit!“ — „Ali se ne šalite, gospod?“ reče hlapec, „zarotim vas, povejte resnico!“ Jaz pa mu ponovim: „Le stori, kar sem ti rekel, je gola resnica!“ Na to je tekel, kakor osel, ki je iz pivovarne ušel. Čez en čas prišel je s starim Hreveljnikom nazaj. Stari me pozdravi, mi stisne rokó in mi reče: „To je dobro, da ste zopet prišli!“ To rekši je šel v hišo in izplačal hlapcu tisoč cekinov, kakor je bil obljubil. Potem je peljal mene v izbo, me objel in rekel: „Kodi si hodil, moj sin? Ločitev od tebe je moja hčer čisto potlačila. Hoče nam umreti!“ Potem je šel k svoji hčeri in jo tolažil. Ona pa je rekla, da ne bo ozdravela, ako mene ne vidi in ne sme ljubiti. Na to jej starec reče, da je že zvedel za mene. Ker ni hotela verjeti, poklical me je v njeno sobo. Ko me Dušica zagleda padla je v omedlevice.

Šest sto in dvajseta noč.

Ko se deklica zopet zavé, objela me je in rekla: „Oh, mislila sem, da te vidim v sanjah, in zdaj te

imam živega pred seboj!“ Na to se je začela bitko jokati. Očetu pa je rekla: „Oče, prinesite mi kaj za jed!“ Tega je bil Hreveljnik zelo vesel, kajti do tje je bila le malo kaj jedla in le bolj po sili. Čez nekaj dni je že vstala in v kratkih tednih je bila popolnem zdrava. Potem je stari Hreveljnik poklical sodnika in priče, da se je spisalo ženitvanjsko pismo, in koj potem sva šla k poroki. Ta je zdaj moja žena, o gospodje, rodila mi je že enega fantička. Da je po vsem tem še tako mlada videti, je res čudno; ali pa zna kaj citrati in peti, to gospodje morate vi razsoditi“. Ko je to izrekel, pripeljal je fantička, lepega ko luč, ter ga naučil, da je cesarju in ministru roko poljubil. Cesar je fantička poljubil in stisnil na svoje prsi. Lepi pevki, Sabodinovi ženi, pa je podal roko in jo pohvalil zavolj lepega petja. Tudi drugi gospodje jo niso mogli prehvaliti, posebno glasbeni umetnik Glasomer.

Cesarju je bila ta dogodba jako po volji in rekel je proti Žafarju: „Ta mož je tudi nekaj doživel! Čudovita pa je gospa z njenim petjem!“ Potem so vsi skupaj odšli, čoln odvezali in se peljali v cesarjevo palačo nazaj. Radoslav se je v imenu vseh zahvalil Sabodinu za prijazno postržbo in mu je pred odhodom tudi povedal, da je bil to sam cesar Alrašid z ministrom Žafarjem. Sabodin in njegova žena sta se močno začudila, da sta imela tako visoke goste, in žal jima je bilo, da jim nista še bolje postregla.

Cesar pa je drugi dan poklical Radoslava in mu naročil, naj naloži tri vozove cekinov. Celi dopoldan so nosili cekine iz cesarskih shramb, na te vozove. Bilo je denarja, da ga človek ne prešteje. Potem je dal cesar Sabodina poklicati. Ta se je bal in tresel,

kajti mislil si je, da se je morda prej ta večer kaj pregrešil proti cesarju, in da ga bo zdaj na odgovor dejal. Ko pa Sabodin pride, reče mu cesar: „Tukaj te tri vozove cekinov ti darujem v odškodovanje za to, kar si pri koralдах zgubil“. Sabodin se je tako zavzel, da ni mogel nič odgovoriti. Cesar pa je rekel še enkrat: „Vi gospodje ste vsi priča, da ta denar Sabodinu darujem!“ Pred vsaki voz so potem napregli šest žrebcev, da so to velikansko težo in še večo vrednost premaknili in v Sabodinovo hišo odpeljali. Sabodinu se je z Božjo pomočjo kri spet povrnila v obličje, zgubil je bledost in dobil rudeč in lep obraz. Cesar ga je večkrat povabil k sebi na kosilo in ostala sta prijatla do smrti“.

Ko je Lunica to historijo skončala, je utihnila. Srebernica pa jej reče: „Ljuba sestra, daj kako novo historijo začeti!“ Kraljica jej odvrne: „Hočem povedati historijo o princu Nánosu in princezinji Jeremini“; pa danes ni vredno, da začnem“. Srebernica pa reče: „O, koj začni, kolikor boš, bo dobro, saj še ni popolnega svita!“ Ker se ni še prav dobro danilo, začela je lunica dalje pripovedovati.

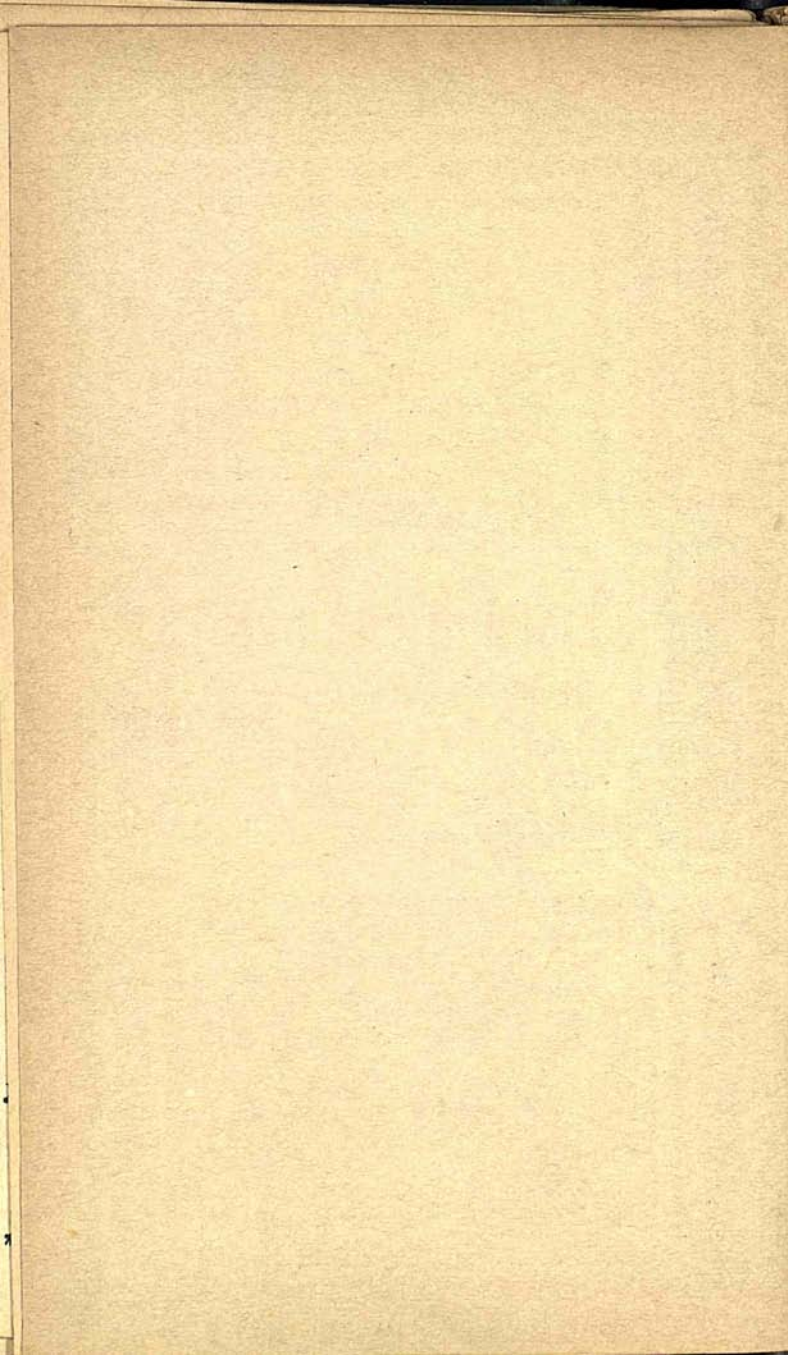

Kazalo VII. zvezka.

	Stran:
Historija dveh princev iz Košinkine in nju sestre (531, do 536 noč) — — — — —	3
Historija dveh mož, ki sta imela obá eno ženo (536. do 538. noč) — — — — —	24
Historija o svetohlinecu Sladovščaku (538. do 539. noč)	29
Historija o kraljevi ljubici (539. do 540 noč) — — —	37
Historija o Vatroslavu in o trgovcu iz Indije (540. do 543. noč) — — — — —	41
Historija o princu Kajtimaru (543. do 546. noč) — — —	56
Historija o Dragoljubu iz Damaska (546. do 550. noč)	68
Historija o kralju Borivanu in o njegovemu sinu Krkonosu (550. do 552. noč) — — — — —	83
Historija o gođeu Strunobéru in o kralju Sladoljubu (552. do 553. noč) — — — — —	89
Historija o kraljeviču Nitikosu iz Egipta (553. do 556. noč)	93
Historija o Drnjuli (556 do 557. noč) — — — — —	100
Historija popotnika (557. do 559. noč) — — — — —	105
Nadaljevanje historije o kraljeviču Nitikosu (559. do 561. noč) — — — — —	112
Historija o modrem Veleglavu (561. do 569. noč) —	121
Historija o zdravniku in mladem krčmarji (569. do 574. noč) — — — — —	152
Historija o Božidarju in Darinki (574 do 582. noč) —	171
Historija o Ivanu Ležiradu (582. do 590. noč) — —	198
Historija o Mečislavu in Zlatozori (590 do 607. noč) —	224
Historija o ribiču in o cesarju (607. do 615. noč) —	278
Historija o Sabodinu in Dušici (615. do 621. noč) —	301

35 snopič.

Cena 20 kr.

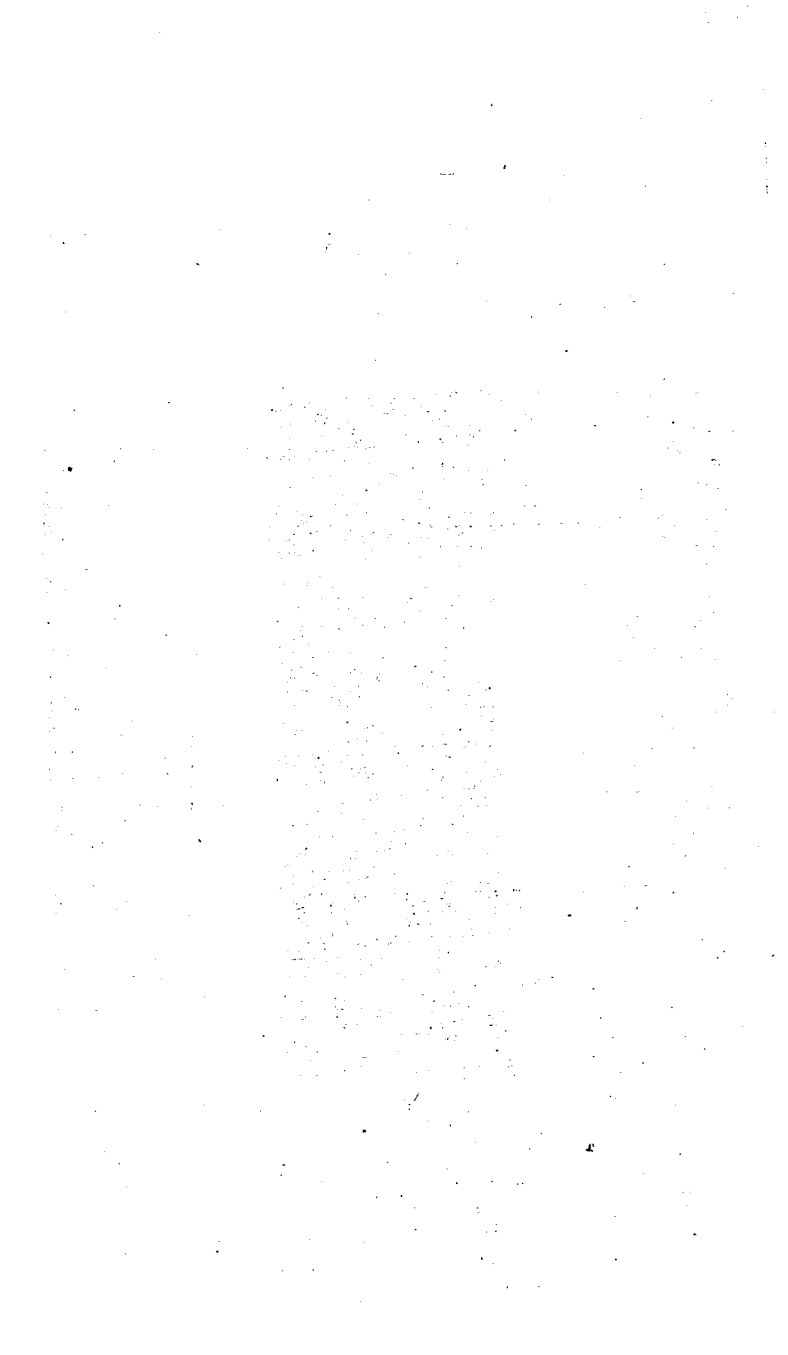
Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

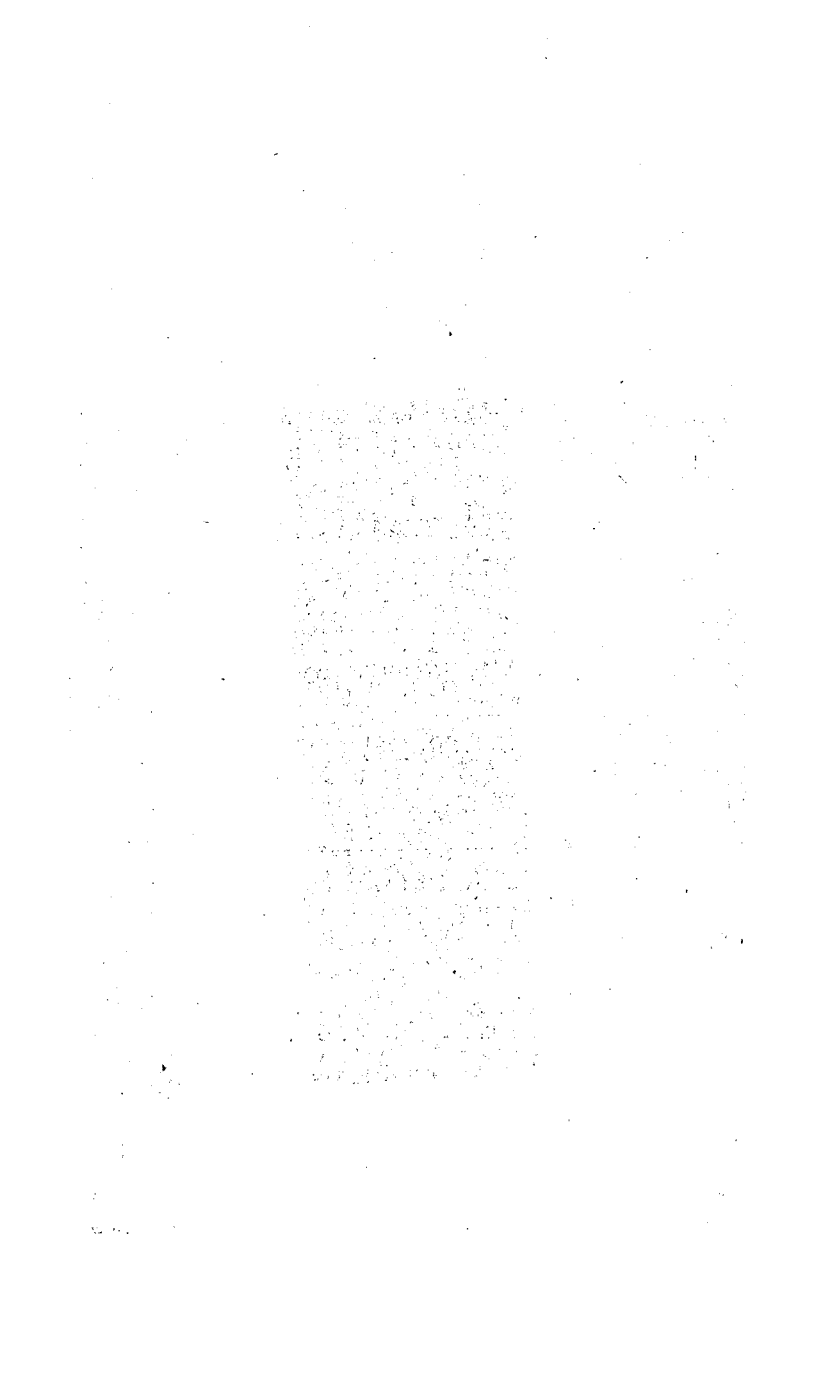
Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

VIII. zvezek.

NOVOMESTO 1885.

Tiskal in založil J. Krajec.

Historija o princu Nánosu in princezinji Jarenini.

„Pravijo, da je bil v starih časih mogočen kralj, ki je imel edinega sina, princa Nánosa. Ta princ je bil tako lep, pameten in prijazen, da ga niso mogli prehvaliti. Kratkočasil se je najrajši z lovom na divjo zverino.

Enkrat je bil spet na lovu v kraju, kjer so pogosto trgovci mimo hodili. Prigodi se, da princa sreča ta dan velika tropa trgovcev; med njimi je bil eden posebno lepe postave in moške noše. Princu je bil ta mož po volji, in ker mu je bilo tudi dolg čas, in bil bi rad zvedel, od kodi trgovci pridejo in kam grejo, rekel je svojemu strežaju: „Teci in pokliči onega, mladega trgovca k meni.“ Strežaj teče in sporoči trgovcu: „Svitli gospod princ Nános želi z vami govoriti, pridite precej tje!“ Mož je prišel, in ker je princa tudi že po obleki spoznal za visoko osobo, se je globoko priklonil. Princ pa mu je rekel sestri in ga vprašal: „Od kodi pridete in kaj se čuje novega po svetu?“ Mladi trgovec mu reče: „Jaz pridem iz Indije, da se nekoliko razvedrim v svoji žalosti!“ Princ ga vpraša: „Zakaj ste pa žalostni?“ Na to odgovori ptujec: „Gospod, to vam bom najložej dopovedal, ako vam nekaj pokažem.“ To rekši je potegnil kos svilnatega blaga in na tem je bila namalana čudovito lepa ženska. Prste desne roke je imela na vrat naslonjene, levo roko pa ob ledja;

njeno obličje se je svetilo kakor luna. Bila je tako dobro in živo namalana, da se je skoro zdelo, da s človekom govori in ga k sebi kliče. Komaj je princ to podobo videl, začelo je že nekaj goreti v njegovih prsih, in vprašal je ptujca: „Ali poznate to deklico?“ Trgovec odgovori: „Se ve da jo poznam. Le enkrat sem jo videl in že sem se v njo zaljubil. Ker je pa tako visokega stanu, da nikdar moja biti ne more, šel sem rajši iz dežele proč, da bi prej na njo pozabil. Pred odhodom sem kupil še to le njeno podobo, ki jo je nek slavni umetnik naredil. Ker me pa ta slika preveč na njo spominja ter mi takó bolečine dela, hočem se je znebiti in jo vam darujem, ako vam je drago.“ Princ se je lepo zahvalil za dragoceno podobo in prašal tujca: „Gospod, kakó je tej deklici imé?“ „Saj je zgoraj zapisano!“ reče trgovec. Princ je zdaj bolj natanko pogledal in bral napis: „Deva Jarenina, hči kralja Javorja v Belemgradu.“ Tujec iz Indije je potem odšel in princ mu je naklonil pred odhodom več dragocenih daril in mu dal stražo, da bi se mu nič ne zgodilo na potu skozi to deželo. Indec je zahvalivši se šel svojo pot, princ Nanos pa je neprenehoma ogledoval tisto podobo, in bolj ko jo je gledal, bolj se mu je dopadla. Ko je domu prišel, hodil je žalosten in zamišljen okoli, ni se mu ljubilo ne jesti ne piti niti govoriti. Ko je kralj svojega sina tako žalostnega videl, prašal ga je za uzrok. Princ Nános mu je vse po pravici povedal. Kralj pa reče: „Nič se ne boj, poslali bomo snubače tje, da jo bojo za tebe snubili; in če te ne vzame, vzdignil bom vso svojo vojsko zoper njenega očeta, kralja v Belemgradu, in bom postavil toliko vojakov na noge, da bodo

prvi že pred Belimgradom stali, ko bodo zadnji še le marširati začeli.“ — Princ reče: „Ljubi oče, storite to; sicer moram od žalosti umreti.“

Kralj je precej svojega ministra poklical in mu rekel: „Ti si pameten mož; poslal te bom precej h kralju Javorju v Beligrad, da boš snubil njegovo hčer, princezinjo Devo Jarenino za mojega sina Nanosa.“

Šest sto ena in dvajseta noč.

Minister se je takoj odpravil na potovanje; vzel je seboj velikansko lepih in dragocenih daril, ter potoval čez hribe in doline, čez puščave in močvirja, dokler ni prišel v Beligrad h kralju Javorju. Z darili, ki jih je imel pri sebi, podal se je pred kralja, kamor so ga peljali dvorniki. Kralj Javor je ministra sprejel z veliko častjo. Minister skozi tri dni nič ni povedal, po kaj je prišel, še le četrty dan je kralju razodel svoje poslanstvo z besedami: „O kralj, v imenu svojega mogočnega gospodarja in kralja vas prosim, da lepo princezinjo Jarenino daste za ženo plemenitemu in krasnemu princu Nanosu.“ Kralj Javor je bil v zadregi, kaj bi na to odgovoril. Naguil je glavo na stran in premišljal, potem pa je poklical svojega strežaja in mu rekel: „Draguš, pojdi k moji hčeri Jarenini in reci jej prav prijazno in na skrivej: „Vaš oče me pošljejo in vam sporočijo, da vas neki mogočni princ snubi, in kaj vi na to rečete?“ Zapomni si, kaj bo rekla, in prinesi mi potem njeno sporočilo.“ Draguš je šel ves žalosten in rekel sam pri sebi: „Ni je pomoči razun pri Bogu. Samo dva zoba še imam; če mi še ta dva izdere, kako bom pa grizel?“ Princezinja je namreč možke

tako sovražila, da je Dragušu vsakokrat dva zoba izdrla, kedar je prišel od kralja s sporočilom, da jo je spet kak princ snubit prišel. Ko je Draguš prišel pred duri njene sobe, ni vedel ali bi šel not ali ne. Princezinja je ravno vstala in družice so jej obuvale zlate z biseri obsejane čeveljčke. Ko je neka družica duri odprla, in je princezinja zagledala Draguša pred durmi, skočila je za njim, on pa je zbežal. Princezinja pa je vpila za njim: „Le počakaj me, kedar te dobim, izderem ti še tistih par zob, ki jih imaš!“ Ko je Francelj kakor norec h kralju nazaj pritekkel, praša ga ta: „Kdo pa te je pripodil?“ Draguš pa reče: „Komaj da sem rešil še tista dva zoba, ki ju imam.“ Kralj je vedel, kaj to pomeni, zato je rekel ministru: „Ne zamerite in povejte svojemu gospodu, da moja hči ne more možkih trpeti; ako bi jo silil, se rajši umori, prej ko se udá!“

Minister je tedaj prišel praznih rok domu.

Ko je minister kralju povedal, da ni nič opravil, bil je kralj silno razjarjen. Ves jezen premeri svojo izbo nekterekrati z močnimi koraki, potem pa reče: „Tak mož, kakor sem jaz, naj bi kam poslanca poslal, pa nič ne opravil? Ali ni to sramotno?!“ Potem reče svojemu pribočniku (adjutantu): „Precej naj se skliče cela vojska. Hočem razdjati vso deželo kralja Javorja in ves Beligrad, vse zaklade odnesti, njegove vojake umoriti, kralja in njegove ljudi pa vjeti in v ječo zapreti! Bodo vsaj vedeli, kdaj so se iz mene norčevali!“

Ko je princ Nanos, ki je bil takrat navzoč, te besede slišal, in je vedel, da bi njegov oče to grožnjo tudi lahko uresničil, bal se je, da bi princezinja Deva obupala, ko bi tako razdjanje videla, ter sama

sebe umorila. Zato je rekel očetu: „Mogočni vladar in moj dragi oče, pustite mene po svoji pameti ravnati, skušal bom princezinjo dobiti, ne da bi se kri prelivala.“ — „Kako hočeš to začeti?“ praša ga kralj. Princ reče: „Preoblekel se bom v trgovca in se princezinji približal.“ — „No, le pojdi!“ reče kralj, „pa vzemi seboj zakladov in blaga, kolikor hočeš. Tudi minister naj gre s teboj, da ti bo svetoval in pomagal. „Kralj je princu dal tri sto tisoč cekinov v denarjih in za ravno toliko različnega blaga. Tudi kraljica mati je dala princu za na pot sto tisoč cekinov v denarjih in za ravno toliko vrednosti lepoticja in raznega blaga. Potem so naložili to blago na vozove in nosno živino ter se podali na pot. Princ in njegovi služabniki kakor tudi minister bili so oblečeni, kakor trgovci. Potovali so preko pustih in preko močvirnatih krajev. Pot je bila dolga in težavna, pa princ Nanos je bil dobre volje, ker ga je gnalo hrepenenje, videti lepo princezinjo. Tako so potovali naprej, dokler se jim slednjič ne zasveti pred očmi mesto Beligrad.

Šest sto dve in dvajseta noč.

Princ ni mogel dočakati, da bi v mesto prišel. Ko v mesto pridejo, so prašali, v katerih ulicah so najbolj imenitni trgovci. Tam so se ustavili najprej v eni gostilnici. Potem je rekel minister princu: „Ali veš, kako bova naredila? Najela si bova lepo štacuno in tam razpostavila svoje blago. Ljudje bodo prišli in občudovali najino lepo blago, takó se bova soznanila z ljudmi in bova vse zvedela. Človek, ki ljudi ne pozna, si v tujem kraju ne more pomagati; če ima pa več znancev, izvé vse skrivnosti in se

zamore po tem ravnati. Jaz bom ljudem rekel, da si ti moj sin. Prodajali bodo naši strežaji, midva bova le bolj za kratek čas v prodajalnici. Ali ti je prav tako?" — „Ti si moder mož,“ reče princ, „stori, kakor hočeš. Potem sta princ in minister oblekla svojo najlepšo obleko, djala vsak tisoč cekinov denarja v žep in šla po mestu na sprehod. Ko so ljudje lepega princa Nanosa videli, so kar obstajali na cesti, za njim gledali in se prašali: „Kdo je ta? Od kodi je? Ta je tako lep, da bo vsem ženskam glave zmešal.“ Pesnik je rekel o njem: „Mi smo ustvarjeni iz zemlje in vode, ti pa iz luči in svitlobe.“

Ko sta prišla na trg, stopi njima častitljiv starček naproti in praša ministra: „Gospod, kdo je ta mladenič pri vas?“ Minister praša: „Kdo pa ste vi?“ In starček odgovori: „Jaz sem tržni komisar.“ Na to mu reče minister: „Jaz sem trgovec, ta pa je moj sin; vodim ga seboj okoli, da si svet ogleda; zato se mudim v vsakem mestu le en čas.“ Potem so se zgovorili naprej, starček je bil zelo prijazen, in ko je zvedel, da iščeta prodajalnico v najem, priskrbel jima je najlepšo v celem mestu. Potem sta to štacuno lepo osnažila in ozaljšala, razpoložila po njej najlepšega blaga; princ, minister in njegovi strežaji so pa ljudem stregli in blago prodajali. Princ Nanos se je ljudem tako dopal, da so ga vsi hodili gledat, in njegova prodajalnica je bila zmirom polna. Bil je pa tudi res lepe postave, prijaznega, belorudečega obličja, kodrastih, dolgih las, svetlo belih, drobnih zob, velikih, svetlih oči, sploh vse lepote je imel na sebi. Ko je bilo zmirom toliko ljudi v štacuni, pazil in poslušal je princ vedno, kdaj bi kaj slišal govoriti o lepi princezinji Devi Jarenini; vendar ni bilo nič

takih pogovorov. Toliko bolj zaljubljen je bil Nanos in cele noči ni mogel zaspati.

Enkrat, ko je prav žalosten in zamišljen v svoji štacuni sedel, pride stara žena z dvema deklama v prodajalnico. Ko lepega princa zagleda, obstane začudena in reče: „Poglejte, kak lep človek je to! Gotovo je tudi prav prijazen in ima tudi lepo blago; kajti lep človek ne more kaj grdega na prodaj imeti!“ Stopila je toraj z deklama k njemu in ga pozdravila. Ko se on zahvali, mu starka reče: „Kaj ne gospod, vi niste od tukaj doma?“ On dé: „No, ljuba mamka, jaz ostanem le kratek čas tukaj, potem zopet grem.“ Potem praša ona: „Ali imate lepo blago za žensko obleko? Pa saj vem, da vi kaj slabega nimate! Vendar vam moram povedati, da bo obleka za žlahtno princezinjo.“ Ko princ to sliši, praša ves vesel: „Za katero princezinjo?“ Na kar mu starka odvrne: „No, mi imamo le eno princezinjo, to je Deva Jarenina.“ Utripljajočega srca gre princ v posebno shrambo in prinese iz nje obleko, ki je bila tisoč cekinov vredna.

Starki je bila obleka jako po volji, zato je vprašala za ceno. Princ pa reče: „Ne stane nič; jaz jo vam darujem.“ Starka se je začudila in še enkrat prašala; pa on je rekel, da nič ne vzame. Vsa začudena ga praša: „Kako vam je imé, gospod?“ On reče: „Nános je moje imé. Starka se zopet čudi in reče: „To je čudno imé! Take imena imajo principi!“ On dé: „Moj oče so me tako radi imeli in me za Nánosa krstili. Vendar imé nima nič v sebi.

Vsa očarana po lepoti, dobrotljivosti in prijaznosti princa Nanosa, vzela je starka obleko in jo nesla princezinji. Poljubivši jej roko, je obleko razgrnila in rekla: „O ljuba gospoja, tako lepe obleke

še nisi imela!“ Ko si princezinja obleko ogleda, je uzkliknila: „Ljuba moja dojka, ta obleka je res lepa; take še nisem videla!“ Starka pa reče: „Ko bi ti videla še le mladega trgovca, kjer sem to dobila, ta je še le lep, ta! V našem mestu ni več tako lepega mladenčca: vitke in šibke je postave kakor jelka, obličje ima podolgasto in svitlo ko luna, oči so mu velike in lepe, lasje dolgi in kodrasti. Lep človek je, Bog ga je tako ustvaril; hvaljen bodi Bog, vse darove imamo od njega, in on da lepoto, komur hoče.“ Princezinja pa, ki ni marala za možke, se je razsrdila, ko je slišala starko tako govoriti in rekla jej je: „Starka neumna, ali si znorela? Ali sem te mar prašala, kakšen da je trgovec, da ga tako hvališ? Maram jaz za dedce, naj bodo lepi ali grdi!“ Starka pa se je začela izgovarjati in rekla: „Hotela sem samo to reči, da sem ga prašala za ceno te obleke, on pa ni hotel nič vzeti in je rekel, da ti to obleko daruje.“

Šest sto tri in dvajseta noč.

To slišati se je princezinja zelo začudila in rekla je: „To je pa čudno! Trgovci hodijo vendar po svetu le zato, da bi kaj dobička naredili; ta pa svoje blago ljudem zastonj daje! Toda kraljeva kri ne sme nič dolžna ostati: Pojdi in nesi mu denar za to obleko, ob enem pa ga prašaj, če ima katero še lepšo obleko!“ Starka je hitro vstala in šla k mlademu trgovcu. Princ je je bil zelo vesel, kajti on ni mislil, da jo bo že v kratkem spet videl. Dojka mu reče: „Tukaj vam pošljejo princezinja denar za obleko in vas prašajo, če imate še kako lepšo obleko.“ Princ reče: „Ja, imam še eno lepšo; toda vzemite denar

nazaj, kajti prisegel sem, da ne vzamem nič; in če ga princezinja ne vzame, darujem ga vam.“ Na to je šel in prinesel v neki veliki škatlji drugo obleko. Ko jo na dan privleče, lesketala se je vsa od biserov, rubinov in demantov, ki so bili na njo prišiti. Vredna je bila toliko, da bi s tem denarjem kupil celo kraljestvo. Ko je princ obleko razgrnil, svetila in lesketala se je vsa prodajalnica od demantov in biserov, ki so bili na obleki. Stara dojka se je čudila nad lepim delom in rekla: „Ta bo pa draga! Koliko bo, gospod? Princ pa reče: „Ne velja nič, le vzemite jo in nesite princezinji!“ Dojka pa reče: „O prijatelj, ne govorite, kar ne more biti, in povejte mi ceno!“ On pa reče: „Cene sam ne vem; povem pa, da ne bom vzel krajcarja; darujem obleko princezinji, kajti le ona je vredna kaj takega nositi.“ Dojka pa reče na to: „O prijatelj, vedite, da je odkritosrčnost najlepša čednost. Gotovo brez uzroka ne dajete takih daril. Zato vas prosim, da mi poveste, kaj to pomeni.“ Princ na to dojko za roko prime in jej vse pove, kako se je v princezinjo zaljubil. Samo tega jej ni povedal, da je princ. Starka zmaje z glavo in reče: „To so čudne reči; pa vi prijatelj bodite bogati kolikor hočete, vendar ste le trgovec, ona je pa princezinja. Če ste pa res samo trgovec, potem se podate v veliko nevarnost, kajti kdor sega čez svoj stan, ga tepejo po prstih; ona je najlepša princezinja in tako nedolžna, da še ne vé, kako so zidane ulice v mestu, ker nikdar iz svojega gradu ne pride. Pa kolikor tudi je mlada, vendar je bistrouračna, pametna in prevdarna. Nje oče jo ima silno rad in jej nič ne odreče. Jaz bi si ne upala pred njo kaj govoriti o ljubezni. Zato ne morem za vas nič storiti, akoravno

ste mi na srce priraščeni, ker ste toliko dobri. Ko bi sploh mogoče bilo, da jo za vas pridobim, postavila bi vam na ljubo celo svoje življenje v nevarnost! Pa to je toliko, kot pet krav za groš. Ako pa hočete katero drugo nevesto iz tega mesta, obljubim vam, da vam pripeljem najlepšo in najbogatejšo, kar jih je.“ Princ pa reče: „Nje mi ne more nobena nadomestiti. Tako jo ljubim, da bi skoraj znorel. Usmilite se mene, ljuba mamka in pomagajte mi! hočem vas dobro plačati za to!“ Dojka pa reče: „Zelo se mi smilite, vendar ne vem, kako bi vam mogla pomagati.“ Princ pa reče: „Saj ne zahtevam od vas, da bi za mene govorili, samo eno pisemce nesite od mene do nje, družega nič!“ Na to reče dojka: „Pa zapišite, kar hočete, bom že nesla.“

Na to se princ vsede in zapiše te-le vrstice:

„O Deva Jarenina,
Najlepša vseh deklet,
Iz daljnih krajev pridem
Srcé ti razodét':
Po tebi solze točim
Brez spanja vse noči,
In srečen biti nočem,
Ak' me ne ljubiš ti.
Mladenča se usmili,
Ki zá te le živi!
In če se ga ne vsmiliš,
Ga žalost umori.“

Ko je te vrstice napisal, je papir skupaj zvil in ga dojki izročil. Ob enem jej dá mošnjo s pet sto cekini za pot in trud. Žena se je branila, pa on jej je denar posilil. Potem je šla in prinesla princezinji obleko. Ko so ženske v sobi princezinje obleko razgrnile, svetila se je cela palača od bisero v in de-

mantov, ki so bili na obleki. Vse ženske so se na moč čudile takej lepoti. Princezinja sama je rekla, da se obleka še ceniti ne dá, takó je draga, in da bi je nobeden ne mogel kupiti, razun kralja samega. Vprašala je dojko: „Ali je ta obleka od ravno tistega trgovca?“ Dojka reče: „Kaj pa da! Saj drug nobeden nema takega blaga.“ — „Ali je tujec ali domač trgovec?“ prasha princezinja dalje. „Gospoja, on je iz daljnih krajev doma.“ Na to reče princezinja: „To je čudno, kakošno blago ima ta človek. Mora silno bogat biti! Koliko pa hoče za to obleko?“ Starka odgovori: „On ni hotel nič povedati, kaj obleka velja; dal mi jo je po sili in rekel, da to daruje tebi, ker druga nobena ni vredna, da bi tako obleko nosila. Tudi mi je dal denar za prvo obleko nazaj in mi rekel, da ga meni daruje, ako ga ti ne vzameš.“ Princezinja reče na to: „Čudna je ta bogatija in ta dobrotljivost! Gotovo ima še kaj družega v mislih. Ali ti je morda povedal, če ima kako prošnjo do mene?“ „Se ve da,“ reče dojka, „rekel je, da ima nekaj na srcu, pa meni tega ni hotel povedati, ampak dal mi je to pismo na tebe.“

Šest sto štiri in dvajseta noč.

Princezinja je pismo odprla in brala. Ko ga pa prebere, obledela je na vsem obrazu in rekla dojki: „Gorje tebi, ti starka, kaj misli ta pritepenec, da se predrzne, meni pisati? Ko bi se Boga ne bala, precej bi poslala po tega blaznega človeka, mu pustila ušesa in nos odrezati in ga obesiti pred njegovo hišo.“ Stara dojka se je prestrašila teh besedij in rekla: „Kaj pa stoji v pismu, da si tako jezna? Mislila sem, da se mu kaka krivica godi in da išče

pri tebi pomoči?“ — „Kaj še!“ reče princezinja, „zaljubljeno pesem je naredil na mene. Ta človek mora biti nor, ali pijan, ali pa je življenja sit in hoče s tem svojo smrt najti!“ Starka reče: „Saj imaš res prav! Toda kaj se boš jezila: saj ne more blizo do tebe. Zažugaj mu s smrtjo in piši mu: „Ti pokora barantavska! ki hodiš vse žive dni okoli, da bi več denarja nabral, ako se ne zaveš in ne prideš k pameti, hočem te pred tvojo prodajalnico obesiti za vrat!“ Princezinja pa reče: „Bejim se, če mu odgovorim, si bo še več upanja delal.“ — „Kako to?“ reče starka, „ako mu pišeš, da ga ne maraš, kako si more potem upanje delati?“ Prigovarjala je princezinji tako dolgo, da je vzela papir in pero ter pisala princu te vrstice:

„Kaj ti mladenič govoriš?

Al' se Boga nič ne bojiš?

Pa rad še mene se boš bal,

Če ne, boš svojo glavo dal.“

Ko je to pismo spisala, ga je zgenila, zapečatila in izročila dojki, naj ga mu nese.

Ta gre k princu, mu vrže pismo tje in reče: „Berite in vedite, da je princezinja vaše pismo brala in da je prav huda na vas.“ Princ je pismo odprl in bral. Potem se je bitko razjokal. Dojka ga praša: „Kaj pa vam piše tako hudega, da se jokate?“ Princ reče: „Ona mi grozi s smrtjo. Pa jaz hočem rajši umreti, ko tako živeti. Zato vas prosim, nesite jej še eno pismo od mene.“ Starka reče: „Le pišite, vam bom že prinesla odgovor. Hočem se še jaz v nevarnost podati zavoľjo vas.“

On se starki zahvali, se vsede in piše te vrstice:

„Zakaj groziš mi s smrtjo,
Ki se je ne bojim?
Prej ko me ti zavržeš,
Še rajši smrt trpim.

Nič ti za to ne moreš,
Da lepa si takó,
Da jaz te ljubit' moram,
Ne morem nič za to.

Ves um mi je prevzela
Ljubezni silna strast,
In moja duša cela
Zapadla njej je v last.“

Ko je te besede zapisal, zapečatil je pismo in ga izročil ženici. Tudi jej je dal za trud in pot vnovič mošnjo s pet sto cekini. Starka se je lepo zahvalila in rekla: „Pač ste blagi, vi gospod, in me obsipate z dobrotami. Zato bom vse storila za vas, če bo le mogoče.“ Vzela je pismo in ga nesla princezinji. Ta pa, ko pismo prebere, je obledela in rekla: „O dojka, kako dolgo bo še trpelo to dopisovanje?“ Dojka pa reče: „O ljuba moja gospoja, odgovori kar hočeš in jaz bom odgovor tje nesla.“ Princezinja pa reče: „Že to je nevarna reč, da si sploh dopisujeva. Če se to izvé, da sem jaz kakemu možkemu kaj pisala, naredili bodo koj slona iz komarja in rekli, da imam pregrešno zvezo ž njim.“ Starka reče: „Kdo bo to zvedel? Saj še midve ne govorive dosti o tej stvari!“ — „Saj tudi ni varno!“ reče Deva. Starka pa dé na to: „Piši mu eno tako pismo, da bo zadosti imel in zagrozi mu, da mu pustiš glavo odsekati, če ti še enkrat piše.“ Deva pa reče: „Bojim se, da se po besedah ne bo pustil ostrašiti.“ Potem se vsede in mu piše te vrste:

„Kaj, bedak, steguješ se po luni,
Ki na veke ti je ne dosežeš?
Oh, sramota čaka tvoje serce,
Brušeni za tebe so že meči,
Plamen bo prépekel tvoje ude,
Tuge ti bo osivela glava,
Beži proč, nespametni mladenič,
Zbij iz glave si ljubezen tako!“

Šest sto pet in dvajseta noč.

Vsa jezna vrže pismo dojki. Ta ga vkup zloži in princu prinese. Ko je princ pismo prebral, ni rekel nič, ampak pisal je s prstmi neke črke po mizi. Dojka ga praša: „Zakaj nič ne govorite, moj sin?“ Princ odvrne: „Kaj hočem, ona postaja čedalje trja!“ — „Le zopet jej pišite,“ reče dojka, „se bo že omehčala! Nič ne obupajte, bom že jaz naredila, da bo prav.“ On se vsede in piše te vrste:

„Kdor umré za tvojo slavo,
To sem jaz, ubog trpin?
Jaz te, Deva, blagoslavljam,
Ti pa hočeš moj pogin!
Solza meni lice spira,
Ti v neskrbnosti živiš,
V meni tužno srce vmira,
Ti prevzetno se smejiš!“

Princ je pismo vkup zložil in ga starki izročil. Ob enem jej je stisnil mošnjo s pet sto cekini v roko in rekel: „Vzemi to, da boš imela za perico!“ Starka reče: „Gospod, saj ste mi že dosti dobrega storili, ne dajajte mi nič več!“ On pa jej denar posili. Ona mu poljubi roko in odide.

Ko princezinja dojko s pismom zagleda, jej reče: „Kam pa misliš, o dojka, da ne nehaš teh pisem prenašati? Jaz mislim, da si ti sama začela

noreti, ker tega blaznega človeka podpiraš!“ Potem je pismo prebrala in ga vrgla v kot. Med očmi se jej je pokazala tista huda žila, in nobeden si ni upal, ogovoriti jo. Šla je potem v kraljevo palačo k svojemu očetu, pa povedali so jej, da kralja ni domá. Tresočá se od jeze je prišla nazaj in ni spregovorila z nikomur besede. Še le čez tri ure se je zopet pomirila in dobila zopet prijazno obličje. Ko starka to zapazi, se jej prijazno približa, jo pozdravi, jej poljubi roko in jo praša: „Kam pa si prej šla?“ Deva Jarenina reče: „Očeta sem iskala, pa ga ni bilo doma.“ — „Ali ni bilo nikogar družega,“ vpraša dojka, „da bi bil to opravil?“ — „Ne, tega ne bi bil opravil,“ reče Deva, „kajti šla sem k očetu zavolj teh predrznih trgovcev, ki v svojih štacunah sedijo in se predrznejo, svoje oči celó do mene povzdigovati. Hotela sem očeta prositi, naj bi pustil vse trgovce obesiti ali pa iz mesta pregnati.“ — „Ali samo zato si šla k očetu?“ — „Ja.“ — „In kaj je rekel?“ — „Saj sem ti že povedala, da ga ni bilo domá.“ — „Oh, to je dobro, da ga ni bilo doma!“ reče starka; „ko bi bil kralj pustil vse trgovce umoriti, vprašali bi bili ljudje, kaj so naredili. Povedalo bi se jim, da za to, ker je eden iz mej njih s princezinjo ljubezen imel; zopet drugi bi rekli, da za to, ker je eden princezinjo zapeljal; vsak bi kaj družega rekel, kajti ljudstvo je slepo, človekova čast in dobro imé pa se tako hitro skisa, kakor mleko. Tako bi ti zgubila svoje dobro imé za vse čase, kajti mrtvi trgovci bi ne mogli več spričati tvoje nedolžnosti, živi jo pa lahko. Vesela toraj bodi, da očeta ni bilo doma, in pusti take abotne misli.“ — Princezinja je spoznala, da ima starčka prav, zato jej reče: „O dojka, to je

pa res, kar si zdaj rekla! Jeza je moja pamet zmešala.“ Na to reče starka: „Tega nesramnega trgovca se prej ne znebiš, dokler mu ne pišeš: „Ti barantavka grda! Če me ne pustiš na miru s svojimi pismi, pustila te bom za pete na drevo obesiti.“ Potem se bo že vstrašil in bo odjenjal.“ — Deva Jarenina reče: „Ali res misliš, da se bo bal?“ Potem se vsede in zapiše te vrste:

„Boj se, človek, samoprevare, napuh je poguben!
Kam z željami tiščiš? Nisi ne cesar ne kralj!
Še mogočen bi kralj se meni brez kazni ne vrival,
Kajti vojske pošast dela sive lasé.
Toraj pamet imej in pusti mene pri miru,
Vzemi si za ženó svoje vrste déklé!“

Vrgla je papir s temi vrstami svoji dojki in jej rekla: „Daj mu to, pa nikar se ž njim ne zgovarjaj.“ Starka reče: „Ne bom mu dala toliko časa, da bi se enkrat okoli obrnil.“ Šla je potem k princu in mu pismo dala. Ko ga princ prebere, jame zdihovati: „Kaj bo iz mene? To me umori! Moja potrpežljivost gre h kraju!“ Starka reče: „Nič ne obupaj! Piši jej, kar misliš, in prinesla ti bom odgovor. Ne jenum, da vaji združim!“ Princ se jej zahvali in napiše te vrstice:

„O reci ti, kar koli hočeš,
Jaz pojem pa le pesem to:
Da tebe pozabiti nočem,
Da ljubim tebe z dušo vso!“

Šest sto šest in dvajseta noč.

Dal je starki mošnjo cekinov in to pismo, naj ga princezinji nese. Princezinja izprva ni hotela pisma vzeti in je jezno vprašala: „Kaj pa je tukaj spet pisal?“ Dojka reče: „To je odgovor na tvoje pismo.“

Potem je pismo odprla in prebrala tiste vrste. Prebravši jih je rekla dojki: „Zakaj ga nisi svarila, naj nikar več ne piše?“

Dojka reče: „Kaj še zmirom ne odjenja od svoje neumnosti?“ — „Kaj bo odjenjal,“ reče princezinja, „zmirom eno in isto pesem poje!“ Starka reče: „Čakaj, jaz ti bom povedala, kaj mu moraš pisati!“ — „Ali tega dopisovanja nikoli ne bo konec?“ praša Deva. Starka pa jej odvrne: „Moraš mu pisati, da mu vzameš vse upanje in da mu glavo čisto zmešaš.“ Na to je princezinja vzela tinto in pero, in pisala te vrstice:

„Kaj briga tvoja me ljubezen?
Kdaj sem prosila te za njo?
Ne skušaj dalje sreče jezne,
Sicer te pogubila bo.“

Te besede zapisavši je vrgla tisti papir jezno od sebe. Dojka pa je papir pobrala in ga princu nesla. Ko ga princ prebere in spozna, da je Deva vedno bolj razkačena na njega, sklenil je tudi on bolj ojestro pisati. Zapisal je toraj te vrstice v odgovor:

„Bedak le bo čez mero ljubil
In revno stvar preveč častil;
Malik njegov ga bo pogubil
In ga pred svetom sramotil!
Oh, škoda je za srce mlado,
Da tol'ko zavolj nje trpi!
Da tol'ko plakajo brez nade,
Za moje škoda je oči!“

Dal je dojki mošnjo cekinov in to pismo, naj ga princezinji nese. Ko Deva Jarenina pismo prebere, vrgla ga je jezno na stran in rekla: „Ti nesrečna dojka si vsega tega kriva! Neprenehoma me

ženeš od pisma do pisma in jih prenašaš! Vedno praviš, da mi boš napravila mir in pokoj pred njim, pa le v ogenj pihaš, namesto da bi ga gasila. To boš delala tako dolgo, da me boš spravila ob dobro ime!“ Na to je poklicala svoje služabnice in jim ukazala: „Zgrabite to staro baburo, vrzite jo na tla in pretepite jo dobro! Potem jo vrzite na cesto!“ Služabnice so morale vbogati in so staro ženico, akoravno nerade, s palicami preteple, potem pa jo vlekle za pete na ulice in jo tam brez pomoči ležati pustile. Brez zavesti je starka vsa obtolčena in krvava nekaj časa tam ležala. Ko se zopet zavé, in so ženske z grada videle, da zopet vstaja, poslala je princezinja k njej služabnico z naročilom: „Princezinja je prisegla, da te umori, ako se še enkrat v grad prikažeš!“

Ko se starka nekoliko popravi, godrnjala je tako: „Od samega vraga je obsedena. Kaj mi take pošte pošilja? Saj bi ne šla več k njej, ko bi me prav prosila.“ Vsa razbita in povaljena lezla je potem v štacuno k princu Nanosu. Ta jo praša: „O moja mamka, kakošna ste pa danes? Kaj se je zgodilo?“ Na to mu je ona vse povedala. Ves žalosten reče princ: „Prav žal mi je za vas, ljuba mamka, pa v Božjo volja se moramo udati. Ali nič ne veste, ljuba mamka, zakaj princezinja možke tako sovraži?“ Starka mu odgovori: „Vedite, gospod, ona ima velik vrt, najlepši in največi vert, kar jih je na svetu. Enkrat je imela princezinja čudne sanje. Videla je tičarja, ki je tiče lovil; nastavil je zanjko in zraven nje natrosil pšenice. Ko je tičar spal, prišlo je več tičev in so pobirali tisto zrnje. Na enkrat se vjame nek samec in jame plapolati in na pomoč čivkati. Vsi tiči so

zbežali, samo neka samica je prišla nazaj in zanjko tako dolgo grizla in kluvala, da jo je pretrgala in tako samca rešila. Ko se je tičar zbudil, je videl, da je zanjka pretrgana. Naredil je toraj novo zanjko in natrosil zopet pšenice okoli nje. Tiči so spet prišli in zraje pobirali. Zdaj se je pa vjela samica in začela plapolati. Pa vsi tiči so stran zleteli in nobenega ni bilo nazaj, da bi bil samico rešil. Tičar jej je vrat zavil in jo pozneje pojedel. V tem se je princezinja zbudila. Vsa prestrašena reče: „Zdaj sem videla, kako malo se je zanašati na možki spol. Ko je bil samec v nevarnosti, ga je samica rešila; ko je pa ona v nesrečo padla, jej samec ni prišel na pomoč! Vsaka je neumna, ki možkemu kaj verjame!“ Od tega časa sovraži princezinja vse možke.“

Šest sto sedem in dvačeta noč.

Na to reče princ: „Ali me ne moreš peljati v bližino tega vrta? Le enkrat bi jo rad videl in če bi prav potem umrl!“ Starka reče: „Ona pride vsako leto samo enkrat na vrt. Kedar grojzdje dozori, takrat ga pride zobat, sicer je zmirom v svojem gradu, Ona še ni videla družega na svetu, ko svoj grad, svojega očeta grad in ta vrt. Jaz vam hočem dati dober svet. Do tje, da grojzdje dozori, imamo še cel mesec. Pojdite koj danes k vrtnarju, bodite ž njim prijazni in storite mu kako dobroto, da vas bo rad imel. Potem ga prosite, naj vam dovoli, sprehajati se po vrtu. Tako boste vsaki dan na vrtu; in kedar slišite, da drugi dan pride princezinja na vrt, ostanite čez noč na vrtu, da boste na vse zgodaj že tam še pred princezinjo. Ko jo zagledate, pojdite jej naproti, morda jo presune vaš pogled in vaša lepota, kajti

ljubezen premaga vse ovire.“ Princ se je dojki zahvalil za ta svet, jej prinesel lepe svilnate robe in rekel: „Vzemite to namesto te obleke, ki so vam jo danes raztrgali.“ Potem jej je še dal sto cekinov po vrhu.

Princ pa je ministru vse povedal, kaj se je zgodilo. Minister reče na to: „Moj sin, kaj pa, če ti na vrt greš in te ona vidi, pa se razsrdi nad teboj, kaj boš pa potem začel?“ Princ reče: „Potem mi ne preostoja drugzega, ko da postavim svoje življenje v nevarnost, jo zgrabim iz srede njenih družic, jo posadim k sebi na konja in ž njo ubežim. Ako se mi posreči, je prav; ako ne, sem vsaj rešen tega mučnega življenja.“

Minister reče na to: „Moj sin, to ne more imeti dobrega konca. Midva sva tukaj tujca in sama. Ako to storiš, poslal bo kralj sto tisoč jezdecev za teboj, da te vjamejo. Od tukaj do vas pa je daleč; tukajšni ljudje so kraja bolj vajeni, oni te bodo na vsak način dohiteli. Pameten mož ne sme tako brez glave ravnati.“ Princ reče: „Kaj pa hočem? Strast me žene naprej.“ Minister pa dé: „Jutri hočeva iti na vrt princezinje. Bova videla, če se dá z vrtnarjem kaj govoriti.“ S takim sklepom sta šla spat. Zjutraj je minister poklical princa, vzel seboj tisoč cekinov, in šla sta na tisti vrt.

Ko na vrt prideta, videla sta visoko zidovje, mnogo dreves in potokov; rožice so cvetele, tičice prepevale in sadja je bilo obilno, kakor v rajju. Pri vrtnih vratih je sedel star mož. Ko ta ministra in princa prihajati vidi, vstane pred njima ter ju pozdravi in praša: „Ali morda gospoda od mene kaj želita?“ Minister reče: „Vedite, o dobri mož, midva sva tukaj tuja, hodila sva zdaj po mestu na solncu

in se utrudila. Ali bi ne hoteli vi tako dobri biti, da bi nama kaj jesti prinesli za ta denar in da bi naji peljali na vrt v kako senco, kjer bi si odpočila in kosilec povžila? Potem greva spet naprej.“ To rekši je vrtnarju dal en cekin in mu rekel, kaj naj za to kupi. „To pa je za pot!“ je rekel potem in stisnil vrtnarju zopet drugi cekin v roko, ter si mislil: „Denar včasih človeku prav pride, kdor ga ima.“ Vrtnar je bil že sedemdeset let star in zelo reven. Cekina že kdo ve kedaj ni več v rokah imel. Zato je bil ves zmeden od veselja, je hitro možema odprl vrtna vrata in jima pokazal lep prostor pod košato lipo, mimo ktere je tekel potok. Rekel pa je vrtnar: „Prosim, gospoda, ne hodita preblizo gradu, da vaji kdo iz grada ne vidi; kajti tam stanuje princezinja s svojimi družicami, in če bi videla, da sem jaz možke v njen vrt pripeljal, bi se močno jezila nad mendoj.“ Princ in minister sta ga potolažila: „Ne bojte se, oče, saj ne greva nikamor izpod te sence.“ Vrtnar je potem odšel in prinesel čez nekaj časa kruha, sira in vina, da so jedli in pili. Minister si je veliki vrt na vse strani ogledal. Na vrtu je stal tudi star turn z visokim zidovjem, ki je bilo pa že vse razpokano in črno. Minister je vrtnarja prašal: „Čujte, oče, čigav pa je ta vrt in ta grad? Ali je vaše, ali imate vse le v najem?“ Starec odvrne: „Gospod, jaz sem samo čuvaj in vrtnar, da kaj popravim in nasadim, ter pazim, da se nič ne vkrade.“ „Koliko plače pa imate na mesec?“ vpraša minister. „Deset goldinarjev,“ odgovori mož. „To je pa malo!“ reče minister, „posebno če imate kaj družine.“ „Imam ženo in osem otrok,“ reče starček. „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ uzklikne minister, „meni se smilite. Kaj vi rečete tistemu,

kdor vam kaj dobrega stori?“ Vrtnar odgovori: „Kdor mi kaj pomaga v moji revščini, za tega molim naj mu Bog povrne na tem in na unem svetu.“ — „Čujte, oče,“ reče zdaj minister, „videl sem v vašem starem vrtu star, razpokan in črn turn. Ta se ne podá v tako lep vrt. Jaz ga bcm pustil popraviti, pobeliti in pobarvati; in če vas potem vaš gospodar praša, kdo je to naredil, recite mu: „Jaz sem to pustil popraviti, ker se stari turn ni podal v lepi vrt. Sicer sem precej denarja izdal za to, pa upam od milostne princezinje, da mi bo te stroške povrnila.“ Gotovo boste potem lep denar dobili za to, kterega lahko obdržite. Popravo bom pa jaz plačal. Ali vam je prav to?“ Potem je minister še v žep segel, privlekel iz njega možnjo s pet sto cekini in jih dal vrtnarju z besedami: „To pa vzemite in napravite si z ženo in otroci lepši življenje, kakor ste ga do zdaj imeli. Spomnite se mene v molitvi in molite vsak dan očenaš za mojo in mojega sina srečo.“

Šest sto osem in dvajseta noč.

Ko je starček toliko zlata videl, zbežala mu je pamet iz glave. Padel je na kolena, poljubil ministru in princu roké ter jima želel obilno sreče. Minister reče: „Zdaj se bomo morali pa ločiti.“ — „Kam pa greste?“ praša vrtnar. „Domu,“ odgovori minister. „No, tedaj pa kmalo spet pridita,“ reče vrtnar, „pa saj ste rekli, da boste stari turn popravili; toraj boste že prišli.“ Na to odvrne minister: „Jutri prideva zopet, in potem vsak dan, in zmirom bomo vkup živeli.“ Na to sta s princem odšla. Princ pa je prašal ministra: „Kak namen imaš pri tem, da hočeš stari turn popraviti?“ Minister reče: „Le pusti me, to boš

že pozneje zvedel. Ako je Božja volja, bo to prav za tebe.“

Drugo jutro je šel minister k zidarjem in je mojstru naročil, naj tisti turn na vrtu princezinje popravi in pobeli. Čez nekaj dni, ko je bilo to delo gotovo, šel je minister k slikarjem in jim tako govoril: „Vedite, gospodje, enkrat sem spal v tem vrtu, in sanjalo se mi je, da sem videl tičarja, ki je na zanjko tiče lovil. Neki samec se je vjel, ko je tičar spal; pa prišla je samica in ga rešila, ker je zanjko prekljuvala. Potem je tičar spet nastavil, in vjela se je samica. Drugi tiči, to videti, so zbežali; tičar pa je samici vrat zabil. Samec je namreč letel nazaj in hotel samico rešiti, toda med potjo planil je orel nanj in ga raztrgal ter pil njegovo kri. Jaz tedaj želim, da vi te moje sanje z vsemi podobami naslikate na steno tega turna. Ako mi to dobro naredite, hočem vas za to obilno plačati.“ Slikarji so pripravili različnih barv in začeli slikati. Ko je bilo delo gotovo so poklicali ministra in on je bil s sliko jako zadovoljen, kajti vse je bilo tako naslikano, kakor živo. Zahvalil se je slikarjem in jih dobro plačal.

Pozneje je prišel princ in je tudi videl to sliko, kako je imel tičar nastavljeno zanjko, kako se je vjel najprej samec, potem pa samica, in kako je samca orel raztrgal, ko je letel samici na pomoč. Princ se je čudil, da je mogoče kako reč tako živo in lepo naslikati, kakor bi res bilo. Tekel je k ministru in mu rekel: „O minister, nekaj čudnega sem videl. Na turnu je naslikana vsa tista dogodba, ki jo je princezinja v sanjah videla, in to tako živo in lepo, kakor bi res bilo. Pa še nekaj več je naslikanega, kakor je princezinja v sanjah videla: ko bi

bila ona še to v sanjah videla, da je samec hotel samici pomagati, da ga je pa orel med potjo pograbil, potem bi ona možkih ne sovražila tako.“ Minister na to reče: „No, vidiš, ti si mene enkrat prašal, kak namen imam pri tem, da pustim turn popraviti. Zdaj sam lahko spoznaš, kakšen namen sem imel. Pustil sem to naslikati, da bo princezinja to slikarijo videla, da bo spoznala, da se je prehitro zbudila iz tistih sanj, ker ni videla še tega, kako je orel samca raztrgal, tako da samici ni mogel pomagati. Če to vidi, bo pustila svoje sovraštvo do možkih.“ Princ je bil zelo vesel nad to izvrstno mislijo, zahvalil se ministru in rekel: „Tak mož, ko ti, zasluži biti minister in kraljev svetovalec.“ Minister pa je izrekel željo, naj bi vse dobro izteklo, to bo njega največ veselilo. Potem je šel minister k vrtnarju in ga prašal: „No, oče, ali ste videli turn? kako se vam zdaj dopade?“ — „Se ve da je zdaj lep,“ reče vrtnar, „vi gospod ste ostali mož beseda.“ Minister pa mu reče: „Če vas bo kdo prašal, kdo je pustil turn tako popraviti, le recite: „Jaz sem to naročil in plačal iz lastnega žepa, pa vem, da mi bo žlahtna princezinja vse povrnila, ko vso popravo vidi.“ — „Je že dobro,“ reče starček, „bom vas ubogal.“

Od tega časa ni šel princ več iz vrta. Vsak dan je bil tam od jutra do večera. Vrtnarju je zmirom kaj dal in ga tako obdržal pri dobri volji.

Med tem časom pa je princezinja mislila, da je princ že zapustil mesto, ker jej ni več dopisoval. Bila je tega vesela, kajti zdaj ni imela več te skrbi za svoje dobro ime. Enkrat pa jej pošlje kralj škatljico grojzdja. Ona praša: „Ali je grojzdje že zrelo?“ Rečejo jej: „Ja, tudi v našem vrtu je že zrelo. Kdaj

pojdemo na vrt?“ Ona pa reče: „Vsako leto ješla dojka z menoj, ko smo šle na vrt in si tam igrale. Zdaj sem jo pa z grada zapodila in preteptsi dala. Ne morem iti brez nje na vrt. Ni prav, kar sem ž njo naredila; ona je vendar moja dojka in me je s svojim mlekom dojila; ona me je prva moliti in govoriti učila. Le jeza me je premotila, da sem jo zapodila iz hiše. Pa jaz jo hočem nazaj poklicati.“ Na to se oglasijo njene družice in pravijo: „O gospoja, odpusti jej, in dovoli, da sme zopet k nam priti.“ — „Saj to je moja misel,“ reče Deva, „in ktera iz vas mi jo sim pripelje, dobila bo od mene lepo obleko.“ Na to ste priskočili Pava in Jelina, najimenitnejši dve družici, ter rekli: „O gospoja, midve pojdeve kar hitro po njo.“

Šest sto devet in dvajseta noč.

Ko jima princezinja to dovoli, šli ste družici lepo oblečeni k stari dojki. Starka ji sprejme s častjó, ker je vedela, da imate ti dve veljavno besedo pri Devi Jarenini. Ko se vsedete, ste dojki rekli: „O dojka, princezinja ti je odpustila in obžaluje, kar je storila s teboj; ona te zopet pri sebi imeti želi. Zato je nama naročila, da te morave zopet s častjo nazaj pripeljati. Tudi ima že lepo obleko za tebe pripravljeno.“ Dojka pa reče: „To ne more biti; rajši umrjem, ko da bi k njej nazaj šla. Ali ona po človeško ravna z ljudmi? Saj veste, kakó je z menoj naredila! Kaj maram jaz za njen denar in njene obleke; kar potrebujem, imam že sama.“ Družici pa ste jej rekli: „O dojka, ti ne govoriš prav. Ali hočeš najidve na cedilu pustiti?“ Starka pa reče: „Mene je sram pred vsemi posli v gradu. Prej se je vsak

tresel pred menoj, tako so se me bali, ker so vedeli, da moja beseda pri princezinji veliko izdá; zdaj pa, ko so videli, kako namotivno je mene iz hiše izgnala, se mi bodo vsi posmehovali.“ Jelina pa jej reče na to: „Poslušaj moj svet, dojka. Pregovor pravi: poljubi tisto roko, ktere vgrizniti ne moreš. Princezinja ima hudo jezo: Ako zdaj ne ubogaš in ne greš k njej nazaj, razsrdila se bo nad teboj, te izročila rabeljnom in te pustila umoriti. Boljši je tedaj, da vzameš njeno milost, kakor njeno jezo. Le pojdi z nama, boš videla, da bo prav.“

Starka je te besede za resnične spoznala in rekla: „Vama na ljubo bom šla; pa zastran nje že rečem, da bi rajši umrla, ko se v tak strah povrnila.“ Na to se je starka napravila in šla z njima. Ko pred princezinjo pride, obstoji nekaj korakov pred njo in reče: „Gospoja, prišla sem na vaše povelje in se priporočam vaši milosti.“ Princezinja pa reče: „Ljuba dojka, pozabi, kar se je zgodilo. Tri reči je Bog vsakemu človeku zagotovil, namreč vsakemu poseben značaj, potem vsakdajni kruh in smrt. Moj značaj je tak, da sem hitre in hude jeze ter se rada prenaglim. Rada bi se te napake znebila, pa ne morem. Zato nič ne zameri.“ Dojka je na to princezinji roko poljubila, Deva Jarenina pa je njej pustila prinesti lepo novo obleko. Ko je bil ta razgovor končan, vprašala je princezinja: „Kako je na vrtu? Ali je grojzdje že zrelo?“ Dojka reče na to: „Vsako leto o tem času smo šle na vrt. Še danes bom prašala, kako je z grojzdem.“

Ko se je stvar tako poravnala, šla je dojka zopet k princu, da mu pove, kako se je ž njo in princezinjo obrnilo. Princ je bil starke silno vesel,

kajti na njo je še zmirom veliko zidal, da mu bo pomagala. Potem je še princ njej povedal, kako se je z vrtnarjem soznanil in sprijaznil, da vsak dan na vrt hodi, in kaj je pustil minister na stari turn naslikati.

Ko je starka to slišala, je bila vesela in rekla je: „Pri moji veri, ta mož je pa moder, tega morate vedno visoko spoštovati. To vam bo veliko pomagalo. Zdaj pa, prijatelj, morate se lepo obleči in pojdite na vrt; čez noč ostanite na vrtu, da boste jutri že tam, ko princezinja pride. Kajti če vrtnar jutri zjutraj zvé, da pride princezinja na vrt, znate mu obljubiti celi svet, pa vas vendar ne bo not spustil, ker se bo bal za življenje; in to se mu še zameriti ne sme. Po noči se skrijte na vrtu v kaki gošči, da vas ne bo vrtnar videl, tako bo mislil, da ste domu šli in drugo jutro ne bo v skrbeh zavolj vas. Zjutraj bodite v vrtu skriti, dokler vas jaz ne pokličem z besedami: „O kapljica rosna, padi z drevesa!“ Ko te besede izrečem, stopite iz zatišja in prikažite se očem princezinje. Morda se bo njeno srce omehčalo, kedar vašo lepoto vidi, in vaša želja je potem izpolnjena.“ Princ je starki obljubil, da bo vse tako storil, ter jej stisnil mošnjo s pet sto cekini v roko. Ona se je sicer denarja na vso moč branila, pa nazadnje ga je morala vendar vzeti.

Dojka se je na to povrnila k princezinji, princ pa se je tako žlahtno in dragoceno oblekel, kakor je to le princu mogoče. V tej obleki je bil prekrasen videti. Vzel je tisoč cekinov seboj in se podal na vrt. Stari vrtnar ga je lepo pozdravil.

Šest sto in trideseta noč.

Princ se je cel popoldan po vrtu sprehajal, kakor po navadi. Zvečer pa se je v neko goščo skril, se zavil v svoj plajšč in pod milim nebom zaspal. Vrtnar ga ni videl, ker je bil vrt velik in ga je malo kedaj celega obhodil v enem dnevu. Misлил je toraj, da je mladi mož šel domu, kaker po navadi. Dojka pa je šla k princezinji in rekla: „O mila gospoja, grojzdje na vrtu je zrelo in tako dobro in sladko, da morave jutri na vrt iti ga pokušat in zobat.“ S tem je bila princezinja zadovoljna.

Drugo jutro so poslale vrtnarju pošto, da pride princezinja na vrt. Ko so družice, hišine, kuharice, dekle, potem strežaji in hlapci zvedeli, da gre princezinja ta dan na vrt, hoteli so, kakor druge leta, tudi to leto s princezinjo uživati to veselje; tudi za vincarje je bilo to znamenje, da so začeli grojzdje trgati in nabirati. Princezinja se zjutraj lepo obleče, da se je kar lesketala v žlahtnih kamnih, in gre z dojko in drugimi družicami na vrt. Ko pa dojka vidi, da vse mrgoli hlapcev in dekel in drugih poslov na vrtu, ker so hoteli vsi pri trgatvi biti, rekla je princezinji: „O Deva, čemu je toliko ljudstva na vrtu? Gotovo pet sto ljudi je tukaj, da grojzdje trgajo, vodo v potokih kalijo in tako ribe preganjajo, tice z dreves podijo, veje lomijo, po rožah hodijo, in sploh veliko škodo delajo. Čemu je to dobro?“ Tako je namreč govorila, ker se je bala za princa, da ga ne bi kdo našel in prijel, kaj ima na vrtu opraviti. Princezinja je rekla na to: „Saj imaš prav, dojka! Posli naj ostanejo pri svojem delu, kaj bodo na vrtu škodo delali! Pojdi in zapodi jih vse, samo

Pava in Jelina naj greste z nama!“ Starka je to povelje rada izpolnila ter ukazala v imenu princezinje vsem poslom, da morajo vrt zapustiti, kar se je tudi precej zgodilo.

Šest sto ena in trideseta noč.

Ko je bilo vse pripravljeno in uravnano, so šle na vrt, princezinja in dojka skupaj, Pava in Jelina zopet skupaj. Skakale so, se smejale, si igrale, grojzde zobale in se kratkočasile v lepi naravi. Hodile so okrog, dokler niso prišle do tistega starega turna. Ko je princezinja videla, da je turn ves novopopravljen, rekla je dojki: „Poglej no, o dojka, ta stari turn je ves pobeljen in naslikan.“ Dojka reče: „Saj res; pa zdaj se na nekaj spomnim. Slišala sem namreč, kako se je naš vrtnar prepiral z nekim trgovcem za posojilo. Trgovec je rekel vrtnarju: „Kedaj mi boš povrnil denar, ki sem ti ga posodil, da si popravil turn na vrtu?“ Vrtnar pa mu je odgovoril: „Počakaj, da princezinja na vrt pride. Ona mi bo moje stroške povrnila in jaz bom tebe plačal.“ Gotovo je vrtnar vzel denar na posodo, da je pustil ta turn popraviti.“ Princezinja praša potem: „Ali nič ne veš, zakaj je vrtnar to naredil?“ — „Ja,“ reče dojka, „prašala sem ga, in on mi je rekel, da je bil turn že tako grd in star, da se ni več podal v lepi vrt.“ Princezinja reče: „To je prav storil; precej se mu mora obilno povrniti, kar je imel stroškov.“ Poslala je potem Pavo v grad in jej rekla, naj prinese sto cekinov za vrtnarja; dojko pa je poslala po vrtnarja. Dojka reče vrtnarju: „Princezinja hoče s teboj govoriti.“ Starček se je vstrašil, kajti bal se je, da morda princezinji ni prav, ker

je pustil turn popraviti, ali pa ker je morda k zvedela, da princ večkrat na vrt pride. Ves bled in tresočih se udov je stopil pred princezinjo. Ko dojka njegov strah zapazi, položila mu je besede na usta in rekla: „O dobri vrtnar, moli za našo ljubo princezinjo. Jaz sem namreč zvedela, da si se ti zadolžil, ko si dal stari turn popraviti, zato ti hoče milostna princezinja podariti sto cekinov. Poljubi jej roko za to.“ Mož je denar vzel, ki mu ga je Pava izročila, in poljubil princezinji roko. Ves vesel je šel domu in napravil svoji družini dober večer. Potem je dojka rekla: „Zares je zdaj turn lep. Poglejmo enkrat, kaj je na stenah naslikano.“ Na to ste se ozrle po slikah, in princezinja je koj zapazila, da so tukaj njene sanje naslikane; dolgo časa je ogledovala to sliko. Dojka pa je Pavo in Jelino na stran zvabila, da niso princezinje motile pri ogledovanji lepe slike. Ko je princezinja celo sliko videla, poklicala je dojko in jej rekla: „Pridi no sim in poglej, kako je to živo in lepo naslikano!“ Starka praša: „Kaj pa pomenijo te tice in ta mož, ki ticam nastavlja?“ Princezinja reče: „To je ravno tako, kakor se je meni enkrat sanjalo. (Saj sem ti pravila tiste sanje!) Saj veš takrat od tistih tičev, ko je samica rešila samca, toda samec je samico zapustil in je ni rešil. Samo konec je tukaj drugačen: tukaj se vidi, da je orel samca ugrabil, ko je hotel samici na pomoč priti.“ Dojka si sliko ogleda in reče: „Ja, res je; vidiš ljuba moja, ti si se takrat prezgodaj zbudila in nisi več videla zadnje podobe, kako samec samici na pomoč hiti, pa ga med potjo orel ugrabi.“

Princezinja reče: „Po tem takem sim jaz po krivici možke tako sovražila?“ — „To se vé,“ reče

dojka, „kajti zmirom je mož ženski bolj zvest in udan, kakor žena možu. Mož si pri ustih pritrگا, da ima žena vsega zadosti, on hodi v slabi obleki, da zamore ona v lepi hoditi, on se spre s celim svetom zavoljo žene. Živel je kralj, ki je svojo ženo tako rad imel, da se je pustil živega k njej zakopati, ko je umrla.“ Potem je dojka povedala princezinji še več takih dogodob, iz katerih se je videla ljubezen in zvestoba možkih do svojih žen. S tem pripovedovanjem je izruvala iz srca princezinje vse sovražtvo do možkih. Princezinja je rekla: „Zdaj že vidim, da sem možkim krivico delala. Pa zdaj zanaprej jih ne bcm več sovražila.“ Dojka pa je rekla potem: „Tako je lep in prijazen dan in tako lepo solnce sije. Pojdive še dalje po vrtu okoli, da si vsega ogledave!“

Sli ste toraj okoli in prišli tudi v tisti kraj, kjer je bil princ skrit. On je princezinjo ugledal in njena lepota ga je tako presunila, da se mu je v glavi zvrtilo in je znak omahnil. Vender se je kmalo spet zavedel in sledil princezinji z očmi. Dojka, ki je vedela, da mora princ tukaj kje skrit biti, rekla je zdaj kakor bi pela: „O kapljica rosna, padi z drevesa!“ Ko princ to sliši, vstane po konci in gre princezinji naproti. Ko princezinja njegovo lepo podobo med drevjem ugleda, bila je kar presunjena od njegove lepote, in pušice iz njegovih oči so jej ranile srce. Skoraj brezumna reče princezinja dojki: „Poglej no, od kod pa je prišel oni lepi mladenič na vrt? Ali ni podoben luni v tihi noči?“

Dojka se naredi neumno in praša: „Kje pa je?“ — „Tam-le med drevjem“, reče Deva Jarenina. Starka se je ogledovala, kakor bi ga še zmirom ne videla; princezinja pa je rekla: „Kako je neki v

naš vrt prišel?" Zdaj se starka naredi, kakor bi ga zagledala in reče: „Aha, ga že vidim! O jej no, to je ravno tisti, ki je tebi toliko pisem poslal.“ Princezinja pa reče: „Saj je prav lep človek. Lepšega ni več na svetu! Kdo vé, ali me ima še kaj rad, ali me je že pozabil?"

Šest sto dve in trideseta noč.

Dojka reče na to: „Pred tremi dnevi sem ga srečala na cesti in ga prašala, kako se počuti? On mi odgovori: „Zdaj mi je bolje, ko prej; kajti premagal sem svojo ljubezen do princezinje in zdi se mi, kakor da je nisem nikoli poznal.“ Tako je govoril; kako pa v srcu misli, tega ne vem.“

Ko princezinja to sliši, pobesila je glavo in se zamislila; ljubezen se je polastila njenega srca, katero je začelo v njej močno utripati. Rekla je dojki: „Morda me je pa pozneje spet ljubiti začel; ali pa morda tebi ni resnice povedal?" — „O ne“, reče dojka, „saj sem ga vprašala in on je rekel: „Ljubezen se je v sovraštvo spremenila.“ Princezinja je obmolknila in si pogum dajala; pa to jej ni nič pomagalo; da se je le na princa ozrla, užgala se je njena ljubezen z novim plamenom. Rekla je dojki: „Pomigni mu z roko, da bo bližej prišel.“ Dojka pa odvrne: „Saj me ne bo vbogal.“

Princezinja ni več tje gledala, pa v njenem srcu razsajal je huđ ogenj. Dala si je novega poguma in pogledala princa z mrzlim očesom, kakor bi se hotela njegovej ljubeznjivosti ustaviti; toda pšice iz njegovih oči so jo tako močno zadele, da je bila koj premagana, in njena meč jo je zapustila. Prijela je dojko za roko in rekla: „Prvokrat v živ-

enji potrebujem tvojo pomoč in ti mi jo odrečeš?“
Dojka pa reče: „Saj bi ti rada pomagala, pa bojim
je, da me bo zapodil, in te sramote vender nočem.
Pa ker ti želiš, bom vender šla k njemu.“

Starka gre k princu in mu reče: „Nič ne ma-
rajte, gospod, zdaj je vse dobro. Ona je vsa zaljub-
ljena v vas.“ Princ je hotel precej k princezinji teči
in se jej pred noge vreči. Dojka pa mu brani in
pravi: „Nikar! vi ostanite tukaj in ona mora k vam
priti! Vi ste jo zadosti dolgo prosili, zdaj je na njej
vrsta, da vas prosi!“

Na to je šla k princezinji nazaj in rekla ža-
lostnega obraza: „Ali ti nisem povedala, da ne bo
hotel priti?“ Princezinja pa reče: „Morda nisi prav
srčno ž njim govorila in zato ni prišel s teboj?“
Dojka pa odvrne: „O ljuba moja, ali veš, kako lepo
je on tebi pisal, pa ti mu nisi hotela dobre besede
dati? Zdaj je njegova ljubezen omrznila; tega si sama
kriva. Prej bi bil po očeh k tebi prišel, zdaj boš pa
sama morala k njemu iti, da njegovo jezo potolažiš.“
Princezinja pa reče: „O dojka, kako bom jaz k
njemu šla? Jaz sem deklé in poznam samo tebe in
svojega očeta. Kako se spodobi, da bi se ponižala
pred tujim mladenčem? Kaj mu hočem reči? Kako
ga pogledati? To ne more biti!“ Dojka pa reče:
„Jaz ne vem druge pomoči. Le pojdi z menoj k njemu.
Jaz pojdem naprej in bom za tebe govorila. Zakaj
se sramuješ?“ Princezinja reče na to: „Tedaj le
pojdi naprej! Oh, zakaj je to nad mene prišlo?“

Šest sto tri in trideseta noč.

Ko do princa pridete, rekla mu je dojka: „Go-
spod, pozdravite spodobno tisto, ki je z menoj prišla:

to je milostna princezinja Deva Jarenina!“ Princ se jej prikloni, pa ne more nič spregovoriti. Med tem se je dojka umaknila in pustila mladi par na samem. Brez besedovanja se princ in princezinja objameta ter se okleneta in drug drugzega poljubujeta, kakor brat sestro poljubi, ko se iz dolzega potovanja domu vrne. Princ je zdaj začel princezinji praviti, koliko je terpel ves čas, ker ni mogel doseči njene ljubezni in koliko si je prizadejal zavoljo nje. Princezinja mu je poljubila lice in róke in obljubila, da ga hoče odslej toliko gorkeje ljubiti. Tako sta se dolgo pogovarjala, se jokala, zdihovala in si prisegla zvesto ljubezen. Med tem pa je dojka mudila Meto in Jerico, da niste blizo prišli in videli, s kom princezinja govori. Ko se je pa mrak naredil, rekla je princezinja: „Ljubi moj, meni srce poka, ko se moram od tebe ločiti, pa moja čast in moje dobro imé to zahteva, da sem zvečer ob svoji uri domá.“

Princ reče: „Kdaj se zopet vidiva? Mene hoče duša zapustiti, ko se od tebe ločim. Oh, ločitev je huda reč!“ Ko sta se z gorkimi poljubi ločila, ogle dal se je princ še enkrat nazaj na princezinjo in videl jo je jokati. Šel je še enkrat nazaj, jo gorko k srcu stisnil in poljubil. Ko je on v drugič odšel, stala je ona še tam in ni vedela, kam bi nogo postavila, tako hudo jo je sklelo v srcu. Ko princa ni več videla, bilo je njej še huje. Šla je v svojo kamrico, pa njene misli so bile pri ljubimcu.

Princ ni mogel več zaspati od te ure. Povedal je ministru vse, kako se je godilo na vrtu. Tudi princezinja ni mogla ne spati, ne jesti. Drugi dan je poslala po dojko, in ko ta pride, jej očitala: „Vsega tega si ti kriva! Zakaj jaz ne najdem več miru in

pokoja? Čemu si me v to zapeljala? Kje je tisti, ki mi je zmešal mojo pamet?“ Starka reče: „Saj je še le ena noč minula, od kar sta bila skupaj.“ Princezinja pa reče: „O, on je tako ljubeznjiv in lep, da nemam miru ne po noči, ne po dnevi, ako nanj mislim. Pojdi in pripelji mi ga sim, da ne umrjem od hrepenenja!“ Dojka reče: „Potrpi, da mi kaj pametnega na misel pride, sicer je tvoje dobro ime v nevarnosti.“ Princezinja pa reče: „Moja ljubezen je tako silna, da je ni moč skrivati. Ti si vsega kriva! Če mi ga ne pripelješ v grad, te bom pri očetu zatožila, da si me ti v to zapeljala, in on ti bo pustil glavo odsekati. Kajti ko bi tebe ne bilo, imela bi jaz mir in ne bi poznala te muke.“ Dojka pa reče: „Potrpi vender, saj to ni tako lahka reč.“ Na to jej je dala princezinja tri dni odloga; pristavila pa je: „Vedi, da to za mene ne bodo trije dnevi, ampak tri leta, tako težko ga pričakujem.“ Na to je šla starka v svoje stanovanje in si stvar premislila.

Šest sto štir in trideseta noč.

Drugi dan je vzela dojka ženske obleke in barve za lice pobarvat in šla k princu. Ta je nje bil vesel in jo srčno pozdravil. Dojka mu reče: „Ali želite s princezinjo zopet vkup priti?“ — „Kaj pa družega?“ reče on, „saj to je moje življenje!“ Potem mu je dala tisto žensko obleko in mu rekla, naj jo obleče. Ko je bil s tem gotov, pobarvala mu je lice, vrat in roke lepo belo, da je bil kakor mleko in kri, djala mu je na roke zlate zapestnice, v ušesa velike, ženske uhane in naučila ga je po žensko hoditi. Napravila ga je tako, da je bil najlepši deklici podoben. Dojka se je tega veselila in rekla: „Zdaj

druzega ni treba, ko to, da ste prav korajžni, kajti peljala vas bom skozi kraljevo palačo v drugo palačo, kjer princezinja stanuje; povsodi je dosti stražnikov in strežajev. Vi ne smete prehitro hoditi, da se ne izdate s svojim strahom, sicer sva oba izgubljena. Ako nemate dovolj poguma za to, potem si hočem kaj družega izmisliti.“ Princ pa reče: „Saj se nič ne bojim, bodite brez skrbi.“

Na to sta šla v kraljevo palačo. On je šel naprej, dojka pa za njim. Ko prideta v palačo in je stalo vse polno vojakov pred vratmi na straži, ozrla se je dojka na princa, če je kaj v zadregi. Toda on je šel brez strahu naprej, starka je bila tega vesela. Ko prideta do vrat, si misli vratar: „Starko že poznam, ta je dojka od princezinje; tiste mlade zraven nje pa ne poznam, podobna je samo princezinji, katera pa nikamor iz hiše ne gre. To je čudno!“ Vstal je tedaj in šel proti princu, za njim je stalo trideset stražnikov. Ko dojka to vidi, izdihne vsa prestrašena: „Ni je pomoči, razun pri Bogu.“ Princ pa je šel naravnost proti vratarju, tako da bi ga bil pohodil, ako se bi vratar ne bil hitro umaknil in na stran skočil. Spomnil se je namreč na to, kako hude jeze je princezinja in ko je princa videl tako srčno prihajati v obleki princezinje, zgubil je ves pogum, da bi ga v lice bolj natanko pogledal, ampak v mislih, da ni nihče drugi, ko princezinja sama, umaknil se je in pustil oba naprej korakati. Šla sta skozi sedem dvorišč in sedem vrat, ter prišla do tiste stavbe, kjer so bile kraljeve spalne sobe. Dojka reče princu: „Tukaj je kraljevo stanovanje. Pa prehoditi imava še dosti mostovžev, prej ko prideva v palačo princezinje. Ta pot je najbolj nevarna in ne prideva

po dnevi z lepa tje; bolje bo, ako počakava, da se noč naredi.“ Princ reče: „Zdaj sva že tukaj! Ali tega nisi prej vedela?“ Ona pa reče: „Nič se ne bojite, tam v tisto drvarnico stopite in počakajte me tam, da se noč naredi. Potem pridem po vas in vas peljem naprej.“ Princ reče: „Naredi, kakor hočeš!“

V tej drvarnici ga je pustila do noči, potem pa ga peljala po slabo razsvitljenih mostovžih do spalnice princezinje. Ko stopita v sobo, bilo je že vse pripravljeno: Najboljše jedi in kozarci z žlahtnim vinom so stali na mizi. Vsa soba bila je krasno razsvitljena. Princezinja je sedela v krasni obleki na mehkem sedežu. Ko dojko zagleda, jo praša: „Kje je ljubček mojega srca?“ Dojka pa odgovori: „Nisem ga mogla k temu pripraviti, da bi bil z menoj šel, pa tukaj sem ti pripeljala njegovo sestro.“ Princezinja reče: „Ali si znorela? Čemu mi bo sestra?“ Starka pa odgovori: „Le dobro si jo oglej, boš videla, kako je lepa.“ To rekši sname princu pajčolan z obraza in princezinja ga spozna! Objela ga je, prav po otročje in ga obsula s stoterimi poljubi. Na to sta pila in jedla, se poljubovala in zgovarjala celo noč v poštenej nedolžnosti. Proti jutru je pustila sobo počediti. Med tem, ko so dekle pometale, skrila je princa v postelji. Ko je bilo vse osnaženo, zapodila je vse ženske ven, in bila sta zopet s princem celi dan sama. Ko je oba spanec premagal, sta nekoliko zadremala. Na to sta zopet jedla in pila in se pogovarjala ter v srečnih sanjah živela. To je ostalo takó dan za dnevom.

Šest sto pet in trideseta noč.

Ko je minister že več dni doma čakal, pa princa od nikoder ni bilo blizo, mislil si je, da je šel princ

gotovo v grad k princezinji, da so ga tam vjeli in zaprli. Zato je odpotoval hitro domu, da bi kralju sporočil, kaj se je zgodilo.

Princ pa je ostal pri princezinji, ne da bi se mu kaj zgodilo. Še le čez mesec dni je začel misliti, v kako veliki nevarnosti da je, in če ga zasledijo, je njegova smrt gotova. Kaj bo iz tega? Tega mora enkrat konec biti. Tudi s princezinjo je hotel govoriti o tem, da bi videl, kaj ona na to reče.

Neki večer, ko sta precej vina popila in je bil princ prav vesel in posebno dobre volje, rekel je princezinji: „O ljuba moja, odslej ti ne bom nič več prikrival moje skrivnosti. Vedi, da moj oče ni trgovec, ampak mogočen kralj in jaz sem njegov sin, princ Nános. Jaz sem tisti, ki sem svojega ministra poslal, da je tebe snubil za me; ko je pa minister praznih rok domu prišel, razsrdil se je moj oče in hotel tvojemu očetu vojsko napovedati. Jaz pa sem se za tebe bal in sem ga prosil, naj tega ne stori, ampak naj pusti mene samega sim potovati in si tvojo ljubezen pridobiti. Na to mi je dal veliko denarja in ministra za spremljevalca. Tukaj sva se z ministrom ustavila in jaz sem ti pisal tiste pisma. Ti si bila tako trda proti meni, da sem skoraj umrl od žalosti; zdaj pa je, hvala Bogu, vse drugače. Vender sva v veliki nevarnosti. Ako se to izvé, da sem tukaj pri tebi, potem sem izgubljen, kajti pregovor pravi: „Kogar strupena kača piči, ne more čakati na zdravila iz Rima.“ Tako tudi jaz v tem slučaju ne bom dočakal pomoči od svojega očeta.“

Ko je princezinja zvedela, da je njen ljubi imeniten princ, zahvalila se je na tihem Bogu; kajti

vedno si je prej očitala in govorila sama pri sebi: „O Deva Jarenina, tedaj tako daleč si prišla, da se udaš navadnemu trgovcu, ki zavoljo denarja potuje po svetu!“ To si je vedno očitala, pa ljubezen do mladega moža je bila hujši od teh premislikov. Zdaj, ko je vedela, da je princ, občudovala je njegovo potrpežljivost in molčečnost in mu rekla: „O moj dragi, kako potrpežljiv si ti, med tem ko so drugi principi hitre jeze in prevzetni. Kako dolgo si požiral moje grenke besede in se nisi razljutil, da bi bil šel k očetu in vzdignil vojsko zoper nas. Zdaj te poznam in hvalim. Toda, kaj misliš zdaj storiti?“ Princ reče: „O srce moje, jaz pojdem domu k očetu, ter mu vse povedal, potem bomo ministra zopet k tebi snubit poslali, ti se boš udala, in tako se bo vse z lepa poravnalo.“

Ko je princezinja slišala govoriti od ločitve, začela se je britko jokati in rekla je: „O dragi, kaj sem se ti zamerila, da me že zapustiš?“ On jo je skušal potolažiti in rekel: „Saj veš, da to mora enkrat priti;“ toda Deva je ihtela naprej in rekla: „Gotovo ljubiš še katero drugo, za to hočeš mene zapustiti!“ On pa reče: „Moje srce še ni nobene druge ljubilo, ko tebe; povej, kaj želiš, in storil bom vse.“ Na to se njen obraz zopet razjasni in rekla je princu: „Kako bi mogla jaz dovoliti, da me zapustiš? Ako bi ti prišel v svoj kraj, znal bi se v drugo zaljubiti, ali pa tvoj oče bi znal dovoljenje odreči, in jaz bi morala potem od žalosti umreti. Najbolje bo, da ostaneš pri meni, in potem bova enkrat oba skupaj bežala v tvojo deželo in jaz bom pri tebi ostala.“ Ker se princezinja ni dala pregovoriti, ostalo je pri tem. Princ je ostal še pri njej.

Zgodilo pa se je, da je neki dan sosedni kralj poslal kralju Javorju več dragocenih daril, med njimi tudi zlato verižico za okoli vratu. Bila je ta verižica iz najfinejšega zlata in iz žlahtnih kamnov tako lepo delana, da si je kralj mislil: „ta ni za drugo dekle, ko za mojo hčer,“ ter jej verižico poslal. Poklical je namreč Draguša, kateremu je princezinja toliko zob polomila, in mu rekel: „Nesi to verižico princezinji in reci jej, da je darilo od našega sosednega kralja.“ Draguš je verižico vzel in šel k princezinji. Bilo pa je še zgodaj in princ ter princezinja sta še spala, ker sta bila prejšni večer dolgo prepevala. Pred sobanami kraljičine je sedela stara dojka na straži. Draguš pride in hoče pri durih not. Starka ga ustavi in reče: „Kaj hočeš not delati, princezinja še spi!“ „Solnce že dva moža visoko stoji, pa bo še spala?“ odgovori Draguš, „meni se mudi, jaz grem not in hočem pogledati, če res še spi.“ Dojka mu je nekaj časa branila, pa nazadnje jo je porinil na stran in šel not. Iz prve sobe je šel v drugo, iz druge pa v tretjo, in tukaj je videl princezinjo pod tronom na blazini spijočo in z rokami objemajočo nekega mladenčca, ki je poleg nje sedeč slonel in tudi spal. Draguš reče sam pri sebi: „Aha, zdaj vem, zakaj je možke tako sovražila in meni zobé izdirala! Ker ni hotela nobenega družega, ko tega-le! Pa počakaj, jaz ti ga bom že zasolil!“ To reče in gre proč, da bi princezinjo pri kralju zatožil. V tem se Deva zbudi, vidi Draguša, skoči za njim, ga prime za jopič in reče: „Draguš, ali me boš zatožil?“ Draguš odgovori: „Bedak je, kdor bi tebe branil, ker ti se ga vendar ne usmiliš. Ti si meni še malo dobrega storila, le pomisli na moje zobé!“ To rekši se jej iztrga in steče h kralju.

Šest sto šest in trideseta noč.

Draguš je kralju vse povedal, kaj je videl v sobi princezinje. Kralj se je nad tem silno razljutil, hitro poklical stražo in ukazal stražnikom, naj mu pripeljejo princezinjo in tistega, ki je pri njej. „Ako se vam kdo ustavi,“ reče kralj, „odsekajte mu glavo in če bi bila prav moja hči.“ Stražniki so tekli v sobo princezinje in našli mlada človeka vsa obupana in v solzah. Ko ju pred kralja pripeljejo, potegnil je kralj svojo sabljo in hotel najprej svoji hčeri glavo odsekati. Princ pa jo je pokrtil s svojim životom in rekel: „Pustite njo, ki je nedolžna, ampak kaznujte mene.“ Ko je pa kralj po princu mahnil hotel, zakrila ga je princezinja in rekla: „Pustite ga, on je sin mogočnega kralja.“ Kralj se je ogledal na ministra in rekel: „Kaj praviš ti na to?“ Minister odgovori: „V taki nevarnosti se vsak rad laže.“ Na to je kralj poklical rabelje in jim rekel: „Zgrabite oba malo-bridneža in odsekajte jima glave.“ Dva rabeljna sta na to prijela princezinjo za bele roke, in jo držala, da bi videla, kako bodo najprej princu glavo odsekali, potem pa še njej. Princu so potem oči zavezali, roke mu na hrbtu vkup zavezali in je moral poklekniti.

Že je pristopil tisti rabelj, ki mu je mislil glavo odsekati ter potegnil svoj meč. V tem pa se zasliši neko trobentanje. Kralj reče rabeljnu: „stoj!“ in pogleda ven pri oknu: tu pa vidi, da je ves trg pred palačo poln tujih vojakov na konjih; eni so imeli rudeče peresa in so na vso moč trobili, drugi so bili v črnih plajšočih, tretji pa v svetlih čeladah in železnih oklepih. Ko kralj to vidi, se močno prestraši in pošlje

ministra, naj gre gledat, kdo so ti ljudje! V tem pa že prileti nek oficir od kraljeve straže in zakliče: „Mi smo zgubljeni! Neki nepoznan sovražnik je prilomil v deželo; čez hribe in doline, kamor okó pogleda, ga je vse črno.“ Kralj se prestraši in reče ministru: „S čim smo pa tega kralja razjezili, da nas je tako nenadoma napadel? Pojdi vendar k sovražniku v šotore in poizvedi, kaj je, kdo je ta tuji kralj in kaj od nas hoče.“ Rabeljnom pa je rekel: „Odpeljite princezinjo in tujega mladenča v ječo, ju bomo drugokrat usmrtili, zdaj ni čas za to.“

Minister pa je šel v sovražni tabor. Že v samem mestu je vse mrgolelo tujih jezdecev; domačih vojakov pa je bilo tako malo, da se tujim niso upali ustaviti. Ko pa minister pred mesto pride, videl je po celi ravnini šotor pri šotoru, nič družega ni bilo videti, ko vojak, konj in šotor. Ko pride do prvih sovražnih straž, jih ogovori tako: „Jaz sem poslan od kralja te dežele k vašemu kralju. Prosim vas, peljite me k njemu.“ Vojaki ga spremito in peljejo h tujemu kralju. Hodili so z ministrom med šotori celi dopoldan in še le popoldne so prišli do kraljevega šotora. Tuji kralj je sedel na tronu, njegovi adjutanti pa so stali na desni in na levi zraven njega. Ko minister pred kralja pride in se mu pokloni, zavpijejo adjutanti nad njim: „Poljubi zemljo!“ On poklekne in poljubi zemljo, pa vpili so tako dolgo nad njim, da je moral dvajsetkrat zemljo poljubiti. Potem še le je smel govoriti in ogovoril je kralja takó: „O mogočni kralj, Bog povišaj tvojo slavo in ponižaj tvoje sovražnike! Moj kralj me pošlje, te pozdravlja in te pusti prašati: „V kaki zadevi prideš k nam, da ti bomo pomagali?“ Namesto kralja pa

odgovori eden od ministrov: „Pojdi k svojemu kralju nazaj in povej mu, da ima naš kralj sina, kateri je že pred daljim časom prišel v vašo deželo, pa ga ni nazaj. Ako veste za njega in ga nam izročite, pojedemo mirno od tod; ako ste ga pa umorili, ali če se mu je pri vas sploh kaka nesreča zgodila, hočemo pokončati in razdehati vaše mesto in vašo deželo, vse vaše junake pa pobiti. Prinesi nam kmalo odgovor, sicer bodo naši ljudje nepotrpežljivi postali in po vas planili.“ Minister reče: „Storil bom po vaši želji.“ Adjutanti pa mu zavpijejo: „Zemljo poljubi!“ in zopet je moral dvajsetkrat zemljo poljubiti, prej ko je odšel. Žalosten je šel v mesto, kajti bal se je za sebe in za vse ljudstvo.

Šest sto sedem in trideseta noč.

Ko je prišel minister nazaj, rekel je kralju Javorju: „Ta mogočni kralj je zgubil svojega sina in pravi, da je pri nas. Gotovo je to tisti mladi človek, ki smo ga pri princezinji dobili. Ako je takó, potem ga moramo precej izpustiti, sicer smo vsi zgubljeni.“ Kralj reče: „Dobro, da ni še ob glavo djan!“ in pusti princa iz ječe pripeljati. Kralj ga praša: „Ali si ti res princ?“ Uklenjeni mladenič reče: „Jaz sem Nános, princ in kraljev sin.“ Na to reče kralj: „Tvoj oče je prišel s celo vojsko po tebe. Pa nič ne povej, kaj se ti je pri nas zgodilo.“ Princ pa reče: „Jaz ne grem od tod, dokler se ne skaže in ne spriča, da vaše hčere nisem zapeljal, da je še devica, kakor poprej. Ako se lažem, hočem precej unreti pod vašimi rokami.“ Kralj praša: „Je li res? Govori resnico, da ne bo druga sramota večí od prve!“ In princ še enkrat potrди rekoč: „Princezinja

Deva Jarenina je zastran mene devica, na to prisežem.“ Kralj Javor je bil tega zelo vesel, je princa objel, mu dal častno obleko in ga pustil s častjo peljati v tabor njegovega očeta. Prosil pa je princa še enkrat, naj svojemu očetu nič ne pové, kaj se mu je zgodilo. Z veliko častjo podal se je potem princ k svojemu očetu, kateri ga je po tej dolgi ločitvi srčno na svoje prsi stisnil in poljubil. Vsa armada je bila vesela, ko se je zvedelo, da je princ srečno najden. Pa tudi prebivalci Belega grada so bili veseli, ko so to zvedeli, kajti zdaj se jim ni bilo bati, da bo tuji kralj njihove hiše razdjal. Ko se je cela stvar zvedela, so rekli: „Tako mogočnemu princu bi se morala naša princezinja precej dati, in ni prav, da so njegovo snubitev vprvič zavrgli. Trmoglava princezinja bi bila kmalo celo deželo v nesrečo spravila! Kajti kdo se bo tako mogočnemu kralju zoperstavil, kakor je njegov oče?“

Pa tudi princezinja Deva Jarenina se je čudila nad veliko močjó in silo svojega ljubimca; kajti iz svojega okna je videla na polje in tam šotor pri šotoru samih vojakov, ki so bili pokorni princu Nánosu in njegovemu očetu. Ona namreč ni bila več v ječi zaprta, toda iz svoje palače tudi ni smela, zato še nič ni vedela, kaj bo njen oče ž njo naredil. Tudi se je bala, da bo princ nanjo pozabil. Zato je poklicala svojo družico Jelino in jej rekla: „Pojdi doli k mojemu gospodu, princu Nánosu in nič se ne boj, kajti on je dovolil, da sme vsak pred njega stopiti. Kedar k njemu prideš, poljubi mu roko, povej, da sem te jaz poslala, da sem v gradu zaprta in da ne vem, kaj bo iz mene. Reci mu, naj na mene ne pozabi, ker zdaj njegova beseda vse velja. Reci mu, ako me še ljubi, naj me snubi pri mojem očetu in naj

s tem svojo ljubezen pokaže; ako pa ne mara več za mene, naj izprosi za mene vsaj to, da me moj oče ne bodo kaznovali. Saj ako me on ne ljubi več, takó ne bom dolgo živela.“ Na to je šla družica k princu in se mu dala spoznati. Princ jo objame in tej reče sestí. Potem mu je vse povedala, kar jej je bilo naročeno. Princ pa se je začel jokati in je rekel družici: „Reci svojej gospoji, da sem in ostanem njen služabnik in hlapec, da ljubim le njo samo in da ne pojdem od tod, razun v njeni družbi.“ Družica je šla s tem poročilom k princezinji. Ta se je od veselja jokala in Boga hvalila. Princ pa je zvečer sedel pri svojem očetu in mu vse razodel, kako težko je zadel ljubezen princezinje in v kako nevarnost je prišel zavolj nje. Kralj reče na to: „Ako hočeš, dal bom vse mesto pokončati, zato ker so se predrznili, tebi s smrtjo groziti!“ Princ reče na to: „Tega pa ne, ljubi oče. Kar so mi hudega zažugali, jim ne morem zameriti, ker me niso poznali, kdo sem. Sicer pa princezinjo tako ljubim, da tudi njenim ljudem ne morem nič slabega želeti. Moja prošnja je le to, ljubi oče, da pošljite ministra h kralju Javorju, da vdrugič snubi princezinjo za mene. Zdaj se mene ne bo branila; kajti tudi ona me ljubi, kakor jaz njo. Tega ministra pa, ki je bil z menoj tukaj, prosim, da posebno obdarujete in počastite, ker on je veliko pripomogel, da se je stvar srečno obrnila.“ Kralj je na to koj poklical ministra in ga poslal h kralju Javorju snubit Devo Jarenino. Kralj Javor, ki je bil v velikem strahu pred sovražnikom, se je razveselil slišati, da nič družega od njega ne zahtevajo, in rekel: „Saj ta dva sta že tako zaročena, kaj ju hočemo ločiti? Princezinja je gotovo pri volji, jaz

pa že vprvič proti temu nisem bil.“ Potem mu je minister izročil mnogo dragocenih daril. Šli so po princezinjo in jo prašali, in ko je še ona z veseljem privolila, podal se je minister nazaj. Drugi dan sta prišla veliki kralj in njegov sin Nános z obilnim spremstvom v mesto. Tam so s kraljem Javorjem sklenili prijateljstvo, in potem se je vršila poroka princa Nánosa z lepo princezinjo Devo Jarenino. Ženitovanje se je obhajalo tri dni. Vsi vojaki in vse ljudstvo dobili so zastonj jesti in piti, ker je kralj Javor od veselja vse zaloge in hrame odprl. Čez nekaj tednov pa je princ Nanos svojo ljubo nevesto seboj vzela in se podal s svojim očetom in celo armado v svojo deželo nazaj. Živela sta v miru in sreči do konca svojih dni. Hvaljen bodi Bog, od kterega pride sreča in nesreča.“

Ta historija je bila kralju Riarju zelo po volji in pohvalil je Lunico. Ona pa je rekla, da vé še mnogo lepših historij. V prihodnji noči začela je praviti to historijo:

Šest sto osem in trideseta noč.

Historija o medeninastemu mestu.

Ko je vladal v Damasku cesar Abdul Melik, Mervanov sin, in ko je enkrat velikaše svojega cesarstva okoli sebe zbral, prišel je njih razgovor na stare čase in stare kralje. Eden iz njih pa reče: „Nobenemu kralju ni dal Bog toliko modrosti, oblasti in bogastva, kakor kralju Salamenu Davidoviču, kajti njemu so bili pokorni ljudje in duhovi

in zverine. Tudi mu je dal prstan, s katerimi je zamogel vsako reč tako zapečatiti, da nikoli več ni ušla iz nje, ker tega pečata zlomiti ni bilo mogoče.“ Cesar Abdul Melik reče na to: „Tako sem tudi jaz slišal: če se mu je kak duh zameril, ga je zaprl v kako železno ali bakreno posodo, jo zamašil s svincem in potem svoj pečat na svinec pritisnil in duh je bil v posodi, katero je potem v morje vrgel.“

Na to se vzdigne Taleb, imeniten mož in modrijan, ki je vedel za zaklade pod zemljo; ta je to-le povedal: „O svitli vladar, moj oče so mi pravili (Bog jim daj dobro!), da je njim moj stari oče (ded) ali njih oče pravil, kako se je enkrat vozil po morji blizo Sicilije. Potem se je vzdignil vihar in tiral tisto barko daleč po morji, dokler se ni približala neki črni gori, ktere nobeden iz mornarjev ni poznal. Prišli so z barko na neki otok, kjer so našli čudne ljudi, katerih nobeden ni zastopil arabskega jezika. Samo kralj tega otoka je znal arabsko. Kralj je naše ljudi pozdravil in jim rekel: „Dobro došli na moji zemlji! Gotovo ste zgrešili pravo pot, kajti to je prva barka, ki pride na moj otok.“ Potem je naše ljudi tri dni gostil in se ž njimi po otoku sprehajal. Četrty dan pa pridejo do ribičev. Tu vidijo, kako je neki ribič v svoji mreži eno bakreno flašo iz morja privlekel, ki je imela zgoraj Salomonov pečat. Tisti kralj je flaši vrat odlomil in potegnil se je višnjevkast dim iz nje, iz ktere se je naredila v zraku strašno grda podoba nekega hudega duha, ki je v enomer upil in kričal: „Usmili se me, o Salomon, saj tega ne bom več storil!“ Moj stari oče je potem kralja vprašal, kaj to pomeni, in ta mu je odgovoril: „To je puntarski, hudobni duh, ktereга je kralj Sa-

lomon v flašo zaprl in v morje vrgel. Zdaj ko sem flašo razbil in duha rešil, misli on, da kralj Salomon še zmirom živi, zato ga pa za milost prosi.“ To je prav resnično, kakor so mi moj oče pravili.

Cesar Abdul Melik se je zelo začudil nad to povestjo in rekel: „V resnici, Bog je dal Salomonu veliko oblast. Tudi jaz bi želel, enkrat tako Salomonovo flašo imeti, da bi jo shranil v poduk in svarilo vsem ljudem.“ Na to reče Taleb: „Te flaše se dobijo v medeninastem mestu. Ako jih želiš dobiti nekaj, piši namestniku Mežanu v zgornji Egipt, naj pošlje ljudi v tisti kraj, da ti nekaj flaš prinesejo.“ To slišavši je cesar precej poklical pisarja in mu naročil, naj piše namestniku grofu Mežanu v Egipt. Ko je bilo pismo spisano, izročil ga je cesar modrijanu Talebu, da naj ga nese Mežanu. Taleb si je vzel v cesarski palači denarja, živine in živeža ter se podal iz Damaska v Egipt. Namestnik Mežan je Taleba z vso častjo sprejel. Ko je cesarsko pismo prebral, pustil je poklicati več modrih in skušenih mož ter jih vprašal: „Cesar mi piše, naj mu pošljem nekaj Salomonovih flaš; kje pa se dobijo te flaše in kako se pride do njih?“ Modrijani mu odgovorijo: „To ti bo najbolje povedal stari Potokar, kajti on je veliko sveta obhodil na suhem in na morji, pozna vse puščave in njih prebivalce, vse goré in velike vodé in vse morske zalive; on je prestal že marsiktero nevarnost in je skušen mož. Gotovo se ne boš kesal, ako ga vprašaš za svet.“ Grof Mežan je poslal po tega Potokarja, ki je tudi kmalo prišel pred namestnika. Potokar je bil siv in star mož, in poznalo se mu je na obrazu, da je že mnogo prestal na svetu. Namestnik Mežan mu je prebral cesarjevo pismo in

rekel: „Meni ni znano, kje se dobijo Salomonove flaše. Ker sem pa zvedel, da si ti daleč po svetu prišel in da marsikaj veš, prosim te, da greš z nami in nam pokažeš tisti kraj, kajti volja cesarjeva se mora spolniti. Dobro plačilo boš dobil za to.“ Stari Potokar reče na to: „Cesarja in njegovega namestnika se mora vbogati! Toda, o gospod, medeninasto mesto je daleč od tod; zelo težavno, dolgo in nevarno pot imamo pred seboj.“ Namestnik vpraša: „Kako dolgo bomo hodili tje in nazaj?“ Potokar reče: „Mi potrebujemo dve leti tje in dve leti nazaj. Ti pa si mož, ki mora skrbeti za celo deželo in jo braniti pred sovražniki; zato si postavi pred svojim odhodom namestnika, da bo v deželi mir in red ostal. Vse drugo pa izročimo Božji volji.“ Grof Mežan je poklical svojega sina Zmagoslava, ki je bil še mlad, pa razumen in bogaboječ mož, ter mu izročil vso oblast v Egiptu, ki jo je sam imel od cesarja. Vsi vojaki so morali zvestobo priseči Zmagoslavu, kot namestniku cesarja. Potem je rekel Potokar Mežanu: „Obloži tisoč velblodov s pitno vodó, drugih tisoč z živežem in tisoč prstenimi vrči.“ — „Čemu pa vrče?“ vpraša Mežan. Potokar mu pové: „Mi pojdemo štirideset dni skozi veliko puščavo Kajravan; tam ni ljudi ne vode; tudi piha tam vroči in strupeni veter samum, kateri izsuši vse mehove in vodo v njih, tako da se mora voda v prstenih, zgoraj dobro zamašenih vrčih nositi.“ Mežan je toraj poslal v Aleksandrijo po vrče. Potem je sklical dva tisoč dobro oboroženih konjikov, da so jezdili zraven velblodov in branili jih vsacega sovražnega napada. Namestnik je vzel tudi svojega ministra seboj, takó da so bili Mežan, njegov minister in Potokar voditelji te čete.

Njih pot bila je silo težavna; zdaj skozi obljudeno, zdaj skozi neobljudeno zemljo, dostikrat so hodili preko puščav in preko visokih planin. Eno leto so šli tako naprej. Enkrat pa so zašli; stari Potokar, ki je vse vodil, na enkrat ni poznal več kraja in rekel je Mežanu: „Ni je pomoči razun pri Bogu! Zgrešil sem pot in ne vem več, ali prav grem ali ne.“ Mežan mu reče: „Pojdimo nekoliko nazaj, morda se boš spomnil.“ Potokar reče: „Tudi tega ne vem več, od katere strani smo prišli.“ Tedaj reče Mežan: „Le koj pojdimo naprej, morda nam bo Bog pravo pot pokazal.“ Šli so toraj naprej, in prišli v neko lepo, ravno deželo. Kmalo zagledajo v daljavi nekaj visokega in črnega. Ko bližej pridejo, videli so, da je to grozno velika hiša, visoka ko gora, vsa iz črnih kamnov zidana, ki je imela po kitajsko narejene železne vrata, ki so se na moč svetile. Tisoč korakov je bilo okoli te hiše, tako velika je bila. Nobeden ni vedel, kaj ta hiša pomeni. Zato reče Potokar: „Stopimo bližej, morda kaj izvemo!“ Ko pa do hiše pride, zakliče na glas: „Hvala Bogu, on je naša moč.“ Ko grof Mežan to sliši, ga vpraša: „Kaj si zvedel, da si tako vesel?“

Šest sto devet in trideseta noč.

Potokar mu odgovori: „Veseli se, o gospod, najhujše smo že prestali. Moj ded mi je pravil, da je enkrat prišel do tega gradú in od todi v medeninasto mesto. Od tukaj imamo tje še dva meseca hodá; moramo, kar mi je dedej pravil, vedno kraj puščave hoditi in bomo našli mnogo vodnjakov, ki jih je pustil še Aleksander Dvorogač (veliki macedonski kralj Aleksander) izkopati. Mežan reče:

„To je vrlo dobro! Toda oglejmo si poprej ta velikanski grad!“ Stopili so k vratom in našli nad njim sledeči napis z zlatimi črkami:

„O popotnik, ki ta grad vidiš, ako hočeš zvedeti konec tistih, ki so tukaj v bogastvu in obilnosti živeli, stopi v grad, kjer boš našel mnogo mrtvaških kosti pod zemljo. Ta rod je imel velike zaklade, pa se je moral ločiti od njih. Rod za rodom pada v grob; tudi tebe, o popotnik, družega nič ne čaka.“

Mežanu so stopile solze v oči in rekel je proti Pótokarju in ministru: „Vse mine, samo Bog ostane vekomaj.“ Potem so prišli do drugih vrat, na katerih so stale te besede:

„Marsikteri narod je v starodavnem času tukaj živel in zopet zginil. Ako bi ljudje pamet prašali, morali bi spoznati, da bo tudi njih čas potekel, kakor je drugim pred njimi. Mnogi so si nakopičili zakladov, pa jih morali zopet drugim zapustiti, sami pa v tesni grob se vleči. Kje so zdaj njih veselice? Kje njih moč in oblast?“

Ta napis je Mežana tako pretresel, da se mu je ves svet nečimern in malovreden zdel. „Vsi smo iz Boga“, je rekel, „in k njemu se zopet povrnemo. Ni je pomoči, razun pri Bogu! On nas je ustvaril za kaj višjega; ta svet pa nema več vrednosti, ko mušičja perotnica. Vsi kralji in cesarji morajo nazadnje umreti, in morda bo revnim na unem svetu boljši, ko mogotcem tega sveta. Bog nam bodi usmiljen.“ Potem je šel v grad in občudoval mogočno zidovje. V vseh velikih prostorih ni bilo videti žive duše. Na dvorišču je bilo štir sto grobov. Bližal se je enemu nad katerim je bil spomenik od belega mrameljna, na katerem so stale te besede:

„Tudi jaz sem včasih stal pri kakem grobnem spomeniku in bral napis. Tudi jaz sem bil mlad in vesel, sem jedel in pil in se kratkočasil. Zdaj pa tukaj trohnim in obžalujem svoje grehe. O popotnik! spomni se na smrt, da ne boš grešil!“

Mežan se je jokal in šel s tovarši naprej. Prišel je do lepe kapelice. Nad njo je bilo pod streho zapisano z zlatimi črkami:

„Vse svoje zaklade sem drugim prepustil, pa ne iz dobrote, ampak prisilila me je k temu smrt, ki hodi med ljudmi okoli in jih davi. Branil sem svojo last, kakor lev. Vedno sem bil poln skrbi, nikomur nisem nič miloščine dal, ker sem mislil, da bom večno živel. Prišla pa je smrt, ko tat. Pred njo me niso ubranili moji vojaki, ne prijatelji, ne sosedi. Vse moje življenje bila je velika zmota. Čemu ti bodo zakladi, o popotnik? Že so konji napreženi, ki bodo vse tvoje blago iz hiše peljali, in že se oblačijo pogrebci, ki te bodo v grob nesli. Po smrti pa pride sodba, ko boš sam stal pred Bogom, obložen z grehi. Zato, o popotnik, se ne pusti preslepiti po svetlobi tega sveta in pomisli, kako je svet ravnal z drugimi, ki so šli pred teboj v grob.“

Ves ginjen je stopil Mežan v kapelico, kjer je bil grob nekega imenitnega gospoda. Nad grobom je bil velik križ. Potem je Mežan pogledal na desno steno, kjer je bil naslikan angelj s trobento, pod njim pa sledeči napis:

„V imenu Boga, edinega, vsemogočnega, večnega! O popotnik, ki tukaj sim prideš, uči se od mene, da svetu ne boš zaupal, ker on je goljufiv, kakor ponočne sanje. Tudi jaz sem se na svet zanašal, pa svet me je izdal. Imel sem štir tisoč žen, lepih

ko luč, in rodile so mi tisoč sinov, ki so bili hrabri ko levi. Živel sem tisoč let in si nabral mnogo neprecenljivih zakladov, da sem osramotil vse kralje. Mislil sem, da bo to večno trpelo. Pa zvita smrt, ki nikomur ne prizanese, mi je vrat zavila. Imel sem deset tisoč junaških vitezov na konjih, ki so imeli železne oklepe, ojstre sablje in grozne sulice. Vprašal sem te viteze, če me morejo pred smrtjo ubraniti, in rekli so, da ne. Tako sem moral umreti in vse zaklade drugim prepustiti. Jaz sem Kuš, sin Kananov, kateri je bil sin Šadada, sina starejšega Ada.“

Na levi steni pa so bile te besede:

„Kdo se mene še spominja? In vendar sem sin Šadadov, ki je vladal celi svet. Vsi prebivalci zemlje so se me bali. Milijon konjиков sem imel za svojo stražo in nezmerni zakladi so bili v mojih shrambah. Smrt pa me je pahnila v to tesno stanovanje. O popotnik, skrbi za svojo dušo, da te smrt nepripravljenega ne zaleze. Vse druge skrbi so ničeve.“

Vsi žalostni pridejo potem do nekega rumenega kamna, na katerem je bil napis:

„Pri tej mizi je jedlo tisoč enookih, ki so bili slepi na desnem očesu, in tisoč enookih, ki so bili slepi na levem očesu. Vsi so pomrli in prebivajo zdaj v svojih grobovih.“

Šest sto in štirideseta noč.

Grof Mežan si je vse zapisal, kar je videl, in potem so potovali spet naprej. Čez tri dni pridejo do nekega griča, kjer je stal bakren jezdec na železnem konji. V roki je držal sulico, na ktorej je stalo zapisano:

„O popotnik, če ne veš za pot v medeninasto mesto, podrgni tega jezdeca, in on se bo obrnil v tisto stran in ti s sulico pokazal, kje mesto leži.“

Na to je namestnik podrgnil bakrenega jahača in ta se je obrnil in kazal s sulico, kam naj gredó, kar so tudi storili. Čez tri dni pridejo na visoko goro, kjer je stal velik steber. Ko pa bližej pridejo, videli so, da je steber ves iz črnega kamna, zgoraj pri vrhu stebra pa je strašno grd hudobec ven gledal. Imel je dvoje velikih perotnic, dve taci z groznimi kremplji, na vrhu glave grivo, kakor konj, grd obraz, in troje oči, dvojne ob straneh, eno oko pa na čelu. Oči so bile krvavo-rudeče. Ta pošast je v enomer upila: „Hvaljen bodi tisti, ki mi je naložil to dolgo in hudo kazen!“ Grof Mežan je rekel Potokarju: „Vprašaj no to pošast, kdo je, in zakaj je tukaj priklenjena?“ Potokar pa je dejal: „Bojim se ga, to je sam škrat!“ Mežan pa reče: „Ta ti ne more nič storiti, ker je na steber priklenjen.“ Na to je šel Potokar bližej in vprašal pošast: „Kdo si ti? Kako ti je ime? In kdo te je sim v to puščavo prinesel?“ Pošast odgovori: „Jaz sem hudobni duh Dazmuž in sem z Božjo močjó tukaj priklenjen do sodnjega dné. Uzrok je pa ta: Hudobni duh Smrduh, bes ga plentaj, je naredil zamorskemu kralju Črnorogu malika iz rudečega korala. Zamorski kralj Črnorog je imel pod seboj milijon vojakov in milijon duhov, tako mogočen je bil. Vendar pravega Boga ni častil, ker smo ga mi hudobci zmotili s tistim malikom. Jaz sem namreč zlezal v tistega malika, in kedar je kralj malika kaj vprašal, sem mu jaz iz njega odgovoril. Tako je kralj Črnorog malika ali prav za prav mene vse ubogal in me

častil kakor Boga. Ta kralj je imel tudi čudovito lepo hčer, ktera je bila zelo pobožna in je vedno častila mojega malika, ker pravega Boga ni poznala. Tudi kralj Salomon je slišal praviti o lepoti te princezinje in je poslal h kralju Črnorogu poslanca s poročilom: „Mogočni kralj Salomon je slišal hvaliti lepoto tvoje hčere in jo želi za ženo vzeti; to čast pa ti bo skazal le potem, ako svojega malika zdrobiš in jameš pravega Boga častiti. Ako pa tega ne storiš, se ti bo slabo godilo; kajti kralj Salomon ti bo vojsko napovedal in te pokončal.“ Ko kralj to sliši, bil je ves razjarjen in prašal je svoje ministre: „Kaj hočem odgovoriti kralju Salomonu, ki snubi mojo hčer, ob enem pa mi ukazuje, naj svojega malika zdrobim in naj Salomonovega Boga častim?“ Ministri mu odgovorijo: „Slavni kralj, kaj ti more Salomon? Ti si ravno tako mogočen, kakor on, ter imaš nad milijon vojakov. Sicer pa se posvetuj s tvojim Bogom, ruderčim Belom, kar ti on reče, to stori.“ Na to je šel kralj Črnorog precej k maliku, mu daroval, pokleknil in rekel: „O Bel, pomagaj mi, kralj Salomon hoče pokončati tebe in mene. Povej, kaj mi je storiti?“ Jaz sem bil v maliku skrit, in ker sam nisem vedel, da je kralj Salomon tako mogočen, in da ima tako oblast od Boga, rekel sem kralju Črnorogu: „Jaz se Salomona nič ne bojim. Reci mu, naj le pride, jaz ga bom umoril.“

Moj odgovor je dal kralju pogum, tako da je Salomonu vojsko napovedal. Pljunil je njegovemu poslancu v obraz in mu rekel: „Povej Salomonu, da on mene še ni poznal. Naj le skliče celo svojo vojsko, bomo videli, kaj bo naredil.“ Ko je poslanec kralju Salomonu prinesel to poročilo, bil je kralj ves

raz sebe od jeze. Takoj je sklenil celo vojsko sklicati: ljudi in duhove, divje zveri, tice in vse žive stvari. Poklical je leva, kralja štirinogatih živali, in mu ukazal, zbrati in v bojno vrsto pripeljati vse leve, tigre, rise, volkove, leoparde, hijene, medvede, slone, nosoroge itd.; orlu, kralju tic, je ukazal, zbrati vse hude in roparske tice, kakor orle, jastrebe, sokole, sove itd. Svojemu ministru Damuariatu je ukazal zbrati in sklicati vse dobre in hude duhove na zemlji in v zraku; drugemu ministru Jožefu pa je ukazal, zbrati vse človeške vojake, kar jih je bilo pod Salomonovo oblastjo. Ko je bila vsa vojska skupaj, peljal jo je Salomon naprej proti kralju Črnorogu. Ko je prišla vsa grozna vojska do meje zamorskega kralja, poslal je Salomon še enkrat poslance h kralju Črnorogu in mu pustil reči: „Tukaj je zdaj Salomon, mogočni kralj, ki časti pravega Boga. Daj mu svojo hčer in zdrobi svojega malika!“ Kralj Črnorog pa je odgovoril: „Jaz se Salomona nič ne bojim, naj le pride!“

Šest sto ena in štirideseta noč.

Kralj Črnorog je bil pa vendar v skrbéh, in ko so Salomonovi poslanci odšli, podal se je k svojemu maliku, rudečemu Belu, in ga prosil: „Daj mi o Bel, dobrega vojskovodjo zoper Salomona!“ Jaz rečem iz Bela: „Še danes pride k tebi mogočni duh Dazmuž, ta naj bo vaš vojvoda!“ Ko je kralj domu šel, zlezal sem iz malika, ter v vojaški opravi stopil pred kralja ter mu rekel: „Jaz sem Dazmuž, poslanec Bela.“ — „Pozdravljen bodi!“ reče kralj, „zberi vso mojo vojsko in pelji jo Salomonu naproti.“ Spravil sem skupaj milijon vojakov in milijon duhov. S

to grozno armado šel sem Salomonu naproti. Salomon pa je poslal vse divje zveri naprej, potem so šli na levem krilu njegovi vojaki pod poveljem ministra Jožefa, na desnem krilu pa njegovi duhovi pod poveljem ministrom Damuriata. V zraku pa je postavil tice in jim ukazal, svojim nasprotnikom oči izključvati in jih s perotnicami po obrazu biti, da bi ne videli. Salomon sam je plaval v zraku na blazini, katero je veter nosil, kamor je kralj Salomon želel. Tako veliko oblast je imel. Kolikor tudi je bila Salomonova moč grozna, vendar smo mu stopili nasproti in se vojskovali ž njim dva dni. Tretji dan pa nas je osoda zadela. Jaz sem se boril v sprednji vrsti in klical sovražnike na korajžo, kdo si upa z menoj na samem se poskusiti. Oglasil se je Damuriat, Salomonov minister. Stopil mi je nasproti velik kakor gora in ogenj je švigal iz njegovih ust. On vrže žarečo pušico na mene. Jaz se jej umaknem in ustrelim za njim svojo ognjeno pušico. Zadel sem ga, in začel je tako upiti in rjuti, da se je zemlja tresla in sem mislil, da se bodo goré na kup sèsule. Kmaló so prileteli drugi njegovi duhovi, mu mojo pušico izdrli in ga takó rešili. Zdaj je ukazal vsem svojim duhovom, naj planejo po nas. Vnela se je grozna bitka: zemlja se je tresla, ogenj je švigal duhovom iz ust, gost dim se je valil proti nebu, sablje so žvenketale, glave padale, ranjeni rjuli, zmagovalci vriskali. Tudi v zraku so se nekteri duhovi vojskovali, drugi pa pri tleh, kakor tudi ljudje. Jaz sem se boril vedno z Damuriatom, kateri me je vedno huje stiskal, tako da sem nazadnje zbežal pred njim. Ko moja vojska to vidi, začelo je vse križem bežati. Salomon pa je svojim zaklical: „Polovite jih, in tudi njih brezbožnega kralja

Crnoroga!“ Zdaj so planile divje zverine po nas, levi so naše trgali z groznim rjoventjem, kače so nas pikale, tice so nam oči kljuvale. Kar smo imeli človeških vojakov, so vse pobili in pomorili; naše duhove pa so polovili. Kralj Salomon jih je na tisoče zaprl v flaše, jih zapečatil in v morje vrgel, kjer bodo zaprti do sodnjega dné, ako jih kdo prej ne reši iz teh flaš. Jaz sem še tri mesece daleč bežal pred Damuriatom, pa nazadnje sem ves upehan padel na tla, da me je vjel. Prosil sem ga, naj me pusti živeti. On me je peljal pred Salomona. Pa ta me je slabo sprejel, ter me priklenil z Božjo pomočjo do sodnjega dné k temu stebri.“

Ves začuden reče Mežan: „Ja res je, gorjé njemu, kdor se ustavlja Bogú!“ Potokar pa reče hudobcu: „Ali te smem še za nekaj vprašati?“ Duh odgovori: „Prašaj, kar hočeš.“ Potokar ga vpraša: „Ali se tukaj še dobijo tiste flaše, v katerih so duhovi zaprti?“ Duh mu odgovori: „Saj ravno tukaj se dobijo, ker tukaj blizo je bila tista grozna bitka. Pojdite tje do morja, tam vprašajte ribiče in vam bodo morda priskrbeli takih flaš.“ Ko jim je duh še pot v medeninasto mesto pokazal, šli so potovalci naprej. Čez malo časa zagledajo v daljavi nekaj črnega, obdano od vsake strani od nekega plamena. Potokar reče ves vesel: „O vladar, tukaj je medeninasto mesto! Zidano je namreč iz črnih kamnov in na vsakem koncu mesta je en grad iz medenine, ta dva gradova se svetita, kakor dva plamena, in od teh medeninastih gradov ima mesto svoje imé „Medengrad“. Šli so zdaj proti mestu, ki je bilo lepo zidano in imelo velikanske stavbe. Zid okoli mesta je bil osemdeset pračev visok, in pet in dvajset vrat

je bilo v zidu, da se je prišlo v mesto. Toda te vrata dale so se le od znotraj odpreti. Grof Mežan ni vedel, kakó bi v mesto prišel in si ogledal njegove zaklade in znamenitosti. Potokar reče: „Tudi meni je bilo tako povedano, da se te vrata od zunaj ne dajo odpreti.“ Mežan je rekel enemu svojih oficirjev, naj jezdari okoli mesta, če bo videl kje kak uhod. Oficir je odjahal in jezdaril okoli mesta; v dveh dneh je prišel okrog in okrog (tako široko je bilo mesto), ter sporočil, da ni našel nobenega uhoda. Rekel je, da je zid tak, kakor bi bil iz enega kamna usekan. „Kaj pa si sicer kaj videl?“ vpraša ga Mežan. Oficir reče: „Videl sem visoki zid, še više hiše in palače, stolpe in zvonike iznad njega moleti. Vse je tako močno zidano, da je res čudno. Mežan in Potokar sta potem šla na visok hrib in od tam pogledala v mesto. Videla sta lepe trge in ulice, krasne palače, gradove, potoke, drevorede in vodomete v mestu. Toda živega človeka ali kake živine ni bilo videti. Samo sove in sokoli so prebivali v zidovji. Mežan se je čudil nad vsem tem in rekel: „Mesto vidim, ljudstvo je pa poginilo; hvaljen bodi tisti, ki smrti ne pozna!“ Ko pa Mežan in Potokar še nekaj višej gledata na tej gori, prideta do velikanske navpično odsekane skale, na kateri je bilo sedem mramelj-nastih plošč, in na teh ploščah so bili čudni opomini. Šla sta bližej in brala napise na teh ploščah. Na prvi plošči sta brala ta napis:

„O človek, zakaj ne prevdariš, kar je bilo, in kar še bo. Ali ne veš, da boš moral smrtni kelih piti in se iz tega sveta ločiti? Skrbi za svojo dušo, prej ko te v grob pogreznejo. Kje so tisti kralji, ki so v tem mestu vladali, velike dežele pod svojo

oblast spravili, velike gradove zidali in močnim vojskam zapovedovali? Umrli so; njih bivališča so zdaj prazne, iz ponosnih gradov so se preselili v tesne grobove.“

Mežan je bil tako ginjen, da se je jokal. Vzel je svoj zapisnik in si prepisal to ploščo. Potem je šel do druge plošče, na kateri je bilo zapisano:

„O človek, kaj upaš, da na smrt ne misliš? Ali je že kdo smrti ušel? Kje so tisti mogočni kralji, o katerih se bere? Kje so tisti, ki so zidali mesto Is-pohan? Kam so prišli Faraoni? Kje so vladarji Ni-niv in Babilona? Smrt jih je ogovorila in zginili so. Njih trdni gradovi jih niso mogli braniti, njih zakladov smrt ni pogledala. Kje so slavni cesarji in njih države? Zapustili so zemljo, kakor da jih nikoli ni nosila. Kaj koristi, da so strahovali ljudi, ko pa smrti ostrašiti le niso mogli.“

Šest sto dva in štirideseta noč.

Mežan je prepisal tudi to ploščo in rekel: „V resnici, mi nismo za ta svet ustvarjeni.“ Potem je stopil k tretji plošči, kjer so se brale besede:

„O človek, ti se kratkočasiš in malo porajtaš na zapovedi Božje. Mine dan za dnevom in ti se ne spomniš na večnost. O nabiraj si vendar zakladov za drugi svet, pripravljaj se na dan sodbe! Kje so oni brezbožni mogotci, ki so greh na greh nakladali na svojo vest in se Božjim možém posmehovali? Kje je zdaj njih moč in sila? Kam so prišli mogočni in številni narodi: Huni, Goti, Obri, Vandali, Asirci, Punci?“

Ko je Mežan prepisal še to ploščo, stopil je k četrti plošči, kjer se je bralo:

„O človek, kako dolgo misliš, da bo Bog še gledal tvojo hudobijo? Vsak dan ti prinaša Božje dobrote, pa ti ne poznaš zahvale. Hudobnemu duhu služiti, to se ti bolj dopade! Zdi se mi, da me že vprašajo po tebi in da jim odgovarjam: Umrl je v svojih grehih!“

Mežan je prepisal tudi te besede in stopil k peti plošči, kjer je bral to-le:

„O človek, zakaj zapuščaš Boga, ki ti streže in za te skrbi že od mladih nog? Kako zamoreš pozabiti na njegove dobrote? Tistej uri vendar ne uideš, ki je grenkejši ko pelin in gorkejši ko žerjavica. Pomisli na rodove in časov veke, ki so bili pred teboj, in ne pozabi na smrt. Mogočni kralji, pred katerimi se je svet tresel, morali so vmreti, ali mar ti pa ne bodeš?“

Ko je Mežan prepisal to ploščo, stopil je k šesti, kjer so bile udoblene besede:

„O človek, ne zaupaj svoji sreči! Smrt plapolá vedno nad tvojo glavó! Kje so tvoji očetje? Kje tvoji bratje, prijatli in znanci. Šli so v grob, kakor da niso nikoli ne jedli ne pili. Stopili so pred večnega sodnika in prejeli svoje plačilo. Ne pozabi na svojo dušo!“

Mežan izdihne in se približa sedmi plošči, kjer so stale besede:

„Hvaljen bodi Bog, ki je nad vse stvari smrt poslal, sam pa večno živi! O človek, neпусти se premotiti od mlade krvi in veselih dni. Smrt čepi vedno na tvoji rami in čaka trenutka, kdaj ti sme vrat zaviti.“

Ko je Mežan še to tablo prepisal, šla sta s Potokarjem spet s hriba doli proti mestu. Mežan

reče svojim ljudem: „Kako bomo pa v mesto prišli, kjer toliko zakladov zastonj leži?“ Potokar mu reče: „Gospod, treba bo narediti visoko lestvo, da bo eden not zlezel in nam mestna vrata od znotraj odprl.“

Mežan je potrdil ta svet in ukazal svojim ljudem, naj brž posekajo par visokih smerek, da bodo naredili lestvo čez zid. Delali so pet dni, da so naredili tako lestvo, da je segla do vrh zida. Zdaj reče Mežan vojakom: „Fantje, kdo ima korajžo, da bo zlezel čez zid in nam mesto od znotraj odprl?“ Eden se oglasi: „Jaz pojdem!“ Ko je prišel na vrh, da je že videl mesto, rekel je: „Oj lepo, lepo!“

Potem je z rokami vkup tlesknil in skočil pri unem kraji zidu navzdol, si zlomil vrat in umrl. Mežan je rekel: „Ta je gotovo mrtev, če je tako globoko skočil.“ Zdaj se drug oglasi in reče: „Ta je bil gotovo zmešan. Pustite, da bom jaz gori zlezel. Ako je na uni strani prepad, kakor tukaj, povedal vam bom, da bomo naredili še drugo lestvo za uno stran. Ako se pa na uni strani brez lestve pride v mesto, potem bom šel počasi dol, in vam bom odprl.“ Mežan mu reče: „Pojdi z Bogom in varuj se nesreče!“ Mož je zlezel na zid; ko pa na vrh pride, se je nasmejal in rekel: „Oj lepo, lepo!“ z rokami tlesknil in skočil čez zid, kakor prvi, ter se do smrti pobil. Mežan reče: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Radoveden sem, kaj se vidi iz zida, da vsak zavpije „oj lepo, lepo!“ in potem v prepad skoči!“ Potem je šel na zid še tretji mož, pa zgodilo se mu je, kakor prvima dvema.

Šest sto tri in štirideseta noč.

Zdaj reče Potokar: „Že vidim, da bom moral sam na lestvo! Mladi ljudje so neskušeni in si ne znajo pomagati“. — „Res je to“, reče Mežan, „nikogar drugzega ne pustim več po lestvi plezati, ko tebe. Ako pa še ti v prepad skočiš, potem gremo naprej in pustimo to mesto pri miru.“ Potokar se prekriža in reče „v Božjem imenu“, potem leze po lestvi navzgor. Ko pride na vrh zidu, vzklikne: „Oj lepo, lepo!“ Potem pa se vsede na zid, pogleda nazaj in reče: „Nič se ne bojte! Mene vragi ne bodo premotili, kakor so mlade tri vojake.“ Mežan ga vpraša: „Kaj pa vidiš?“ Potokar reče: „Videl sem deset lepih deklet in zdelo se mi je, da se v vodi kopljejo. Klicale so me in vabile, naj k njim v vodo skočim, češ, da se mi ne more nič zgoditi. Jaz sem pa križ naredil, in zginila je voda, zginile so deklice, samo naše tri vojake vidim mrtve na tleh ležati.“ Zid je bil širok, in Potokar je šel zdaj po zidu naprej in gledal, kje bi doli v mesto prišel. Res je prišel do velikega turna z železnimi vratmi. Pred turnom je sedel bakren jezdec na konji, in pod njim je stalo zapisano: „O popotnik, ako hočeš te vrata odpreti in po turnu v mesto priti, podrgni me dvanajstkrat z železnim žebljem po prsih in vrata se bodo odprle.“ Žebelj je ležal že pod jezdecem. Ko ga Potokar v roko vzame in jezdeca dvanajstkrat podrgne, odprle so se vrata, jezdec pa se je zasukal tako hitro ko blisk. Potokar pa je stopil v turn in tam videl stopnice, po katerih je prišel doli v mesto. Po mestnih ulicah je bilo vse polno mertvaških kosti, zdobljenih mečev in zastav ter druge vojne ropotije.

Mrliči so bili že sama kost, vse drugo je bilo odgnjilo. Poiskal je Potokar zdaj prve od petindvajsetih mestnih vrat. Res je kmalo našel vrata, toda ključa do njih ni imel. Potokar je rekel sam pri sebi: „Ker je toliko ljudi blizo vrat, se sme soditi, da so ravno hoteli iz mesta bežati, ko jih je smrt dohitela. Gotovo ima eden teh mrličev ključ do vrat.“ Pogleda mrliča in najde kostnjaka, ki je ključ v koščeni roki držal. Potokar mu hoče ključ vzeti, pa mrtvaška roka ga je tako močno držala, da je moral prste odrezati, prej ko je ključ v oblast dobil. Na to je velikanske vrata srečno odprl. Grozno so vrata zaškripale, kakor bi grmelo. Ko zunaj stoječi to slišijo in vrata odpirati vidijo, prileteli so vsi veseli k Potokarju. Hoteli so vsi v mesto iti. Pa Potokar jih zavrne in reče: „Le nekaj naj jih gre z nami v mesto, vsi drugi ostanite pred mestom na straži.“

Tisti, ki so v mesto šli, občudovali so krasne hiše, palače in gradove, pa groza jih je tudi bilo pred velikim številom mrličev, ki so ležali po mestnih ulicah. Našli so lepe prodajalnice sukna, platna, zlatnine, srebrnine in biserov, železnega orodja in drugih izdelkov; vse blago je bilo lepo urejeno in nakopičeno; pa živega človeka ni bilo blizo, le mrličev je vse polno okoli ležalo. Pri zlatarjih so si Mežanovi vojaki vse žepe nabrali z zlatnino in dragimi kamni; v drugih prodajalnicah so si spet narezali svilnate robe, in kar je bilo najdražjega in najložjega. Pa to, kar so vzeli, se ni poznalo, ker mesto je bilo velikansko in v njem prodajalnica pri prodajalnici. Potem so prišli do kraljevega gradu. Tudi tam je ležalo vse polno mrtvih okoli. Na vratih kraljeve palače bile so z zlatimi črkami zapisane besede: „O

človek, dobro opazuj vse, kar tukaj vidiš in spomni se svoje smrti. Pošlji lepo število dobrih del pred seboj na uni svet, da ti pripravijo dober sprejem. Poglej, tukajšni kralji so bili mogočni, pa njih zakladi jim niso nič pomagali, ko je prišla smrtna ura. Iz visočine so zlezli v nizki grob. Kam je njih lepo meso, ktereга so z dišečim milom umivali in z vonjavami mazilili? Nagnjusni črvi so ga pojedli!“

Mežan se je razjokal in si te besede prepisal. Potem je šel v notranji grad, kjer je našel štirideset lepih dvoran, vse v zlatu, v srebru in biserih se lesketajoče. V sprednji dvorani je stal tron iz slonove kosti in rubinov, z zlatom podložen, zraven trona je stal zlat steber, na katerem je stal zlat orel, ki je držal v kljunu demant, kateri se je svetil ko luč. Na tronu pa je sedela deklica, lepa ko solnce, ki je imela obleko vso iz biserov in demantov, s koraldami okoli vratu, katerih koralice so bile vse iz biserov; te koralde so bile toliko vredne, da bi se kupilo za-nje celo kraljestvo. Ta deklica je Mežana pogledala milo kakor srna in ta pogled, kakor tudi nje lepi obraz in črni lasje segli so Mežanu v srce. Ko jo pa pozdravi in mu ona nič ne odgovori, rekel je: „Ta deklica je mrtva; v oči so jej vlili živega srebra, in zdaj se vidi, kakor bi gledala, ker veter živo srebro premika.“ Pred tronom sta stala dva vojaka na straži, kakor bi bila iz kamna. Eden je bil črn, drugi bel; prvi je imel sabljo v roci, drugi sulico. Med obema vajakoma je ležala zlata plošča na tleh, na ktereј so stale zapisane besede: „V imenu večnega Boga poslušaj, o popotnik! Pomisli na smrt in ne zanašaj se na ta svet. Tudi jaz sem se na svet zanašala, pa svet me je goljufal. Vedi, jaz sem kra-

ljica Tadmora in sem vladala veliko deželo. Prišla pa je strašna suša, leto in dan ni bilo dežja. Potem je nastopila lakota in za drag denar se ni dobil niti košček kruha. Ko ni bilo od nikoder pomoči in ker so tudi v sosednih deželah od lakote umirali, zaprli smo vrata tega mesta in počakali na smrt, ktera nas je po vrsti podavila, da jej niti eden ni ušel. Kdor pride v to mesto, naj si vzame od naših zakladov, kolikor hoče; samo to naj pusti pri miru, kar je dragocenosti na mojem životu in moji obleki, sicer pride v hudo stisko.“

Mežan se je razjokal in rekel svojim spremljevalcem: „Tedaj od lakote so pomrli vsi prebivalci tega mesta! Tisti pri vratih so menda nazadnje vender ubežati hoteli, pa so bili že preslabi, da bi vrata odprli. Bog se jih usmili na unem svetu! Ker je pa kraljica sama tukaj zapisati pustila, da smemo odnesti vse zaklade iz mesta, samo nje in njene obleke se ne smemo dotakniti, zato pokličite še une vojake v mesto in naj priženejo vso živino, da jej bomo naložili blaga, kar je najboljšega; vsega takó ne moremo odnesti.“ Mežanov minister pa je rekel: „Najdražji biseri so ti, ki jih ima kraljica okoli vratu in na obleki. Ali bomo res tako neumni, da jej bomo pustili ta kinč, ki ga več ne potrebuje? Mar nesimo bisere cesarju, on jih bo vesel!“ Mežan ga posvari: „Ali nisi bral, kaj na plošči stoji?“

Šest sto štir in štirideseta noč.

Minister pa se za to svarilo ni zmenil in je rekel: „Čemu bo mrliču toliko lišpa? Naj grejo ti biseri po svetu, da se jih bodo ljudje veselili! Za to mrtvo kraljico bila bi tudi dobra kijklja iz pavole.

Če drug nobeden ne vzame teh biserov, jih bom pa jaz.“ S temi besedami se je bližal mrtvi kraljici, da bi jej koralde vzel. Ko je pa stopil med tista dva kamnita vojaka, sta na enkrat oživelata in ga prebodla eden z mečem, drugi s sulico. Mežan pa je rekel na to Potokarju in drugim spremljevalcem: „Pustimo ga tukaj ležati; saj družega ni zaslužil s svojo lakomnostjo!“ Na to so šli spet v mesto. V kraljevi palači in v mestu so vojaki pobrali veliko dragocenosti in jih naložili konjem in velblodom. Vender so le majhen del od vse bogatije odnesli. Šli so potem proti morju, da bi našli Salomonovih flaš, zavolj katerih so bili tako daleč sim prišli. Bilo je še en mesec hodá do morja. Slednjič so vender tje prišli in našli pri morji vse polno malih kočic. Okoli teh bajt so stali in sedeli sami črni zamorci. Ko so Mežanove vojake zagledali, zbežali so otroci, žene in možje hitro v svoje bajte, ter so bojazljivo iz njih kukali, kaj bodo vojaki počeli.

Mežan je prašal Potokarja: „Kdo so ti ljudje?“ Potokar mu odgovori: „To so ribiči, in do teh se moramo obrniti, ako hočemo dobiti tistih Salomonovih flaš.“ Med tem pa se jim je že približal kralj teh zamorcev, ki je razumel tudi arabski jezik, in vprašal Mežana in njegove spremljevalce: „Kdo ste vi in kaj želite od nas?“ Mežan mu odgovori: „Mogočni vladar in cesar Abdul Melik Mervanovič je slišal o našem slavnem Salomonu Davidoviču, kako moč je on imel in kako je celó hudobne duhove v flaše zapiral, jih zapečatil in potem v morje vrgel. Slišali smo, da je imel kralj Salomon ravno v vašem kraji hudo vojsko z duhovi, da jih je premagal, polovil in njih veliko število zaprl v flaše ter vrgel v to morje. Zato nas

je poslal slavni cesar, da bi mu prinesli nekaj teh flaš, ktere bo shranil vsem v svarilo in poduk. Prosimo te, o kralj, pomagaj nam, da izpōlnimo željo in zapoved našega cesarja, ktereга Bog ohrani!“ Kralj zamorcev je to rad obljubil in je peljal Mežana, Potokarja in druge više oficirje seboj v svojo hišo, kjer jih je lepo pogostil. Drugi vojaki pa so morali na prostem ostati; pa zamorski kralj je skrbel, da so tudi oni jesti dobili. Mežan je potem prašal kralja: „Kako vero imate vi in ktereга Boga častite?“ Kralj mu odgovori: Mi verujemo v edinega, vsemogočnega, večnega Boga, ki je ustvaril nebó in zemljo, in v njegovega sina gospoda Jezusa Krista, ki nas je s svojo krvjo odrešil.“ Mežan mu reče: „Čudno je to, da ste v pravi veri podučeni, tukaj v tej puščavi, kjer so sami zamorci!“ Kralj pa mu odgovori: „Bil je pobožen mož pri nas, ki mu pravijo misijonar, ta nas je učil moliti in pravega Boga častiti.“ Mežan je bil zelo vesel, ko je slišal, da so ti zamorci vsi kristjani. Tri dni se je razgovarjal in kratkočasil z zamorskim kraljem, četrti dan pa sta sklicala potapljače, t. j. take, ki se potopijo in plavajo na dno morja, da kako reč dobijo. Zamorski kralj je rekel: „Flaš je sicer veliko not, pa morje je široko in globoko, težko je zadeti pravi kraj in težko priti do dna, ker človeku prej sape zmanjka. Vender moji potapljači so izvrstni ljudje in bodo že kaj našli.“ Potem so se potapljači spuščali pod vodo celi dan, pa brez uspeha. Še le proti večeru je eden eno flašo dobil. Drugi dan so našli zopet eno flašo, in tretji dan zopet eno. Mežan je rekel, da ina tri flaše zadosti, ker so se mu potapljajoči zamorci smilili. Mežan je toraj spravil tiste tri Salomonove flaše, zamorce

pa, ki so jih iz morja dobili, je obilno in bogato poplačal. Tudi med zamorske žene in otroke je razdelil mnogo zlatnine. Kralju pa je dal toliko lepih biserov, da se je ta kar čudil. Mežan pa je rekel: „Saj to lahko damo, kar smo zastonj dobili v Medengradu.“ Zamorski kralj ni hotel verjeti in je rekel: „Pač vem, da je v medeninastem mestu zadosti blaga, pa kaj pomaga, ko noben človek not ne more!“ Mežan pa reče: „Mi smo bli pa vsi not!“ Zamorski kralj odvrne: „To ni mogoče, saj smo tudi mi not silili in lestve pristavili k zidu, pa tisti, ki so do vrh zida lezli, so se vsi pobili, ko so na mestno stran poskakali.“ Zdaj se je Mežan začel smejati in povedal zamorskemu kralju vse, kako so not prišli in kaj so videli. Nazadnje je še pristavil: „Vrata so še odprte, od vas tudi ni tako daleč; vzemite svoje ljudi seboj, da bodo odnesli vse blago, kajti mi smo predaleč doma, mi ne moremo toliko reči seboj vlačiti, kolikor bi jih tudi doma potrebovali. Zato radi vam prepustimo, kar mi vzeti ne moremo. Le dosti živine in vozov seboj vzemite, da boste kaj prida naložili.“ Zamorski kralj reče: „To bi bila pač sreča za moje revne ljudi, da jim ne bo treba vedno rib loviti in zraven še stradati. Moje ljudstvo se namreč s tem preživi, da polovljene ribe posuši in jih prodaja mornarjem, ki se po morji mimo pripeljejo in na našem bregu ustavijo, ker se tukaj preskrbijo z mrzlo pitno vodo. Za ribe dajo mojim ljudem kruha, moke, olja, obleke in drugih reči. Pa veliko rajši bi nam svoje blago prodajali za denar, za zlato ali bisere, ko bi jih mi kaj imeli. Tudi je v medeninastem mestu toliko krame, da se ves moj narod lahko obleče.“ „To je istina,“ reče Mežan, „še prodajali boste obleko in drugo blago.“

Na to je zamorski kralj svoje možke vzdignil in ž njimi veliko število vozov, uprežne in nosne živine. Ko v Medengrad pridejo, se je zamorski kralj močno začudil, ko je videl mestne vrata res odprte. Njegovi zamorci so potem naložili na svoje vozove in na nosno živino toliko blaga, da jim svoje žive dni ni bilo več treba rib loviti. Postavili so si lepo mesto kraj morja in tam tujim barkam prodajali blago iz Medengrada. Kajti več let so hodili po tisto blago, prej ko je bilo mesto izpraznjeno.

Cesarski namestnik grof Mežan pa se je podal s Potokarjem in drugimi oficirji v cesarsko mesto Damask. Hitri jezdeci so že oznanili njegov prihod. Zato mu je prišel cesar sam z obilnim spremstvom naproti. Mežan je cesarju povedal vse čudne dogodbe tega potovanja, tudi to, kako je njegov minister zavolj svoje lakomnosti smrt storil. Potem mu je izročil tiste tri Salomonove flaše, pa tudi nekaj daril od zamorskega kralja. Cesar je flaše zelo radovedno opazoval. Eno je odprl in začelo se je iz nje kaditi. Dim se je valil proti nebu in nazadnje se spremenil v grdega vraga, ki je kričal: „O Salomon, pusti me, ne bom te več žalil.“ Temu so se vsi pričujoči čudili in bili so zdaj prepričani, da so to res Salomonove flaše. Cesar pa je duhu rekel: „Pojdi v flašo nazaj!“ Duh se je povrnil v flašo, ker je mislil, da mu Salomon ukazuje; cesar pa je potem flašo spet zapečatil in z unima dvema shranil v svoji zakladnici. Toliko se je zvedelo od medeninastega mesta ali Medengrada. Tudi v daljnih krajih, o katerih mi nič ne vemo, razodeva se vsemogočnost Božja; hvaljeno bodi njegovo imé!“

V prihodnji noči začela je kraljica to-le historijo:

Šest sto pet in štirideseta noč.

Historija o Radimirju.

„V Kajiri bil je enkrat bogat in sloveč trgovec z imenom *Podobnik*. On je imel veliko hišo, mnogo možkih in ženskih poslov, velikansko zalogo blagá, sploh ogromno premoženje; bil je tudi postavljen za nadzornika čez druge trgovce. Ta bogati mož je imel ženo, katero je prav rad imel, vendar je že štirideset let ž njo živel, pa mu ni rodila še nobenega otroka. Bil je zelo nesrečen zavolj tega, in vselej ga je zaskolelo v srce, kečdar je videl ktereга družega trgovca s svojim sinom hoditi ali pa prodajalnico odpirati. Enkrat je prišel v take misli zatopljen ves žalosten domu ter se pogledal v zrkalo (špegel). Videl je, da ima v svoji bradi že več belih kakor črnih las; zato je postal žalosten in rekel sam pri sebi: „Moje življenje gre h kraji in nemam še nič zaroda!“ Ko njegova žena v izbo stopi in mu želi „dober večer,“ reče on nevoljen: „Za mene ni nič dobrega več na svetu!“ Ko mu pa žena večerjo prinese, porinil je skledo od sebe in ni hotel jesti. Žena ga vpraša, kaj mu je; on pa odgovori: „Ti si tega kriva!“

„Kaj sem pa hudega naredila?“ vpraša žena. On pa reče: „Povsodi imajo kakega otroka, nekteri trgovci imajo po dva, tri sineve, ki jim pri kupčiji pomagajo, jaz se moram pa sam vbijati, ker si nerodovitna in se je prej od kamna nadejati, da bo kaj rodil, ko od tebe.“ Žena pa mu reče: „Jaz nisem kriva, da nemaš otrok, vprašaj enkrat kakega zdravnika, morda ti zapiše tako zdravilo, da boš rodoviten postal.“ Podobnik si je mislil, da bi morda žena vendar

prav imela, zato je poiskal enega zdravnika in ga vprašal za svet. Zdravnik pa je rekel, da za to reč ne pozna nobenega zdravila. Potem je šel Podobnik še k drugemu, tretjemu zdravniku in takó do vseh po celem mestu, pa so se mu le smejali, pomagati pa mu niso znali. Ko je žalosten v svoji štacuni sedel, prileti vanjo mešetar Muha, ki je zraven mešetarjenja tudi zdravila kuhal in zdravil ljudi in živino, dobro in slabo, kakor je prišlo, da je le kaj denarja zaslužil. Prašal je Podobnika, zakaj je tako žalosten. Ta mu je vse po pravici povedal, da za to, ker nema otrok. Na to reče Muha: „Če družega ni, tukaj pa jaz vem za pomoček. Le daj mi dva cekina in eno kitajsko skledo!“ Ko mu Podobnik to dá, kupil je Muha kitajske pečenke, cimeta, žebličkov, popra in drugih dišav, ter je vse to v olji skuhal, potem je pridjal še jeter in lanenega olja, primešal medu in grškega jesiha, ter to dal Podobniku rekoč: „Pusti si za večerjo koštrunovega mesa in eno golobico speči, potem vzemi na vrh to zdravilo in izpij dve čaši oslajene vode.“ Podobnik je tako naredil, kakor mu je mešetar Muha naročil, in čez nekaj mesecev mu je žena res naznanila, da je noseča. Čez nekaj mesecev je porodila lepega sinka. Vsa Podobnikova hiša je bila polna veselja. Vsi berači iz tistih ulic dobili so zastonj jesti in piti. Fantička so krstili za Radomirja. Poltretje leto je bil na prsih, potem pa mu je pustil oče v kleti zidati posebno sobico, kjer mu je morala dojka streči, in rečeno je bilo, da ne pride prej iz kleti, dokler mu ne jamejo brke pod nosom rasti. Stari Podobnik je imel namreč tako vero, da ni hujšega na svetu, kakor je „hudo oko,“ in da največ ljudi za „hudim očesom“ umrje.

Rekel je namreč, da ima nekateri človek tako hud pogled, da vsak zboli, kogar pogleda, nekteri celo čez nekaj časa umrje; posebno nevaren pa da je „hudi pogled“ za mlade otroke. Ker je tedaj Podobnik tako vero imel in ker se je za svojega sina bal, pustil ga je tako skriti pred vsemi ljudmi. Ko je bil pa otrok sedem let star, in je dojka enkrat vrata od kleti odprta pustila, pribežal je iz kleti v gorenje prostore k svoji materi, pri kateri je bilo ravno več tujih gospij. Te so Podobnikovco začudene vprašale: „Čigav je pa ta otrok?“ Ona jim reče: „To je moj sin Radomir.“ „To ni mogoče,“ rečejo sosedovke, „saj nismo nikoli nobenega otroka videla pri tebi!“ Na to jim je Radomirjeva mati povedala, kako da držijo fanta zaprtega zavolj „hudega očesa“. Žene pa rečejo: „Bežite vender, to je prazna vera! Kar je človeku namenjeno, temu ne uide, kar pa ni, tega mu tudi „hudo oko“ ne more prizadjeti.“

Šest sto šest in štirideseta noč.

Ko so žene odšle, je prašal mali Radomir svojo mater: „Ljuba mati, zakaj pa moram jaz zmirom v kleti zaprt biti?“ Mati mu reče: „Zato, da bi te kdo grdo ne pogledal. Kajti „hudo oko“ je tako škodljivo, da je že marsikoga v grob spravilo.“ Radomirček pa reče: „Ljuba mama, kdo me zamore z očesom prebosti? To ni nič. Moja dojka, ki me krščanski nauk uči, pa pravi, da se nič ne more zgoditi brez Božje volje.“ Mati je rekla na to: „Saj imaš res ti prav!“

Ko je stari Podobnik domu prišel in fanta videl pri materi, jo praša: „Čemu si pa otroka iz kleti pripeljala?“ Na to mu je vse povedala, kako je fant iz kleti pribežal, kakó so sosedovke vse rekle, da

je to prazna vera od „hudega očesa“ in kako je še otrok pravo zadel, ko je rekel, da se brez Božje volje ne more nič zgoditi. Potem je še pristavila: „Saj je res neumno, da fanta tako skrivamo. Ako bi ti nenadoma umrl in bi hotel fant za teboj tvoje premoženje v last vzeti, bodo sosedi in žlahtniki rekli: „Saj Podobnik ni nobenega sina imel! To je podvržen otrok! To je zvijača od njegove žene, ki žlahti in sosedom nič ne privoši in hoče vse sama pograbit, zato si je tega otroka najela!“ Tako bodo govorili ter otroka in mene po svetu pognali, oni pa se bodo široko vsedli v tvojo hišo! Kaj imaš s tem „hudim očesom“? Kdaj se je še slišalo, da bi bil kdo koga z očesom prebodel? Če bo fant zmirom v temni kleti in ne bo prišel med ljudi, saj bo cel divjak postal, se ne bo znal obnašati proti tujim ljudem, in lahko še kako bolezen dobi in nam umrje! Potem boš pa imel svoje „hudo oko“!“ Te materne besede so Podobnika prepričale, da je res neumno, ako bi fanta še dalje zapiral. Obljubil je toraj Radomirju, da ga ne bo več zapiral, ampak ga seboj v štacuno jemal in pa v šolo pošiljal, kjer se bo z drugimi fanti učil pisati, brati, računati, zemljepisja, zgodovine, slovnic in drugih lepih vednostij. Radomir je bil tega tako vesel, da je kar skakal. Drugi dan je šel z očetom v prodajalnico. Trgovci so se čudili in rekli: „Od kodi je Podobnik tega fanta vzel? Saj nema nič otrok.“ Skoraj niso hoteli verjeti, da bi bil njegov sin.

Ko je Radomir nekaj let v šolo hodil, vzel ga je oče k sebi v prodajalnico, da bi se izučil v kupčiji. Res je bil fant kaj pripraven in je ljudem hitro postregel. Ko se je štiri leta učil, bil je „izučen“,

in kakor drugim takim učencem, moral je oče tudi njemu pismo dati, da ni več učenec, ampak kupčijski pomočnik. Pri takih priložnostih se navadno povabijo starejši in mlajši tovariši na dobro večerjo. Ker je pa tukaj šlo za sina bogatega trgovca, napravil je stari Podobnik sam veliko gostijo, na katero je povabil trgovce in pomočnike. Ko so prišli, pustil je Podobnik gospodom trgovcem posebej pogrnuti, mladim pomočnikom in učencem pa spet posebej. On je sedel k trgovcem, sinu Radomirju je pa rekel sestiti med mlade ljudi, t. j. med pomočnike in učence. Ko ga sin vpraša, zakaj to, mu reče Podobnik: „Zato, ker se mlečnobradci, kakor ste vi, ne podajo med možakarje, in jim je dolg čas med njimi.“ Radomir je to potrdil in se vsedel med mlade ljudi.

Pri starih trgovcih pa je sedel tudi mešetar Jazbec, kateri sicer ni bil povabljen, pa se je že vedel uriniti med nje, ker je tukaj marsikaj zvedel, kar mu je prav prišlo, pri tem zastonj jedel in pil, in še neko drugo zvijačo je tuhtal, da bi jo pri Podobniku izpeljal. Jazbec je bil namreč zvit in goljufen človek, on je kradel in goljufal, če je le mogel; kedar pa ni šlo, je znal narediti prav hinavsko pošten obraz. Pa pri vsej svoji goljufnosti je bil vendar berač, krajcar pri njem ni imel teka. Imel pa je Jazbec to lumparijo v glavi: Videl je, kako je Podobnik bogat, videl je, kako edinega sina rad ima. On si je toraj mislil: Ko bi jaz zamogel Radomirja kam drugam spraviti, da bi na ptujim kako kupčijo začel, kjer bi ga oče zakladal, tukaj bi si človek zamogel na noge pomagati! Dokler je dečko pod očetovim nadzorstvom, se ne dá mnogo storiti, ker starega lisjaka je težko prekaniti, ko bi bil pa iz

hiše, na tujem kje, tam bi se mu jaz pridružil, si žepe polnil, dobro živel in si na noge pomagal. Ko bi šlo pri računih narobe, kaj za to? stari Podobnik sina ne bo zapustil; poslal mu bode zopet in zopet novega blaga! Na vsak način se mora pri sinu obuditi želja po tujih krajih in po potovanji; reči se mu mora, da tak nič ne veljá, kdor vedno le doma čepi, ampak da je le tisti mož, kdor je kaj poskusil itd.“ Tako si je Jazbec naredil svoj načrt. Ko je videl, da so mladi ljudje pri drugi mizi, kjer je Radomir sedel, že precej veseli od vina, stopil je tje in jih opazoval, in ko je enkrat Radomir za nekaj trenutkov na stran šel, vsedel se je k njim in jim rekel: „Prijetli, jaz se bom kmalo na potovanje podal in bi rad mladega Podobnika seboj vzal, ker vidim, da je prebrisan in uren mladenič. Tudi njegov oče želi, da bi Radomir kaj svetá poskusil. Dajte mu prigovarjati, naj se v tuje podá, in če ga k temu pripravite, da gre z manoj, obljubim vam vsakemu deset goldinarjev.“ Mladi ljudje ga vprašajo: „Kako pa hočemo to narediti?“ in Jazbec jih poduči: „Hvalite mu, da se na tujem lahko denar služi, da človek veliko vidi in skusi, da je svoboden, ker nema vedno varuhov za hrbtom, da lahko z denarjem nazaj pride, da je potem veliko bolj čistan od vsih ljudij itd.“ Mladi ljudje so obljubili, da bodo to storili, in Jazbec se je podal k mizi starih trgovcev nazaj. Ko Radomir spet v družbo pride in se za mizo vsede, začeli so mladenči govoriti od potovanja. Eden vpraša svojega tovarša: „Ti si že sam svoj gospodar; kje si vender dobil toliko denarja, da si svojo štacuno odprl?“ Ogovorjeni reče na to: „Jaz sem bil revnih starišev in nisem nič veljal, dokler sem bil domá.

Slišal sem pa, da se v Damasku dobre kupčije delajo z egiptovskim platnom. Prosil sem svojega očeta, naj mi dajo tisoč goldinarjev, da bom platna kupil in ga v Damask na sejem peljal. Oče pa mi niso mogli pomagati. Šla sva potem k nekemu trgovcu, ki je bil vendar tako dober, da je očetu posodil tisoč goldinarjev. S tem denarjem sem kupil našega platna in ga v Damasku za dva tisoč prodal. Povrnil sem trgovcu tisočak in z drugim (svojim) tisočakom naprej barantal; prišel sem v Alepo, Damask, Bal- soro in Bagdad, ter si pridobil s časom premoženja deset tisoč cekinov. Drugi tukajšnji trgovci pa ne morejo naprej, ker se nobeden nikamor ne gane.“ Ko je ta govoriti nehal, začel je drug mladenič pravi- ti, kodi je že hodil, kaj je vse čudnega videl in doživel; tretji je pravil, koliko novega se je naučil in kako nevkreten in neveden je vsak, kdor ni bil drugje, ko domá pri materi. Tako so vsi po vrsti pravili, kje so bili in kaj so poskusili; mnogo so lažnjivega pristavili, da bi le v Radomirju zbudili želje po tujih krajih. Ko so vsak svojo povest skon- čali, prašali so še mladega Podobnika: „No, Radomir, kje si pa že ti bil?“ Ves osramoten je moral pri- znati, da ni bil še nikjer. Na to so se mu vsi sme- jali. Eden od mladenčev mu reče: „Ti Radomir ne veš, kako lepo je, po svetu potovati.“ Radomir reče: „Meni ni potreba, da bi zavolj denarja potoval, ven- dar pa je tudi res, da je dolg čas, zmirom domá ostati.“ Na to mu rečejo: „Radomir, za trgovskega sina je najlepša čast, če se more pohvaliti, da je že daleč po svetu bil in veliko denarja prislužil.“ Te besede so se Radomira prijele. Solznih oči je vstal od mize in se podal k svoji materi. Ko ga mati

vpraša, zakaj se joka, jej reče: „Ker me je sram. Vsi trgovci in pomočniki so se hvalili, koliko svetá so že obhodili, samo jaz sem bil osramoten med njimi, ker nisem še nikjer bil. Precej me morate kam po svetu poslati, da bom kaj videl in poskusil, da se ne bo vsak iz mene norčeval in me zaničeval! Kaj mi pomaga bogastvo, če pa nimam spoštovanja pri svojih sosedih?“

Šest sto sedem in štirideseta noč.

„Kam pa bi rad potoval?“ vpraša ga mati. „V Bagdad bi najraje šel,“ reče Radomir, „pravijo, da so tam dobre kupčije.“ — „To se lahko zgodi,“ reče mati, „če ti oče ne bo hotel dati potrebnega blaga, ti ga bom pa jaz priskrbela.“ — „Prosim vas, ljuba mati, reče Radomir vesel, „pa le kmalo, ker že komaj čakam na to!“ Mati je potem precej hlapcem naročila, naj odprejo skladnico in naj pripravijo za Radomirja deset zavojev najlepšega blaga. Ko je Podobnik zvečer domu prišel in je videl, kaj se godi, da so skladnice odprte in da se blago na kupe deva in v zavoje zavezuje, vprašal je ves začuden, kaj to pomeni in kdo jim je to dovolil? Zdaj je pristopila Podobnica in povedala možú, kaj se je sinu zgodilo in da hoče po vsej sili po kupčijah na tuje potovati. Podobnik reče na to: „Vrag vzemi tuji svet! jaz sem dosti slabega skusil na tujem. Že stari ljudje so rekli: „Bój se tuje zemlje in vari se, da ne greš čez dve uri daleč iz svojega kraja!“ in prav so imeli. Čemú se bo fant po svetu pobijal in v nevarnost podajal? Ali mar nema domá vsega zadosti? Zdi se mi, da se mu predobro godi, in da si želi na slabeje. Kdor mu je to misel v glavo vtepel, ta

ni njegov prijatelj! „Radomir pa ni poslušal teh modrih svetov in je rekel: Če me ne pustite po svetu potovati in v Bagdad iti, bom šel pa v samostan, kjer me bodo za vse žive dni zaprli, da me ne boste več videli.“ Ko je Podobnik videl da fant od svoje trme ne odjenja, dal mu je še štirideset zavojev najlepšega blaga, ki je bilo tako dragoceno, da je bil vsak zavojev svojih tisoč cekinov vreden. Rekel mu je nazadnje: „Potuj v Božjem imenu; pa varuj se levove doline, kjer je grozno veliko zverin, in tolovajske jame, t. j. dolina, kjer imajo roparji in tolovaji svoje brloge. Radomir pa reče: „Izročil se bom pod Božje varstvo!“ Na to sta šla z očetom iskat kakega človeka, ki bi bil vajen takih potov in živine, da bi Radomira spremil do Bagdada. Za to službo so v tistih krajih nalašč ljudje, ki imajo tudi svoje velblode, da jih kupcem posojujejo. Ko gresta oče in sin po trgu, srečata ravno Štefana, ki je bil eden od tistih potovalcev, ki so hodili s trgovci na tuje. Štefan pozdravi Podobnika in reče: „Dober dan gospod! Kako dolg že se se nisva videla več! Kako, da mi ne daste nič več zaslužiti!“ — „Ljubi Štefan,“ reče stari Podobnik, „jaz sem potovanje že davno na klin obesil, zato te nisem potreboval. Pa zdaj se je tako obrnilo, da te spet potrebujem in to precej.“ — „No, to je ravno prav!“ reče Štefan, „saj nemam nič opraviti. Ali pojdemo daleč?“ — „Daleč pojmeta,“ reče Podobnik, „pa ne z menoj, ampak mojega sina, tega tukaj, boš spremil v Bagdad, kamor pojde s precejšnim blagom.“ — „Prav je,“ reče Štefan in stisne mlademu Radomirju roko, „koliko živine pa naj seboj pripeljem in koliko hlapcev?“ — „Ni treba nič,“ reče Podobnik, „koj ti sam pridi; živine in hlapcev imam sam zado-

sti; samó da boš ti vse vodil, ker mojih hlapcev še nobeden ni bil tako daleč. — „Je že dobro,“ reče Štefan, „še danes bom prišel k vam. Kako pa je sicer kaj, ste zdravi vsi?“ Podobnik reče: „Za silo smo zdravi; pa mene že starost muči. Godi se mi, kakor tistemu možu, o katerem pesnik pravi:

„Kaj sključen je ves, pobeša glavó,

Kaj vpira v tla oči, kedar hodi?

Oh, zgubil je revček mladóst svojó,

In zdaj jo išče na tleh povsodi.“

Potem je Podobnik stisnil Štefanu sto cekinov v roko in rekel: „Tu imaš za svoje otroke. Za plačo se bova pa še posebej zmenila.“ Potem je stari Podobnik kupil šestdeset velblodov, da jim je naložil blago za sina. Ko so bili tudi konji za Radomirja, Štefana in za hlapce osedlani, vsedli so se potovalci nanje in Karavana (trgovska kompanija) je odrihnila v tuji, neznani svet. Obilno so tekle solze pri slovesu iz oči Radomirove matere in očeta; pa tudi Radomir ni ostal brez njih. Pred odhodom je oče dal Radomiru še deset tisoč cekinov in mu rekel: „Če blaga ne moreš hitro prodati, se nič ne mudi, ga ni treba v škodo dajati; zato pa ti dam toliko denarja, da ne prideš v zadrego, ko bi prav kupčija ne šla. Potem so si še enkrat roké podali in šlo je naprej.

Jazbec je pa že vedel, da Radomir odpotuje. Naložil je tudi on v naglici nekaj blaga na svoje velblode in je Radomirja že pred mestom čakal. Ko Radomirjeva karavana pride, stopil mu je Jazbec naproti in rekel: „Dobro jutro, gospod Podobnik, ali greste tudi vi po kupčijah?“ Ko mu Radomir to potrdi, reče lisjak: „Tudi jaz grem proti Damasku, in če tam nič ne opravim, pojdem z vami v Bagdad;

tam bomo že spečali svojo pertljago. To je dobro, da sem našel tako dobro tovaršijo!“ To rekši je pridružil svoje velblode onim, ki so Radomirovo blago nosili, in potovali so skupaj naprej. Ko so se Damasku približali, rekel je Jazbec: „Ostanimo v Damasku, jaz sem tukaj znan in bom kako lepo prodajalnico v najem vzel, kjer bomo v kratkem času vse dobro prodali.“

Radomir pa reče: „Oče so mi rekli, da morem na potu v vseh rečeh ubogati Štefana, ki je skušen v takih zadevah. Bom videl, kaj bo on rekel.“ Potem je Radomir povedal Štefanu, kaj mu Jazbec svetuje. Štefan pa je rekel: „Gospod, pustite Jazbeca pri miru, on je ves zvit in goljufiv človek, gotovo spet na kako sleparijo misli.“ Radomir je ubogal in šli so kar mimo Damaska naprej. Ko Jazbec to vidi, prileti za njimi in praša: „Gospodje, ali ne bomo v Damasku ostali?“ Namesto Radomirja odgovori Štefan: „Ostanite vi tukaj, če hočete; mi gremo pa naprej.“ Ko Jazbec vidi, da res naprej grejo, šel je še on za njimi. Ko pridejo v Alepo, začel je Radomirju zopet prigovarjati, naj tukaj ostane. Rekel mu je: „Če že nočeš zavolj kupčije ostati, pa vsaj zavolj počitka. Kajti tri tedne smo že na potu, prav dobro se nam bo prileglo, ako si nekoliko oddahnemo v kaki gostilni ter si mesto Alepo ogledamo.“ To je šlo Radomirju v glavo in rekel je Štefanu: „Jaz sem že truden od potovanja, hotel bi spet enkrat v postelji spati. Ustavimo se nekaj dni v Alepi!“ Štefan reče: „Če že ni drugači, pa pojdite v mesto in naročite si posteljo za nekaj dni. Jaz bom pa s hlapci in z živino zunaj mesta počakal, kajti v Alepi so taki tiči, da bi nam blago še izmaknili po noči; si-

cer pa tudi krčmarji preveč zahtevajo, če kdo kar s celo karavano k njim pride in potrebuje prostora in krme za kakih sedemdeset velblodov in konj. To je prehud račun, mar žival zunaj na prostem napasem, kjer nič ne stane.“ Po teh besedah se je Radomir ločil od Štefana in šel v mesto Alepo, kamor je bil Jazbec že naprej šel in ga pri mestnih vratih čakal. Precej je peljal Radomirja v neko gostilnico in tam naročil spalno sobo za oba. Potem sta se dobro najedla, vina napila in spat šla. Ker je bil Radomir od potovanja res že utrujen in zdaj še nekoliko od vina omamljen, je kmalo zaspal.

Komaj pa Jazbec to zapazi, vstane tiho, gre k Radomirovi obleki in vzame iz nje mošnjo z deset tisoč cekini. Bila pa je sreča zraven. Ker je bilo temno in Jazbec sobe nevajen, spodteknil se je ob stol in padel na tla. Ta ropot je Radomirja zbudil. Hitro plane po konci in vkreše luč, in ko Jazbeca vidi, da od tal vstaja, ni mu dosti več zaupal, ker ga je bil že Štefan prej toliko počrnil; zato je skočil k njemu, ga prijel za roko in prašal: „Kaj hodiš okoli?“ Jazbec reče: „Nič ni; na stran sem hotel iti, pa ne najdem in sem padel.“ V tem pa je Radomir videl, da drži mešetar mošnjo v roki. „Čemu držiš mošnjo v roki, ali je tvoja?“ Ga praša naprej. „Na tleh sem jo pobral,“ reče tat, „ne vem, čigava je.“ Radomir pogleda v svojo obleko in ko mošnje ne najde, je koj vedel, kaj se je zgodilo. On zakriči nad tatom: „Precej mi daj mošnjo, če ne, te s stolom pobijem!“ Tat mu mošnjo tje vrže in reče: „Saj sem rekel, da sem jo na tleh pobral in da ne vem, čigava je.“ Radomir pa reče: „Saj me ne boš premotil, ti malovredneš! Niso me zastonj ljudje pred te-

boj svarili. Ne prikaži se mi več pred moje oči. Tudi očetu bom to povedal. Niso te mislili tirjati za to, kar si jim dolžan; ker si pa to naredil, te bodo gotovo prijeli.“ Ko je to rekel, se je oblekel in šel še po noči iz hiše, ker ni hotel s tem sleparjem pod eno streho spati. Šel je pred mesto v šotore, kjer so bili njegovi ljudje. Ko je Štefanu povedal, kaj se je zgodilo, reče mu ta: „Ali te nisem svaril in ti rekel, da ga pri miru pusti?“

Drugo jutro so precej odvrinili proti Bagdadu. Čez kake tri tedne zagledali so iz daljave mesto pred seboj. Štefan reče: „Pojdimo le še naprej, da pridemo v mesto, prej ko se zapre. Je namreč toliko roparjev okoli mesta, da se jih celo v mestu bojijo in mestne vrata zaklepajo. Ako ne pridemo o pravem času, moramo zunaj mesta prenočiti, in tukaj nas znajo roparji v pest dobiti.“ Radomir pa reče: „Ne ljubi se mi danes naprej, truden sem že. Če smo tihi in brez luči, nas roparji ne bodo videli. Do mesta je še daleč, in kje hočemo po noči dobiti stanovanje?“

Ker Radomir na noben način ni hotel naprej, moral se je Štefan udati in ostali so pod milim nebom čez noč, kjer so si postavili svoje šotore. Pa kmalu se je pokazalo, kako prav da je Štefan imel. Okoli polnoči se iz daljave nekaj zasveti. Radomir praša Štefana, kaj ta luč pomeni. Štefan pogleda ojstro tje in vidi v zraku svetiti se sablje arabskih roparjev beduinov. Ni dolgo trpelo, pa so bili beduini tukaj. Štefan zavpije nad njimi: „Kaj hočete, vi tukaj?“ S tem jih je hotel ostrašiti, da bi mislili, kdo ve koliko hlapcev in oboroženih mož je v šotorih. Pa roparji se za ta klic niso zmenili in so umorili Štefana in vse hlapce. Radomir pa je suknjo

slekel in svojo spodnjo obleko povaljal v krvi ter se vlegel med mrličé. Roparji so preiskali vse šotore, in ko niso nikogar več not našli, zunaj njih pa tudi vse ljudi mrtve, začeli so živino in blago Radomirovo stran voditi. Vzeli so vse, kar se jim je prenašanja vredno zdelo.

Šest sto osem in štirideseta noč.

Radomir se ni upal ganiti, dokler se ni daniti. začelo. Zdaj je pogledal okoli sebe in videl same mrličé, vse drugo blago mu je bilo vzeto. Tudi pošteni Štefan je ležal mrtev zraven njega. Radomir se je razjokal sam nad seboj in si ruval lasé, kaj da ni Štefana ubogal, da bi bil prej ta dan v mesto šel. Potem se vzdigne po konci, in ko se vidi vsega krvavega, ga je bilo sram, da bi tak v mesto šel. Zato je poiskal prvi bližnji vodnjak, da bi si tam obleko opral. V tem pa je prijahal s svojimi velblodi hudobni Jazbec. Ko ta do vodnjaka pride, da bi velblodom piti dal in tam Radomira tacega najde, ga vpraša: „Kaj si sam in ves krvav? Kdo ti je to naredil?“ Radomir odgovori: „Beduini.“ — „Vrag jih vzemi!“ reče Jazbec, „čakaj, jaz imam drugo obleko v zavoju, hočem ti jo dati; pa pojdi potem z menoj v mesto!“ Res mu je dal še dobro obleko, ki jo je vzel iz svojega zavoja. Radomir se preobleče in gre z Jazbecom v mesto. Mislil si je: „Saj vkra-
sti mi zdaj nič ne more, ko nič nemam.“ Tisto mošnjo z deset tisoč cekini je bil namreč Radomir v zgornji suknji pustil, katero so roparji tudi seboj vzeli. Gresta toraj v mesto in prenočita v neki gostilnici. Ko sta odvečerjala, rekel je Jazbec Radomirju: „Veš kaj, prijatelj; zdaj si ti tak siromak, da še domu ne pri-

deš brez pomoči. Vender če bi prav kako priložnost našel, da prideš z drugimi trgovci domu, ne bi ti hotel tega svetovati, ker se bodo norčevali iz tebe in rekli: „Jurček je že prišel iz tujih krajev nazaj, pa svoje blago je vse zapravil!“ Ako hočeš, grem jaz hitro domu, bom tvojemu očetu povedal, kaj se je zgodilo, in on ti bo poslal denarja in družega blaga.“ Radomir je pa koj sprevidel, kaj tat namerava. Hotel je Jazbec res v Kajiro iti in staremu Podobniku to sporočiti; pa blago in denar, ki bi ga Podobnik za sina dal, mislil je za sebe obdržati in se potem nikoli več v Kajiro prikazati. Pa tudi Radomir je bil toliko moder, da je to zvijačo sprevidel, zato je rekel: „Koj pustimo to, bo že Bog pomagal. Jaz pojdem h kakemu trgovcu v službo in ostanem nekaj mesev, da si prihranim denar za pot, potem pa grem domu nazaj. Če prav očetu poveš, kaj se je zgodilo, saj ne bodo verjeli in ti blaga ne bodo zaupali.“ Jazbec pa reče: „Pa mi daj pismo seboj, da ga očetu pokažem! Saj tvojo pisavo poznajo.“ Radomir pa vstane in reče: „Čakaj, da grem na stran, pa pridem koj nazaj, da se zgovoriva!“ Ko je bil pri durih zunaj, stekel je po stopnicah doli in bežal v mesto, ves vesel, da je zvitemu Jazbecu ušel. Rajši je hotel revščino terpeti, kakor takemu človeku zaupati pismo, kterega bi lahko tako grdo zlorabil.

Vender je bil Radomir revež. V tujem mestu, brez denarja, brez znanca, brez stanovanja, to je hudo! Šel je naprej po ulicah, in ko je prišel do neke cerkve, stopil je not in se priporočil Bogu in Materi Božji.

Bil pa je v tistem mestu neki trgovec Strnišar, ki je bil precej na slabem in imel dolgove. Naj več

je bil dolžan nekemu bogatemu trgovcu Vsehrtu, namreč deset tisoč cekinov. Ravno s tem Vsehrtom imel je Strnišar v tem času hudo vojsko in sicer se je pletlo tako: Strnišar je imel lepo hčer Milvano, v katero je bil Vsehart zaljubljen. Ona pa zanj ni marala, ker je bil grd, skop in neuljuden človek, ki je imel vse grde lastnosti. Vseharta je to peklo in hotel je Strnišarja prisiliti, da mu hčer dá. Rekel mu je: „Ako postanem tvoj zet, mi nisi nič več dolžan; ako pa ne, hočem te zarubiti in ti vzeti hišo in vse, kar imaš.“ Milvana je vedela, kako stvar stoji, vendar jej srce ni dopustilo, Vseharta vzeti. Strnišar jo je prosil in rekel: „Ali res rajši vidiš, da nas vse iz hiše preženejo in da grem jaz na stare leta kot berač po svetu?“ Milvana pa odvrne: „Ljubi oče, poiščite mi vendar ktereга družega ženina, ki bo za mene odštél deset tisoč cekinov, da bomo tega skopuha enkrat rešeni.“ Oče jej reče na to: Ljuba hčerka, tako bogati ženini niso gosto sejani; vendar pa se hočem potruditi, da ktereга najdem.“ Potem si je Strnišar mnogo prizadjal, da bi tacega ženina našel, pa to se mu ni posrečilo, kolikor tudi je bila Milvana lepa in mlada. Vsak se je namreč ustrašil, ko je zvedel, koliko dolgov je na hiši, in si mislil: „Tu moram potem jaz celo življenje terpeti in stradati, prej ko te dolgove vse poplačam!“

Tisti dan, ko je Radomir v Bagdad prišel, začel je Vsehart najhuje pritiskati in rekel je Strnišarju: „Zdaj te že dosti dolgo čakam. Če se do jutri ne odločiš, bom naredil, kar sem rekel.“ Strnišar se je jokal in šel k svoji hčeri, da jej to pové. Ona pa reče: „Ljubi oče, nikar še ne obupajte, ampak glejmo, da še kaj odloga dobimo; morda nam Bog v tem

času vender pomaga.“ — „Kakó pa hočem to narediti?“ prasha Strnišar. Hči mu reče: „Poiščite kakega tujca v mestu in rečite mu, naj bo tako dober in naj reče, da je bogatih staršev sin in da hoče mene za ženo vzeti ter mi tudi deset tisoč cekinov dote odšteti. Vender naj prosi deset dni odloga, da denar od doma dobi. To sporočite Vsehrtu in prosite ga, naj še deset dni počaka, da ta denar pride; v tem času pa se zna kaj spremeniti.“ Strnišar je rekel: „To je le kratka tolažba. Deset dni odloga znamo dobiti, in potem se prične prejšna žalost in jeza.“ Milvana pa, ki se je Vsehrata strašno bala in na vsak način želela odloga, prosila je očeta: „Le storite takó, ljubi oče, sam Bog vam bo to povrnil!“

Šest sto devet in štirideseta noč.

Strnišar je šel ves žalosten iz hiše v mesto, da bi kterega tacega človeka dobil. Prej ko naprej gre, stopil je v bližnjo cerkev, in to ravno v tisto, v kateri je Radomir klečal in molil. Strnišar ga ogleduje in si misli; „Tukaj je lep in pobožen mladenič, tudi je videti tujec. Ta bi bil kakor nalašč. Hočem ga izprašati.“ Približal se je Radomiru, ga potrkal na rame in ga poklical iz cerkve. Ko Radomir ven pride, ga Strnišar najprej prasha: „Od kodi ste doma?“ Radomir reče: „Iz Kajire v Egiptu.“ — „In kedaj ste prišli v Bagdad?“ prasha trgovec. Danes zjutraj,“ odgovori mladi Podobnik. „Vi ste pravi mož za mene,“ reče zdaj Strnišar in jame mladenču razkladati, v kaki stiski je zavolj dolgá in zavolj hčere, potem pa ga naprosi: „Bodite tako dobri in recite, da ste vi bogatega trgovca sin in da ste pripravljeni, mojo hčer vzeti in tistih deset tisoč cekinov dolgá plačati, samo

naj se vam dá nekaj odloga, da dobite denar od doma. Kedar denar dobite, recite, da boste napravili poroko z mojo hčerjo. Če prav ni res; da le nekaj časa dobimo! V tem času se lahko marsikaj spremeni.“ Radomir reče na to: „Če bom to rekel, da sem bogatega trgovca sin, se ne bom nič zlegal. Moj oče je prvi trgovec v Kajiri, in poslal me je z obilnim blagom in denarjem v Bagdad. Pa nicoj to noč so me napadli roparji in mi vse vzeli, samo življenje sem rešil. Ko pa enkrat moj oče zvejo, kaj se je meni zgodilo, mi bodo poslali gotovo več ko dvajset tisoč cekinov, in takrat vam znam tudi iz vaše zadrege pomagati. Ali bom pa tudi vašo hčer vzela, to je še v Božjih rokah. Pa le povejte tako vašemu stiskalcu, jaz vam hočem pomagati.“

Ves vesel je Strnišar peljal Radomira domu, ga predstavil svoji ženi in svoji hčeri ter jima povedal, kako rad se je Radomir za to reč ponudil. Ženske so se mu lepo zahvalile, posebno Milvana. Radomir je zdaj z Milvano govoril in njena lepota, kakor tudi nje lepi glas in nje bistri um so ga kar očarali. Rekel je sam pri sebi: „Tako lepe deklice pri nas v Kajiri nisem videl!“ Pa tudi Milvana je z dopadenjem gledala na Radomira in si mislila: Škoda da ta mladenič nema v resnici deset tisoč cekinov, da bi ga mogla za moža vzeti. Tega bi pač hotela rada imeti, ne pa tistega ostudnega Vsehrta!“ (Tega namreč še ni vedela, da je Podobnikov sin iz Kajire.) Drugo jutro je Strnišar precej šel k Vsehrtu in mu rekel: „Priatelj, oglasil se je neki bogati mladenič iz Egiptovske dežele, da hoče mojo hčer vzeti in jej deset tisoč cekinov dote odšteti. On prosi samo za toliko odloga, da denar od doma dobi. Ko se to zgodi, bo moja

hčer v zakon vzal, in jaz tebi prinesem, kar sem ti dolžan.“ Vsehart ni vedel, ali bi se nad to novico veselil ali jezil. Po eni strani je bil strašno lakomen in se je veselil denarja, po drugi strani pa je bil spet v Milvano hudo zaljubljen in je ne bi bil rad komu drugemu prepustil. Da bi se odločil na to ali drugo stran, je toraj sam potreboval odloga in rekel Strnišarju: „No, dobro; deset dni odloga mu dam, več pa ne. Ako me v desetih dneh ne plača, bom naredil, kar sem rekel, ali pa si bom dekle vzela.“ Strnišar je šel nekoliko potolažen domu. Komaj pa je ta odšel, začel se je Vsehart kesati, da mu je odlog dovolil. Vendar zdaj ni mogel nič več spremeniti. Poklical je pa neko baburo in jej rekel: „Pojdi, pojdi k Strnišarju in poglej, če imajo res ženina v hiši, in pridi mi nazaj povedati, kakšen je!“ Ženska je šla, pa se kmalo vrnila in rekla: „Res sem videla lepega mladenčca pri mizi sedeti in gospodično Milvano zraven njega, ko sta se pogovarjala. On je lep in prijazen človek na obraz!“ Ko je Vsehart to slišal, začela ga je terpinčiti huda ljubosumnost, in rekel je ženski: „Tukaj imaš deset grošev in pojdi tje, in to ljubezen razderi. Njemu povej na uho, naj Milvane nikar ne vzame, ker je vsa garjeva in hrastava po životu; njej pa reči, da Radomira že od prej poznaš, da je lažnjivec, da ni iz Egipta, ampak da je bil vedno v Bagdadu, ter da je ves gnjil in bulast po životu.“ Babura je šla vsa priliznjena v Strnišarjevo hišo, se Radomiru na samem približala in mu rekla na uho: „Gospod, svetujem vam, ne vzemite te gospodične. Ona je sicer lepa na obraz, pa po životu je vsa hrastava in garjeva. Ako jo vzamete, boste še vi to bolezen nalezli.“ Radomir

je postal ves žalosten, ko je to slišal, kajti že mu je bila Milvana k srcu prirastla. Zdaj pa si je mislil: „Če ima tako bolezen, potem jo ne morem vzeti.“ Babura pa je šla k Milvani in jej ravno takó očrnila Radomira: „Milvana, ali si res takó neumna, da boš tega človeka vzela?“ jo praša. Milvana reče: „Zakaj?“ Babura pa jame praviti: „Ta človek je ves lažnjiv in goljufen. On pravi, da je iz Egipta, pa je tukaj doma. Tudi ima ostudno bolezen.“

Enkrat sem v bolnišnici pomagala bolnikom streči, in takrat sem ga videla, da je ves gnjil po životu, poln hrast in smrdljivih bul. Ne pusti se zapeljati po lepem obrazu!“ Ko Milvana to sliši, jame se jej studiti do Radomira in rekla je baburi: „Če je takó, kakor ti praviš, potem ga bom kmalo odpravila iz hiše.“ Ko je babura odšla, začela je Milvana jokati, kajti bila je vsa zaljubljena v Radomira in zdaj je zvedela tako grde reči od njega! Bila pa je soba Milvane tik Radomirove sobe in bile so duri vmes, ki so se dale odpreti od Milvanine strani.

Kmalo potem je Radomir v svoji izbi zapel pesem s tako močnim in lepodonečim glasom, da se je Milvana kar začudila in rekla: „Koklja naj brčne to lažnjivo babo, ki je tega mladenča takó opravljala! Bolehen in ves gnjil človek nema tako lepega, milodonečega glasu! Na to je še ona vzela citre, ki jih je pri sebi imela, jih ubrala in zraven zapela to kitico:

„Da ne smem, si ukazála
Belih rok se dotaknit',
Zvedla deklica si zala.
Kako znam pokoren bit'“ —

To kitico je zapela s tako milim glasom, da so se tičice v zraku ustavljale in poslušale, od kodi to

petje pride. Radomir pa je odgovoril s tole kitico:

„Da ne smem, si ukazála,
Od ljubezni govorit',
Zvedla, deklica si zala,
Kako znam pokoren bit' —“

Milvana je zopet zapela naprej:

Zraven si mi ukazala,
Da te moram pozabit'.
Vbogal, deklica bi zala,
Ak' bi moglo se zgodit' —“

Radomir pa je zopet z otožno-krepkim glasom odgovoril:

„Al' srcé mi drugo vstvari,
Al' počakaj, da to bit'
V prsih neha, Bog te obvari!
Prej ni moč te pozabit' —“

Ko je Milvana to zadnjo kitico slišala, bila je tako ginjena, da je duri odprla in k Radomiru v izbo stopila. On pa jej reče: „Ne hodi blizo, da še jaz ne dobim hrast in garij!“ Na to ona razgali svojo roko, ki je bila bela ko sneg, ter reče: „Jaz nisem hrastava, ampak, ti! če se starka ni zlagala!“ On razgali svojo roko, belo ko srebro, in reče: „Meni je pa pravila od tvoje boleznii!“ Kmalo sta se prepričala, da je bila lažnjiva starka nalašč od koga poslana, da bi nju zvezo razdrila. Dosegla je pa ravno narobe. Kajti Radomir in Milvana sta se zdaj toliko rajši imela, se objemala in poljubovala. Potem reče on: „Srce mi žalosti krvavi, če pomislim, da bo v desetih dneh tega veselja že konec! Ko bi bili moj oče blizo tukaj, bi se lahko pomagalo, tako pa so predaleč!“ Milvana praša: „Kdo so tvoj oče?“ Radomir jej potem pové, da je sin bogatega Podobnika iz Kajire, kar je bil Strnišarju že prej ta dan povedal. Ko Milvana to zve, reče vsa vesela: Če je

takó, potem bi bilo pač nespametno, ko bi jaz na drugo možitev mislila. Enkrat boš že dobil pomoč in takrat boš tudi nam pomagal!“ Radomir pa reče: „Kaj pa storimo čez deset dni, če denarja ne bo? Kdo vé, če bodo tvoj oče hoteli verjeti, da sem res Podobnikov? Izročili te bodo Vsehrtu!“ Milvana pa reče: „Rajši vidim, da nas vse iz hiše preženejo in da gremo od vrat do vrat kruha prosit.“ Radomir pa pristavi: „Izročimo se Bogu, On vse prav naredi!“ Potem je šla Milvana v kuhinjo in je pripravila večerjo za mater in očeta, Radomirja in sebe; kajti zavolj revščine niso imeli dekle in Milvana morala je z materjo sama kuhati. Ko so povečerjali, prosil je Radomir Milvano, naj bi še kaj zapela. Strnišar jo je tudi nagovarjal in rekel: „Če smo prav žalostni, le zapoj, ljuba hči, to razvedri srcé!“ Vzela je potem citre in izvabila iz njih tako mile glasove, da bi se kamen omehčal. Zraven je zapela tako lepó, kakor bi jo bil naučil sam kralj David, ki je znal z vseh možkih najlepše peti.

Ko je še pela, slišalo se je, da nekdo na hišne vrata trka. Strnišarjeva žena je šla doli odpirat in prašat, kdo je. Bili so štirje minihí, ki so govorili: „Gospa, mi smo tukaj tujci in nemamo kam spat iti. Prenočite nas eno noč. Slišali smo peti, in tudi mi radi slišimo lepo petje. Peljite nas tedaj v hišo; Bog vam bo povrnil.“ Žena je bila dobrega srca in je može precej peljala po stopnicah gori v sobo. Milvana je minihom roke poljubila ter jim rekla sestí. Bile pa so ženske v zadregi, ker niso imele ničesar, kar bi minihom za večerjo ponudile. Milvana je rekla: „Ali se gospodom morda poljubi, nekoliko kruha vrezati?“ in jim prinesla hleb z nožem. Minihí

pa so rekli: „Mi hočemo le vašo družčino; jed je le živinsko znamenje. Slišali smo tukaj peti, zdaj pa je petje utihnilo. Kam se je skrila izvrstna ta pevka?

Šest sto in petdeseta noč.

Strnišar reče na to: „Gospodje, moja hči je pela.“ Proti Milvani obrnjen pa reče: „Le daj še zapeti, Milvana, ker gospodje želijo. Proti takim gospodam moramo prijazni in postrežljivi biti.“ Milvano pa je bilo sram, ker je bila preveč po domače oblečena. Rekla je toraj: „Se moram prej preobleči, potem bom zapela,“ ter je stekla v svojo spalnico, kjer se je preoblekla.

Med tem časom pa se je nagnil eden od minihov, ki je bil videti prvi med njimi, k Radomiru in ga vprašal: „Ali je morda ta lepa pevka vaša žena?“ Radomir reče: „Žena še ni, pa nevesta.“ Potem je minihu povedal celo historijo, v kaki stiski je stari Strnišar zavolj dolgá in dekleta, in da bi on (Radomir) iz srca rad dekle vzel in očeta rešil, ko bi mogel tako hitro svojemu očetu pisati in od njega odgovor dobiti. Minih mu reče: „Nič se ne boj in ne delaj si skrbi zavolj tega denarja. Jaz sem gospodar samostana in imam štirideset minihov pod seboj. Jaz ti bom že priskrbel tistih deset tisoč cekinov. Samo to te prosim, reci svoji nevesti, da bo še kaj zapela, kajti petje in godba je nekteremu človeku potrebno, kakor vsakdajno kosilo, nekteremu je zdravilo, nekteremu je pa le muhovnik, da si muhe in skrbi ž njim preganja.“

Zdaj pa še morda nobeden ne vé, kdo so bili ti štirje minihi? No, pa povejmo: Prvi je bil cesar Alrašid, drugi minister Žafar, tretji pesnik Do-

bravčin, in četrti je bil cesarjev mečenosec Radoslav. Cesarju je bilo spet enkrat dolg čas, poklical je te može in šel z njimi po mestu v miniški obleki. Ko so pa Milvano peti slišali, rekel je cesar na vrata potrkati in za ustop prositi, kajti on je bil prijatelj petja in lepih deklet. Pri Strnišarju pa se nikomur ni sanjalo, da imajo tako visoke goste v hiši. —

Ko se je Milvana napravila, prišla je s citrami nazaj in tako lepo pela, da so bili vsi očarani. Cesar je namignil Radoslavu, da je vina prinesel, in pri sladki kapljici so pozno v noč poslušali petje in se razgovarjali. Domači so šli spat, cesar in njegovi tovarši pa so koj pri mizi zadremali. Zjutraj, ko so domači še spali, je cesar položil sto cekinov v miznico in potem s svojimi ljudmi odšel.

Ko Milvana zjutraj denar najde, je vesela tekla k očetu in rekla: „Glejte oče, sto cekinov so minih v miznici pustili!“ Strnišar pa je rekel: „Saj sem ti pravil, da moraš zapeti, če gospodje želijo; zdaj vidiš, da ni bilo zastonj!“ Vsi veseli so razdelili denar za vsakdajne potrebe. Nekaj je vzela Milvana za na trg in rekla: „Moram kaj dobrega prigrizljeja in vina kupiti, če minih še pridejo, da vsaj ne bodo brez večerje, kakor včeraj.“ Potem ste šli obé z materjo na trg in nakupili pečenke, perutnine, zelenjave, vina, cigar, kave in drugih reči.

Zvečer po večerji so spet en čas posedeli, kar se naenkrat zopet zasliši trkanje na vratih. Gospa Strnišarica gre odpret in pripelje spet tiste štiri minih gor. Ta večer ste jim ženski postregli z okusno večerjo in dobrim vinom. Gospa in deklé ste bili veseli, da je gospodom takó dišalo. Po večerji so se vsim čaše napolnile, trčili so in izpili na zdravje.

Potem so minihi začeli spet prositi, naj bi Milvana zapela. Ona ni mogla in ni hotela odreči, ker je od Radomira zvedela, kaj so minihi obljubili, namreč da bodo priskrbeli tistih deset tisoč cekinov. Zopet je toraj tako lepo pela, da bi kamen omehčala, in da so bili vsi pričujoči presunjeni in ginjeni. Minihi so zopet za mizo zadremali in zjutraj odšli, prej ko so domači vstali. V miznici je ležalo zopet sto cekinov. To je trpelo skozi osem večerov. Vsaki večer je Milvana pela, in vsaki večer so minihi pustili sto cekinov. Radomir in Milvana pa sta le zmirom čakala, kdaj bodo prinesli obljubljenih deset tisoč cekinov. Pa o tem minihi niso nič več omenili: Radomir je mislil, da bodo morda na zadnji deveti večer pred desetim in zadnjim dnevom odloga denar prinesli. Pa ravno ta večer jih še celó blizo ni blo. Mlada dva človeka sta bila vsa obupana, ker sta se na to zanašala. Vsa žalostna sta šla spat, še bolj žalostna sta zjutraj vstala.

Cesar pa je na deseti dan zjutraj poklical prvega trgovca v mestu in mu rekel pripeljati petdeset zavojev egiptovskega blaga, vsak zavoj v vrednosti tisoč cekinov. Ko je bilo to blago na mestu, je poklical enega svojih služabnikov, mu izročil vse to blago, potem lepo obleko, petdeset tisoč cekinov v denarjih in pismo, ter mu rekel: „Pojdi v te in te ulice in prašaj po gospodu Radomiru Podobniku v Strnišarjevi hiši. Ko ga najdeš, mu daj blago, denar in to pismo.“ Ko so vse blago na vozove spravili, obrnil je služabnik svoje korake proti Strnišarjevi hiši, ktero je lahko našel.

Vsehrť pa je bil že tam, se prepiral v veži s hišnim gospodarjem in rekel: „Če me danes ne plačaš, pojdem jutri k sodniku, da te bo zarubil,“ Strnišar

je prosil, pa nič ni izdalo. „Tako trmoglavci ljudje niso vredni usmiljenja,“ je rekel skopuh: „Ali ti nisem rekel, da ti dolg odpustim, če mi hčer daš? Zakaj je ne daš? Počakaj, vam bom že pokazal!“ Ko se tako pravdata, ustavi se pred hišo cesarski služabnik z desetimi vozovi, na vsakem vozu po dva konja uprežena. Pripeljal je namreč tistih petdeset zavojev blaga. Prašata služabnika, ki je spredaj jahal: „Čigavo pa je to blago?“ On reče: „To je našega gospoda Radomira Podobnika iz Egipta; njegov oče mu to pošlje, ker je zvedel, da je sin v potrebi. Ali ne stanuje Radomir v teh ulicah? Kjer je Strnišarjeva hiša?“ Strnišar reče ves vesel: „Strnišar sem jaz, in to je moja hiša; čakajte, precej bom Radomira poklical.“ Vesel steče po stopnicah in pokliče Radomira. Milvana in Radomir sta takrat žalostna v izbi sedela. Ko je Strnišar poklical Radomira, rekel je ta pred odhodom svoji nevesti: „Gotovo je Vseht tukaj in me bo danes tirjal za denar. Ker ga ne morem plačati, pojde k sodnji.“ Milvana zdihne, Radomir pa gre po stopnicah doli in vidi vozove z blagom. Strnišar reče služabniku: „Tukaj je gospod Radomir!“ Služabnik skoči s konja, poljubi Radomiru roko in mu dá pismo. Radomir ga praša: „Kdo si ti?“ Služabnik odgovori: „Jaz sem sluga gospoda Podobnika v Kajiri; on mi je dal to pismo na vas. Radomir odpre pismo in bere te vrste: „Ljubi sin! Zvedel sem, da so te roparji napadli in ti vse vzeli. Pošljem ti toraj drugih petdeset zavojev blaga in lepo novo obleko. Ne žaluj toraj dalje po zgubljenem blagu! Tvoja mati in vsi v hiši smo zdravi in te lepo pozdravimo. Tudi sem zvedel, da se hočeš poročiti z gospodično Milvano Strnišarjevo in da jo moraš

z desetimi tisoči cekinov odkupiti. Zato ti pošljem petdeset tisoč cekinov, da jo odkupiš, z ostalim denarjem pa si pomagaj, kakor hočeš. — Tvoj oče Ognjeslav Podobnik.“ — Vesel praša Radomir služabnika: „Kje je denar?“ Služabnik mu prinese težko vrečo cekinov. Hitro pokliče Radomir gospoda Strnišarja in ga praša: „Kje je Vsehart, da ga izplačamo?“ Strnišar reče: „Tam pri vozovih stoji in blago ter konje ogleduje.“ — „Brž ga pokličite!“ reče Radomir. Ko je Vsehart prišel, odštel mu je Radomir vpričo Strnišarja deset tisoč cekinov in ga prašal, če ima od Strnišarja še kaj tirjati? Ko skopuh reče, da ne, obrne mu Radomir hrbet in reče: „Toraj hodite z Bogom!“ Na to odide Vsehart z denarjem domu. Denarja je bil sicer vesel, pa grizlo ga je vender, da je zdaj tujec prevzel mu nevesto, še bolj pa ga je razdražilo ošabno obnašanje Radimirovo. Ne dolgo potem je zginil iz Bagdada.

Pri Strnišarju pa so blago odkladali, in bilo je veliko veselje v hiši, odkar je Radomir tako bogat postal. Radomir je plačal še vse druge dolgove Strnišarjeve, takó da je bilo vse gladko; tudi je najel več hlapcev in dekel in trgovskih pomočnikov. Strnišarju pa je rekel: „Z mojim blagom kupčujte in barantajte, kakor vam drago. Če bo kaj dobička, bova pa vsak pol imela.“ Na večer so potem ta dan z lahko vestjo napravili dobro gostijo in povabili več sosedov, kateri so tudi obljubili, da pojdejo za priče k poroki Radomira z Milvano, ktera se je imela čez tri dni vršiti. Ko so bili zvečer vai pri dobri kapljici zbrani, rekel je Radomir proti Milvani: „Vidiš, kako so se nama minih zlagali! Ko bi meni oče ne bili nič poslali, bi mi danes vse druge obraze delali!“

Milvana pa mu reče: „Kaj jim boš zameril! Še ti, ki si bogatih staršev sin, si bil en čas brez krajcarja, kaj hočeš od ubogih minihov tirjati?“ On pa reče: Mene pa jezi, če mi kdo kaj obljubi, pa besede ne drži.“ — „Ne smeš tako ojster biti,“ reče Milvana, „saj so nam vsak dan sto cekinov tukaj pustili.“ Pozneje, ko so vsi že dobre volje bili, naprosili so Milvano, da je vzela citre in zraven zapela. Ta večer je pela s posebnim pogumom in veseljem, ker je bila vseh skrbi rešena. Vsi so občudovali nje krepki in mili glas. Komaj je prvo pesem odpela, slišalo se je zopet trkanje na vratih. Radomir jim gre odpret in vidi, da so zopet tisti štirje minih. On jim reče: „Dober večer, vi lažnjivei! le pojdite gor k nam, mi smo prav dobre volje.“ Na to jih pelje v izbo, kjer se vsedejo k mizi in na prošnjo Milvane nekaj večerje zajamejo ter si čaše natočijo. Minih so Radomirja prašali, kako je kaj s tistim skopuhom, če je plačan ali ne? Tudi so ga prosili, naj ne zameri, ker njim ni bilo mogoče, toliko denarja vkup spraviti. Radomir pa jim je potem povedal, da je dobil od svojega očeta denarja in blaga zadosti, in da je zdaj vse poravnano, ter da bo poroka čez tri dni. Na to minih rečejo: „To je dobro! Tudi mi pridemo na ženitovanje, ako dovolite!“ — „Srčno nas bo veselilo!“ rečeta Radomir in Milvana. Ko je pa cesar za nekoliko časa stran odšel, poklical je Žafar Radomira k sebi in mu na tistem rekel: „O Radomir, glej, da ne boš nespametno govoril. Vedi, da ta mož ki je zdaj na stran šel, je sam cesar Alrašid, jaz sem minister Žafar, ta-le je pesnik Dobravčin, uni-le pa mečonosce Radoslav. Vzemi svojo pamet v roke in pomisli, kako daleč je od tukaj do Kajire. Po

sedem tednov potrebujejo trgovci sim ali tje. Ti si bil pa še le pred desetimi dnevi oropan, kako moreš misliti, da je tvoj oče v tem kratkem času to zvedel in da ti je že tudi družega blaga poslal? Kje je to mogoče? Za to bi trebalo najmenj osemdeset do devetdeset dni, ne pa deset!“ — „Vi imate prav,“ reče Radomir, „pa povejte mi, od kodi je prišlo blago in denar?“ — „To vse ti je sam cesar poslal,“ reče Žafar, „saj smo ti obljubili, da ti bomo pomagali.“ V tem je prišel cesar spet nazaj. Radomir mu gre naproti, mu poljubi roko in reče: „Bog te ohrani še dolgo let, naš svitli cesar in gospodar!“ Cesar pa se vsede in naprosi Milvano, naj bi še kaj zapela. Milvana je to storila, pa z boječim glasom, ker je že zvedela, da sedi sam cesar za mizo.

Šest sto eno in petdeseta noč.

Drugo jutro pustil je cesar Radomira k sebi poklicati. Dal mu je častno obleko in ga postavil za nadzornika čez druge trgovce; ob enem ga je postavil za cesarskega dvornika in svetovalca, da je smel vsigdar pred cesarja stopiti in ž njim govoriti. Čez tri dni je imel Radomir svojo poroko z Milvano. Tudi cesar je prišel na žinitovanje in bilo je prav veselo. Sploh je cesar Radomiru ves čas naklonjen ostal, in Radomir ga je moral večkrat obiskati; ako tega ni storil, bilo je cesarju kar dolg čas po njem.

S svojo ženo Milvano živel je Radomir v miru in ljubezni. Toda ne dolgo. Enkrat je Radomir zaslišal v kuhinji glasen krik. On leti ven in najde svojo ženo mrtvo na tleh! Poklical je svojega tasta Strnišarja in mu rekel: „Bog vam daj dolgo življenje namesto Milvane, ona je mrtva!“ Na enkrat je bila

vsa hiša v joku in stoku. Toda pomagati se ni dalo nič. Tudi cesar je zvedel, kaj je Radomira zadelo, in čez nekaj dni ga je prišel tolažit. Ko mu je Radomir roko poljubil, rekel je cesar: „Zakaj me ne prideš nič več obiskat, o Radomir? Z jokom svoje žene ne boš več zbudil. Pusti žalost in privošči jej veselje, ki ga zdaj uživa v nebesih.“ Radomir pa reče: „Nikoli je ne bom pozabil, in če umrjem, hočem biti zraven nje pokopan. Cesar pa mu je rekel, naj pride k njemu na večerjo, da se bo razvedril. Radomir tega ni mogel odreči. Ko cesar domu pride, je poklical svojo slavno pevko Rožo Tolkoljubo in jej rekel: „Radomiru je žena umrla, ki jo je zelo rad imel; danes pride k nam na večerjo, želim toraj da mu kaj zapoješ in ga razvedriš.“

Ko je Radomir zvečer prišel in je po večerji krasna pevka Roža Tolkoljuba zacitrjala in zapela, prašal je cesar Radomira: „Kako se ti dopade ta igra in to petje?“ — Radomir reče: „Ta igra skoraj takó, kakor moja ranjca žena.“ — „No, če se ti dopade,“ reče cesar, „ti jo hočem dati za ženo, akoravno je moja ljubica.“ Radomir je mislil da se cesar le norčuje. Pa drugo jutro je šel cesar k Roži in jej rekel: „Ljuba moja Roža, cesar svoje besede ne sme nazaj vzeti; obljudil sem Radomiru, da hočem tebe njemu za ženo dati. Ali ga boš vzela?“ Roža reče: „Jaz sem vaša služabnica in moram vbo-gati,“ v srcu pa se je veselila, kajti Radomir je bil lep človek. Potem je cesar poklical služabnike, da so nesli Rožo v nosilnem stolu k Radomiru. Za njo so šli vsi njeni služabniki in služabnice, kajti bila je Roža silno bogata od samih daril, ki jih je dobila od cesarja in drugih princov in velikašev, ker je

znala toliko lepo peti in gosti. Ko je Radomir videl to veliko jato ljudi proti svoji hiši prihajati in za njimi več vozov z različno ropotijo, se je začudil in ženske prašal, kaj hočejo pri njemu. Te mu odgovorijo: „Mi smo družice pri slavni in dvorni pevki Roži Tolkoljubi in smo prišle ž njo. Ona vas pusti pozdraviti in prašati, kdaj boste ž njo poroko obhajali? Tudi smo nekaj njene pertljage že kar seboj prinesle.“ Radomir pa reče: „To ne gre! Recite svojej gospej Roži, da si jaz ne upam, bližati njej, ki je ljuba samemu cesarju. Naj ona ostane v svoji palači, in ako denarja potrebuje, hočem ga jej poslati.“ Družice so jej prinesle to sporočilo, in Roža Tolkoljuba zdaj sama ni vedela, pri čem da je. Šla je v svojo palačo in sama za se živela, saj je imela ob čem.

Med tem pa se je cesar čudil in rekel proti Žafarju: „To je čudno, da Radomir še zmirom noče k meni v palačo prihajati. Saj sem mu dal svojo najlepšo dvorjanko, da bi mu žalost po ženi odpodil, pa vendar nič ne pomaga.“ Minister pa reče: „Ravno ker je nevesta prelepa, zato pa ima preveč ž njo opraviti in se ne spomni na nas.“ — Cesar pa reče: „Pojdiva ga mi dva obiskat!“ Šla sta toraj cesar in minister k Radomiru in ga našla vsega pobitega in žalostnega. Cesar ga praša: „Kakó je to, Radomir? Ali ti Roža Tolkoljuba ni zadosti lepa nevesta, da še zmirom žaluješ?“ Radomir pa reče: „Jaz ne vem, kaj Roža dela in tudi še nisem ž njo nikoli spregovoril. Kar je gospodarjevega, to se hlapcu ne spodobi. Jaz si ne predrznem svojih oči do nje povzdigniti.“

Cesar se je čudil in šel k Roži, ktera mu je

potrdila, da Radomir še ni spregovoril ž njo. Na to je cesar Rožo zopet seboj v palačo vzel, ministru Žafarju pa je dal deset tisoč cekinov, naj gre na trg, kjer se ženske prodajajo, in naj kupi za Radomira najlepšo deklico, ki jo dobi. Kteri so namreč v teh krajih od sužnjev rojeni ali po nesreči v sužnjost prišli, ženske ali možki, prodajajo se, kakor blago. Svobodne ženske pa je treba snubiti, kakor pri nas.

Šest sto dve in petdeseta noč.

Bil pa je v tistem mestu tudi neki visoki cesarski uradnik z imenom Steblovnik. Ta je imel prav neumnega in prav grdega sina, ki so mu navadno Teleban rekali. Ta je bil že štir in dvajset let star in bi se bil rad oženil, pa ga nobena ni marala, ker je bil pregrd in preneumen. Ker je pa li silil, da hoče ženo imeti, rekla je Steblovnica svojemu možu: „Pojdi na babji sejm in kupi mu kako lepo sužinjo, da bo enkrat mir.“ Primeri se pa, da je Steblovnik ravno tisti dan šel na sejm sužinjo kupovat, kakor minister Žafar, ki je imel od cesarja povelje, za Radomira eno kupiti. Steblovnik in njegov sin Teleban, ki je ž njim hodil, zagledala sta ravno eno prav lepo in mlado sužinjo, ktereje je bilo Jazmina imé. Teleban reče očetu: „Viš, viš, ta je lep, ta ženski, tega kupiti!“ Steblovnik je toraj ponudil za Jazmino tisoč cekinov. Prišel pa je ravno Žafar zraven, in ko je videl lepo Jazmino, obljubil je precej dva tisoč. Steblovnik je primeknil en cekin in rekel „dva tisoč in en cekin;“ Žafar pa je obljubil precej tri tisoč; in ko je Steblovnik rekel: „tri tisoč in eden,“ zavpil je Žafar: „štir tisoč!“ Zdaj je Ste-

blovník vprašal: „Kdo pa je to, ki me tako žene?“
Rekli so mu: „To je minister Žafar, on kupuje za cesarja.“ — S takim se je pa težko skušati,“ reče Steblovník in se umakne. Prišli so pa še drugi kupci, in ko so videli, kako lepa je Jazmina, gnali so ministra na osem tisoč cekinov. On pa reče: „Jaz dam deset tisoč!“ S tem je vsem jezike zavezal, kajti mislili so si: „Tega tako ne vženemo.“ Ker nobeden ni več obljubil, izplačal je Žafar denar in peljal Jazmino k Radomirju in mu rekel: To le deklico ti je kupil svitli cesar Alrašid namesto Rože Tolkoljube, katero si njemu prepustil. Poglej jo, če ni lepa!“ Radomir je naročil cesarju lepo zahvalo, in potem je Žafar odšel. Radomir pa je rekel Jazmini: „Ti si kupljena in lahko te silim, da me vzameš za moža. Tega pa nočem, ker nerad komu nadležen postanem. Zato ti podarim to uro popolno prostost in svobodo, da greš kamor hočeš in vzameš, kogar hočeš. Ako me pa potem kot svobodna deklé izvoliš za moža, hočem te rad vzeti. Bog je priča, da si svobodna in ne več sužnja, toraj govori, ali greš naprej, ali ostaneš iz proste volje pri meni in me vzameš za moža?“ Jazmina reče: „Gospod, vi ste jako dobri in ljubeznjivi. Kam hočem reva po svetu, ko nemam nikogar, da bi me branil. Prav rada vas vzamem za moža in vam hočem streči in vas ubogati in ljubiti svoje žive dni, in vse delati, kakor bi bila vaša dekla.“ Radomir reče: „Trdo delati ti ne bo treba, saj imam drugih zadosti.“ Tako sta se zmenila in kmalo potem je bila poroka. Teleban pa je šel tisti dan ves žalosten iz sejma in zmirom klical: „Jazmin, Jazmin!“ ter se jokal in ni hotel doma nič jesti. Če ga je kdo kaj prašal, je rekel: „Jazmin, Jazmin!“ in se

zjokal. Nazadnje je še zbolel. Ko ga mati praša: „Kaj hočeš, moj sin? je rekel: „Jazmin lep ženski! Jazmin hočem, pa ata nič kupiti Jazmin! Steblovnica je moža prašala: „Zakaj mu nisi kupil lepe Jazmine? Vidiš zdaj bo še umrl od žalosti!“ Steblovnik pa reče: „Kdo se bo z bikom bodel? Kupoval je ravno tudi minister Žafar, in če sem jaz obljubil dva tisoč, je on rekel tri, in čem jaz dal tri, je on obljubil štiri tisoč! Ali misliš, da meni denarji pri oknu not letijo? Nazadnje je dal deset tisoč cekinov zanjo. Kdo bo za eno sužinjo toliko dal? Toliko znaša komaj celo moje premoženje! Po vrhu bi imel pa še lahko zamero pri cesarju in bi še službo zgubil, če je Žafar kupoval na cesarjevo povelje, in bi cesar zvedel, da sem mu jaz hotel sužinjo prevzeti.“ Takim razlogom nasproti ni mogla Steblovnica nič ugovarjati, ker jih je za resnične spoznala. Vender pa je bila zelo žalostna, kajti Teleben je bil vedno huje bolan. V tej žalosti jo najde mati od tata Srakarja.

Tat Srakar je bil namreč poprej v cesarski straži za narednika ali stražmeštra; ob enem pa je bil takó prekanjen in izurjen tat, da bi bil človeku bunčico iz očesa vkradel, da bi še ne čutil, kdaj. Vendar so ga enkrat zasačili pri eni tatvini, in cesar ga je obsodil na smrt. Minister Žafar pa je za njega prosil. Cesar reče: „Ali hočem mar vse poštene ljudi v strahu obdržati zavolj tega lumpa, ker se ga bo vsak bal?“ Minister pa reče: „Pusti ga zapreti. Kdor si je prvi zmislil ječo, ta je bil moder mož; kajti ječa je grob za žive ljudi in veselje vseh tistih, ki so jetnikom sovražni.“ Na ta ugovor obsodil je cesar Srakarja v ječo do smrti. Na verige, v

ktere je bil uklenjen, so zapisali, da se ne smejo odpeti, dokler Srakar ne umerje. Srakarjeva mati je svojega sina večkrat obiskala v ječi in ga milovala. Srakar pa je njej svetoval in jo prosil, naj se obrne do žene uradnika Steblovnika, da bo ta svojega moža obdelala, da se bo za Srakarja potegnil. Steblovnik je bil namreč izmed viših sodnikov eden in je dosti veljal pri dvoru.

Srakarjeva mati je prišla k Steblovnici ravno ob tem času, ko je ta imela toliko opraviti s svojim bolnim sinom Telebanom. Steblovnica je povedala Srakarici, kako se je sin Teleban zaljubil v sužinjo Jazmino, katero je pa minister Žafar za Radomira kupil. Srakarica reče na to: „Ko bi moj sin ne bil zaprt, on bi že našel kako pomoč, kajti on je zvit, ko kozji rog.“ Steblovnica reče: „Koliko časa pa bo še zaprt?“ Srakarica odgovori: „Ali mar ne veš? Za celo življenje je obsojen, ker je nekaj malega ukradel. To je prehuda kazen. Pa govori ti s svojim možem; on je viši sodnik, on bo mojega sina že oprostil, potem bo pa moj sin tvojemu sinu pomagal, to ti za trdno obljubim? Steblovnica reče: „Kako hočem svojega moža k temu pripraviti, da ga bo oprostil?“ Srakarica reče: „Ne delaj se tako neumno! Reci, da se ti jaz smilim, ker je sin mene redil, zdaj pa nikogar nemam, da bi mi kaj pomagal. Reci mu, da ga nemaš nič več rada, ako ga ne oprostí. Ne govori ž njim več dni in drži se jezno! Ali tega ne znaš? — „O ja,“ reče Steblevnica, „če družega ni, to bom že naredila.“

Ko je zvečer gospod Steblovnik domu prišel, držala se je njegova žena prav kislo. Ko jo praša, zakaj, mu je začela praviti, kaka uboga reva da je

stara Srakarica, odkar je nje sin zaprt, ker jej nobeden nič ne pomaga. Nazadnje je rekla: „Če si mi kedaj kako prošnjo uslišal, to mi moraš uslišati, da tega človeka oprostiš; če ne, nisva nič več prijatla.“ Steblovnik reče: „Kako ga hočem oprostiti, ali sem mar jaz cesar? Kje imam jaz to pravico?“ Ona pa reče: „To meni nič mar, ti ga moraš oprostiti.“ Steblovnik je tedaj šel drugi dan v ječo k Srakarju in ga prašal, če hoče pokoro delati in se poboljšati? Srakar reče: „Gospod, oslepim naj, če se ne bom poboljšal.“ Na to ga pelje pred cesarja in reče: „Veličastvo, ta nesrečni človek ima revno mater, katera nema kaj jesti, odkar je on zaprt; prosila me je, naj bi jaz besedo govoril za njega. Veličanstvo! on obeta, da se hoče poboljšati, ali ga hočemo izpustiti?“ Cesar praša hudodelca: „Ali si še živ, Srakar?“ Tat odgovori: „Nesrečni ljudje imajo žilavo življenje.“ — „Ali si se poboljšal?“ praša cesar. Tat reče: „Hočem odslej Bogu čast dajati.“ Na to ga je cesar oprostil in ga nazaj vzela za narednika ali stražmeštra v svojo telesno stražo. Srakar je cesarju roko poljubil in odšel. Čez nekaj časa je videla Steblovnica Srakarico in jej rekla: „Vidim že več dni tvojega sina prostega, ker ga je moj mož oprostil. Glej, da bo svojo obljubo izpolnil in mojemu sinu pomagal, da dobi lepo Jazmino.“ Srakarica je šla precej na svoj dom, in ko je njen sin pijan domu prišel, mu je rekla: „Moj sin, da si ti zdaj prost, imaš se zahvaliti Steblovnici, katera je pri svojem možu za te govorila. Jaz sem jej pa prej obljubila, da boš tudi ti njej pomagal in naredil, da Radomira v kraj spraviš, njegovo ženo Jazmino pa Telebanu pripelješ.“ Sin odgovori: „Kaj tacega se pa že stori.“

Šest sto tri in petdeseta noč.

Tat Srakar je šel še tisto noč v cesarjevo palačo, je straže omamil z neko vodo, katero jim je poduhati dal, da so precej pozaspali, ter se tako preril do cesarjeve spalnice, kjer je cesarja v trdem spanju našel. Ukradel je cesarju suknjo, prstan in solnčno uro iz zlata, katero je cesar zmirom v žepu seboj nosil. (Nekdaj so imeli sploh take solnčne ure brez koles; podobna je bila velikemu prstanu z eno luknjo, skozi katero je luč padala. Znotraj so bile zareze s številkami, in kamor je solnčni žarek padel, ko se je ura prav postavila, toliko je bilo na uri. Pri grdem vremenu in po noči take ure niso za rabo, pri lepem dnevu pa gotovo kažejo in se nikdar ne zmotijo, pa jih tudi popravljati ni treba.) Te ukradene reči je nesel še tisto noč v hišo k Radomirju, odprl vrata z vetrihom prav tiho, v čemur je bil Srakar mojster, ter šel v izbo pri tleh, kjer je vedel, da nihče ne spi. Tam je vzdignil eno podnico (prtično desko) in položil suknjo in prstan pod njo, solnčno uro pa je za se obdržal.

Ko se je cesar zjutraj zbudil, našel je stražnike še vse omamljene in spavajoče. Vstane in se začne oblačiti. Ko pa hoče suknjo obleči, je ne najde nikjer, ravno tako je pogrešal dragoceni prstan. Na to se cesar hudo razjezi in ukaže prinesti rudečo suknjo, katero je le takrat oblekel, kedar je bil prav jezen. V tej suknji je šel v državni svet. V tem pride minister, mu poljubi roko in reče: „O knez, Bog te obvari vsega zlega!“ Cesar pa reče: „Ne manjka se zlega!“ — „Kaj se je zgodilo?“ praša minister ves

prestrašen in še le zdaj zapazi, da je cesar v rudeči hali. Cesar mu je povedal, kaj se je zgodilo. V tem pristopita še stražarski stotnik in njegov stražmešter Srakar. Cesar praša stotnika: „Kaj je novega v mestu?“ Stotnik odgovori: „Vse je v miru in redu.“ Cesar zavpije: „Lažeš!“ ter mu naznani celo tatvino in reče nazadnje: „Če mi ne najdeš tatu, dal bom tebe namesto njega obesiti!“ Stotnik reče: O, cesar, kako bom jaz to zvedel? V cesarsko palačo nihče ne pride razun teh ljudi, ki so v njej v službi. Naj se Srakar odgovarja, on je imel ponočno stražo in tudi tatove najbolje pozná, ker je bil sam tat.“ Zdaj pristopi Srakar in reče: „O vladar, pusti le mene iskati, jaz prisežem, da bom tatu našel, le dva sodnika in dva vojaka mi daj za priče in za stražo.“ Cesar reče: „To je eden storil, ki je v hiši dobro znan. Zato se mora najprej v moji palači vse preiskati, potem v ministerski palači, potem pa po hišah mojih dvornikov in svetovalcev, ki pogosto k meni zahajajo in imajo prost ustop na cesarski dvor. Kdor je to naredil, mora umreti, in če bi bil moj lastni sin!“

Dali so Srakarju dva sodnika za priče in dva vojaka za stražo, in potem je najprej v cesarski palači vse sobe in stanovanja preiskoval, potem v ministerski palači, in potem je šel po hišah dvornikov in cesarskih svetovalcev, med katerimi je imel takrat Radomir prvo besedo. Ko je prišla ta komisija k njemu, se je Radomir prestrašil in prašal, kaj to pomeni? „Nič se ne bojite,“ reče Srakar, „cesarju je bilo to in to ukradeno, in ker on misli, da je to storil eden od domačih ljudi, ki večkrat k njemu pridejo, zato je ukazal, pri vseh dvornikih vse pre-

iskati. O vam kaj takega ne mislimo, gospod Radomir, pa cesarsko povelje se mora izvršiti.“ Na to je začel po vsih sobah vse prebrskavati in pregledavati. Ko pa v tisto sobo pride, kjer je bila tatvina skrita, ogledoval je pritlične deske in rekel: „Zdi se mi, da ta deska nekaj v zrak moli, kakor bi bilo nekaj pod njo. Dajmo vendar pogledati!“ Ko podnico vzdigne, najde pod njo suknjo in prstan. Pri tej priči reče Radomira prijeti in zvezati. Tudi njegovo gospo Jazmino je pustil prijeti in jo izročil svoji materi, ktereje je naročil, naj jo pelje k Steblovniku. Ko je Teleban Jazmino zagledal, skočil je iz postelje in jo hotel objeti. Ona pa ga je vdarila po prstih in rekla: „Spravi se stran, če ne bom nož vzela in te prebodla.“ Teleban se je zbal, začel jokati in bežal k svoji materi. Steblovnica prileti nad Jazmino in jo jame zmirjati. Jazmina pa jej odgovori: „Ti tumpa, po kateri postavi pa sme žena dva moža imeti?“ Steblovnica pa reče: „Ti grdoba, mi boš umorila mojega sina; pa le počakaj, tvoj mož bo kmalo obešen. Potem bomo videli, ali boš vzela mojega sina ali ne?“ Na to je slekla Jazmini svilnato obleko, jej potrgala koralde z vratu in zlate uhanes iz ušes, jo oblekla v grde cunje in jej rekla: „Sužinja si bila in sužinja boš, še slabše od deklice. Drva boš sekala, vodo nosila, v peč kurila, stranišče snažila, in plačilo dobiš po hrbtu z palico.“ Jazmina pa reče: „Rajši vse preterpim, kakor bi pogledala tvojega sina.“ Jazmini se je res hudo godilo, najslabše dela je morala opravljati. To je bilo tem huje za njo, ker je bila noseča od svojega moža Radomira. Druge deklice so se je usmilile in marsikaj storile za njo, da so jej delo olajšale.

Med tem časom pa so Radomira peljali pred cesarja v cesarsko palačo. Ko ga cesar zagleđa v sredi med vojaki in briči, jih praša: „Kaj Radomir je tat?“ Pokažejo mu suktnjo in prstan in povejo, to je bilo najdeno v Radomirovi hiši. Cesar reče: „Kaj ti Radomir si to naredil, ki sem ti toliko dobrega storil? Toda povej mi, kam si djal solnčno uro?“ Radomir reče: „Jaz ne vem nič, kaj mi očitata, ne vem za solnčno uro, ne za kaj družega, kar je ukradeno. Jaz sem nedolžen pri tem.“ Cesar pa se na te izgovore ni oziral in je ukazal Radomira precej obesiti. Peljali so ga potem rabeljni proti vislicam in trobentači so vpili pred njim: „Na vešala ž njim! To je najmanjša kazen za tistega, kdor svojega cesarja prevari.“ Veliko ljudstva je šlo za njimi. Eden od hišnih hlapcev v cesarski palači pa, ki je bil Radomiru dober, tekkel je k polkovniku (obristu) cesarske straže, kteremu je bilo Stoklas imé in kateri je bil iskren, osoben prijatelj Radomirov, in mu rekel: „Kaj, gospod, vi mirno tukaj stojite, in voda vam sega že do kolen? Ali ne veste, da bodo ravno zdaj obesili vašega prijatla Radomira?“ Stoklas se prestraši in reče: „Prav imaš! Radomir je gotovo po krivem obdolžen! Teci in pripelji mi konja iz hleva!“ Ko mu konja osedlanega pripelje (ker je moral osedlan konj za polkovnika vedno pripravljen stati,) skočil je Stoklas nanj in dirjal za onimi ki so Radomira peljali. Hitro jih doteče in zavpije: „Vi sodrga! Ali se spodobi, koga obesiti, pa meni nič o tem povedati. Ali takó spolnujete postave? Mar ne veste, da se mora pri meni zapisnik narediti, kako je hudodelcu imé in kaj je zakrivil? Hajdi nazaj ž njim v mojo pisarno! „Stražniki

in rabeljni so se Stoklasa bali, ker je bil viši polkovnik in mogočna oseba pri dvoru; in akoravno jim ni bilo nič rečeno, da se morajo pri Stoklasu prej oglasiti, vender so šli z Radomirom nazaj. Ko pridejo v Stoklasovo pisarno, je ta najprej zapisnik naredil, potem pa je višemu rabeljnu na nogo stopil in mu rekel: „Daj mi Radomira, ti dam družega za njega!“ Rabelj je prikimal in Stoklas je Radomira peljal pri durih ven. Imel pa je Stoklas cestnega roparja v ječi, ki ni bil še sojen, pa je bil že za vešala namenjen, ker je več ljudi oropal in umoril. Ta je bil Radomiru precej podoben. Stoklas je toraj ukazal, da sta ropar in Radomir za obleko menjala, in potem je roparja namesto Radomira v sobo nazaj peljal in ga rabeljnom izročil. Vedel je za to samo viši rabelj, kateri pa je druge rabeljne in vojake hitro podil na morišče, da niso imeli časa, svojega hudo delnika dosti ogledovati. Tam so roparja hitro obesili in šli nazaj.

Ko sta bila sama, prašal je Stoklas Radomira: „Kaj si pa naredil? Ali ne veš, kaj modri izrek pravi: „Ako si prav izdajalec, vsaj tistega ne izdaj, kdor je tvoj dobrotnik in te brani.“ Spomni se, koliko dobrega ti je cesar že storil! Radomir pa reče: „Ne bodi še ti takó neumen! Prisežem ti pri živem Bcgu, da ne vem, kdo je cesarja okradel.“ Stoklas reče: „To mora biti zvit lisjak in hud sovražnik tvoj! Pa enkrat bo že na dan prišlo.“ Potem še pristavi: „Vender pa, moj prijatelj, ne smeš v Bagdadu ostati. Cesarja za nasprotnika imeti, je huda reč. Težko se mu boš skril. Bolje, da bežiš od tod. Peljal te bom v Aleksandrijo. To je lepo mesto pri morji. Tam se boš ustanovil.“ Koj tisti dan vzel je

Stoklas Radomira na pot proti Egiptu. Radomir se je preoblekel in obril, da bi ga nihče ne spoznal; vzela sta seboj samo enega hlapca s konjem, potem zasedla vsak svojega konja, in takó hitro odrinila iz mesta. Pred odhodom pa je še Stoklas rekel svojemu adjutantú Šumanu: „Ako cesar praša, kam sem šel, reci, da sem šel za nekaj dni na deželo.“

Ko iz mesta prijahata, prideta jima dva žandarja na konjih naproti in ju prašata: „Kam gre vajina pot?“ Stoklas pa vrže hitro oba žandarja raz konj in jaha z Radomirom naprej. Potem ju not do Egipta nihče ni več ustavil. Ko v Aleksandrijo prideta, poiskala sta prostor za prodajalnico, ktereга je Radomir v najem vzел. Potem si je nakupil blagá in začel kupčijo. (Denar za blagó mu je Stoklas posodil, Radomir sam ni nič več imel; kajti ko so ga prijeli in kot tata v ječo peljali, zaplenili in zapečatili so sodnijski ljudje tudi vse njegovo premoženje.)

Radomir je ostal v Aleksandriji in začel kupčevati. Stoklas pa se je povrnil v Bagdad. Pred svojim odhodom je prijatlu še obljubil: „Skusil bom, da tatu zasledim. Potem ti bom že prišel povedat in te peljal s častjo nazaj v Bagdad.“

Šest sto štir in petdeseta noč.

Cesar pa se ni spomnil na Stoklasa, da bi prašal, kam je šel. Le ministru Žafarju je enkrat rekel: „Tega ne bi bil verjel, da bo Radomir kaj tacega naredil!“ Žafar pa reče: „Saj si ga dal obesiti za to.“ Cesar reče na to: „Vender bi rad videl, kakó ste ga obesili. Pojdiva ga gledat!“ Ko tje prideta, reče cesar: „Meni se mrlič tako velik vidi, Radomir je bil manjši.“ Žafar pa reče: „Saj se vsak potegne,

ko ga obesijo.“ Potem reče cesar: „Radomir ni bil tako črn v obraz, kakor je ta.“ Minister pa reče: „Smrt naredi na obrazu včasih črne proge.“ Potem sta šla zopet proč in cesar ni več mislil na Radomira. Jazmina pa je ostala kakor sužinja v hiši sodnika Steblovnika. K sreči je tisti Teleban umrl, da je niso več silili, naj ga za moža vzame. Jazmina pa je porodila lepega sinčka. Ker ni bilo očeta tukaj, da bi fantičku imé dal, krstila ga je sama in mu dala ime „Cvetko.“ Bil pa je fant tako lep, da ga je bilo veselje pogledati. Gospod Steblovnik, ki je bil brez otrok, odkar je Teleban umrl, je Cvetkota sam rad imel in večkrat pestoval. Zato je rekel Jazmini: „Če te bodo ljudje prašali, kdo je oče tega otroka, reci jim: „Gospod Steblovnik je njegov oče.“ Ona ugovarja: „Ne, Radomir je njegov oče.“ Steblovnik pa reče: „Radomir je bil tat, ali te ne bo sram povedati, da je bil tvoj mož obešen?“, Jazmina pa reče: „Radomir ni bil tat, tega ne verjamem. Enkrat se bo že zvedela resnica!“ Kljub temu pa se je zgodilo po volji gospodarja: Cvetko je bil zapisan za Steblovnika in celi svet je čez nekaj let mislil, da je res Steblovnik njegov oče, ker Jazmina ni smela resnice povedati. Steblovnik je bil ponosen na lepega fanta, ki je bil vse drugače brihten, lep in pameten, kakor njegov ranjki Teleban. Ko je Cvetko dorastel, pustil ga je Steblovnik v šolo hoditi in mu še domá učenike držal, tako da se je fant dobro izučil v vseh rečeh. Tudi jahati, boriti se in drugih vojaških vaj se je Cvetko naučil. Ko je bil Cvetko šestnajst let star in je že kot „mladi gospod Steblovnik“ sam okoli hodil, prišel je enkrat v neki krčmi s tatom Srakarjem skupaj. Seznanila sta se brž,

kajti Srakar fanta ni poznal, da je Jazmine in Radomirja sin. Ko se je Srakar napil, potegnil je tisto cesarjevo solnčno uro iz žepa, ki je bila zlata in z demanti obrobljena, ter jo je držal proti solncu, da bi videl, koliko je na času. Mladi Cvetko ga prosi in reče: „Daruj meni to uro!“ Tat pa reče: „To ni mogoče. Ta ura je veliko vredna; eden je že na vislicah umrl zavoljo nje.“ — „Kdo pa?“ praša Cvetko. Pijani Srakar je vse povedal in djal: „Radomir Podobnik se je pisal tisti človek, bil je nadzornik čez vse trgovce v Bagdadu in imel je pri cesarju veliko besedo.“ „Kako je bilo to mogoče?“ praša Cvetko naprej. Tat pa je mladenču povedal celo historijo od sebe, od Telebana, od Jazmine in od Radomira, ki je bil po nedolžnem obešen. Ko je Cvetko to slišal, si je mislil: „Jazmina je moja mati in gotovo je bil tisti Radomir moj oče.“ Potem je šel ves žalosten in nemiren proč iz tiste krčme in je premišljeval to reč. Ko je šel pa drugi dan na sprehod, srečal je polkovnika Stoklasa in njegovega adjutanta Šumana. „Poglej no!“ reče Stoklas adjutantu, „kak lep mladenič je to. Podoben je svojemu očetu, kakor bi bil on sam.“ Adjutant vpraša: „Kdo pa je njegov oče?“ Stoklas reče: „To je sin tistega Radomirja, ki so ga obesili, ko še ta fant na svetu ni bil. Zdaj je fant z materjo pri Steblovniku in misli, da je Steblovnikov sin in cel svet takó misli, akoravno je laž.“ Potem pokliče polkovnik Cvetkota k sebi in ga vpraša: „Kdo je tvoj oče?“ Fant reče: „Gospod Steblovnik.“ „Kdo pa tvoja mati?“ praša polkovnik; in fant odgovori: „Dekla Jazmina.“ Stoklas reče na to: „Tega ti ne veš, fant. Radomir je tvoj oče, ne pa Steblovnik. Le prašaj enkrat svojo

mater!“ Cvetko je zdaj primerjaval, kar je včeraj od Srakarja slišal in danes od Stoklasa, in zmirom bolj se mu je začelo daniti, da Steblovnik ni njegov oče. Šel je toraj domu in vprašal svojo mater: „Mati, kdo je moj oče?“ Ona mu reče, kakor je imela povelje: „Gospod Steblovnik je tvoj oče.“ Cvetko pa reče: „To ni res; Radomir je moj oče!“ Zdaj se je Jazmina začela jokati in je fantu potrdila, da je res Radomir njegov oče. Potem je pa še fant povedal, kaj je zvedel od pijanega Srakarja. Na to ona vzklikne: „Hvaljen bodi Bog! Zdaj pride resnica na dan. Le brž pojdi k polkovniku Stoklasu in povej mu vse, kar si od Srakarja slišal. On se ti ne sme nič smiliti, kajti tudi tvoj oče se njemu nič ni smilil, ko ga je v smrt prodal.“ (Jazmina namreč tudi nič ni vedela, da Radomir še živi. To je vedel samo Stoklas. Da je pa fanta k Stoklasu poslala, je bilo za to, ker je vedela, da sta bila z Radomirom prijatelja.)

Cvetko je šel precej k polkovniku Stoklasu, mu poljubil roko in mu rekel: „Prepričan sem zdaj, da je bil Radomir moj oče; prosim vas pa zdaj, da se maščujete nad tistim, ki je mojega očeta pogubil.“ — „Kdo je tvojega očeta pogubil?“ praša Stoklas ves začuden. Cvetko reče: „Stražmešter Srakar.“ — „Kaj tisti tat?“ praša Stoklas, „kako ti to veš?“ Na to je začel fant praviti, da je videl pri Srakarju tisto uro, kakó ga je izpraševal, in kakó mu je Srakar vse povedal, da je cesarja okradel in vkradene reči Radomiru podvrigel, da bi ga pogubil zavolj tistega Telebana, ki je hotel Jazmino za ženo imeti. — Stoklas potem reče: „Prosi gospoda Steblovnika, ki se tvojega očeta imenuje, naj te spravi

za oficirja k cesarki straži. Tam glej, da se boš
kterikrat prav zkazal pred cesarjem. In kedar te ce-
sar praša, če želiš kako milost od njega, reci, da
ga prosiš, naj maščuje tvojega očeta. In če cesar
poreče: „Saj tvojemu očetu Steblovniku ni nič hu-
dega,“ mu povej, da je Radomir tvoj oče, ne pa
Steblovnik, ki te je samo izredil; potem mu ovadi,
kaj je Srakar govoril, in prosi cesarja, naj ukaže,
da se stvar preišče. To preiskavo bom najbrže jaz
vodil kot predstojnik Srakarjev, ter bom tega tatu
že vjel.“ Cvetko je šel domu in prosil Steblovnika,
naj ga spravi za oficirja k cesarski straži. To je bilo
lahko mogoče, ker je bil Cvetko lep in izobražen
mladenič, Steblovnik pa veljaven mož, kteremu se
ni z lepa kaj odreklo. Čez teden dni je bil Cvetko
že v vojaški obleki, ktera se mu je kaj lepo podala.
Ko je bil Cvetko že več časa oficir v cesarski stra-
ži, spremil je enkrat cesarja na vojaško vadnico,
kjer so se vojaki vežbali. Priplazil pa se je neki
človek blizo k cesarjevemu šotoru in je vrgel težek
kamen na cesarja. Cvetko pa je to videl, je kamen
v zraku vjel in ga vrgel s tako močjo v napadovalca
nazaj, da je ta kar znak padel. Cesar reče: „Bog
naj te blagoslovi, o Cvetko!“ Potem so napadovalca
prijeli in ga pripeljali pred cesarja. Ko ga je cesar
prašal: „Zakaj si to storil?“ je odgovoril: „Jaz sem
sovražnik tebi in tvoji veri.“ Na to ga je cesar k
smrti obsodil. Cvetkotu pa je rekel: „Izprosi si kako
milost od mene!“ Cvetko reče: „Jaz prosim, da ma-
ščuješ mojega očeta nad njegovim morilcem.“ Cesar
reče: „Saj tvojega očeta nihče ni umoril. Vidiš, tam
le stoji tvoj oče živ in zdrav!“ Cvetko odvrne: „Kdo,
misliš, da je moj oče?“ — „Kdo drugi, ko Steblov-

nik?" reče cesar. „O ne," odvrne Cvetko, „on je le moj rednik, moj oče je pa Radomir iz Kajire." — „Če je tisti tvoj oče," reče cesar, „potem imaš slabega očeta. Radomir je bil tat." — „O svitli cesar," reče Cvetko, „moj oče ni bil tat. Ko si bil okraden, si vse nazaj dobil, kaj ne?" — „Samo solnčne ure ne," reče cesar. — „Tisto sem pa videl pri tatu Srakarju!" reče Cvetko in pové cesarju vse, kaj je Srakar takrat v pijanosti govoril, in s kako zvijačo so Steblovnica, Srakar in njegova mati Radomira v nesrečo spravili. — Cesar se je silno začudil nad to povestjo in je precej ukazal Srakarja prijeti. Potem je poklical polkovnika Stoklasa in mu rekel: „Preišči Srakarja in izprašuj ga, on je obdolžen hude tatvine in izlajstva nad Radomirem!" Polkovnik preišče vse žepi Srakarjeve in najde cesarjevo solnčno uro. Cesar zavpije nad tatom: „Ti malopridneš, od kod imaš to uro?" Tat reče: „Kupil sem jo." — „Lažeš!" zavpje cesar in pustil ga je tako dolgo tepsti, dokler n tat vse obstal. Potem so Srakarja v ječo odpeljali. Pa tudi Steblovnika je cesar pred se poklical in rekel: „Lepe reči slišim od tebe. Tedaj pri vas ste pletli zaroto zoper Radomira, da ste mu ženo vzeli, njega pa na vislice spravili!" Steblovnik je reke: „Cesarost! jaz sem nedolžen in nič ne vem, kaj so babe in Srakar za mojim hrbtom delali." Prosil je potem še Cvetkoto, da je pri cesarju zanj govoril. Cesar praša potem: „Kam je prišla Cvetkova mati?" Steblovnik reče: „Pri meni je za deklo." Cesar reče: „Precej jo obleci v najlepši obleko, kakor zahtno gospó, dajte jej Radomirovo hišo nazaj in reskrbite jo na moje stroške z vsem potrebnim!" Ptem reče Cvetkotu: „Ali še

kaj želiš?" Dečko reče: „Svojega očeta bi še rad videl.“ — „Ljubi moj," reče cesar, „to je nemogoče, kajti mrtvih obujati jaz ne morem. Pustil sem ga obesiti, pa žal mi je in lepo darilo bi dal tistemu, kdor mi pové, da je Radomir še živ.“ Na to pristopi Stoklas in reče: „O svitli cesar, jaz nekaj vem in bom povedal, ako mi daš varnost, da se mi nič ne zgodi.“ — „Imej varnost!" reče cesar. Stoklas pové potem: „Radomir ni mrtev. Pustil sem družega hudodelnika namesto njega obesiti, ker nisen mogel verjeti, da bi bil Radomir to storil. Radomira sem peljal v Aleksandrijo, kjer sem mu napravil in priredil prodajalnico in on tam živi od kupčije.“ Cesar reče na to: „Precej pojdi in pripelji ga sim!"

Šest sto pet in petdeseta noč.

Med tem časom je Radomir seštemnajst let kupčeval v Aleksandriji. Enkrat pa pride neki Francos, si izbere veliko blaga in ko bi ga imel plačati, reče Radomiru: „Gospod, nisem toliko denarja seboj vzela. V mestu je mnogo tatov in tolkvajev, toraj ni dobro, ako človek dosti denarja pri sebi nosi. Pojdite z menoj na barko in pomagajte mi blago nesti, tam vas bom izplačal.“ Radomir ni nič slabega mislil in je šel s tujcem. Ko pa na barko pride, ga primejo in zvežejo. Barka je ko potem odrinila iz Aleksandrije proti zapadu. Čez nekaj tednov pridejo do nekega otoka, kjer se barka ustavi. Bil je lep otok z rodovitnim poljem, obilnim sadjem in šumečimi potoki. Na sredi otoka jestal lep grad, okoli njega pa več drugih poslopij. Mornarji so začeli iz barke izkladati. Kapitan je Radomiru rekel: „Tukaj je zdaj tvoj dom. Treba bo pridno delati, zato boš

dobil pa jesti.“ Radomir reče: „S kako pravico ste me zvezali in me hočete za svojega sužnjega narediti?“ Kapitan mu odgovori: „Pravica je pri Bogu, pri ljudeh je ni!“ Potem so Radomira peljali tje k gradu, kjer je stala velika hlevu podobna hiša. Tam je bilo že veliko drugih sužnjev, in zdaj je prišel tudi Radomir k njim. Morali so ti sužinji celi dan trdo delati na polji: kopati, orati, kositi, žeti i. t. d. sploh, kar je pri veliki grajščini potreba. Radomiru je to hudo delo, ker ni bil vajen trdega dela. Za jed so dobili le kruha, vode, krompirja, zelja ali sploh kaj bolj slabega. Gorko jed so dobili le enkrat na dan, pa nezabeljeno in neslano, kakor za prešiče. Delati pa so morali tako trdo, da so imeli krvave žulje; kdor je bil len, so ga nadzorniki z biči pretepli. Radomir se je jokal in Boga za pomoč prosil.

Med sužnjimi so bile tudi ženske. Nekega dne, ko si je Radomir te ženske bolj natanko ogledal, videl je eno med njimi, ki je bila njegovi ranjki ženi Milvani prav podobna. Stopil je k njej in jo prašal: „Ne zamerite, vi ste nekej ženski takó podobna, od kodi ste in kakó vam je ime?“ Žena ga začudena ogleduje in reče: „Saj ste tudi vi nekemu prav podobni: prav tak je bil moj mož Radomir! Jaz sem pa Milvana Strnišarjeva iz Bagdada! Ko to izreče jo je Radomir spoznal in jej padil okoli vratu s klicom: „O ljuba moja žena, ali si ti ali je tvoj! duh?“ Milvana pa reče: „Ali si ti res moj Radomir?“ Bila sta tako prestrašena in prevzeta od veselja in začudenja, da dolgo časa nista spregovorila, ampak se le oklenjena držala. Potem praša Radomir Milvano: „Ali nisi umrla? Zaslišal sem enkrat neki krik v kuhinji in potem, ko ven priletim, naj-

dem tebe mrtvo na tleh ležati. Potem smo te pokopali. Kakó je mogoče, da zdaj še živiš?" Milvana reče: „To je bila vse prevara. Jaz nisem nikoli umrla; ampak hudobni Vsehart je vas vse preslepil, mene pa odpeljal. Čuj, kako je to naredil. (Saj mi je vse sam pravil!): V bolnišnici je bila neka ženska, ki je bila meni prav podobna. Čakal je, da je ta umrla, in potem je podkupil postrežnice, da so mu njeno truplo izročile. On je mrtvi ženski oblekel ravno tako obleko, kakoršno sem jaz vsak dan nosila, ker je imel to obleko že prej pripravljeno. Potem je najel ljudi, da so mrtvo žensko v našo hišo prinesli in v kuhinji na tla vrgli, mene pa zgrabili in odnesli. Takrat sem zakričala in na pomoč klicala, pa dedci so me hitro odnesli in mi potem usta zamašili. Ko si ti v kuhinjo prišel, si mislil, da je tista kričala, ki na tleh leži in da je tista tvoja žena. Ko je Vsehart mene v pesti imel, prodal je svojo hišo v Bagdadu in se odpravil enkrat po noči z menoj iz mesta v tuji svet. Ponujal mi je svojo ljubezen, jaz pa ga še pogledala nisem, tako sem ga črtila. Z nožem bi ga bila zaklala, pa sem se greha bala. Ko sva prišla v Aleksandrijo, je najel barko, da bi se odpeljal z menoj tako daleč, da bi ga nihče več zaslediti ne mogel. Ko smo se pa po morji vozili, prišli so morski roparji in so nas vse polovili, zvezali in na ta otok pripeljali, kjer moramo v hudi sužnosti trdo delati in slabo živeti. Gospodar tega grada in celega otoka je roparski poglavar ki z ljudmi kupčuje. Njegovi hlapci so zmirom na morji in ljudi lovijo; kar jih tukaj na svojem posestvu ne more rabiti, prodá jih v tuje kraje. Nobeden dolgo ne živi, tako trdo je delo in slaba hrana.

Hudobni Vsehart je že davno umrl, ker so ga zmirom topli. Jaz sem se pa grajščaku smilila, zato mi je ukazal dajati boljšo hrano in me oprostiti težkih del. Zato sem se še precej dobro ohranila. Z možkimi pa tukaj strašno grdo delajo, zato me srce boli, če na to pomislim, kaj boš moral ti pretrpeti.“ Radomir pa reče: „Bova pa kam ubežala!“ Milvana odvrne: „Kam boš reva bežal, ko je vse morje okoli otoka? Kje imaš pa barko? In če bi prav barko imel, imajo jih tudi roparji in so bolj urni ter bi naji kmalo vjeli.“ Radomir reče: „Bom premislil, morda mi dá Bog kako dobro misel v glavo.“ Radomir si je mislil, ko bi prišla kaka velika barka blizo, da bi naji z ženo vzela na pokrov, tako bi se še najprej rešila; kajti velike barke se roparji ne bodo lotili; morda se pa dá še tako napeljati, da ne bodo vedeli, kdaj in kam sva midva zginila. Pri tem ste pa dve zapreki: prvič se ne vé, kdaj bo barka prišla in od tukaj pri gradu je tudi ne vidiva; treba bi bilo paziti pri morskem bregu; če pa tam čakava, bodo naji takoj zasledili in nazaj peljali. Drugič pa je treba vožnjo na barki plačati, sicer naji ta novi kapitan zopet v sužnjost prodá. Denarja pa nemava kje vzeti, da bi ga plačala.“

Ko je Radomir na polji delal in so ga enkrat poslali v gojzd drva sekati, šel si je ogledat kak pripraven kraj blizo morja, kjer bi videl barko prihajati, pa bi ga vendar ljudje iz grada ne zasačili tako hitro.

Imel je srečo; kajti našel je pri morji v zatišji skrito staro lipo, ki je bila že vsa votla od znotraj in tako široka, da sta dva človeka lahko vstric stala v votlini. Ves vesel pride domu in pové to svoji

ženi na skrivej. Naredila sta načrt za rešitev in rekla: „V to lipo nanosiva kruha za nekaj dni, ali tudi za več tednov. Studenec je tako blizo, tje pojdeva po noči pit. Iz votline v lipi bova gledala, kdaj pride kaka barka, in če ktera pride, jo hočeva poklicati. Prosila bova kapitana za Božjo voljo, da naji vzame na barko; če je kristjan, bo to že storil.“ Ko je bil tak sklep storjen, začela sta krasti kruh in sir in kar je bilo za povžiti, in Radomir je to vse po noči nosil v tisto votlo lipo. Ko sta imela v lipi za štirinajst dni živeža, zbežala sta enkrat po noči iz tistega hleva, kjer so bili sužnji zaprti in tekla proti tisti lipi, kjer sta zlezla v votlino. Deblo je bilo zgoraj preklano, in kdor je hotel v votlino, moral je po vejah na deblo zlezti za podruzega moža visoko, potem je še le od zgoraj doli prišel v votlino. Ko sta bila oba not, počakal je Radomir do jutra; potem je pa zvrtil z nožem v deblo luknjo proti morju, kjer je zamogel gledati in paziti kdaj se bo kaka barka prikazala.

Ko so reparji in nadzorniki sužnjev zjutraj zapazili, da sta Radomir in Milvana zginila, tekli so ju brž po celem otoku iskat. Nekteri so se tudi na konje vsedli in okoli jazdarili ter ju iskali. Otok ni bil ravno velik in se je lahko v enem dnevu vsaka vejica vzdignila in vsaka klada premaknila, če bi bil kdo pod njo skrit. Tudi mimo tiste stare lipe so več ko dvajsetkrat jahali, pa nobeden ni vedel, da je lipa votla. Tako tedaj beguncev niso mogli nikjer najti. Gospodar je sicer ukazal, naj ju še drugi dan iščejo, hlapci pa niso več s tistim veseljem iskali, ampak govorili med seboj: „Gotovo sta v morje skočila! Ako bi bila kje na otoku, mi bi ju bili že

včeraj našli, ker smo pogledali pod vsaki kamen in na vsako drevó.“ Drugi dan so še iskali, tretji dan pa že ne več. Zdaj sta si Radomir in Milvana v drevesu oddahnila, ter se začela bolj prosto gibati. Čez dan si še nista upala ven, pa na večer sta hodila že pod lipo spat, ker v votlini ni bilo moč ležati, ampak samo stati.

Enkrat proti jutru, ko je Radomir zopet skrnil se v votlino in od zgoraj precej korajžno notri skočil, poprijemši se ob straneh, vtrgal je z desno roko kos lesa od debla proč in nekaj se mu je iz debla po nogah doli vsulo. On zakliče Milvani, ki je še za njim lezla in sedela še na veji, ter jej reče: „Nekaj se je po meni doli na dno votline vsulo. Počakaj bom pobral in pogledal, kaj je!“ On se pripogne in potipa po tleh ter koj všlata, da je denar po tleh razsut. On pogleda denar pri tisti luknji, kjer je na morje gledal, pa ne more prav dobro razločiti. Zato pomoli denar svoji ženi, ki je zgoraj v svitlobi še na veji sedela in jo praša: „Poglej, kakšen denar je to?“ Ona reče: „To je cekin!“ Ves vesel spleza še on navzgor, da bi se sam prepričal, in ko v svitlobo pride, spozná, da je res cekin. Potem skoči zopet v votlino in pobere vse cekine po tleh. Nabral jih je blizo pet sto. Ves vesel jih ven prinese in reče Milvani: „Ljuba žena, zdaj pa že imava denar, da bova vožnjo plačala; ko bi le kaka barka mimo prišla! Kdo vé, kako so ti cekini not v drevo prišli?“ Milvana reče: „To ni nič novega. Gotovo je kak skopuh v drevo luknjo navrtal in cekine not skrnil. Ko je pa umrl, ni hotel ali ni mogel več povedati, kje je njegov zaklad, in takó so cekini tukaj ostali. Boga hvaliva, da nama jih je dal!“ Na to

sta šla z drevesa doli, pokleknila in molila Bogu v zahvalo za ta dar. Ob enem sta prosila za milost, naj bi jima Bog poslal kako barko. Ko sta odmolila in na morski obzor pogledala, reče Radomir: „Meni se zdi, da v daljavi nekaj vidim.“ Milvana reče: „Kje?“ Ko jej Radomir s prstom pokaže, reče ona: „Ja, tudi jaz vidim. To je barka!“ Res je bila barka. Zmirom bližej je prihajala in razločili so se na njej že jambori in jadra. Na barki pa jim je vode zmanjkovalo. Ko se tedaj barka približa otoku, reče eden mornarjev kapitanu: „Gospod, jaz vem na tem otoku za obilen studenec, ki ima prav dobro vodo. Tukaj lahko svoje sode za vodo napolnimo.“ Kapitanu je bilo to po volji in prišel je otoku prav blizo. Radomir in Milvana pa sta z rokami znamenja dajala in klicala za pomoč. Kapitan si je mislil: „Kaj neki ta dva človeka hočeta?“ in rekel je tistim ljudem, ki so šli s čolnom po pitne vode: „Vprašajte tista dva človeka, če nas kličeta, da bi ju na barko vzeli, zakaj to želita, in če vam bo odgovor po volji, ter če imata denar, da vožnjo plačata, pripeljite ju seboj.“ Ko so tedaj mornarji s čolnom k bregu prišli, tekla sta Radomir in Milvana k njim in jih začela prositi, naj ju vzamejo seboj na barko. Prvi med mornarji reče: „Ali sta morda hudodelnika in sta iz kake ječe ušla?“ — „To pa ne gospod,“ reče Radomir in jame mornarjem praviti svojo in svoje žene žalostno zgodbo. Ob enem jim je pomagal sod k studencu valiti, da so ga z bistro studenčnico napolnili. Potem praša starejši mornar: „Ali imata kaj denarja, da bosta vožnjo plačala?“ Na to mu pokaže Radomir tiste cekine v ruti zavezane. Zdaj so mornarji Radomira in Milvano vzeli na čoln in ju peljali na

barko. Ko na pokrov stopita, sta kapitanu roko poljubila in ga prosila za prevoz. Radomir je prašal, koliko bo treba plačati. Kapitan reče: „Povejta mi prej svojo zgodbo!“ Ko je kapitan iz njihovih ust zvedel, kaki roparji so na tem otoku in kako grdo delajo s sužnji, se je zaklel in rekel: „To bom povedal svojemu kralju. On bo to roparsko gnjezdo kmalo razdjalo in vse sužnje rešil!“ Od Radomira in Milvane ni vzel nobenega denarja, ampak obljubil je, da ju hoče zastonj prepeljati v Aleksandrijo. Potem se je najprej obrnil in peljal do francozkih bregov ter francozkemu kralju sporočil, kaj se godi na tem otoku. Potem je kapitan s svojo barko še le odrinil proti Aleksandriji.

Francoski kralj pa je poslal deset velikih bark in tisoč mož vojakev na tisti roparski otok. Ti so vse roparje pobili in polovili, tisti grad razdjali, vse sužnje rešili in jih vsakega na njegov dom poslali, otok pa vzeli v last za francozkega kralja, kteremu je še zdaj podložen.

Ko je pa tista barka z Radomirom v Aleksandrijo prišla, zahvalila sta se Radomir in Milvana gospodu kapitanu prav lepo za toliko dobroto in prijaznost ter se od njega poslovila. Radomir je potem šel gledat v svojo prodajalnico, ki je bila še vsa ohranjena in nič blagá odnešenega. Radomirov zvesti služabnik Miha je bil ta čas vodil celo kupčijo. Zdaj sta Radomir in Milvana nekaj tednov dobro živela in se odškodovala za prestane bolečine. Enkrat pa je Radomir povedal svoji ženi: „Ti moraš vedeti, ljuba moja, da sem se jaz potem, ko sem tebe zgubil, vdrugič oženil z neko Jazmino, in da je bila ona noseča od mene, ko sem jo moral za-

pustiti. Ali pa mati in otrok še živita, tega ne vem.“ — „Gorjé meni!“ zavpije Milvana in pade znak. Ko jo Radomir z vodo poškropi, prišla je zopet k zavesti in rekla: „Komaj sem zgubljenega moža našla, moram ga zopet zgubiti in zapustiti!“ „Ne bodi neumna,“ reče Radomir, „saj imaš ti prvo pravico do mene, ker si bila prva žena.“ Milvana pa reče: „Če imaš od une otroka, je gotovo ne boš zavrgel.“ — „Moja ljuba,“ reče Radomir, „to se bo vse lepo poravnalo, kakor je prav.“ Potem jej je Radomir še pravil, kako je bil po krivem obdolžen in na smrt obsojen in kakó ga je Stoklas rešil. Tudi je povedal, kako grdo so njegovo drugo ženo pehnili iz hiše in jo dali za sužnjo nekemu uradniku. Milvana se je zjokala, ko je vse to slišala in še Jazmina se je njej tako smilila, da je sklenila, z njo kakor prijateljica živeti.

Čez nekaj dni potem je prišel Stoklas z veselim poročilom, da je vse na dan prišlo in da se je cesar prepričal o nedolžnosti Radomira. Zelo se je Stoklas začudil, ko je videl Milvano še živo pri Radomiru. Ko sta mu Radomir in Milvana vse svoje zgodbe povedala, začel je še Stoklas praviti, kako lep in srčen fant je Radomirov sin Cvetko, kako je cesarja rešil, kako je tatu Srakarju na sled prišel, kako se je prej Jazmini slabo godilo in kako jo je zdaj cesar povišal in jej ukazal povrniti vse Radomirovo premoženje. Milvana je prašala še za svojega očeta, starega Strnišarja, in se bitko jokala, ko je zvedela da je že umrl. Potem so šli vsi skupaj v Bagdad nazaj. Cesar Harun Alrašid je bil silno vesel, ko je Radomira še živega pred seboj videl. Polkovniku Stoklasu pa je cesar dal obilno dragocenih daril.

Uboga Jazmina in Cvetko, njen sin, sta se od veselja jokala, ko sta videla Radomira. Jazmina se je silno začudila, ko je videla Milvano še živo, in začela se je jokati in prositi svojega sina: „O Cvetko, moj sin, prosi očeta, da me ne bo zavrgel! Ali mar nisem še zadosti terpela?“ Radomir je bil sam v zadregi, kaj bi storil z dvema ženama, in ktera ima več pravice? Poklical je duhovnike in sodnike in jim to reč razložil v pričo svojih dveh žen. Gospodje so razsodili tako: „Milvana je prva in prava njegova žena, in dokler je ona živa, je vsak drugi zakon, neveljaven. Ob enem je pa tudi Cvetko zakonski otrok, ker Jazmina in Radomir nista vedela, da je Milvana še živa, ko sta se vzela. Zakon med Radomiro in Jazmino se sicer razdre in je neveljaven, vendar pa se Cvetkotu ne smejo odreči pravice zakonskega otroka. Jazmina sicer nema pravice do Radomira kot moža, pa ona obdrži vse pravice hišnega premoženja, ker je Radomira v dobri veri vzela, da je udovec, in ona se od hiše pregnati ne more; nadalje ima ona do Cvetkota vse matrne pravice neprikrajšane. Proti Milvani pa stopi Jazmina v take pravice, kakor bi bila moževa sestra, ali Milvanina svakinja.“ S to razsodbo so bili vsi zadovoljni. Jazmina je rekla: „Navajena sem služiti in delati, imejte me pri hiši, kakor za deklo!“ Milvana pa reče: „O ne, ljuba Jazmina, ti boš kakor moja sestra in Radomirova sestra, vsi bomo tebe najrajši imeli.“ Pri teh besedah je tudi ostalo.

Ko se je Radomir nekaj tednov v Bagdadu mudil, vzdignil je celo svojo rodbino in se podal v Kajiro k svojim staršem, kateri so že dolgo let jokali za njim, ker niso nič zvedeli, ali je še živ ali

ne. Ne dá se popisati, kako vesela sta bila stari Podobnik in njegova žena, ko je prišel njih sin Radomir domu in pripeljal seboj dve ženi in lepega sina Cvetkota. V lepem miru so potem še dolgo let skupaj živeli, dokler jih ni po vrsti začela pobirati stara morilka, bleda smrt. Blagor mu, kdor tako lepo živi, da se mu smrti bati treba ni!“

Srebernica se je zjokala nad to historijo in rekla: „Oh, koliko je moral ta ubogi Radomir prestat, ker ni vbogal svojega očeta, da bi bil domá vstal, kjer je imel vsega zadosti.“ — „To je res“, reče Lunica; „pa tudi Devimilu iz Korasane se je slabo godilo, ker ni vbogal očeta in je svoje premoženje zapravil. To je še sreča, da je dobil pridno ženo, ki ga je preživila.“ — „Kakó se je pa tisto godilo?“ praša Srebernica. „Počakaj, bom jutri povedala, če je gospodu kralju prav,“ reče Lunica. Ko jo je tudi kralj Riar naprosil, začela je Lunica v prihodnji noči praviti to historijo:

Šest sto šest in petdeseta noč.

Historija o Devimilu in Savini.

„Pred davnim, davnim časom živel je v Korasani zelo bogat in imeniten mož z imenom Veleved. Bil je že šestdeset let star, ko mu je Bog še le prvega sina dal. Imenoval ga je Devimila. Ko je Devimil dorastel do možke dobe, postaral se je njegov oče Veleved takó, da ni mogel več hoditi. Enkrat ga je pa takó prijelo, da je čutil že smrt v svojih udih. Zato je pustil svojega sina k sebi poklicati in mu takó govoril: „Moj sin, moja smrt se bliža, zato te prosim, da me zvesto poslušáš, kar ti

bom zdaj povedal, in da se potem ravnaš.“ Devimil praša: „Kaj mi ukazuješ, o moj oče?“ Stari Veleved ga jame svariti: „Pred vsem, moj sin, ogibaj se slabe tovaršije. Ne zaupaj nikomur, tudi takim ne, ki jih imaš za prijatle, kajti tudi ti so pogosto le lažnjivi prijatli. Neki pisatelj piše: „Ni ga v našem času človeka, ktereга prijaznost bi bila poželjenja vredna. Ni ga človeka, da bi ti zvest ostal, kedar te nesreča preganja. Živi sam za se in ne zaupaj nikomur, to je moj svet, po tem se ravnaj.“ Devimil reče: „Hočem ubogati, ljubi oče. Kaj še želiš?“ Veleved nadaljuje: „Bodi usmiljen in dobrotljiv, dokler kaj imaš, in delaj dobro, dokler imaš priložnost; kajti zna priti čas, ko ne boš mogel nič dobrega storiti. Neki pesnik pravi:

„O človek, ki zadosti imaš,
Pa miloščine nič ne daš,
Kakó pa bo pri srcu ti,
Če sreča tebe zapusti?“

„Tudi po tem svetu se bom ravnal,“ reče Devimil. Potem pa Veleved nadaljuje: Moj sin, brani svoj denar, in tudi denar bo tebe branil; ne razsipaj premoženja po nepotrebnem, da ne prideš v revščino in surovim ljudem pod peto. Pomisli, kar pesnik pravi: „da človek toliko velja, kar plača.“ Potem še to: ubogaj stare ljudi, če ti kaj svetujejo; ne prenašli se nikoli; imej usmiljenje s takimi, ki so tebi podložni, da bodo tudi s teboj usmiljenje imeli tisti, katerim si ti podložen. Neki pisatelj piše: „Ako si mogočen, ne delaj nikomur sile, kajti tlačan je vedno za maščevanje pripravljen; kedar tvoje oko spi, pa budi on, kateremu si krivico storil; in če bi prav on spal, pa Bog nikoli ne spi.“ Potem te prosim: ne pij vina! Iz vina pride mnogo nesreče; vino

potlači pamet in zapelje človeka v surovost. To je moja volja, ubogaj me! Bog čuvaj nad teboj!“ Kmalo potem, ko je sina tako podučil, je stari Veleved izdihnil svojo blago dušo. Devimil se je britko jokal. Potem je pustil očeta častno pokopati. Vse mesto je šlo za pogrebom, kajti Veleved je bil obče spoštovan mož. Na grobni kamen so mu zapisali besede: „Iz prsti si bil vzet, si živel in postal slaven mož. Potem si se pa spet v prst in prah spremenil, kakor da nisi nikdar kaj družega bil.“

Eno leto je živel Devimil po naukih svojega očeta: brigal se je samo za svojo kupčijo, ni imel nobene tovaršije, ni hodil med vinske brate, dajal je miloščino, pa varoval in branil svoje premoženje. Čez eno leto pa so prišli slabi tovarši k njemu, ga začeli vabiti v družčino in ga speljali na slabo pot. Začel je po gostilnah pohajati, cele noči popivati in svoje premoženje zapravljati. Mislil si je: „Moj oče so ta denar za mene prihranili. Komu ga hočem pa jaz hranjevati, ki nemam otrok? Mar ga sam uživem, namesto da bi ga tuji ljudje za menoj!“ Spomnil se je besedij nekega pesnika, ki pravi: „Če boš celo življenje hranil, kdaj boš pa uživati začel?“ Devimil je toraj hodil po vseh veselicah in denar razsipal z obema rokama. Pa kmalo se mu je godilo kakor tistemu, o katerem pesnik pravi:

Za druge je plačal,
Ni vedel, zakaj?
In je obubožal,
Ni vedel, kedaj.“

Kmalo so mu vse prodali, da ni imel družega, ko svojo obleko. Enkrat, ko že ni več toliko imel, da bi si kupil zajutrik, začel je svoje življenje pre-mišljevat in se kesati. Hotel se je podati k svojim

prijatlom in jih za pomoč prositi, pa vsi so se mu poskrili, ker so že slutili, kaj hoče.

Potem je šel ves žalosten po glavnem trgu gori in doli. Na enkrat zagleda med rožami v nekem oknu glavico lepega dekleta. Bila je Savina, hči krojaškega mojstra Krpana. Bila je tako lepa, da je Devimila kar v srce zbolelo, ko se je domislil, da je vse zapravlil, da je berač in da toraj hčere premožnega meščana snubiti ne more. Vendar je gledal proti oknu, deklica pa iz okna na lepega Devimila. Zaljubila sta se, kakor bi trenil, in kmalo so začele zaljubljene pisma švigati skozi vežo Krpanove hiše. Savina pa je imela mnogo snubačev, toda samo take, katerih ni marala, ker so bili prestari in pregrdi. Najhuje je pritiskal v njo neki stari, pa bogati jud z imenom Studobrad. Imel pa je že sivo brado, zato mu je Savina rekla: „Kaj mislite, da si bora v svojih mladih letih usta s pavolo mašila?“ Ves jezen je stari jud odšel in jej zagrozil. Potem je bil med snubači tudi neki gizdalin, ki si je zmirom lasé žgal in mazilil ter se nosil po najnovejšem kroju. Tudi tega ni marala.

Eden snubačev je bil na pol slep. Savina pa, ko so jej tega hvalili, je rekla: „Ali ne veste, kaj neki pisatelj piše: „Ne živi niti en dan v družbi na pol slepega in varuj se njegove hudobije. Ako bi on kaj prida bil, ne bi ga zapustilo lastno okó!“ Potem je bil tudi neki snubač, ki je bil čisto majhen, pa imel dolgo brado, da mu je segla do kolen. Savina je rekla: „O takem človeku pravi spet drugi pesnik:

„Imam prijatla majhnega,
V obraz hudó kosmatega,

Mu brada dol do tal visi,
Pa se nihčé ne boji.
Je mrzel, siten, pust na moč,
Ko temna, mrzla, zimska noč.“

Šest sto sedem in petdeseta noč.

Oče Krpan reče na to svoji hčeri: „Ktereга pa boš vzela potem? Ti se vsakega braniš? Kaj bo iz tebe, če boš tako izbirčna?“ Savina reče: „Jaz nočem nobenega družega, ko mladega Devimila Velevedovega sina!“ Krpan reče: „Fant je res čeden. Pa jaz sem slišal, da je na lahko stran nagnjen in da je vse svoje premoženje že pogнал.“

Ko je Savina to slišala, je hitro Devimilu pisala, kaj so oče rekli. Tudi ga je prosila, naj bi ob določeni uri prišel v drevored, da se bota kaj več zmenila. Ko Devimil pride, reče mu Savina: „Ljubi moj, glej da kmalo napraviš poroko, da bom enkrat mir imela pred temi sitnimi snubači!“ Devimil pa reče: „Po pravici ti povem, da sem ob vse premoženje, vse sem zapravil, kar sem za očetom dobil!“ Savina izdihne: „Tedaj so oče vender prav imeli! Toda to nič ne stori! Jaz ti bom toliko dala, da boš plačal poroko, ženitovanje in pripravil vse potrebno. Potem boš pa tako mojo doto dobil.“ Devimil reče: „Pa dota ne bo tako velika, da bi zamogla midva zmirom od nje živeti. Delati pa se nisem nič naučil! Kaj bo potem, kedar tvojo doto porabiva?“ Savina reče: „Bodi brez skrbi! Jaz znam delati take preproge in drugo robo za hišno in telesno krilo, da zaslužim lahko vsak teden deset goldinarjev.“ — „Če si takó urna in pridna,“ reče Devimil, „potem pa iz srca rad in nobene druge, ko tebe!“ Na to je šla Savina domu. Drugi dan pa je Devimilu prinesla

dve sto cekinov svojega denarja, kar je namreč pri svojem delu prislužila in prihranila. Tudi je Devimila naučila, če bo njo snubit prišel, da očetu ne sme povedati, da je vse zapravil, ampak se delati, kakor bi bil bogat mož.

Devimil si je kupil od tistih dve sto cekinov lepo obleko, potem pa je šel k očetu Krpanu, Savino snubit. Ker je bil čedno oblečen in je rekel, da ima še večji del tistega premoženja, ki ga je za očetom dobil, ni imel veliko ovire premagati, posebno ker so bile ženske za Devimila. Spisali so pismo, potem so šli k duhovniku in naročili oklice. Čez tri tedne je bila poroka. Savina je dobila dve tisoč cekinov dote in s tem denarjem se je dalo že nekaj začeti. Po poroki si je Savina koj nakupila blaga in začela delati preproge (tepihe) in zaveze (zagrinjala). Ter tako pridno delala, da je zaslužila vsaki teden po deset do petnajst goldinarjev. Devimil ni imel družega opraviti, ko da je to narejeno blago nosil k trgovcem, ki so mu ga precej plačali, ker je delo iz rok Savine lahko v denar šlo. Samo to je Savina Devimilu oestro prepovedala, da njenega dela ne sme nobenemu pocestnemu barantavcu prodati, tudi če bi mu dvakrat toliko obljubil, kakor je blago vredno. Rekla je namreč: „Ti imaš hude sovražnike, varuj se jih.“ Eno leto je ta ko preteklo. Devimil in Savina sta srečno in zadovoljno živela na hvalo umetnosti in pridnosti Savine; tudi premoženje je naraščalo. Devimil se je ravnal po njenem ukazu in blaga ni drugam prodajat nosil, ko mestnim trgovcem.

Enkrat pa, ko je Savina izdelala v štirinajstih dneh posebno lepo preprogo, nesel jo je Devimil

zopet čez trg, da bi jo prodal nekemu trgovcu tam blizo. Ustavi ga pa judovski barantavec Srdoklet, ki je bil brat juda Studobrađa, in mu ponudi šestdeset goldinarjev za preprogo. Devimil pa se je spomnil, kaj mu je Savina rekla, in mu preproge ni hotel dati, ampak je šel v prodajalnico tistega trgovca, kateremu je navadno tako blago prodajal. Jud pa steče pred njim v prodajalnico, podkupi trgovca z desetimi forinti in mu namigne, naj preprogo njemu prepusti. Devimilu pa je obljubil za njo nazadnje že sto goldinarjev. Trгоvec, ki je imel svoj dobiček desetih goldinarjev že v žepu, je nazadnje sam začel Devimilu prigovarjati, naj priprogo judu pusti za ta denar, ker toliko ne bo več zanjo dobil. Tako se je dal Devimil pregovoriti, da je preprogo judu dal.

Ko je pa Demivil domu šel, korakal je jud za njim. Devimil ga praša: „Kaj hodiš za menoj?“ Jud pa reče: „Imam na tej cesti nekaj opraviti.“ Ko je Demivil stopil v vežo svoje hiše, bil mu je jud za petami. Devimil ga zopet praša: „Kaj iščeš tukaj, negodé?“ Jud pa reče: „Žejen sem, prosim te, daj mi piti!“ Devimil je šel v svojo hišo in mu prinesel v kupici vode. Žena ga praša: „Ali si prodal preprogo?“ On reče: „Se ve da.“ — „Ali si jo prodal domačemu trgovcu? Jaz sem tako nemirna! praša ona. Ko se jej Devimil zlaže, da je preprogo prodal domačemu trgovcu, praša ga še: „Kam pa to vodo neseš?“ In on jej reče: „Mešetarju bom dal piti.“ Njeno srce pa se je že treslo, ker ni nič dobrega slutila. Ko je jud vodo izpil, ni se ganil iz mesta. Devimil ga praša: „Kaj pa še čakaš?“ Jud pa reče: „Rad bi kaj prigriznil; ali nemaš malo kruha pri hiši?“ Demivil pa reče: „Pojdi v krčmo!“ Pa jud

odvrne, da ga je sram, vpričo tujih ljudi jesti, da on nikoli v krčmi ne jé. Devimil pa mu reče: „Nemam nič pripravnega v hiši, da bi ti dal. Hodi z Bogom!“ Pa jud se ne dá odpraviti in reče: „Če nemaš nič domá, tukaj imaš sto cekinov, pojdi in prinesi mi kaj za jed.“ Devimil si misli: „Ta jud ni pri pravi pameti; za eno kosilo mi je dal sto cekinov! Pa jaz mu bom prinesel za en groš kruha in za en groš sira, drugi denar bom pa za se obdržal, da bo drugokrat vedel, ljudi nadlegovati!“ Jud pa je rekel: „Le prinesi nekaj, če ni družega, vsaj nekaj kruha in čebule.“

Šest sto osem in petdeseta noč.

Devimil reče na to: „Bom že nekaj prinesel. Pojdi v mojo sobo, vsedi se in počakaj, da nazaj pridem.“ Devimil je šel in prinesel kruha, mesa, sira, medu, surovega masla in flašo vina: takó da si je jud lahko zbiral med jedmi. Jud reče: „Prinesil si toliko, da bi si deset ljudi najedlo. Zato moraš tudi ti z menoj jesti.“ Ko se je Devimil branil, rekel mu je jud Srdoklet: „Ali ne poznaš pregovora: „Kdor pušti svojega gosta samega jesti, je slab človek.“ Ti moraš z menoj jesti.“ Devimil se je dal prègovoriti, da je vzel nekaj koščekov. Jud pa je namešal med surovo maslo tacega prahu, po katerem človek precej zaspi; vzel je tega prahu toliko, da bi bil slona v spanec zazibal, namazal vse vkup na kos kruha dal Devimilu s besedami: „To moraš še vzeti.“ Ko je pa Devimil tisti košček pojedel, padel je znak in zaspal. Kakor ostrižen volk ali kakor preganjana mačka planil je zdaj jud po koncu, vzel vežni ključ, tekkel ven in vežne vrata zaprl, da bi Savina ne mo-

gla ubežati. Sicer pa Savina ni vedela, kaj se godi, ker je šivala v neki drugi sobi. Jud Srdoklet je tekel k svojemu bratu Studobradu, s katerim sta bila zmenjena, ter mu naznanil, da je zvijačo dobro napeljal. Tisti jud Studobrad se je namreč zelo jezil, da ga je Savina tako sramotno zapodila, ko jo je snubil. Zato se je zgovoril s svojim bratom Srdokletom, da bosta Savino zvijačno in siloma ugrabila in ukradla njenemu možu. Ko je tedaj zdaj Srdoklet priletel s poročilom, da je Devimil omamljen, hiša pa zaprta, vzdignil je Studobrad svoje hlapce, da so leteli v hišo, zgrabili Savino, jej zamašili usta, da ni mogla upiti in jo odvedli v Studobradovo palačo. Devimila pa so pustili na tleh ležati. Ko je Studobrad Savino v svojej oblasti imel, jej reče: „Ali se boš zdaj še iz mene norčevala, kakor si se takrat?“ Ona pa mu reče: „Ti stari hudobneš, tudi tebe bo kazen zadela, ker si z nami takó naredil. Enkrat pride plačilni dan!“ Studobrad pa jej reče: „Če se mi ne udaš in me ne ubogaš, pustil te bom tako tepsti in trpinčiti, da se boš sama sebi smilila!“ Ona pa reče: „Tebe že nočem, rajši vidim, da me male miši pojedó.“ Na to je poklical Studobrad svoje strežaje in je pustil Savino tako tepsti, da je v nezavesti obležala. Potem je rekel: „Potegnite jo za pete v kuhinjo in ne dajte jej nič jesti!“ Drugi dan pustil jo je spet pretepsti. Ona pa je vpila: „Ni je pomoči, razen pri Bogu! Tudi tebe, o hudobnež, bo kazen zadela.“

Devimil pa je ležal do družega jutra v svoji sobi na tleh. Ko se je moč tistega prahu razkadila, odprl je zopet oči in klical Savino. Ko je pa ni bilo, gre jo iskat po vseh sobah, in ko je nikjer ne

najde, pride mu še le na misel, kako sta s tistim judom vkup jedla. Rekel je ves žalosten: „Gotovo me je ta jud omotil, da sem na tla padel in potem je odpeljal mojo ženo!“ Raztrgal je potem svojo obleko, vzel dva kamna in se tolkel ž njima po prsih ter hodil tak po mestu. Otroci so tekali za njim, znanci pa so ga milovali, ker so mislili, da je znorel. Sreča ga pa tudi neka pobožna stara žena in reče: „Bog se te usmili, Devimil, od kedaj si pa ob pamet?“ On pa jej reče: „Praviš, da sem ob pamet? Kdaj pa je še pameten človek srečen bil? Le blazni poznajo veselje tega svetá. Savino ljubiti, je veselje; brez nje biti, je blaznost!“ Ženica ga praša: „Kaj pa je s tvojo ženo Savino? Ali je mar umrla?“ Na to jej Devimil vse pové, kaj se je zgodilo. Žena pa mu reče: „Daj mi denarja, da bom nakupila različne robe za ženske in hodila tako dolgo po vseh hišah, da Savino najdem. Ako enkrat vemo, kje je, potem se ložej pomaga. Potem se tudi lahko naznani cela stvar mestni straži, katera mora ženo rešiti in jo tebi kot možu nazaj pripeljati.“ Devimil je dal ženici precej denarja, da si je nakupila zlatnine vsake vrste, kakor prstane, uhane, zapestnike, gumbe, igle, broše i. t. d.; potem dišav in mazil, ter vsakovrstne robe za ženski lišp. To vse je naložila v jerbas in nosila po hišah prodajat. Sama se je oblekla v strgano kikljo, na glavo si dela rumeno ruto in naslanjala se je ob palico. Ko je prišla v palačo hudobnega juda Studobrada, slišala je glasno jokanje in ihtenje že na stopnicah. Ena dekla jej pride naproti in jo praša kaj želi? Ženica odgovori: „Imam vsakovrstne lepe reči na prodaj, vse za ženske; ali boste tukaj v tej hiši kaj kupile?“ Dekla reče: „Le gori k nam

prinesi in pokaži, kaj imaš, bomo že videle, če se nam kaj dopade.“ Starka nese jerbas v družinsko sobo in ga postavi na mizo ter razgrne. Vse ženske iz hiše so priletele vkup in blago ogledovale. Med njimi je žena zapazila tudi Savino, vso objokano in blede. Ženica je prašala druge dekle, zakaj je Savina tako objokana. Povedale so jej, kakó je bila Savina tepena, in da zdaj gospoda Studobrada ni domá. Starka se pozneje na tihem Savini približa in jej reče: „Bog ti bo kmalo pomagal. Nicoj to noč te bo Devimil pod hišo pričakoval. Dobi kako vrv in spusti se iz okna doli; potem boš bežala ž njim domu.“

Žena je potem šla k Devimilu in mu rekla: „Savino sem našla v hiši hudobnega juda Studobrada. Pojdi po noči pred hišo; ona se bo po vrvi iz okna doli spustila!“ Devimil se je ženi lepo zahvalil za to dobroto ter obljubil, da pojde tje o pravem času.

Šest sto devet in petdeseta noč.

Devimil je težko noči čakal. Zvečer pa gre pred Studobradovo hišo in čaka. Ko mu je že čakanja preveč bilo, vsede se na klop in zaspi. Prej namreč že več noči ni nič spal, zato je bil zaspan. Nesreča pa je hotela, da je prišel ravno to noč neki ropar z imenom Vovk v mesto, in da je šel ravno mimo Studobradove hiše, ko je Savina okno odpirala in gledala za svojim možem Devimilom. Ker je bilo temno, in se oseba ni toliko daleč razločila, imela je Savina roparja za svojega moža in zažvižgala, da bi mu znamenje dala. Na to je še ropar zažvižgal, pa ni vedel, zakaj; kar takó za norčijo, ker se ženske ni plašil. Na to se je ona pri oknu doli spustila. Ropar Vovk

pa jo je vjel v svoje naročje in tekel ž njo iz mesta ven. Savina, misleča, da je nje mož, ga vpraša: „Starka mi je rekla, da si bolan. Zdaj me pa tako lahko neseš in zraven še tečeš!“ Ko ga pa v obraz potipa, bil je tako ščetinast, kakor jež. Ona se prestraši in jame na pomoč klicati. Ropar pa se za to ne zmeni in jej reče: „Nič ne maraj; jaz sem eden od štiridesetih Kurdov (Kurdi so divjašk, roparsk narod v mali Aziji,) ki smo prišli v to deželo ropat. Ponesem te v naš brlog, da nam boš kuhala in strešla.“ Savina izdihne: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Ropar pritira Savino izven mesta v neko podzemljsko jamo, kjer so imeli svoje skrivališče. Ob tem nočnem času pa ni bilo nikogar družega v jami, ko mati roparja Vovka; roparji so bili pa na svojih hudobnih potih. Vovk je Savino izročil svoji materi in jej rekel: „Tukaj sem vjel neko mlado žensko; ravno prav, da bo vam pomagala, nam kuhati in streči. Glejte da vam ne uide.“ Potem je ropar šel na svoje delo. Umoril je nekega vojaka na konju jezdočega, ter pripeljal konja z mrtvim vojakom v jamo. Konja je privezal, vojaka pa na tla položil. Potem je šel zopet na rop. Šel je z drugimi Kurdi tako daleč, da še zjutraj in potem čez dan ni bilo od nikoder nobenega roparja blizo. Savina ni vedela, kako bi ušla. Ko je solnce lepo sijalo, rekla je roparjevi materi: „Pojdite, mati, da vam zunaj na solncu uši pobijem.“ Starka je imela dovolj uši in je rada šla. Savina jej je pa na solncu tako dolgo uši iskala, da je starka zaspala. Ko Savina to zapani, slekla je hitro tistega mrtvega vojaka, se oblekla v njegovo obleko, skočila na konja, ki je bil v jami privezan in jahala iz jame na cesto. Mislila pa si je:

„Ako jaham v mesto in drugi vojaki konja in mojo obleko spoznajo, prašali me bodo, kam je njih tovarš zginil, in bodo mislili, da sem ga jaz umorila ali kam zapravila. V mesto toraj ne smem.“ Jahala je potem proti puščavi in šla deset dni naprej po zapuščenih krajih.

Enajsti dan pa pride pred lepo zidano mesto, in vse ljudstvo je bilo pred mestom zbrano. Ona si misli: „Kaj pa to pomeni?“ Ko pa bližej pride, jame jo množica z „živio“ klicii pozdravljati, mnogi lepo oblečeni gospodje jej pridejo naproti, se jej poklonijo, poljubijo zemljo pred njo in kličejo: „Blagor tebi, naš slavni kralj! Bog te blagoslovi!“ Savina jih praša, kaj hočejo s tem reči? Minister pa jej odgovori: „Bog vas je izbral za kralja te dežele! Pri nas je namreč taka postava: če kralj umrje, gre vse ljudstvo pri teh mestnih vratih ven, in kdor po tej cesti prvi na konji k nam prijaha, tega naredimo za kralja. Ko bi bil prijahal še tako boren in malovreden človek, mi bi ga morali priznati za kralja; tembolj nas veseli, da smo dobili za kralja tako lepega in čvrstega mladenčca!“ Vse je bilo veseio, tudi Savina; kajti mislila si je: „Če me res za kralja postavijo, bom tem ležej našla svojega moža in se maščevala nad mojimi sovražniki.“ V sredi vojakov je potem jahala v mesto, in vse ljudstvo je vriskalo. Peljali so jo v kraljevo palačo, jo posadili na tron in jej prisegli zvestobo. Ona pa je vse velikaše in ministre objela in jim iz državnih zakladov dala mnogo daril. Tudi vojakom je rekla dati jesti in piti. Vsi so bili veseli tako dobrega kralja. Savini se je dobro godilo in imela je sto strežajev, da so jej postregli, karkoli je želela. Nikomur ni prišlo

na um, da je ženska, in ne mož. Vsi so jo radi ubogali. Vendar pa je bila nesrečna, kolikorkrati se je domislila svojega ljubega moža Devimila.

Živela je eno leto tako, pa nič ni zvedela o svojem možu. Da bi ga našla, izmislila se je to: Napravila je pod milim nebom velik prostor z mizami in stoli, razglasila, da hoče priskrbeti veliko gostijo za možke iz vseh krajev, da bo vsak dobil jesti po svoji želji, ne da bi moral kaj plačati za to. Celi teden poprej so kuhali in pekli, da bi ne zmanjkalo jedi, ako bi prav dosti možkih prišlo. Ko je prišel tisti dan, rekla je ministrom: „Jaz želim, da bi ta dan vsi možki prišli k meni v goste, da bi nobeden domá ne ostal.“ Ministri so na to razglasili, da bo vsak možki obešen, kdor ne pride na kraljevo gostijo. Nabralo se je sila veliko ljudstva. Savina si je dala svoj tron tje postaviti, da bi možé ogledovala in svojega našla. Tudi ministri in drugi velikaši so prišli in se posedli okoli miz. Potem so se začele jedi v velikih skledah na mize nositi. Ljudje so jedli in pili, kolikor se je kateremu poljubilo. Vsi so se najedli in hvalili kralja Savino, rekši: „Nismo imeli še takega kralja, da bi za revne ljudi tako skrbel, kakor ta. Bog ga ohrani!“ Potem so šli vsak na svoj dom.

Šest sto in šestdeseta noč.

Tudi Savina je šla domu. Ker pa Devimila ni našla med možmi, sklenila je, da hoče čež en mesec zopet tako gostijo napraviti. Čez mesec dni se je ljudstvo zopet nakopičilo okoli tistih miz, prišel je med nje tudi tisti jud Srdoklet, ki je bil Devimila omamil. Savina ga je spoznala in opazovala. Jud se je vsedel

k mizi in se stegoval po skledi, v kateri je bila piška z rajžem; iz tiste sklede pa ni hotel jesti, ki je pred njim stala, in v kateri so bili le zabeljeni žganci. Eden mu reče: „Zakaj se steguješ žez druge preko mize, zakaj ne ješ žgancev, ki pred teboj stojijo?“ Jud pa reče: „Jaz nočem družega, ko piškot z rajžem.“ Neki žganjar reče: „Prav imaš, le potegni skledo k nama sim, da bom še jaz s teboj jedel!“ Drug sosed pa reče žganjarju: „Ti smrdljivi pijanec, za tebe so tudi žganci dobri; kaj boš ti piške jedel, to je za gospode!“ Jud Srdoklet pa se za te besede ni zmenil in je zajel iz tiste sklede perotnico od piške pa nekaj rajža zraven. Ko pa prvi grižlje v usta vtakne, ukazala je Savina svojim vojakom in jim rekla: „Tam tistega moža, ki je ravno zajel iz tiste sklede, kjer so piške v rajžu, zgrabite in pripeljite ga pred mene!“ Štirje vojaki pridejo in ga tirajo pred kralja. Ko drugi ljudje to vidijo, nehajo jesti. Eden od tistih, ki so blizu njega sedeli, je rekel: „Prav mu je, zakaj pa je segel po skledi, ki ni bila za njega.“ Drugi reče: „Jaz sem bil z žganci zadovoljen, zakaj pa on ne?“ Žganjar pa je rekel: „To je dobro, da jaz še nisem nič zajel iz sklede; tudi meni bi se zdaj tako godilo, kakor njemu.“ Vsi so bili radovedni, kaj se bo z judom zgodilo. Savina ga ogovori: „Gorje tébi, mož z sumljivim pogledom, povej, kdo si in od kodi prideš!“ Jud se je zatajil in rekel: „Jaz sem ubog kristjan, reven tkalec sem, kaj želite od mene?“ Savina pa je vzela svinčnik in papir, narisala opico in rekla judu: „Lažeš, ti hudobnež! ti si jud Srdoklet in si poštenega Devimila takó omamil, da je brez zavesti obležal v svoji hiši!“ Srdoklet se je začudil, od kodi

kralj to vé, kajti Savine ni spoznal, kar ni čudo, ker jo je le en parkrat poprej videl. Nazadnje mu Savina še reče: „Pripoznaj, da je res takó, sicer ti pustim glavo odsekati.“ Potem je Srdoklet obstal, da je res to naredil. Savina ga je pa vendar dala obesiti in potem njegovo truplo na grmadi sežgati. Ljudje pa so govorili: „Prav mu je, čemu pa je jedel piško v rajžu!“ Eden je še rekel: „Prej ko bi jaz jedel piško v rajžu, dam se rajši od svoje žene ločiti.“

Čez mesec dni je bila zopet gostija. Savina je sedela na tronu in vojaki okolj nje; ljudje pa so jedli in pili, samo tiste sklede se je vsak bal, v kateri je bila piška v rajžu; drug družega so svarili pred njo, češ: „Glej, da ne pokusiš iz tiste sklede, kjer je piška v rajžu, da ne boš obešen.“ Ko so že vsi sedeli, priletel in prignjetil se je skoz ljudi tisti ropar Vovk, ki je bil vojaka ubil, Savino pa v svoj berlog tiral. Ko je namreč ta roparski Kurd od svoje matere zvedil, da mu je Savina s konjem ušla, zaklel se je in zarotil, da jo bo tako dolgo iskal, dokler jo ne najde, ter jo grozno trpinčil za to, ker mu je konja vkradla. Ko je v to mesto prišel in ni našel v njem nobenega možkega, prašal je ženske, kje so možki; in ko so mu povedale od te gostije, je šel tje. Toda mize so bile že vse zasedene, samo tista je bila prazna, kjer je stala skleda s piško v rajžu. On se vsede tje in zajame iz sklede. Ljudje mu zakličejo: „Kaj pa delaš? Boš obešen!“ Kurd Vovk pa se ni zmenil za to in je zajel še eno žlico rajža. Ko žganjar to vidi, je kar od strahu trezen postal in rekel: „S to skledo nočem nič opraviti imeti!“ Ropar je zajel še eno

žlico, akoravno so ga ljudje svarili. Pijanec pa je rekel: „Pustite ga; meni se zdi, da ga vidim že na vislicah bengljati.“ Med tem pa je Savina rekla svojim vojakom: „Zgrabite tistega moža, ki sam sedi pri skledi s piško v rajžu in pripeljite ga sim!“ Vojaki so prišli in ga odpeljali. Ljudje pa so rekli: „Prav mu je! Mi smo ga svarili, pa ni ubogal. Kdor ta rajž je, mora umreti!“ Savina pa je Kurda vprašala: „Kdo si? Kaj je tvoja obrtnija? Kaj tukaj delaš?“ On reče: „Jaz sem vrtnar Kopač in iščem nekaj, kar sem zgubil.“ Savina pa je nekaj na papir zapisala, potem pa je rekla: Lažeš, ti hudobnež! Ti si Vovk, tat, ropar, morilec, Kurd! Govori resnico, ti tolovaj, če ne, ti pustim glavo odsekati!“ Kurd je obledel pri teh kraljevih besedah in vse obstal. Obetal je, da se bo poboljšal; pa Savina ga ni poslušala, ampak ga dala obesiti in potem sežgati, kakor Srdokleta. Med tem pa je ukazala, da naj ljudje le naprej jedó in pijejo, dokler ni vse povžito. Tako so tudi storili; pa tiste sklede z rajžom in piško nobeden ni hotel pogledati.

Šest sto ena in šestdeseta noč.

Ko pride četrti mesec, napravila je Savina zopet tako gostijo. Nagnjetilo se je spet vse polno moštva v odkazane prostore. Samo tista miza je bila čisto prazna, kjer je stala skleda s piško v rajžu. Nazadnje pa pride neki mož, in ko ne najde nikjer drugje prostora, se vsede k tistemu nesrečnemu rajžu. Ko si ga Savina natančneje ogleda, ga spozna, bil je sam hudobni Studobrad! Ona si pa misli: „Čakaj, zdaj te imam pa jaz v krempljih!“

Ko je namreč Studobrad iz svojega potovanja

nazaj prišel in zvedel, da mu je Savina ušla, začel si je brado ruvati in je poslal svojega brata Srdokleta po svetu, da bi jo zasledil. Ko pa brata ni bilo nazaj, ker je bil obešen, kakor smo čuli, šel jo je sam iskat in je prišel tudi v to mesto. Ko najde mesto prazno in so mu svetovali, naj gre še on na gostijo, je ubogal in prišel. Ko so ljudje videli, da je stegnil roko po rajžu, so rekli: „Spet bo eden obešen, le pogledjte ga predrzneža! Savina pa ga je dala precej zgrabiti in pred se pripeljati. Ona mu reče: „Gorje tebi, slabo zelišče! Kdo si in kaj tukaj delaš?“ On pa reče: „Gospod, jaz se pišem Trpinec in sem ubog puščavnik.“ Savina pa zapiše nekaj na papir in reče: „Ti pes! še kraljem se lažeš; ti si jud Studobrad in kradeš kršanske deklice. Le resnico povej, če ne, ti bo glava odsekana.“ Studobrad reče: „Resnico, govoriš o kralj!“ Ona pa ga je dala pretepsti, potem obesiti, v jamo vreči in blata čez njega navaliti.

Tako se je znosila nad svojimi sovražniki. Svojega Devimila pa še zmirom ni imela. Bila je zavolj tega zelo žalostna in je mnogo jokala.

Ko je prišel peti mesec, napravila je Savina zopet tako gostijo. Zbralo se je na tisoče ljudi, da se je vse gnjetlo na tistem prostoru, samo prostor okoli tiste mize je ostal prazen, kjer je stala kakor po navadi skleda s piško v rajžu. Savina se je iz svojega trona ozirala po možih in na tihem molila: „O Bog, ki si Jakobu dal sina Jožefa nazaj, daj tudi meni mojega moža!“ Kmalo potem pride neki bled in šibek mož na gostijo; akoravno zelo shujšan, bil je vendar najlepši med temi možmi, ki so tam jedli. Ko ga Savina natanko pogleda, spozna ga, da

je njen mož Devimil. Hotela je od veselja zaupiti, pa se je vender premagala, da ljudje niso nič slutili.

Kakó pa da je Devimil v to mesto prišel? Ko je tisto noč na klopi zaspal, namesto da bi bil svojo ženo otel, se je zelo prestrašil, ko se zbudi in se zavé, da je morda določeno uro prespal. Rekel je: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ In se podal ves žalosten k tisti ženi, ktera ga je bila tje poslala. Ko jej pové, da nič ni opravil, ker je na klopi zaspal, ga je tista žena najprej nabila in pretepla s pestjo od jeze, ker je zamudil tako lepo priliko. Zjutraj pa mu je rekla: „Počakaj tukaj, da povzvem, ali je Savina še v hiši, ali je šla proč.“ Šla je toraj v Studobradovo hišo in tam zvedela, da je Savina po noči zginila, da nobeden ne vé, kam. Starka pride s tem poročilom k Devimilu: „Če misliš zavolj Savine umreti, tedaj le brž naredi, zakaj ne boš jo več videl.“ Potem mu je vse povedala, kar je o stvari slišala. Ko je Devimil to slišal, je hudo zbolel. Ženica mu je toliko časa stregla, da je zopet okréval. Potem pa mu reče: „Ljubi moj, če boš tukaj čepel, ne boš svoje žene nikdar našel; pojdi po svetu, morda kaj zveš od nje!“ Devimil jo je ubogal in šel na potovanje. Prišel je daleč okoli, nazadnje tudi v mesto, kjer je bila Savina za kralja. Ko pride na gostijo, vsedel se je k tisti mizi, kjer je bila piška v rajžu, kajti drugodi ni bilo več prostora. Ko je svojo roko stegnil in hotel iz tiste sklede zajeti, se je ljudem smilil in rekli so mu: „Nikar ne jej iz tiste sklede, kdor iz te jé, ga obesijo.“ Devimil pa jim odvrne: „Naj me obesijo, bom vsaj rešen tega trpljenja.“ Jedel je potem mirno tisti rajž in obiral piško. Savina bi ga rada

poklicala; pa mislila si je: „Naj se revež prej najé!“ Ljudje pa so se tresli za mladega tujca in gledali, kdaj bodo vojaki po njega prišli. Ko se je Devimil najedel in žlico odložil, rekla je Savina enemu svojih strežajev: „Pojdi in pripelji mi tistega moža, ki sam pri eni mizi sedi, kjer je skleda s piško v rajžu. Pa govori z njemu uljudno in reci mu, da se nema nič bati!“ Strežaj gre in pokliče Devimila ter ga spremi do kralja.

Ljudje pa, to videti, so rekli: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Zakaj nas ni ubogal, ko smo ga svarili! To piško bo drago plačal, s svojo glavo!“ Eden pa reče: „Nič se mu ne bode zgodilo.“ Vsi se mu nasmejejo in rečejo: „Zakaj ne?“ Tisti mož pa reče: „Zato, ker je kralj čakal tako dolgo, da se je tujec najedel. Druge je dal vse med jedjo prijeti, tega pa ne.“ Ko Devimil pred Savino pride, se jej prikloni in jo pozdravi. Ona ga praša: „Kdo si in od kodi prideš?“ Devimil reče: „Jaz sem Devimil iz Korasane in iščem svojo zgubljeno ženo.“ Savina je nekaj čačkala na papir, potem pa mu reče: „Ti si resnico govoril; Bog ti bo kmalo pomagat, le vesel bodi!“ Potem je svojim strežajem ukazala, naj Devimila lepo oblečejo in v kraljevo palačo peljejo. Ko je bila gostija končana, podala se je Savina v svojo palačo, in ko je bila sama, poklicala je Devimila pred se. On se je kralja bal in si ni upal blizo. Savina pa sname z glave čelado, da so se jej dolgi, črni lasjé po hrbtu vsuli. Potem reče Devimilu: „Ali me res ne poznaš? Jaz sem tvoja žena Savina! Devimil jej pade okoli vratu in nju sreča je bila velika.

Savina se je drugi dan tronu in kraljestvu

odpovedala, ter rajši šla z možem v Korasano, kjer sta do smrti srečno skupaj živela, izredila več ljubih in dobrih otrok, ter Bogu čast dajala, da ju je rešil iz tolikih nadlog in srečno zopet združil.“

V prihodnji noči pa je začela Lunica to-le historijo:

Šest sto dve in šestdeseta noč.

Historija o Jolanti in Miranu.

Cesar Alrašid je imel enkrat nemirno noč. Obračal se je v postelji na levo in na desno, pa ni mogel zaspati. Toraj pokliče svojega adjutanta Radoslava ter mu reče: „Svetuj mi, s čim bi se razvedril.“ Radoslav reče: „Pojdi na vrt, in videl boš polno luno in zvezde okoli nje, ki se lesketajo v bajerju okoli vodometa; takó je lepa noč, da človeku ne more biti dolg čas.“ Cesar pa reče: „V vrtu je zdaj hladno; ali hočeš, da nahod ali kašelj dobim?“ Radoslav reče: „Ako hočeš, bom pa pevke poklical, da bodo kaj zapele!“ Cesar reče: „Te sem že tisočkrat slišal. Saj nič novega ne znajo!“ Radoslav svetuje naprej: „Ali hočem poklicati modrijane in pesnike, da boš poslušal njih učeni razgovor?“ — „Pusti me pri miru!“ reče cesar, „sem vesel, če teh norcev ne vidim.“ Radoslav reče: „Druzega ne vem svetovati, in če mi prav glavo odtrgaš!“ Cesar mu dé: „Poglej, kdo je iz mojih družnikov tukaj!“

(Opomba. Včasih so imeli kralji in cesarji svoje dvorne „norce“, da so jih kratkočasili; nekteri pa so imeli „družnike“, kateri so historije pravili, burke vganjali, včasih pa tudi kaj modrega svetovali. Vedno so bili blizo vladarja, da so ga kratkočasili,

če je poželil. Takih družnikov je imel cesar Alrašid več, med njimi je bil tudi Slivnik.)

Radoslav je šel pogledat, kateri iz družnikov je v palači in prišel nazaj s poročilom: „Slivnik iz Damaska je tukaj.“ Cesar reče: „Pokliči ga not!“ Ko Slivnik pride, reče mu cesar: „Povej mi kako historijo, ker ne morem zaspati.“ Slivnik prasha: „Ali naj povem kaj tacega, kar sem slišal od drugih, ali kar sem sam doživel?“ Cesar reče: „Povej rajši kaj tacega, kar si sam doživel; kajti to je vse kaj družega, kakor pa, kar človek le sliši.“ Na to jame Slivnik praviti takó: „Vedi, o vladar, da imam v Balsori nekaj denarja na posojilu in da grem vsako leto tje po obresti. Pri tej priložnosti obiščem vselej tudi tvojega služabnika, Balsorskega namestnika. Pred nekimi leti pridem tudi v Balsoro in prenočim v namestnikovi palači. Zjutraj me je namestnik povabil, naj grem ž njim na lov. Ker pa ne znam ne jahati, ne streljati, prosil sem ga, naj me rajši doma pusti. Ko je gospoda na lov odšla in sem bil sam domá, postalo mi je dolg čas. Toraj si lepo oblečem in grem po mestu na sprehod. Ti pa veš, o vladar, da je Balsora velika, in tako sem se v mestu zgubil, da nisem znal več nazaj. Tudi žeja me je začela mučiti. Pridem do neke velike hiše, pred katero je bil prijazen vrt, zidovje pa je bilo vse od vinske trte zaraščeno. Jaz se vsedem pred hišo na klop. Naenkrat zaslišim lep ženski glas; zapela je polahko in otožno to-le pesmico:

„Na pot se mi odpravi,
Večerna sapica,
Prelepo mi pozdravi
Ljubimca mojega!

Ljubít' me ga nauči,
Omeči mu srcé,
Da dalje me ne muči;
In ne prezira me!

Ak' slušati te noče,
Se brzo posloviš,
In k meni prid', da vroče
Mi lice ohladiš!"

Mislil sem sam pri sebi: „To žensko bi pa vender rad videl, ki ima tako lep glas!“ Približam se toraj durim, in ker so bile samo naslonjene, jih nekoliko odmaknem. Vidim belo deklico, kri in mleko, rudečih ustnic, velikih, svetlih oči, obokanih obrvi, milega pogleda, kakor srna. Nje usta so bile podobne Salomonovemu prstanu, nje zobe najlepšim biserom; vrat pa je imela bel, kakor sneg. Krasotica je zapazila, da je nekdo pri vratih, zato je svojo služabnico ven poslala. Ko dekla pride in mene vidi, začela me je zmerjati: „Ali te ni sram, tak star mož, pa še za ženskami špegaš in tuje vrata odpiraš, da bi katero vidil? Ali je to obnašanje za sivolasca, kakor si ti?“ Jaz pa jej rečem: „Ne bodi huda, jaz sem tujec v mestu in nisem vedel kje vode dobiti, zato sem prišel k vam prositi, da bi mi jo dali en požirek.“ Ko gospodična v sobi to sliši, reče dekli: „Vzemi zlati kozarec in daj mu piti!“ Na to mi je dekla prinesla piti v zlatem kozarcu, ki je bil z demanti obrobljen. Jaz sem počasi pil in se pri tem oziral na gospodično. Ko sem izpil, sem še tam stal. Gospodična me praša: „Kaj pa še čakaš?“ Jaz odgovorim: „Premišljeval sem ravno, kako se na svetu vse spreminja.“ — „To je res, da se vse spreminja,“ reče gospodična, „pa na kako spremembo misliš ti?“ Jaz rečem na to: „Poznal sem starega gospodarja

od te hiše, bil je moj prijatelj, gospod Slemenec. Kdo vé, kdaj je že umrl in kaj je z njegovo hčerjo, katero sem jaz še pestoval?“ Gospodična reče: „Gospod Slemenec je bil moj oče; on je umrl in meni zapustil vse premoženje. — Toda, kaj to tebi mar? Zadosti je čenčanja, hodi z Bogom!“ Jaz pa rečem: „Zakaj si tako žalostnih oči? Povej mi, zakaj žaluješ, morda ti znam pomagati?“ — „Ako si pošten in zanesljiv človek,“ reče ona, „ti bom že povedala. Povej mi, kdo si?“ Jaz rečem: „Ali ne poznaš starega Slivnika, cesarjevega družnika in prijatla?“ Ko gospodična to sliši, skoči mi naproti, mi stisne roko in mi reče: „Dobro došel, ljubi Slivnik, v moji hiši! Vedi, da sem jaz v nekoga zaljubljena, da sem pa od njega ločena in da me on prezira. Vidiš, to me žali.“ Jaz rečem: „Tako žlahtna gospodična, kakor ti, ima snubačev na izbiro. Kdo pa je tisti srečni človek, ki ti je tako glavo zmešal?“ Jolanta mi odgovori: „Ljubim mladega grofa Mirana. On je najlepši in najbolj izobrašeni mož naše dežele.“ — „Ali si nič ne pišeta?“ prašam jaz. — „Sva si pisala“, reče ona, „pa neka malenkost je naji razdvojila.“ — „Kaj pa tacega?“ prašam jaz. Jolanta reče: „Enkrat me je moja služabnica spletala, in ko sem bila spletena, dopadla sem se služabnici takó, da me je na lice poljubila. To pa je videi grof Miran, ki je ravno v tem hipu v sobo stopil. Ves jezen se obrne, in od tistega časa ga ni več k meni.“ — „To je neumna reč“, dém jaz, „toda kaj bi jaz zamogel za tebe storiti?“ Jolanta mi reče: „Napisala bom pismo nanj; ako mi odgovori, dobiš pet sto cekinov; ako ne, ti dam pa sto cekinov za trud in pot.“ Jaz rečem: „Le piši! ona pa se vsede

in napiše to-le pismo: „O dragi Miran! Kako dolgo bo to žalostno kljubovanje še trpelo? Kam je najina ljubezen? Ali mi ne privoščiš lepega obraza, ne privoščiš, da bi se enkrat mirno naspala? Gotovo so obrekovalni jeziki razdrli najino zvezo! Zarotim te, govori, kaj si slabega slišal o meni? Ne bojim se, obrekovalcem z odkritim očesom nasproti stopiti! Ali me boš obsodil mar brez zaslišanja? Pomisli, da so hudobni ljudje še Božjo besedo presukali in naredili iz nje vsakovrstne krive vere; ali jim boš vse verjel, kar o meni govoré? Miran, prišel bo dan, ko bomo jaz in ti in moji obrekovalci vsi stali pred večnim sodnikom; — takrat se bo videlo, kdo je kriv! Zdrav ostani! Tvoja

Jolanta.

Šest sto trl in šestdeseta noč.

Ona pismo zapečati in ga meni izroči. Jaz ga nesem k Miranu, in ker je bil ravno na lovu, sem počakal, dokler je domu prišel. Ko je zvečer domu prijahal, imel sem priliko, občudovati njegovo lepo postavo. Bil je res rasčen, kakor smereka na gori, ravno in krepko. Ker sva bila dobra znanca, me je bil zelo vesel, ko me pred hišo stati zagleda. me je objel in v sobo peljal. Naročil je takoj dobro večerjo za naji dva in pustil vina prinesiti. Potem sva se vsedla in se razgovarjala o vsakdajnih rečeh. Ko so pa večerjo prinesli, rečem jaz: „Miran jaz ne bom koščka prej vzel, dokler ne izveš, po kaj sem k tebi prišel.“ On praša: „Po kaj pa?“ In jaz mu izročim pismo. Ko on pismo prebere, ga raztrga, vrže na tla in reče: „O Slivnik, prosí me, za kar me hočeš, vse hočem storiti tebi na ljubo, toda na

to pismo ne dam odgovora.“ Na to jaz jezen od mize vstanem in hočem oditi. Pa on me prime za rokav in reče: „Hočem te nekaj vprašati?“ — „Kaj pa?“ odvrnem jaz. On reče: „Ali ti ni ona obljubila pet sto cekinov, če jej odgovor prineseš, in sto, ako ne bo odgovora?“ Ko jaz to potrdim reče grof: „Ostani pri meni, jej in pij in bodi dobre volje, dobil boš od mene tistih pet sto cekinov.“ Jaz sem res tam ostal in zabavala sva se še dolgo v noč z različnimi pripovedkami. Nazadnje pa jaz rečem: „Ali nemate pri vas nič godbe ali kako pevko?“ — „Saj imaš res prav!“ reče Miran ter pokliče eno pevko, ki je zaigrala na citre, potem pa zapela znano pesem:

„Nezvesta, bodi zdrava,
Čolnič po mene plava,
i. t. d.“

Mirana je ta pesem takó prevzela, da ni mogel dalje po konci ostati. Poslovil se je od mene in se podal spat. Jaz sem spal v svoji izbi. Zjutraj mi prinese postrežnica pet sto cekinov in reče: „Tukaj vam pošljejo gospod, kar so obljubili, in rekli so, da vam ni treba nazaj tje hoditi.“ Jaz sem denar vzel in si mislil: „Deklè te čaka morda že s težkim srcem. Vender ne bi bilo lepó, ko bi jej nič ne povedal, kaj si opravil!“ Šel sem toraj k njej nazaj. Komaj me ona zagleda, že reče: „Slabo si opravil, kaj ne?“ — Jaz jo prašam: „Kakó ti to veš?“ Ona pa reče: „Ko si mu pismo dal, ga je raztrgal in ni hotel nanj odgovoriti. Ti si hotel jezen oditi, pa on te je nazaj potegn'il, ti obljubil pet sto cekinov namesto mojih in te prosil, da si tam ostal in ž njim večerjal. Ali mar ni tako blo?“ — „Kakó ti to veš, saj nisi bla zraven?“ prašam jaz. Ona pa odvrne:

„Ali ne veš, kaj pesnik govori: „Zaljubljena srca bolje vidijo, ko drugih oči!“ O Slivnik, svet se spreminja noč in dan, naj bi se enkrat takó spremenil, da bi Miran mene takó ljubil, kakor jaz zdaj njega!“ Jaz rečem: „Draga Jolanta, res je, da se vse spremeni. Vidiš, kako malo časa je od tega, da sem jaz tebe pestoval, zdaj si pa izrastla velika in košata gospodična. Lahko, da preteče le še malo časa, pa boš žena in gospa in se boš smejala čez to ljubezen.“

Ona potem gre in mi prinese obljubljenih sto cekinov. Jaz pa sem šel k namestniku od Balsore, ki se je bil med tem od lova povrnil domu. Ko sem drugi dan svoje obresti vzdignil, šel sem zopet v Bagdad nazaj.

Šest sto štir in šestdeseta noč.

Čez leto in dan sem prišel spet v Balsoro. Ko sem svoje reči opravil, si mislim: „Kaj pa, ko bi ti šel pogledat, kaj je z Miranom in Jolanto, ali sta se sprijaznila ali ne?“ Grem tedaj najprej v njeno hišo. Najdem vse osnaženo in na novo pobeljeno. Po mostovžih so bile razgrajene lepe, nove preproge, in videl sem vse nove svetilnice. Toraj si mislim: „Gotovo je uboga Jolanta od žalosti umrla, zdaj si je njeno hišo pa kak imeniten grof najel ali kupil in je dal vse popraviti po svojem okusu.“ Potem sem šel v hišo grofa Mirana. Našel sem vse zapuščeno, klopi pred hišo razdrobljene, šipe v oknih pobite. Jaz se mislim: „Ta je gotovo tudi umrl!“ Ves žalosten obstojim pred pragom in govorim na glas sam pri sedi te besede: „Oh prijatli moji! drug za drugim me zapuščajo in se selijo v večnost. Kaj da na tem svetu ni ostanka? Glej te stare in raz-

pokane stene jokajo za svojim gospodom. Oh, veselje je bežalo iz te hiše; tisti, ki so se prej v njej veselili, počivajo pod hladno zemljo! Naj jim bo Bog milostljiv na unem svetu, ki so bili dobrega srca!“

Ko tako govorim in žalujem, pride neki hlapec iz hiše in me jame zmirjati: „Oh, čemu je vas mati rodila: Zakaj to hišo tako obžalujete?“ Jaz rečem: „Moj prijatelj je bil hišni gospodar, zato sem pa žalosten za njim.“ Hlapec praša: „Kdo pa je bil tisti hišni gospodar?“ Jaz rečem: „Kdo drugi, ko mladi grof Miran.“ — Hlapec pravi na to: „Za tem ni treba žalovati, ker je še živ in zdrav; samo srčno bolezen ima tako hudo, da ne praša za jed in za pijačo, ampak samo za tisto gospodično Jolanto.“ — Jaz rečem na to: „Prašaj ga enkrat, če ga smem obiskati!“ Hlapec me praša: „Ali hočete videti pametnega človeka, ali norca?“ Jaz odgovorim: „Naj bo, kakoršen hoče, jaz moram k njemu!“ Hlapec me pelje k Miranu v sobo. Jaz grofa pozdravim in ogovorim, pa je kot kamen in mi ne odgovori besede. Hišina pa mi reče: „Z Gospodom morate v pesmicah govoriti, sicer vam ne bo odgovoril.“ Jaz ga toraj tako ogovorim:

„Al' se Jolante še spominjaš?
Al' si pozabil že na njo?
Kaj lice si z rokó zagrinjaš?
Kaj rosno tvoje je okó?
Če za Jolanto se solžiš,
Se po pravici pokoriš!
Ker žalil njeno si srcé,
Ko ona je ljubila te.“

Ko to izgovorim, odpre on svoje oči, me pozdravi in reče: „Zdaj je iz šale postala resnica.“ Jaz mu rečem: „Moj gospod, mar ti morem s čim po-

služiti?“ On reče: „Dal ti bom pismo na njo. Ako mi prineseš odgovor, dobiš od mene tisoč cekinov; ako ne, dobiš dve sto cekinov za pot.“ Jaz rečem: „Le spiši!“ On se vsede in spiše na Jolanto te vrstice:

Al' hočeš res me pogubiti?
Imej usmiljenje z menoj!
Ljubezen hoče me umoriti;
Ozdravi le pogled me tvoj!
Pozabi kar je blo kedaj,
In v spravo roko mi podaj!“

To pismo je zapečatil in meni izročil. Jaz grem k Jolanti. Pred durmi pa sem nekoliko postal, in ker so bile ravno na pol odprte, videl sem Jolanto, lepo in rudečo ko vrtno rožo, v sredi med desetimi devicami, ki so jej stregle. Ko gospodična mene zagleda, me je pozdravila in v izbo poklicala. Jaz jo lepo pozdravim in jej izročim Miranovo pismo. Ona ga prebere, se nasmeja in reče: „Veš kaj je neki pesnik rekel?

„Le piši pisma, pošiljaj pozdrave!
Saj voljno to vse potrpi,
Tak hladne sem krvi in narave,
Da tebi še ne odgovorim.“

Vender, moj ljubi Slivnik“, govori ona naprej, „hočem mu nekaj odgovoriti, da tebi ne odide obljubljeni plačilo!“ Jaz se jej zahvalim; ona pa si pusti prinesiti tinto in pero, ter napiše tako pismo: „Zakaj ste me zapustili, ko sem jaz vam zvesta bila? Zakaj ste bili krivični, ko sem bila jaz pravična? Ko sem jaz ljubezen gojila, ste jo vi razdirali. Naveličala sem se, za vami obračati moje oči. Ker vi mene niste spoštovali, tudi jaz vas ne bom! Ohladilo se mi je srce, in ne poznam vas več!“

Ko jaz te vrste preberem, jej rečem: „O Go-

spica, če on to prebere, ga bo mrtvoud zadel!“ Strgal sem pismo in jo prosil, naj mi družega napiše. Ona se vsede in piše: „Zdaj lahko spim in spomin na vas me več ne trpinči, ker hudi jeziki so mi dosti slabega povedali od vas. Prav lahko sem na vas pozabila.“

Jaz rečem Jolanti: „Oh, ne pišite takó! Ako on to prebere, mora v omedlevice pasti in umreti od tuge.“ Ona pa reče: „Mjubi Slivnik, vi veste, kako sem ga rada imela; zdaj mi je pa čisto iz srca zbežal. Ali ga morem ljubiti, ko je on mene po nedolžnem toliko zaničeval in preziral? Zdaj naj še on čuti, kaj je to!“ Jaz rečem: „To je res, ljuba Jolanta, on je velike kazni vreden. Pa trpel je že dosti, kakor sem slišal. Sicer je pa lastnost plemenitih ljudi in dolžnost kristjana, da razžaljivcem odpusti!“ Potem se je ona zjokala, se vnovič vsedla in napisala tako pismo:

„Ljubi Miran: Še vedno si mojemu srcu drag, akoravno zaslužiš, da te nikoli več ne pogledam. Zakaj si me toliko časa zavidal in preziral ter moje pozdrave zasmehoval? Ali veš kaj slabega do mene, zakaj nisi mene prej poslušal, ko moje obrekovalce? Vem, da si se prepričal o lažnjivosti vseh takih govoric, zato se kesaš. Pa zdaj je moje srce skor otrpnelo od solz in žalosti in nezasluženega ponižanja. Ali boš svojo krivdo kedaj spoznal? Bodi mi pozdravljen! — Jolanta.“

Ko je bilo pismo zapečatenó, ga jaz vzamem in rečem: „To pismo mora vsakega bolnika vzdra-viti!“ Ona pa zakliče še za menoj: „Povej mu, da pridem danes k njemu na večerjo.“ Ves vesel grem k Miranu, kateri je zmirom k vratim gledal, kdaj

se bodo odprle in kdaj bom jaz s pismom not stopil. Ko je pismo prebral, je na glas zakričal in padel v omedlevice. Ko se zopet zavé, me praša: „O Slivnik, ali je Jolanta to pismo s svojo roko pisala?“ Jaz mu odgovorim: „Ali pišejo mar ljudje z nogami?“ Komaj to izgovoriva, je prišla že Jolanta za menoj v sobo. Miran skoči po konci in jo objame. Potem se je grof vsedel in tudi Jolanto povabi naj se vsede. Ona pa je rekla, da se ne vsede, razun pod enim pogojem. Ko jo prašava, kateri bi bil ta pogoj, reče ona Miranu na tihem nekaj na uhó. On pa reče na glas: „Saj to je moja želja!“ Potem je precej poslal po sodnika in po dve priči (za tretjo sem bil jaz), da se je spisalo ženitvanjsko pismo med njim in Jolanto. Ko so priče s sodnikom odšle, vsedli smo se mi trije k mizi, ter jeli in pili. Ko sem se dobro navečerjal, si mislim: „Tukaj sta dva zaljubljena, ki sta bila že dolgo časa ločena; — pusti jih samá, da ložej zgovorita!“ Na to sem vstal in hotel oditi. Toda Jolanta me prime za rokav in reče: „Ne boš stran hodil! Kaj ti je prišlo v glavo? Saj nama nisi napoti, še vesela sva, da imava družčino. Le tukaj vstani! Ako bova hotela samá biti, ti bova že povedala.“ Takó smo ostali skupaj še čez polnoči. Pri kratkočasnih razgovorih in pri kapljici dobrega vina čas hitro mine. Potem smo šli vsak v svojo spalnico. Jaz sem trdo spal, da je solnce že visoko stalo na nebu, ko se predramim.

Potem ustanem, se vmijem, pomolim in so oblečem. V tem potrka nekdo na moje duri, in ke zakličem „naprej!“ ustopita Miran in njegova nevesta. Jaz jima dam „dobro jutro“ in „veselo ženitovanje“, potem pa rečem grofu: „Kdor kaj dobrega obljudi

in svojo obljubo drži, njemu se bo dobro godilo.“ Zdaj se grof spomni, da je meni obljubil tisoč cekinov, če mu prinesem pismo od Jolante. Precej je poklical svojega oskrbnika in mu naročil, naj meni izplača tisoč cekinov. Jaz sem pa tak človek, da se kruha in denarja nikoli ne branim, zato sem tisti denar vzela in se zanj lepo zahvalila. Rekel pa sem grofu še to: „Le eno prošnjo imam še do tebe; namreč to, da mi poveš, kedaj si se v svojem srcu tako spremenil, da si Jolanta tako iskreno ljubiti začel, ko vendar prej nisi hotel nič slišati o njej?“ Grof Miran mi odgovori: „Vedi, mi imamo tukaj v Balsori poseben praznik, ki se imenuje „mornarski“ praznik. Takrat so vse barke razsvitljene, mornarji vsi na barkah, drugi ljudje pa se vsedejo v čolne in se vozijo po morji. Mornarji mečejo krasne ume talne ognje v zrak, da je razsvitljeno vse nebo, spodaj pa se ti plameni in te lučice odsevajo na morskih valovih. Na tem prazniku je bilo, da sem se jaz vozila na svojem čolnu, Jolanta pa mi je prišla v svojem čolnu naproti. Njen čoln je bil lepo olišpan in ovenčan, Jolanta pa je sedela v njem kakor kraljica, obdana od desetih družic. Ženske so veslale mimo mene in Jolanta je zapela to pesem:

„Le zibaj se čolnič leseni,
Le pljuska ti vanj, morjé!
Tak pljuska tud kri po meni,
In buta ob moje srcé.

Na breg bo čolnič pobegnil,
Polegel se bo vihar; —
Ko vso mi ljubezen vpepéli,
Zamrl bo v srcu požar.“

Ta pesem me je tako navdušila in genila, da sem veslala za čolnom Jolante in jo prosila, naj to pesem

še enkrat poje. Ona me pa ni hotela slišati ter bežala s svojim čolnom. Ker je navada, da si prijatli iz čolna v čoln pomeranče mečejo, ukazal sem svojim ljudem, da so vse pomaranče, kar sem jih na čolnu imel, zmetali na njen čoln, takó da sem se že bal za Jolanto in njen čoln, ki bi se bil kmalo potopil. Od tega časa je moja ljubezen do nje vedno rastla in rastla. Dobro, da si ti prišel, o Slivnik, sicer bi midva morda še ne bila združena!“ Jaz pa sem potem mladima človekoma roko podal, jima vošil vso srečo in se podal nazaj v Bagdad.“ Cesarja je ta historija razvedrila. Zato je Slivnika pohvalil, potem pa se obrnil na drugo stran in zaspal.“

Šest sto pet in šestdeseta noč.

Drugo jutro je Srebernica svojo sestro ob navadni uri nekaj pred svitom poklicala in jo prašala: „Ljuba Lunica! Historijo o Jolanti in Mirana si včeraj dovršila; danes moraš kako novo začeti.“ Lunica vpraša: „Ali sem že povedala historijo o Bratomilu?“ Srebernica reče: „Še ne.“ Na to je začela Lunica tako praviti:

Historija o Bratomilu.

Enkrat je bil nek trgovec, po imenu Olšar, ki je imel tri sinove. Prvi je bil Kavran, drugi Bratomil in tretji Živran. Oče Olšar je imel Bratomila rajši, kakor una dva sinova, ker je bil Bratomil dobrega srca, una dva sina pa hudobnega. Zato sta pa tudi Kavran in Živran hudo črtila in sovražila svojega brata Bratomila. Ker je oče to videl, bal se je za Bratomila, da ga bosta brata po njegovi smrti za dedščino goljufala; zato je poklical

sodnika in priče, razdelil vse svoje premoženje na štiri dele, ter je vsakemu sinu dal en delež, četrtega pa sebi pridržal, z namenom, da pripade po njegovi smrti ženi, materi teh sinov. Kmalo po tej razdelitvi je stari Olšar umrl. Sinovi so vzeli vsak svoj delež, mati pa četrti, očetov delež.

Kavran in Živran sta se zdaj začela meniti, kako bi brata Bratomila za njegov delež goljufala. Šla sta k sodniji in ga tožila, da je en del očetovega premoženja za sebe skril. Bratomil pa je poklical sodnika in priče, ki so bili pri razdelitvi zraven; ti so pričali zanj in una dva sta pravdo zgubila ter morala vse stroške plačati. S tem pa nista bila še ugnana. Najela in podkupila sta več krivih prič in začela novo pravdo. Pravedali so se tako dolgo, da so vsi trije ob vse prišli; ko niso mogli več dohtarjev plačevati, bilo je pravdanja konec. Zdaj sta šla Kavran in Živran k svoji materi, se norčevala iz nje, jo tepla in jej vzela njen delež. Mati se je prijokala k Bratomilu in mu povedala, kaj sta sinova ž njo naredila. „Pustite ju“, reče Bratomil, na tem ali na unem svetu bosta delala pokoro za svoje hudobije! Jaz sem vse svoje premoženje zapravdal, ker mi nista privoščila mojega deleža; zdaj sem berač, pa kmalo bosta tudi brata, akoravno sta vam vaš delež vzela. Ostanite le pri meni, ljuba mati, Bog mi bo zavolj vas toliko sreče dal, da bom zaslužil najin vsakdajni živež.“ Ker ni imel več denarja, da bi dalje kupčeval, kupil si je Bratomil ribjo mrežo in začel ribe loviti v reki Nilu. (To se je namreč godilo v Kajiri na Egiptovskem, kjer teče mogočna reka Nil). Bratomil je naložil vsak dan za dvajset do trideset grošev rib, te ja prodal, in kar je zanje

skupil, dal je materi, da je za oba kuhala in vse pohištvo oskrbela. Tako sta živela v miru in zadovoljnosti.

Njegova dva brata Kavran in Živran pa nista nič delala, ampak le pohajkala in dobro živela, dokler je bilo kaj tistih krajcerjev, ki sta jih materi vzela. Kmalo pa so ti pošli, in potem sta hodila po mestu vsa raztrgana in lačna, ter sta živela nekoliko od beračenja, nekoliko od tatvine in goljufije, če se jima je kdo goljufati dal. Ko je pa sila hudo pritisnila, prišla sta enkrat, ko je Bratomil ribe lovil, domu k materi in jo prosila naj jima kaj jesti dá. Materno srce je zmirom usmiljeno; zato jima ni očitala prejšnjih krivic, ampak jima dala kruha in kar je še sicer našla v omari, pa jima rekla: „Hitro pojejta, prej ko Bratomil domu pride, da ne bo nič vedel.“ Ko sta se najedla, sta spet odšla. Drugi dan sta zopet prišla o takem času, ko Bratomila ni bilo domá. To je trpelo zdaj naprej, vsak dan sta prišla na kosilo, in mati jima je postregla, kar je mogla. Enkrat pa sta še jedla, ko je Bratomil domu prišel. Mati je bila v zadregi in ni vedela, kako bi se izgovorila pred sinom. Bratomil pa je svoja dva brata prijazno pozdravil in jima očital, zakaj ne prideta nič blizo. Brata mu rečeta: „Že davno sva mislila priti, pa je naji blo sram zavolj tistih pravn. Sam vrag je naji zmotil, da sva te takrat tožila; saj nemava druge pomoči na svetu, ko tebe in našo mater!“ Mati pa reče Bratomilu: „Bog ti daj srečo, moj sin, ker si tako usmiljen z materjo in brati!“ Na to je Bratomil rekel: „Kaj se bosta med tujim svetom pobijala! Kar pri meni ostanita, saj je dosti prostora za nas vse. Kar pa za vsakdajno jed potrebujemo,

toliko bom že zaslužil z Božjo pomočjo. Če prav ne bosta dobro živela, pa vsaj lačna ne bosta.“ Na to sta brata pri njem ostala. Bratomil je šel vsak dan ribe lovit in je toliko nalovil, da so imeli vsi štirje svoj vsakdanji kruh. Kavran in Živran pa sta domu samo jest in spat hodila, sicer pa sta se klatila celi dan po mestu okoli, zijala prodajala, igrala, ljudi peharila ali sicer kake burke uganjala. Tako je ostalo en mesec.

Enkrat pa je Bratomil trikrat vrgel svojo mrežo, pa ni nobene ribe vjel. On si misli: „Tukaj na tem prostoru jih ni!“ ter gre naprej za sto korakov. Ko pa tam mrežo vrže in ven potegne, bila je spet prazna. Ves žalosten je šel spet za sto korakov naprej, pa zopet nič ni vjel. Tako je hodil celi dan kraj reke gori in doli, pa ni vjel niti najmanjše ribice. On si misli: „To je pa čudno, da ni nobene ribe več v vodi!“ Potem zadene svojo mrežo na ramo in gre žalosten proti domu. Skrbelo ga je, kaj bo dal materi in bratom za večerjo. Sam na se še ni toliko mislil. Ko je šel mimo pekovske štacune in videl, kako so se ljudje k peku gnjetili in kruh kupovali, obstal je žalosten in zdihoval. Ko je pek, njegov sosed, Bratomila takó v zadregi videl, mu reče: „Ljubi Bratomil, če želiš kruha od mene vzeti, le povej, koliko; če prav danes nemaš denarja, boš pa drugokrat plačal!“ Bratomil reče: „Daj mi hleb kruha, hočem ti svojo mrežo zastaviti.“ Pek pa reče: „Kam pa misliš! Če mi mrežo zastaviš, kako se boš pa preživel? Le vzemi hleb; on velja deset grošev, tukaj imaš pa še deset grošev, to je skupaj goldinar. Prinesi mi enkrat za en goldinar rib, pa sva bot!“ Bratomil je vzel hleb in tistih deset grošev, ter ne-

sel materi, da so imeli vsi vkup kaj jesti. Drugo jutro je zgodaj vstal in se podal k vodi, da bi več naložil in popravil to, kar je pred ta dan zamudil. Šel je kar brez zajutrika proč. Mati kliče za njim: „Počakaj, da boš prej zajutrikoval! On pa reče: „Ne bom jedel, le vi jejte, pa brata; jaz nemam časa čakati.“ Revez je spet cel dan lovil, pa ni nobene ribe vjel. Ves prestrašen gre zvečer k peku in se jame izgovarjati, da mu danes ne more ne rib dati, ne dolga plačati. Pek pa reče: „To nič ne stori; včasih je že nesrečen dan, da človek nič ne zasluži; tudi meni se dostikrat takó godi. Le vzemi svoj hleb kruha, boš pa drugokrat plačal, kedar bo več sreče. Tudi jutri in celi teden ti upam kruh, ako hočeš.“ Bratomil res tudi tretji dan nič ni vjel. Prihodnje tri dni je Bratomil obhodil reko daleč od zgor in pod mestom, pa nič ni vjel. Bilo je kakor zakleto. Za hrano je njemu in bratom tenko predla, kajti niso imeli družega, ko suhi kruh, kterege jim je pek na upanje dajal. Blizo Kajire je pa Karunsko jezero. Bratomil si misli: „Ne bom več v Nilu ribaril, neki škrat je vse ribe pregnal. Bom poskusil v Karunskem jezeru, morda tam kaj vjamem.“ Ko Bratomil s svojo mrežo tje k jezeru pride, prijaha mu na muli naproti neki zapadnjak (t. j. človek iz zapada ali od večerne strani, tam kjer solnce zahaja). Bil je tujec silno bogato oblečen, vsa njegova obleka in tudi sedlo in vreča na muli, vse je bilo z zlatom pretkano. Tujec pozdravi ribiča in ga praša: „Ali nisi ti Bratomil, Olšarjev sin?“ Ko mu Bratomil to potrdi, reče zapadnjak: „Ti mi lahko pomagaš, da bova oba srečna.“ Bratomil reče: „Le povej, kaj naj storim, pripravljen sem na vse.“ Zapadnjak reče:

„Najprej morava moliti!“ Na to sta pokleknila in molila. Potem reče zapadnjak: „Tukaj imaš trak. S tem mi na hrbtu roke vkup zveži in vrzi me potem v jezero. Počakaj nekoliko in glej za menoj: ako roko iz jezera pomolim, vrži hitro svojo mrežo za menoj in potegni me iz vode; ako pa nogo iz vode pomolim, potem veš da sem mrtev. Tedaj me kar v vodi pusti, ti pa pojdi v mesto, pelji to mulo in njeno vrečo seboj in izroči jo judu Šamesu, ki ima zlatarsko štacuno na glavnem trgu, in povej mu, da sem jaz utonil. On ti bo dal sto cekinov. Ti jih vzemi, pa ne povej nikomur nič, kaj se je zgodilo.“

Šest sto šest in šestdeseta noč.

Bratomil je storil, kakor mu je zapadnjak naročil: zvezal mu je roke na hrbtu in ga porinil v jezero. Ko je neki časa tam stal in za njim gledal, prikazale so se noge na vrhu in pogledale iz vode. Bratomil si misli: „Ta je že mrtev!“ zasede mulo, vzame svojo mrežo in jaha k judu Šamesu. Jud ga praša že od daleč: „Ali je mož poginil?“ Bratomil reče: „Se ve da je.“ Jud odvrne: „Lakomnost ga je umorila, glejte, kaj lakomnost dela!“ Potem je vzel mulo, Bratomilu pa izplačal sto cekinov in mu naročil, naj molči v tej zadevi. Bratomil je hitro šel k peku in plačal svoj dolg. Iz enega cekina je še nekaj ven dobil. Potem je spet kupil kruha, mesa, prikuhe, krompirja, moke, zabele in drugih reči. Najel je nalašč možá, da je vse to za njim nosil, in vendar ni izdal več ko pet cekinov. Med tem sta se njegova brata doma z materjo prepirala. Hotela sta od nje jesti imeti, ona pa je njima pravila:

„Ničesa nemam domá, počakajta, da Bratomil pride.“ Ko je Bratomil toliko živeža seboj privlekel, padla sta brata ko volkova po kruhu in špehu, tako da se je bilo bati, da bi se kateri zadavil. — Drugo jutro je šel Bratomil s svojo mrežo spet na Karunsko jezero. Komaj tje pride, prijaha že spet tak zapadnjak, še lepši oblečen, ko prvi; za seboj na muli je imel vrečo in dva bednja. (Bedanj je posoda, kjer se ribe spravijo). Zapadnjak pozdravi Bratomila in ga praša: „Ali nisi ti Bratomil, Olšarjev sin?“ — „Se ve da sem“, odgovori Bratomil. Potem praša tujec: „Ali ni bil včeraj tak mož tukaj, kakor sem jaz, tudi na muli jazdoč?“ Bratomil se je bal, da ga bo tujec na odgovor tirjal in ga nazadnje še dolžil, da je on kriv nesreče prvega potnika; zato mu reče: „Jaz nisem nikogar videl.“ Tujec pa reče: Včeraj je bil moj brat tukaj, ki je hitel pred menoj simkaj. Ali ga nisi ti zvezanega v vodo vrgel? Ali ti ni rekel: Če bom roke ven pomolil, me vlovi z mrežo in ven potegni, če pa noge ven pokažem, pusti me, ker veš, da sem mrtev; potem pojdi k judu Šamesu, da ti dá sto cekinov.“ Potem je on noge ven pokazal in ti si šel k judu po denar. Ali ni bilo takó?“ Bratomil reče: „Čemu me izprašuješ, če vse tako dobro veš?“ Zapadnjak pa reče: „Naredi z menoj ravno takó, kakor si z mojim bratom!“ Bratomil se je čudil, tujec pa mu je dal vrv v roke in mu govoril: „Zveži me in suni me v vodo; ako čez čas pete pokažem, sem mrtev, ti me pustiš pri miru in greš k judu po denar; ako pa roko pokažem, potegni me hitro ven. Vse drugo ti bom poznej povedal.“ Bratomil je ubogal, ga zvezal in v vodo porinil. Čez čas so se pete na vrhu pokazale. Bra-

tomil si je mislil: „Tudi ta je mrtev!“ potem se je vsedel na mulo in jahal k judu Šamesu. Med potjo si je mislil: „Če le za vsacega sto cekinov dobim, hočem vse zapadnjake povezati in v jezero pometati! Kaj meni mar, če pa sami takó hočejo!“ Ko Bratomil k judu pride, prša ga ta: „Ali je tudi drugi popotnik utonil?“ Bratomil reče: „Živi ti namesto njega, on je mrtev.“ Jud reče: „Takó se lakomnikom godi!“ Potem je vzel mulo in izplačal Bratomilu sto cekinov. Bratomil je šel k svoji materi, jej dal ves denar in jej povedal, na kako čudni način ga je dobil. Mati mu je rekla: „Moj sin, ne hodi več na Karunsko jezero. Zapadnjaki te bodo nazadnje vender v nesrečo spravili.“ On pa reče: „Kaj se mi more zgoditi? Saj jih ne mečem iz hudobije v jezero, ampak na njih lastno povelje! S tem si zaslužim vsak dan sto cekinov; kaj pa misliš, da je to fižol, sto cekinov? Šel bom tje vsak dan, in če prav vse zapadnjake v vodo pomečem!“

Drugo jutro je res spet šel h Karunskemu jezeru. Zopet prijava na muli tak zapadnjak, lepo oblečen, z eno vrečo pa dvema bednjema. Tujec se Bratomilu približa in mu reče: „Bog te pozdravi Bratomil, Olšarjev sin!“ Bratomil si misli: „Od kod me ti ljudje vsi poznajo?“ Tujec prša potem: „Ali nista dva zapadnjaka tukaj mimo prišla?“ Bratomil reče: „Dva sta bila tukaj; pustila sta se od mene zvezati in v vodo vreči, in sta tudi utonila. Tako se bo tudi vam godilo.“ Zapadnjak se nasmeje in reče: „O reva! Svoji osodi nikdo ne uide. Le naredi z menoj, kakor si z onima dvema!“ Bratomil reče: „Dajte mi vrv, da vas hitro zvežem, kajti meni se mudi.“ Na to mu je tujec vrv dal, in Bratomil

ga je zvezal ter v vodo potisnil. Tujec pa je pomolil čez malo časa roko iz vode in klical: „Reši me z mrežo!“ Bratomil mu je mrežo vrgel okoli glave in ga na suho potegnil. Tujec je držal v vsaki roki eno rudečo ribo. Ko na breg pride, je prosil Bratomila, da mu je tista dva bednja odprl. Potem je v vsak bedanj eno ribo spustil in posodo zaprl. Na to pa je Bratomila objel, poljubil in mu rekel: „Bog ti daj srečo. Ti si me rešil s svojo mrežo, da nisem utonil z ribama v rokah.“ Bratomil pa ga praša: „Povejte mi, gospod, kdo ste in kdo sta bila una dva tujca, ki sta utonila, kdo je tisti jud Šames in kaj pomenite ti dve rudeči ribi?“

Zapadnjak mu odgovori: „Vedi o Bratomil! Tista dva tujca, ki sta utonila, sta bila moja brata. Mi smo štirje bratje: Buroglav, Čudoglav, Stresoglav in Svitoglav. Buroglav in Čudoglav sta utonila; Svitoglav sem jaz; tisti jud Šames pa ni ne jud, niti mu je Šames ime, ampak on je kristjan, naš brat, in se imenuje Stresoglav. Naš oče Umoglav je bil copernik ali čarodejec. On nas je naučil, zvedeti mnoge skrivnosti, poiskati skrite zaklade, duhove krotiti in si jih pokorne narediti, ter več tacega.

Šest sto sedem in šestdeseta noč.

Ko je naš oče umrl, zapustil nam je mnogo zakladov in skrivnostnih moči, ktere smo med seboj razdelili. Ko smo pa začeli čarodejske bukve deliti, začeli smo se prepirati zavolj neke knjige, ki se je imenovala „bukve starih modrijanov“. Ta knjiga se ne dá preplačati, ker obsega toliko skrivnostij; naš oče je vedno v njej bral, pa tudi mi smo se marsikaj naučili iz nje. Vsak od nas je hotel to knjigo

imeti, in prepirali smo se hudó. V tem stopi med nas naš stric, ki so mu rekali „veliki vedež,“ in govoril nam je takó: „Dajte mi te bukve, in shranil jih bom za tistega, kdor odpre in upleni zaklade Šamardalove. Ti zakladi pa so: en meč, en prstan, ena kroglja pa ena škatljica z mazilom za oči. Kdor ima tisti prstan, njemu je pokoren duh, ki se imenuje „Grom“, in ki je tako močen, da premaga vse vojake tega svetá. Kdor ima tisti meč, lahko ukaže, da iz meča švigajo ognjene strele, ki pokončajo celo armado vojakov. Tista kroglja pomeni svet, in na njej se vse vidi, kaj se na zemlji godi. Kdor hoče kako mesto požgati, kar kroglja s tistim koncem proti solncu drži, pa se mesto vname. Kdor ima pa tisto škatljico in si s tistim mazilem oči namaže, on vidi vse zaklade pod zemljo in tudi vé, kje se ruda najde. Kdor mi te štiri dragocenosti prinese, njemu bom dal tudi tiste bukve. Vedite pa, da te Šamardalove zaklade varujeta sinova rudečega kralja. Vaš oče je hotel ta dva sinova rudečega kralja vjeti; pa ušla sta mu v Karunsko jezero pri Kajiri, in se spremenila v dve rudeči ribi. Tako tedaj vaš oče ni mogel v pest dobiti Šamardalovih zakladov. Jaz pa sem med tem časom izračunil, da se sinova rudečega kralja ne dasta drugače vjeti, ko s pomočjo nekega človeka, ki se imenuje Bratomil Olšar. Kogar on v jezero vrže in kdor je tako srečen, da rudeči dve ribi z rokama ugrabi, ta bo dosegel, kar je Šamardal čarodejec izumil in naredil, potem pa sinovom rudečega kralja v varstvo izročil.“

Ko nam je stric tako govoril, sklenili smo jaz, Čudoglav in Buroglav, da pojdemo ti dve rudeči ribi loviti. Samo brat Stresgla vse ni hotel v tako nevarnost

podati. Spremil nas je pa do Kajire, se preoblekel kakor jud, si najel štacuno in si dal imé „Šames“. Hotel nam je biti za varha, če bi se kateremu kaka nesreča pripetila. Sinova rudečega kralja sta potem umorila moja oba brata, Buroglava in Čudoglava, jaz sem bil pa bolj srečen, in sem ta dva duhova v ribji podobi vjel. Kajti tisti dve rudeči ribi niste pravi ribi, ampak dva duhova, ki sta sinova rudečega kralja duhov. Zdaj boš pa ti z menoj šel v mesto Fez; tam blizo so pod zemljo zakopani Šamardalovi zakladi. Ti moraš z menoj, ker brez tebe ne pridem do zakladov. Dal ti bom za to pot, kar koli boš zahteval, in vedno bom ostal tvoj prijatelj. Kedar zaklade dobim, povrneš se lahko spet na svoj dom.“ Bratomil reče: „Jaz imam svojo mater in dva brata za rediti; kaj bodo pa jedli, če jaz odidem?“ Svitoglav reče: „To je prazen izgovor! Ako družega uzroka ni, dal ti bom tisoč cekinov, da jih neseš svoji materi. S tem bo že shajala do tje; saj v štirih mesecih prideš lahko že nazaj.“ Ko sliši Bratomil govoriti od tisoč zlatov, reče Svitoglavu: „Dajte mi tisoč cekinov za mojo mater, pa pojdem z vami!“ Svitoglav mu denar našteje, Bratomil pa teče ž njim k svoji materi, ga jej dá, in jej vse pové, kako je do toliko denarja prišel in da pojde s tujcem na zapad. Mati reče: „Moj sin, meni bo dolg čas po tebi!“ Sin pa reče: „Kogar Bog brani, njemu se nič ne zgodi; bodite brez skrbi zavolj mene. Tudi je Svitoglav dober mož, on mi nič slabega ne želi.“ Potem se je Bratomil poslovil od svoje matere in šel k Svitoglavu, kateri je zanj pripravil že posebno mulo, da jo je zajezdil. Ko sta jahala celi dopoldan in noter do popoludanske malice, postal je Bratomil

lačen in začel se je ozirati na obe muli, če nosi katera kako posodo z živežem. Ko nič ne zapazi, obrne se do Svitoglava in mu reče: „Na živež ste menda pa pozabili! Kaj bova pa jedla?“ Čarodejec praša: „Ali si lačen?“ Ko Bratomil to potrди, ustavil je Svitoglav obe muli, stopil na tla, rekel Bratomilu, naj vzame vrečo z nad sedla svoje mule, in potem ga praša: „Kaj bi pa rad jedel?“ — „Meni je vse eno,“ reče fant, da sem le sit!“ Svitoglav pa reče: „Le povej, kaj hočeš?“ Fant reče: „Kruha in sira!“ — „To ni nič!“ reče modrijan, „izberi si kaj boljšega, kar najrajši ješ!“ Bratomil pa reče: „Kaj mi pomaga, če prav rečem, da kako reč rad jém, če je pa nemam! Kje jo bom tukaj v puščavi vzel?“ Svitoglav pa vzame vrečo v roke in reče fantu: „Ti si prismođa!“ Povej mi: ali maraš za pečeno piško?“ Ko fant potrди, da jo rad jé, seže Svitoglav v vrečo in potegne iz nje pečeno piško na okrožniku še gorko, ter jo postavi pred njega. Potem ga praša: „Ali maraš za goveje meso?“ Ko fant reče, da mara, privleče mu Svitoglav iz vreče okrožnik z govejim mesom. Potem ga praša: „Ali maraš za telečjo pečenko?“ Tudi to mu privleče iz vreče; nadalje salate, krompirja in pese, hrena, lepe pogače in dve flaši vina. Prašal je fanta, če še kaj želi? Bratomil reče: „Kam bom pa toliko djal?“ Potem sta začela jesti in piti, in Bratomil se ni mogel načuditi, da je zamogel Svitoglav toliko skled in toliko jedil iz tiste vreče potegniti. Tembolj je bilo to čudno, ker so bile vse jedi gorke, in kakor to minuto pripravljene. Zato praša modrijana: „Ali imate kuharje in kuharice v tej vreči?“ Svitoglav se je smejal in rekel: „V tej vreči prebiva služabnik, tak duh, ki nama vsako uro

skuha in speče tisoč različnih jedi, ako hočeva.“ Bratomil je hotel spraviti, kar je ostalo; pa Svitoglav mu reče: „Ali si neumen? Saj lahko frišnih jedi dobiva, kedar hočeva. Kaj boš ostanke za seboj nosil? Samo zlate sklede in okrožnike pomij in spravi v vrečo nazaj!“ Bratomil je pomil in obrisal zlate sklede in okrožnike ter jih spravil v vrečo. Potem sta potovala naprej.

Svitoglav je prašal Bratomila: „Ali se ti kaj zdi, kako daleč sva že od Kajire?“ — „Za en dan hodá,“ reče Bratomil. Svitoglav pa reče: „Slabo si uganil! Ti dve muli niste navadni muli, ampak dva duhova. Prinesla sta naji danes samó za en mesec hodá daleč, ker sem jima zavolj tebe ukazal bolj počasi hoditi, sicer pa prehodi tak duh v podobi mule v enem dnevu toliko, kakor bi človek peš komaj v enem letu prehodil.“ Proti večeru sta se ustavila, se vsedla pod neko drevo, si nabrala različnih dobrih jedi iz vreče, in ko sta se še vina napila, zaspala sta pod tistim drevesom. Zjutraj sta šla spet naprej. Tako sta potovala pet dni do mesta Feza. Vsi prebivalci iz mesta, ki so Svitoglava srečali, pozdravili so ga in mu poljubili roko; tako veliko čast je imel v Fezu. Ko na svoj dom pride, prileti mu lepa deklica naproti. Bila je Svitoglavova hči Rama. Svitoglav jej reče: „Odpri nama veže vrata, ljuba Rama!“ Ona je hitro odprla, in Svitoglav z Bratomilom jahala sta na dvorišče in tam skočila raz mul. Rama je vzela prvi muli vrečo in jej rekla: „Hodi svojo pot!“ Pri tej priči se je zemlja odprla in žival se je vanjo vdrla. Potem je naredila z Bratomilovo mulo ravno takó. Bratomil si je mislil: „To je dobro, da sem prej z mule skočil, sicer bi se bil

zdaj ž njo vred v zemljo pogreznil!“ Svitoglav pa mu reče: „Nič se ne čudi, saj sem ti povedal, da to niso mule, ampak duhovi. Pojdi zdaj z mano v grad!“ Ko Bratomil v grad pride, se je zelo začudil nad vso lepotijō in vsem lišpom, kar ga je bilo tukaj videti. Vse se je lesketalo od zlata in žlahtnih kamnov. Svitoglav je poslal svojo hčer Ramo, da je prinesla Bratomilu eno obleko, ki je bila svojih tisoč cekinov vredna. Potem je Svitoglav prinesel iz tiste vreče blizo štirideset skled, vsaka z drugo jedjō. Rekel je Bratomilu: „Vsedi se in jej! Ako ti te jedi niso po volji, kar povej, katerih si želiš, pa jih bomo dobili.“ Bratomil reče: „Gospod, saj jaz vse rad jém; nikanar me ne prašajte!“

Šest sto osem in šestdeseta noč.

Bratomil je ostal dvajset dni v tem gradu. Vsak dan je dobil drugo novo obleko. Jedel pa je zmirom iz te vreče. Svitoglavu nikoli ni bilo treba na trg hoditi po kako reč, kar je zastranjedi; vsako jed je lahko poklical iz svoje vreče, če je hotel, tudi frišne jagode po zimi in grozdje o veliki noči. — Ko je napačil eden in dvajseti dan, reče Svitoglav Bratomilu: „Danes je tisti dan, da se zamorejo dobiti zakladi Šamardala. Pojdiva toraj tje!“ Šla sta iz mesta, in zunaj mesta sta stala že dva hlapca z dvema mulama in ju čakala. Ko se na mule vsedeta, šlo je naprej. Okoli poldne prijahata do velike reke. Tukaj je Svitoglav svojo brav ustavil, in še Bratomilu tako ukazal. Potem sta hlapca pristopila in mule odpeljala. Potem sta hlapca postavila lep šotor, da sta se Svitoglav in Bratomil vanj vsedla in tako lepo v senci pojedla svoje kosilo. Ko sta se najedla,

vzel je Svitoglav tista dva bednja, v kterima ste bili tisti dve rudeči ribi. Svitoglav je govoril nad njima neke čudne besede, in ribi ste mu iz bednjev odgovorili: „Je že prav! o imej usmiljenje z nama, ti veliki čarodejec!“ Svitoglav pa je tako dolgo govoril skrivnostne besede, da sta se oba bednja razletela, in sta dva uklenjena duhova ven skočila. Vpila sta: „Kaj hočeš od naji, čarobnik!“ Svitoglav jima reče: „Pomagajta mi do Šamardalovih zakladov, če ne, vaji obadva sožgem.“ Rečeta mu: „To se zamore zgoditi samo s pomočjo ribiča Bratomila Olšarjevega sina.“ — „Saj tam stoji!“ reče Svitoglav, in prisili duhova, da sta mu obljubila pomagati pri tej reči.

Potem je vzel Svitoglav nekaj polenčkov in nekaj oglja; samo enkrat je pihnil, pa je začelo goriti. Potem je vzel ponvo, vanjo položil karniola in dišav, in rekel Bratomilu: „Jaz bom zdaj začel duhove rotiti, in potem ne smem ves čas nič več govoriti, sicer bi bilo vse zastonj. Zato ti bom zdaj povedal, kaj imaš storiti. Vedi: z mojimi zarotami bom to reko čisto posušil; na dnú vodne struge se bodo potem pokazale zlate vrata. Potrkaj na te vrata in počakaj malo, potrkaj vdrugič nekaj močnejše in počakaj zopet kratko časa. Ko v tretje potrkáš, te bo prašal nek glas: „Kdo trka na vrata, pa ne pozná naših skrivnostij?“ Ti pa reci: „Jaz sem Bratomil, Olšarjev sin.“ Potem bo nekdo prišel z mečem v roki, in bo rekel: „Če si ti Bratomil Olšar, tedaj pokaži mi svoj vrat, da ti hitro glavo odsekam!“ Ti pa se nič ne boj, in le pokaži in razgali mu vrat; ko te bo mislil mahiniti, padel bo mrtev na tla; ako se mu pa ustaviš, te bo umoril. Potem greš naprej

in prideš do drugih vrat. Potrkaj na te vrata. Prišel bo nekdo na konji z dolgo sulico, ti vrata odprl in te prašal: „Kdo je tebe sim pripeljal na tak kraj, kamor nihče ne sme?“ To rekši bo sulico nad teboj zavihtil. Ti pa mu le svoje prsa razgali; ko te bo mislil prebosti, padel bo mrtev na tla. Ako pa se mu v bran postaviš ali pa zbežiš, te bo umoril. Potem boš prišel do tretjih vrat. Tam zopet potrkaj, in prišel bo odpirat neki mož z lokom in pšico, in bo na tebe pomeril. Ti pa se nič ne boj; ko bo mislil streliti, padel bo mrtev na tla. Potem prideš do četrtyh vrat. Ko tam potrkaš, priletel bo nad tebe strašen lev. Ti pa se nič ne boj, in pomoli mu roko tje. Ko jo bo mislil vgrizniti, padel bo mrtev na tla. Ko prideš do petih vrat in tam potrkaš, odprl ti bo neki črni zamorec, in te prašal, kdo si? Ti mu reci: „Jaz sem Bratomil, Olšarjev sin.“ Potem ti bo rekel: „Le pojdi do šestih vrat!“ Pri šestih vratih reci. „O kralj Salomon, odpri mi vrata!“ Na to se bodo vrata odprle, in tebi boste dve kači naproti skočili. Ti se jih pa nič ne boj; kedar te bodo pičiti hoteli, padli boste mrtvi na tla. Potem boš potrkal na sedme vrata. Tam ti bo tvoja mati naproti prišla, te lepo pozdravila in rekla: „Dobro došel tukaj, moj sin.“ Ti pa jej reci: „Pusti me v miru in sleci se!“ Ona poreče: „Moj sin jaz sem te rodila in dojila, kako moreš zahtevati, da bi se tako osramotila pred teboj?“ Ti pa vzemi meč in jej žugaj, da jo boš razsekal, ako se ne sleče. Takoj bo padla mrtva na tla. Kajti to ne bo tvoja prava mati, ampak le taka prikazen. Ko boš to premagal, potem nemaš nobene ovire več. Potem bčš videl več kupov samih cekinov; ti pa se ne zmeni zanje,

ampak pojdi naprej, da prideš do one zaveze. To zavezo vzdigni in prišel boš v lepo dvorano, kjer boš videl čarodejca Šamardala na zlatem tronu sedeti. Nad njegovo glavo se nekaj sveti, kakor luna, to je tista kroglja, ki pomeni svet; v drugi roki drži tisto škatljico s čudovitim mazilom; opasan je s tistim čudovitim mečem; in na roki se mu sveti čudoviti prstan. Te štiri dragocenosti mu vzemi in prinesi jih meni. On ti ne bo nič storil, ker ni živ, ampak mrtev na tronu sedi. Pa ne pozabi nič od vsega tega, kar sem ti zdaj povedal!“ Da bi Bratomil kaj ne pozabil, povedal mu je Svitoglav vse še enkrat od začetka. Bratomil reče: „Zapomnil sem si vse dobro. Pa kdo bo takim strahovom nasproti stopil in ne trepetal?“ Svitoglav pa reče: „Nič se ne bój! To so le take prikazni, ki ti nič ne morejo, ako boš pogumen.“ Prigovarjal mu je tako dolgo, da je Bratomil rekel: „Naj pa bo! zanašam se na Božjo pomoč: Potem je začel Svitoglav dišave v ogenj metati in govoriti svoje zarote. Reka se je posušila in prikazale so se prve vrata. Bratomil je potrkal na te in na vse druge vrata ter srečno premagal vse zapreke, dokler ni prišel do zadnjih vrat, kjer mu je prišla lastna mati naproti in ga prosila, naj je nikar ne sili, da bi se slekla. Ko je pa za meč zagrabil, slekla je samo jopo in rekla: „O moj sin, to je velik greh, kar ti zahtevaš, da bi se jaz, tvoja lastna mati, pred teboj slekla!“ Bratomil se je greha ustrašil in ni pomislil, da to ni njegova mati, ampak le sleparija, da bi se zmotil in ne prišel naprej. Rekel je toraj prikazni: „Prav imaš, ni treba se dalje slačiti!“ Komaj je to izgovoril, upila je prikazen v podobi matere: „Si že napak naredil! Le

pridite in pretepite ga!“ Na to priletijo črni zamorci in ga s palicami tako pretepejo, da je brez zavesti obležal. Potem pa so ga vrgli pred vrata ven. Svitoglav ga je pobral in začel oživljati; voda pa je spet prišla v svojo strugo in tekla naprej kakor zmirom.

Svitoglav pa je mladenčca z različnimi zdravili zopet k življenju zbudil, potem pa ga je prašal, kaj je narobe naredil, da ni nič opravil? Bratomil odgovori: „Premagal sem srečno vse strahove; potem pa je prišla moja mati in me tako dolgo prosila, naj je ne osramotim, da je nisem silil, da bi se čisto slekla. Potem je pa začela vpiti, da sem napak naredil, in prišli so me pretepat. Potem pa nič več ne vem, kakó sem ven prišel.“ Svitoglav pa reče ves nevoljen: „Ti neumnež, ali ti nisem pravil, da to ni tvoja prava mati, ampak le hudoben duh se ti prikaže v podobi tvoje matere, da bi te ložej premotil! Kako lahko bi midva že vse zaklade imela, ko bi bil ti mene ubogal! Zdaj boš moral pa še eno celo leto pri meni ostati, da pride zopet tisti čas, ko bo mogoče, zaklad vzdigniti.“ Potem sta šla v mesto Fez nazaj in čakala eno celo leto, da je prišel zopet ta dan. Bratomil je v tem času dobro jedel in pil ter se zabaval, kakor je vedel in znal.

Šest sto devet in šestdeseta noč.

Čez leto in dan sta zopet jahala k tisti reki. Svitoglav je vse tako naredil, kakor prejšno leto, ogenj podkuril in na žerjavico kadila metal, dokler se ni reka vsa posušila. Potem pa je Bratomil šel spet skozi tiste sedmeregata vrata. Ker mu je Svitoglav dobro zabičal v glavo, da to ni njegova mati, šel

je Bratomil s trdnim srcem naprej. Premagal je vse ovire, dokler ni prišel do tiste prikazni, ki je bila v življenji taka, ko njegova mati. Prikazen se je začela jokati in ga prositi, naj je ne osramoti. On pa se je spomnil, kakó je bil lansko leto tepen, ko se je ženske usmilil; zato je vzel meč in jo žugal presekati, ako ne uboga. Komaj se je slekla, padla je na tla in ni bilo družega videti, ko nekaj pepela. Potem je Bratomil stopil v veliko dvorano, kjer so ležali celi kupi cekinov. On pa se zanje ni zmenil in je šel naprej, dokler ni prišel do tiste zaveze. To vzdigne in stopi v drugo dvorano, kjer je čarodejec Šamardal na tronu sedel. Bratomil mu je vzel kugljo, meč, škatljico in prstan, ter vse vkup nesel hitro pri sedmerih vratih ven, kjer ga je Svitoglav že težko pričakoval. Ko mu je mladenič vse štiri dragocenosti prinesel, objel ga je modrijan in mu želel vse dobro. Potem sta šla z dragim plenom zopet v mesto Fez. Tam je rekel Svitoglav mladenču: „Ti si tako daleč z menoj šel in mi pomagal dobiti tako dragocene reči, zdaj mi pa povej, kaj si od mene želiš?“ Bratomil reče: „Jaz bi rad tisto vrečo, iz ktere se dobijo vsakovrstne jedi.“ Svitoglav mu to vrečo izroči in reče: „Ta vreča ti bo dala vsako jed, ako not sežeš in rečeš: „ti duh v vreči, napravi mi to jed!“ Vender če imaš jesti, še nemaš vsega: treba je tudi obleke in denarja za kratek čas in druge potrebe. Zato ti bom dal seboj še eno drugo vrečo, polno cekinov in žlahtnih kamnov. Tako boš z vsem preskrbljen. Pa srečno potuj!“ Potem mu je dal dve muli in enega hlapca. Hlapec in Bratomil sta se vsedla vsak na eno mulo in vsaki muli sta privezala po eno vrečo. Potem se je Bratomil po-

slovil od dobrega modrijana in šel z hlapcem proti domu. Mule so šle tako hitro, da sta bila v enem dnevu že pred Kajiro. Ko pri mestnih vratih not jezdarita, videl je Bratomil svojo mater pri vratih sedeti in vbogaine prositi. Hitro skoči z mule, poljubi svojo mater, jo posadi na mulo in gre peš zraven nje do svoje hiše. Tam je mater in obe vreči doli vzel in v hišo nesel; mule s hlapcem so pa zginile, kajti vsi trije so bili duhovi.

Bratomil praša potem svojo mater: „Kako je to, da morate beračiti, saj sem vam pustil malo menj ko dvanajst sto cekinov, prej ko sem odšel?“ Mati pa mu pové: „Tvoja dva brata sta mi ves denar vzela in rekla, da bosta ž njim kako kupčijo začela, pa sta le vse zapravila in zaigrala, mene pa sta še po vrhu iz hiše zapodila.“ Bratomil reče: „Nič ne marajte, zdaj je revščine konec, jaz imam denarja, ko peska.“ Na to jej pokaže vrečo s cekini. Mati reče: „Bog na tebe ne pozabi, ker si dober otrok! Prosim te, pojdi zdaj brž po kruha, jaz sem tako lačna, da komaj po konci stojim.“ Bratomil pa reče: „Kaj bom po kruh hodil! Kar recite, kaj bi radi jedli, pa vam bom dal.“ Ona reče: „Moj sin, saj nemaš nič pri sebi.“ On pa odvrne: „Iz te vreče dobim vsako jed, ki jo poželim. Recite, kaj bi najrajši jedli?“ Mati odgovori: „No pa mi daj kos kruha in malo sira!“ — „Kaj bo to!“ reče Bratomil, „vi ste zdaj gospá, in za gospé se spodobijo vse druge jedi: Tukaj imate eno skledico frišne, goveje juhe! Tukaj imate košček lepega mesá s kuhanim hrenom! Tukaj imate nekoliko telečje pečenke s salato in krompirjem! Tukaj imate kos svinjske pečenke z zeljnato salato! Tukaj imate pol piške z

laško salato! Tukaj imate kos pogače! Tukaj imate eno flašo dobrega vina! Tukaj imate eno skledico kave!“ Ko je tako govoril, segel je vselej v vrečo in vsakokrat je potegnil iz nje tisto jed, katero je poklical, ter jo postavil na mizo. Ko so vse te jedi v zlatih skledah na mizi stale, čudila se je ženka takó, da je pozabila dihati in jej je sape zmanjkalo ter je usta odprte držala. Potem jo sin zdrami in praša: „Zakaj pa ne jeste?“ Zdaj se ona zavé in reče: „Ali so res jedi? Jaz sem mislila, da se mi je le takó sanjalo!“ Potem sta začela obá večerjati, kajti tudi Bratomil je bil že lačen. Med jedjo je materi pravil, da je to čudno vrečo od Svitoglava dobil in jo naučil, kako mora reči, da bo tudi ona dobila iz vreče, kar bo hotela. Mati je precej poskusila in zahtevala od duha, naj jej dá kos purana in ko zagradi za prvo skledo v vreči, bil je že puran na njej. Ko sta nekoliko odjedla (ker vsega, kar je bilo na mizi, bi deset ljudi ne snedlo), rekel je Bratomil: „Škoda bi bilo, tako dobre jedi stran metati; razdelite jih jutri med berače. Vprihodnje pa za naji ni treba nič kupiti in nič kuhati, kar iz te vreče vzemite, kar bova potrebovala, sklede pa potem pomijte in nazaj deniti! Toda povem vam, ne razodenite nikomur te skrivnosti! Ni treba, da bi ljudje vse zvedeli. Ako se zve, nam bo še kdo vrečo vkradel in smo ob njo!“

Drugi dan pa sta brata Kavran in Živran zvedela, da je prišel Bratomil, silno bogato oblečen, domu. Žal jima je bilo, da sta se z materjo tako sprla in jo ogoljufala za ves denar. Vender se brata nista dosti bala in rekla med seboj: Gotovo je brat spet veliko denarja prinesel. Koj pojdiva k njemu

na dom, saj je dober človek, on vse pozabi, bo tudi to!“ Prišla sta toraj domu, ker bila sta lačna in raztrgana. Bratomil ju je prijazno sprejel in jima dal iz vreče jesti, kar sta poželela. Hotela sta ostankе za večerjo na stran položiti, pa on jima reče: „To le beračem razdelita, saj za nas bo zvečer frišna večerja!“ Potem jima je dal še toliko denarja iz une druge vreče, da sta se oba lepo oblekla od glave do pete. Odslej so kaj lepo živeli. Kar pohajkovali so po mestu, in kedar je bil čas za jed, nanesila jim je mati iz vreče na mizo, kar so poželeli. Deset dni je bilo vse dobro. Enajsti dan pa je že prašal hudobni Kavran svojega ravno tako hudobnega brata Živrana: „Od kodi je naš brat naenkrat tako obogatel, da kosi kakor kak kralj in toliko jedi med reveže razdeli?“ Živran pa reče: „Meni se pa le to čudno zdi, od kodi pridejo vse te jedi, ker ne vidim nikoli nobenega ognja v kuhinji, pa tudi nikogar, ki bi jedi od drugod v hišo nosil?“ Kavran reče: „Iz matere bova že zvedela, kakó se to godi!“ Šla sta toraj enkrat, ko Bratomila ni bilo domá, k svoji materi in jej rekla, da sta lačna. Mati gre v stransko kamro in prinese eno gorko jed. Brata prašata mater: „O mati, kako je to, da imate gorke jedi pri hiši, na ognjišči pa ne vidiva nikoli nobenega ognja?“ Na to jima reče: „Vajin brat je prinesel eno tako čudno vrečo domu, da se dobi iz nje vsaka jed. Pa ne smeta nikomur povedati! Bratomil mi je to ojstro prepovedal!“ Brata rečeta: „Saj bova molčala. Pa pokažite nama vsaj, kako se to godi!“ Ko jima mati to pokaže, šla sta proč in se začela meniti, kako bi bratu vrečo vkradla ali pa po sili vzela. Kavran reče: „Brat naji

zaničljivo pogleduje, kakor dva berača! Kako dolgo bova še od njegove milosti živela? Mar mu vrečo vzemiva, pa bova midva gospoda!“ Živran praša: „Kako boš to naredil?“ Kavran odgovori: „Dajva ga v sužnjost na morje prodati!“ — „Kako pa?“ praša Živran. Kavran pa mu razloži: „Midva poiščiva kakega morskega kapitana in mu brata prav počrniva. Potem ga prosiva, naj ga seboj na barko vzame in v kaki daljni, tuji deželi za sužnjega prodá. Če kapitana k nam na dom pripeljeva, bo nama vse verjel, kar se bova čez brata nalegala.“ Na to sta šla precej k enemu takemu kapitanu in Kavran mu je takó govoril: „Gospod, mi smo trije bratje, midva, pa še eden je domá. Na unem tretjem bratu pa ni ene dobre dlake. Za očetovo doto naji je goljufal in vse zapil; pa še zdaj naji goljufa, kjer le more. Zato bi bila midva zelo srečna, ko bi se ga znebila. Vzemite ga vi na barko in prodajte ga kje za sužnjega, saj za družega ni. Če pa na morji umrje, ne bo nobene škode!“ Kapitan reče: „Če mi ga s kako zvijačo na barko spravita, potem ga lahko odpeljem.“ — „To ni mogoče“, rečeta brata, „pa pridite k nam na večerjo in pripeljite še dva mornarja seboj. Ko bo najin brat zaspal, ga bomo prijeli in zvezali, potem pa na barko peljali.“ Kapitan reče: „No, dobro, bom prišel po njega. Koliko hočeta pa za brata? Ali je dosti štirideset cekinov?“ — „Prav dosti“, rečeta brata, „saj še toliko ni vreden!“ Potem so se zmenili, kje se zvečer znajdejo, da pojdejo skupaj k večerji.

Šest sto in sedemdeseta noč.

Brata sta šla potem domu in najdeta Bratomila. Kavran mu poljubi roko in reče: „Ljubi brat, eno čudno prošnjo imam danes do tebe. Imava namreč z bratom Živranom nekega kapitana za znanca, ki je nama že dosti dobrega storil. Danes ga najdem v neki gostilni v družbi z drugimi gospodi. On me povabi na večerjo. Jaz pa sem rekel, da ne morem priti, ker večerjam z bratom (kakor s teboj). On je rekel: „Naj pa še brat k meni pride!“ Jaz odvrnem: „To ni mogoče. Pridite vi k meni.“ To sem pa le rekel, ker sem mislil, da pónudbe ne bojo sprejeli. Misli si pa zdaj to sitnost: Vsi pri mizi so pa rekli, da pridejo k meni na večerjo! Zdaj v tej zadregi moram tebe prositi, da jih namesto mene pogostiš. Če pa nočeš domá, pa naroči za nje v gostilni večerjo. Če bodo pa tukaj večerjali, prosim te, ne pusti jim čutiti, da si ti gospodar in da jaz nemam nič besede, da ne bom jaz na sramoti ostal, ker bi vtegnili reči: „Druge na večerjo vabi, pa nič ni njegovega!“ Kaj ne, brat, da mi boš to storil?“ „Kako moreš še kaj tacega prašati?“ reče Bratomil; „pripelji jih kolikor hočeš, vsi bodo zadosti dobili, saj nam je še zmirom ostajalo. Le brž pojdi po svoje goste!“ Potem sta šla Kavran in Živran po kapitana in njegove ljudi, ter jih pripeljala v Bratomilovo hišo. Bratomil jih je vse lepo pozdravil. Potem so se vsedli k mizi in mati jim je začela jedila na mizo nositi, da se je kapitan kar čudil nad njih okusnostjo; tudi je debelo gledal zlate sklede, ker takih še ni videl. Kavran se je obnašal tako oblastno, da je kapitan njega imel za hišnega gospo-

darja. Po večerji se je Bratomil navadno kmalo na divan naslonil in zaspal; tako tudi ta večer. Ko drugi to zapazijo, padli so po njem, mu zamašili usta, ga zvezali in ga peljali po noči na barko. Ker je bilo temno in Bratomil ni mogel upiti, se nihče v mestu ni zmenil za ta dogodek. Kapitan je Bratomila prodal v mestu Suez za sužnja, in revež je moral eno celo leto trdo delati, kakor živina, pri tem pa še ukljenjen biti. Tako se je godilo Bratomilu.

Njegova dva brata pa sta zjutraj vstala in mater prašala, kam bi bil Bratomil zginil, ker ga ni v hiši? Mati reče: „To morata vidva bolje vedeti, saj ste bili zvečer skupaj pri večerji, jaz pa sem šla prej spat.“ Kavran reče: „Gotovo je šel spet po svetu s temi tujci, ki so bili pri nas.“ — „Kaj so bili to tujci?“ praša mati. „Se ve da,“ odgovorita sinova. „No potem že verjamem, da je ž njimi šel,“ reče mati, „kajti on hodi rad po tujih krajih in ima tudi srečo. Bog mu daj dobro!“ Potem se je začela jokati. Brata pa sta Bratomilu zavidala te materne solze in vpila nad njo: „Vi stara babura, samo za Bratomila vam je toliko; če pa naji dveh celo leto ni domu, se vender ne razjočete za nama!“ Mati pa reče: „Vidva mi nista še nikoli nič dobrega storila, Bratomil pa že zadosti; tudi vama je že veliko pomagal, pa vidva ne poznata hvaležnosti.“ Na to sta začela mater zmirjati in tepsti in letela sta v kamro, da bi vzela tisto vrečo. Pri tem pa se je eden spodteknil nad drugo vrečo s cekini, da so se po tleh vsuli. Zdaj sta začela kričati: „Haló! tukaj je še denar od ranjcega očeta; gotovo sta mati in Bratomil ta denar pred nama skrila! To je vse najino, dajva si razdeliti in vzemiva vsak pol!“ Ko

sta denar razdelila, nista se mogla zediniti, čigava bo vreča za jedi. Mati pa reče: „Denar sta razdelila, te vreče pa ne moreta, ker potem bo zgubila svojo moč, če jo razrežeta! Pustita torej vrečo meni in jaz vama bom jesti dala, kedarkoli bosta želela.“ Toda brata se nista mogla zediniti in sta se celo noč prepirala in vpila zavolj tiste vreče. Ta prepir pa je poslušal eden od kraljevih uradnikov, ki je tam blizo stanoval, in ta je zjutraj vse kralju povedal, kako sta ta dva svojega brata okradla in hočeta zdaj še materi vse vzeti, sama pa se tudi ne moreta pobotati za krivično blago. Ko kralj Grozonos to sliši, pustil je oba brata prijeti in ju tako dolgo tepati, da sta vse povedala, kako sta svojega brata stran spravila, potem pa mu vzela njegovo premoženje. Na to je pustil kralj oba v ječo vtakniti, tisti dve vreči je njima vzel in spravil v svojo zakladnico; materi pa je pustil vsak dan iz svoje kuhinje jesti prinesiti.

Bratomil je moral eno celo leto v sužnjosti ostati in trdo delati. Enkrat pa ga je njegov gospodar poslal s svojimi ljudmi na barko, ktera je prevažala njegovo blago. Jadrali so proti srečni Arabiji, kjer so ladjo mislili napolniti z Kavom. Vzdignil pa se je na morji hud vihar, vsi mornarji so utonili, samo Bratomil se je prijel za eno dilo in valovi so ga vrgli na arabski breg. Ko med Arabce pride, povedal jim je, kaj se mu je vse zgodilo. Bil je med njimi en trgovec iz Medine, kateremu se je Bratomil smilil. On mu toraj reče: „Bodi pri meni za pomočnika in pojdi z menoj v Medino!“ Bratomil je bil precej zadovoljen in šla sta v Medino, od tam pa v Meko.

Ko je Bratomil v Meki šel okoli Mohamedove mošeje in si jo ogledoval, sreča naenkrat svojega prijatla Svitoglava. Ko ta Bratomila zagleda, ga pozdravi in praša, kako se mu godi? Ko mu Bratomil pové svojo nesrečo, peljal ga je Svitoglav na svoj dom, mu dal eno neznansko lepo obleko. Zvečer pa je zvezde študiral, kaj Bratomila še čaka.

Šest sto ena in sedemdeseta noč.

Drugo jutro reče Bratomilu: „Zvezde ti dobro kažejo. Čas tvoje nesreče je minul; tvoji bratje so v Kajiri zaprti, tebi pa se bo dobro godilo do smrti. Umrl boš pa na nagloma.“ Bratomil reče: „Zdaj ne ostanem več tukaj. Vender pa moram iti k svojemu gospodarju po slovó, kajti bil je dober z menoj.“ Potem je šel Bratomil k svojemu gospodarju, tistemu arabskemu trgovcu iz Medine, se mu zahvalil za vse dobro in mu rekel, da je našel prijatla in da pojde spet domu. Trgovec mu je dal za na pot še dvajset cekinov in mu vošil srečno potovanje. Ko pa k Svitoglavu nazaj pride, reče mu ta: „Ljubi Bratomil, ti si meni izpod zemlje z veliko nevarnostjo prinesel štiri Šamardalove dragocenosti, zdaj ko si v nesrečo prišel, se spodobi, da ti eno od teh reči dam. Tukaj vzemi čudoviti prstan in natekni ga na prst. Temu prstanu je pokoren mogočni duh, ki se „Grom“ imenuje. Ta ti stori kar želiš in pokonča vsacega sovražnika, ako mu ukažeš. Pokličeš ga pa takó, da prstan na prstu zasučeš. Kakor hitro obrneš kamen na znotraj v dlan, prikaže se ti duh in te vboga, kar mu rečeš.“ Bratomil se zahvali, si natakne prstan na roko in reče Svitoglavu: „Jaz bi še danes rad v Kajiri bil.“ Svitoglav reče: „Kar duha pokličí

in ukaži mu, da te tje prenese!“ Bratomil je zasukal prstan, da je bil kamen znotraj in pri tej priči se mu prikaže duh. Bratomil je Svitoglavu rokó podal, potem pa duhu rekel: „Jaz želim, da me neseš precej v Kajiro.“ Takoj ga je duh pobasal in nesel po zraku v Kajiro. Tam ga postavi pred njegovo hišo in zgine.

Ko Bratomil k svoji materi pride, povedala mu je solznih oči, kaj sta brata naredila in kako sta prišla ob obé vreči. Bratomilu sta se brata smilila in rekel je materi: „Nič ne žalujte, jaz bom obá brata kmalo rešil iz ječe. Boste videli in strmeli, kaj znam.“ Na to je prstan zasukal, in duh se je prikazal ter prašal: „Kaj želi moj gospod?“ Bratomil reče: „Ukažem ti, da prineseš moja dva brata iz kraljeve ječe!“ Duh se je precej v zemljo vdrl. Med tem sta brata Kavran in Živran v ječi koprnela in si smrt želela. Naenkrat prigrmi duh k njima, odklene nju verige, ju zagrabi, zemlja se odpre, in nese ju pod zemljo do Bratomilove hiše, kjer spet iz zemlje prileze in oba brata na tla položi. Bila sta od strahu ob vso zavest prišla in nista nič čutila, kaj se z njima godi. Ko je Bratomil z vodo poškropi, da zopet k sebi prideta, začudila sta se močno, da se najdeta naenkrat doma v izbi in Bratomil poleg nju. Bratomil ju je lepo pozdravil, ona dva pa si nista upala brata v oči pogledati. Bratomil pa jima reče: „Nič se ne sramujta! Jaz vama vse odpustim; saj je tudi Jožef svojim bratom odpustil, ki so mu še več krivice storili, ga v jamo vrgli in potem še le prodali. Poboljšajta se, da bo tudi Bog vama odpustil, kajti On je neskončno dober in usmiljen.“ Potem je bratoma in materi pravil, kaj je vse prestal

v sužnjosti, kako se je rešil vsled nesreče na morji, kako je šel s trgovcem v Meko in kako je slednjič s Svitoglavom vkup prišel, kateri mu je dal čudoviti prstan. Brata pa sta rekla: „Še ta pot nama odpusti; in če ti še kedaj kako krivico storiva, naredi z nama, kar hočeš.“ Bratomil reče: „Nič se ne bojta, ampak povejta mi, kako je kralj z vama ravnal?“ Rečeta mu: „Pustil je naji tepsti in vzel nama je obé vreči.“ Na to pokliče Bratomil svojega duha. Ko duh pride, sta se brata grozno ustrašila, ker sta mislila, da bo brat nju umoriti pustil. Tekla sta toraj k materi in jo prosila, naj ona za nju Bratomila prosi. Bratomil pa reče: „Nič se ne bojta, moja brata, saj duha nisem nad vaji dva poklical.“ Potem reče duhu: „Pojdi v kraljevo shrambo in prinesi vse zaklade sim, posebno pa tisti dve vreči!“ Duh je zletel v kraljevo shrambo, pograbil vse, kar je bilo not in prinesel Bratomilu. Ta je obé vreči izročil zopet materi v varstvo, duhu pa je rekel: „Sezidaj mi s pomočjo svojih podložnih duhov eno lepo palačo. Pa do jutri zjutraj mora biti gotova.“ Ko je duh odšel, vzel je Bratomil iz svoje vreče vsakovrstnih jedi, in zabaval se je z materjo in bratoma pri jedi in pijači pozno v noč. Potem pa so šli vsi vkup spat. Med tem pa so duhovi celo noč kamne rezali, les tesali in likali, zidali, belili, barvali i. t. d. Zjutraj je bila cela palača že gotova. Duh pride k Bratomilu in mu reče: „Gospod, palača je gotova; ako se vam poljubi, pridite jo pogledat!“ Bratomil je šel z bratoma in materjo palačo gledat, in videli so grad, kakoršnega ni bilo v celem mestu. Stal je na lepem prostoru sredi mesta. Preselil se je potem z materjo in bratoma v to palačo. Potem je spet duha poklical in mu naročil:

„Pripelji mi štirideset belih in štirideset črnih hlapcev; ravno tako štirideset belih in štirideset črnih dekel.“ Duhovi so leteli na vse strani in kmalo pripeljali te posle. Potem je Bratomil ukazal duhovom, da so vse hlapce in dekle lepo oblekli, ravno tako njega samega, mater in oba brata. Obleka Bratomilova je bila tako lepa, da bi se moral vsak kralj pred njim skriti. Deklam je pokazal svojo mater in rekel: „To ženo morate vbogati, ta je vaša gospá.“ Hlapci pa so njemu roko poljubili. V svoji lepi palači in dragi obleki, v sredi tolikega števila služabnikov, podoben je bil kakemu kralju, njegova dva brata pa sta bila kakor dva ministra zraven njega. Stanovala sta brata vsak v enem koncu palače, Bratomil pa v sredi.

Zdaj pa poglejmo, kaj se godi v kraljevi palači. Kraljev blagajnik je zjutraj šel v zakladnico, da bi neko dragocenost poiskal. Ko pa shrambo ali zakladnico vso prazno najde, je grozno zavpil, potem pa je padel v omedlevice. Ko se zopet zave, šel je h kralju Grozonosu in mu rekel: „O kralj, tatovi so to noč spraznili celo tvojo zakladnico!“ Kralj se zavzame in reče: „Ali nisem tebe za varuha postavil čez moje zaklade? Kam si jih zapravlil?“ Blagajnik reče: „Pri moji veri, jaz sem nedolžen! Včeraj je bila zakladnica še polna; tudi so bile danes zjutraj vse vrata zakljenjene, nobena ključavnica ni strta; — in vender so vsi zakladi zginili!“ Kralj praša: „Ali tudi tisti dve vreči?“ — „Tudi teh ni,“ reče blagajnik. Kralj je skoraj znorel in rekel je blagajniku: „Pojdi pred menoj v zakladnico!“ Ko kralj v shrambo stopi in na svoje oči vidi, da je vse izpraznjeno, rekel je ves zelen od jeze: „Kdo neki je tisti predrzni človek, da si upa, mene okrasti?“

Potem je sklical svoje ministre in generale ter jim rekel: „To noč mi je neki tat izpraznil celo mojo zakladnico! Kaj mislite, kdo bi vtegnil ta predrznež biti?“ Na to pristopi eden od svetovalcev in reče: „O kralj, nicoj to noč sem videl tako čudne reči, da celo noč nisem mogel spati.“ — „Kaj si videl?“ prša kralj. Uradnik reče: „Celo noč so zidali, tesali, tramove vzdigovali, belili in barvali; zjutraj je pa stala v naših ulicah ena čisto nova, krasna palača, ktera še tvojo v lepoti prekosi. Ko sem prašal, čigava je, rekli so mi, da je prišel Bratomil z velikim bogastvom in mnogimi hlapci v Kajiro nazaj in da je on dal to palačo zidati. Tudi njegova dva brata, ki sta bila zaprta, stanujeta zdaj pri njem v palači. Gotovo ju je on iz ječe rešil.“ Kralj reče: „Poglejte enkrat v ječo, če sta Kavran in Živran še tukaj!“ Šli so v ječo gledat, pa našli so prazno. Zdaj reče kralj Grozonos: „Kdor je Kavrana in Živrana iz ječe rešil, ta je tudi moje zaklade odnesel! Nobeden drugi tega ni storil, ko Olšarjev Bratomil.“

Šest sto dve in sedemdeseta noč.

Potem reče kralj ministru: „Pošlji enega oficirja s petdesetimi možmi tje, da vjamejo Bratomila in njegove brate, ter jih pred mene pripeljejo. Njegova hiša naj se zaklene in na vse njegovo premoženje naj se pritisne moj pečat! Pa le hitro!“ Minister reče: „O kralj, premagaj nekoliko svojo jezo. Saj tudi Bog človeka ne kaznuje precej, ampak ž njim potrpi. Pomisli, če je Bratomil tako mogočen, da je v eni noči sezidal tako palačo, se bo znal ustaviti tudi tem petdesetim možičkom. Bojim se za oficirja in njegove ljudi. Počakajmo nekoliko,

morda si kaj boljšega zmislimo.“ Kralj reče: „Kaj pa mi ti svetuješ?“ Minister reče: „Pošlji oficirja tje in daj ga k sebi na večerjo povabiti. Tukaj ga bomo opazovali: ako je močan, treba ga bo premagati s kako zvijačo; ako je pa slab, počneš ž njim, kar hočeš.“ Kralj je ta svet potrdil in poslal oficirja Otmarja k Bratomilu. Ta oficir je bil pa neumen in ošaben. Vzel je petdeset mož vojakov seboj in šel v Bratomilovo palačo. Pred palačo je sedel Bratomilovega prstana duh „Grom“ na zlatem stolu v podobi strežaja. Ko oficir pride, se duh za njega ni zmenil, še vstal ni pred njim, ko je mimo njega pri vratih not šel. Oficirja je to jezilo in zarežal se je nad duhom Gromom: „Hlapec, kje je tvoj gospod?“ Grom reče sedé: „Not v gradu je.“ Otmar reče na to: „Ti hribovska čeljust od enega hlapca, zakaj ne vstaneš, kečdar z menoj govoriš?“ Duh Grom pa mu reče: „Hodi svojo pot in ne govori toliko, da se v jezik ne vgrizneš!“ Zdaj se je oficir Otmar tako razljutil in vjebil, da je potegnil sabljo in hotel duha vdariti ž njo. Duh pa mu je sabljo vzel in ga vdaril štirikrat okoli ušes. Zdaj so priskočili drugi vojaki oficirju na pomoč, duh pa jih je z oficirjevo sabljo tako mahal, da je vsacega ranil ali pa do smrti posekal, kdor mu je blizo prišel. Njega pa ni mogel nobeden raniti. Ko je že čez dvajset vojakov mrtvih in težko ranjenih na tleh ležalo, zbežali so drugi nazaj v kraljevo palačo. Duh Grom se je potem na svoj stol vsedel in se ni brigal dalje za to stvar.

Ko je oficir s svojimi vojaki v kraljevo palačo pribežal, začel je kralju tako praviti: „O kralj, nikoli še nisem videl tako čudne palače, ko je Bratomilova. Ko se tej palači približam, sedel je neki

hlapec na zlatem stolu pred njo. Še vstal ni pred menoj, ko sem ga ogovoril. Na to sem se razjezil in potegnil svojo sabljo, pa on mi je sabljo vzel in nas začel ž njo tako mahati, da smo morali vsi bežati pred njim. Več ko dvajset naših je umoril.“

Kralj, to slišavi, se je hudo razjezil in ukazal: „Precej pokličite sto konjиков, da bodo napravili naskok na ta grad. Ni vrag, da bi teh ljudi ne ukrotili!“ Teh sto konjиков je bilo kmalo skupaj in jahali so proti Bratomilovi palači. Pa duh Grom je tudi konja zasedel in se je v kraljeve konjike zakadil ter jih takó sekal, da so morali vsi bežati. Njega pa nobeden ni mogel raniti. Bežeči konjiki so prileteli h kralju in rekli: „Temu človeku se ne more nihče zoperstaviti, on nas je vse premagal, mnoge iz naših pa hudo ranil in na tla pobil.“ Kralj je na to poslal dve sto konjиков, pa ti so ravno tako malo opravili, kakor prejšni. Kralj reče zdaj ministru: „Vzemi pet sto mož in vjemi Bratomila in njegove brate.“ Minister pa reče: „Jaz ga bom brez vojakov k tebi pripeljal.“ Kralj reče: „Stori, kar hočeš.“ Minister je svojo sabljo odložil, oblekel belo halo in šel sam v Bratomilov grad. Ko ga duh Grom v taki obleki vidi, ustal je pred njim in ga pozdravil. Minister praša duha Groma če je gospod Bratomil domá; in ko mu ta to potrdi, mu reče: „Prosim vas, pojdite k njemu in recite mu, da ga kralj Grozonos vabi na večerjo k sebi!“ Duh reče: „Počakajte nekoliko, bom ž njim govoril.“ Na to pa je minister zunaj počakal, duh pa je šel not in rekel Bratomilu: „Vedi, kralj Grozonos je najprej poslal oficirja s petdesetimi vojaki k tebi, potem sto vojakov, potem dve sto vojakov, pa jaz sem jih vse zapodil; zdaj pa je po

slal svojega ministra brez orožja in te vabi na večerjo. Kaj rečeš ti na to?" Bratomil reče: „Pošlji ministra not k meni!“ Duh gre in reče ministru: „Gospod želi s teboj govoriti.“ Minister gre ponižno not, se prikloni pred Bratomilom in ga pozdravi. Minister se je kar zavzel, ko je okoli sebe pogledal in videl toliko lišpa in dragocenosti. Kralj Grozonos zdel se mu je le še berač proti Bratomilu. Ta je prašal ministra: „Kaj je tvoja želja, o Gospod?" Minister reče: „Kralj Grozonos vas pusti pozdraviti in želi vaše blago lice videti. Blagovolite tedaj k njemu priti, ker on je že nalašč zavolj vas gostijo napovedal.“ — Bratomil pa reče: „Če je moj prijatelj, reci mu, da ga pozdravim in povabim, naj on k meni pride!“ Minister je hotel že zopet oditi, pa Bratomil je poklical svojega duha in mu rekel: „Prinesi mi eno prav lepo obleko!“ Ko jo duh prinese, dal jo je Bratomil ministru in mu rekel: „Obleci to halo in povej kralju, kar sem ti naročil!“ Kralj Grozonos je bil strašno razžaljen, ko je od ministra zvedel, da se Bratomil neče toliko ponižati, da bi k njemu prišel, in da še zahteva, naj bi se kralj sam pred njim ponižal. Sklical je celo svojo vojsko in jo peljal pred grad. Pa tudi Bratomil je duhu Gromu naročil, naj skliče svoje duhove in naj jih po vojaško oblečene postavi pred hišo in po dvorišči. Duh Grom je poklical svoje duhove, ki so se spremenili v velikanske vojake lesketajočim orožjem.

Šest sto tri in sedemdeseta noč.

Ko se je kralj s svojimi vojaki približal in videl toliko grozno velikih vojšakov pred Bratomilovo palačo stati, se je prestrašil in si mislil: „Ta ima

hujši vojake, kakor jaz! Lahko me premaga in še mene umori. Bolje bo, ako se ž njim lepo pogovorim, morda pa ni tako hudoben, kakor mi sodimo.“ Pustil je toraj vojake mirno zunaj stati, in sam šel z nekterimi ministri in oficirji k Bratomilu v krasno dvorano, kakoršne sam kralj ni imel. Bratomil pred kraljem ni ustal in mu tudi ni sestri rekel. Zato je bilo kralju tesno pri srcu, ni si upal proč iti, ne se vsesti. Mislil pa si je: „Ko bi se mene kaj bal, gotovo bi me ne pustil stati; pa on me hoče kaznovati za to, ker sem njegova dva brata zaprl in mu vzel tisti dve vreči.“ Potem spregovori Bratomil sedeč: „Mogočni kralj, takemu možu, kakor ste vi, se ne spodobi, da revne ljudi zatira in oropa!“ Kralj reče: „Ne zameri, lakomnost me je zapeljala!“ Potem se je kralj tako dolgo izgovarjal, da mu je Bratomil odpustil in mu rekel sestri. Potem je rekel Bratomil mizo pogrčiti in iz tiste vreče najboljših jedi nanositi. Ko so dalj časa vkup sedeli in jedli ter se zabavali, dal je potem kralj znamenje za odhod in se poslovil pri Bratomilu. Drugi dan je kralj Bratomila spet obiskal, tako tudi tretji dan in vse dni zapored, tako da sta se prav sprijaznila. Vender pa kralj Bratomilu ni prav zaupal in rekel je enkrat svojemu ministru: „Bojim se, ker ima Bratomil tako oblast, da me bo nazadnje vender na stran potisnil in sam sebe za kralja naredil.“ Minister mu reče: „Bratomil ne potrebuje tvoje krone in tvojih zakladov, ker je sam bogatejši od tebe; če se pa le bojiš, daj mu svojo hčer za ženo, potem boš njegov tast, vsi vkup boste kakor ena rodbina, in on ti ne bo nič storil.“ Kralj reče: „Ali hočeš ti to reč napeljati?“ Minister reče: „Prav rad. Po-

vabi ga enkrat k sebi na večerjo; naj se takrat princezinja prav lepo obleče in naj pride tudi k vaši mizi. Ona se mu bo dopadla in prašal bo, čigava je? Jaz mu bom to povedal in ga napeljal k ženitvi. Ti se narediš, kakor bi za to nič ne vedel, dokler ne bo nič gotovega. Ako pa on za resnico poprime, mu hčer daš, in imeli boste vse bogastvo skupaj; po njegovi smrti pa bo tvoja hči dobila vse njegove zaklade.“ Kralju je bil ta svet všeč in precej je rekel napraviti veliko gostijo in Bratomila povabiti. Ko je Bratomil prišel, vsedla se je k mizi tudi lepa princezinja Temenica. Bila je tako krasna in se tako svetila v demantih in biserih, da je Bratomil kar obledel, ko jo je zagledal. Minister se je nagnil k njemu in ga vprašal: „Zakaj ste tako zdihnili, gospod?“ Bratomil reče: „Čigava in kdo je ta lepa ženska?“ Minister reče: „To je hči tvojega prijatla, kralja Grozonosa, princezinja Temenica. Ako se vam dopade, hočem s kraljem govoriti, da vam jo za ženo dá.“ — „O le stori to,“ reče Bratomil, „in dal ti bom, kar koli si boš pozelel. Tudi njej bom poslal daril, kakoršnih še ni videla.“ Minister je potem stopil h kralju in mu rekel: „Bratomil je že prosil za princezinjo. Kaj mu hočem odgovoriti?“ Kralj reče: „Le povej mu, da mu jo iz srca rad dám in da si še v čast štejem, dobiti takega zeta.“ Potem so še princezinji to povedali ter jej razložili, kako bogat, mogočen in imeniten mož je Bratomil. Ker je bil lepe postave in prijaznega obnašanja, se princezinja prav nič ni branila, ampak se še veselila dneva poroke. Drugi dan je kralj poklical sodnike, da so spisali ženitvanjsko pismo. Čez tri dni je bila poroka in veselo

ženitovanje. Bratomil je podaril svoji nevesti vse demante in žlahtne kamne, kar jih je bilo v tisti vreči in so bili na milijone vredni. Razun tega pa so jej še duhovi na Bratomilovo povelje nanosili toliko in tako žlahtne obleke, da se je vsak čudil, kdor jo je videl. Tudi kralju Grozonosu je Bratomil poslal mnogo žlahtnih reči v dar. Ministru pa je dal toliko denarja, da ga še prešteti ni mogel.

Bratomil s svojo ženo Temenico in kralj Grozonos so zdaj kakor ena rodbina mirno skupaj živeli in vladali Egiptovsko deželo. Cez nekaj let je pa kralj umrl, in vojaki so oklicali Bratomila za kralja. On se je sicer vlade branil, pa silili so ga tako dolgo, da je prevzel. Nad grobom kralja Grozonosa dal je Bratomil lepo cerkev zidati, ki še zdaj stoji.

Bratomilova brata Kavran in Živran sta bila pri njem za ministra. Cez eno leto pa reče Kavran Živranu: „Kako dolgo bova še za hlapca pri svojem bratu? Ali ne bova nikoli sama svoja gospodarja?“ Živran reče: „Izmisli si kako zvijačo, da ga bova umorila, in mu vzela tisto vrečo, kjer en duh kuha in peče, pa tisti prstan, kteremu je podložen mogočni duh Grom.“ Kavran reče: „To bom storil, pa le pod tem pogojem, da bom potem jaz kralj in da dobim jaz čudoviti Šamardalov prstan; ti boš pa moj prvi minister in dobiš tisto vrečo za jed.“ Živran je bil zadovoljen in potem sta se zmenila, da bosta brata k sebi na kosilo povabila in ga zastrupila. Sla sta toraj in Bratomilu rekla: „Daj še nama enkrat to čast skazati in pridi k nama na kosilo!“ Bratomil praša: „H kteremu naj pridem najpoprej?“ Kavran reče: „Pridi v nedeljo k meni!“ Ko je Bratomil to rad obljubil, razglasil je Kavran tudi

drugim velikašem ter jih povabil k sebi na kosilo z besedami: „Moj brat, kralj Bratomil, pride v nedeljo k meni na kosilo, pridite še vi!“ Potem se je gostija priredila, in sicer takó, da sta kralj in Kavran posebej v eni izbi jedla, drugi velikaši pa posebej v eni drugi dvorani. Kavran je bratu jed zastrupil, in ko je Bratomil prvo žlico juhe v usta djal, padel je znak in se zvrnil mrtev na tla. Strup je bil tako hud, da je precej otekel na celem životu, in ko mu je Kavran hotel prstan z roke potegniti, ni mogel, ker so bili prsti že otekli. Potem je prst odrezal in dobil čudoviti prstan v svojo oblast. Brž ga je zasuka, in ko se mu duh pokaže, mu je zapovedal, da mora še njegovega brata Živrana umoriti. Ko je duh to storil, rekel mu je Kavran: „Nesi oba mrliča, Bratomila in Živrana v dvorano, kjer velikaši jedó, vrzi ju na tla in reci: „Kavran je umoril kralja in brata Živrana in si prilastil čudoviti prstan. Ako ga ne spoznate za kralja, vas bo vse pomoril.“ Ko je duh ta dva mrliča v dvorano vrgel in velikašem to povedal, so vsi obledeli in niso mogli več naprej jesti, takó se jim je studilo pred mrličoma. V tem pa je stopil Kavran med nje in rekel: „Le naprej jejte in bodite dobre volje. Jaz imam svojega brata prstan, in kdor me ne spozná za kralja, ga bom umoril.“ Velikaši so se tako bali, da so se kar tresli in od samega strahu so rekli: „Prav je, bodi naš kralj!“ Potem si je pustil z veliko častjo krono na glavo postaviti. Ko je bilo to končano, je pustil ženitovanjsko pismo spisati med seboj in svojo svakinjo Temenico. Bratomilovo ženo. Hotel je še tisti dan poroko obhajati. Rekli pa so mu: „Počakaj da mine postavni čas; kajti ona je po postavi zavezana žalo-

vati šest tednov za svojim možem.“ On pa jim odgovori: „Jaz ne poznam nobene postave! Še nicoj mora moja žena postati!“ Potem se je podal h kraljici Temenici, da jej svoj sklep naznani, in jej zažuga smrt, ako se mu ne udá. Ona ga je prav prijazno sprejela in mu prinesla sladčice piti. Komaj pa je en požirek te pijače zavžil, padel je mrtev na tla. Kraljica je namreč sladčico zastrupila, da maščuje svojega ljubljenega moža Bratomila in da se ubrani ostudnega in hudobnega Kavrana. Potem je kraljica tisti prstan razdrobila, da bi ga nihče več ne mogel tako zlorabiti; in v svoji jezi je še tisto vrečo za jed razrezala in kosce na vse strani razmetala. Potem je velikašem naznanila: „Kavran je mrtev, izvolite si novega kralja!“ Ko so se prepričali, da je hudobnejš res mrtev, bili so vsi veseli in so kraljico hvalili, da jih je rešila te pošasti. Rekli pa so jej takó: „Mi ne bomo kralja volili; ampak kogar boš ti za moža izbrala, tisti bo naš kralj. Ako pa rajši udova ostaneš, boš ti naša kraljica in ne potrebujemo kralja!“ Temenica je ostala udova in je deželo vladala še dolgo let.

To je vse kar smo zvedeli o Bratomilu. Bog bo sodil njega in njegova dva hudobna brata!“

Ko je Lunica to historijo skončala, jo je kralj Riar vrlo pohvalil, ker mu je povest ugajala. Lunica pa je rekla: „Kolikor tudi je bila ta prigodba o Bratomilu in njegovih bratov mična in čudna, vendar ni nič proti historiji o cesarju Strahoboru in njegovih sinov Oroslava in Žalamera.“ Kralj in Srebernica sta jo potem prosila, naj bi to historijo povedala. Začela jo je v prihodnji noči tako praviti:

Šest sto štir in sedemdeseta noč.

Historija o vojskovanju med Arabci, Grki in Armenci.

„Še pred cesarjem Abdul Melikom vladal je v Bagdadu neki mogočen cesar z imenom Strahobor. On je bil silno hraber in hude krvi. Iskre so letele iz njegovega nosa, če se je jezil, in nihče si ni upal mu ugovarjati. Najimenitnejši kralji v daljnih deželah morali so se mu uklanjati in pokoriti. Od absinskih gorá in rudečega morja do indiških otokov poslušalo je vse njegove ukaze. Vsak dan so prihajali poslanci iz daljnih mest in prinesli darov ali pa plačali davek ali prišli kaj prosit. Cesar Strahobor je bil dvakrat oženjen. Prva žena mu je rodila sina Oroskana, kateri je bil, ko je dorastel, najhrabrejši in najlutejši vitez in vojvoda arabski. Pečal se je vedno le z vojaki in vojnimi pripravami, za druge reči se je malo brigal. Cesar ga je naredil za najvišega vojvoda čez vso svojo armado.

Na stare leta pa se je cesar vdrugič oženil. To je prišlo takó: cezarejski kralj mu je poslal več umnih in lepih služabnic v postrežbo in zabavo. Med njimi je bila ena posebno lepa in prijazna, to je bila Grkinja Ljudmila. Cesarju je bila tako všeč, da jo je za ženo vzel. Ljudmila je bila dobra in pobožna ženska. Vedno je molila in Boga prosila, naj bi jej kakega sina dal, da ga bo lepo izučila, da bo pošten pred Bogom in ljudmi. Mnogo se je postila in obilno miloščine dajala. Njena prošnja je bila uslišana in postala je noseča. Cesar je bil tega zelo vesel in imel je Ljudmilo toliko rajši.

Odraščnemu princu Oroslanu pa to ni bilo po volji. Misli si je: „Ako mačeha fanta rodi, in ako se otrok očetu prav prikupi, bo še mene na stran potisnil in družega princa na cesarski prestol posadil!“ Ta reč ga je hudo grizla in težko je že čakal, kaj bo, ali fant ali dekle? Ljudmila je porodila srečno in brez bolečin. Tako cesar Strahobor, kakor princ Oroslan poslala sta prašat, kaj je. Ko so babice odgovorile, da je deklica, bila sta oba vesela, princ Oroslan za to, ker ni dobil brata, cesar pa za to, ker je dobil sploh otroka. Čez malo časa pa pridejo zopet babice iz sobe s poročilom da so dvojčki, in je cesarica tudi lepega princa porodila, frišnega ko redkev. Vsi so bili veseli, najbolj pa cesar. Poljubil je mater in otroke, ter princa krstil za Žalomera, princezinjo pa za Radovilo. Bilo je veliko veselje na dvoru in razdelilo se je mnogo miloščine. Celo mesto Bagdad je bilo razsvitljeno in okinčano, in prišli so velikaši iz vseh krajev, cesarju častitat. Princ Oroslan pa ni nič vedel, da je dobil tudi brata, kajti njegov poslanec je precej odšel po porodu princezinje Radovile in ni čakal na porod princa Žalomera. Oroslan pa je bil na daljni meji pri vojaki, tako da ni nič zvedel, kaj se domá godi.

Nekega dne priletijo k cesarju Strahoboru njegovi adjutanti in mu naznanijo, da se približuje poslanstvo iz Carigrada od grškega cesarja. Cesar gre poslancem naproti in jih praša, po kaj so prišli? Ti mu odgovorijo: „O mogočni strahovalec velikih dežel! Grški cesar Križan v Carigradu ti naznanja, da je kralju Armenije in Cezareje vojsko napovedal. Neki arabski kralj je namreč našel neki star zaklad, ki je še iz časov Aleksandra Velikega. Med drago-

cenostmi tega zaklada so bili tudi trije biseri, tako veliki ko štrusove jajca; na teh biserih so neke čudne besede zapisane, zato imajo posebno moč v sebi. Ako se je tak biser otroku na vrat obesil, bil je varen pred vsako boleznijo. Tisti arabski kralj, ki je ta zaklad našel, poslal je te tri bisere in še več drugih reči grškemu cesarju Križanu v dar. Vozili so se ti darovi na dveh barkah: na eni barki so bili namreč darovi, na drugi pa vojaki, ki so jih stražili. Dal je blagu le malo straže, ker ni verjel, da si bo kdo upal napasti barke, ki so namenjene k mogočnemu cesarju Križanu. Toda armenski roparji združeni z vojaki napadli so ti dve barki, pomorili stražo in uplenili vse darove. Cesar Križan je potem brž poslal eno armado nad armenskega kralja Mi-robrana; toda armada bila je preslaba in se morala umakniti. Poslal je potem drugo, močnejšo armado, pa tudi ta ni nič opravila. Zdaj pa se je zaklel in zarotil, da bo sam peljal svojo vojsko v boj in da se ne bo prej povrnil, dokler ne opustoši in ukroti vse Armenije in Cezareje. On nas je toraj z darili k tebi poslal, o mogočni cesar, in te prosi, da bi mu ti s svojo armado na pomoč prišel.“ To izgovorivši so se poslanci priklonili in razložili pred cesarjem poslane darila.

Daril je bilo obilno in tako dragocenih, da se je cesar Strahobor kar čudil. Cesar je govoril s poslanci prijazno in jim dal odkazati lepo stanovanje. Sam pa je sklical svoje ministre in dvornike, in jih prašal, kaj bi storil, ali bi pomagal grškemu cesarju ali ne? Oglasi se najstarejši med njimi in reče: „O mogočni vladar, ne morem ti nič boljšega svetovati, ko da zbereš krepko vojsko in da jej po-

staviš svojega sina Oroslana na čelo. Vsi pojdemo za njim. To pa stori iz dveh vzrokov; prvič zato, ker je grški cesar za pomoč prosil in si ti njegove darila vzel; drugič pa zato, ker je armenski kralj naš sosed, in je dobro, da si ga ponižnega obdržimo. Kajti če bi zdaj zmagal, bi se tako prevzel, da bi naše meje napadal. Ako zmagaš, slavimo se bo tvoje ime po vseh deželah.“ Te besede so bile cesarju Strahoboru toko po volji, da je temu ministru podelil lepih daril in njegov svet potrdil. Temu ministru je bilo Silan ime. Cesar je hitro vojsko sklical in jo postavil pod vodstvo svojega sina Oroslana. Ministra Silana pa mu je dal za svetovalca in mu naročil, da naj ja nikar ne prezrekušenega sveta Silanovega. Oroslan in Silan imela sta vsega skupaj deset tisoč mož pod seboj. Čez tri dni so vojaki že odrinili. Cesar se je poslovil od princa Oroslana in od Silana, ter jima vošil vso srečo. Ko je godba zaigrala in so zastave zavihrale, začeli so vojaki marširati, ljudstvo pa je solznih oči gledalo za njimi. Šli so dvajset dni naprej, takó da so po dnevi hodili, po noči pa spali. Čez dvajset dni pa pridejo v lepo dolino, kjer je bilo vsacega sadeža obilno. Zatorej je Oroslan sklenil, da hoče tukaj tri dni ostati. Vojaki so postavili šotore in potem šli na levo in desno živeža iskat za sebe in za konje. Ker je bila ta dolina že armenski svet, hotel si je Oroslan nekoliko ogledati zemljišče, gore in doline, reke in pota. Zato je jahal po polji sim in tje. Proti večeru je prišel do nekega gojzda, pa vendar je jahal še naprej. Ker je bil pa po dvajsetdnevnom potovanji utrujen, zaspal je na konji, in konj je šel sam naprej.

Šest sto pet in sedemdeseta noč.

Oroslan se je še le zbudil, ko se je po naključji enkrat konj spodtaknil in naprej omahnil. On se prestraši, ko mu svitla luna skozi veje pokaže, da je v sredi goste šume. On spregovori izrek: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ in jaha na dobro srečo naprej. Na enkrat pride na nek lep travnik sredi boršta. Na travniku pa je slišal lepo petje; po sredi travnika je tekla precej široka reka. On stopi s konja, ga priveže k drevesu, vzame svojo sabljo iz nožnic in gre proti travniku. Na enkrat sliši Oroslan nek ženski glas; ta ženska je rekla v arabskem jeziku: „To ni lepo od vas; ktera ne bo ubogala, jo bom na tla vrgla in z njenim pasom zvezala. Oroslan se je počasi približal in videl enajst mladih deklet, med njimi eno posebno lepo, s črnimi očmi in lasmi. Oblečene so bile krasno, da so se kar bliščele v luninem svitu; posebno pa je tista velika, lepa, kterej so vse druge stregle, imela toliko biserov in demantov na sebi, da se je kar svit okoli nje delal, akoravno je bilo po noči. Zdaj reče tista lepa v sredi: „Pridite da se z vami poskušim, ktera je močnejši! Zdaj je še lepó, dokler luna sije, potem se pa ne bo več videlo.“ Potem se je sprijela s prvo, drugo, tretjo in takó z vsemi desetimi devicami po vrsti in se z vsako metala. Ona je vsako premagala, na tla vrgla in s pasom zvezala. Neka stara žena pa jej reče vsa jezna: „Ti deklina imaš veselje s tem, da te deklice ob tla mečeš in vežeš. Pa to ni nič tacega; jaz sem stara baba, pa sem te dekleta tudi že vse pometala na tla. Daj se mene enkrat lotiti, če si tako močna!“ Deklica se je smejala,

stopila k starki in jo prašala: „Kaj res se mislite z menoj metati?“ — „Se ve da se bom!“ reče starka, odvrže plajšč in gre hudobnega pogleda dekletu naproti; pihala je ko konj in lasje so jej stali po konci, kakor ščetine, da je bila res grozno videti. Deklina pa jo je pogumno prijela z eno roko za vrat, z drugo za ramo, jo potegnila v stran in vrgla na tla. Ko je starka na tleh ležala, prinesla je njej mlada deklina njen plajšč in jo prašala, če se je kaj vdarila? Starka pa ni odgovorila nič in je šla proč. Oroslan pa je zajahal konja in je dirjal proti lepi deklini, da bi jo vjel. Ona pa skoči hitro čez vodo in zavpije preko nje Oroslanu: „Kdo si ti, da nas motiš v naši zabavi? „Zakaj jahaš s sabljo v roci proti nam, kakor bi imel sovražne vojake pred seboj! Kam pa hočeš? Povej resnico, ker le zavrženi ljudje se lažejo! Glej, da kmalo zapustiš ta kraj, ki je za tebe silno nevaren; kajti če jaz zakličem, pride mi naenkrat štir tisoč vojakov na pomoč. Ako si pravo pot zgrešil, hočem ti jo pokazati! Ali hočeš mar jedi in pijače?“ Oroslan reče: „Jaz sem vojak arabskega cesarja in sem šel po noči na plen. Druzega nisem nič mogel dobiti, zato bom vzel teh deset deklic seboj v svoj šotor, da bodo nam vojakom kuhale in stregle.“ — „Tega pa ne!“ reče deklina, „te deklice niso za tebe ustvarjene. Če si korenjak, pojdi se z menoj metati pa brez orožja, ker tudi jaz nemam orožja pri sebi. Ako ti mene vržeš, smo jaz in mojih deset družič tvoje služabnice in sužinje ter nas pelješ, kamor hočeš; ako pa jaz tebe vržem, si ti moj služabnik. Pa prisezi prej, da ne boš orožja rabil in da ostaneš meni pokoren, ako zmagam; kajti pregovor pravi: „Kjer nezvestoba

vlada, tam je zaupati slabost.“ Potem, ko prisežeš, bom skočila čez vodo in se s teboj metala. Oroslan si je mislil: „Ni zlomek, da bi ene ženske ne vrgel;“ ter je prisegel po njeni volji. Potem je skočila čez vodo in stopila pred Oroslana, ki je občudoval njeno lepoto. Ko on še ves zamišljen tam stoji reče mu ona: „Pripravi se na boj, dokler de luna sije!“ Zdaj on skoči v njo in jo misli brž zviti in premagati. Ko jo pa objame okoli pasa, da bi jo vzdignil, tresla se mu je roka, kakor trepetlika, in tako je bilo njej lahko, potlačiti ga na tla.

Sest sto šest in sedemdeseta noč.

Ona mu poklekne na prsi in reče: „Vi Arabci imate navado, da vjete in premagane sovražnike tudi pobijete in umorite, kaj ko bi jaz tudi takó storila s teboj? Pa mi Armenci smo boljši ljudje. Tudi je sramotno, moriti žene in otroke; ker si pa ti veliko slabejši, ko ženska, zato ti moram življenje pustiti.“ Oroslan je vstal, se otresel prahu in ves osramoten tam stal. Armenka mu je govorila naprej: „Ti si prišel Grkom na pomoč zoper nas; pa kakošna pomoč boš za Grke, ko se še pred eno žensko ne moreš ubraniti?“ Oroslan pa reče: „Jaz nisem slab, ampak močan. Toda tvoja lepota me je tako omamila, da so mi vsi udje otrpneli. Če hočeš, pa poskusiva še enkrat!“ — „Zakaj pa ne,“ reče Armenka; potem pa je stopila k tistim desetim devicam, ki so še zmirom zvezane na tleh ležale, jih odvezala in jim rekla v armenskem jeziku: „Skrijte se pred poželjivimi pogledi tega Arabca.“ Deklice so takoj zginile.

Oroslan pa je zdaj spet Armenko objel, da bi jo vrgel. Toda ona ga vzdigne kviško in ga trešči ko blisk na tla. Potem pa mu reče: „Prvokrat sem ti življenje pustila, ker si slab, ko ženska; zdaj ti pa prizanesem, ker si v metanju še nevreten in reven, kakor otrok. Zdaj pa pojdi domu, in če je kdo v tvoji armadi močnejši, kakor ti, reci mu, naj se z menoj poskusi s katerim koli orožjem!“ Potem je skočila spet čez vodo in Oroslanu rekla: „Gospod, koj idite domu k svojim tovaršem, da vas moji vojaki tukaj ne najdejo!“ Oroslan pa kliče ves zaljubljen za njo: „O lepa moja gospoja, ali me boš tako hitro zapustila in me samega tukaj pustila?“ Ona se nasmeje in ga praša! „Kaj pa hočeš od mene?“ Oroslan reče: „Pri tebi hočem biti, tvojo sapo dihati in tebi služiti.“ Ona reče na to: „Le slabi ljudje se branijo gostov. Tedaj pridi z menoj! Pa jahaj na uni strani vode!“ On se vsede na konja in jaha poleg reke za Armenko. Ko prideta do mostu, zagleda Oroslan na njem tistih deset deklet, ki so bile prej odšle. Tem deklicam je zaklicala v armenskem jeziku: „Spustite tega gospoda čez most in peljite njegovega konja v naš hlev!“

Pred mostom je Oroslan na željo deklet s konja stopil, ktereга se one naprej peljale. Oroslan pa je šel poleg Armenke v palačo in jej rekel med potjo: „Gospoja, danes ste me vi v goste povabili, drugokrat pa morate vi mene obiskati v moji domovini! Tudi jaz sem od dobrih starišev in vas bom branil vsake krivice.“ Ona pa reče na to: „Imela sem vas do zdaj za pametnega moža; zdaj pa vas slišim naenkrat tako neumno govoriti! Ali mar ne vem, da v vaši deželi ni nobena deklica varna, in da si

štejete še v čast, če morete katero v greh in nesrečo spraviti?“ Za to ste dobri; junaki ste pa slabi. Videla sem celo vašo armado, pa ni bilo nič lepega in plemenitega na njej; zdela se mi je vsa vaša vojna, kakor ena iz vseh krajev skup napodena sodrga. Ne mislite, da sem vas iz ljubezni ali spoštovanja k sebi povabila, ampak to sem storila le iz prirojenega gostoljubja. Ne govorite mi tedaj od vaše domovine, ne zmenim se za njo, in če bi vi bili prav tisti slavni Oroslan!“ — „Ali ste že kaj slišali od Oroslana?“ jo praša on. „Slišala sem,“ odvrne Armenka, „da je prišel z deset tisoč možmi grškemu cesarju Križanu na pomoč.“ Oroslan jo praša: „Povejte mi po pravici, kaj se vam zdi, kdo bo zmagal?“ Armenka reče: „Ko bi mene sram ne bilo zavolj tega, ker sem ženska, hotela bi svoje junaške deklice sklicati in samo ž njimi brez moške podpore bi premagala in razkropila tistih deset tisoč Arabcev. Ker sem pa omikana in izobražena, me je sram, pred svetom kazati svojo moč in hrabrost. Hotela bi pa, da bi tisti Oroslan k meni prišel; jaz bi se oblekla v možki oklep, se borila z Oroslanom, ga vjela in v verige uklenila.“ Te besede so Oroslana tako zbudle, da je že hotel povedati, kdo je, in jo poklicati na dvóboj; pa njena lepota ga je zopet tako presunila, da jej ni mogel nič slabega želeti v svojem srcu, kakor pesnik poje:

„Oj srečno si ti, prelepo deklé!
Ker tebi le dobro želi vsakteri,
Nobeden tebi nič ne zameri,
Pa vsak zagovarja in brani té.

Oj srečno si ti, prelepo deklé!
Najtrje srcé ti znaš omečiti;
Kar tirjaš, ukažeš, ni treba prositi;
Šaj lepi obraz tvoj prosi za te!“

Oroslan je šel z Armenko naprej, dokler nista prišla do velike palače. Ko Armenka vrata odpre, videl je Oroslan veliko vrsto mrameljnatih stebrov pred seboj. Nad njimi so visele krasne svetilnice, ki so celi prostor tako razsvetljevale, kakor po dnevi. Mnogo služabnic je tam stalo z svečami v rokah. Peljale so Oroslana in lepo Armenko v veliko, prostorno dvorano. Stene so se vse lesketale od zlata, srebra in biserov. Stoli so bili s svilo in žametom prevlečeni. Lepa Armenka, ki je bila gospodinja v tej hiši, rekla je Oroslanu sest, potem pa ga je zapustila in odšla.

Čez en čas je Oroslan prašal eno služabnico, kam je prišla gospoja? Ta mu reče: „Žlahtna princezinja je šla spat in je nam naročila, da vam moramo postreči z jedjó in pijačo, kar si izberete.“ Potem so mu služabnice nanosile mnogo jedi in tudi vina. Oroslan je nekoliko povžil; vender je bil ves nemiren, ker je mislil na svoje vojake in ni vedel, kakó in kedaj bo k njim nazaj prišel. Govoril je sam pri sebi: „Ljubezen me je vjela v svoje mreže in me že tako daleč zapeljala, da sem pozabil na svojo vojaško dolžnost in da tukaj čepim, namesto sredi svojih vojakov! Kaj bo iz mene? Ali sem zgubil že vso móč in možatost?“

Šest sto sedem in sedemdeseta noč.

Drugo jutro je prišla armenska princezinja Ratibora (to je njeno imé) v krasni obleki k Oroslanu v dvorano, in dvajset služabnic nosilo je vlako za njo. Imela je krasno, svileno obleko, njen pas je bil ves z demanti posejan, ravno tako čeveljčki na nogah; na glavi je imela krasen, kroni po-

doben čelopas iz samih biserov. Oroslan se je kar zagledal v njo. Pa tudi princezinja ga je dolgo in bistro gledala, potem pa rekla: „V čast si štejem, da vas imam pod svojo streho, princ Oroslan! Kako ste spali? Ne skušajte se potajiti! Slavnim možem se laž ne spodobi! Priznajte, da ste Oroslan, in udajte se v svojo osodo, zdaj ste v moji oblasti.“ Oroslan reče na to: „Res je, da me imate v svoji oblasti; pa tudi za princezinjo bi se ne spodobilo, ko bi ponujeno gostoljubje zlorabila v pogubo svojega gosta. Jaz sem res Oroslan; kaj mislite zdaj z menoj storiti?“ Ratibora mu reče: „Ne bojte se, vi ste moj gost in stojite pod mojim varstvom. Dokler sem jaz živa, se vam ne bo nič hudega zgodilo.“ Potem se je vsedla k njemu in se ž njim prav prijazno in ljubeznjivo razgovarjala in kratkočasila, takó da je on na vse pozabil in se je nič več ni bal. Kajti mislil si je: „Če bi hotela, saj bi me bila že po noči lahko umorila.“ Ko je pa služabnica zajutrek prinesla, ni hotel jesti ker se je bal, da so morda jedi zastrupljene. Ona pa je te misli uganila in mu rekla: „Kaj mislite, Oroslan, da se mi Armenci vojskujemo s strupom?“ Vzela je potem sama nekaj žlic od njegove jedi, in potem je še on jedel. Za jedjo je pustila prinesiti dobre pijače; in ko sta z Oroslanom trčila, mu je rekla: „Ali ni prijetno življenje v Armeniji?“ Pila sta tako dolgo, da je bil Oroslan od pijače in ljubezni že ves neumen. Princezinja pa si je rekla citre dati, je strune vbrala in je zacitrjala tako lepó, da bi se kamen zjokal. K citram je zapela z milim svojim glasom eno pesem od ljubezni. Potem je citre dala svojim družicam, in vsaka po vrsti je zapela eno armensko

pesem in zraven zacitrjala. Potem je spet princezinja zacitrjala in zapela, in to tako lepó, da je princ kar zavriskal. Ratibora ga vpraša: „Gospod, ali razumete armenski jezik, da ste bili tako navdušeni?“ On pa reče: „Ne razumem, pa zavriskal sem začuden, ker sem videl vaše lepe prste strune prebirati.“ Ratibora ga praša potem: „Kaj pa porečete, če vam eno arabsko pesem zapojem?“ Oroslan reče: „Prišel bom ob pamet!“ Zapela je na to sledečo pesem v arab-skem jeziku:

„Na jutro solnce nam izide,
Zvečer že jemlje spet slovó;
Takó veselja ura pride,
In hitro mine tud' takó.

Ljubezen komaj sem spoznala,
Že pred slovesom trepetam!
Kje, dragi, bodem te iskala,
Če k meni se ne vrneš sam?

Do tje bo gorel v meni plamen,
Ki huje kakor oglje skli,
Da, ako srce blo bi kamen,
Se od vročine razstopi!“

Oroslan je bil tako ginjen od te pesmi, da je kar znak padel. Ko se spet zbrihta, ukazala je princezinja prnesti okrepčalne jedi in pijače, in takó je minul dan med vinom in petjem. Ko je pa noč razgrnila svoje krila nad zemljo, podala se je Ratibora v svojo spalnico in pustila Oroslana samega. Drugo jutro je prišla služabnica k Oroslanu in mu rekla: „Žlahtna princezinja želi z vami govoriti.“ Oroslan se je podal k njej, spremljevan od mnogih služabnic. Pride do velikih vrat, ki so bile pisane z demanti in biseri. Ko te duri odpre, stopil je v veliko dvorano, ki se je kar svetila od zlatnine in

druzega lepoticja; na stenah so bile table z lepimi slikami, ki so reči predstavljale kakor žive. Skozi okna se je videlo drevje na vrtu. V tej dvorani je sedela princezinja. Ko Oroslana zagleda, gre mu naproti, mu podá rokó, ga posadi poleg sebe na blazinasto naslonjačo in ga praša, kako je preteklo noč spal? Začela sta se potem pomenkovati o različnih rečeh in prišla tudi na ljubezen in na lepe ženske. Ratibora reče: „Nobene ženske niso pesniki toliko opevali in preslavljali, kakor Cvetlano; kdo vé, če je bila res tako lepa?“ Princ reče: „Menda je že bila, ker neki pesnik pravi, da so se stari možje jokali, kedar so jo videli.“ Ratibora méni. „Pesniki pa tudi vsako reč pretiravajo. Takó poje nek drugi pesnik o Cvetlani, da so se druge lepotice predrznile, njej se primerjati, da pa še na licu tako lepe kože nemajo, kakor Cvetlana na podplatih.“ Oroslan pa reče: „Cvetlane nisem poznal; pa za moje oči ste vi, blaga princezinja, najlepša ženska na svetu.“

Takó sta se celi dan kratkočasila, pela, smejala, in pila ter jedla vmes. Ko se je mrak naredil, šla je Ratibora v svojo spalnico, Oroslana pa so služabnice peljale v njegovo izbo. Drugo jutro je princezinja Oroslana sprejela spet v kaki drugi dvorani; kajti bilo jih je dosti v palači. Prašala je Oroslana, če pozna igro „šah.“ Ko je to potrdil, prinesla je igro in si igrala z Oroslanom. Kedarkoli pa se je Oroslan ozrl v njen obraz, bil je takó zmeden, da je postavil konja namesto turna in tekača namesto kraljice. Ona se mu je smejala in rekla: „Saj vi nič ne znate, gospod!“ Ko je Oroslan prvo igro zgubil, reče jej: „Prva igra nič ne šteje.“ Igrala sta

potem drugo, tretjo, četrto in peto igro, pa vselej je bil Oroslan premagan. Ratibora mu reče v šali: „Vi ste slab vojvoda, tudi na šahu ste bili tepeni.“ Oroslan pa dé: „Kdo se bo vam ustavil!“ Potem sta spet začela peti in pesmice skladati, zraven pa sta se krepčala z najboljšo kapljico in okusnimi jedmi. Na večer sta šla vsak v svojo spalnico. Pred razhodom je zapela še to kitico:

„Oj grenek je ločitve čas,
Britkejšega nič mi;
Saj, kedar loči se od nas,
Še solnce obledi.“

Šest sto osem in sedemdeseta noč.

Ko sta drugo jutro Oroslan in Ratibora zopet vesela vkupej sedela, slišalo se je naenkrat grozno možko vpitje pred palačo. Pridrlo je mnogo armenskih vojakov s sabljami v rokah v palačo in kričali so v armenskem jeziku: „Ali si prišel enkrat v našo pest, ti ljuti Oroslan!“ Ko je Oroslan to videl in slišal, mislil je sam pri sebi: „Princezinja me je izdala! Nalašč me je toliko časa v palači pridržala, da so vojaki mogli priti in me zajeti.“ Ko se pa na njo ozre, videl jo je vso blede in prestrašeno. Stopila je možakom nasproti in jih prašala: „Kdo ste? kaj hočete pri meni?“ Njih poveljnik Mramor reče: „O biser našega kraljestva, preblaga princezinja! ali ne veste, koga ste pod streho vzeli?“ Ona odvrne: „Koga pa?“ Mramor reče: „Tujec, ki je pri vas, je grozni Oroslan, naš sovražnik, ki nam je že toliko mest razdjal! Stara kraljica Srdomora nam je povedala, da imaš Strahoborovega sina tukaj in da si nas takó rešila te pošasti.“ Princezinja pa reče oficirju: „Kako se ti predrzneš, stopiti v mojo

palačo brez mojega dovoljenja?“ Mramor reče: „Poslan sem od vašega očeta, kralja Mirobrana, in sicer ni bila navada, da bi se moral kraljev poslanec prej pri vas oglasiti, če sme k vam ustopiti. Sicer pa zdaj ni časa, o tem se prekarjati; mi moramo princa hitro zgrabiti in pred kralja peljati. Kralj Mirobran ga bo ob glavo djal, in potem nam bo lahko, arabsko vojsko premagati in razkropiti.“ Princezinja mu reče: „To so vse prazne besede, kar ti govoriš. Oroslana ni pri meni, stara Srdomora se vam je zlagala. Ta mož, ki je pri meni, prosil me je za gostoljubje, in jaz sem mu to dovolila, nevedoča, kdo je. Zdaj je moj gost in stoji pod mojim varstvom, tudi če bi bil sam Oroslan. Le pojdi h kralju nazaj in reci mu, da ga je Srdomora nalagala.“ Mramor pa reče: „Ne smem brez Oroslana nazaj priti.“ — „Gorje tebi!“ reče princezinja, „kako se predrzneš, meni kljubovati?“

Ker pa oficir ni odjenjal in je hotel Oroslana kar zgrabiti, rekla mu je Ratibora: „Jaz ne vem, kdo je ta tujec; pa če je res Oroslan, potem vas bo vse poklal; kajti Oroslan se sto vitezev ne boji.“ Mramor reče: „Jaz se kralju Mirobranu ne smem zameriti. Prašaj tujca, kdo je; in če je Oroslan, ga moramo zgrabiti in odpeljati.“ Princezinja pa reče na to: „Tako ravnanje ni vitežko, ako bi vi vsi na enkrat po njem padli; kajti on je sam, vas je pa več kot sto. Dajte ga po samem na dvoboj poklicati, in kdor ga premaga, ta bo dobil od kralja posebno plačilo, tudi jaz bom zanj govorila. Armenci so bili od nekdanj junaki, naj se toraj vedno junaško obnašajo!“ Ta predlog je bil Mramorju po volji in rekel je! „Saj bi bilo res grdo, ko bi nas sto na enega

padlo. Hočemo se posamič ž njim poskusiti. Jaz se mu bom prvi postavil.“ Princezinja reče: „Jaz mu bom povedala, če mu je prav. Ako pa on tega predloga ne sprejme, ne smete mu nič žalega storiti; rajši se jaz in vse moje deklice postavimo v boj za njega in ga branimo.“

Šla je potem k Oroslanu in mu vse povedala, kaj vojaki hočejo in kako so volje, se ž njim boriti. Ko je slišal, da se hočejo posamič ž njim skušati, bil je vesel; kajti posamič se ni bal nikoga. Stopila sta si najprej z Mramorjem nasproti; pa Oroslan ga je kmalo prebodel, da je mrtev na tla padel. Potem je stopil na borišče Mramorjev brat, velik in močen vitez, pa Oroslan ga je v naglici posekal. Potem so prišli po vrsti še drugi, in v kratkem času jih je Oroslan posamič petdeset Armencev poklal. Zdaj si drugi niso več upali posamič nad njega, ampak vsi naenkrat so treščili vanj in ga hoteli pobiti. Oroslan pa je tako urno sukal svojo sabljo, da mu niso mogli blizo, on pa jih je po vrsti sekal in na tla pobijal, tako da jih je blo zmirom manj. Ko so zadnji videli, da nič ne opravijo, podali so se v beg.

Princezinja je zdaj Oroslana visoko spoštovala in mu rekla: „Na vas smejo vsi vitezi ponosni biti; vi ste vitez med vitezi. Potem reče Ratibora: „Nisem vam še povedala, da je Armenski kralj Mirobran moj oče. Izdala vas pa je moja stara mati Srdomora, tista babura, ki ste jo prvi večer videli, da sem se ž njo metala. Če pa zdaj moj oče zve, da sem se za vas potegnila in da sem nekoliko uzrok, da ste pomorili Mramorja in toliko vojakov, bo tako hud na mene, da se mu ne smem več pred obličje prikazati. Vzemite me toraj pod svoje varstvo, o princ,

kakor sem jaz vas.“ Oroslan ves vesel priseže in reče; „Hočem te braniti z zadnjo kapljo krvi; pa obljubi mi svojo ljubezen in zvestobo!“ Ratibora ga je objela in rekla: „Ljubiti hočem tebe in nikoga drugega!“ On jo praša potem: „Ali imaš dovolj srčne moči, da zapustiš svojo domovino za celo življenje?“ Ratibora odgovori: „Za tebe hočem vse storiti. Pa za nekaj te še prosim: Pojdi proč s svojo armado in pelji jo domu!“ — „Zakaj pa?“ praša Oroslan; „to ni mogoče, da bi jaz ravnal proti povelju svojega očeta, cesarja Strahobora.“ Ona pa mu reče: „Pomiri se zavolj tega, jaz ti hočem vse razložiti, kako se je prepir med nami in Grki začel. Vedi, v naših krajih obhajamo neke vesele dni, ki jih imenujemo predpust ali „Kurentov praznik.“ Takrat se pleše, pije, jé, gode in nori. Tudi principi in princezinje, pa druga gospoda, pridejo na te plese. Tudi jaz sem prej hodila; odkar se je vojska vnela, pa me oče ne pustijo več. Enkrat v predpustu smo pri nas napravili tak veliki ples ali „bal,“ in prišla je k nam z drugo gospôdo tudi grška princezinja Ljudmila iz Carigrada. Po končanem plesu hotela se je princezinja po morji na svoj dom povrniti. Dali smo jej tedaj eno barko in nekaj spremstva. Pa vzdignil se je na morji vihar, ki je barko odrinil od prave poti, da je zašla v ciperske vode. Morski roparji iz otoka Cipre so vjeli princezinjo in vse njene ljudi. Ko so pa morski roparji s svojim plenom proti Cipru jadrani, zasačil je tudi nje hud vihar in njih barko vrgel nazaj na naš breg. Naši vojaki so roparjem vzeli vse deklice in tudi princezinjo Ljudmilo; pa niso vedeli, da je ona med njimi, kajti barka ni bila tista, s katero so od nas šle

ampak roparska barka. Vojaki pošljejo blago in vjete deklice mojemu očetu. Ker so roparji rekli, da so te deklice sužinje, ktere so mislili prodati; zato se nihče ni veliko brigal za te ženske. Moj oče, kralj Mirobran, je ravno takrat poslal več daril na tvojega očeta, cesarja Strahobora, zato je ukazal, naj še te vjete dekleta seboj peljejo in jih cesarju Strahoboru podarijo, da mu bodo stregle, ali da jih zopet prodá, kamor hoče. Med temi deklicami je bila tedaj princezinja Ljudmila, katera se je tvojemu očetu tako dopadla, da jo je za ženo vzel.

Šest sto devet in sedemdeseta noč.

Tisti roparji pa so šli od nas v svoj kraj nazaj in so povedali, da jim je bila princezinja zopet vzeta; dokler so bili pa pri nas, niso nič črhnili, da imajo kako princezinjo vjeto, ker so se kazni bali. Ko je pa grški cesar Križan iz otoka Cipra zvedel, kako se je njegovi hčeri zgodilo, pisal je na mojega očeta tako pismo:

„Že pred dvema letoma vzeli ste ciperskim roparjem barko, v ktorej je bila moja hči Ljudmila, pa mi niste nič povedali o tem. Javno nisem hotel stvari preiskovati, da ne bi morda trpela čast moje hčere. Ker sem pa od roparjev za gotovo zvedel, da so Ljudmilo v vaši deželi pustili, prosim, da mi jo pošljete nazaj; ako ne, vedel vas bom kaznovati.“

Mojemu očetu je bilo močno žal, ko je pozneje zvedel, da je bila Ljudmila med tistimi dekleti, ki jih je poslal tvojemu očetu Strahoboru. Vender pa mu ni bilo mogoče, tirjati Ljudmilo nazaj, tem menj potem, ko je zvedel, da jo je cesar za ženo vzel ni da mu je rodila otroka. Pisal je toraj cesarju Kri-

žanu, kako se je to zgodilo in da ni vedel, da je bila med deklicami tudi Ljudmila, ter mu razložil, zakaj je ne more tirjati nazaj. Cesar Križan pa se ni dal potolažiti, ko je zvedel, da je bila njegova hči v dar poslana, kakor kaka sužinja ali pa žival. Sklenil je toraj maščevati se nad tvojim in nad mojim očetom, in je nalašč prosil vas za pomoč s tem namenom, da bi tvojo armado obkolil in vjel. Kar pa je rečeno od tistih treh biserov, to je vse laž. Ljudmila je tiste tri bisere že prej in prostovoljno meni dala in jaz jih še imam. Pojdi toraj in pelji svoje vojake domu, sicer pridejo Grki in Francozi in vas bodo vse pobili.“ Oroslan jej poljubi rokó in reče: „Hvala ti srčna, da si toliko skrbna za mene; pa prej ko se ločim, povej mi še, kaj bo iz tebe, ko te zapustim?“ Ona reče: „V treh dneh pridem za teboj; le pojdi naprej! Kmalo te dojdem in potem pojdemo skupaj v Bagdad.“ Potem sta si še enkrat zvestobo prisegla, se objela in poljubila. Oroslan se je na to vsedel na konja in odjahal iz palače proti tisti ravnini, kjer je bil princezinjo v prvič videl. Na ravnini je Oroslan videl tri konjike. On se jim skrivej približuje; pa kmalo jih je spoznal: bil je minister Silan z dvema oficirjema. Ko ga ti vsi veseli pozdravijo, povedal jim je Oroslan, da je bil v gostih pri Ratibori, armenski princezinji, in kaj je od nje zvedel. Potem so se vsi štirje povrnili k armadi, in Oroslan je dal povelje, da se je vsa armada obrnila in marširala nazaj proti domu. V petih dneh so prišli že v svojo deželo, kjer so bili zunaj nevarnosti. Vendar je Oroslan s sto konjiki zadej na straži ostal, da bi svojim hitro naznanil, če bi se sovražnik nenadoma za njimi prikazal; druga

armada pa je marširala naprej proti Bagdadu. Cez par dni, ko je s svojimi sto vitezi za drugo armado počasi naprej jahal, pokaže se od zadej naenkrat neka megla. Kmalo pa se iz te megle zasvetijo suličice sovražnih vitezev, ki so bili vsi v železnih oklepih. Na težkih konjih pribučiijo ti vitezi, (bilo jih je okoli sto) ter obkoliijo Oroslana in njegovih sto konjikov s klicom: „Dohiteli smo vas! Zdaj se pa podajte in odložite svoje orožje; potem vas pustimo živeti.“ Oroslan pa jim odgovori: „Vi pasjeglavci, ali kdor ste, takim se mi ne podamo, kakor ste vi!“ Komaj je to izgovoril, trčili ste obe četi vkup in mahali so se s sabljami celi dan, tako da je bilo iz Arabcev mnogo ranjenih; iz tujcev pa ni bil nobeden ranjen, ker so imeli vsi železne oklepe. Oroslan je rekel: „Svoje žive dni nisem videl takih junakov, kakor so ti.“ Ranjeni Arabci pa so pravili, da si imajo le poveljniku sovražnikov zahvaliti za življenje, in djali so: „Poveljnik teh vitezov je Francoz in dal je svojim ljudem prepoved, da nas ne smejo do smrti pobiti, ampak samo lahko raniti. Zato ni nobeden od nas mrtev.“ Oroslan reče: „Jutri zjutraj jih moramo spet napasti in v beg zapoditi. Tujci pa so rekli svojemu sodniku: „Danes nismo dosegli svojega namena. Jutri jih hočemo posamič na dvoboj klicati.“

Ko se je prihodnji dan svitati začelo, skočili so Oroslan in njegovi spremljevalci na konje in jezdili sovražniku nasproti, pa tujci, ki so jih Arabci za Francoze imeli, bili so že pripravljene. Eden iz tujcev stopi iz vrste in reče: „Kdo se hoče z menoj poskusiti?“ Oglasil se je eden iz Arabcev. Lovila in ruvala sta se en čas, pa kmalo je tujec potegnil Arabca raz konja, ga zvezal in peljal seboj

kot jetnika. Potem se je oglasil zopet en drug tujec, in zopet drug Arabec se mu je postavil. Pa tudi temu se ni bolje godilo. Dvajset Arabcev je bilo na tak način že premaganih in vjetih; Arabci pa niso mogli ne enega tujca premagati. Oroslan je bil zelo žalosten. Rekel je: „Že vidim, da se moram sam v boj postaviti; moji ljudje so preslabi za te viteze.“ Ko se Oroslan oglasi, da se hoče poskusiti z vsakim nasprotnikom, pride mu sam poveljnik tujcev nasproti. Dvajset mož ga je spremilo do srede borišča, potem pa so šli nazaj. Ta poveljnik tujih vitezov je imel višnjev jopič in pod njim železen oklep. Sedel je na črnem konji, ki je imel srebrno ujzdo, in drugo kovino pri jermenovji tudi srebrno. Tuji vitez bil je lepega obraza, pa brez muštac. Ko se mu Oroslan približa, reče mu tuji mladenič: „O ti Oroslan, sin Strahobora, ki si toliko mest razdjal, poskusi se enkrat z menoj!“

Šest sto in osemdeseta noč.

Oroslan mu gre hrabro nasproti in borila sta se celi dan kakor dva leva. Drug družega ne moreta premagati; ko se mrak naredi, šla sta vsak v svoj tabor nazaj. Oroslan je rekel svojim ljudem: „Svoj živ dan nisem imel pred seboj tako urnega in krepkega viteza. Takih ljudi bi hotel več imeti v svoji armadi! Samo to se mi čudno zdi, da kolikokrat je priložnost imel, da bi me bil lahko prebodel, je vselej sulico obrnil in me sunil samo z lesom.“ Drugo jutro se je boj vnovič začel. Borila sta se celi dan, pa nobeden ni bil zmagovalec. Ko sta si na tretji dan nasproti stopila, borila sta se spet celi dopoldan brez uspeha. Opoldan pa se je tujcu konj spodtek-

nil in padel. S konjem je padel tudi tujec na tla. Oroslan skoči hitro s konja in gre s sabljo nad viteza, ki je še na tleh ležal, ter ga hoče posekati. Tujec pa mu zakliče: „Oroslan, ali imaš vender toliko poguma, da hočeš pod konjem ležečega nasprotnika umoriti? Sram te bodi, to ni junaško! Tako dela le tisti, ktereга sicer še babe zmagajo!“ Oroslana te besede presunejo in sramoval se je samega sebe, ko se je spomnil, kolikokrat mu je tujec prej ta dan prizanesel, on pa mu danes ni hotel prizanesti. Ko pa tujcu natančneje v obraz pogleda, spoznal ga je, — bila je princezinja Ratibora! Vrgel je zdaj sabljo proč in vzdignil Ratiboro izpod konja. Potem jo praša, zakaj je tako čudna, da ga je v vitežki obleki nenadoma napadla? Ona mu odgovori: „Hotela sem te poskusiti, kako izurjen in močen si v boju. Vsi ti vitezi, ki jih okoli mene vidiš, niso možje, ampak moje družice, moje junaške Armenke. Te device so premagale in vjele tvoje viteze, in tudi jaz bi bila tebe vjela in zvezala, ako bi ne bil moj konj padel in jaz pod njega.“ Potem je ukazala Ratibora tistih dvajset jetnikov odvezati in v arabski tabor nazaj spustiti. Ko so se armenske deklice pred Oroslanom poklonile, rekel jim je on: „Takah ljudi, kakor ste vi, so potrebni kralji v hudih časih.“ Oroslan je bil ves srečen, da je imel zopet svojo ljubo Ratiboro pri sebi. Šla je s svojimi junaškimi deklicami ž njim v Bagdad, kjer je imel tudi Oroslan svojo lastno palačo. On je njej za trdno obljubil, da jo vzame za ženo, ako le njegov oče v to privoli. Tako je bila Ratibora veselega upanja in je lahko pozabila na svoj dom in svoje stariše. Udala se je Oroslanu, kakor bi bila že njegova žena.

Cesar Strahobor pa nikakor ni bil vesel, da se je vojska domu povrnila. Še prav nevoljen je bil in rekel: „Jaz sem cesarju Križanu pomoč obljubil in moj sin me je na laž postavil! Ali sem jaz cesar ali je Oroslan?“ Ko mu je Oroslan vse razložil, kar je od princezinje zvedel, ni hotel cesar nič verjeti in djal je: „Kdo vé, če ni bila princezinja tako podučena, naj takó govori proti tebi? Ali pa si je sama izmislila to laž, da je našo vojsko iz dežele spravila in takó svojo domovino rešila? Jaz na ženske besede ne dam veliko!“ Ko je Oroslan videl, da je njegov oče jezen na princezinjo Ratiboro, mu ni hotel za zdaj še nič povedati, da misli princezinjo za ženo vzeti. Mislil si je: „Zdaj ne bo privolil v ženitev; počakajmo, da se njegova jeza poleže.“ Ko je pa čez nekaj mesecev princezinja Ratibora čutila, da je noseča od Oroslana, začela se je jokati in svojega ženina prašati, kdaj misli poroko napraviti, ker že je zadnji čas, ako jo hoče rešiti pred sramoto. Oroslan je njej potem povedal, zakaj je kralj na njo jezen in zakaj on (Oroslan) s poroko odlašá, ker namreč še nema očetovega dovoljenja. Ratibora reče vsa razžaljena: „Ali nisem mar plemenite, kraljeve krvi, da je toliko obotavljanja nepotrebnega zavolj mene? Pojdi k tvojemu očetu, nesi mu ta dva bisera od mene v dar in reci mu na svojo častno besedo, da je vse resnica, kar sem jaz povedala. Potem ga prosí, naj privoli v najino poroko! Ako tega ne storiš, moram umreti od sramote!“ Na to je vzela od tistih treh dragocenih in čarobnih biserov dva in jih jih izročila Oroslanu, da jih je cesarju nesel v dar; enega pa je sama obdržala. Oroslan je šel k očetu, mu izročil oba bisera in rekel: „Ta dva bisera

vam pošlje princezinja Ratibora v dar in vas zagotavlja, da je vse resnica, kar je meni povedala zastran prepira med Grki in Armenci. Ona pravi, da je moja mačeha, cesarica Ljudmila, hči grškega cesarja Križana, in da je ta hotel našo vojsko zato zapeljati in vjeti, da bi vas prisilil, poslati mu hčer nazaj. Princezinja Ratibora je meni ne enkrat, ampak večkrat, in tako tudi vsem mojim vojakom življenje rešila, tega vas zagotovim, ljubi oče, na mojo častno besedo! Zato vas prosim, nehajte s svojim sovražtvom in spoštujte jo, kakor jaz.“ Cesar Strahobor reče na to: „Čemu bodo meni biseri? Dal ju bom enega tvoji sestri, mali princezinji Radovili, enega pa tvojemu bratu, malemu princu Žalomeru.“ Oroslan se zavzame, ko sliši praviti o princu Žalomeru, ker o tem še ni nič vedel. Praša toraj očeta: „Ali imam jaz tudi kakega brata?“ Cesar reče: „Ali ne veš, da je cesarica dvojčke porodila, najprej dekle, čez dve uri pa fantička. To je princ Žalomer, ki je zdaj šest let star.“ Oroslan reče ves žalosten: „Meni so povedali samo od Radovile; od princa do danes nisem nič slišal.“ Ko je cesar zapazil da je Oroslan žalosten, da ima malega brata. reče mu ves nevoljen: „Kakó, da je tebi moj sin napoti? Saj ti zavolj njega ne boš zavržen, ampak ostaneš prestolonaslednik. Sicer pa je neumno, da s teboj o takih rečeh govorim. Cesar sem še jaz in ne bom še tebe za svet prašal, kaj mi je storiti in kaj ne!“ Ko je Oroslan videl, da je očeta zopet v slabo voljo spravil, hotel je že spet oditi in mu nič omeniti od svoje ženitve. Ker pa ni bilo več časa zgubiti in se je bal, da mu bo Ratibora od žalosti zbolela, mu je vendar celo svojo ljubezen do princezinje

razodel in ga prosil dovoljenja za ženitev. Ko cesar to sliši, postal je še bolj jezen in rekel: „Saj sem vedel da imata nekaj med seboj, sicer bi ti ne bil mene na sramoto postavil in bežal s svojo armado iz Armenije! Kaj dela ta ženska tukaj? Pognal jo bom čez mejo, če kmalo sama ne gre!“ Ko je Oroslan videl, da cesar od jeze kar trepeta, zapustil ga je in šel ves žalosten domu. Sicer bi se bil mogel poročiti s princezinjo tudi proti očetovi volji; toda bal se je, ako to stori, da ga bo oče čisto zavrgel, posebno zdaj, ko je imel še družega sina, kteremu bi lahko prepustil krono in cesarstvo po svoji smrti. Da bi se tako ob vse pripravil in še nazadnje spoštovanje pri princezinji zgubil, ko bi postal iz princa zavržen in reven mož, rajši je hotel še nekaj časa potrpeti in čakati, da se morda samo od sebe na bolje obrne. Ko k princezinji nazaj pride, ni si upal vsega povedati, kar je cesar rekel, vendar pa je povedal, da je njegov oče na njo še zmirom jezen, in da bo treba še nekaž časa potrpeti, da se resnica in blagohotje princezinje spriča. Toda princezinja iz vseh teh besedij ni družega povzela, ko samo to, da iz poroke ne bo nič. Jokala je noč in dan in rekla sama pri sebi: „Kaj hočem zdaj reva početi? Ako tukaj porodim, imam sramoto; ako domu grem, se v tem stanu tudi ne smem prikazati pred očeta! Pa rajši grem še domu in hočem poslušati kletev in zmirjanje mojih ljudi, kakor bi tukaj nadlego delala ljudem, ki za me ne marajo!“ Enkrat, ko je bil Oroslan na lovu, poslala je vse svoje družice domu in jim naročila: „Pojdite pred menoj domu in povejte mojemu očetu, da ga lepo prosim odpuščanja, ker sem brez njegove vednosti svoj dom zapustila; recite

mu, da bom prišla kmalo za vami.“ Te družice niso nič vedele, v kakem stanu je princezinja. Zasedle so torej svoje konje in jahale veselo domu v Armenijo. Samo sestro Marjano je princezinja pri sebi obdržala, in ta je tudi za vse vedela. Ratibora jej potem, ko so une odšle, tako govori: „Ljuba Marjana! šli bove nazaj domu. Iz poroke nič ne bo, kakor vidim, tako v sramoti pa nočem tukaj poroditi. Kriva sem tega sama, zakaj sem zapustila očeta in mater in svoj dom, da sem šla po svetu za vešasto lučjo, ktera se mi je zdaj skrila, ko jo najbolj potrebujem! Vsa moja moč in moj pogum je proč, odkar sem v tem stanu! Včasih sem ukrotila vsacega konja, zdaj ne vem, če bom zamogla še nanj zlesti! Treba bo poiskati kakega možkega, da naji bo spremil, kajti jaz znam vsako uro poroditi, in nemam več moči, da bi orožje nosila in se sama branila pred roparji in tolovaji.“ Marjana reče: „Naš črni zamorec Krok ar je bil enkrat pri roparjih; on se jim bo znal najbolje izogniti; tudi je močan in pogumen. Ali ga hočem prašati, če bi hotel z nama iti?“ Princezinja je rekla: „Pokliči ga k meni!“ Ko Krok ar pride, se je Ratibora kar groze stresla, tako je bil grd. Pa v sili človek ne more dosti zbirati. Prosila ga je toraj, naj bi spremil njo in Marjano v Armenijo, in mu obljubila obilno plačo. Krok ar je pogledal na princezinjo, in ko jo vidi vso v biserih, si misli: „Na poti jej bom vse to pobral in jo popihal proč. Kdo jo bo branil sredi puščave?“ S takimi mislimi v srcu je obljubil ženskama, da ji hoče spremiti v Armenijo.

Šest sto ena in osemdeseta noč.

Zamorec je kmalo osedlal tri konje in z živežem ter drugo potrebsčino obložil tri velblode. V tihi noči so se vsi trije vsedli na konje in odhajali iz mesta.

Jahali so celo noč in celi dan potem do večera. O mraku postalo je princezinji slabo in čutila je, da bo porodila. Prosila je toraj zamorca, naj jo s konja vzdigne. Ko je potem Ratibora v bolečinah tam ležala, mislil si je zamorec: „Zdaj je prava priložnost, da princezinji vzamem vse njene bisere in potem s konji in velblodi ubežim!“ Skočil je toraj k princezinji in jej zažugal, da jo umori, ako mu ne da vsega svojega lišpa. Segel je kar pod vrat in jej hotel odtrgati koralde s tistim biserom v sredi. Princezinja pa je v svoji največji slabosti imela še toliko moči, da je Krokarja prijela za roko tako trdo, da je ni mogel izviti. Zgrabil je toraj z drugo roko za meč in princezinjo mahnil po vratu ter jej razsekal žilo, da je morala umreti. Vse to se je zgodilo tako hitro, da je Marjana že prepozno prišla, ko je nekoliko zaostavša na vpitje princezinje prihitela na pomoč. Ropar je ravno začel trgati žlahtne kamne od pasa, ki ga je Ratibora na sebi imela, kar pride od zadej Marjana na svojega konju, od spredaj pa se tudi zasliši peketanje konjskih kopit. Roparski zamorec Krokar se zdaj ni več varnega čutil, skočil je urno na svojega konja in zbežal.

Umirajoča princezinja pa je porodila lepega sina. Ko je Marjana na mesto prišla, bil je ravno še pravi čas, da je otroka povila in rešila, umrli Ratibori pa oči zatisnila. Marjana je rjula in jokala kakor zblaznela, ko je morala ta strašni prizor gledati. S

pestjo se je tolkla v obraz, dokler jej ni kri pritekla, in klela nečloveškega zamorca.

Med tem pa se je peketanje konjskih kopit vedno bolj približavalo. Bil je kralj Mirobran s svojimi konjiki, ki so šli princezinji naproti, ko so od unih deklic zvedeli, da pride ona po tej poti in v kratkem domu. Na vpitje Marjane so se jezdeci ustavili in pogledali, kaj je. Ko je kralj svojo hčer zaklano videl, padel je v omedlevice. Vojaki so postavili šotore in kralja nesli v njegov šotor. Ko je kralj Mirobran zopet k zavesti prišel, dal je Marjano poklicati, da mu je vse povedala, kako se je s princezinjo godilo. Ko je kralj zvedel grdo obnašanje cesarja Strahobora in zamorca Krokarja proti njegovi hčeri, storilo se mu je kar črno pred očmi. Jokal se je na glas in tudi drugi ljudje okoli njega so se jokali. Drugi dan je dal mrtvo princezinjo v lep rakev položiti, da jo je vzel seboj v Armenijo in tam slovesno pokopal. Sinčka Ratibore pa je izročil Marjani v oskrb, dokler niso prišli domu, kjer je zanj po očetovsko skrbel, kajti ni imel zraven Ratibore drugih otrok, toraj je bil ta otrok njegov dedič in prestolonaslednik. Ko pa domu pride, podal se je kralj precej k svoji materi Srdomori in jej vse povedal, nazadnje pa uzkliknil: „Poglej, kaj so ti malovredni Arabci naredili z mojo hčerjo! Mi se moramo maščevati in nad njimi si ohladiti svojo jezo. Če te sramote ne izbrisemo s krvjo, hočem sam sebe končati!“ Srdomora mu reče: „Nič ne maraj! To bodo že drago plačali! Pokončala bom cesarja Strahobora in ves njegov rod in storila bom take reči, da jih še noben junak ni, in da si bodo še čez sto in sto let od mene historije pravili! Le vbogaj me, kar ti

bom rekla, pa bo vse prav šlo.“ — „Kaj pa hočem storiti?“ praša kralj. Srdomora mu reče: „Priskrbi mi najprej šest lepih deklet, da jih bom naučila zdravila kuhati in latinske molitve moliti. Potem se bove preoblekle kot nune in šle na dvor cesarja Strahobora. On je velik babjak in je ves srečen, če kako kikljo vidi; zato bo mojim lepim nunam prijazno lice kazal in nam dovolil prosti uhod in izhod v njegovi palači. Kaj bove tam delale, to bodeš že pozneje zvedel.“ Kralj Mirobran je dal brž povelje, da so se za to pripravne deklice poiskale, da jih je Srdomora vzela v svojo šolo.

Ko je Oroslan iz lova domu prišel in je zvedel, da je Ratibora zbežala, bil je tako žalosten, da tri dni nič ni jedel. Potem je šel k svojemu očetu in mu hudo očital njegovo trdosrčnost proti nesrečni princezinji. Nazadnje je rekel: „Ako je reva v svojem žalostnem stanu med potjo kje smrt storila, imate vi to na vesti, ker take osode ona ni zaslužila!“ Potem je cesarju še enkrat od začetka vse povedal, koliko dobrega mu je Ratibora storila in kako žalostno plačo je za to v Bagdadu prejela. Cesarju Strahoboru začele so se zdaj oči odpirati in obžaloval je svojo trdosrčnost proti nesrečni Ratibori. Toda po toči zvoniti je prepozno; z najlepšimi ukazi in s celimi gorami zlatá ne bi bil mogel princezinje več k življenju obuditi. Nazadnje je Oroslan rekel očetu: „Meni je tako hudo, da ne morem tukaj v Bagdadu ostati; pošljite me toraj za poveljnika v kako trdnjavo, ali pa za namestnika v kako oddaljeno deželo!“ Cesar reče: „To se lahko zgodi. Poslal te bom za svojega namestnika v Sirijo, da boš stoloval in vladal v lepem Damasku. Tam boš na vse to zopet pozabil.“

Precej je dal cesar potrebne ukaze in poslal hitre jezdece v Damask, da so tam oznanili, da pride princ Oroslan kot cesarski namestnik tje stolovat in vladat. Generala Robasa je dal cesar svojemu sinu za svetovalca in podpoveljnika. Z lepim kardelom izbranih vojakov na konjih podal se je Oroslan v Sirijo. Njegovo srce pa je krvavelo zavoljo Ratibore, po kateri je zgubil ves sled in ni prav nič mogel zvedeti, kam je šla in kako se jej godi. Slutil pa ni nič dobrega.

Šest sto dve in osemdeseta noč.

Med tem pa sta princ Žalomer in princezinja Radovila rastla in se razcvitala, kakor dve vrtni roži. Bila sta pridna, bistroumna, ubogljiva, krotka in pobožna otroka. Vrlo dobro sta se učila in zelo rada sta molila. Kot dvojčka in ene starosti tičala sta zmirom vkupaj in nista mogla živeti drug brez drugega. Ko sta bila osemnajst let stara, odpravljali so se nekteri romarji, da bi romali v sveto deželo Jeruzalem. Princ Žalomer bi bil tudi rad šel z romarji in je prosil svojega očeta, naj bi mu to dovolil. Toda cesar Strahobor mu je branil in rekel: „Počakaj še eno leto, drugo leto pojdem še jaz s teboj.“ Žalomer pa je bil nepotrpežljiv, šel je k svoji sestri Radovili in jej rekel: „Oče me ne pustijo iti z romarji! Jaz bom pa vzel nekaj denarja seboj in bom to noč šel skrivaj za drugimi romarji.“ Radovila reče na to: „Ljubi brat, prosim te, vzemi še mene seboj!“ Žalomer je privolil in jej rekel: „Počakaj me o polnoči pred vratmi!“ Radovila se je preoblekla kakor mož, vzela nekaj denarja in čakala na brata, ki je prijahal in pripeljal tudi za njo enega konja. Potem sta se na

konje vsedla in dirjala iz mesta; kajti bila sta oba izučena v jezdarenju. Kmalo sta dohitela druge romarje in se pomešala med nje. Srečno sta prišla v Jeruzalem, tam pobožno molila na svetem grobu in na drugih svetih krajih. Po noči pa se je princ Žalomer prehladil in je tako hudo zbolel, da ni mogel z drugimi romarji nazaj potovati, ampak obležal je v Jeruzalemu. Sestra Radovila mu je stregla. Najela sta izbo v neki gostilni in princezinja je kupovala hrano za sebe in za bolnega brata, dokler sta kaj denarjev imela. Ko je tega zmanjkalo, začela je prodajati svoje zlate uhane, zapestnike in prstane in kar je takega vrednostnega imela. Pa kmalo je tudi to pošlo in potem je bilo hudo za Radovilo, ker bratu ni mogla postreči, kakor bi želel. Enkrat je rekel princ: „Čutim se nekaj boljši in rad bi jedel pečenko.“ Zdaj mu je morala Radovila povedati, da nema nič več denarja in da jo je sram, miloščino prositi. Rekla je nazadnje: „Druzega ne kaže, kakor da pri kaki gosposki hiši v službo stopim, da bom za sebe in za tebe zaslužila vsakdajni kruh. Težko mi je, ločiti se od tebe in te samega pustiti; pa ni druge pomoči!“ Žalomer reče: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Ali boš ti kot princezinja za deklo služila?“ Potem sta se oba jokala in princezinja je rekla: „Mora že tako biti. Saj tukaj me nobeden ne pozna, zato me ne bo toliko sram, za deklo služiti. Sicer pa bo to trpelo le do tje, da ti ozdraviš, potem greva spet skupaj domu.“ Na to je vstala, poljubila svojega brata in šla v mesto, ne vedoča, kam. Naredila se je noč, pa princezinje ni bilo nazaj; in kolikor tudi je bilo bolnemu princu hudo po njej, ni je bilo celo noč nazaj in tudi drugo jutro ne. Princ

je čakal dva dni na sestro in trpel hud glad; ko je pa le ni bilo nazaj, poklical je krčmarjeve ljudi in jih naprosil, da so ga v cunje zavitega nesli doli na cesto, da so mu mimogredoči usmiljeni ljudje kaj dali, da si je jesti kupil. Dobri ljudje so mu prinesli jesti in vrč z vodo; tudi blazino, da je glavo nanjo naslonil, pa odevalo (kovter), s katerim se je odel. Proti večeru pa ga je žalost po sestri tako prevzela, da je spet omedlel. Ko je brez zavesti tam ležal, se je ljudem smilil; nabrali so več denarja in ga dali nekemu vozniku, ki je šel proti Damasku, ter mu rekli: „Tukaj imaš plačilo. Vzemi tega bolnika, položi ga na svoj voz in pelji ga v Damask, kjer ga boš oddal v bolnišnici.“ Voznik je denar vzel in princa položil na svoj voz, ter vozil v temni noči po cesti proti Damasku. Med potjo pa, ko je princa do smrti bledega in brez zavesti ležečega videl, mislil si je: Ta človek bo vsak čas umrl! Čemu ga bom v Damask vozil, saj tudi tukaj kje lahko umrje? Na vozu se še bolj pretrese; bolje da ga blizo kake hiše na trato položim. Če bo zjutraj še živ, mu bodo že postregli; če pa po noči umrje, naj storijo ž njim, kar hočejo, saj ga ne boli več.“ Tako je mislil in tudi storil. Vzel je princa z voza in ga položil na trato blizo neke hiše, ki je tik ceste stala. V tej hiši je pa prebival nek brivec. Ko ta zjutraj iz hiše pride, se je zelo ustrašil, ko vidi človeka kakor mrtvega tam na trati ležati. Bil je v skrbeh in si mislil: „Gotovo so ga po noči kje ubili, zdaj so ga pa sim prinesli. Če ga ljudje tukaj najdejo, prišla bo komisija, in nazadnje še bodo mene prijeli in me sumničili, da sem ga jaz ubil. Na vsak način pa bom imel dosti potov in sitnosti. Zato je najbolje, da zdaj na

vse zgodaj, ko je še malo ljudi na cesti, mrliča daleč proč od moje hiše na cesto nesem. Tam naj storijo ž njim, kar hočejo.“ S takimi mislimi se je princu približal in ga hotel vzdigniti. Zdaj pa je princ začel kakor v spanji stokati, tudi se se videlo, da diha. Zdaj je brivec mislil, da ima pijanega človeka pred seboj, in začel je godrnjati: „Ti ljudje se tako nadržejo šnopsa, da ne vedó, kam padejo.“ Ko pa bolniku v obraz pogleda in vidi, da je še mlad, lep in brez brade, rekel je: „Ta mladenič je menda tujec in menda je tako bolan, da ne more govoriti. Takemu se more pomagati! Bomo kmalo videli, kaj mu je!“ To rekši ga vzdigne in nese v svojo izbo; ga položi v svojo postelj, mu skuha gorke juhe in mu sploh streže, kakor usmiljen Samaritan. Preoblekel ga je v novo perilo, potem je šel k sosedinjam, jih poklical k bolniku in prašal, kake zdravila bi v taki bolezni pomagale. Kar so mu ženske svetovale, je dobri brivec vse storil in kupil, ter celi dan stregel princu, kakor bi bil njegov brat. Še zaslužiti nič ni mogel v tem času; le sreča, da je imel nekaj krajcarjev prihranjenih, ki so mu zdaj prav prišli. Ko je princ zopet k zavesti prišel, bil je brivec zelo vesel; stregel mu je še bolj, da bi ga prej po konci spravil. Čez tri dni je bil princ že boljši. Zdaj je šel brivec na trg, je kupil deset kokoši in je vsaki dan eno zaklal ter jo bolniku skuhal ali spekel. Tudi mu je kupil krepkega, zdravega vina, da bi bolnik prej k moči prišel. Pri taki postrežbi je princ kmalo okreval in se popravil; čez mesec dni je bil že precej trden in se sprehajal okoli hiše.

Šest sto tri in osemdeseta noč.

Princ Žalomer ni vedel, kako bi se brivcu zahvalil za toliko dobrotljivost. Ko je k moči prišel, si je mislil: „Zdaj sem brivcu že dosti nadleže delal, treba je, da grem po svetu svojo sestro iskat in potem ž njo domu.“ Stopil je tedaj k brivcu, se mu lepo zahvalil za toliko dobrot in rekel, da misli potovati na svoj dom. Brivec ga vpraša: „Povej mi enkrat, kdo si in od kod si, ker mi tega še nisi pravil! Po zunajnosti in po obnašanju soditi, moraš biti iz dobre hiše.“ Princ mu ni hotel razodeti, da je samega cesarja Strahobora sin, ampak rekel je le, da je sin bogatega trgovca iz Bagdada; vse drugo je pa po pravici povedal, kako sta s sestro od doma ušla, kako sta v Jeruzalem romala, kako je zbolel in kako je sestra na enkrat zginila. Nazadnje je rekel: „Strašno me skrbi, kaj je z mojo sestro in kam je zginila; tudi se mi toži po domu. Na vsak način moram domu, da očetu povem, kaj se je zgodilo; oče bodo že vse storili, da jo spet najdejo, če še živi. Najprej pa se hočem podati v Damask; morda tam kaj zvem o njej.“ Brivec reče na to: „Ti si še preslab, in ne moreš sam po svetu potovati. Kdo ti bo pomagal, če ti med potjo slabo pride? Jaz sem sam in nemam nikogar na svetu; zato te hočem spremiti do Damaska, in ako treba, tudi do Bagdada.“ Princ odvrne vesel: „Oh, le stori to, ako srečno prideva v Bagdad, ti bo moj oče obilno poplačal, kar si meni storil. Kako daleč da je od tod v Damask?“ Brivec reče: „Šest dni.“ Potem je brivec vso svojo ropotijo prodal in se podal s princem na pot. Čez šest dni sta prišla v Damask in ostala v neki gostilni. Princ je skrbno

popraševal po svoji sestri, pa ni mogel nič zvedeti. Ko sta se brivec in princ tri dni pozneje sprehajala po mestu, videla sta pred palačo cesarskega namestnika princa Oroslana veliko vozov in tovarne živine, in mnogo ljudi, ki so blago v zabojih in skrinjah prinašali in razkladali. Princ je enega hlapca prašal, čigavo je to blago in kam se ti ljudje na pot odpravljajo? Hlapec mu reče: „To pošlje vse princ Oroslan, cesarski namestnik v Damasku, svojemu očetu, cesarju Strahoboru v Bagdad. Tu so vmes vsi davki te dežele enega leta; potem mnogo daril. Pojde pa z blagom mnogo služabnikov in vojakov, njim na čelu sam general Robas s svojo gospo.“ Ko je princ Žalomer to slišal in se spomnil svoje domačije, bilo mu je spet težko pri srcu in solze so mu stopile v oči. Rekel je brivcu: „Meni ni mogoče, dalje tukaj ostati. Pridružil se bom tem ljudem in šel ž njimi v Bagdad, mojo domovino.“ Brivec reče: „Kaj pa hočeš bolj pametnega storiti? Prav je, da greš k svojim staršem, ki so gotovo v velikih skrbeh zavolj tebe! Tako jim boš srce utišil. Jaz pa hočem iti s teboj; saj nemam nikogar na svetu, ko tebe.“ Princ je bil zelo vesel, da je nagnil brivca tako lahko na svojo misel. Precej je prašal hlapce, ki so blago nakladali, če bi smela tudi on in brivec ž njimi v tovaršiji potovati v Bagdad? Hlapci rečejo: „Več nas je, ložej se ubranimo roparjev; sicer pa se nam brez skrbi lahko pridružita, ker ta pot pojdejo vojaki z nami.“ Brivec in princ gresta v svojo krčmo, osedlata in obložita svoja dva osla z vsem potrebnim, ter se pridružita tej veliki kompaniji, ki je šla v Bagdad.

Zdaj moramo pa še pogledati, kako se je med tem časom princezinji Radovili godilo. Ko je ona

šla od brata v mesto, da bi kako službo poiskala ter tako sebe in bolnega brata preživela, srečal jo je neki ropar, ki je preoblečen po mestu hodil, da ga nobeden ni poznal. Temu se je lepa deklica tako dopadla, da je precej sklenil, ugrabiti jo, naj bo že dekle bogatih ali revnih staršev. Ustavil jo je tedaj v nekih ozkih ulicah in jo prašal, če je gospodična ali koj dekla? Ona ga debelo pogleda. Tolovaj pa jej reče: „Vedi, jaz sem imel šest hčerá, pa jih je pet umrlo, samo ena še živi. Zato sem te prašal, če si gospodična ali če služiš, ker bi rad eno dobil, ki bi hotela moji hčeri za družico in prijateljico biti. Ako nemaš žlahte, vzel te bom kakor za svojo hčer.“ Radovila je mislila, da dobi tukaj dobro službo. Zato je možu odgovorila: „Vedite, gospod, jaz sem Arabka iz Bagdada in imam tukaj svojega bolnega brata. Rada grem k vam v službo, pa le pod tem pogojem, da me pustite vsak večer mojega brata obiskati.“ Ropar si je mislil: „to bom kmalo imel,“ ter jej odgovoril. „Pri nas se ti bo prav dobro godilo; ne boš za deklo, ampak za družico ali tovaršico pri moji hčeri. Vsak dan lahko obiščeš svojega brata, ali pa ga bomo v našo hišo prenesli, če bo hotel priti.“ Radovila je bila te ponudbe vesela in je šla takoj z njim. Ropar pa ni imel ne hčere, ne hiše; vse to si je le izmislil, da je dekle seboj zvabil. Šel je z njo pred mesto, kjer sta ga že dva tovarša s konjem in vozom čakala. Vsedli so se vsi štirje na voz in pognali konja, da je dirjal ko vrag. Ko so le naprej šli in se nikjer ustavili, spoznala je princezinja, da je goljufana, ter se začela britko jokati. Pa roparji se za to niso zmenili in dirjali s konjem naprej, dokler niso prišli v samoto, kjer so bili varni. Ko med

hribe pridejo, so stopili roparji z voza in peljali konja in voz v svoj brlog, ki je bil v neki jami pod zemljo. Ker se je princezinja zmirom jokala, zavpil je ropar nad njo: „Kaj se zmirom jočeš? Če ne boš tiho, te bom tako pretepel, da ne boš več ustala, ti potepenka!“ „Ona pa mu reče: „Ti grdi hudobnež, zaupala sem ti, in ti si izdal in prekanil slabo deklé! Ali je to navada pri Arabcih?“ Ropar pa je vzel svoj bič in jo je tako dolgo tepel, dokler ni utihnila.

Drugi dan se je Radovila zopet spomnila svojega brata in rekla roparju: „Ti nesramni falot! Kaj hočeš od mene, da si me zvalil v ta brlog?“ Ropar pa je vzel spet bič v roke in je deklico tako dolgo tepel, dokler se ni na tla zgrudila. Potem jej reče: „Ako ne nehaš jokati, odrezal ti bom jezik in ti ga v goltanec potisnil.“ Ropar je mislil, da bo dekle ukrotil in da mu bo sčasoma pokorna, tako da jo bo mogel pri sebi obdržati za gospodinjo. Toda Radovila ga ni mogla videti in je tolovaja vsak dan zmirjala, če je bla prav do krvi tepena. Nazadnje si je ropar mislil: „Kaj hočem ž njo? Najbolj pametno je, da jo prodam! Lepa je in mlada, dobil bom gotovo lep denar za njo. Da jo pa bogati gospodje vidijo, moram se preseliti v Damask. Tam bom kmalo našel kupca. Tukaj v hribih nema nobeden toliko denarja, da bi jo plačal.“ S takimi mislimi navdahnjen, je ropar konja napregel in se peljal z Radovilo v veliko mesto Damask.

Šest sto štiri in osemdeseta noč.

Ko s princezinjo v Damask pride, najel si je ropar stanovanje in tam ostal. Da bi bogati gospodje videli Radovilo, hodil je ž njo na trg in jo peljal tudi na sprehod. Kupil jej je lepo obleko, da je

bila še lepši videti. Doma pa jo je na trdem imel in jo pogosto tepel. Uboga Radovila ali „Radica“ (tako jo je ropar klical) trpela je pa še posebno za to, ker ni vedela, kako se bratu godi, ali je še živ ali ne. Vendar pa se je njej rešitev približala. Neki general z imenom Robas, za Oroslanom prvi vojaški poveljnik v Siriji, videl je Radovilo večkrat z roparjem hoditi, in dopadla se mu je tako, da jo je sklenil vzeti za ženo. Prišel je tedaj k roparju in ga vprašal: „Ali je tisto lepo dekle, ki z vami hodi, vaša hči ali vaša dekla ali vaša sužinja? Ropar reče: „Gospod, kupil sem jo za deset tisoč cekinov, toraj je moja sužinja. Kupite jo, dam jo, ako jo plačate, kakor želim; to pa rečem, da za toliko je ne dam, kakor sem jaz dal; kajti takrat je bla še majhna, zdaj je pa doraščena in lepa, kakor mladi mesec. Samo zdaj je nekoliko shujšala, ker žaluje za svojim bratom, kterege je bolnega v Jeruzalemu pustila. Za tistim bratom se zmirom joka, za to je ne maram več pri hiši in jo bom predal.“ Na to je stopil v drugo sobo in zaklical: „Radica, pridi not, nek gospod hoče s teboj govoriti.“ Ona pride, in ko lepega in zlahtnega gospoda tam stati vidi, si misli: „Oh, ko bi me pač ta kupiti hotel, da bi bila tega groznega roparja rešena!“ Potem je šla tujemu gospodu prijazno naproti. General je bil ves ginjen od njene lepote in jo prašal: „Kako se imaš, ljuba moja hči?“ Ona mu odgovori: „Bog vas blagoslovi, gospod! Jaz pa se imam slabo, jako, jako slabo.“ General je bil vesel, ko jo sliši tako izobraženo govoriti, in mislil si je: „Ni samo lepa, ampak tudi lepo izučena. Ta ni rojena v sužnjosti, ampak je po nesreči prišla v sužnjost!“ Potem praša roparja: „Koliko hočete za

deklico?" Ropar reče: „Koliko pa mi daste?" General si misli: „Ona je tako lepa, izobražena in ljubeznjiva, da bi dal za njo celo premoženje. Vendar ropar ne sme čutiti, da mi je toliko za njo, sicer bo toliko tirjal, da je še plačati ne morem.“ Zato se naredi, kakor bi mu ne bilo dosti za deklo, se obrne k roparju in reče: „Dve sto goldinarjev vam dam, če hočete!“ Ropar pa je hotel tudi kolikor mogoče za deklo veliko dobiti; zato je odvrnil generalu na to: „Hodite z Bogom, gospod! Za dve sto goldinarjev še tiste rute ne dam, ki jo ima na glavi. Rajši jo sam obdržim, da mi bo krave pasla. Mislil sem, da ste pameten mož, zdaj pa vidim, da jako neumno govorite.“ General si je mislil: „Ta človek je nor,“ in prašal roparja: „Koliko pa ima obleke!“ Ropar reče: „Saj še to, kar ima na sebi, je preveč za njo!“ General se potem vsede k Radovili in jo praša po imenu. Ona mu odgovori: „Prej sem bila „Radovila“, zdaj sem pa „Žalovila“, odkar se mi tako slabo godi.“ General je bil do solz ginjen po teh besedah in je princezinjo prašal: „Ali imaš res bolnega brata v Jeruzalemu? Kako mu je ime?" — „Ja, moj brat Žalomer leži bolan v Jeruzalemu,“ reče deklica in se jame jokati. General je vzel svojo ruto, da bi jej solze z lica obrisal, pa ona se odmakne od njega in reče: „ne!“ Ko je ropar to videl, da ona ne pusti, da bi se je dotaknil tisti, ki jo hoče kupiti, bal se je, da mu bo še tega kupca odgnala, zato je vzel bič in jo vpričo generala tako tepel, da jej je kri pri ustih in pri nosu ven tekla. Ona je vpila in prosila generala: „O gospod, rešite me, ne pustite me pri tem divjaku!“ Generalu je zdaj tudi kri zavrela, vzel je roparju bič, dedca porinil na stran in mu

rekel: „Kaj delate! Ali je to človeško? Koliko hočete za žensko, da bo enkrat iz vaših rok rešena?“ Ropar reče: „Kaj vam mar, kaj jaz počnem s svojo sužljinjo? Ali je morda nisem plačal?“ General reče: „Slušajte eno besedo: dam vam za njo petdeset tisoč cekinov.“ — „To je še premalo,“ reče ropar. — „Toraj sedemdeset tisoč!“ primakne general. Ropar reče: „Saj še mene več stane; pojedla je pri meni samih rožičev in fig za devetdeset tisoč cekinov.“ General reče: „Koklja naj me brčne, če ste ti in tvoj oče in vsi tvoji bratje in to dekle v svojem življenji za devetdeset tisoč cekinov fig in rožičev videli! Toda poslušaj mojo zadnjo besedo: „Dal ti bom sto tisoč cekinov, pa nič več! Ako tega denarja ne vzameš, pojdem po vojake, da ti bodo dekle po sili vzeli in ti ne boš ne solda za njo dobil! Ako me pojdeš tožit, bom povedal, kako jo pretepavaš, in gospodje ti je ne bodo dali nazaj.“ Zdaj je postal ropar ves mehak in je precej privolil. Ko mu je general denar odštél, je rekel: „To bo ravno za sol;“ potem pa se je odpravil naravnost v Jeruzalem, kjer je mislil še brata od Radovile tako uloviti in potem prodati.

Radovila pa je bila rešena te pošasti in šla je rada z generalom Robasom. Ta jo je zelo častil in jej stregel na vso moč. Kupil jej je najlepših svilenih oblek, zlatih prstanov, uhanov, pasov in zapestnikov; odkazal jej je lepo sobo za stanovanje; mnogo služabnic jej je dal za postrežbo, sploh, postala je naenkrat imenitna gospa. Potem jej general Robas reče: „Vidiš, moja ljuba; skoraj celo svoje premoženje sem dal za tebe, skrbim za te, kar morem, rešil sem te iz rok hudobneža; toraj mislim, da tudi ti moje prošnje ne boš odrekla in da mi boš podala

roko in srce v sveti zakon.“ Radovila mu podá roko in reče: „Gospod, akoravno sem rojena princezinja, vender ne morem in ne smem družega ljubiti, kakor vas, ki ste mi življenje in prostost nazaj dali.“ Robas se zavzame slišati, da bi bila ona princezinja. Nekako neveren jo prosi, naj bi mu te besede razložila. Ona mu je na to povedala celo svojo historijo. Robas reče na to: „Milostna princezinja! ako ste hči mojega cesarja, potem se ne smem predrzniti, da bi vas za ženo imeti hotel. Pojdem pa k princu Oroslanu in hočem mu povedati, da je njegova sestra v moji hiši.“ Radovila reče: „Le pojdite k mojemu bratu, ako je tukaj cesarski namestnik, kakor pravite; vsaj se bote prepričali, da resnico govorim; kajti čeravno me on z mladih nog ni več videl, spoznal me bo po tem biseru, ki ga pri koraldah na vratu nosim. (Ta biser je namreč še imela.) Povem vam pa, da ako bi mi prav brat hotel braniti, vzela vas bom za moža, ako me hočete. „General jej na to ves srečen poljubi roko in se podá k cesarskemu namestniku princu Oroslanu.

Šest sto pet in osemdeseta noč.

Princ Oroslan se ni malo začudil, ko je zvedel, da je njegova sestra Radovila v njegovi bližini. Takoj se je odpravil in šel z generalom na dom. Na obraz sicer sestre ni spoznal; kajti povedali smo, da je zapustil Bagdad, ko sta bila Žalomer in Radovila še majhna; spoznal jo je pa po biseru, ki ga je imela na vratu; bil je to eden tistih biserov, ki jih je princezinja Ratibora prinesla seboj, enega sama obdržala, dva pa cesarju poslala, ki je podaril enega Žalomeru in enega Radovili. Ko je še Radovila začela druge

reči praviti od cesarskega dvora, ki jih drugi ljudje ne morejo vedeti, spoznal je princ Oroslan, da je to res njegova sestra. Objel jo je, srčno pozdravil in djal: „Kdo bi bil mislil, ljuba Radovila, da se bova kedaj tukaj v Damasku videla! Toda povej mi, kaka sreča ali nesreča te je pripeljala v ta kraj?“ Radovila je zdaj bratu vse povedala, kaj je prestala, odkar je lahkomišljeno zapustila očetovo hišo, kako je brata revnega zapustila, kako jo je tisti ropar trpinčil, in kako jo je nazadnje general Robas rešil in odkupil. Oroslan se je razsrdil zoper nečloveškega roparja in precej poklical svojega adjutanta, kateremu je naročil, naj se precej pošljejo konjiki na vse strani, in če bodo našli takega in takega človeka, naj ga precej zgrabijo in v Damask pritirajo. (Omeniti pa je treba, da roparja tistokrat še niso dobili, ker se je bil s svojim denarjem potegnil v Balsoro, kjer je dobro živel en čas; pozneje so ga pa lastni tatinski tovarši okradli, takó da se je moral zopet tatinstva in ropa poprijeti, ker družega rokodelstva ni znal.)

Ko je Oroslan te ukaze dal, priklonil se je proti generalu Robasu in ga prašal: „Kako se pa hočem zahvaliti vam, gospod general, za rešitev moje sestre? Veliko denarja ste šteli za njo; tega vam hočem takoj povrniti; ako imate pa sicer kako željo, prosim, da se izrazite brez strahu“. General reče: „Visoki princ! Nisem princezinje odkupil, da bi potem denar nazaj tirjal, kajti takrat še nisem vedel, da sem rešil tako imenitno osebo. Odkupil sem jo, ker sem jo ljubil in mislil za ženo vzeti; zdaj pa tega ne smem več tirjati, zato izročim princezinjo vašemu varstvu, o princ, in sem zadovoljen in srečen, da

sem zamogel cesarski rodovini v kaki zadevi poslužen biti“. Na to reče princ Oroslan: „Če je reč taka, kakor mi pripovedujeta, potem ste vi, gospod Robas, največi dobrotnik moje sestre, in če ima ona kaj hvaležnosti, vas mora vzeti za moža, ako jo želite. Veselite se, kajti če cesar to izvé, vas bo še posebej obilno poplačal. Tukaj v Siriji sem pa jaz prva glava in tudi sestra mi je pokorščino dolžna; ako toraj jaz kaj dovolim, je toliko, ko bi sam cesar dovolil. Zato vama rečem, če družega zadržka ni, jaz vama dovolim, da se vzameta“. Radovila pa reče na to: „Ljubi brat, saj sem že rekla gospodu Robasu, da ga vzamem ne samo iz hvaležnosti, ampak tudi iz ljubezni, in da nobenega družega nočem“. Ko je general tako dobil dovoljenje od cesarskega namestnika, smel je brez strahú v roko seči ljubi princezinji Radovili, in čez en teden je bila že poroka. Cel Damask je bil na nogah, ko se je zvedelo, da general Robas vžame samo cesarjevo hčer; eni so mu čestitali, drugi pa ga zavidali in rekli: „Neumen človek ima srečo na svetu“. Tri dni se je obhajalo ženitovanje. Po končanih veselicah pa je poslal princ Oroslan svojemu svaku dvakrat sto tisoč cekinov s pisanjem, v katerem je stalo: „Ljubi svak! Ne spodobi se, da bi cesarska rodovina vam na dolgu ostala. Ker ste izdali za mojo sestro sto tisoč cekinov, pošljem vam tukaj dvakrat toliko nazaj, ter si mislite, da je to dota, ktero jaz svoji sestri dam. Pisal bom pa še cesarju, on vas bo toliko obilnejši osrečil, kolikor je od mene mogočnejši in bogatejši. Želim vama prav srečne dni in obilen zarod! Pozdravlja vaji oba — Oroslan“.

Šest sto šest in osemdeseta noč.

Že je mislil Oroslan svojemu očetu, cesarju Strahoboru pisati, kaj se je zgodilo, kar dobi sam od njega to pismo:

„Ljubi Oroslan! Vedi, da smo že dalj časa vsi žalostni zavolj mojih otrok, Žalomera in Radovile. Ubežala sta mi po noči, in pozneje sem zvedel, da sta se pridružila romarjem, ki so šli v Jeruzalem. Kam sta pa iz Jeruzalema zginila, tega mi noben človek ne vé povedati. Postal sem že ves siv in star od same žalosti zavolj teh otrok. Ni je pomoči, razun pri Bogu! Prosim te, poprašuj po tvojih krajih na vse strani, če moreš kaj zvedeti od tvojega brata in sestre. — Tudi ti naznanim, da je prišla k nam iz Armenije ena stara nuna in pripeljala seboj šest mladih nun, ki so tako lepe, učene in pobožne, da jih vse mesto občuduje. Znajo kuhati čudovite zdravila, da so že mnogim ljudem pomagale. Jaz sem tem ženskam dovolil prost uhod in izhod v moji palači in jih rad poslušam, kako po latinsko molijo in potem spet bolnike tolažijo ter jim zdravila dajejo. Druzega ni nič posebnega. Lepo te pozdravija tvoj oče — Strahobor“.

Ko je Oroslan to pismo prebral, šel je precej k Radovili in njenem možu, jima pismo pokazal in rekel:

„Zdaj morata pa precej v Bagdad potovati, ker so oče tako v skrbeh. Dal bom vama pismo seboj in pisal očetu, da sta se vzela z mojim dovoljenjem. Le na mene se izgovorita, ako bi morda očetu ne bilo prav. Sicer pa hodita z Bogom in spomnita se še kaj na mene, zapuščenega samca.“

Imam tudi več reči in denarja očetu poslati, med drugim tudi davke, ki sem jih to leto v Siriji pobral. To pojde vse ob enem. In da boste hodi'i vi in denar bolj varno, vzemita seboj vojakov kolikor hočeta“.

Princezinja reče: „Oh ljubi brat, pač rada grem v Bagdad, akoravno si mi tudi ti ljub in drag. Rada bi videla očeta in mater, ter jim povedala, kaj sem vse doživela. Zato se ti zahvalim za to, da me pustiš tje odpotovati“. General pa reče: „Če je toliko denarja med blagom, vzem bom eno škadrono konjikov za spremstvo“. — „Stori, kakor misliš“, reče Oroslan in se povrne v svojo palačo. Zdaj sta Robas in Radovila začela nakladati svoje blago na vozove, ki sta jih pridružila vozovom, na katerih se je vozil denar in drugo cesarsko blago. To je bila tedaj tista prevozna kompanija ali karavana (kakor Arabci pravijo), ktero sta videla princ Žalomer in tisti brivec, in kterej sta se pridružiti sklenila.

Cez pet dni je prišla kompanija v Hamo, kjer so počivali tri dni; od tam so pa prišli v Mosulo, kjer so se spet več dni mudili, tako da je brivcu in princu Žalomeru začelo že živeža zmanjkovati.

Bližej ko je bil princ Žalomer svojemu domu, bolj se mu je tožilo po njem. Tudi mu je bilo hudo po sestri Radovili. Zato je zvečer, namesto da bi zaspal, sedel pred svojim šotorom, gledal na zvezde in zraven zdihoval ter sam s seboj govoril, ali pa je napev (vižo) iz kake domače pesmi zažvižgal. Brivec ga je svaril in rekel: „Nikar ne žvižgaj! Mi smo blizu generalovega šotora; če ga z žvižganjem iz spanja zbudiš, se ti ne bo dobro godilo“. Princ pa reče: „Jaz si ne morem pomagati. Spati ne morem, te pesmi me pa spominjajo na moje mlade leta, ko

sem še s sestro po domačem vrtu tekal, zato mi tolažijo srce“. Potem se obrne proti Bagdadu in zažvižga napev od tiste:

„Popotnik pride čez goro . . . .“

Šest sto sedem in osemdeseta noč.

Tudi princezinja Radovila, ki je imela blizo svoj šotor, to noč ni mogla zaspiti, ker je mnogo mislila na svojega brata in na svoj dom. Ko je slišala nekoga žvižgati znano pesem: „Popotnik pride čez goró . . .“, bilo jej je nekaj boljše pri srcu in radovedna je bila, kdo te pesmi žvižgati zna. Ko tako premišljuje, čula je Žalomera zažvižgati napev od tiste:

„Bom šel na planince . . . .“

„Zdaj je poklicala svojega strežaja in mu rekla: „Pojdi, poišči in pokliči mi tistega možá, ki tako žvižga tukaj v bližini!“ Strežaj reče: „Jaz nisem nikogar ne videl, ne slišal; naši ljudje vsi spijo“. Radovila reče: „Kaj boš ugovarjal! Saj sem ga na lastne ušesa slišala. Le pojdi in poglej, kdo je še po konci, tisti je gotovo tudi žvižgal“. Strežaj je hodil po vseh šotorih okoli in prišel nazadnje tudi v šotor Žalomera in brivca. Ta se je strežaja tako vstrašil, da je znak padel. Strežaj mu reče: „Gorje tebi! Čemu pa žvižgaš? Generalova gospa te je slišala“. Brivec je mislil, da je Žalomer s svojim žvižganjem generalovo gospo zbudil, zato si ni upal povedati, kdo je žvižgal, ter se je zarotil in djal: „Primaruha, jaz nisem žvižgal“. Strežaj zavpije nad njim: „Pa mi povej, kdo je žvižgal; ker budiš, si ja kaj slišal!“ Brivec pa je rekel, da ni nič slišal. „Lažeš, ti spak!“ zadere se strežaj. Brivec pa se izgovori:

„Bil je menda en popoten človek, ki je mimo šel, jaz ne vem, kdo je bil“. Na to dé strežaj: „Če ga še enkrat žvižgati slišiš, zgrabi ga in pripelji ga k meni, jaz ga pustim obesiti!“ — „Je že dobro!“ reče brivec, „ga bom zgrabil“. Potem je strežaj odšel in princezinji povedal, da ni mogel nič zvedeti. Brivec pa je princu rekel: „Ali si videl, kaj sem ti pravil? Če še enkrat zažvižgaš, spraviš naji oba na vislice!“ Žalomer je bil en čas tiho in je zrl zamišljen v svetlo noč. Ko je pa bleda luna predrla nekaj malih oblakov in pokazala svoj svetli obraz ter hrib in plan ogrnila v beli plajšč svojih srebrnih žarkov, storilo se je Žalomeru tako milo pri srcu, da je na vse pozabil, in začel je žvižgati napev od tiste, ki pravi:

„Luna sije, kladvo bije
Trudne pozne ure že;
Pred neznane srčne rane
Meni spati ne pusté“.

Ko je brivec princa spet žvižgati slišal, začel ga je hudo kregati in rekel mu je: „Kaj nisi slišal, kako hud je bil prej tisti strežaj z debelo gorjačo? Ali res ne boš dal mirú? Pojdi vendar spat, saj je že polnoči proč!“ Princ reče: „Komú je kaj mar za to, če jaz žvižgam? Kdo ima oblast čez mene?“ Brivec pa odvrne: „Če ne boš nehal žvižgati, bom vstal, svojega osla osedlal in šel nazaj v Jeruzalem, kolikor sem tudi rad šel s teboj. Bodi pameten in pojdi spat. Saj sva tako oba trudna, živeža tudi nemava nič več; zato bi se nama bolj spodobilo, jokati in moliti, kakor pa žvižgati in peti“.

Žalomer je bil en čas tiho, potem pa je spet zažvižgal napev od tiste pesmi:

„Noč na nebu zvezdice prižiga . . .“

Princezinja Radovila slišala je tudi ta napev, in bila je tako ginjena, da se je zjokala. Potem pa je poklicala svojega strežaja in mu rekla: „Gorje tebi! Tisti mož spet žvižga prav blizo mene. Ti si bil prelen in nisi dosti pogledal okoli sebe, sicer bi ga bil že našel. Če ga precej ne najdeš in ne pripelješ k meni, zbudila bom svojega moža, da te bo pretepel in iz službe spodil. Pojdi in vzemi sto cekinov seboj, daj jih tistemu, ki je žvižgal in pripelji ga sim. Ako noče priti, daj mu uno mošnjo s tisoč cekini in pozvedi, kdo je in kam gre; sicer pa ga pusti v miru. Toda ne pokaži se mi več pred oči z izgovorom, da ga nisi našel!“ Strežaj je šel ves nevoljen po šotorih in je suval in stopal na ljudi, ki so tam pod šotori okrog na tleh ležali. Tako je prišel spet do šotora, kjer sta bila princ in brivec. Strežaj praša brivca: „Ali nisi ti žvižgal?“ Brivec reče ves prestrašen: „Gospod, jaz že ne“. Strežaj pa zakliče: „Ne spustim te iz rok, dokler mi ne poveš, kdo je žvižgal; sicer se ne smem več domú prikazati!“ Brivec se je zjokal, poljubil strežaju roko in rekel: „Jaz nisem žvižgal, ne pregreši se nad menoj, jaz sem reven mož iz Jeruzalema“. Strežaj pa reče: „Le pojdi z menoj! Saj razun tebe noben drug ne čuje; toraj si moral ti žvižgati“. Brivec pa ga je prosil in rekel: „Pusti me, če bom še enkrat koga slišal žvižgati, ga bom sam prijel in k tebi pripeljal“. Prosil ga je tako dolgo, da se je strežaj dal omečiti in da je odšel. Ker si pa k princezinji ni upal nazaj, skrnil se je za brivčevim šotorom, da bi sam slišal, kdo zmirom žvižga. Ko je strežaj odšel, začel je brivec grajati princa in mu rekel: „Zdaj si videl, v kako nevarnost si naji spet spravil s svojim žvižganjem“.

Princ pa je rekel: „Pusti me! Zdaj sem blizo doma in se ničesa ne bojim“. Brivec pa mu odvrne: „Ali naji hočeš po sili v nesrečo spraviti? Generalova gospa je bolna in trudna ter ne more spati; zakaj jo motiš in trpinčiš s svojim žvižganjem? Boš videl, to ne bo imelo dobrega konca“. Princ Žalomer pa se ni zmenil za to svarilo in je vnovič začel žvižgati napev od pokretnice: „Pridi Gorenc . . . .“ Brivec se je zdaj tako bal, da je zbežal iz šotora in od daleč gledal, kaj se bo zgodilo. Res je videl, kako je strežaj k princu stopil; pa namesto ga zmirjati, potrkal mu je na ramo in rekel prijazno, ker mu je princezinja tako naročila: „Mir z vami, gospod! Ze v tretjič vas iščem; gospa generalova želi z vami govoriti“. Princ pa reče: „Kaj hoče ta baba od mene? Vrag naj vzame njo in njenega moža in njenega očeta!“ Strežaj si ni upal princa posvariti zavolj teh besedi, ker mu je bilo naročeno, da mora prijazno ž njim ravnati; zato mu reče: „Le pojdite z menoj, gospod; nič hudega ne bo, ampak sreča vas morda išče“. Na to je šel Žalomer s strežajem. Brivec pa je klical za njima: „Gorjé, gorjé, mladenič je zgubljen! Skoda zanj! Jutri ga bodo obesili. Ni je pomoči razun pri Bogu“. Sklenil je sam pri sebi, da hoče samo to noč še tukaj ostati, zjutraj pa se vsesti na osla in bežati proti domu. Kajti mislil si je: „Morda bodo še mene prijeli in mi očitali, da sem mladenča naučil, da je tako žvižgal, in potem bodo še mene obesili“.

Šest sto osem in osemdeseta noč.

Ko sta princ in strežaj prišla do šotora princezinje, stopil je strežaj naprej not in rekel prince-

zinji: „Gospa, zdaj sem pripeljal tistega tiča, ki zna tako peti in žvižgati; on je še mlad in lep mladenič“. Princezinja reče na to: „Reci mladenču, naj zunaj pred šotorom kaj zapoje, potem pa ga vprašaj za imé“. Strežaj je šel in je princu to povedal. Žalomer pa odgovori: „Prav rad hočem kaj zapeti. moje imé je pa zamrlo, moj stan se je spremenil in moje teló je ovenelo; moji dogodki so siloviti, nemajo ne konca ne kraja, in omoten sem huje, ko pijan človek“. Ko je strežaj ta odgovor princezinji sporočil, zasmilil se je njej tuji mladenič tako, da se je zjokala. Potem je spet strežaja ven poslala in ukazala mladenča prašati, če je morda ločen od staršev ali od ljubice, ker tako žaluje. Princ je poslal odgovor nazaj: „Ločen sem od vseh mojih dragih; najhuje pa me skli ločitev od moje ljube sestre, s katero sem se vzgojeval od mladih nog in brez katere niti eno uro nisem mogel biti“. Ko je princezinja to slišala, si je že mislila, da bi morda to njen brat bil. Naročila mu je toraj, naj ktero pesem iz domačije zapoje. Strežaj je šel k princu in mu to povedal. Princ je zapel pesem, ki jo je sam zložil:

„Moja sestra Radovila
Se za mene je rodila,
Da življenje mi sladi,
Ker brez nje veselja ni“.

Ko je Radovila slišala to pesem od sebe, katero je princ že domá večkrat pel, bila je prepričana, da to ni nihče drugi, ko njen brat Žalomer. Vzdignila je torej zavezo svojega šotora, da je princa videla. Spoznala ga je takoj in s klicem: „O moj brat Žalomer!“ skočila k njemu in ga objela. Pa tudi princ je njo spoznal in jo stiskal na svoje prsi s klicom:

„Bog te pozdravi, ljuba Radovila!“ Strežaj se je silno čudil, ko je ta prizor videl; prej je mislil, da bo Zalomer obešen, zato ker je žvižgal, zdaj ga je pa generalova gospa celó objemala!

Radovila pa je rekla Žalomeru: „Stopi k meni v šotor, da mi boš povedal, kako se ti je godilo, odkar sva se ločila; in potem bom tudi jaz tebi povedala, kako se je meni godilo“. Potem je na prošnjo Žalomera začela najprej princezinja praviti svoje zgodbe; na to je pa princ pravil, kako slabo se mu je potem godilo, ko je ona proč prišla, in kako ga je potem brivec rešil, ozdravil in do semkaj pripeljal. Potem sta skupaj Boga hvalila, da ju je zopet vkup pripeljal, da prideta zajedno na očetovi dom nazaj. Ko je princ pravil, kako dober mu je bil tisti brivec, reče princezinja: „Tega moža moramo posebno obdariti in počastiti! Na to je svojemu strežaju podarila mošnjo s sto cekini in mu rekla: „Pojdi hitro in pokliči mojega moža!“ Ko general v šotor pride in najde mladenča pri svoji ženi, jo praša: „Kdo je ta mož?“ Princezinja reče: „To je moj brat!“ ter mu pové celo zgodbo, ki je bila generalu že znana, ker mu je Radovila že prej pravila, kako je s svojim bratom na Božjo pot ušla. General Robas je svojega svaka princa Žalomera spodobno pozdravil in mu pustil poseben, krasen šotor napraviti. Med tem pa so se v šotoru Radovile vsi trije lepo zabavali in pogovarjali do jutra.

Zjutraj je poslal Žalomer po brivca. Ta je ravno svojega osla sedlal in se pripravljal, da bi šotore zapustil in domu bežal, ker se je bal, da bi ga prijeli zavolj tega, ker je princ žvižgal. Ko se je proč odpravljal, govoril je sam pri sebi: „Svaril sem ga,

naj nikar ne žvižga; pa on me ni ubogal in je rekel: „Kaj meni mar, saj sem blizo doma!“ Kaj mu bo zdaj dom pomagal? Koliko jih je blo že na svojem domu obešenih! Rad bi vendar zvedel, kako se mu godi?“

Ko je brivec tako sam seboj govoril, zagleda naenkrat generalovega strežaja in več vojakov, ki so proti njemu prihajali. Vstrašil se je tako, da je kar obledel, kajti mislil je, da ga je princ izdal in vse na njega zvalil. Se bolj pa se je vstrašil, ko mu strežaj zakliče: „Ti lažnjivec, kaj boš sedlal svojega osla? Ti kukavica, čemu si pa rekel, da ne veš, kdo žvižga, pa je bil s teboj pod enim šotorom. Zdaj boš že čutil! Ne spustim te, dokler ne pridemo v Bagdad; tam pa se bo tebi tako godilo, kakor njemu!“ Brivec je klical: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Vojaki pa so ga prijeli, ga vzdignili na konja in ga peljali proti generalovem šotoru. Strežaj pa je rekel vojakom: „Le lepo ž njim ravnajte, nobeden se ga ne sme dotekniti.“ Brivec pa, ko je toliko vojakov okoli sebe videl, obupal je že nad svojim življenjem in začel klicati: „O ljudje, usmilite se; jaz sem nedolžen; jaz nisem žvižgal, ampak uni mladenič, kateri pa ni meni nič v žlahti!“ Strežaj pa mu reče: „Ti ali uni, vidva sta bila vkup in sta oba kriva. Če je uni žvižgal, zakaj pa mu nisi branil?“ Tako so ga peljali naprej. Pred generalovim šotorom so brivca s konja vzdignili. Potem so prinesli strežaju in brivcu jesti in vina piti. Brivec je jedel s strežajem iz ene sklede, pa se je zmirom jokal, ker je bil ločen od Žalomera in ker ni vedel, kaj nju obeh čaka. Potem se je cela kompanija vzdignila in šla proti Bagdadu; brivec je zdaj hodil v spremstvu vojakov, da bi ne ušel. Ko so tri dni potovali, zagledajo naenkrat gosto meglo pred

seboj na tleh; megla je prihajala zmirom bližej in nazadnje so se v megli razločili vojaki pešci in na konjih, ki so v obilnem številu dirjali tem popotnikom naproti. Pet sto konjikov je pridirjalo naprej, obkolili so generala Robasa in vse njegove ljudi in vojake. Robas jih praša: „Kdo ste vi, da me kar tako zajamete in v strah vzemete? Ali ne veste, da sem general Robas, in da je blago, kterega spremljam, cesarsko blago?“ Poveljnik vojakov praša: „Kako to? jaz vas ne poznam?“ Na to je začel Robas praviti, da ga je poslal princ Oroslan iz Damaska, in da spremlja davke cele Sirije in mnogo darov za cesarja Strahobora. Zdaj je general iz Bagdada sprevidel, da general Robas vtegne resnico govoriti, mu podal roko in rekel: „Jaz sem Silan, prvi minister cesarja. Povem vam pa žalostno novico, da je naš cesar za strupom umrl. Toda zdaj ni časa, da bi vam celo historijo pravil. Postavimo šotore, ker so vojaki že utrujeni; potem pridite k meni v moj šotor, da se kaj več zmenimo.“

Ko so bili šotori postavljeni, podal se je general Robas v šotor ministra Silana. Tam mu je minister začel praviti, kako je bil cesar ostrupljen. Potem je rekel: „Po cesarjevi smrti je nastal prepir, koga bi za cesarja izvolili. Eni so hoteli princa Oroslana v Damasku; drugi pa princa Žalomera, ki je bil tako pobožen, da se je že kot mladenič podal v Jeruzalem na Božjo pot. Ker pa nihče ni vedel, kam je Žalomer zginil, zmagala je stranka Oroslanova, in sklenilo se je, da gremo z močno vojsko v Damask, da častno pozdravimo novega cesarja in ga potem pripeljemo v Bagdad. To je namen našega potovanja in to je naloga armade, ki jo pred seboj vidite!“

General Robas si je mislil: „Boljši je, če postane cesar princ Žalomer, ki je pravi brat moje žene in jej udan, tako da bo tudi ona veliko besedo imela; kakor pa princ Oroslan, ki je njej le po polu brat; tudi je Oroslan visok in samosvoj, Žalomer pa ponižen in prijazen. Zato reče ministru Silanu: „Vedite, da imam jaz tako princa Žalomera, kakor princezinjo Radovilo v mojih šotorih; poslednjo sicer kot mojo ženo, v Damasku sem jo vzela.“ Minister se je tem besedam silno začudil.

Šest sto devet in osemdeseta noč.

General Robas pa mu je začel praviti celo zgodbo od princa Žalomera in princezinje Radovile, koliko sta prestala, in kako sta se nazadnje našla v njegovih šotorih na potovanji v Bagdad. Konečno reče: „Bog vam je poslal princa Žalomera ravno o pravem času; zato mislim, da najbolje storite, ako njega za cesarja izvolite.“ Minister Silan je hvalil Boga za srečno rešitev princa in princezinje; potem pa je sklical vse generale svoje armade in jim vse to razložil. Vsi so bili te misli, da naj vojstvo (vojaki) izkliče princa Žalomera za cesarja. Ko se je vojakom to povedalo, bili so veseli, da jim ni bilo treba v Damask marširati. Z burnimi klici je vsa armada proglasila princa Žalomera za cesarja. Generali in oficirji so potem šli k šotoru princa Žalomera in se njemu poklonili ter mu zvestobo prisegli. Princ, kateri je med tem že zvedel, da je njegov oče za strupom umrl, prevzel je cesarsko oblast in postavil ter potrdil ministra Silana za svojega prvega ministra, generala Robasa, svojega svaka, pa za svojega prvega generala. Svojemu bratu Oroslanu pa je prepustil

vso Sirijo in Palestino z glavnim mestom Damaskom, da ni bil več podložen cesarstvu v Bagdadu, ampak je postal sam svoj kralj v Siriji. Tako se je arabsko cesarstvo na dvoje razdelilo, pa pozneje zopet združilo. — Ko je bila vsa vojska zbrana in v okrogu postavljena, posadili so Žalomera na zlat prestol, mu deli krono na glavo in žezlo v roke, potem pa so vsi vojaki razoglati stopili okoli trona, dvignili tri prste in prisegli zvestobo novemu cesarju Žalomeru. Po tej slovesnosti je Žalomer ukazal vsem vojakom dati jesti in piti, da je vsak zadosti dobil. On sam s svojo sestro Radovilo, svojim svakom Robasom, svojim ministrom Silanom in drugimi višimi generali vsedel se je k bogati gostiji, ki je bila posebej pripravljena. Ko so se najedli in napili, prosila sta cesar Žalomer in princezinja Radovila ministra Silana, naj vender pové, kako je bil njihov oče, cesar Strahobor, zastrupljen. Silan je začel takó praviti:

„Ko je cesar iz lova domu prišel in ni našel drugo jutro ne princa, ne princezinje; in ko še pozneje celega pol leta ni družega zvedel od nju osode, ko da sta šla z romarji v Jeruzalem, pa se tam zgubila, — bil je tako žalosten, da je začel bolehati in ves siv postajati. Eno leto po odhodu princa in princezinje prišla je v Bagdad neka stara nuna, ki je pripeljala seboj šest mladih, lepih nun. Te nune so se delale silno pobožne, so vedno v cerkev hodile in molile; pa tudi doma v svojem stanovanji so molile med seboj latinske molitve. Sicer so pa znale zdravila kuhati in so iz raznih zelišč kuhale zdravila za vsakovrstne bolezni. Mnogi ljudje so zadobili zdravje po teh zdravilih. Slava in hvala teh nun se je kmalo razširila po celem mestu, in to tem

bolj, ker niso za zdravila nobene plače jemale, ampak ljudem še iz svojega miloščino delile.

Šest sto in devetdeseta noč.

Ko je cesar Strahobor slišal praviti od te stare nune, ki ima šest mladih nun pri sebi, kako so te nune lepe, dobre in pobožne, in kako znajo zdravila kuhati in ljudi zdraviti, mislil si je: „To je kakor nalašč! Tudi jaz sem vsaki dan slabiji, morda vedo kako zdravilo, po katerem bi spet k moči prišel!“ Dal je toraj nune k sebi poklicati. Ko nune pridejo in se cesarju poklonijo, jim on reče: „Ljube žene! slišal sem že praviti, kako ste pobožne in kako ste že mnogim ljudem pomagale s svojimi zdravili. Pa tudi jaz bi vas prašal za svet: Odkar sem oba otročka zgubil, mi je tako hudo pri srcu, da sem od dne do dne slabjši, in že je moja glava vsa siva postala od same žalosti in skrbi. Ali ni nobenega zdravila, da bi jaz zopet bolj k moči prišel in svojo srčno tugo potlačil?“ Stara nuna mu odgovori: „Srčne rane se ne dajo celiti s posvetnimi zdravili; samo dva zdravnika sta za take rane: eden jih popolnoma ozdravi, in ta je smrt, drugi pa jih olajša, in ta je čas. Ako vas hočemo iz korenine ozdraviti, moramo izvediti, kje sta princ in princezinja; kedar ta dva najdemo, vam bo srce potolaženo in boste lahko ozdravili. Me smo znane in v zvezi z vsemi nunami in minih na svetu; pisale bove na vse strani, če kaj vedó ali si zvedeti upajo od vaših otrok. Le nam zaupajte, to bomo že zvedele. Ob enem bomo za vas in vaše otroke noč in dan molile in sprosile nazadnje srečno svidenje med vami in vašimi otroci. — To je zastran zgubljenih princov in zastran vaše

srčne žalosti. Kar se pa tiče telesne slabosti, tista se pa lahko ozdravi. Prosim vas, povejte mi le vse prikazni vaše slabosti: ali malo jeste ali dosti? ali vam jed diši in katera? kako spite? kako hitro bíje žila? ali se kmalo utrudite?“

Ko je kralj na vse te vprašanja odgovoril, šla je stara nuna v svoje stanovanje in prinesla seboj neko zeleno vodo, ki je čudno vrela. Ona jo da kralju in reče: „To vodo postavite doma v svojo omaro in zaklenite jo, da nihče zraven ne pride. Zdaj je še v vrenji in ne pomaga nič. Čez deset dni pa se bo zavrela in polegla, takrat jo vzemite iz omare in izpijte! Videli boste, da postanete ves nov človek po njej.“ Kralj je vodo vzela, jo postavil v svojo omaro in jo zaklenil. Nunam pa se je lepo zahvalil in obetal jim svojo hvaležnost in milost, ako bode videl, da mu zdravilo pomaga.

Čez deset dni je vzel vodo iz omare in jo izpil. Čutil je precej njeno zdravilno moč: Lahko je dihal, jedel in pil, dobro spal, bil je nekako vesel in gibčen, kakor ves prerójen. On si misli: „Te nune so pa učene, da malo tacih! V moji deželi nemam takih zdravnikov!“ Zdaj je te nune še bolj cenil in spoštoval ter jim vse zaupal. Kmalo potem pride stara nuna k njemu, mu prinese višnjevkasto vodo in mu reče: „O mogočni cesar, jaz in moje sestre pojdemo za nekaj dni k nekim pobožnim minihom, bomo tam v cerkvi molile in minihe prosile, naj nam pomagajo, da najdemo vašega princa in princezinjo. Med temi minihi je sveti brat, ki ima tako močen blagoslov, da zamore človeku vse izprositi, ako ga on blagoslovi. Prosile ga bomo, naj blagoslovi nas, posebno pa vas, o vladar, da zadobite nazaj mladost svojega lica in

črno barvo svojih las. Prosile ga bomo tudi, naj nam pomaga poiskati princa in princezinjo. — To višnjev-kasto vodo pa spravite, o kralj, v svojo omaro; in čez deset dni, kedar vas bo sveti brat tam v miniški cerkvi blagoslovil, namažite si ž njo lasé. Ako je njegov blagoslov resničen, postali bodo vaši sivi lasje zopet črni ko noč in vaš obraz bo za dvajset let mlajši“. Kralj se je zahvalil in rekel: „Vas hočem vse ubogati, ker ste modre in pobožne žene. Le pojedite tje in molite za mene!“

Potem je starka s svojimi nunami odšla. Čez deset dni pa si je cesar s tisto višnjevo vodo lasé namazal in postali so res črni! Tudi je dobil cesarjev obraz vse mlajšo in lepšo podobo. Cesar se je čudil tej spremembi in odslej nune še višej cenil. Rekel je sam pri sebi: „Te nune so tako učene, da mi bodo res še našle princa in princezinjo; drug nobeden kaj tacega ne premore!“ Ko so nune nazaj prišle in se pri cesarju oglašile ter prašale, če je cesarju njih zdravilo kaj pomagalo, pritekel jim je cesar že ves vesel naproti, jih posadil na častne sedeže in jim povedal in pokazal, kako se je pomladil z njihovim zdravilom. Stara nuna pa reče: To ni naredilo v toliki meri naše zdravilo, kakor blagoslov tistega svetega brata. On je vas blagoslovil, o kralj, in rekel, da vam hoče mladost in lepoto nazaj dati, in tako se je zgodilo. Potem smo ga prašale, kako je z vašim zgubljenim princom in s princezinjo, če sta še živa ali ne? On je šel gledat v stare bukve in nam takó odgovoril: Otroka sta še živa, pa oba v veliki nevarnosti. Kje sta otroka, tega vam pa ne more drugači povedati, kakor če mu njih mater, cesarico Ljudmilo, tje pošljete, da jo blagoslovi in na njenih rokah bere osodo njenih otrok. Me bomo s

cesarico precej tje odpotovale, vi morate pa ta čas v svoji izbi ostati, moliti in se postiti. Deseti dan, ko bo sveti mož izrekel svoj blagoslov nad vašo ženó in vašimi otroci, morate izpiti to-le rumeno vodo. To mi je dal sam sveti mož in rekel, da je to voda dobre sreče: ako to izpijete, videli boste kmalu svoje otroke žive in zdrave“. Cesar je tisto rumeno vodo zaklenil v omaro, da bi mu je kdo ne vkradel, se zahvalil nunam in jim rekel: „Le vzemite mojo ženo seboj, da jo bo svetnik blagoslovil. V vaših rokah je dobro spravljena! Nune so potem šle k cesarici, jej povedale, da je cesar dovolil in jej naročil, naj gre z njimi v samostan k svetemu možu. Ko je cesarica slišala obljubo, da bo potem našla svoje zgubljene otroke, šla je rada z nunami.

Cesar pa je čez deset dni tisto rumeno vodo izpil in zaspal. „Pričakovali smo ga celi dan“, pravil je minister Silan naprej, „pa ni ga bilo iz njegove spalnice. Mislili smo, da mu je morda slabo prišlo, in hoteli k njemu, našli smo pa duri zaklenjene. Ko jih drugi dan ulomimo, najdemo cesarja mrtvega tam na tleh ležati, bil je ves črn v obraz, meso je padalo od njega in črvi so mu lezli iz nosa in ust. Na dnu tiste flašice, iz ktere je cesar pil tisto rumeno vodo, pa je bil listek papirja, na katerem so bile zapisane neke besede v armenskem jeziku. Poiskali smo človeka, kateri pozna armensko pisavo in jezik, in ta nam je te besede tako bral: „Cesarju in hudobnežu Strahoboru se je povrnilo, kar je on nad princezinjo Ratiboro zadolžil. Vi niste lepo ravnali s princezinjo Ratiboro, kajti našli smo jo umorjeno pod milim nebom ležati in zvedeli smo, kako ste ž njo ravnali na dvoru. Cesarja pa je zastrupila Srdo-

mora, mati kralja Mirobrana armenskega. Ona je odpeljala tudi vašo cesarico Ljudmilo, ki je bila grškemu cesarju Križanu, kateri je nje oče, ukradena po roparjih in k vam prodana po nesreči. Vzdignili pa bomo tudi vojsko nad vas, da vas bomo pokončali vse Arabce, da niti eden ne bo ostal, ki bi mogel ogenj zakuriti na vaših ognjiščih.“ Tota Srdomora, stara mati umorjene princezinje Ratibore, se je namreč zaklela, kakor smo že prej povedali, da bo maščevala smrt svoje unukinje. Potem je izučila tistih šest deklet, da so znale zdravila kuhati. Izbrala pa je šest lepih deklet, da je ložej dobila ustop pri cesarju Strahoboru. Zdravila kuhati je Srdomora že od zdavnaj znala, in bila je v tem bolj učena, ko vsak zdravnik; znala je skuhati zdravila, ki so res pomagale v raznih boleznih; pa poznala in delala je tudi vsakovrstne strupe in mišnice, take, po katerih je človek precej umrl, in take, po katerih je počasi hirati začel. Dvakrat je cesarju pomagala, da je več zupanja dobil in jej še v tretje verjel. Tisto potovanje k svetemu bratu pa si je izmislila, da je imela čas zbežati. Ona še takega brata poznala ni, ampak šla je s cesarico Ljudmilo in svojimi „nunami“ precej v Armenijo, takó da je bila na deseti dan že v svoji deželi, in se jej ni bilo bati, če bi bili prav vojake za njo poslali, ko so cesarja mrtvega našli. Ker je vso reč tako varno napeljala, zato je smela na dnó tiste flašice take besede zapisati, ki jih pa cesar ni znal brati, pa jih tudi zapazil ni. Tako je stara Srdomora maščevala svojo unukinjo.

Mi pa, ko smo cesarja mrtvega tam ležati videli in te besede na flašici brali, pravil je Silan, „začeli smo se jokati, si v obraz bítí in milovati

cesarsko rodovino. Toda s tem mrliča nismo oživali. Bili ste pa med oficirji dve stranki, eni so hoteli imeti Oroslana, drugi Zalomera za cesarja. Ko pa nismo o vas, slavni gospodar, nič zvedeli, odločili smo se na pot k vašemu bratu Oroslanu. Zdaj pa, ko vas je Bog v naše naročje pripeljal, štejemo se srečne, da smo dobili takega cesarja!“ Ko je minister Silan že govoriti nehal, jokala sta se Radovila in Žalomer še zmirom po očetu. General Robas pa reče cesarju Žalomeru: „Zdaj pustite žalovanje in glejte, da svoj prestol utrdite! Kdor je, kakor cesar Strahobor, tako vrlega sina zapustil, kakor ste vi, on ni umrl, ampak živi v sinu naprej“. Žalomer se je pomiril in si ogledal vojake. Drugi dan je razdelil ves denar, ki je prišel iz Damaska, med oficirje. Tudi vojake je dobro gostil ves čas, dokler niso prišli do Bagdada. Vina polni vojaki so veselo vriskali, ko so primarširali z novim cesarjem v Bagdad. Tam je sklical novi cesar vse grofe in velikaše iz dežele, da so mu zvestobo prisegli, kakor prej oficirji.

Za ljudstvo pa je priredil posebne veselice. Vse je bilo veselo in srečno nad prihodom Zalomera in njegove sestre Radovile. Cesar Žalomer pa se je vsedel in pisal svojemu kralju vse, kar se je zgodilo: kako so namreč oficirji in generali njega kot cesarja v Bagdadu izvolili, in da so Oroslanu popustili Sirijo in Palestino. Nazadnje mu je rekel: „Ljubi brat, zadovolji se s tem, saj imaš dve lepi deželi, in tvoje prestolno mesto Damask ni nič manjši in slabši od mojega Bagdada. Ako pa nisi zadovoljen, pustim tebi cesarstvo v Bagdadu in grem jaz za kralja v Damask. Naznanim ti pa tudi, da sem sklenil

maščevati se nad Armenci zavolj umora našega očeta; povabim tudi tebe, ako se hočeš te vojske udeležiti“. To pismo je izročil ministru Silanu, da ga je nesel v Damask princu Oroslanu. Zdaj se je cesar Žalomer spomnil tudi svojega dobrotnika, tistega brivca iz Jeruzalema. Dal mu je eno lepo hišo in obilo denarja, da je imel lepo življenje. Tudi se je cesar Žalomer oženil z neko lepo in plemenito meščanko iz Bagdada. Kmalo potem je slišal, da prihaja brat Oroslan z močno vojsko iz Sirije, ter jo pelje na pomoč zoper Armence. Žalomer je šel svojemu bratu naproti, ga srčno objel in pozdravil. Potem je tudi on svojo vojsko zbral.

Šest sto ena in devetdeseta noč.

Žalomer je zdaj svojemu bratu Oroslanu sam povedal vse svoje zgodbe. Ko je pravil, koliko dobrega je prejel od nekega brivca, prašal je Oroslan, kaj je brivcu za to dal. Žalomer pa je rekel: „Za zdaj sem ga preskrbel, da ima vsega zadosti; pravo plačilo pa mu bom dal še le potem, ko iz vojske nazaj pridem; kajti zdaj mi vojska preveč skrbi dela“. Potem so se delale velikanske priprave za vojsko. Žalomer je poklical še Perzijance in Turke na pomoč, tako da se je počasi nabrala grozna vojska. Med tem časom je porodila princezinja Radovila lepo princezinjo, katero so krstili za Veljano. Pa tudi cesarica je bila že noseča. Ko je bilo vse za vojsko pripravljeno, poslovil se je cesar Žalomer od svoje žene in jej naročil, lepo skrbeti za otroka, ki ima na svet priti; potem pa je odrinil s celo vojsko proti Armencem, katerim je prej vojsko na-

povedal. Arabce so vodili: cesar Žalomer v sredi, minister Silan na desnem krilu, general Robas, cesarjev svak, pa na levem krilu. Oroslan je vodil močno vojsko Sircev in Egipčanov; general Koradin je vodil Perzijance, general Potočin pa Turke. Pa tudi armenski kralj Mirobran ni ostal brez zavznikov. Pridružil se mu je mogočni grški cesar Križan, kateremu so prišli spet drugi na pomoč, kakor Francozi, Angleži, Ogri, Španci, Srbi in drugi. Ta vojska se je zbirala v silnem Carigradu. Tudi Kralj Mirobran je s polovico svoje armade tje prišel, drugo polovico pa razpostavil za brambo svoje dežele. Z Mirobranom je prišla tudi njegova mati Srdobora, ki je pripeljala seboj tudi cesarico Ljudmilo, hčer cesarja Križana, ki jo je iz Bagdada odpeljala, ko je tam cesarja zastrupila. Cesar Križan je bil zeló vesel, po tolikih letih zopet videti svojo hčer Ljudmilo. Tudi ona je bila po eni strani vesela, da je videla zopet svoj dom in svojega očeta, po drugi strani pa je še vedno žalovala po svojih otrokih, Radovili in Žalomeru. Po Bagdadu pa se jej ni tožilo, ker takrat, ko je ona odšla, še ni bilo princov nazaj, toraj ona še zmirom nič ni vedela, kam sta se nje otroka zgubila. Da je njen sin Žalomer med tem časom cesar postal, o tem se jej še sanjalo ni.

Ko je grški cesar Križan vso svojo vojsko zbral, peljal jo je sovražniku nasproti. Čez deset dni so prišli v lepo ravnino, kjer so tri dni počivali. Ko so hoteli četrty dan zopet naprej, zagledali so pred seboj od izhoda do zahoda gosto meglo. Dirnil, prah postaja čedalje večji, in slednjič so spanovo da je to arabska vojska. Grki in Armenci solci so zavzeli nad to silno močjo. Ko armadi vprylana!“

trčite, šlo je Arabcem precej slabo; kajti stara Srdomora je grškemu cesarju svetovala, da je poslal dvanajst sto bark, polnih vojakov, naprej; ti vojaki so se na skrivnem kraju izkrcali in Arabce, Sirce ter Perzijance od zadej napadli. Zmešnjava med Arabci je bila tolika, da je grški cesar Križan že mislil, da bo na ta dan vso arabsko vojsko pokončal. Vendar to ni bila še glavna arabska vojska, ampak le spredne straže pod Koračinom, Potočinom in Robasom. Pa kmalo je prišel za njimi cesar Žalomer z velike armado sto in dvajset tisoč konjikov. Od druge strani pa je pritisnil še kralj Oroslan s sirskega konjiki in egiptovsko pehoto (pešci). Grkov, Armencev in njih zaveznikov je bilo več ko milijon. Vendar se je Oroslan kakor lev zakadil med nje, da so padali ko muhe. Grki so se morali umakniti k morju nazaj. Slednjič je noč konec storila groznemu klanju. Oroslan in Žalomer celo noč nista spala, ker sta hodila okrog zdravih in ranjenih, jih tolažila in jim pogum dajala. Od Arabcev jih je bilo mrtvih tri tisoč in pet sto, od Grkov pa pet in štirideset tisoč možakov. Vendar Srdomora še ni obupala. Poklicala je cesarja Križana, svojega sina, kralja Mirobrena in druge vojvode k sebi v šotor in jim rekla: „Nič ne obupajte! Videli ste, kako smo jih iz začetka podili! Pa tisti vražji Oroslan je sovražnike spet ustavil in jih vnovič zoper nas v boj pripeljal. Pa tega Oroslana bom že v kraj spravila. Poslala bom nad njega silnega viteza Šušmana, ta jih je za veliko pobil, bo tudi še tega Oroslana. Ko bo pa od svojrat mrzel, potem bomo Arabce podili kakor ki ima pred seboj in jih vse pokončali“. Grški generali so potrdili nasvet stare Srdomore.

Ko drugo jutro napoči, pripravili so se grški vitezi za novi boj. Cesar Križan je poklical silnega viteza Šušmana in mu na srce govoril, naj se postavi za celo armado in naj groznega Oroskana na dvoboj pokliče in pobije. Šušman je bil grozen velikan, močen ko medved, širok in velik, da mu je malo-keri do rame segel. Njegov obraz pa je bil oduren in grd. Imel je železen oklep, rudečo jopico čezenj in sulico s tremi ostmi. Ko mu cesar reče, naj se z Oroskanom poskusi, vsedel se je precej na svojega velikega in težkega konja in šel Arabcem nasproti. Tri tisoč najboljih vitezov je jahalo za njim, da so ga spremljali; pred njimi pa je klical grški trobentač v arabskem jeziku: „O vi Arabci, pokličite vašega junaka, kralja Oroskana iz Damaska, da se poskusi z našim Šušmanom“. Ko je Oroskan to zvedel, pridirjal je na svojem brzonognem konju kakor blisk, in zaklical Šušmanu: „Ti si se predrznil, mene na korajžo poklicati; pa ti bo še žal! Izmoli hitro en očenaš pred svojo smrtjo, da tvoje črne duše hudič ne dobi“.

Šest sto dva in devetdeseta noč.

Šušman teh besedij ni razumel, zato ni nič odgovoril, ampak se je kar v Oroskana zakadil. Znal se je tako boriti, da je sabljo vrgel v zrak, in jo zdaj z levo, zdaj z desno rokó vjel; tudi mu je bilo vse eno, ali drži meč v levi ali desni roki. Zato so se Arabci za Oroskana že bati začeli. Toda Oroskan je bil še bolj uren: Ko ga je Šušman s sabljo mahnil, odskočil je Oroskan na stran, vjel potem Šušmanovo roko ter mu sabljo iz nje iztrgal. Vsi gledalci so rekli: „Kaj takega ne zna nobeden razun Oroskana!“

Ko je bil Šušman brez sablje, ga tudi Oroslan ni hotel s sabljo umoriti, ampak udaril ga je s pestjo tako močno na sence, da ga je precej ubil, kakor vola. Ko je bil Šušman mrtev, zavriskali so Arabci; Grki pa so vsi srditi planili nad Oroslana. Temu so spet Arabci na pomoč prihiteli, in tako se je vnela nova bitka. Sablje so žvenketale, glave padale, ranjeni stokali, konji dirjali kakor bi perutnice imeli, in konečno se je celo borišče v gost prah in dim zavilo, da se prijatelj od sovražnika ni več ločil. Pa še le temna noč je temu klanju konec storila; borilci so se umaknili v svoje šotore, ranjeni in mrtvi pa so obležali na bojišči.

Po noči je kralj Oroslan svojega brata Žalomera, ministra Silana in generala Robasa k sebi poklical in jim govoril: „Res je, da smo do zdaj z Božjo pomočjo zmagovali; toda sovražnik dobiva vedno novo pomoč po morji sem, ker mu barke neprenehoma privražajo novih vojakov, takó, da moramo nazadnje vendar omagati; če ne bomo sovražnika z enim udarcem popolnoma uničili. Jaz mislim, da bo tako najbolje: Ti, Robas, greš z mojimi dvajset tisoči sirske konjice skrivej čez hribe, da prideš sovražniku za hrbet. Jaz bom jutri z glavno armado boj ponovil, pa se nalašč umaknil, da bom sovražnike od bark proč zvalil, ker bodo moje ljudi preganjali. Takrat ti zasedi prostor pri morji. Potem se bom jaz obrnil in jih od spredaj nazaj pognal, ti pa jih zgrabi od zadej in brani jim uhod na barke, da nam ne bo mogel nobeden uiti“. Vsi navzoči so ta načrt (plan) potrdili in potem se podali k počitku. Ko napoči tretje jutro te hude bitke, začeli so smrtni mlini zopet mleti. Ko se je Oroslan nalašč umikati

začel, upili so Grki vsi veseli: „Zmaga je naša!“ Kralj Mirobran, ki je Grke vodil, poslal je že jezdeca v Carigrad s poročilom, da je arabska vojska popolnem pobita in razkropljena. Toda med tem časom je prišel general Robas s svojimi konjiki čez hribe, ter se postavil k morju, kakor je bilo zmenjeno. Ko je Oroslan mislil, da bo Robas že na svojem mestu, obrnil je na enkrat svojo vojsko, navdušil svoje vojake z ognjenimi besedami, ter sam dajal lep izgled, ker je bil zmirom tam, kjer je bila nevarnost največa. Blizo sebe je videl Oroslan nekega mladega viteza, ki se je prav urno sukalo na svojem konji in v ljutem boju posekal mnogo Armencev. Bil je radoveden, kdo bi mogel to biti, pa ga ni spoznal, ker so imeli vitezi tudi lice zagrnjeno s čeladnim oklepom. Zato je jahal k njemu in ga prašal: „Kdo si ti, mladi vitez?“ Ta mu pa odgovori: „Ali si tako hitro pozabil, kako sem jaz opravljen?“ Potem je odkril lice, in Oroslan je videl pred seboj svojega brata, cesarja Žalomera. Oroslan se je veselil, da je brat tako pogumen; kot vrhovni vojvoda ga je pa vendar pokaral in mu rekel: „To ni prav, da se v tako nevarnost podaš, in se boriš kakor priprost vitez. Če te vbijejo, in se to izvé, je vsa vojska zgubljena; kajti naši vojaki bodo zgubili pogum in veselje, sovražniki bodo pa vriskali“. Žalomer pa je rekel: „Jaz sem prvič v vojski, in hotel sem ti pokazati, da nisem strahopetnik“. Ko je Oroslan Grke tako silno napadel, začeli so proti svojim barkam bežati, da bi na njih ušli. Toda tam je stal že Robas s svojimi dvajset tisoč konjiki, kateri so Grke od zad napadli in jim zabranili pot k barkam. Tako od svojih bark odrezani in od dveh strani napadeni,

bili so Grki v veliki stiski. Padlo jih je več ko sto tisoč; drugi so se presekali in prerili proti armenskim hribom. Na barkah jih ni dosti čez deset tisoč ušlo. Mnogo bark so Arabci v pest dobili, in z njimi veliko plena, namreč vse blago na barkah, silno veliko denarja, zlatnine in srebrnine, orodja, dragočnosti, orožja, konj, klavne živine i. t. d.

V Carigradu je bila velika žalost, ko je prišlo teh borih dvajset bark s kraljem Mirobranom in s poročilom, da je vse zgubljeno. Cesar Križan je vrgel svojo krono na tla in ni vedel nobenega sveta več.

Šest sto tri in devetdeseta noč.

Zdaj pa je stopila stara Srdomora k cesarju in mu rekla: „Nikar ne obupaj, saj še lahko drugih vojakov nabereš! Drugi kralji te ne bodo zapustili. Jaz sem si pa že nekaj izmislila, kako hočem umoriti tistega Oroslana, potem pa bomo lahko zmagali. Utihotapila se bom v sovražni tabor in skušala Oroslana umoriti, kakor sem njegovega očeta. Samo sto pogumnih ljudi mi daj, kateri se smrti ne bojijo in se hočejo z menoj v nevarnost podati“. Cesar je dal poiskati sto takih ljudi in jim obljubil vsakemu en cent zlata; kdor pa za denar ni maral, obljubil mu je visoko čast ali kaj družega. Stara Srdomora je skuhala raznovrstnih zeljišč, potem se preoblekla v miniško obleko s širokimi rokavi, kakor jih nosijo pobožni puščavniki, in tako je šla pred cesarja Križana. Ta je ni spoznal. Ko se je pa sama oglasila in povedala, kdo je, so se veselili njene zvijače in jej želeli vse dobro. Tota Srdomora je bila vsa premetena, zvita, učena in skušena baba, je znala coprati, zdravila in strup kuhati, ter ljudi goljufati na

vse načine. Ona je poznala navade vsih sosednih dežel in govorila mnogo jezikov, tako namreč armenski, grški, francoski, arabski, turški, perzijanski jezik. S komur koli je vprvič govorila, mislil je, da ga žena že več let pozna, tako hitro je vsacega človeka preštudirala in njegove misli uganila. Cesarju Križanu je ta Srdomora svetovala, naj iz vseh trdnjav toliko vojakov vkup nabere, da bo vsaj Carigrad ubranil pred sovražnikom. Ona pa je napravila teh sto ljudi, ki so se za njeno službo oglasili, kakor sirske trgovce, in kupila dve sto mul, ktere so obložili z raznovrstnim blagom iz Sirije. Potem jim je pustila dati od cesarja Križana pismo, da imajo ti trgovci po vseh grških mestih prost ustop, in da jim ni treba nobene carine plačevati. Starka pa si je čelo z železjem drgnila, da je bilo vse rudeče; na roke in noge si je dala težke verige, da se je na koži poznalo, kjer so jo odrgnile, potem je te rane še s krvjo bolj razmazala; tudi je svojim spremiljevalcem ukazala, naj jo do krvi pretepejo, tako da so se jej na celem životu poznali udarci. Potem je svoje ljudi tako podučila: „Zdaj pojdemo v tabor Arabcev in Sircev. Vi se obnašajte, kakor sirski trgovci. Ker vse mrgoli arabskih vojakov, vas bo gotovo kateri ustavil in vam hotel blago vzeti. Vi pa se nič ne branite in recite le to: naj vas vojaki peljejo pred kralja Oroslana ali cesarja Žalomera. Kadar pred kralja pridete, mu recite: „Mi smo Sirci, vaši rojaki, pa nam hočete naše blago vzeti, kterega so nam pustili še celó Grki, naši sovražniki! Le pogledjte tukaj pismo grškega cesarja Križana, ki nas pusti povsodi po njegovih deželah potovati in kupčevati!“ Kedar boste to povedali, recite še to, da

ste bili v Carigradu in da vas je tam naenkrat kamenit mož ogovoril in rekel: „Jaz sem sicer iz kamna, pa po nebeški milosti smem govoriti, da vam Sircem naznanjam za vas veselo vest, da bo vaš kralj Orosian vzel to mesto Carigrad pod svojo oblast, premagavši grške branitelje. Tudi vam naznanim, da je tri dni od tod v hribih samostan, kjer je po zvijači nekega hudobnega grškega miniha že mnogo let pobožen arabski puščavnik zaprt in veliko trpi. Tega rešite iz ječe, to je vaša prva naloga“. Po tem poduku pustila se je babura v obleki puščavnika zapreti v skrinjo in peljati v arabski tabor.

Med tem pa je bilo v arabskem taboru vse veselo, ker so se veselili svoje zmage nad Grki in delili med seboj velikanski plen. Cesar Žalomer je pač spoznal, da je njegov brat, kralj Orosian največ pripomogel k zmagi. Zato mu je rekel: „Ljubi brat, ti si nam pridobil tako zmago, da nisem vreden cesar biti, dokler si ti živ. Prevzemi ti cesarstvo, jaz bom pa samo tvoj podložni general in se bom naprej vojskoval zoper sovražnike“. Orosian pa mu reče: „Jaz se ne ganem iz mesta, dokler ne dobim v svojo pest lepega in velikanskega Carigrada, ter ne pozeptam z nogami vse grške moči in oblasti. Ker leži Carigrad pri morji, sklenila sta, da hočeta mesto napasti na suhem in na morji. Ko sta prehodila s svojo armado mnogó pustih in zapuščenih krajev, prišla sta na enkrat v prelepo dolino, kjer je bilo vse v cvetu in zelenju; potoki so šumljali, rože cvetele, tice prepevale, sadno drevje viselo polno sadeža in v senci dreves so se pasle srne in druge živali. Žalomer je rekel svojemu bratu: „Veš, kaj ti rečem, okolica Damaska ni tako lepa, kakor ta dolina, ako-

ravno pravijo, da stoji Damask tam, kjer je bil sveti raj, stanovališče Adama in Eve“. Oroslan reče: „Saj je res lepo in prijetno! Bomo pa tukaj tri dni ostali, da se odpočijemo in pokrepčamo“.

Komaj pa so vojaki šotore postavili, kar se zaslisi neko vpitje in prepiranje. Oroslan je vprašal, kaj to pomeni? Rekli so mu: „Neki trgovci iz Sirije so prišli in vojaki so jim menda nekaj blaga vzeli; zdaj se pa jokajo in zahtevajo, naj bi prišli pred kralja. Oroslan reče: „Pripeljite jih sem!“ Preoblečeni Grki pridejo in govorijo tako, kakor jih je stara Srdomora naučila; pokazali so Oroslanu pismo od grškega cesarja in rekli: „O kralj, Grki, naši sovražniki, nam niso nič vzeli, naši rojaki nas hočejo pa oropati!“ Oroslan reče: „Svoje blago boste dobili nazaj; pa to ni prav, da vi kupčujete z Grki in jim dovažate blago ravno zdaj, ko se mi ž njimi vojskujemo“. Trgovci pa mu odgovorijo: „Res pridemo mi povsodi po svetu okoli, zato smo pa tudi nekaj zvedeli, kar nobeden od naših ljudi ni vedel, in smo tudi nekaj storili, da smemo na to zmirom ponosni biti. Pa to smemo samo vam, o kralj na skrivej povedati“. Oroslan jih je peljal na to v svoj šotor, kamor je prišel tudi cesar Žalomer, in tam so obema vladarjema tisto laž od zaprtega puščavnika tako ginljivo pravili, da so stopile obema bratoma solze v oči. Oroslan je potem prašal: „Ali ste puščavnika rešili? Ali je še zaprt v tistem grškem samostanu?“ Trgovci mu odgovorijo: „Mi smo ga rešili, predstojnika tistega samostana pa umorili; potem smo hitro zbežali, akoravno smo slišali, da je v tistem samostanu mnogo zakladov. Toda bali smo se grških vojakov in hitro odnesli peté“. Po teh besedah

so trgovci odprli skrinjo, v kateri je bila Srdomora v obleki puščavnika zaprta. Bila je medla in suha, kakor kaka stara kumara.

Šest sto štiri in devetdeseta noč.

Ko Žalomer in Oroslan zagledata tako zdelano Srdomoro, vso krvavo in ožuljeno in pretepeno, začela sta se iz usmiljenja jokati in dozdevnemu puščavniku roke poljubovati. Srdomora pa reče: „Pustite me, in ne jokajte nad menoj! Saj se nič ne pritožim. Kar nam Bog pošlje, moramo potrpežljivo prenašati, sicer ne pridemo v sveti raj“. Oroslan je šel in je hotel puščavniku nekaj jesti prinesiti; toda Srdomora ni hotela nič vzeti in je rekla: „Bog vé, da se postim že štirinajst dni; kako bom zdaj prenehal s postom, ko me je Bog rešil iz hude ječe? To bi bila črna nehvaležnost pred Bogom! Ne bom nič jedel do večera“. Ko jej pa zvečer spet nekaj jesti ponudijo, je rekla: „Za jed je še zmirom čas! Hočem prej nekoliko moliti.“ Po dolgi molitvi je nekaj malega zavžila, potem je spet celo noč naprej molila; in tako je živela vse tri dni, kar so tam v šotorih ležali, da je samo zvečer nekaj povžila, sicer pa neprenehoma molila. Cesar je imel tako spoštovanje do tega puščavnika, da mu je pustil poseben šotor zraven svojega postavit. Tudi Oroslan je zvito baburo tako spoštoval, da je njej z lastnimi rokami stregel in jesti nosil. Ona pa ni jedla družega, ko nekaj kruha in čebule pa malo soli. Oroslan je rekel svojemu bratu: „Ta mož se tako posti in trpinči, da ko bi ne bil kralj in vojvoda, hotel bi biti puščavnik in z njim v družbi moliti“. Cesar, kralj Oroslan in minister pa so ostali celo noč pri puščavniku.

Drugi ljudje so spali, Srdomora pa je tako pobožno molila, da se ni prej ogledala na cesarja, ki je za njo stal, ko o polnoči. Takrat se je ogledala in prašala prince in ministra, kaj da hočejo? Cesar Žalomer jo je prosil, naj bi povedala, kako se je njej godilo, ko je bila v samostanu zaprta? Tudi jo je prosil, naj bi zanj molila, kar mu bo več pomagalo, ko posedovati mesto Carigrad. Srdomora je rekla: „Ničesar bi vam ne povedal, ko bi ne vedel, da ste arabski principi in poveljniki naše armade; kajti navajen sem, samo Bogu potožiti svoje težave, ne pa ljudem. Vedite, dolgo let sem živel pobožno in ponižno v Jeruzalemu. Enkrat pa sem se pogledal v zrkalo (špegel), in ker sem bil takrat še mlad, postal sem ponosen in štiman na svojo lepoto. Toda kmalo sem spoznal svoj greh prevzetnosti in se začel pokoriti. Da bi take misli iz glave pregnal, hodil sem kot strgan berač eno celo leto po Božjih potih okrog in se hudo postil. Prišel sem potem do nekega samostana, pred katerim je sedel puščavnik Bogulin. Ta me je prijazno pozdravil in me povabil, naj stopim ž njim v samostan, kjer mi bo dal jesti in piti, da se pokrepčam. Peljal me je v neko temno sobo in me tam not zaklenil. Pustil me je štirideset dni brez jedi in pijače. Na enoinštirdeseti dan prišel je grški pop Rujobrad s svojo lepo hčerko Vero in desetimi služabniki v samostan. Bogulin mu je povedal, kaj je z menoj naredil. Rujobrad je hotel moje truplo videti in je prišel z Bogulinom v tisto sobo. Ko pa mene še živega in na tleh klečečega najdejo, bežali so proč in rekli: „To je copernik!“ Prišli pa so spet nazaj in Rujobrad me je pustil tako tepsti, da sem bil poln ran. Jaz pa sem to

vzel za pokoro mojega greha gizdavosti. Potem so me djali v verige in me zaprli v še hujšo in temnejšo ječo. Vsake tri dni so mi dali hlebček kruha in vrč vode. Pop Rujobrad je prišel s svojo hčerjo vsak drugi mesec v samostan. Njegova hči Vera je najlepša dekle pod grškim cesarjem. V tem samostanu imajo mnihi, ki pa stanujejo spet v drugem samostanu, vse svoje zaklade. Edini Bogulin varuje te zaklade in ima ključe do vseh sob in dvoran v samostanu. To bogatijo, ki je v tem samostanu, privošil bi pač rajši našim ljudem, ko tistim zvitim in hudobnim Grkom. Bil sem v samostanu petnajst let zaprt, in ker se je iz mojega okna na dvorišče videlo, sem vsè blago videl, kar so ga pripeljali in odložili. Jutri je tisti dan, ko ima priti pop Rujobrad s svojo hčerjo Vero v samostan. Ako hočete, peljal vas bom tje, in videli boste deklico, da je maloktera princezinja tako lepa. Tudi lahko pograbitite in odnesete vse zaklade, ki so tam nakopičeni! Samo to se bojim, da si morda pop zavoljo naše velike armade ne bo upal v samostan; ko bi se velika armada kam dalje proč umaknila, bilo bi bolje, kajti samostan lahko vzamete z malo močjo“. Princa in minister so zvito baburo zvesto poslušali. Poklicali so generala Robasa in mu rekli, naj se z veliko armado pomakne proti Carigradu; oni pa da imajo neko pot v hribe, ter da pridejo čez tri dni za njim, da pa vojakom ne sme nič povedati, da so principi zaostali.

Drugo jutro je cela armada pod poveljem Robasa, Potočina in Koračina odmarširala proti Carigradu. Cesar Žalomer, kralj Oroslan, minister Silan, sto vitezov in mnogo hlapcev, ki so imeli mule pri

sebi za prevažanje plena, podali so se s Srdomoro proti samostanu. Srdomora pa je imela izučenega goloba pri sebi, kateremu je pismo pod perutnice privezala, da ga je v Carigrad nesel. V tem pisnu je cesarju Križanu pisala, da pelje Žalomera in Oroslana v ta samostan, naj cesar hitro pošlje deset tisoč vojakov, da bodo teh sto mož in oba arabska princa z ministrom vred zajeli in pokončali. Tudi mu je pisala, da bo dala puščavnika Bogulina umoriti, ki se mora žrtvovati za domovino, ter Arabcem dala vse zaklade v samostanu, da jih tembolj gotovo preslepi. Cesar Križan je takoj odposlal deset tisoč dobro oboroženih konjnikov proti samostanu, in prišli so v dveh dneh tje. Med tem pa je Srdomora peljala Arabce v samostan. Ko jim Bogulin naproti pride, rekla je: „Umorite tega brezvestnega človeka!“ Oroslan ga je precej s svojo sabljo presekal. Potem jih je peljala po vseh sobah in dvoranah v samostanu, kjer je bilo dosti dragocenih reči. Rekla je vojakom, naj to vse v svoje tovore pobašejo. Arabci so bili veseli in hiteli razno blago nakladati v zaboje, ktere so potem naložili svojim mulam. Ker pa Vere z Rujobradom ni bilo, čakal je Oroslan še tri dni; potem ga je tako vleklo k svojim vojakom nazaj, da je sklenil, da hoče prej Carigrad vzeti, in še le potem poiskati lepo Vero v samostanu. Srdomora jim ni branila, da ne bi kakšum na njo padel. Komaj pa so Arabci s hriba doli prišli, trčijo ob tistih deset tisoč grških konjnikov. Oroslan si ni mogel razjasniti, od kod so ti sovražniki na enkrat za njim prišli in kdo jim je pot pokazal v hribe, kjer je samostan stal. Oroslan se je hotel v samostan umakniti in se tam za zidovjem

braniti proti nadsili. Silan je pa rekel: „Ali ne vidiš, da stoji samostan pod eno strmo skalo. Če sovražniki goro zasedejo, pobijejo nas od tiste skale doli lahko s kamenjem. Nas je pa premalo, da bi celo goro zasedli.“ Srdomora pa reče: „Kaj pomeni ta boječnost? Ali ste možje ali babe? Jaz sem bil petnajst let pod zemljo zaprt, pa nisem trepetal, kakor vi. Borite se srčno in naučite se junaško umreti, da boste svoje grehe oprali s svojo krvjo!“ Te besede so dale Arabcem nov pogum in Oroslan planil je s svojim malim številom na sovražnike.

Šest sto pet in devetdeseta noč.

Tudi cesar Žalomer se je boril kakor lev, ter mnogo sovražnikov pobil na tla. Tako so se branili Arabci celi dan; na večer pa so se umaknili v neko jamo in postavili stražo pred njo. Bilo pa jih je samo še pet in štirideset, več ko polovico svojih so v boju zgubili. Oroslan je bil v skrbeh, ker puščavnika nikjer ni videl. Na enkrat pa je prišla Srdomora in prinesla v rokah glavo grškega generala. Tega je bil neki Arabec ubil, pa Grki so Arabca hitro posekali, da ni mogel praviti, kaj je storil. Zvita Srdomora je šla na morišče, odrezala mrtvemu generalu glavo, jo prinesla princem pokazat in se začela lagati: „Iskal sem mučeniško smrt in se v tako nevarnost podal, da sem zasačil generala sovražnikov ter mu glavo odrezal“.

Potem je začela Arabcem prigovarjati, naj se nikar ne podajo, ampak naj se hrabro branijo. Rekla je, da se hoče splaziti skozi sovražni tabor in hiteti k arabski armadi, da pripelje dvajset tisoč mož podpore za Arabce. Ko jo Oroslan praša, kako bo ube-

žala, ko vendar sovražniki tako tesno okoli hriba ležijo, da bi jim še miš ne ušla, odgovori jim Srdomora: „Bog me bo enim nevidnega storil, drugim pa pogum vzel, da mi ne bodo nič storili“. Na to reče kralj: „Saj imaš prav; danes sem že videl, da te Bog varuje. Dobro bi bilo, ko bi ti precej odšel“. — „Jaz grem precej“, reče Srdomora, „in če hočeš ti z menoj, naredil bom tudi tebe nevidnega; tudi še tvojega brata, cesarja Žalomera. Več ko dva pa ne morem braniti“. Oroslan reče: „Jaz se od svojih tovaršev nočem ločiti; če pa hočeta moj brat Žalomer in minister Silan s teboj iti, naj hodita z Bogom in naj pripeljeta srečno dvajset tisoč Arabcev na pomoč“. Srdomora reče: „Počakajte nekaj časa; jaz grem gledat, kaj sovražniki delajo, ali spijo ali budijo, kje imajo glavni tabor in kje so straže postavljene. Potem pridem nazaj in bom vzel cesarja in ministra seboj“. Srdomora je šla na to v grški tabor in se tam s sovražniki zmenila, kako naj ravnajo, da bodo prince v pest dobili in pokončali. Rekla jim je, naj je ne ustavijo precej, ko bo cesarja Žalomera in ministra Silana peljala skozi njih tabor, ampak še le sredi tabora naj una dva primejo, njo pa v miru pustijo“. — Med tem pa je Oroslan govoril z Žalomerom in hvalil pogum puščavnika, ki je umoril sovražnega generala. Ko je prišla Srdomora nazaj in povedala, da se ničesa ni bati, da pojde vse dobro, šla sta cesar in minister ž njo. Ko so vsi trije korakali skozi grški tabor in jih nobeden ni ustavil, mislil si je cesar: „Ta puščavnik mora biti silno svet človek, da zamore sovražnike tako omamiti in preslepiti“.

Na enkrat pa so skočili Grki nad nje in zgrabili cesarja in ministra. Prašali so ju: „Ali je še kdo

pri vama?“ Pokazala sta na Srdomoro in rekla: „Ta-le puščavnik!“ Grki so pa rekli: „Mi ne vidimo nikogar!“ Na to je Srdomora zginila. Cesar in minister sta mislila, da sta se nad puščavnikom kaj pregrešila, in da ju je zato zapustila njegova čudežna moč. Posebno minister si je očital, da je on tega kriv, ker puščavniku ni prav zaupal. Oroslan pa se je drugo jutro zopet pripravil na boj. Govoril je svojim vojakom še nekaj tolažilnih in iskrenih besedij, potem pa so se spet zakadili v Grke. Toda Grki jim zakličejo: „Gorjé vam, Arabci! Vjeli smo vašega cesarja in njegovega ministra. Kaj boste vi opravili? Najlepši je da se podaste; peljali vas bomo v Carigrad; morda vas naš cesar pri življenju pusti“. Oroslan se je silno ustrašil in razjokal, ko je zvedel, da je njegov brat z ministrom vjet. „Gotovo nista puščavnika ubogala“, si je mislil, „ali pa sta se sicer kakó pregrešila proti njemu, da ju je ta kazen zadela“. Ko so pa njega in njegove ljudi Grki obkrolili od vseh strani, branil se je, kakor lev, in jih mnogo pomoril. Bili so se spet celi dan, in ko so se Arabci zvečer spet v tisto jamo umaknili, bilo jih je samo še pet in dvajset. Oroslan je bil silno žalosten nad to bitko izgubo in ni vedel druge pomoči, ko udati se v Božjo voljo. Drugo jutro je rekel svojim tovaršem: „Če se še enkrat na odprto polje v boj podamo, nas bodo vse pokončali. Bolje kaže, da branimo samo uhod do naše jame. Morda je puščavnik vendar prišel v tabor naše armade in nam bo pomoč pripeljal“. Tako so tudi storili in branili samo uhod do svoje jame. Grki so sicer celi dan naskakovali, pa niso nič opravili, ampak le mnogo svojih ljudi zgubili.

Zvečer so Grki rekli: „Kako dolgo bomo še tukaj stali pred to jamo in strašili tistih par mandelcov, ki so not? Dajmo rajši pred jamo zakuriti in frišnih vej na ogenj navaliti, da jih bo dim zadušil“. Res so pred jamo zanetili in naložili na ogenj frišnih smrekovih vej, da se je strašno kadilo. Oroslan je izdihnil: „Ni je pomoči razun pri Bogu!“ Pustil se je potem vjeti in zvezati; ravno tako njegovi tovariši. Straža je stopila okoli njih, da bi jih stražila celo noč. Toda stražniki so bili pijani in so vsi zaspali. Tudi drugi Grki so se v spomin te zmage tako vina navlekli, da so vsi pijani po šotorih okrog ležali in spali. Ko je Oroslan to videl, začel je s svojo velikansko močjo roke narazen vleči, da so se raztrgale vse vrvi, s katerimi je bil zvezan. Ko je imel on proste roke, vzel je nož, in je še svojim tovaršem odrezal vrvi in jih rešil. Šli so potem med pijanimi Grki tako dolgo po taboru okoli, da so našli še cesarja Žalomera in ministra Silana. Ko so tudi ta dva rešili, podali so se v beg. S pomočjo Božjo bili so Grki tako preslepljeni, da nobeden ni zapazil Arabcev, ko so bežali. Oskrbeli so se tudi s konjem in orožjem, in ko so bili že izven grškega tabora, rekel je Oroslan svojim tovaršem: „Pojdimo zdaj na ta hribček in zavpimo nad Grke doli: „Zmaga je naša!“ Grki v temi in pijanosti ne bodo vedeli kaj storiti, mislili bodo, da jih je naša armada napadla in začeli se bodo med seboj klati“. Cesar Žalomer pa temu ni pritrnil, in je rekel: „To se pravi Bogá skušati! Grki bodo našo majhno moč spoznali, na svojih hitrih konjih nas dohiteli in vse pokončali. Boljši je, da se hitro odpravimo in gledamo, kako pridemo k naši armadi.“ Toda Oroslan je še zmirom

trdil: „Nič se nam ne bo zgodilo!“ in ker so drugi tovarši ž njim potegnili, obveljala je njegova. Šli so torej na tisti hribček in zavpili, da se je gora stresla: „Zmaga je naša!“ Ko Grki to slišijo, se predramijo iz spanja in se jamejo med seboj klati, misleči, da je sovražnik že v sredi med njimi. Tako jih je mnogo konec vzelo. Ko je pa grški vojvoda zapazil, da so vjetniki ušli, rekel je svojim vojakom: „Lepo ste stražili vjetnike! Vsi so ušli! Zdaj le hitro dirjajte za njimi, da jih vjamete!“ Grški konji so tekli ko blisk, in v kratkem času so Arabce dohiteli in jih tako tesno obkolili in objeli, kakor prstan objame prst. Žalomer je rekel Oroslanu: „Ali si videl, kaj sem ti jaz pravil! Zdaj nam družega ne kaže, kakor junaško umreti“.

Šest sto šest in devetdeseta noč.

Ko sta se Oroslan in Žalomer že pripravljala na junaško smrt, zaslišita na enkrat grozen krik v daljavi. Prihrumelo je dvajset tisoč arabskih konjikov, ki so začeli grozno mesariti med Grki. Ko se je jutro naredilo, spoznal je Oroslan, da so to njegovi ljudje. Ko so bili Grki že vsi razkropljeni, poklonila sta se Potočin in Koračin pred Oroslanom in Žalomerom, ter se srečne imenovala, ko sta oba princea rešila iz take nevarnosti.

Uzrok pa, zakaj sta Koračin in Potočin na pomoč prišla, je sledeč: Robas, Potočin in Koračin so marširali pred Carigrad, kakor smo že povedali. Ko so Grki to videli, zbrali so tudi vse svoje moči in jih postavili na zidove carigradske. Nabralo se je v Carigradu toliko vojstva, da je bilo strah. Zato je rekel Robas drugim generalom: „Mene je groza pred

to sovražno vojsko. Ako po ogleduhih izvejo, da cesarja Žalomera, kralja Oroslana in ministra Silana ni pri nas, bodejo nas s toliko večim pogumom napadli, in ako nas premagajo, bomo vsega mi generali krivi; ako so pa principi pri nas, nosijo ti vso odgovornost, ker vse vodijo in ukazujejo. Zato je moja misel, da bi poslali dvajset tisoč konjиков po prince, kateri naj bi jih sem spremili. Da so le enkrat principi tukaj, potem bo že šlo, kajti vpričo njih imajo vojaki veliko več korajže“.

Ta svet se je potrdil, in odbrala sta se Potočin in Koračin, da gresta po prince. Vzela sta vsak deset tisoč, skupaj dvajset tisoč konjиков in dirjala ž njimi proti samostanu. Prišla sta ravno prav, da sta rešila cesarja, kralja in ministra.

Stara Srdomora pa, ko je cesarja Žalomera izročila Grkom v oblast, podala se je proti Carigradu z namenom, da bi Arabcem povedala, da je njih cesar ujet, in jim tako ves pogum vzela. Ob enem je to hotela naznaniti Grkom, da bi jim več poguma vdihnila. Ko je pa srečala konjico Potočinovo in Koračinovo, mislila je izprva, da so bili Arabci pred Carigradom tepeni in da tako bežijo; ko je pa videla, da so vse zastave nepoškodovane, je koj uganila, da gredó cesarja in Oroslana iskat. Ona je mislila, da so principi in njih ljudje že davno pokončani in da jim pride pomoč že prepozno; zato je generaloma po pravici povedala, da so cesar, Oroslan in minister z vsemi vitezi zajeti in obkoljeni od grške vojske, ter pristavila: „Ako hočete rešiti svoje vladarje, morate zelo hiteti“. Koračin in Potočin sta se zahvalila za to novico in hitela toliko bolj naprej. Ko so bili cesar, Oroslan, minister in tisti še ostali

pet in dvajseteri vitezi rešeni, obrnili so se vsi skupaj nazaj proti Carigradu.

Zvita Srdomora pa je šla k Robasu in mu rekla: „Prav ste storili, da ste Potočina in Koračina poslali cesarju na pomoč, kajti on in njegovi ljudje so prišli v veliko nevarnost. Vendar se bojim, da tudi ta dva s svojimi dvajset tisoči ne bosta dosti opravila, kajti cesar je zajet od ene velike grške armade, ki šteje gotovo svojih trideset do štirideset tisoč mož. Videl sem obé vojski in znam že toliko presoditi, da je Grkov veliko več, ko naših vojakov, kar sta jih Koračin in Potočin tje peljala. Treba je toraj, da še nekaj vojske odpošljete cesarju na pomoč“.

Arabci, to slišati, so milovali cesarja, Oroslana in hrabrega Koračina. General Robas pa je odbral deset tisoč najboljših svojih vitezov in jih poslal za drugimi, da bi cesarja srečno nazaj pripeljali. Njim na čelo je postavil hrabrega viteza Marolta. Stara Srdomora pa si je to laž izmislila, da bi arabsko vojsko pred Carigradom tem bolj oslabila.

Ko je Marolt drugi dan srečal arabsko vojsko, ktera je cesarja nazaj peljala, mislil je iz začetka, da mu gre sovražnik naproti. Tudi Žalomer je mislil, da se bliža od Carigrada grška vojska, in rekel je bratu Oroslanu: „Še enkrat bi rad videl tistega pobožnega puščavnika, da bi me blagoslovil, potem pa rad umrjem za domovino.“ Ko ste se pa obe armadi po zastavah spoznali, dirjal je Oroslan kakor blisk k Maroltu in zvedel od njega, po kaj je prišla nova pomoč. Marolt je bil zelo vesel, ko je videl cesarja, Oroslana, Silana, Koračira in Potočina še vse zdrave in čvrste. Prašali so tudi po puščavniku, in ko jim je Marolt povedal, da je bil že v taboru pred

Carigradom, rekli so: „To je svet mož, v enem dnevi je prehodil daljavo desetih dni!“ Ko se približajo Carigradu, zagledajo naenkrat veliko meglo pred seboj, za tem se je slišalo iz megle divje vpitje, klicanje in trobentanje. Oroslan reče: „Bojim se, da so bili naši pred Carigradom tepeni in da nam naproti bežijo!“ Šel je bežečim naproti in videl je njim na čelu puščavnika (Srdomoro), ki je klical: „Pomagajte! ti prokleti grški psi so nas v šotorih napadli, ko se jih nismo nadejali, ter mnogo naših ljudi pomorili!“ Oroslan in Žalomer sta poljubila puščavniku roké, samo minister Silan se ni ganil, ga tudi ni pozdravil, in rekel sam pri sebi: „Jaz temu puščavniku ne zaupam, on nam ni prinesel še nobene sreče. Bojim se, da je izdajavec, kakor tisti, ki je cesarja Strahobora ostrupil!“ Oroslan pa je imel puščavnika za svetega moža, ker je v tem kratkem času toliko prehodil, kaker bi noben človek ne mogel brez Božje pomoči. Ponudil je zato Srdomori mulo, naj se nanjo vsede, pa ona ni hotela jahati, ampak je tekla kakor lisica zraven Oroslanovega konja, dokler niso prišle do bežeče arabske armade, med katero so Grki strašno mesarili in divjali.

Da so bili Arabci tukaj tako tepeni, to je vse stara Srdomora naredila. Ko je namreč z lažnjivimi strahovi napravila Robasa, da je Marolta z deset tisoč konjiki stran poslal, pisala je grškemu cesarju: „Vedi, da je šlo dvajset tisoč Arabcev cesarju na pomoč, ki je bil v samostanu vjet. Jaz sem pa generala Robasa pregovorila, da je še deset tisoč konjиков cesarju na pomoč poslal. Arabska vojska pred Carigradom je toraj zdaj zelo oslABLJENA in brez generalov. Ako jo zdaj napadete, dosegli boste veliko zmago!“

Ko sta grški cesar Križan in armenski kralj Mirobran to pismo prebrala, blagoslavljala sta staro Srdomoro, sklicala na tihem celo svojo armado in padla ž njo po noči nad Arabce, ki so spali v šotorih. General Robas je sicer svoje ljudi navduševal in jih prosil, naj se hrabro držijo nekaj dni, ker bo prišla kmalo pomoč; toda zmešnjava med Arabci je bila že prevelika, kakor ovce so bili nagnjeteni na enem prostoru in niso si vedeli nikamor pomagati. Grki so jih grozno veliko pobili. Še le, ko so Arabci bežati začeli, dobili so drugi nekoliko duška, da so se mogli ganiti. Pa od vseh strani zajeti, morali so se ali podati ali pa bežati. Tako so pribežali, kakor smo že povedali, Oroslanu in cesarju naproti.

Šest sto sedem in devetdeseta noč.

Oroslan je bežeče hitro obrnil in jih nazaj peljal. Postavil se je na čelo tistim trideset tisoč konjikom, ki jih je pri sebi imel, zagnal se v grško glavno moč z vso silo in grke primoral, da so se nazaj umaknili in pred mestom v veliko vrsto postavili. Tudi Oroslan je zdaj celo arabsko vojsko v red postavil, in potem rekel svojemu bratu: „Zdaj bi samo to želel, da bi me kdo iz Grkov poklical na dvoboj.“ Komaj je te besede izgovoril, kar stopi iz grške vrste star mož na plan in govori jahajčoč na lepem pramu, nasproti Arabcem obrnen v njihovem jeziku tako: „Ne storite mi nič žalega, jaz sem poslanec slavnega cesarja Križana, kateri je meni to-le naročil: „Greh je toliko krvi prelivati, ampak vladarji naj se sami sprimejo in poskusijo v trdnem boju. Grški cesar je pripravljen na boj, ako se mu vaš vojvoda Oroslan postavi. Ako zmaga naš cesar, morate se vi nam

podati, ako zmaga pa vaš vojvoda, hočemo se vam mi pokoriti“ Oroslan možu odgovori: „Povej svojemu cesarju, da mi sprejmemo njegov predlog; toda nocoj še ne, ker smo preveč utrujeni, ampak jutri naj se dvoboj prične. Grški vitez je odšel k cesarju Križanu in mu prinesel ta odgovor.

Omeniti pa je treba, da je bil cesar Križan silno izurjen v orožji, tako da je premagal vsakega viteza. Cesar Križan se je toraj veselil prihodnjega dneva, ker je upal premagati Oroslana in s tem vzeti Arabcem največo zaslombo.

Ko je jutro napočilo, prijahal je cesar na svojem hitrem, čudovitem konju, kakoršnega ni imel nihče razun njega; ker ta konj je v boju tako dirjal naprej, da so ga imenovali „blazno smrt“. Imel je cesar pozlačen oklep; meč in sulica sta bila francosko delo. Snel je čelado raz glave in rekel: „Kdor me pozna, on vé, kdo sem; kdor me ne pozna, temu povém, da sem cesar Križan!“ Komaj je te besede izgovoril, kar pridirja Oroslan na svojem brzonogem šarcu cesarju nasproti. Cesar zavpije nad njim: „Ti morivec Grkov, ali misliš, da boš z menoj tudi tako naredil, kakor si z drugimi vitezi, ki so se tebi postavili?“ Treščila sta potem vkup, kakor bi dve gori druga na drugo padli. Znala sta vsak udarec tako odbiti, da drug drugemu nista mogla do živega; včasih sta se borila, kakor bi si samo igrala, pa kdor borenje pozna, je že vedel, da je bila resnica; včasih pa sta konje tako pognala si nasproti, kakor bi hotela drug drugzega pohoditi, pa umaknila sta se konja in moža, samo žvenketanje mečev je pričalo, da naskok ni bil za kratek čas narejen. Ko se je večer naredil in sta bila že oba trudna, rekel je cesar Križan Oroslanu:

„Ti si v resnici hraber vitez, pa tvoji ljudje tam zadej pravijo, da nisi čiste kraljeve krvi, ampak dekle sin.“ Ta beseda Oroslana razdraži, in on pogleda nazaj, kdo bi se predrznil kaj takega govoriti; — v tem hipu pa ga zabode cesar s svojim mečem, da je Oroslan precej na tla omahnil. Žalomer in drugi vitezi so prileteli Oroslanu na pomoč, ga vzdignili s konja in nesli v šotor. Med tem pa so Arabci padli po Grkih in pričelo se je hudo bojevanje do trde noči.

Ko je noč borenju konec storila, podali so se grški generali k cesarju in mu čestitali zavolj zmage nad silnim Oroslanom. Cesar pa jim reče: „Jutri bom še cesarja Žalomera na dvoboj poklical; če še tega premagam, potem bodo Arabci kmalo kopita pobrali in domu šli“.

V arabskem taboru pa so stali cesar, minister Silan in generali okoli postelje ranjenega Oroslana. Zdravniki so mu rano zavezali in mu prinesli zdravil. Tudi Srdomora v podobi puščavnika je zopet prišla, se je jokala in celo noč molila pri njegovi postelji. Zjutraj je Oroslan zopet oči odprl. Cesar Žalomer je bil tega zelo vesel in je rekel: „Gotovo mu je puščavnik s svojo molitvijo to izprosil, da se mu je na bolje obrnilo. Ko je Oroslan zopet govoril, prašal je najprej, kako se vojska naprej vodi. Ko so mu povedali, da si stojite obe armadi nasproti in čakate odločilnega udarca, prosil je svojega brata Žalomera, naj gre k vojakom, da ne bodo poguma zgubili. Žalomer se je takoj na bojišče podal in prašal na glas: „Kje je cesar Križan, da ga vržem ob tla?“ Cesar Križan je to slišal in je hotel Žalomeru že nasproti stopiti, pa armenski kralj Mirobran ga zavrne in reče: „Včeraj si se ti boril, danes se hočem pa jaz“.

Sedel je na svojo kobilu, ki je imela zavolj svoje hitrosti imé „burja“, in jahal je proti Žalomeru. Pa komaj tri ali štirikrat sta mahnila s sabljami, in Mirobranova glava se je po tleh zatolčkala, — z enim mahom jo je bil Žalomer odsekal od telesa. Zdaj so Armenci in Grki vsi jezni planili na Arabce. Toda minister Silan je z dvajset tisoči konjikov zagnal se s tako močjo med Grke, da so kar v mesto bežali in carigrajske vrata za seboj zaklenili.

Po končani bitki podal se je žalomer v šotor svojega brata in veselil se je močno, ko ga najde veliko boljega. Zraven Oroslana pri postelji je sedel puščavnik in mu bral čudne dogodbe iz življenja svetnikov in iz svetega pisma. Ko je Oroslan od brata zvedel, da so Arabci zmagali, rekel je vesel: „Za to zmago se zahvalite najprej temu puščavniku, ki celi dan za vas moli“. Ko je potem Žalomer pravil, kako se je z Mirobranom boril in mu glavo odsekal, začela se je kot puščavnik preoblečena Srdomora jokati za svojim sinom, armenskim kraljem Mirobranom. Arabci pa so mislili, da se joka od veselja nad njihovo zmago. Prisegla je na tihem, da hoče Oroslana umoriti za svojega sina. Arabci so zdaj mirovali, dokler se Oroslanu ni rana popolnem zacelila. Ko je pa okreval, naznanil je svojim vojakom, da bo prihodnji dan že sam prišel v njih tabor in jih vodil pri naskoku na Carigrad. Ko so se po noči vsi k počitku podali, in je le nekaj strežajev pri Oroslanu v šotoru spalo, splazila se je Srdomora z otrim jatagonom (dolгим nožem) v njegov šotor, prijela Oroslana z levo roko za usta in nos, z desno roko pa mu odrezala glavo popolnem od telesa. Ravno tako je storila vsem strežajem, ki so

v tistem šotoru spali. Ona pa si misli: „To še ni zadosti za mojega sina!“ Zatoraj se je hotela še v šotor cesarja Žalomera splaziti in ga zaklati. Toda tam je stala straža, in se ni dalo nič narediti. Stopila je potem v šotor ministra Silana, da bi vsaj tega še umorila; pa vstrašila se je, ko ga zagleda še po konci sedečega in neko knjigo beročega. Minister jo pozdravi in povabi, naj pri njem v šotoru nekoliko časa ostane. Ona pa reče: „Nimam časa, bom še to noč nekega pobožnega brata v hribih obiskal“. Minister se je ponudil, da hoče še on tega svetnika obiskati. Babura pa se brani in reče: „Ne smem nikogar soboj pripeljati; naročil mi je, da moram sam priti. Hočem ga pa prositi, in če mi dovoli, pojdeva jutri skupaj k njemu“. Ko se je tako ministra odkrižala, šla je hitro iz arabskega tabora in bežala v Carigrad. Ministra pa je taka groza obšla, da ga je bilo strah samega v svojem šotoru; zato je šel k Oroslanu v šotor z namenom, da hoče tam dneva počakati. Ko pa v tisti šotor stopi, našel je Oroslana in vse strežaje zaklane. Nad tem pogledom je tako grozno zavpil, da so se vsi vojaki zbudili. Tudi cesar je pritekel iz svojega šotora, in vsi navzoči so se na glas jokali, ko so to umorstvo videli, ter klicali: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Cesar Žalomer je padel v omedlevico. Ko se zopet zave, tolkel se je s pestmi v obraz in rekel proti ministru: „Kaj misliš, kdo bi bil to naredil? Kje je puščavnik?“ Minister reče: „To je naredil puščavnik, nobeden drug! Jaz ga koj iz začetka nisem mogel trpeti“. Potem je povedal, kako se je puščavnik po noči priplazil v njegov šotor, in ni dovolil, da bi bil z njim šel.

Šest sto osem in devetdeseta noč.

Ko so Arabci pokopali svojega vojvodo Oroslana, oblegli so zopet Carigrad tako tesno, da še miš ni mogla ne vun, ne not v mesto. Toda Carigradjci so se za to obleganje malo brigali, ker so dobili po morji živeža in vojakov, kolikor so hoteli. Po drugi strani pa je bilo zidovje Carigrada tako trdno in visoko, da ga ni bilo moč ne prekoračiti, ne predreti. Ko Arabci mesto obstopijo, se ni prikazal noben Grk na zidove. Cesar Žalomer pa se je zarotil, da ne bo prej odjenjal, dokler se ne maščuje za svojega brata Oroslana, in dokler ne vzame Carigrada ter če bi moral prav leta in leta pred mestom ležati. Dal je tedaj pripeljati tiste zaklade, ki jih je zaplenil v samostanu, ter jih razdelil med vojake. Tudi jim je dal denarja in jim naročil, naj nekaj od tega pošljejo svojim ljudem na dom, ker še ne pojdejo tako kmalo od tod. Tudi je pisal svoji sestri Radovili, in svoji ženi, katera je med tem časom porodila lepega sinka, kajti bila je že pred odhodom cesarjevim porodu blizo. Prašal je toraj cesarico in svojo sestro, naj mu ktera piše, kakšnega otroka je dobil, ali fanta ali dekle, bolnega ali zdravega?

Ko so trgovci s temi pismi odšli proti Bagdadu, začel je cesar delati zopet priprave za obleganje mesta. Arabcem pa se je čudno zdelo, zakaj se noben Grk ne pokaže na mestno zidovje. Grkom pa tega še treba ni bilo, ker je imel Carigrad tak zid, da je mesto tudi brez velike množice vojakov branil, kakor smo že povedali. Da se pa Grki niso marali vojskovati, imelo je ta uzrok: Ko je Srdomora umorila Oroslana, prišla je k mestnemu zidu in dala

straži znamenje, da so jo čez zid v mesto potegnili. Hitela je k cesarju in ga prašala, če je res, da je njen sin Mirobran ubit. Ko jej cesar to potrdi, jokala in tarnala je tako dolgo, da so se morali vsi navzoči ž njo jokati. Potem je cesarju povedala, kako je umorila Oroslana in njegove strežaje, in prisegla, da ne bo prej mirovala, dokler ne umori še cesarja Žalomera, ministra Silana in vse više generale arabske vojske. „Oroslanova glava sama ne odvaga mojega sina“, je rekla; „eno leto hočem žalovati za svojim sinom, vojska se mora do tje ustaviti in noben zvon v mestu ne sme zapeti. Arabci naj le ležijo pred mestom, čez zid vendar ne pojdejo! Čez eno leto pa bom izpeljala, kar sem jim zagrozila!“

Grški generali so jej potrdili in obljubili, da hočejo ž njo žalovati eno leto za Mirobranom in se tudi zdržati vojskovanja, ter samo v Carigradu na straži stati. Da bi pa Arabce prav razdražila, pustila si je Srdomora dati tinte in papirja, in pisala jim je to-le pismo: „Vedite, da sem že prej vašega cesarja Strahobora v Bagdadu kot nuna preoblečena umorila s strupom; kot puščavnik oblečena sem vas zapeljala k tistemu samostanu, kjer je bilo mnogo vaših ubito in sam cesar vjet, in nazadnje sem zaklala Oroslana in njegove strežaje. Škoda, da je imel cesar predobro stražo, sicer bi tudi on ne tlačil več trave. Toraj veste, da sem jaz vaša smrt. Ako hočete svoje življenje rešiti, pojdite domu in pustite nas v miru. Ako se vam pa ljubi tukaj ostati, znate pred mestom čakati do sodnjega dne, ker v mesto ne boste vi nikdar prišli. To vam piše Srdomora, armenska kraljica“. — To pismo je privezala na sulico, in ga vrgla s sulico v arabski tabor. Arabski

vojaki, ko so našli pismo na sulici, nesli so ga cesarju. Ko so vojvode v cesarjevem šotoru pismo prebrali, rekel je minister Silan: „Glejte, jaz sem vendar prav imel, da tej osobi nikoli nisem prav zaupal. Že trikrat nam je nesrečo prinesla“. Cesar pa se je zarotil, da ne pojde prej od tod, dokler ne bo te babure na mestne vrata pribil. Obljubil je vojakom, da bo vse zaklade Carigrada med nje razdelil, ako mesto v svojo pest dobijo. Vendar pa so oblegali Carigrad že eno leto brez vsakega vspeha. Med tem pa je prišel iz Bagdada stotnik Trlep in prinesel cesarju pismo od njegove sestre, princezinje Radovile. Pismo se je glasilo tako: „Ljubi brat! Vsi te srčno pozdravljamo, in naznanim ti pred vsem, da si dobil lepega sinčka, kterega smo krstili za Krasnopolka. Otrok in mati, tvoja žena, sta oba zdrava. Tudi moja hčerka Veljana je čvrsta in zdrava. Tukaj imamo dobro letino in je vse po ceni. Tvojemu prijatlu, brivcu Urnopetu se dobro godi, postal je debel in rudeč, in živi veselo. Samo to ga skrbi, kam si ti zginil, pa mi mu vse zakrivamo. (Brivec namreč ni vedel nič, kam je zginil njegov varovanec in da je cesar postal). Vsi molimo za vas, da bi se srečno in prav kmalo povrnili iz vojske. Brez vas je vse prazno in dolgočasno v Bagdadu. Cesarica, tvoja žena, te lepo pozdravlja in želi, da bi se kmalo vrnil. Zdravstvuj! — tvoja sestra Radovila“.

Cesar se je zahvalil Bogu za to poročilo in rekel ministru Silanu: „Zdaj žalujemo za Oroslanom že eno leto. Zdaj bomo samo še nad njegovim grobom napravili sedmino, kamor bomo povabili vse generale; potem pa naj bo žalovanja zadosti“. —

Napravili so toraj sedmino, to je gostijo, v spomin pokojnega Oroslana, postavili šotore nad njegovim grobom, ter pri kruhu in vinu hvalili njegove lepe lastnosti in njegovo hrabrost. Žalomer se je še enkrat zjokal nad grobom svojega brata in rekel: „Ljubi Oroslan, ti dika in čast arabske vojske! v tuji zemlji tukaj ležiš, ki se je dostikrat tresla pod kopiti tvojih konjиков. Ti si umrl, pa tvoj spomin bo živel in navduševal še v poznih vekih arabske mladenče, da bodo posnemali tvojo hrabrost in junštvo!“

Tudi drugi generali so se z ginljivimi besedami spominjali slavnega junaka Oroslana in obsuli njegov grob s cveticami.

Šest sto devet in devetdeseta noč.

Ko so se generali po končani sedmini podali spet v svoje šotore, začeli so se pogovarjati, kako bi mesto prijeli, da bi ga prej zmogli. Cesar je rekel ministru: „Tako se vojska na dolgo vleče, da mi je postalo že dolg čas. Ali ne veš nobene kratkočasne historije, da bi nas nekoliko razvedril?“ Minister reče: „Ako te veseli, historije poslušati, vem ti jih dosti povedati, saj sem jih tudi včasih tvojemu pokojnemu očetu pravil in ga s tem kratkočasil“. Cesar reče: „Pridi danes k meni na večerjo. Po večerji bova pa čaj pila in tobak kadila, in ti mi boš povedal kako historijo“. Cesar je dal dobro večerjo napraviti in je že komaj čakal, kdaj bo Silan prišel; povabil pa je tudi Robasa, Potočina, Koračina in Marolta. Prišli so vsi in tudi minister. Ko so se dobro navečerjali, začel je minister tako praviti:

Historija o Privoju in Krsnici.

Vedi, o cesar, da je za himalajskimi gorami dežela, ki se imenuje zelena dežela, in glavno mesto te dežele je Zelenigrad. Pred davnim, davnim časom je v tistem mestu vladal kralj Žibrat, ki je bil tako mogočen, pravičen in dobrotljiv, da je šel njegov sloves čez vse dežele. Živel je več let mirno in zadovoljno brez žene in otrok. Enkrat pa je poklical svojega ministra k sebi in mu rekel: „Čutim nekako otožnost v sebi, ker se že staram, in nemam niti žene niti otrok. To se ne podá za vladarja; kdo hoče za menoj vladati? Kralj, več ko ima zaroda, bolj se razširi njegova oblast. Zato mislim, da bo prav, ako se oženim. Kaj rečeš ti na to?“ Minister odgovori: „O mogočni vladar, pobožen pregovor pravi, da se zakoni v nebesih sklepajo. Zato se mi pregrešno zdi, ako ljudje mladenče in dekleta v zakon silijo, ali pa če ga jim branijo; oboje je sila. Ti stori, kakor misliš, da ti srce in vest velewa“. Kralj pa reče: „Ne maram za žensko nizkega stanu, ktera bi vtegnila biti hudobnega srca in spačene nravi; ker taka je podobna slabi njivi, na ktorej še dobro seme ne obrodi. Toliko več mi poišči kako plemenito, izobraženo in lepo princezinjo, da jo vzamem za ženó“. Minister reče brž na to: „O kralj, že vem za eno tako! Slišal sem, da ima kralj Belicar v beli deželi prav lepo hčer, ki prekosi vse ženske sedanjega časa. Zató ti svetujem, da izbereš kakega pametnega moža, ki ga boš poslal v belo deželo da snubi za tebe lepo princezinjo Slavino. Tako dobiš lepo ženo in vstrežeš celi deželi, ktera si želi prestolo-

naslednika“. Kralj odvrne ministru: „Ne poznam v naši deželi bolj pametnega moža mimo tebe; zatoraj prosim tebe, da greš tje in jo snubiš“. Potem se je minister pripravil na pot in kralj Žibrat mu je dal mnogo lepih in dragih daril za kralja Belicarja. Minister je vzel seboj petdeset vojakov, sto hlapcev, eno deklo, mnogo vozov za darila, živež, krmo ter drugo robo, in mnogo vozne in tovarne živine. Potoval je noč in dan naprej, dokler ni prišel glavnemu mestu toliko blizo, da je bilo le še en dan hodá tje. Tam si je odpočil, svojim ljudem rekel obleči se v praznično obleko, potem pa poslal hitrega jezdeca h kralju Belicarju, da mu je naznanil prihod poslanstva iz Zelenega Grada. Ko je kralj Belicar zvedel, da prihaja minister mogočnega kralja Žibrata, veselilo ga je in poslal mu je hitro nekaj svojih adjutantov naproti. Ker je bil minister zjutraj že zgodaj odšel proti mestu, srečali so ga adjutanti kmalo. Ko so ga spodobno pozdravili, spremili so ga v mesto in ga peljali skozi sedem dvorišč kraljeve palače. Iz osmega dvorišča peljali so ga v veliko dvorano. Tam je kralj sedel na tronu iz slonove kosti; noge prestola so bile iz slenovih zobov, nad tronom je bilo nebó iz rudečega žameta, v kterega so bile upletene podobe iz biserov, smaragdov in demantov. Okoli kralja so stali ministri, dvorniki in generali. Minister iz Zelenega Grada je kralja z lepimi besedami pozdravil. Kralj se je zahvalil, ga izpraševal, kako se kralj Žibrat počuti, kaj je sicer novega v zeleni deželi in druge reči. Pogovarjala sta se dalj časa; potem pa se je pokrila miza, in kralj Belicar, minister iz Zelengrada pa ministri in generali iz bele dežele vsedli so se k mizi ter se pogovarjali med

jedjó o različnih zadevah. Ko so po gostiji velikaši odšli, in je minister s kraljem sam ostal, govoril mu je takó: „O kralj slave, prišel sem k tebi v taki zadevi, ki ti bo le v čast in srečo. Moj gospodar, mogočni kralj Žibrat v Zelengradu pošilja ti po meni mnogo lepih daril in želi postati tvoj zet. Ali si ti pri volji, dati mu svojo hčer Slavino?“ Kralj Belicar vstane in reče: „O modri minister, kdo si ne bo v čast in srečo štel, dobiti tako slavnega in plemenitega zeta? Povedal bom to svoji hčeri, in ker že naprej vem, da se bo tudi ona razveselila tako slavnega snubača, zamorem ti že zdaj povedati, da nisi zastonj prišel“.

Sedemstota noč.

Kralj Belicar je povedal svoji hčeri, princezinji Slavini, da jo snubi slavní kralj Žibrat. Ker je ona rekla, da se ga ne brani, naredilo se je takoj ženitovanjsko pismo, kterega je namesto kralja Žibrata njegov minister podpisal. Potem je minister izročil kralju dragocene darila, ki jih je seboj pripeljal. Dva meseca je kralj Belicar dajal veselice in napravljjal balo za svojo hčer. Potem pa, ko je bilo vse pripravljeno, odpravila se je Slavina na pot v deželo svojega ženina. Vzela je seboj dve sto družic, ki so bile vse tako lepe, da so vsacega očarale; najlepša med njimi pa je bila princezinja sama. Sedela je na pozlačenem vozu, ki se je lesketal od žlahtnih kamnov, in kterega je vlekle šest iskrenih belcev. Velika vrsta vozov vozila je balo za njo. Kralj je svojo hčer spremil tri dni daleč, potem se je prisrčno poslovil in odšel nazaj. Ko je bil minister samo še tri dni od Zelengrada, poslal je hitrega jezdeca naprej,

kteri je kralju naznanil prihod princezinje. Kralj je jezdecu podaril mošnjo denarjev, potem pa vzdignil svojo vōjsko in šel svoji nevesti z vso častjo naproti. Ukazal je, da morajo vsi prebivalci princezinji naproti iti, in da niti nobena stara baba ne sme doma ostati. Vse mesto se je olepšalo z rožami, zelenjem in zastavami, in vsi velikaši spremili so kralja, ko je šel princezinjo pozdravit. Ko jo srečajo, začele so vojaške godbe igrati, ljudje pa vriskati, in vzdignil se je tak hrup, da so divje zverine bežale daleč not v puščavo, ali pa v les (gojzd). Ko so prišli s princezinjo v mesto, vzdignili so jo z voza in jo peljali v palačo, kjer je bil zanjo pripravljen že lep tron. Na to pristopi kralj, jo pozdravi in jo povabi, če hoče ž njim k poroki. Svatje so jo potem v cerkev peljali, kjer jo je duhoven poročil s kraljem. Po poroki pričelo se je ženitovanje. Kralj je dal ljudstvu tri dni veselico, da so vsi zastonj jedli in pili. Gospōda pa je sedela v kraljevi palači, kjer so plesali in se dobro imeli vse tri dni.

Kralj in kraljica sta živela potem v miru in ljubezni skupaj. Čez nekaj mesecev prinesla je Slavina kralju Žibratu veselo novico, da se čuti mater. O svojem času porodila je potem lepega sinka, kteremu so dali ime Dominko. Kralj je bil princa tako vesel, da je mnogo miloščine med reveže razdelil po njegovem rojstvu.

Ko je princ Dominko v tiste leta prišel, ko se jamejo otroci učiti in v šolo hoditi, poklical je kralj najboljše učenike, da so ga izučili v vseh potrebnih vednostih. Ko je bil šestnajst let star, učil se je tudi jezdarenja in borenja, ter se je tako hitro učil, da

so se mu vsi čudili. Princ je bil lep, moder, dober in proti vsem prijazen, tako, da je imel mnogo prijateljev, kateri so se že naprej veselili tistega časa, ko bo princ postal kralj. Ko je bil princ dvajset let star, in so se mu prve brke pod nosom pokazale, bil je tako strasten lovec, da ga je bilo več v gozdih in v puščavi videti, kjer je zverine lovil, kakor doma in v mestu. Njegov oče, kralj Žibrat, se je bal za princa, ker je v tistej deželi vse mrgolelo divjih in nevarnih zverin, kakor levov, tigrov, risov, medvedov in strupenih kač; toda princ ni poznal nobenega strahu in je hodil na lov dan na dan. Enkrat je vzel za deset dni živeža seboj in šel spet v puščavo. Šel je s svojimi lovci štir dni daleč, dokler ni prišel do zelenega gozda, tik malega potoka, kjer je bilo vedno dosti zverine, ki je k temu potoku pit hodila. Lov je bil tudi to pot srečen, nastrelili so s svojimi pišcami toliko srn, zajcev, tičev, da je bilo veselje. Princ je odbral lepše kose za kraljevo mizo, drugo je pa razdelil med svoje lovce. Prenočili so v gozdu.

Drugo jutro, ko je juterna zora oznanila lep dan, skoči princ po konci in pokliče svoje spremljevalce. Ko se pa pripravljajo na nov lov, zagledajo v daljavi veliko družbo trgovcev z velblodi in konji. Princ je poslal enega lovca k trgovcem, naj jih praša, kdo so, od kodi pridejo in kaj tukaj delajo? Lovec je kmalo nazaj prišel in prinesel odgovor, da so to tuji trgovci, ki so prišli v to deželo kupčevat, ker je tukaj poštena in ojstra vlada in se jim ni roparjev bati. Rekli so, da imajo mnogo lepega blaga, vmes tudi takega, ki so ga nalašč za kralja in njegovo rodovino seboj prinesli. Princ reče: „Če imajo res kaj lepega, bom še jaz kaj kupil“.

Jahal je toraj s svojimi lovci k trgovcem. Starejšina trgovcev je princa spodobno pozdravil, ker je že vedel, kdo je, napravil mu je lep sedež iz svilnatih blazin in mu začel blago razkazovati. Princ je kupil za več sto goldinarjev blaga, kar je ravno potreboval. Že je hotel zopet oditi, kar zagleda med trgovci lepega, mladega moža, ki je bil pa zelo bled in žalosten videti.

Sedem sto in ena noč.

Princ je čutil posebno nagnjenje do tega mladenčca. Zato je stopil k njemu in ga vprašal: „Zakaj pa mi nisi še ti pokazal svojega blaga?“ Mladi mož reče: „Vaša visokost, jaz nemam nič takega blaga, ki bi bilo vas vredno“. Princ Dominko pa reče: „Ti mi moraš pokazati, kako blago imaš. Tudi mi moraš povedati, zakaj si tako žalosten? Ako se ti je kaka krivica zgodila, hočem jo poravnati; ako si zadolžen, hočem tvoje dolgove plačati“. Mladi mož, Privoj po imenu, pa se je še zmirom branil, svoje blago pokazati. Ker pa je princ le tiščal in ga silil, odvezal je svoje zavoje in začel solznih oči kazati svoje kose sukna, platna, svile, žameta in takih izdelkov. Med drugim blagom je bil kos atlasa, ki je bil svojih tisoč cekinov vreden. Ko ta kos odgrne, padlo je nekaj iz njega, kar je mladenič hitro skril. Ko je Privoj tisti zavoj na stran odložil in ga ni hotel pokazati, bil je princ toliko bolj radoveden in prašal je Privoja: „Kaj pa je v tistem zavoju?“ Mladi trgovec mu odgovori: „Gospod, ne brigajte se za to; ravno zavolj tega zavoja vam nisem hotel pokazati svojega blaga. Kar je tu not, ne smem pokazati“. Princ Dominko pa ni prej odjenjal, dokler mu ni

Privoj tistega blaga tje dal. Bil pa je na videz le kos starega sukna. Zato reče princ: „Ali je blo truda vredno, da si to staro cunjjo toliko skrival?“ Ko pa sukno razgrne, pade iz njega prekrasna preproga, na kateri je bila upletena podoba srne iz srebrnih, zlatih in svilnatih niti. Okoli vratu je imela srna zlato verižico, roge pa srebrne; za oko je imela demant v glavo ušit. Princ Dominko je občudoval to lepo delo in rekel: „Hvaljen bodi Bog, ki je nekterim ljudem toliko uma dal, da take reči izdelujejo! Kdor je to srno naredil, on ni kar si bodi“. Privoj pa reče: „To je naredila neka ženska“. — Kdo je in kje si jo videl?“ praša hitro princ. Privoj pa reče: „Povedati bi vam moral celo svojo historijo, da bi zvedeli, kako sem to preprogo v last dobil. To bi pa predolgo trajalo“. Princ pa ga prosi in reče: „Saj imava časa dovolj, prosim te, povej mi svojo historijo, ker jaz to rad poslušam“. Ker princ ni drugače odnehal, začel je Privoj tako praviti:

„Vedite, o gospod, jaz sem sin nekega trgovca, in bil sem edini otrok svojih staršev. Imeli pa smo pri hiši tudi mojo sestrično Krsnico, ki je po smrti svojih starišev kot sirota k nam prišla. Jaz in ona sva bila namenjena v par, ker je moj oče njenemu očetu tako obljubil. Bila sva s sestrično komaj osemnajst let stara in še vsa neumna, kar rečejo moj oče enkrat moji materi: „Ti veš, kaj sem obljubil svojemu bratu, da bom namreč svojega sina njegovej hčeri Krsnici za ženo dal. Zdaj sta otroka dorasla, in mi nemamo nobenega uzroka več, da bi to stvar zavlekli. Obljuba je pa sveta reč“. Moja mati se bili tudi zadovoljni, in tako so začeli delati priprave za poroko in ženitovanje. Določena je bila

že tista nedelja, kdaj bo poroka in povabljeni že tudi svatje. Poroka je imela v nedeljo zvečer biti. Imeli smo tisto nedeljo še dosti tekanja, in tudi jaz sem se domislil še nekega prijatla, katerega sem bil pozabil povabiti. Odpravim se toraj koj po kosilu k njemu. Ker ga pa nisem našel doma, tekal sem po celem mestu okrog in ga iskal. Od tega letanja sem se toliko prej utrudil in upehal, ker je bil silno vroč poletni dan. Vsedel sem se toraj na neko klop pod neko lepo hišo in si brisal pot z obraza. V tem trenotku pade na mene iz prvega nadstropja lepo bela, spletkana ruta. Jaz pogledam hitro navzgor in zagledam med oknom za železno mrežo čudovito lepo dekle. Položila je prst na ustnice, od druge roke pa dva prsta na svoje prsi. Potem je okno zaprla in zginila. Jaz sem se pa v tem hipu tako zaljubil v njo, da je vse gorelo v meni. Nisem vedel, kaj bi počel, ker nisem razumel njenih znamenj; od tega kraja pa me tudi ni bilo spraviti, ker sem zmirom še upal, da se mi bo lepotica še enkrat prikazala. Ko sem ruto popolnem razganil, da bi se ž njo čelo obrisal, padlo je pisemce iz nje. Z drobnimi črkami je bilo pisano: „Tako drobno morajo pisati ljubeči, da svojo boleost skrijejo. Vedi, da tebe ljubim in na svoje srce stisniti želim“. Na ruti pa so stale z drobnimi črkami upletene besede: „Jaz sem ruta mlade Dalile in sem narejena, da njenemu ljubimcu pot s čela obrišem“.

Te vrstice so mojo ljubezen še bolj razgrele. Vzel sem ruto in pismo, utaknivši oboje v žep, in se podal slednjič vendar domu, ko je bila že temna noč. Moja nevesta dobra Krsnica, držala je glavo na rokah in se bridko jokala. Ko pa jaz vstopim, obri-

sala si je solze in mi rekla: „Vsi svatje so prišli in tudi gospod duhovnik, in čakali smo te do noči. Ko pa nisi prišel, odšli so vsi drugi nevoljni, tvoj oče pa so prisegli, da zdaj poroke ne bo, dokler ne preteče eno celo leto. Kje pa si bil tako dolgo?“ Jaz jej povem vse, kaj sem videl, in jo prosim, naj mi razloži znamenja tiste krasotice. Sestrična mi reče: „Prst na ustnice položiti, pomeni: „ti si moje življenje“; ruta vržena pomeni „lep pozdrav“; dva prsta na prsih pomenita: „čez dva dni zopet pridi, da se vidiva“. Če jo imaš tako rad, ljubi Privoj, jaz ti ne bom na poti, saj želim le tvojo srečo!“ Te besede je rekla dobra Krsnica, si obrisala solzo iz očesa in odšla. Jaz pa sem mislil le na lepo Dalilo. Da bi moral dva dni čakati, prej ko jo spet vidim, to se mi je zdela cela večnost. Nisem ne jedel ne pil, kolikor tudi me je moja dobra sestrična prosila. Ko sta dva dneva pretekla, mi reče Krsnica: „Pa pojdi tje danes, ker že tako želiš, toda bodi srčen!“ Osnajžila mi je sukno in klobuk, in potem sem šel pred hišo svoje ljubljene Dalile.

Sedem sto in druga noč.

Ko sem en čas pod njenim oknom sedel, slišim ga odpirati, se ozrem gori in srečam z očmi bistri pogled krasne Dalile. Bil sem ves omamljen po tem pogledu, ki bi celó divjo zver ukrotil. Ko zopet kviško pogledam, prišla je z zrkalom v roci in z rudečo ruto. Zavihala je rokav nazaj in položila vseh pet prstov na nedrije; potem mi je pokazala zrkalo in mahnila z rudečo ruto trikrat iz okna ven proti koncu ulice. Potem je okno zaprla in se nič več prikazala. Bil sem v največi zadregi, kajti spet ni spre-

govorila besedice, in jaz nisem vedel, kaj njene znamenja pomenijo. Ostal sem do večera tam, potem pa šel k svoji sestrični domu, ki sem jo našel spet vso objokano. Ko pa mene zagleda, skoči po konci, položi moj klobuk na stran in mi pomaga suknjo sleči. Ko sem jej povedal, kake znamenja mi je Dalila dala, mi jih Krsnica razloži: „Pet prstov na prsih pomeni: „čez pet dni zopet pridi!“ znamenje z rudečo ruto in zrkalom pomeni: „počakaj me v farbarjevi štacuni, da pride moj odposlanec po tebe“. Tedaj pa pojdi spet čez pet dni tje!“ Jaz rečem na to: Ti si prav razložila, kajti na konec ulice je res farbarska štacuna, in tudi Dalila je z rokó tje pokazala, kar sem pozabil povedati. Toda kdo bo pet dni čakal?“ Krsnica pa mi reče: „Kako si nepotrpežljiv! Nekteri ljudje ljubijo leta in leta brez upanja; ti pa še le dva dni, in ne moreš drugih pet dni prebiti!“ Prinesla mi je potem jesti; pa mi ni dišalo. Ves svet je bil pust in prazen za mene, samo Dalila je bila malik, na kterega sem mislil noč in dan, za kterega bi bil vse žrtvoval. Postal sem ves bled in upaden, kajti to je bila moja prva ljubezen. Moja sestrična pa je budela pri meni in mi historije pravila, dokler nisem zaspal. Ko se zbudim videl sem jo že spet zraven sebe, in bila je vsa solzna, tako sem se jej smilil. Tako sem preživel pet dni. Na določeni dan pa mi je sestrična spet ocedila obleko in mi vošila vao srečo na mojo pot. Šel sem na konec ulice in se vsedel pred štacuno tistega farbarja. Čakal sem celi popoldan in celi večer, da se je že gosta tema naredila, pa nihče ni prišel po mene. Ves žalosten in opotekajoč se, kakor pijanec, sem šel domu. Sestrična mi je prišla naproti, mi obrisala solze in pot

z obraza ter rekla: „Zakaj pa nisi pri svoji ljubici ostal?“ Te besede so mene tako razdražile, da sem Krsnico z vso močjó v prsi sunil, tako da se je v steno zaletela in močno pobila, ker je kri kar curkoma iz rane tekla. Ona pa ni rekla besede, ampak si umila rano, si jo zavezala, ko se je kri ustavila, in potem je meni rekla: „Ljubi Privoj, ti si mislil, da sem se jaz iz tebe norčevala; v tem se pa motiš. Čudila sem se, kako je to, da nisi ž njo govoril, ko te je vendar na mesto poklicala. Povej mi, kako se ti je danes godilo?“ Ko sem jej povedal, da sem jo zastonj čakal, mi reče sestrična: „Gotovo te le skuša, če si tudi stanoviten. Le pojdi jutri spet tje“. Tako me je tolažila, jaz sem bil pa ves raz sebe in poln obupa zavolj te prevare.

Ko mi je Krsnica večerjo prinesla, porinil sem skledo z nogami od sebe in rekel: „Zaljubljen človek je norec, on ne potrebuje ne jesti, ne piti!“ Krsnica je pobrala čepine, pometla in pobrisala jed od tal, potem pa me skušala razvedriti s kratkočasnimi historijami. Jaz pa sem že komaj čakal družega dne. Zjutraj na vse zgodaj sem že letel v ulico moje Dalile in se vsedel na klop. Zdaj se odpre njeno okno, ona se prikaže, se nasmeje in odide. Potem spet pride z enim zrkalom, z enim žakeljčkom in eno flašico, v kateri je bilo zeleno seme. Odprla je žakeljček, vteknila zrkalo not in oboje vrgla v izbo nazaj. Potem je razvezala svoje lase, da so se jej dol po prsih vsuli; nazadnje pa je prinesla svetilnico in jo postavila k semenu. Potem je za ta dan zginila. Bil sem ves togoten, da teh znamenj zopet nisem razumel. Šel sem k svoji sestrični nazaj, ki je imela dve ruti čez glavo obvezani; eno

čez rano na čelu, drugo pa čez oči, ki so se jej vnele od samega joka. Ko me revica zagleda, obri-sala si je oči, pa si dolgo ni upala ogovoriti me. Slednjič praša: „Kako si pa danes opravil?“ Jaz jej na to povem, kakošne znamenja mi je Dalila dala. Krsnica reče: „Le potrpi, kmalo boš z njo skup prišel. Skrivanje zrkala in razvezani lasje pomenijo „noč“; zeleno seme pomeni „shod na vrtu“; svetilnica pomeni, da poišči ti v vrtu to svetilnico in počakaj jo tam“. Jaz rečem: „Oh, kako dolg bo dan do večera!“ Sestrična pa me prosi, naj bi še ta dan potrpel. Jesti pa si ni upala mi prinesiti, da bi spet sklede ne razbil. Prosila me je, naj vsaj čez dan kaj govorim ž njo, ker bom zvečer k drugi šel. Ko se je mrak naredil in sem se na vasovanje odpravljaj, jokala se je Krsnica, mi dala košček sladkorja in rekla: „Deni to v usta, kedar pojdeš od ljubice proč in izreci te besede:

„Kaj mladenič naj stori,
Če ljubezen ga mori?“

Potem me je poljubila in moral sem jej obljubiti, da bom te vrstice izgovoril. Potem sem šel na vrt, ki je bil za hišo Dalile, in našel sem vrata na vrt odprte. Na sredi vrta sem videl luč in šel proti njej; ko bližej pridem, vidim, da stoji luč v mali, lepi utici, v ktorej so bile pripravne blazine za sedeti; na sredi ute pa je stala mizica, in na njej v lepih pozodah vse polno okusnih jedi. Tudi več flaš vina je stalo na mizi. Človeka pa ni bilo nobega blizo.

Sedem sto in tretja noč.

Vsedel sem se na mehko blazino, da bi pričakoval svojo ljubo. Toda prešle so tri dolge ure, in

nje ni bilo. Iz dolzega časa in ker sem bil že lačen po tridnevnem stradanji, odkril sem tiste sklede na mizi in pokusil. Bile so pečene piške z laško solato. Začel sem jesti in jedel tako dolgo, dokler sem mogel; potem sem še izpil flašo vina, in naslonil glavo na blazino nazaj. Pa kmalo sem tako trdo zaspal, kakor bi me ubil, in se nisem prej zbudil, kakor zjutraj o belem dnevu, ko mi je že solnce pod nos zasvetilo. Ko oči odprem, čutim na sebi, da me je nekdo potrosil s soljo in ogljem. Jaz vstanem, otresem to smet raz sebe in pogledam okoli sebe, kdo bi bil to naredil, pa nisem videl nikogar. Od jeze sem se jokal nad svojim spanjem in šel žalosten domu. Ko v sobo stopim, najdem sestrično spet vso objokano. Ko pa mene zagleda, obrisala si je solze in mi rekla: „O moj Privoj, ne bodi hud, ker jokam, da si ti srečen v ljubezni, jaz pa doma zapuščena!“

Ko mi pa suknjo sleče in najde na njej toliko smeti od soli in oglja, zavikne: „Moj Bog, kaj pa to pomeni?“ Ko jej vse povem, rekla je sestrična: „V resnici se mi smiliš, ker te ta babura tako trpinči. Gotovo te je našla spijočega in te imela za lažnjivca, ker prava ljubezen spanja ne pozna. Pa tudi ona tebe ne ljubi resnično, zato te pa ni zbudila, ampak te potrosila s soljo, s čemur je hotela reči, da si neslan in da potrebuješ še soli. Z ogljem pa je hotela reči, da si vreden, ko bi ti kdo lice črno namazal. Prosim te, Privoj, varuj se te hudobne ženske!“ Jaz pa nisem porajtal nič na to svarilo, ampak le prosil sestrično, naj mi pomaga, da se z Dalilo srečno snidem. Krsnica mi reče: „Pojdi zvečer spet tje in počakaj jo; pa ne smeš nič jesti, da spet ne zaspiš!“ Zahvalil sem se jej za dobri svet in komaj čakal

večera. Ko se noč naredi in sem se odpravljaj, me je Krsnica še enkrat prosila, naj ne pozabim na tiste vrstice.

Ko na vrt pridem, bilo je vse, kakor prejšnji večer. Na mizi so stale čisto frišne jedi, ki so tako prijetno dišale, da se nisem mogel premagati. Odkril sem skledo in videl kopuna s zeljem. Ker je bila jed dobra, jedel sem tako dolgo, da nisem več mogel; potem pa sem se še vina napil. Kmalo me je začel zaspanec napadati. Djal sem blazino pod glavo in si mislil: „Kdo vé, kdaj ona pride? Samo malo bom glavo naslonil!“ Toda komaj se naslonim, sem že zaspal; in zbudil sem se še le zjutraj o velikem dnevu. Na sebi sem našel nekaj otroških igrač, nekaj zrnov žgane kave in eno trnjevo vejico. Ves prestrašen grem domu. Uboga Krsnica, ki se je noč in dan jokala, ker je bila v mene tako zaljubljena, jaz pa se za njo nisem dosti zmenil (ker sem jo imel bolj za sestro, ko za nevesto), pritekla mi je naproti in me poljubila. Ker sem jo pa nevoljno od sebe porinil, rekla je: „Zdi se mi, da si nocoj spet zaspal!“ Jaz jej to potrdim in povém, kaj sem našel zjutraj na sebi; prosil sem sestrično, naj mi to razloži. Ona mi reče: „Z igračo hotela je reči, da se jej zdi, kakor bi si ti z ljubeznijo le igral, ker hodiš samo spat na vrt; kofetove zrne pomenijo, da prava ljubezen spanje iz glave prežene, kakor črna kava; trnjeva vejica pa pomeni, da kdor resnično ljubi, od samih srčnih bolečin ne more spati. Z vsemi tremi rečmi ti tedaj očita, da je ne ljubiš resnično“. Nad temi besedami sem se začel jokati, in prosil sem svojo sestrično, naj mi pové, kaj mi je storiti? Ona mi odgovori: „Druzega ne vem, ko da greš

zvečer zopet tje; pa varuj se, da ne boš zaspal!“ Potem mi je prinesla jesti in rekla: „Daj se enkrat doma najesti, da ne boš tam lačen, da te skušnjava ne premaga“. Ubogal sem jo in se najedel. Zvečer mi je oblekla praznično suktnjo, in ko sem odhajal, je še rekla: „Ne pozabi na tiste vrstice, ki sem ti jih povedala!“ Šel sem zopet na vrt, pa se vsedel daleč od mize proč in svojo glavo večkrat stresel, da ne bi zaspal. Ko sem pa par ur čakal, postal sem spet lačen, in tiste jedi, pa vino v flaši bodlo me je tako v nos, da se nisem mogel dalje premagati. Rekel sem, da bom le pokusil, kaj je nocoj pripravila; nazadnje sem pa skoro vse pojedel; od vina, sem rekel, da si bom natočil le en glaž, pa iz enega glaža so postali trije, štirje itd. Ko sem izpil deseti glaž vina, padel sem po blazini, kakor mrlič, in se zbudil še le pozno zjutraj. Ko se zbudim, našel sem na sebi meč, pa srebrn denar. Ležal sem pa pred vrtom, ne več v utici.

Vzel sem meč in srebrni denar ter šel prestrašen domu. Vrgel sem meč in denar svoji sestrični pred noge in se začel s pestmi po obrazu bít. Krsnica se je jokala z menoj; ko sem jej pa vse povedal, in jo prosil, naj mi to razloži, rekla je tako:

„Denar pomeni njeno oko, in da ona priseže pri svojem očesu, da te bo z mečem umorila, ako te še enkrat spijočega najde. Zdaj veš, v kako nevarnost se podajaš, ko tje hodiš, ker ne zamoreš brzdati svojega spanja“. Jaz sem Krsnico prašal, kaj bi naj storil da ne bom zaspal. Ona me je položila v posteljo, mi pihljala hladilno sapo in me božala tako dolgo, dokler nisem zaspal. Spal sem celi popoldan. Potem mi je prinesla večerje. Ko nisem

hotel jesti, mi je rekla: „Ali mi nisi obljubil, da me boš ubogal?“ Potem me je tako dolgo trušala s tisto jedjo, da sem bil sit; za tem mi je prinesla praznično obleko in me oblekla. Ko sem odhajal rekla mi je še to: „Pazi, Privoj, da ne boš zaspal; tudi ne pozabi na tiste vrstice, ki sem ti jih povedala. Pa vedi, da bo ona še le pozno, proti jutru enkrat k Tebi prišla“. Tako sem se podal na vrt naspan in sit, zatoraj sem se spanja in jedi lahko zdržal do časa, ko so začeli že petelinčki peti. Že mi je glava spet težka postajala, kar zaslišim neko šumenje. Prišla je Dalila z lučjo v roki, obdana od desetih služabnic. Imela je obleko iz zelenega atlasa, z zlatom pretkanega. Njena lepota me je očarala.

Sedem sto in četrta noč.

Ona se nasmeje, ko me zagleda in reče: „Čudim se, da vendar enkrat čuješ! Ali smejo mar ljubijoči tako trdo spati celo noč, kakor ti?“ Potem so služabnice odšle, ona pa se je k meni vsedla, me objela in poljubila, ter me začela izpraševati. Med poljubovanjem, obetanjem zvestobe in podobnimi razgovori minul je le prehitro zadnji konec noči. Ko sem zjutraj odhajal, rekla je: „Počakaj, ti bom nekaj pokazala“. Na to mi je pokazala to preprogo s prekrasno srno. Ko sem hvalil lepo delo, podarila mi je umetniški ta izdelek in rekla: „Ne daj tega proč, to je delo moje sestre Beladone“. Ves vesel spravil sem dragoceno ruto k sebi, in to je tista, ki ste jo videli tudi vi, žlahtni princ. Potem sem se poslovil od Dalile in šel domu. Na tiste vrstice, ki mi jih je sestrična povedala, sem pa čisto pozabil.

Ko domu pridem, bila je Krsnica v postelji in potokoma so jej tekle solze iz oči. Ko me zagleda, skoči po konci, me poljubi in me praša, če sem izgovoril tiste vrstice? Jaz rečem: „Zavolj te srne sem na tiste besede pozabil“. To rekši pokažem sestrični tisto srno.

Ko sem zvečer spet na vrt šel, me je sestrična prosila, naj ne pozabim na tiste besede. Tisti večer je moja ljubica kmalo prišla. Sedla sva k mizi, jedla in pila ter se dobro imela. Zjutraj pri slovesu pa sem izrekel tiste vrstice:

„Kaj mladenič naj stori,
Če ljubezen ga mori?“

Ko Dalila to sliši, začela se je na glas jokati in odgovorila je takó:

„On naj voljno potrpi,
Vse ljudém naj zamolči.“

Zapomnil sem si njen odgovor in mislil ž njim razveseliti svojo sestrično. Ko pa domu pridem, najdem Krsnico bolno v postelji; moja mati pa so pri njej stali, jo milovali in mi rekli: „Ti si lep bratranec! Tvoja sestrična leži bolna domá ti pa greš proč!“ Krsnica se je potem po konci spela in me prašala: „Zarotim te, povej mi, kaj je Dalila rekla na moje vrstice?“ Ko jej povem tiste vrstice, mi reče: „Prosim te, reci jej jutri zjutraj te vrstice:

„Če hotel bi on potrpeti,
Bi moral v ljubezni zgoreti.“

Jaz sem jej to obljubil in sem tudi besedo držal; ko sem drugo jutro od Dalile slovó jemal. Ko ona te vrste sliši, se zopet razjoka in reče:

„Potem pomoči druge ni,
Ko da ljubezen ga vmori.“

Ko domu pridem, je moja sestrična spala, in moja mati so bili pri njej. Ko pa moj glas zasliši, je precej oči odprla in me prašala: „O Privoj, ali si izgovoril moje vrstice?“ Jaz jej to potrdim in tudi povem, kaj je Dalila odgovorila. Krsnica pa je padla na to v omedlevico. Ko se zopet zavé, je rekla s tihim glasom:

„Lahko mi je to umeti,
Hočem vbogati in umreti“.

Ko sem drugo jutro Dalili te vrstice povedal, je začela kričati: „Gorjé, gorjé, tista, ki je te vrstice zložila, je mrtva! Ali ni tebi v rodu? — „Moja sestrična je“, rečem jaz. — „Gorjé tebi“, zakliče Dalila, „ti si jo umoril, ker je nisi ljubil, ko je vender ona tebe ljubila! Vrag te odnesi! Da sem jaz to vedela, ne bi se bila nikdar s teboj pečala!“ Jaz sem se začel izgovarjati, češ, da je sestrična vedela za mojo ljubezen; Dalila pa je vpila nad menoj: „Saj zato je pa umrla, ker je vedela; le pojdi domu ti malopridnež, pa boš našel mrtvo!“ Ves zmešan sem šel domu; pa že ko blizo svoje hiše pridem, slišim jok. Vprašal sem ljudi: „Kaj pa se tako jočejo v naši hiši?“ In rekli so mi: „Krsnico so davi mrtvo v postelji našli“. Ko domu pridem, so me začeli mati zmirjati: „Gotovo si se ti pregrešil nad svojo sestrično! Gorjé tebi! Njena kri naj pride čez tebe!“ Ko smo jo pokopali, hodil sem tri dni zapored na njen grob molit. Mati pa so me spet prašali: „Kaj si Krsnici naredil, da je od žalosti umrla?“ Jaz sem rekel, da nič. Mati pa so djali: „Tisti večer pred smrtjo sem jo slišala zmirom za tebe moliti, in da bi ti Bog njene smrti ne štel v greh. Ko sem jo pa prašala, kaj te besede pome-

nijo, ni hotela nič povedati. Gotovo si jej moral kaj hudega storiti! Rekla je pa še to: „Mati, povejte Privoju, če bo spet tje šel, kamor zmirom hodi, naj izreče te besede: „Zvestoba je lepa reč, izdajstvo pa je ostudno“. Te besede mu zapustim za dedščino, naj ga varujejo še po moji smrti!“ Tudi mi je nekaj za tebe dala, pa mi naročila, da ti tega ne smem prej izročiti, dokler ne boš za njo jokal in zdihoval.“ Jaz sem mater prošil, naj mi to stvar koj dajo, pa niso hoteli.

Vkljub vsemu temu sem kmalo pozabil na svojo sestrično, ker sem noč in dan le na tisto Dalilo mislil. Ko četrti večer zopet k njej pridem, prašala me je, kaj je z mojo sestrično? Jaz odgovorim: „Umrta je; zato me štiri dni ni k tebi bilo“. Dalila reče: „Gorjé, saj sem rekla, da si jo umoril, to ubogo revo, ki se je za najidva žrtvovala! Nje se je Bog usmilil. Bojim se, da si se ti nad njo pregrešil!“ Jaz pa rečem: „Saj mi je vse odpustila pred smrtjo in pristavila je še besede: „Zvestoba je lepa reč, izdajstvo pa je ostudno“. Dalila reče začudena: „Bog ti je milosten; te besede te rešijo! Vender se bojim za tebe, ker ženske zviijače ne poznaš, modre svetovalke Krsnice pa nemaš več pri sebi!“ Dalila se je še dolgo jokala nad môjo sestrično in občudovala njeno srčno krepost, potrpežljivost, molčečnost in požrtvovalnost. Prosila me je, da sem jo peljal na njen grob. Dalila mi je zmirom očitala: „Zakaj mi prej nisi nič povedal od svoje sestrične“. Jaz sem pa vedno le odgovarjal: „Zvestoba je lepa reč, izdajstvo pa je ostudno“, na kar ni nič odgovorila. Ko prideva do groba, ki je bil tako boren, brez rožic, z majhnim lesenim križem, zjokala se je moja

ljubica in rekla: „Uboga Krsnica! še na grobu se pozna, da si bila na svetu zavržena! In vendar zaslužiš, da bi se ti lep spomenik postavil z napisom: „Tukaj počiva nedolžna deklica kot žrtva prevelike in velikodušne ljubezni“. Okoli spomenika naj bi se napravil vrt, po katerem bi se zaljubljeni ljudje sprehajali.

Sedem sto in peta noč.

Dalila je še dolgo plakala nad grobom. Potem sem šel ž nje domu in obljubila sva si ljubezen in zvestobo do smrti. Dalila mi je storila predlog, naj kar v njeni hiši stanujem, kar sem tudi sprejel. Imela je namreč mnogo praznih sob v hiši, njeni starši so pustili vse njej veljati, tako je lahko brez skrbi meni odkazala lepo stanovanje ter me preskrbela s hrano, obleko in sploh z vsem, tako da odslej nisem več domu hodil in tudi nič potreboval za nekaj časa. Imel sem pri Dalili prav prijetno življenje: družega opravka nisem imel, ko jesti, piti, kaditi in spati. Čez leto in dan sem postal prav tolst in debel. Enkrat pa sem se šel kopat, in po kopelji je udarim v neko krčmo, kjer se prav pošteno vina nalezem. Od tam sem mislil nazaj iti v hišo Dalilino, pa v pijanosti sem pot zgrešil in prišel v čisto drugo ulico. V teh ulicah me sreča stara babnica, ki je neko pismo v rokah nosila. Ko me ona zagleda, prileti k meni in me praša, če znam brati. Ko to potrdim, mi pokaže pismo in me prosi, naj ga preberem. Na to sem jej prebral pismo od sina, ki je pri vojakih. Ona mi reče: „Bog ti daj vse dobro, ker si tudi ti meni dobro storil“. Hotel sem že oditi, kar baba spet za menoj prileti, mi roko poljubi in reče: „O gospod, Bog ti bo vse po-

plačal, pojdi z menoj do moje hiše kjer imam svojo hčer, da boš tudi njej pismo prebral, ker to pismo je od njenega brata, in ona ga ima zeló rada ter močno žaluje, da ga že deset let ni domu. Če jej prav jaz povem, da brat piše, da je živ in zdrav, mi tega ne bo verjela, ampak rekla bo, da jo hočem s tem le tolažiti. Ako pa ti pismo prebereš, bo verjela“. Šel sem tedaj s to starko do njene hiše, ki je imela velike vrata, ki so bile z medenino pokrite. Jaz sem ostal doli pri vratih in starka je zaklicala nekaj besedi v perziškem jeziku gori v prvo nadstropje. Na to pride mlada, brhka in korenjaška ženska doli. Imela je beli predpasnik, kakor bi prišla ravno od dela, sicer pa je bila lepo gosposko oblečena; na čelu je imela pas z žlahtnimi biseri, ravno tako okoli srede in na črevljih; okoli vratu je imela dragocene koralde, okoli belih rok je imela zlate zapestnike in v ušesih lepo delane zlate uhane z demanti. Ko ta krasotica mene zagleda, prašala je mater z milim glasom: „O mati, ali bo ta gospod pismo bral?“ Starka reče: „ja!“ in mi pomoli pismo. Ko pa jaz pismo odpiram, porine me starka pri vratih not v vežo in vrata hitro zaklene. Tista mlada pa me prime okoli pasa in me nese po stopnicah gori v prvo nadstropje, v veliko dvorano. Tam me položi na tla in reče: „Odpri oči!“ Ko se ozrem, vidim krasno dvorano, kakoršno imajo le kralji. Deklina pa me praša: „Kaj imaš raje, smrt ali življenje?“ Jaz rečem: „Se vé da imam raje življenje!“ — Tedaj me moraš za ženo vzeti“, reče ona. Jaz na to odvrnem: „Za ženo te ne morem vzeti“. Krasotica pa dé: „Ako mene vzameš, si prost une hudobne in zvite deklina?“ — „Ktere deklina?“

prašam jaz. Ona reče: „No, tvoje ljubice Dalile, s katero že eno leto pa štiri mesece živiš. Vrag jo naj vzame, in naj jo kaznuje s tem, da pošlje nad njo še hudobnejše ljudi, kakor je ona sama! Ona je že veliko možkih nesrečnih storila. Jaz se le čudim, da tebi toliko časa prizanaša“. Jaz prašam krasotico: „Gospodična, kako pa jo vi poznate?“ Ona reče: „Poznam jo, kakor slabi denar; vendar bi rada izvedela, kako je to, da tebi še nič žalega ni storila. Zato te prosim, da mi poveš celo historijo“. Na to sem jej vse povedal, tudi od moje sestrične, in kake vrstice me je sestrična naučila. Na to se je lepotica na glas zjokala, in rekla je: „Pri moji veri, ni več take ženske, kakor je bila tvoja sestrična, in brez nje bi bil ti že davno nesrečen. Že davno sem te želela k sebi zvabiti, še le danes se je to moji materi posrečilo; le miren bodi in priden, saj si lep in dober mladenič; jaz te bom vzela za moža, kakor postave govorijo, in imel boš vsega zadosti. Bodi vesel, da si une vlačugarice rešen“. Na to je pozvonila, in prišla je v sobo njena mati z duhovnikom in tremi pričami. Šli smo precej v kapelico, ki je bila v hiši, in tam je naji duhoven poročil. Potem je bila kratka pojedina, in priče so odšle. Drugo jutro sem hotel iti v mesto pogledat, pa našel sem vežne vrata zaprte. Moja žena Abela (to je bilo njeno imé) se je smejala, ko je videla, da pri vratih ven silim, in mi rekla: „Ali misliš, da je pri meni takó, kakor pri Dalili, ki ima možé samo po noči, po dnevi jih pa nema. Ti si pa moj pravi, zakonski mož in moraš tudi po dnevi okoli mene biti. Vedi pa, da se naše vrata samo enkrat v letu odpró; takrat se preskrbimo z živežem za celo leto, potem

pa se s svetom ne pečamo. Mašo imamo v domači kapelici, ker imamo duhovnika v hiši. Imamo v shrambah in kleti zadosti mesa in vina, moke, špeha, krompirja fižola; na vrtu nam raste salata, zelje, pesa, repa in druga zelenjava; imamo doma kravo, piške, kure, goske, toraj tudi frišno mleko in jajca. Kaj potrebujemo potem še od sveta? Pred enim letom toraj ne boš prišel iz hiše“. Jaz zakličem ves obupan: „Kaj sem naredil, da sem zaslužil tako ječo? Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Ona pa reče: „Kaj zdihuješ? Ali ti bo mar kaj huđega? Druzega ti ne bo treba, ko jesti, piti in spati pa po vrtu se sprehajati, ali je to tako huđo?“ Podal sem se v svojo osodo in živel tako v samoti eno celo leto s svojo ženo Abelo. Druzega nisem delal, kakor jedel, pil in spal. Dolg čas mi je sicer bilo, pa čez devet mesecev porodila je moja žena sinka, in s tem sem imel tako veselje, da je zadnji konec leta kmalo minul. Ko je leto preteklo, slišal sem vrata odpreti in videl, kako so vreče z moko, krompirjem, rajžem in drugim živežem not nosili. Hotel sem iti v mesto, pa žena mi reče: „Čakaj do večera!“ Ko sem hotel zvečer iti, rekla je žena: „Ne spustim te ven, če mi ne prisežeš, da boš prišel še pred juternim svitom domu“. Jaz sem rekel, da bom le očeta in mater obiskal in potem precej nazaj prišel. Moral sem na to priseči, prej me ni ven pustila.

Sedem sto in šesta noč.

Na poti proti očetovi hiši sem šel mimo tistega vrta, kjer sem včasih vsak večer z Dalilo vkup prišel. Jaz si mislim: „Vender bi jo še rad enkrat videl! Morda jo najdem na vrtu? Potem pa bom šel k

očetu“. Ko na vrt pridem, vidim Dalilo v utici sedeti. Imela je komolce ob kolena naslonjene, glavo pa držala v rokah. Bila je zelo bleda in shujšana, in njene oči so bile udrte od joka in budenja. Ko me zagleda, mi reče: „Ali si vendar še živ?“ Jaz jo prašam: „Kako si pa vedela, da te bom nocoj obiskal?“ Ona mi reče: „Saj pridem vsak večer na vrt in te pričakujem, pa do zdaj je bilo moje čakanje zastonj. Kje pa si bil toliko časa?“ Jaz sem jej vse povedal, kako so me ženske v neko hišo zvabile, kako sem potem Abelo za ženó vzel in kako sem jej obljubil, da pridem še pred svitom domu nazaj. Dalila postane bleda in reče: „Poglej, ta baba še en dan noče brez tebe biti, kaj pa hočem jaz reči, ki sem te morala pogrešati celo leto z vsemi tri sto pet in šestdesetimi dnevi! Zakaj si se njej podal, ko si vendar meni prej zvestobo obljubil?“ Pri teh besedah me je tako grdo pogledala, kakor kaki hudobni duh, da sem se kar tresel od strahu. Čez malo časa ona spet reče: „Zdaj ko si oženjen in imaš otroka, čemu mi boš? Oženjenih jaz ne maram; jaz imam le mladenče rada. Hodi z Bogom, ti lažnjivec, izdajalec!“ Hotel sem se že proč podati, pa ona je rekla: „Čakaj, spomin na mene moraš vendar seboj vzeti!“ Poklicala je svojih deset služabnic ter jim ukazala, da so me na tla vrgle in zvezale. Dalila pa je vzela svoj nož in ga začela brusiti ter mi zagrozila: „Spomni se, kaj si ti s Krnico naredil; to se ti mora povrniti“. Potem me je pustila tako dolgo tepsti, da sem brez zavesti obležal. Ko se zopet zavem, spominjal sem se besedij svoje sestrične, ki me je pred to žensko svarila rekoč: „varuj se njene zvijače in hudobe!“ Začel sem

se na glas jokati, kajti od hudih udarcev sem bil poln ran po životu. Dalila pa se za to ni brigala, ampak je vzela svoj nož in mi hotela vrat prerezati. Jaz se zgrozim in spomnim besedij svoje sestrične ter rečem: „Zvestoba je lepa reč, pa izdajstvo je ostudno“. Ko Dalila te besede sliši, vrgla je nož proč in rekla: „Bog se usmili tvoje sestrične; še po svoji smrti ti je rešila življenje. Vendar brez kazni mi ne odideš. Tepen si bil premalo“.

Na to je vzela nož in me začela rezati po cellem životu. V prsa me je šestkrat vrezala, v roke štirikrat in v noge štirikrat. Od vseh strani je kri od mene curljala in kmalo sem prišel ob zavest. Ona pa je rekla služabnicam, da so me nesle na cesto in tam ležati pustile. Ko me zjutraj ljudje najdejo brez zavesti tam ležati in veliko mlakužo krvi okoli mene, mislili so, da sem bil po noči od roparjev umorjen. Ko so me pa še slabo dihati videli, nesli so me v bolnišnico. Tam so mi rane sprali in zavezali. Ležal sem v bolnišnici toliko časa, dokler nisem prišel toliko do moči, da sem zamogel po svojih nogah hoditi. Potem pa sem šel, ob palico oprt, k svoji ženi Abeli. Ker najdem vrata zaprta, poklical sem jo k oknu. Ko me ona zagleda, zavpila je nad menoj: „Ali toliko velja tvoja prisega? Ali misliš, da ne vem, da si bil spet pri tisti vlačugi? Kaj ne, ker te je ona strašno zdelala in iz vrta ven vrgla, zato prideš spet k meni; ako bi te bila pa hotela pri sebi obdržati, bi bil ostal! Le pojdi, kamor hočeš, jaz te ne poznam več!“ Ves potrpet se podam k svoji materi na dom. Mati so se od veselja jokali, da so me zopet enkrat videli, ker že dve leti nisem dal glasu od sebe. Ko sem prašal za očeta, so rekli,

da so ga pred desetimi dnevi pokopali. Jaz sem se britko jokal. Tudi mati so se jokali, ko sem jim povedal, kaj se mi je vse zgodilo in ko sem jim pokazal svoje rane. Stregli so mi z vso skrbjo noč in dan, dokler me niso spet popolnoma ozdravili. Tako sva z materjo v miru živela, kajti oče so nama zapustili precej premoženja. Vendar jaz nisem bil srečen. Kolikorkrat sem se domislil dobre Krsnice, ki je zavolj mene umrla, moral sem se zjokati; in kedar sem pogledal na tisto klop pri oknu, kjer je ona zmirom sedela in šivala, zdaj pa je bil njen prostor prazen, bilo mi je tako hudo, da ne morem povedati, in pogosto sem rekel: „Pač sem sam kriv, da sem nesrečen; zakaj sem žlahtni biser zavrgel in lovil pisano vešo!“ Ko so mati videli, da zdaj v renici žalujem po sestrični, prinesli so mi to, kar je ona za mene izročila za ta čas, ko bom začel po njej žalovati. Bilo je eno pismo, pa tista ruta z zlato in srebrno srno, katero je meni Dalila dala, jaz pa potem svoji sestrični. Krsnica je pod srno uplela s svilnatimi nitmi še te besede:

„Jaz od ljubezni vmiram,
In ti za njo ne veš!
Jaz že svoj grob odpiram,
Ti za veseljem greš!

Pri tebi sem budela,
Ko si ti sladko spal;
Za tebe sem skrbela,
Ko si se proč podal.

Ti ljubiš vendar drugo!
Ne morem ti branit';
Le brž v mrtvaško trugo
Me dajte položit'.

V pismu pa je stalo: „Dragi Privoj! Akoravé moram zavolj tebe umreti, odpustim ti vendar vse in ti želim vso srečo z Dalilo. Ako ti bo pa kaj žalega storila, ne povrni se več k njej, in sploh ne začni nobene nove ljubezni po tej; nosi svojo nesrečo voljno in možko brez tarnanja, da se ne pogubiš. Ta srna je bila moja tolažba, kedar tebe ni bilo dená; zato jo ohrani v spomin na mene. Vedi pa, da ni Beladona, sestra od Dalile, te srne naredila, kakor se je Dalila lažnjivo bahala, ampak princezinja Donija, hči kralja Severa na kafrastih otokih, naredi in pošlje med svet vsako leto eno tako srno, da razširja s tem svojo slavo; tudi to je ona naredila, in Dalila jo je le po naključji v oblast dobila. Ljubi Privoj, če ti bo po moji smrti svet pretesen postal, in če si boš želel okrog potovati ali morda to princezino Donijo poiskati, varuj se, da se vanjo ne zaljubiš, ker to bo tvoja nesreča. Zdravstvuj! Z Bogom! do smrti te ljubijoča sestrična — Krsnica“.

Ko sem to pismo prebral, jokal sem se celi večer, in mati so se jokali z menoj. Eno leto sem potem ostal pri materi, pa bilo mi je strašno dolg čas, največ po Krsnici. Ko je pa več trgovcev iz našega mesta odpravljalo se na pot po svetu, sklenil sem, podati se ž njimi, da svojo žalost pozabim in se razvedrim. Mati so mi prav dali in mi kupili več kosov blaga, da ne bi prazen hodil s trgovci. Pa kolikorkrati pogledam to srno in se spomnim uboge Krsnice, moram se zjokati. Prišli smo s svojim blagom tudi na kafraste otoke, kjer sem videl tisto princezino Donijo, ki take srne dela. Princezinja je tako lepa, da sem skoraj pamet zgubil, ko sem jo videl. Ker sem se pa spomnil svarila moje ranjke

sestrične, šel sem hitro proč iz tistega mesta. Sit sem že svojega žalostnega življenja in šel bom nazaj domu k materi, da pri njej umrjem. Pa sem že tako slab, da ne vem, če bom še prišel domu ali ne“. Na to se je mladenič zjokal, dolgo časa gledal na zlato srno in rekel princu: „To je moja historija, gospod, ali ni čudna in žalostna zadosti?“

Ko je princ Dominko slišal praviti od te princezinje Donije, ki zna iz zlatih in srebrnih niti plesti tako lepe srne, užgal se je v njegovem srcu plamen ljubezni do te umetnice in rekel je Privoju: „V resnici, ti si dosti skusil. Pa povej mi, kako si prišel do princezinje Donije, da si jo videl?“

Sedem sto in sedma noč.

Privoj mu odgovori: „Le po zvijači sem to dosegel. Poizvedel sem namreč v mestu, kje ima princezinja svoj vrt. Šel sem potem k vrtnarju, se z njim pogovarjal in mu dal denarja, češ, naj bi nama jesti in piti prinesel. Vrtnar je bil reven mož in je rad izpil glaž dobrega vina. Ko je pa on odšel, kmalo potem je prišla princezinja Donija na vrt in se pod drevjem sprehajala. Iz vrtnarjeve hiše sem jo natanko videl. Bila je tako lepa, kakor polna luna, če se po noči izza oblakov prikaže in vse zvezde s svojim svitom otemni. Ko je vrtnar nazaj prišel, je rekel: „Le hitro pojejva, princezinja je tukaj, in če izvé, da imam tujega človeka pri sebi, ne bo dobro“. Jaz sem se delal neumnega, kakor bi princezinje ne bil videl. Potem sem odšel iz tistega mesta in si iztrgal princezinjo iz srca iz dveh uzrokov: prvič, ker sem le boren trgovec, ona pa princezinja; vdrugič pa, ker mi je sestrična tako naročila.“

Princu Dominku pa so se te besede tako utisnile v srce, da se mu je zdelo, kakor bi princezinjo Donijo živo videl pred seboj. Vsedel se je na konja in vzel Privoja seboj v mesto, kjer mu je odkazal posebno hišo v stanovanje. Princ Dominko je šel tudi k svojemu očetu, kralju Žibratu, in mu povedal, kaj je zvedel od lepote in umetnosti princezinje Donije, in da jo želi za sebe snubiti. Kralj pa mu reče: „Moj sin, pusti take misli! Kafrasti otoki so daleč od nas in kralj Sever je mogočen ter ponosen; lahko nam še prošnjo odbije; potem bi se morali lotiti težavne vojske v tako daljne kraje. Jaz ti bom že drugo princezinjo priskrbel, ki bo še lepši, kakor je Donija“. Princ pa reče: „Jaz pa nočem nobene druge, kakor to, ki zna take srne plesti. Ako ne, se bom klatil po puščavi okrog, da me divje zverine raztrgajo“. — „No, dobro, moj sin“, reče kralj, „bom pa poslal ministra tje, da jo bo za tebe snubil, in ako te ne vzame, vzdignil bom svojo vojsko in kafraste otoke razdjal“.

Kralj je poslal po Privoja in ga prosil, naj bi on šel z ministrom in mu pot pokazal na kafraste otoke. Privoj je privolil in se odpravil z ministrom na pot. Ko prideta do meje, poslal je minister jezdeca naprej, da naznani kralju svoj prihod. Na to je tudi kralj Sever poslal svoje adjutante ministru naproti, da so ga v mesto spremili. Minister se je mudil štiri dni v mestu, še le peti dan šel je pred kralja in mu razodel svojo prošnjo. Kralj Sever je bil v zadregi in je majal z glavó, ker je vedel, da se Donija ne mara možiti. Vendar je poslal služabnika k njej in mu naročil, naj prinese njen odgovor. Služabnik je prišel kmalo nazaj in prinesel to vest:

„Njih milost, princezinja Donija so rekli, da bi moralo Vam že znano biti, da se ne marajo možiti, in pred vsem ne vzamejo moža, kterega še nikdar niso videli, ampak le po drugih hvaliti slišali“. Kralj reče zdaj ministru: „Slišali ste zdaj sami, da se moja hči noče možiti; jaz je siliti ne morem. Prosim, da to poveste svojemu kralju“. Minister in Privoj sta šla tedaj praznih rok domu in povedala sta kralju Žibratu, kakošen odgovor sta dobila. Kralj je poslal precej po generale, da bi vojsko skupaj sklicali. Minister mu je pa to odsvetoval in rekel: „Saj kralj Sever je pri tem nedolžen; le hči je kriva. Ali se hočemo mar ž njo vojskovati?“ Princ Dominko pa je rekel: „Ljubi oče, jaz tega ne strpim več. Šel bom sam na kafraste otoke in se bom skušal princezinji približati; morda to najboljše sam naredim“. Kralj ga praša: „Ali boš potoval kakor princ, ali kako drugačno preoblečen?“ Princ reče: „Naj menj suma zbudim, ako potujem kakor trgovec“. Kralj je privolil. Princ pa je Privoja tako dolgo prosil, da je šel ž njim. Potem je pustil kralj svojemu sinu dati za sto tisoč cekinov blaga; v denarjih pa sta mu kralj in kraljica dala vsak po petdeset tisoč cekinov na pot. Za tolko blaga je bilo treba se ve da mnogo tovorne živine in več hlapcev. Ta množica se je potem vzdignila proti kafrastim otokom.

Sedem sto in osma noč.

Čez dva dni so odrinili. Tudi ministra je kralj ž njimi poslal, da bi princu z dobrim svetom na strani stal. Ko so potovali že dva meseca, postala je pot princu že tako dolga, da sta ga morala minister in Privoj tolažiti. Čez štiri mesece so videli v da-

ljavi belo piko. Privoj je rekel princu: „Ta bela pika je mesto, kamor smo namenjeni“. Princ je bil tega zeló vesel. Ko so v mesto prišli, ustavili so se v največji gostilnici in počivali štiri dni. Potem pa je minister šel po mestu prašat, da bi zvedel za kako hišo, ki bi se v najem vzela. Našel je lepo hišo in jo najel. Tje so zdaj spravili svoje zaloge blaga, svojo živino in vso prtljago. Potem je minister najel še eno lepo štacuno na velikem trgu. Tje so prinesli od najlepšega blaga samo toliko, kolikor so ga sproti potrebovali. Štacuno so okrasili in napravili tako lepo, da je bila najlepša v celem mestu. Ko so ljudje zvedeli in videli to novo štacuno, začeli so popraševati, kdo bi bil tako lepo prodajalnico odprl. Ko so pa čuli, da so trgovci tujci, katerih nobeden ne pozna, in ko so videli v štacuni tako žlahtno in nenavadno blago, kakor ga sicer noben trgovec ni gleštal, čudili so se še bolj in hodili kupoma okoli štacune ter jo ogledovali. Kdor je imel kaj denarja, je šel tudi kaj kupit iz radovednosti, da bi videl kakošno je znotraj v štacuni. Princu Dominkotu ni bilo nič za denar, zato je včasih nalašč kaki ženski prodal kako svilnato ruto tako po ceni, kakor bi bila platnena. Tó je šlo potem kakor ogenj od ženske do ženske in nastala je kar gnječa okoli štacune, tako so not rile, ker je vsaka hotela prva biti. Po celem mestu se ni družega govorilo, ko o teh tujih trgovcih, njih bogastvu in njih radodarnosti. Slabejšo robo je pustil namreč princ kar zastonj med ljudi metati.

Še kralju Severju se je to čudno zdelo, in rekel je enkrat pri mizi, ko je bil s kraljico in princezino pri kosilu: „Slišim praviti, da so ti tuji tr-

govci silno bogati in da imajo prav lepo blago. Zdaj je lepa priložnost in mika me, da bi tudi vama dvema kupil kaj posebno lepega“. Kraljica in princezinja ste rekli z enim glasom: „Oh, oče, dajte le kaj kupiti!“ Kralj je tedaj poklical svojega adjutanta in mu naročil: „Pojdi k tistim novim trgovcem in kupi blaga za dve ženski obleki, pa reci, da naj dá najboljše blago, ki ga ima, ker bodo obleke za kraljico in za princezinjo Donijo“. Adjutant je šel precej v štacuno, pred katero se je tlačilo vse polno ljudi. Ko so pa kraljevega adjutanta spoznali, so se mu vsi umaknili in rekli so med seboj: „Glejte, še kralj bo dal tukaj kupiti, zato je svojega adjutanta poslal“. V štacuni sta bila princ in Privoj pa dva hlapca; vsi so imeli dovolj opraviti. Ko je adjutant povedal, da želi obleko za kraljico in za princezinjo, se je princ razveselil in na tihem nasmejal. Bil je namreč že pripravljen na to. Stopil je v drugo sobo, kjer je imel zalogo najboljšega blaga, ter prinesel v rokah zavoj belega papirja. Ko ta papir odgrne, se je vsa štacuna zasvetila od samih demantov in biserov, ki so bili na teh oblekah prišiti. Bila pa je ena obleka iz sinje svile (plave žide), kakor nebo, po njej so bile posajene zvezde iz čistega zlata in vmes druge iz demantov in biserov. Druga obleka je bila iz rudečega škrlatnega atlasa, spodaj in okoli pasa z višnjevimi robom; vmes so bile podobe iz zelenih smaragdov in belih biserov. Tretja obleka je bila iz belega žameta, vlaka pri tleh, rokavi in pas so bili pa obrobljeni z rubini, topazi in smaragdi; vmes so se lesketali debeli demanti. Ljudje so kar zijali, ker niso še kaj takega videli. Princ pa je adjutantu rekel: „Te tri obleke nesite kralju in recite,

da mu jih poklonim v dar ter nič zanje ne vzamem. Žlahtne gospoje kraljica in princezinja pa naj se zmenite sami med seboj, katero obleko bi ktera iz nji vzela, in ktera hoče vzeti dve, ktera pa le eno“. Adjutant ni vedel na to nič reči, je zavoj pobasal in nesel v kraljevo palačo. Ko tam zavoj odprejo in obleke razgrnejo, jim je skoraj sape zmanjkalo, ker sama kraljica ni ne imela, ja, še videla ni v svojem življenji take lepote in dragocenosti. Ko je kralj demante pogledal in jih spoznal za prave, je rekel: „Ta obleka se ne dá plačati. Mi smo prerevni, da bi jo kupili. Nesi jo nazaj!“ Ženski pa ste bili že vsi nori na te obleke in zdaj še bolj, ko je kralj to rekel. „Nikar oče“, je rekla princezinja, „jaz bom dala ves svoj denar, samo da se obleka plača. Nazaj se ne sme nositi“. Kraljica pa je pristavila: „To bi bila sramota za nas, ko bi ta trgovec okoli pravil, da nemamo toliko denarja v kraljevi hiši, da bi trojno obleko od njega kupili“. Kralj se obrne k adjutantu in ga vpraša: „Koliko pa zahteva trgovec za te tri obleke?“ Zdaj še le adjutant pové, da je trgovec vse tri obleke kralju daroval. Kralj zdihne in reče: „To je bilo pametno od njega, saj plačati bi jaz takih oblek ne mogel!“ Kraljica reče: „Kam pa misliš, o kralj, da bomo mi od tujih trgovcev darila jemali? To se ne spodobi!“ Kralj pa reče: „Kaj pa misliš, da so te obleke vredne? Če samo demante od njih potrgaš, kupiš zanje lahko dve taki deželi, kakoršna je naša; z biseri, smaragdi in rubini pa celo našo vojsko skozi eno leto preživiš. Kaj je pa zlata, svile, žameta in lepega dela na oblekah, to sama vidiš! Vzemi svojo pamet v roke in pomisli, da demanti niso lešniki!“ Da bi ženske še bolj pre-

pričal, poklical je kralj svojega ministra, mu obleke pokazal in mu rekel: „Ti si moder mož; povej mi, ali imamo toliko denarja v naši blagajnici, da bi te tri obleke plačali? Minister je dolgo mislil in računil, med tem ko so ženske radovedno čakale njegovega odgovora. Slednjič reče mož: „Če počakamo tri leta, bo davka toliko došlo, in k temu pridamo, kar že imamo, potem mislim, da bo obleka skoraj plačana.“ Ženski ste kar ostrmeli; kralj pa je djal: „Ali vama nisem pravil? Veseli bodite, da vama je mož obleko podaril“. Rekli pa ste na to: „Oče, to vendar ne gre, da bi mi dve od tujca vzeli kaj v dar, ki še ne vemo kdo je, ali je plemenit človek ali ne. Kralj pa reče: „Jaz sploh ne verjamem, da bi bil to trgovec! Čemu bo trgovcu tako draga roba? Saj nema nihče toliko denarja, da bi jo kupil! To je brž ko ne kaki preoblečen princ!“ Tudi minister je bil teh misli. Kralj pa je poslal precej adjutanta, naj trgovca k njemu pripelje. Ženski ste radovedni čakali na tega čudnega trgovca. Ko lepi princ Dominko pride in se spodobno prikloni pred kraljem, kraljico in princezinjo, ponudijo mu sedež, in potem mu kralj reče: „Poslali ste mi tako lepo obleko za mojo ženo in mojo hčer, da ne morem verjeti, da bi bili vi res trgovec. Povejte mi toraj po pravici kdo ste, ker kralju v obraz se lagati, je grdo in predržno!“ Princ, nekako v zadregi, odgovori: „Prav imate, o mogočni kralj, da jaz nisem navadni trgovec, ampak jaz sem trgovec v višem pomenu: prodajam namreč svoje srce in svojo roko neki prelepi princezinji, ki zna zlate srne v preproge presti, pa do zdaj svojega blaga pri njej še nisem mogel spečati. Nedavno je moj oče svojega ministra sim poslal, pa

je prišel praznih rok domú“. Princezinja Donija je pri teh besedah zarudela, mati jo je pomenljivo pogledala, kralj pa je rekel: „Vi ste tedaj princ Dominko iz Zelenega Grada?“ Princ odgovori: „Tako me kličejo“. — „No, potem ste mi prav dobro došli! Tukaj je princezinja Donija, moja hči, ki je vašo ponudbo zavrgla, pa se bo gotovo še kesala; tukaj pa njena mati, moja žena“. Kraljica je princu podala roko, princezinjo pa je bilo tako sram, da je v drugo sobo zbežala in še kraljico za seboj poklicala.

Tam reče svoji materi: „Tako me je bilo sram pred njim; oče pa tudi vse na dan izvlečejo!“ Kraljica pa reče: „Nisi prav storila, da si odbila tako lepega in bogatega princa. Tacega ženina ne boš nikoli več dobila“. Princezinja pa reče: „Ali sem jaz vedela, kakšen je? ali sem ga mar videla? Snubit je prišel le tisti stari minister, pa ni nič povedal, ali je princ mlad ali star, zdrav ali bolan, lep ali grd. Zdaj, ko sem ga videla, bi ga precej vzela; zdi se mi, da ni tako lepega moža v naši deželi“. Kraljica dé na to: „Ako družega ni, saj to se še lahko popravi; zato je princ tukaj!“ Na to je šla kraljica in kralja poklicala. Ta se je bil med tem razgovarjal s princem in občudoval njegovo modrost. Na migljej kraljice, da naj k njej pride, se je pri princu izgovoril in prosil ministra, naj ta čas princa kratkočasi. Princ Dominko si je mislil: „Kaj imajo med seboj, da me zapušča drug za drugim, da gre k skrivnemu posvetovanju? Kralj pa je prišel kmalo nazaj in rekel princu: „Dragi princ, moja hči obžaluje, da Vas ni že prej poznala, sicer Vaše snubitve ne bi bila odbila“. Princ reče na to ves vesel: „Kar se je prej v naglici pokvarilo, se zdaj lahko popravi.

Jaz ničesar bolj željno ne pričakujem, ko da se ž njo poročim“. Na to ste prišli kraljica in princezinja v žlahtnih oblačilih. Princezinja je na prigovarjanje matere princu sramožljivo v roke segla, princ pa je njeno roko poljubil.

Čez tri dni je bilo veselo ženitovanje; in celo mesto je bilo židane volje, toliko vina je kralj zastonj med ljudstvo raztočiti dal. Princ je svoji nevesti in njenim starišem tudi povedal, kako se je najprej zavolj tiste srne v princezinjo zaljubil, in naprosil jo je, naj mu pokaže, kako te srne spleta. Donija ga je peljala v svojo delavnico in visoki svatje so šli ž njo. Eno tako srno iz zlatih in srebrnih niti je imela ravno že izdelano, in to je podarila svojemu možu Dominku, drugo je pa še le začela. Na kafrastih otokih pa so bili ponosni na svojo princezinjo, ko so zvedeli, kako daleč je njena umetnost po svetu slovela.

Po končanih veselicah podal se je princ s svojo lepo princezinjo Donijo, z ministrom, Privojem in drugim spremstvom nazaj k svojemu očetu, kateri jih je z velikim veseljem sprejel. Privoja je obdržal princ pri sebi, in ko je kralj postal, naredil ga je za svojega ministra. Silil ga je tudi, naj se zopet oženi in ne žaluje večno po Krsnici, pa Privoj se ni dal pregovoriti in je rekel, da ni nobene druge Krsnice na svetu, toraj se tudi on oženil ne bo. Poklical pa je svojo staro mater k sebi, da je zadovoljno in v obilnosti živela do svoje smrti. Kralj Dominko in kraljica Donija pa sta bila srečna in imela več lepih in čvrstih otrok, kateri so podedovali hrabrost in dobrosrčnost po očetu, lepoto in umno glavo po materi.

Kazalo VIII. zvezka.

Stran :

Historija o princu Nanosu in princezinji Jarenini (621. do 638. noč) — — — — —	3
Historija o medeninastemu mestu (638. do 645. noč)	48
Historija o Radomirju (645. do 656. noč) — — — —	73
Historija o Devimilu in Savini (656. do 662. noč) —	130
Historija o Jolanti in Miranu (662. do 665. noč) — —	150
Historija o Bratomilu (665. do 674. noč) — — — —	162
Historija o vojskovanju med Arabci, Grki in Armenci (674. do 699. noč) — — — — —	201
Historija o Privoju in Krsnici (699. do 709. noč) — —	293